

PROVERBELE ROMÂNILOR

CAPITOLU IV

OMUL ȘI ORGANELE SALE

Omul în genere. — Bărbat. — Femeie. — Copii.

Organe. — Membre.

ALBA

2695 * A trecut alba prin raiu.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vezi Cap. III. *Albă, Fată.*

Despre o fată care și-a pierdut fecioria.

ALUNIȚA

2696 Alunițele negre, dar podoba muierilor.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 129.*

Și un cusur pôle fi câte-o-dată folositor. Alunițele revin adeseori în poeziile noastre populare. Dăm un fragment din următorul cântec cules de d-l T. Bălășel, în județul Vâlcea:

Iónă, Iónă, taică Iónă.
Naiba te scóse 'n poțană;
Albă ca o butiană;
Frumósă ca o icónă!

Sărut ochiul și-o sprâncenă,
 Și-alunița de sub genă,
 Și negelul din obraz.
 C'ăi făcut la mulți necaz
 De nu te mai măritași.

BABA

Veji *Belea, Bubă, Colac, Copac, Dișmar, Dinte, Drac, Fecior, a Fluera, Moș, Mut, a se Peptână, a Proroci, Rada, Sat, Surd, Vis, a Vorbi.*

2697 * △ Cât e baba de bătrână
 Tot doresce diuă bună.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv.*
 J. Dorohoi.

Omul, cât de bătrân să fie, tot nu vré să móră.

2698 * △ Cât e baba de bătrână
 Tot doresce voe bună.

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 362.

* △ *Cât e baba de bătrână
 Tot doresce voe bună,
 Batîr o dată în septemână,*

ARTUR GOROVEI, *c. Folticeni, J. Suciava.*

* △ *Baba, câtu'i de bătrână,
 Tot așteptă 'n septemână.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Debrorêț
 J. Vaslui.*

Pentru femeile cari nici la bătrânețe nu se părăsese de rele.

2699 D'ar avé și baba, ca ómenii barbă,
 Atuncea i-ar ȃice: «ce mai moș de trébă.»

A. PANN, III, p. 150.

La bătrânețe, bărbat sau femeie, tot una este și nimica tot.

2700 * Nu s'a vėđut nici babă frumoasă, dar nici doctorii
 bune și copil cu minte.

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Veđi *Copil.*

Se ȃice pentru cele cari nu pot fi.

«Va să fie frumos și să fie și bătrân; aceste două poște nu se tocnesc: de vei fi bătrân, nu vei fi frumos» — *St. Augustin*, p. 22.

2701 Babele de cele trecute pururea birfesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, 533.

Bătrânul, *laudator temporis acti*, își reamintesc cu plăcere, vremile trecute pe care le și laudă în pizma timpurilor de față.

2702 * \triangle Baba bătrână nu se sperie de drugă (druga) grosă.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 88; III, 65.—ANDREI MARINESCU, *inv.* J. Argeș. — preot C. BUNGEȚIANU, *inv.* J. Mehedinți.

Baba bătrână nu se teme de vorbă grosă.

C. NEGRUZZI, I, p. 251. — E. I. PATRICIU, *inv.*, J. Covurlui.

Vezi *Curvă*.

Omul bătrân, fiind mai încercat în nevoi, nu se sperie de fie-ce lucru. Se dice despre acel care a pățit și scie multe.

2703 * \triangle Baba e calu dracului.

LAURIAN & MAXIM, I, 341.—ANDREI MARINESCU, *inv.* c. *Humele*, J. Argeș.

Vezi *Drac*, *Femeie*

Femeile bătrâne fiind meștere în farmece, după credința poporului, nu le poate întrece nimeni în șiretenie.

Vezi N. A. Bogdan, *Nu te juca cu.... baba* p. 104—109.

«Calul dracului de babă nu putea să vadă în ochi pe fata unchiașului.» — P. ISPIRESCU.

2704 * \triangle Baba e talpa iadului.

M. LUPESCU, *inv.* J. Suciava.

Babele fiind meștere în rele.

Talpa iadului, dice poporul, e însuși mama lui Scaraoschi, o babă hîdă și urîță, de se sperie și sfinții când o ved.

«Un tîlpoi de babă meșteșugosă în trebile sale, cum 'i sfredelu dracului» — *Conv. Lit.* XI; 31.

2705 Babele cu sânge bătrân

Se sperie (spariă) și scuipă 'n sin.

A. PANN, III, p. 53. — HINȚESCU, p. 8

Despre cei fricoși.

2706 * Unde baba face,
Dracul nu desface.

I. ARBORE, *inginer*, J. Buzău.

*
*Unde baba face,
 Nicî dracul nu desface.*

AL. MARTINIAN, J. Ilfov.

Arată puterea pre care, credința poporului, o atribue farmecelor și vrajelor făcute de babe.

2707 Nu se lasă nici o babă
 Căci e hētrână și slabă;
 Ci pentru că-i ȃic: mamă,
 Și n'o mai bag în sēmă.

A. PANN, III, 150.

Femeile nu vēd nici odată că aũ îmbētrānit, și nu se lasă de rele de cât atunci când nu mai găsesc cu cine să le fāptuēscă.

2708 * △ Baba cālētore,
 Nu-are sērbătore.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 132; II, p. 85. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, 450. — I. T. MERA, *Conv. Liter.*, XVI. — V. FORESCU, *c. Broșteni J. Sucēva*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*. — *Semin. Buc.* cl. VIII prin P. GĀRBOVICĒNU, *prof.* — G. ONIȘOR, *prof. c. Bērlad, J. Tutova*.

Omul cālētōr, fie la māncare, fie la dormire, saũ orī-ce alt, nu caută după cum 'i este gustul, ci după cum pōte gāsī.

De aceea și mai ȃice Romānul: *La drum mānāncă omul ce gāsescē, cā Dumneȃeũ iērtă pēcatele.*

2708 b. △ * Baba tace
 Că n'are ce face.

TEOD. BĀLĂȘEL, *invēȃ. c. Stefănesci, J. Vâlcea*.

A face ce-va de nevoe.

2709 A se aruncă în ... ca babele în cāȃei și motanī.

C. NEGRUZZI, I, p. 3. — B. P. HĀȘDEŪ, *Etym. Magn.* p. 2269.

A îndrāgi ce-va de odată și peste mēsură.

«Pe când uitasem că suntem Romāni și că avem și noi o limbă, pe când ne lipseau și cārȃi și tipografie, pe când tōtă lumea se aruncase în dosii și perispomeni *ca babele în cāȃei și motanī*, cāci la șcōla publică se învăȃtă numai grecesce...». — C. NEGRUZZI.

2710 * \triangle A cășunat ca baba (mătușă) la mormînt.

A. PANN, III, 4. — HINȚESCU, p. 30. — B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn.* p. 2269. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosorêt, J. Mehedintși.*

Se ȋdice omului care, fiind sãu nu chemat unde-va, nu mã are gãnd sã plece, precum și celui care nu isprãvesce îndatã un lucru.

In acẽstã ȋdicetõre se sub-întelege «*pentru pomanã*».

2711 * A fi o babã.

B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn.* p. 2268.

Se ȋdice, în bãtae de joc, õmenilor becisnicii, fãrã vlagã.

2711b Taie-babã.

V. ALEXANDRI, *Poesii*, I, p. 59.

Se ȋdice de omul lãudãros.

2712 * A fi ca o babã turcescã.

Despre omul spãn și cu sbircituri pe obraz.

2713 * \triangle Nu te grãmãdi ca baba la raiũ.

FR. DAMÈ, II, p. 79. — I. TEODOR-RESCU, *inv. J. Suciava.*

Veȋi Prasníc, Vadanã.

Se ȋdice acelor carĩ se îndesã la o trãbã și o fac cu plãcere.

2714 * \triangle Scie cãt baba mea.

A. PANN, I, p. 10. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 74. — B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn.* 2267. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 74.

Adicã prea puȋin.

Scie sfãtuirĩ sã dea
Cãt scie și babu meu.

A. PANN, I, p. 10.

«N'ar strica sã hite și doftorĩ dã ghite, cã mulȋ din ai d'aȋi sciũ mãi numa *cãt baba mea*, vorba ãlũia.» — GR. JIPESCU.

2715 * \triangle Babã
Carabã.

POMPILIU, *Conv. Liter.* IX, 190.

△ *Babă*
Catarambă

R. SIMU, *Etyrn, Magn.* p. 2267.

Se dice de o babă gârbovită de bătrânețe, precum ne arată bine următoarea poezie populară din Ardél.

Dragele badii copile
De v'ar puté badea cresce
Să vè facă tot neveste
Din neveste babe
Slabe,
Și din babe,
Cătărambe.

R. SIMU, *Poes pop.*

Pentru Român cuvîntul *babă* nu însemnăză adîncele bătrânețe, și când vroesce să'i dé acest înțeleș îl însoșesce cu epitetetele de *bătrână*, *carabă* sau *catarambă*.

Și-a strîns fine
Și vecine
Și toți finii
Și vecinii
Și vr'o trei babe bătrâne
Care sciú rîndul la pâne

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. pop.*
p. 146.

2716 A dá pírciul babei.

FR. DAMÉ, I, p. 109.

A dá peste cap tumbă, cu voie sau fără voie.

BĂIAT

2717 * △ Băieții sunt dracu gol.

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 118.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humcle*,
J. Argeș.

Veđi *Copil, Drac*.

Arată năsdrăvniile ce le fac copiii și ne învață să ne ferim de dînșii.

2718 △ Ai mai veđut v'un băiet cu minte și babă frumósă?

S. MIHAILESCU, *inv. Șezătórea*,
II, 74.

Se dice spre desvinováțirea copiilor și despre cele cari nu s'aú mai veđut.

2718^b * \triangle Băiatul cere pușcă și fata cere furcă.

T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Fie-care trage unde 'l împinge firea.

BARBĂ

Veđi *An, Babă, Cap. XXI c. Barbă, Brânză, Cărbune, Ciubuc, Copil, Gâscă, Ghiocel, Ierbă, Mână, Pecat, Păr, Popă, Prepelită, a Radc, Răsătură, Spân, Șorece, a Stupă, Vorbă.*

2719 * Barba lasă să se ducă,
Capul să trăiască.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 134; II, p. 87.*—HINȚESCU, *p. 10.*

Se ȃice spre mângăierea celor cari suferă o pagubă, arătându-le că această ar fi putut să fie și mai mare.

In vechime raderea barbei eră, pentru boer, o necinste și o degradare.

Turcu, de la care e de cređut că ne a venit acest proverb, și pentru care barba este lucrul cel mai scump din lume, ȃice ca și noi: *Trebue să jertfescă barba pentru a scăpa capul.*

Mieux vaut perdre la laine que la brebis:

Prov. Franc.

Antes a lâ se perca, que la ovelha. 1)

Prov. Port.

Better give the wool than the sheep. 2)

Prov. Engl.

2720 Cine are barbă, să îngrijașce dē pieptene.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 79.*

* \triangle Cine are barbă să-și cumpere (și) pteptene
(peptene)

A. PANN, *Edit. 1889, p. 95; III, p. 111.* — T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.* — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea J. Dorohoi.*

1) Mai bine să pierđi lâna de cât oiea.

2) Dă mai bine lâna de cât oiea.

* Δ *Cine are barbă, are și peptene.*

C. NEGRUZZI, I, 249. — ABECEDAR
ILUSTRAT, 29. — A. BAȘOTA *prin* V.
FORESCU, *Folticeni*, J. Suciava. —
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J.
Covurlui.

* Δ *Cine pörtă barbă să-și cumpere și peptene.*

P. ISPIRESCU, *Rev.* II, p. 153. —
H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. Dorohoi.

Cine pörtă barbă trebuie să aibă și peptene.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872
p. 166. — HINȚESCU, p. 10.

* *Cine are barbă să aibă și peptene.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* *Țel ce are barbă, are și chéptene.*

V. DIAMANDY, *c. Meșova, Armin-*
ciu, Macedonia.

Cari ș'ari barba, ș'ari ș-cáptin li. ¹⁾

PERICLE PAPAHAĞI, *Zveit. Iahres*,
p. 152.

1° Adică cine are casă, trebuie să îngrijască d'ale casei. (GOLESCU).

2° Cui îi place să se fudulască, să aibă dichisurii.

3° Prin această țicere se arată că cine-va e în stare a se împotrivi învinovățirilor ce i se aduc de alții. — PATRICIU.

2721 Ceî cu barbe, ca caprele tot înainte merg.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Așom.*
p. 202.

Adică boerii.

2722 Când începe să iasă barba fiului tău, tu rade pe a ta.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 457.

*Dacă începe să iasă barba fiului tău tu rade
pe a ta.*

A. PANN, II, p. 147.

) Cine are barbă, are și pșteptene.

Adică gătesce-te de ducă, căci de aci înainte îți sunt Țilele numărate, și nu te mai ieă nimenea în sēmă.

2723 Barbă lungă și capra are, dar minte nici cum are.
IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 532.

Și capra ari barbă, m'a tut capră ș'êști. ¹⁾

PERICLE PAPAHAĞI, *Zveit. Iahres.*
p. 161.

Boerii, preoții și bētrânii noștrii, adică toți acei cari erau cu învățatură mare sau trecuți prin multe, și prin urmare cu experiență, se purtau odinióră cu barba lungă.

Si philosophum oporteat ex barba metiri, hircos priman laudem ablaturus. — Eunuchus.

Se barbe le sens encusent.

Bouc et chèvres moult sages fusent.

Roman du Renart, v. 2321, XIII
Siecle.

2724 Nu te fãli în barbă lungă când mintea 'te scurtă.
IORD GOLESCU, *Mss.* I, p. 532.

Nu te fãli cu slujbele mari pre care le ai putut dobândi, daca nu e nimica de tine.

2725 Barbă mare,
Eară minte n'are.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 454.

*
Barbă mare,
Minte n'are.

Cine are barbă mare, minte nici cum are.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 78.

Adică socotesc că mintea stă în barbă (GOLESCU). Se Țice bărbaților proști.

SNOAVĂ.

Un bărbier vedënd că un boier îi plătesce pentru rasul capului cinci pale, iar pentru gătela barbei cinci galbeni: boierule, îi Țise, să vede că mintea din cap, totă s'a scoborit în barbă, d'acea mai mult barba de cât capul o cinstesci.—IORD GOLESCU, *Mss.* I, p. 739.

Εκ πάγωνος σοφοί, και από πάγωνος σοφισταί, και από πάγωνος φιλόσοφοι. ²⁾

Prov. Elin.

¹⁾ Și capra are barbă, dar tot capră este.

²⁾ Barbæ tenuis sapientes, et sophistæ et philosophi.

Barba tenus sapientes.

Prov. Lat.

En la grant barbe ne gist pas li savoir.

Anc. Prov. Mss. XIII Siècle.

La sapienza non istà nella barba ¹⁾.

Prov. Ital.

Barba fa bucc igl um ed in bi vestigiu bucc il signur ²⁾.

Prov. Reto-romans.

2726 * Δ Barbă lungă, minte scurtă.

IORD. GOLBSCU, *Mss.*, I, p. 532.—

T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Ștefănesci*, J. Vâlcea.

* Δ Barbă lungă și minte scurtă.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

*Barbă lungă, până 'n burtă,
Și minte până 'n gât scurtă,*

A. PANN, I, p. 88. — HINȚESCU, p. 10. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I.* p. 451.

Bêtrânii greșesc și ei câte odată, sau greșind nu ascultă povețele celor tineri, și li se ȳice: *ai îmbêtrânit de gêba*, sau: *ești bêtrân și n'ai minte ca un copil*, sau: *barbă lungă și minte scurtă*.

ȳicerea corespunȳetore pentru femeii este: *pole lungi și minte scurtă*.

«De va ȳice neștine altuia *tu ai barbă mare*, iaste cuvînt ce să prinde și drept sudalmă și nu drept sudalmă, pentru că acêstea cuvinte sê chiemă ca nește isvode, și giudețul mai bine crêde cum să fie fără sudalmă, drept aceia nu sê va certă atunci acela ce ai ȳis acele cuvinte.»—*Pravila VASILE LUPU*, p. 53.

2727 Plini de barbă și goi de minte.

ZILOȚ ROMÂNUL, *Cronică*, p. 20.—*Columna Traian*, 1882, p. 285.

Acelaș înțeles ca la numărul 2726.

«Ocărită ispravă a Căpitan-pașei și a celor-l-alți pași, *plini de barbă și goi de minte*.»—ZILOȚ ROMÂNUL.

¹⁾ Știința nu stă în barbă.

²⁾ Barbă nu face pe om și haîna nu face pe boer.

2728 Scăparea lui la barbă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 67.

Să ție pentru cei ce se silesc din proști să ajungă mari cu lăsarea barbei, pentru că din vechime cine ajungea boer mare, își lăsă barba, ca un semn de cinste (GOLESCU).

2729 * De barbă și de cote gole să nu te plângi nici odată.

Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

Vezi *Copil, Cot, Insurat, Măritat, Păr.*

Căci vin fără a le dori cine-va.

2730 Altu ș-ardi barba, ș-altu ș'aprinde țigara 1)

PER. PAPANAGI, *Zveit. Iahreș,* p. 149.

Vezi *a se Peptână.*

Când unul petrece pre când altul suferă vre-un rău.

2731 * △ Lasă-mă de barbă că se rupe leuca.

I. TEODORESCU, *c. Cotirgaș, J. Suciava.* — T. BĂLĂȘEL, *Inv. J. Vâlcea.*

De una mă vaiet și de alta 'mă pasă. Se ție mai ales pentru Evrei.

SNOAVĂ.

O dată un perciunat de Ovrei plecă cu o căruță c'un cal, unde, nu sciū să vă spun, că nici el n'a vrut să 'mī spue. Sciū dōr atâta că pe drum se întâlni cu un pușor de Român.

De la una la alta Românul înhață pe strănepotul lui Abraham de barbă, și dă-l cățeuă ca pe! Ovreii ameițit de durere și de tîrnuială, nu avu putere să facă alt-ceva, de cât că se apucă voinicesce de leuca căruței și în-cepă a strigă de la fi-caț: «*Lasă-mă de barbă, că se rupe leuca.*»

2732 * A se face diră prin barbă.

* △ *Cărare să nu suferi (lași) să ți se facă prin barbă.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 104. — C. BAȘOTA *prin V. FORESCU, c. Fol-ticenii, J. Suciava.*

Să nu trecă odată șorecele p'în barbă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 113.

1) Unu își arde barba, și altu își aprinde țigara.

Îți fac drum prin barbă pe de'ntregu.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 38.

* *Să nu se facă dîră prin barbă.*

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, 228.

Să nu se facă dîră.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, 227.

△ * *A face dîră prin barbă.*

FR. DAMÉ, I, p. 119. 376. —
M. CANIAN, J. Iași. — E. I. PATRICIU,
înv. c. Smulți, Covurlui.

Adică să nu suferim cât de mică supărare, ca să nu se facă obiceiul (p. 104). Adică să ne păzim, a nu se face obiceiul spre a noastră supărare, să nu iertăm cea d'întâiu supărare (p. 113). — (GOLESCU).

Să nu se deschidă cale, să nu se facă început, să nu devină învîț. Presupune în tot-d'auna o pagubă.

2733 * △ *Nu mi ciudă că trece păduchele prin barbă, da mi ciudă că face cărare.*

PĂRVU, *stud. c. Ivesci, J. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 2521.

2734 * *Il mănâncă barba pre cine-va.*

B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p. 2509.

Adică vede ce-va pe care ar vré să 'l fure.

«Intrând pe ușă în casă, aŭ aruncat unul din ei ochiul în pod și, zărind o slănină mândră și grosă aninată în pod, aŭ ȝis către cela-l-alt: Fărtate *mă mănâncă barba!*—Lasă c'om rade-o! răspune cela-l-alt.»—ION AL LUI SBIEREA, *Pov.* p. 268.

2735 * △ *'I-a intrat barba în gură.*

T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

I s'a apropiat sfîrșitul.

2736 * *A căută cui-va în barbă.*

B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p. 2507.—FR. DAMÉ, I, p. 119.

Veȝi *Obraz.*

A stimă, a cinsti pre cine-va.

2737 * *A 'și da barba în mîna cui-va.*

ZILOR ROMÂNUL, *Cronica*, III, p. 46.

Veđi Pěr.

A se da pe mânele cui-va, a se pune la discreția lui.

«El tot acela eră, sěrmanul, dar ce folos! că 'și dedese barba în mâna fu sėii.»—ZILLOT ROMÂNUL.

2738 * △ A smulge barba cui-va.

LAURIAN & MAXIM., I, p. 117.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*.
J. Argeș.

1° A-l bate, a-l batjocori.

Acest înțeles îl avé, în parte, đicetőrea identică la Romanii: Est illud sumptum a gestu, *barbam vellere*, quo summum contemptum ac ludibrium significamus.—P. MANUTIU.

2° Se mai đice și de omul păcălit sau rėmas într'o prinsóre.

Τόν πόρωνα τίλλειν ¹⁾.

Prov. Elin.

Barbam vellere ²⁾.

Prov. Lat.

2739 * △ A'i luă barba foc.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*,
J. Vâlcea.

Veđi Pěr.

A'l sgudui de barbă, a'l bate.

2740 * △ A'l luă barba pui.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*.
J. Vâlcea.

Acelaș înțeles ca la No. 2739.

2741 A'și neteđi barba.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 117.

A se arėtă, a fi fórte mulțumit în inima sa.

BĂRBAT

Veđi Cap. IX, c. Bărbat, Femeie, Muier, Vėduvă.

2742 * △ Bărbatul să fie puținel mai frumos de cât dracul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 106; II,
p. 129.—IIINȚESCU, p. 10.—ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

¹⁾ A smulge barba.

²⁾ Idem.

*Bărbatul nu stă în frumos,
Ce a fi de cât dracul ce-va mai frumos.*

A. PANN, *Moș Alb*, II, p. 77.

Bărbatului i se cere mai multe alte daruri de cât frumusețea, putând să fie mai urît, pe când femeia trebuie, înainte de toate, să fie frumoasă.

2743 * Δ Bărbatul după vină, și muierea după dinți.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I. p. 546.

Arată darurile ce se cer de la un bărbat și de la o femeie.

2744 Doi bărbați la un loc tot pot lăcuî, iar două muierî într'o casă, nici cum pot trăi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 327.

* Δ *Dece Români pot ședé într'o casă, că se 'mpacă, da două femei ba.*

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 23. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș — preot C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosoveli, J. Mehedinți.

Vezi *Muierc*.

Prin acest proverb, adese-orî întrebuițat, se caracterisază reutatea femeilor și neputința lor de a se uni mai multe la un loc.

2745 Fie un bêt descojat
Tot sê numesce bărbat.

A. PANN, II, p. 55. — HINȚESCU,
p. 12.

Bărbatul, cât de prost să fie, tot bărbat sê socotesce.

L'ombre d'un homme vaut cent femmes.

Prov. Franc.

2746 * Δ Bărbat bun și usturoiū dulce nu sê pôte.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105; II,
p. 113. — HINȚESCU, p. 10. — DR.
GASTER, *Liter. pop.* p. 218. — ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

*Usturoiū dulce și bărbat iar môle nu sê pôte
în lume.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 14; I,
p. 55.

* *Bărbat bun și usturoiū dulce.*

Acest proverb ne dă părerea femeilor despre bărbați.

*Că usturoiul dulce și bărbat iar môle
Nu se poate-în lume, el nu pörtă pôle.
Cât de bun să 'ți pară tot el ciocan este.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 14.

Il n'est homme ni femme où il n'y ait un si.

Prov. Franc.

*Es ist kein Mann,
Er hat nen Wolfs zahn ¹⁾.*

Prov. Germ.

2747 * \triangle Nici bărbatul în (la) argea, nici muierea la răsboi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 49.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Adică fieș-care la ceea ce din fire i sã cuvine (GOLESCU).

Nu la tôte ómenii le este dat a face acelaș lucru, de aceea nu trebuie sã se amestece nimeni unde vede cã nu pôte face. Ne aratã datoriile firesci ale bărbatului și ale femeiei.

2748 Unde bărbatul lipsește, ca gardul când lipsește, pazã nu sã mãi gãsescã.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 207.

Aratã rolul și însemnãtatea bărbatului în familie.

2749 * \triangle Unde nu 'i (e) bărbat în casã,
Nici mãmãligã pe masã.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105.—
DIMITRIE ZANNE, *J. Ilfov.*—ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

*Unde nu 'i bărbat în casã,
Nu e nici pârne pe masã.*

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 22.

Bărbatul este cheia casei, bărbatul este stîlpul casei, fãrã el casa nu mãi este casã, masa nu mãi este masã.

Existã o variantã a acestui proverb care nu se pôte publicã.

2750 Bãrbatul fãrã muiere, ca când ar fi luat de iele.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 207.

E ca un trup fãrã suflet.

¹⁾ Nu e om care sã nu aibã un dinte de lup.

L'homme qui est seul est fol.

Adages français XVIIe Siècle.

- 2751 Bărbatul fără muiere, ca fôrfece fără soție, ce nu taie ci numai sgârie.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 207.

Acelaș înțeles ca la No. 2750.

- 2752 Rēmasul bărbatului cu trântitura muerilor.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p.
218, 401.

Pilda acēsta va să se înțelēgă, că orî-cum lucrul s'ar tîmplă, tot pe voie este să fie. — DIM. CANTEMIR.

«Apoi nedejdea înduplecându-mi diceam, că din colții Dulăilor de va cum-va scăpă, di fâlcile crocodilului nici cu un mijloc nu se va mântui; și așa saū despre o parte, saū despre alta, *rēmasul bărbatului cu trântitura muerilor*, tot voi dobândi, și gândul meu început tot voi isprăvi. — DIM CANTEMIR, p. 218.

Origina acestei điceri ni se dă tot de Dim. Cantemir:

«Este poveste, că vrînd douē mueri să se trântescă, đicē, orî care a s'a birui să facă voiea bărbatului; bărbatul îndată a se găti începînd, ele đicē: Ce te gătesci? El rēspunse: Orî așa, orî așa tot eū dobândesc.» — *Istorie Ieroglifică*, pag. 401.

- 2753 Bărbatul capul muierii,
Bărbatul legea muierii,
Bărbatul crucea muierii.

IORD GOLESCU, *Mss. I.* p. 546.

Arată întăietatea bărbatului.

- 2754 * △ Bărbatul este cheiea casei.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Arată însemnătatea bărbatului.

Francesul de altă părere đice: *La femme est la clef du ménage.*

La femme est la clef du ménage.

- 2755 * △ Bărbatul e stîlpu casei.

DIM. ZANNÉ, *J. Ilfov.* — ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Bărbatul ține casa; când dînsul lipsesece casa sē surpă.

L'homme est l'âme de la maison.

Prov. Franc.

- 2756 * Bărbatul cu crucea în cap,
Mărearea cu draclu tu inimă. ¹⁾
N. St. *Nyjopole, Macedonia.*
Bărbatul este bun și muierea rea.
- 2757 Bărbatul surd nu prea bine, muierea mută cu mult,
mult mai bine.
IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 546.*
Veți Mușere.
Nu e prea bine când bărbatul lasă să trecă de la dinsul, și
se face că nu aude șipetele și vorbele rele ale muierii, ci e mult
mai bine când acesta din urmă tace și ascultă de bărbat.
*Pour faire un bon ménage il faut que l'homme soit
sourd et la femme aveugle.*
Prov. Franc.
- 2758 * Δ A fi bărbat la gură.
I. VEJA, *prof. Alexandria, J. Teleorman.*
Adică harnic la mâncare.

- 2758_b * A fi bărbat.
Om cu vlagă.

BĂRBIE

- 2759 * Δ A lăsat bărbie.
T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*
Îi merge bine, a făcut avere.

BEREGATĂ

- 2760 * A avé beregata curčanului.
Veți a Scuișă.
T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*
A înghiți repede și ne-mestecat.

BÓCĂ

- 2761 * Δ A fi tare de bókă.
G. POBORAN, *inst. J. Olț. — T. BĂLĂȘEL, inv. J. Vâlcea.*

¹⁾ Bărbatul cu crucea în cap, muierea cu dracul în inimă.

*Gros la bôcă.*FR. DAMÉ, *Dict.* I, p. 141.Veđi *Cap.*1° A fi tare de cap, a nu pricepe ușor.—J. *Olt.*2° A nu 'i prea păsă de ori-ce întîmplare, a nu 'i fi urît, a răbdă multe.—J. *Vâlcea.*

BOJOC

2762 * Varsă bojocii dintr'insu.

E apucat de vërsături grozave și dureróse.

2763 * Δ A se umflă în bojogi ¹⁾.T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea.*

A se necăji, a face gură mare.

BOT

Veđi *Cap.* IV, c. *Bot, Ótă,*
a *Prepă.*2764 * Δ A unge pe (la) bot (botu).FR. DAMÉ, I, p. 152. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*Veđi *Ochii.*

A mitui, a dă cui-vă un bacșiș, o plată nedatorită, cu scopul de a dobândi chiar și fără drept, un lucru pe care îl dorim.

Pe zapciú *unse pe bot.*

A. PANN.

Francesul ȝice cu un înțeles identic: *graisser la patte.* A se vedé în *La Mésangère*, pag. 472 o snóvă din evul-mediú privitoare la acéstă locuțiune.2765 * Δ A se sterge pe bot.LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, pag. 89. — *Conv. Liter.* IX, p. 459. — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 110. — FR. DAMÉ, I, p. 152. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiú.** Δ *Sterge-te pe bot.*V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1561.—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina J. Olt.*

¹⁾ În județul Vâlcea se ȝice *bojog* iar nu *bojoc*, precum, în loc de *plămăni*, se ȝice *flămăni* și *romoji*.

Să se ștergă (ștergă) pe bot.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 169. — HINȚESCU, p. 181.

* △ *Sterge-te la bot.*

T. BĂLĂȘEL, *inv.*, J. *Vâlcea*.

Vezi *Buză*.

Ca unul care a mâncat ôre-ce și în urmă se șterge pe gură. Inseamnă a pierde un lucru, un folos, etc., fără nădejde de a'l mai redobîndi vre-odată, a-și lua gându de la dînsul; a nu i se face pe voie:

— «Nu vë dau nici o bucățică de purcel, măcar să crăpați.

— Iar de nu, cel ce țice, răspunde Gâtlan.

— Amin! bleștesc eū cu jumătate de gură.

— Și eū m'anin, spuse Pavel după sobă.

— Amin, ne amin, *ștergeți-vă pe bot*, despre purcel.» — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 110.

Francesul țice: *se brosser le ventre*.

2766 * A fi bot gros.

M. CANIAN, J. *Iași*.

A fi mojić la vorbă.

2767 * A dă cui-va peste bot.

A'l înfruntă, a'l dojenî cu asprime.

2768 * A'și linge botul.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 89.

Vezi *Buză*.

A simți mare plăcere din ôre-ce.

2769 * A se linge în (pe) bot cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 89.
— FR. DAMÉ, I, p. 152.

Vezi a *Pupă*.

A fi fôrte prietin cu cine-va.

2770 * △ Linge-te pe bot, de-acum!

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. *Tutova*.

Iea-ți nădejdea de un lucru.

2771 * \triangle A merge în bot.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria J. Mehedintzi.*

Se dice despre bețivii cari, la fie-care pas, cad la pămînt.

2772 * \triangle A tunde botul cui-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A'î tăia vorba.

BOTOS

2773 * \triangle A rămâne botos.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Vezi *Buză.*

A fi înșelat în așteptările sale.

2774 * A fi botos.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A fi ne-rușinat, obraznic.

BRÂNCA

2775 * A da pe brânci.

BARONZI, p. 46. — GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș, p. 58.* — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III, p. 155.*

A nu mai pute, a căde istovit la pămînt. Se dice prin asemănare cu dobitocele.

2776 * \triangle Eă mă duc, dar dați-mă brânci că mă dau de trei ori peste cap.

LAZĂR ȘTEFĂNESCU, *c. Perișani, J. Argeș.*

Când vreî un lucru și te faci că nu ții la dînsul.

BRAT

Vezi *Cap. XXI c. Braț.*

2777 * Cu brațe deschise.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 31.* — LAURIAN & MAXIM, I, p. 249.

Adică dragoste mare (GOLESCU).

Francesul ȋdice ca și noi: *à bras ouverts*.

2778 A fi cu brațele deschise.

S. FL. MARIAN, *Trad. pop.*, p. 196.

Primitor.

*
2779 Ca în brațe ȋl ține.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 222.

* △ A ține (purtă) pre cine-va în (pe) brațe.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 249. —
T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*, J. *Vâlcea*.

A'l căută cu cea mări mare dragoste, a îngriji bine de dînsul.

*
2780 A stă (ședé) cu brațele încrucișate.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 249.

A nu lucră nimica, a stă nepăsător, a nu se amestecă.

* △
2781 A fi cu brațele prinse.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*, J. *Vâlcea*.

A avé copil mic.

*
2782 A avé brațele legate.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 249.

A nu avé putere, a fi oprit de pȋdică materiale sau morale.

*
2783 A fi brațul drept al cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 249.

Veđi *Mână*.

A fi persóna cu care se servește cine-va bucuros în tóte afa-
cerile sale; fără de care cine-va nu póte.

*
2784 A se aruncă în brațele cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 249.

A se dă în mânele lui, a se supune buneii lui plăcere, a se
pune sub scutul lui.

BUCĂ

Veđi a *Pispăi*.

* △
2785 A dă într'o bucă să crepe cea-l-altă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A plesni de gras.

BURIC

Veđi *Mósă, Naș, Pepene.*2786 * \triangle Buricul pururea în mijloc.IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș.*Ca un buric în mijlocul pântecelui.*IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 207.Adică $\text{\textcircled{O}}$ i-ce la locul său, cum și domnul în mijlocul norodului (GOLESCU).2787 * \triangle Calabalic.
La buric.IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 24.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 455.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș. — preot C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.

1° Adică la cendrul stăpânirii pururea calabalic, adunare (GOLESCU).

2° Când se cêrtă mai mulți ómenî și s'aú grămădit unii peste alții li se dice: «s'a făcut calabalic la buric.»—J. Argeș.

Calabalic este un cuvînt turcesc care înseamnă: bagaj, glótă, larmă. Veđi *Revista pentru Istorie, Archeologie și Filologie*, II, p. 667.

2788 * A nu căde buricul cui-va.

1° Se dice, spre îndemnare, aceluî care nu prea vroesce să facă un lucru cređînd că se înjosesce făcendu'l.

2° De poftă:

«Dă-i, și lui să nu'i cadă buricul.»

2789 * A tăia buricul cui-va.

A'l potrivî cum se cade.

2790 * \triangle De când cu buricul verde.G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

De când eră copil mic.

2791 * \triangle Buricul pământului.

E. I. PATRICIU, *în*v. c. *Smulți*,
J. *Covurluiă*.

Se ȃice despre omul mic de stat.

BURTĂ

Veđi *Copil*, *Ochiu*, *Popă*,
Șerpe, *Vișel*.

2792 * \triangle Burta omului n'are ferestă să se vadă ce e în ea.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 454.—
ANDREI MARINESCU, *în*v. c. *Humele*,
J. *Argeș*.

Veđi *Păntece*.

1° Omul mănâncă multe și de tóte căci, precum măi ȃice Românul: *nu scie omul din ce se îngrașă*.

2° Măi mult să ne îngrijim de ceea-ce se vede, adică de îmbrăcăminte, de cât de măncarea nóstră pre care nimeni nu o póte cunoșce.

Mieux vaut b. lle manche que belle panse.

Prov. Franc.

Sa bentre (matta) non la bidet niunu. 1)

Prov Sard.

Man sieht nicht in den Magen,

Wohl aber auf den Kragen. 2)

Prov. Germ.

2793 * Burta plină nu învață bine.

I. ARBORE, J. *Buzău*.

Veđi *Fóle*, *Stomah*.

1° Se ȃice copiilor mici după ce aű măncat prea mult, saű când vrem să-ı oprim de a măi mănca.

2° Dacă nu te împinge nevoiea nu lucređi cu atăta inimă.

2794 Burta priimesce și multe și puține.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 543.

Se mulțumescce omul cu mult și cu puțin.

1) Burta nu o vede nimeni.

2) Nu se vede în burtă, dar se vede gulerul.

Au ventre tout y entre.

Trésor des Sentences, XVI, Siècle.

2795 * A stă cu burta la sóre.

M. CANIAN, *J. Iași.*

A nu face nici o trébă. Se ȕice despre cei leneși.

2796 * Cu burta de pămînt.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 129.*

Cu burta la pămînt.

BARONZI, p. 70.

1º Adică în fuga mare, prin asemênare cu dobitocele.

Calul fugeà de *dă cu burta de pămînt.*—P. ISPIRESCU.

2º A nu face nici o trébă. Se ȕice despre cei leneși;

«Stă, *cu burta la pămînt*, tótă ȕiuà.»

Franceesul ȕice: *courir ventre à terre.*

2797 * △ Par'că 'i-a fript peste burtă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina,*
J. *Olt.*

Veȕi *Șerpe.*

Acelaș înȕeles ca la No. 2513.

2798 * △ A avé burtă de iepă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A nu se mai săturà mîncând.

2799 * △ 'I-a mas șoreci în burtă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veȕi *Maș, Pîntece.*

Se ȕice pentru cel flămîngios.

2800 * △ A cresce 'n burtă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A nu se mai îngrijî de cât de mîncare.

2801 * △ A fi numai burtă și căciulă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi scund.

2802 * △ A fi numai burta de cine-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi gros și scund.

2803 * ^ A fi larg în burtă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi bolnav; a răbdă mult.

2804 * ^ A nu sci ce are în burtă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A nu'î află voile ori'ceea ce scie său ce pôte și, cum țice Franzeul: *chercher à savoir ce qu'il a dans le ventre.*

2805 * ^ A face burta butie și gura pilnie.

LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 351.—
GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 113.—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Se țice despre cei bețivi.

2806 * ^ Burtă-Verde.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar,* p. 107.—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele J. Argeș.*—preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

Iordache Burtă-Verde.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 227.

1° Acest nume se dă aceluî ce mănâncă mult, ce se îmbuibă și se îndopă din cale afară, și de aci, prin metaforă: om dat la interes și vieța, materială, și prin acésta lipsit de cugetări și simțiri înalte și generóse.

2° Om prost său un om care n'are grijă de nimic, ci aștéptă să i se dea tóte de'a gata. — *J. Argeș și Mehedinți.*

BUZĂ

Veđi Cap. I, c. *Crăciun, Inimă.*

2807 În buze mîere și'n inimă fiere.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 17.

Pre buze mîere, în inimă fiere.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 292.

Veđi *Față, Gură.*

Arată cugetul celui fățarnic și viclén (GOLESCU).

2808 * Δ Buzele cele mute
Vorbesc pe tăcute.

A. PANN, I. p. 167. — HINȚESCU
p. 21. — ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeș.

1° Se dice despre cei fățarnici.

2° Și tăcerea este un răspuns.

2809 * A scăpără buza de....

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 148.

* Δ A crepă cuț-va buza.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 272. —
D^{na} E. GRIGORIU, *J. Ilfov.* — G.
POBORAN, *inst. c. Slatina J. Olh.*

A fi în mare lipsă de un lucru, și a'l dorî fôrte mult; a fi în mare nevoie de un lucru a cărei satisfacere nu măi suferă amânare:

«Țărani, opincarii, bine, scii aū multe treburi cu negustoru. Când *ze scăpără buza dă parale*, se duc la el a-casă, în ți de sərbătore, și ieau arvună ca să-i ducă cu chirie în carile lor: scânduri, sare, țuți, lemne....»
GR. JIPESCU.

2810 * A fi cu lapte pe buze.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bèrlad*,
J. Tutova.

Veți *Caș.*

A fi încă copil.

Si on lui pressait le nez il en sortirait du lait.

Prov. Franc.

2811 Buzele cele dulci, ca lipitorea te sug.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 205.

Arată puterea sărutatului precum și tristele urmări ale dragostei.

2812 * A se sterge (spělă) pe buze.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* pag. 948
& 917.

Veți *Bot, Gură.*

A'si luà gândul de la un lucru, a'l pierde fără nădejde de a'l măi redobândi vre-odată.

«Florica. — Ce hârtie.

Colivescu. — O copie de pe testamentu cucónei Todoseia, prin care te lasă pe tine clironómă averii sale.

Florica. — (*uimită*) Pe mine?

Florin. — Pe dînsa? d'apoi eü?

Colivescu. — Tu *te spală pe buze* despre avere! Pe tine te lasă argat Floricăi.» — V. ALEXANDRI.

2813 * \triangle A rămâne cu buzele umflate.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 272. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*.
J. Argeș.—ION AL LUI SBIERA, *Pov.*
p. 272. — G. P. SALVIU, *inv. c.*
Smulți J. Covurluiș.

* \triangle A rămăs cu buza umflată.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 175; *Leg. p. 234*; *Rev. Ist. I.*
p. 232.—N. FILIMON, *Ciocoli*, p. 42,
—HINȚESCU, p. 21.—*preot, C. BUN-*
GETIANU, inv. c. Cosovăț, J. Mehe-
dinți.

A lăsă cu buza umflată.

V. ALEXANDRI, *Conv. Lit. II*, p.
142. — P. ISPIRESCU, *Leg. p. 249*;
Unch. Sfăt., p. 11.

* A rămâne buzat.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 50.

* Cu buza umflată.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 70 &
739.

1° A pierde ce-va, a rămâne supărat.

2° A fi înșelat în așteptările sale, a nu isbuti într'o întreprindere, a nu căpêta ce așteptă să capete.

3° A veni cu buzele umflate adică a fi nepregătit.—E. I. PATRICIU.

2814 * A lăsă buza.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 272.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Istor. I*, p. 229.

* A pune buza.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 272.

A fi gată să se supere, să se îmbufnéscă, să plângă.

2815 * △ Trei oca îi atiră buza.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

E paraponisit grozav.

2816 * △ A da (bate) din buză (buze).

LAURIAN & MAXIM, I, 128 & 272. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 155. — FR. DAMÉ, I, p. 125. — LAZĂR ȘAIȘEANU, *Semas.* p. 361. — M. CANIAN, J. Iași. — D-NA L. LINDE, *Bérlad*, * *Tutova*. — E. S. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui*. — GR. JIPESCU, *Opinc*, p. 62.

* △ A bate în buze.

Abecedar Ilustrat, p. 29. — ION CREANGĂ. *Pov.* 46. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți J. Covurlui*.

1° A fi mânios.

2° A suferi, a suferi lipsa, a nu avea ceva de mare trebuință, a perde și a duce dorul de ceva trebuincios, a răbdă, a rămâne înșelat în așteptările sale, a nu se alege cu nimica.

«Dar lișițele ne fiind chiore nici morțe, au sburat; toporul s'a cufundat, și Prepeleac a rămas bătând în buze.» — CREANGĂ, *Pov.* 46.

3° A umblă fără nici un rost, în zadar. Înțeles identic cu : a umblă frunza frâsinelului.

2817 * △ A rămâne cu buza friptă (arsă).

MAIOR P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi *Inimă*.

Adică a fi scârbit tare când pierdem ore-ce, sau nu dobândim ceea ce nădăjduim.

«Mi s'a fript buza de când aștept».

2818 * △ A flueră (sbîrni) din buze.

G. POBORAN, *inst., c. Slatina, J. Olt.*

Același înțeles ca la No. 2817.

2819 * △ A suflă în buze.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț J. Vaslui*.

Același înțeles ca la No. 2817.

2820 * \triangle A'și linge buzele.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 2768.

2° A dorî un lucru, cu deosebire, de mâncare.

2821 * \triangle A'și mușcă buzele.

P. ISPIRESCU, *Leg. 377.* — T. CODRESCU, *Urivaru, XXII*, p. 322. — GR. JIPESCU, *Răur. Oraș* p. 272.

În semn de supărare.

«Impăratul țise fie-săi. — Bine, frate-dragă, tuți te-au sărutat? — Ba nu tată, unul numai a venit pe care l'am mânjit, după cum mi-ai poruncit dumneata. — Și'l cunosci? — Ba nu, căci era întunerec.

«Impăratul *își mușcă buzele*. Apoi porunci păzitorilor să nu lase pe nici unul din ôspeți cari ar voi să plece.» — P. ISPIRESCU.

2822 Cât să pui pē buze.

IORD. GOLESCU, *Mss. II. Asem.* p. 128.

Adică fôrte puțin.

BUZAT

Veți *Buză*.

CĂIȚĂ

2823 * \triangle Născut cu căița.

S. FL. MĂRIAN, *Nascere*, p. 65. — ANDREI MĂRINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Veți *Cămașă*.

1° Se țice de un om fôrte norocos.

2° Se țice copilului care se nasce cu capul învălit într'o peliță pe care mōșa caută să 'i o ȳea ca să nu o înghită, căci, devenind mai mare, dēoche pe orî și cine, și este păgubos, iar după môrte devine strigoiiu dacă nu l'o îndopă cu meiu și cu pietre în gură, în nas, în urechi, în ochi, etc., adică în tôte deschidăturile trupului. — ANDREI MĂRINESCU.

Credința cea d'întăiu a existat sau există la tôte popôrele.

La Asirienî, când un copil se născē cu căița în cap, se credē că norocul a intrat împreună cu dinsul în casă. Mōșele din Roma, țice Lampridiu, vindeaū acēstă peliță, cu care se întimplă să se nască copilu în cap, fôrte scump advocaților, cari

credeaŭ că dacă o pörtă pe dînşii, vör câştigă procesele cele mai grele.

Francesul űice de un copil născut cu căiță: *il est né coiffé.*

CĂLCĂIU

*Veđi Cur, Fôme, Genuchiŭ,
Inimă.*

2824 Isbesce cu călcăiele 'n pinte.ii.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 7.

Adică singur se rănesce (GOLESCU).

2825 Dă cu călcăiul în pintene.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 93.

Să zice pentru cel ce vatēmă pe însuși sine (GOLESCU).

2826 * \triangle El îi dă călcăie să stea,
Și iépa mai tare fugea.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872,*
p. 171; *Rev. Ist. III,* p. 377. —
HIŢEŞCU, p. 181. — T. BĂLĂŞEL,
inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.

Când unul, prins cu mâna 'n sac, caută a se desvinovăți dând argumente cam slabe.

S N Ó V Ă

Un diavol de țigan ce făcuse, ce dresese, că furase o iépa de la un om. Păgubaşul l'a prins și l'a chemat la judecată. La țiuva înfățişărit judecătorul întrébă pe țigan: «De ce ai furat iépa, cioră? — Hapoi nu am furat'o eŭ pa ea, ea m'a furat pa mine, zéu așa, să trăiți boearule, mân-caț-aș.— Cum te-a furat, întăcfunatul? — Hapoi huite cum a făcut, S'a vîrit, huite așa, su mine și m'a luat pa sus, și a tulit'o cu mine la horaș să mé vindă. *Eŭ îi dam călcăie să stea și ea mai tare fugea, până m'a băgat în horaș. Și eŭ, ca să nu mé vindă ea pa mine, am vindut'o eŭ pa ea zéu așa boearule, să trăesci!»*

2827 * Din călcăie pân'la glezne.

A făcut și Vișa grîu din călcăie pân'la glezne.

A. PANN, I, p. 166. — HIŢEŞCU,
p. 202.

* \triangle *A făcut și Vișa grîu din călcăi și pân'în glezne.*

ANDREI MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

Se űice:

1° Despre o laudă próstă.

2° Când se face muncă multă și spor puțin.—J. Argeș.

2828 * △ Fugiți călcăe, că vă calc.

N. IORDAN, *stud. c. Tecucel, J. Tecuciū.*

Când unul e în premejdie, e amenințat, și de frică nu scie cum să fugă, cum să scape.

2829 * △ A face albetă 'n călcăi.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se ȕice când ei pe cine-va în bătae de joc.

2830 * △ Îi jôcă șorecii 'n călcăe.

I. ANTONESCU, *elev. scol. inst. c. Vâlcele, J. Argeș.*

Om ne-astîmpêrat.

2831 * △ A'și dă cu călcăiu 'n cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A perde vremea în zadar.

2832 A dă cu călcăiu cui-va saū la ce-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 317.

* △ A'î dă cu călcăiu' în cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Veȕi *Picior.*

A'l disprețui, a'l aruncă cu dispreț.

2833 A lovi pre cine-va în călcăi.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 317.—
FR. DAMÉ, I, p. 181.

1° A nu'l vătêmă de loc.

2° A nu'și atinge scopul.

2834 * △ A bate din călcăi (călcăie).

FR. DAMÉ, I, p. 181.—GR. JI-
PESCU, *Opinc.* p. 65.

Veȕi *Pinten.*

A fi fôrte vesel, bucuos.

2835 Din călcăe pân' la cap.

A. PANN, I, p. 133.—HINȚESCU,
p. 77.

Veđi *Cap, Creștet.*

Cu totul, cu desăvîrșire.

E îmbrăcat ca un nap
Din călcăe pân' la cap.

A. PANN, I, p. 133.

2836 * A pune sub călcăe.

A stăpâni cu totul, a nimicî și a înjosî pre cine-va.

2837 * \triangle A se învîrți (sări) într'un călcăiu.

M. CANIAN, J. Iași. — T. BĂLĂȘEL,
inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.

* *A se întorce (numai) într'un călcăiu.*

P. ISPIRESCU, *Basme*, p. 75; *Leg*
p. 13.

A fi iute la trébă, a face orî-ce lucru repede, fără zăbavă, a fi vrednic.

«Punea la cale tot pentru drum, și să întorcea numai într'un călcăiu, când porunca și așeđa lucrurile de călătorie.» — P. ISPIRESCU, *Leg.* 13.

2838 * Cât te-ai învîrți într'un călcăiu.

Veđi, *a se învîrți.*

Repede, în puțină vreme, într'o clipă.

2839 * \triangle A i se aprinde călcăile.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 194, 216,
260, 421, 581, 814, 943. — E. I.
PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Co-*
vurlui. — G. POBORAN, *inst. c. Sta-*
tina J. Olt.

* \triangle *Mi se aprinde (aprind) călcăile (călcăiele) de*
doru-ți.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 160;
III, p. 129. — HINȚESCU, p. 22. —
Semin. Buc. Cl. VIII prin P. GĂR-
BOVICEANU, prof.

* *I s'au aprins călcăile.*

BARONZI, p. 47. — IOAN CREANGĂ,
Fov. p. 163. — I. BĂNESCU, *prof.*
J. Roman.

* △ *Ii ard călcăiele.*GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.—FR. DAMÉ, I, p. 181.Veđi *Talpă.*

Se ȃice:

1° De un om fără astîmpăr, zorit în afaceri.

2° De un bărbat său de o femeie care pică în dragoste. Acest
din urmă înțeles e cel mai obișnuit

Țița.—Și cu cine se 'nsoră, cucună... scii d-ta?

Ferchezeancă. — I s'o aprins călcăiele pentru mine.

Doi morți vii, p. 581.

2840 * A arătă călcăile.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 317.

A întorče dosul, a se pune pe fugă.

2841 A'si luă călcăile de-a umere.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1034.Veđi *Picior.*

A fugi repede, a o luă la sănătoșa.

«M'am smucit voinicesce din ghtarele ce mă prinseseră de gât; *m'am*
luat călcăile de-a umere, și m'am dus, m'am dus, m'am dus până ce m'am
vedut departe și de lțic și de agie...» — IORGU DE LA SAGADURA, p. 1034.

2842 A jucă din călcăii.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 317.

Același înțeles ca la 2841.

2843 * △ Ii sfirie călcăiele.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872,*
p. 169; *Leg. p. 12.* — HINȚESCU,
p. 21. — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefă-*
*nesci, J. Vâlcea.*Veđi a *Fugi.*

Fuge repede.

«Altă dată abia mă arătam înaintea vrăjmașului și, să te ții pîrleol *îi*
sfirîtau călcăiele din naintea feșii mele.»—P. ISPIRESCU, *Leg. 12.*

2844 * △ A se duce cu călcăile înainte.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluii. — T. BĂLĂȘEL, *inv. c.*
Ștefănesci, J. Vâlcea.—M. LUPESCU,
inv. J. Suceva.

1° A fi dus mort la grôpă. — J. *Sucéva*.

2° A stă pe loc, a nu merge unde ai gând. — J. *Vâlcea & Covurluiă*.

3° A fi oprit de la ce-va. — J. *Sucéva*.

CĂMAȘĂ

2845 * △ Născut cu cămașa (cămeșa).

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*. — S. FL. MARIAN, *Născere*, p. 65.

Veđi *Căiță*.

1° Adică foarte norocos. — *Macedonia și Țera Românească*.

2° Păgubos și după mörte strigoii. — *Țera Românească*. Veđi detaliuri la cuvîntul *Căiță*.

CAP

Veđi *An, Basamac, Barbă, Căcîulă, Cap, V c. Căldură, Calindar, Cărbune, Chiulaf, Craiă, Cur, Di, Dowlée, Drejdie, Evanghelie, Gărgăun, Găscă, Glagole, Greere, Gură, Igrasie, Jidan, Judecată, Limbă, Mănd, a Măncă, Netuns, Ochiu, Pătărie, Perete, Pétră, Pólă, Prag, Răsboin, Sat, a se Sculă, Sol, Sticlete, Tată, Tichie, Tufă*.

2846 Cap, mâni și picioare am.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 135; II, p. 88. — HINȚESCU, p. 3.

Đice omul bărbat care știe bine că va fi, în ori-ce împrejurări, în stare de a'și căștiga viața, de a atinge ținta dorită.

2847 * △ Capul duce picioarele.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.

Cei mai mai mari, cei mai învățați, cei mai buni trebuie să poruncescă, iar cei-l'alți să asculte de poruncile date.

2848 * Dacă nu e ('i) cap, vai de picere (picioare).

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 87. — HINȚESCU, p. 26. — P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 168; *Rev. Ist. III*, p. 154. — I. IONESCU, *Cart. Cit. II*, p. 157. — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.*, p. 135. — P. ILIEȘ, *c. Hațegu, Transilvania*.

* [△] *Unde nu e cap, vai de picîore (picere).*

A. PANN, *Edi.* 1889, p. 29 & 82; II, p. 4; III, p. 30. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 429—430. — *Abecedar Ilustrat*, p. 25. — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomîta.* — I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XII, p. 14. — BARONZI, p. 51. — HINȚESCU, p. 26. — I. G. VALENTINEANU, p. 30. — AL. DUMITRESCU, p. 151. — I. DUMITRESCU, *inv. c. Gangiova, J. Dolj.* — C. BAȘOTA *prin V. FORESCU, c. Folticeni, J. Suciava.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Vai de picere cînd nu e cap.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 17.

* [△] *Vai de picîore daca nu'î cap.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Daca n'ăî în cap, vai de picîore.

HINȚESCU, p. 26.

* *Cînd nu'î cap, vai de picere.*

D-NA. V. BUDIȘTEANU, *București, J. Ilfov.*

Cînd capul se ametește, picîorele dovedesc, și cînd mădularele buiguesc, lipsa crierilor arată.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 236.

Iu nu'î cap, ca vai de ciçóri ¹⁾.

PERI. PAPAĞAGI, *Zweit. Jahres.* p. 161.

Iu caplu lipsésce, ca vai de cicîore ²⁾.

ANDREI AL BAGAVŪ, *Cart. Aleg.* p. 61

Veđi *Cap. III, c. Cap.*

Adică cînd n'avem bun stăpân, vai de norod (p. 87).—Adică de cel ce nu-și are mințile întregi, cum și de un norod fără stăpân (p. 17). — (GOLESCU).

¹⁾ Cel care nu 'și aduce aminte, trebuie în urmă să alege.

²⁾ Dacă ești prost faci o faptă rea într'o clipă, și apoi alergi de te prăpădesci până o potolesci.

¹⁾ Unde nu'î cap, vai de picîore.

²⁾ Unde capul lipsesece vai de picîore.

Les jambes pâtissent pour la tête.

Prov. Franc.

Lou qui n'a pas cap, qu'aye cames ¹⁾.

Prov. Bern.

Chi a nen d'testa, abia gambe ²⁾.

Prov. Piem.

Was man nicht im Kopfe hat, muss man in den Beinen haben ³⁾.

Prov. Germ.

2849 * △ Când nu 'i cap, nu 's nici picioare.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bérhad,*
J. Tutova.

Arată însemnătatea stăpânului.

2850 Ahtari cap, ahtari minti ³⁾.

PERICLE PAPAHAGI, *Zuceit. Iahres.*
p. 148.

De la cap atîrnă totul.

Qualis rex, talis grex.

Prov. Lat.

2851 * △ Capul să trăiească, (că) belele curg.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 134; II,
p. 88. — HINȚESCU, p. 26. — FR-
DAMÉ, I, p. 192. — E. I. PATRICIU,
în J. Covur'ului. — LAURIAN &
MAXIM, *Glosar*, p. 65. — P. ISPI-
RESCU, *Rev. Ist.* I, p. 460.

* △ Capul de ar fi sănătos, că belele curg gîrlă.

I. CREANGĂ, *Conv. Lit.* XI, p. 181;
Pov. p. 219. — C. N. TROTEANU,
Elev. Sc. Norm. c. Stăncesci, J. Bo-
toșani.

* △ Capu(l) să fie sănătos, că belele curg (gîrlă).

IANOV, *Conv. Lit.*, XIII, p. 73. —
S. MIHĂILESCU, *Sezdt.* I, p. 220. —
C. CONACHI, *Op.* — V. FORESCU, *Est-*
ticieni, J. Suciava.

¹⁾ & ⁴⁾ Acel care nu are cap, să aibă picere.

²⁾ Ceea ce nu avem în cap, trebuie să avem în picere.

³⁾ Atare cap, atare minte.

* Δ *Capul să trădă, că belele cură.*

G. POBORAN, *inst. J. Ol.*

Veți a Răbdă.

Ne îndemnă să ne ținem firea, să nu pierdem nădejdea în nevoi.

2852 * Δ *Vai de cap când talpa-i mâncată pân' la os.*

V. ALEXANDRI, *Pros.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

1° Vai de țera în care norodul e sărac, rău năvălit, etc.

2° Se țice de omul care se arată în fața lumii că stă bine și el este prăpădit de viu, sau că e mai mult mort.

2853 * Δ *Bine țice moș Arvinte:*

Vai de cap unde nu'i minte.

REFEGANU, *Pov. Ard. V. 79.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele J. Argeș.*

Veți *Arvinte.*

Omului care pate o mulțime de rele pe urma faptelor sale i se țice ast-fel.

2854 * *Pe cap bun stă bine și o căciulă ruptă.*

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Veți *Căciulă.*

Căci mintea iar nu portul omului să ăea în sémă.

2855 * Δ *Capul lui nu plătesce cât o cěpă degerată.*

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

* Δ *Nu'i face capul nici o cěpă degerată.*

Semin. Buc. cl. VIII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Veți *Piele.*

Se țice de omul prost, care nu prețuesce nimic. Veți No. 529.

2856 * Δ *Nu'l taie capul nici două mere degerate.*

G. POBORAN, *inst. J. Ol.*

Acelaș ințeles ca la No. 2855.

2857 [△] Cap legat, inimă 'ncinsă
Și de minte necoprinsă.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 520.

Vezi No. 2895.

Adică femeile cari sunt lipsite și de minte și de judecată.

Ci tac, maică, la naiba,
Că așa e femeia:
Pole lungi și minte scurtă
Judecată mai măruntă.
*Cap legat, inimă 'ncinsă
Și la minte necoprinsă.*

Poes. Pop. Corbea, p. 520.

2858 * [△] Capul până nu se sparge, creerii nu se ved.

A. PANN, I, p. 145. — HINȚESCU
p. 26. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. *Humele J. Argeș.*

1° După ce se descopere ôre-ce, atunci se ved cusururile.

2° Până nu faci fapta nu pôte să'ți impute nimeni nimică,
până nu faci foc, fum nu ese. — J. Argeș.

2859 Sacu capu are a saĉ misle. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

Câți ômenî, atâtea și gânduri. Corespunde đicerii românesĉi
câte capete, atâtea păreri.

Tante teste, tanti cervelli. ²⁾

Prov. Ital.

2860 Capul în jos, când în sus nu 'l poți ține.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 103.

Adică să te pleci, unde nu poți porunci. (GOLESCU).

2861 * [△] Capul plecat nu 'l prinde sabia.

IÓN NECULCE, *Letop. Mold.* II,
p. 257. — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON,
inv. c. Stiubeni, J. Dorohoi. — N.
MATESCU, *inv. c. Movilița, J. Putna.*

* [△] *Capul plecat sabia nu 'l tae.*

A. PANN, *Édit.* 1889, p. 115; II,
p. 52. — D^a E. B. MAVR., p. 16. —
FR. DAMÉ, IV, p. 5. — D^a Ec. Z.
c. *Bérlad, J. Tutova.* — preot, C.
BUNGEȚIANU, *inv. c. Căsoveț, J. Me-*
hedinți.

¹⁾ Fie-ce cap, are creerii săi.

²⁾ Câte capete, atâția creeri

* △ *Capul plecat nu 'l taie (taie) sabia.*

C. NEGRUZZI, I, p. 250. — ALEXANDRU HĂȘDEŪ, *Rev. Nouă*, VII, p. 402. — FR. DAMÉ, I, p. 192. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 460. — G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 30. — V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*. — T. FRÂNCU & G. CANDREA, *Rotac.* p. 75. — ANDREI MARINESCU, c. *Humele*, J. *Argeș*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluii*. — *Semin. Buc. cl. VIII prin P. GÂRBOVICÉNU, prof.* — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*, J. *Vasluii*.

Capul plecat, pururea nevătămât, iar cel din potrivă, pururea culcat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 25.

*Capul plecat
De sabia e netăiat.*

I. HELIADE RĂDULESCU, *Bibl. port.* p. 122.

* △ *Capul plecat
De sabia (spadă) nu e tăiat.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 426. — BARONZI, p. 53. — HINȚESCU, p. 26. — I. G. VALENTINEANU, p. 10. — AL. DUMITRESCU, p. 138. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

*Capul plecat la tôte
Sabia să 'l taie nu pôte.*

A. PANN, *Archiv*, p. 5.

* △ *Capul plecat de sabia nu e tăet.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. *Dorohoi*. ■

Capul plecat nu se taie.

C. BOLLIAC, *Culeg.* p. 174.

Adică cei plecați de nimeni se supără, iar cei din potrivă la pământ s'aruncă. — GOLESCU.

Prin supunere și umilință se înlătură mari primejdii. — LAURIAN & MAXIM.

Omul neîncăpăținat, supus la tóte, nici odată nu pierde. — J. Argeș & Mehedinți.

«Nu face ca tată-séu Cantemir-Vodă să se pună împotriva unei crăii cu o mână de ómeni slabi.... *capul plecat nu-l prinde sabia.*» — I. NECULCE, II, p. 257.

Capul plecat nu'l taie sabia.

Evangelii.

Pokornu glavu sablja ne sjece. ¹⁾

Proc. Sûrb.

Timidi mater non flet. ²⁾

PROBUS. Viéța lui Trasibul.

2862 Capul plecat, nu numai pre cei milostivi ce și pre cei remilostivi, spre milostivire pornesce.

DIM. CANTEMIR, Ist. Ierogl. p. 149.

Acéstă đicere nu este de cât parafraza aceleii de la No. 2861 și are acelaș înțeles.

2863 Capul fie cât dě mare, iar gura potrivită, și cu mult mai mică.

IORD. GOLESCU, Mss. II. p. 103.

Adicé omul fie cât dě mare, însă vorba lui mai potrivită. — GOLESCU.

2864 Capul cel tâmpit, odorogesce ca un butoiú dogit.

G. SION, Fab. p. 12.

Flecar și prost.

2865 * [△] Și altul are cap, da,
Dar, ca al meú, ba-ba-ba!

A. PANN, I, p. 83. — HINȚESCU, p. 3. — ANDREI MARINESCU, inv. c. Humele, J. Argeș. — PREOTU C. BUNGETIANU, inv. c. Cosovăț. J. Mehedinți.

¹⁾ Se đice despre cel prost. — A. PANN; C. BUNGETIANU.

²⁾ Adesea când greșesce cine-va ce-va, recunoscându-și greșala đice: *și altul are cap, dar ca al meú ba.* — MARINESCU.

¹⁾ Plecatul cap sabia nu'l taie.

²⁾ Muma celui fricos nu plânge.

2866 * ^ A fi bătut la cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 339.—
GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 42. — T.
BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A se frecă mult cu un lucru, a căpătă mare experiență și de-
prindere în acel lucru, și de aci, a sci și pricepe foarte bine, a
se pricepe bine. — *L. M.*

2867 * ^ E bătut la cap,
Tocmai ca un țap.

A. PANN, I, p. 10.—HINȚESCU,
p. 26.—ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeș.—preot C. BUN-
GEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

*Era bătut la glavă (cap) ca un berbec (ber-
bece) întors.*

P. ISPIRESCU, *Snove*, p. 107; *Rev.*
Ist. III, p. 378.

* ^ E bătut la cap ca berbecul (berbecele) la c.....

I. MĂGURĂ, *prof. J. Prahova.*—
MAIOR, P. BUDIȘTEANU, *București,*
J. Ilfov.—T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ște-
fănesci, J. Vâlcea.*

1° Se dice, în bătae de joc, celui ce se crede că scie multe.

2° E greoiu, guguman, prost.

2868 * ^ Cap ai, minte ce 'ți mai trebuie.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, pag.
459—CARAGIALI, *Conv. Liter.* XVI,
p. 410.—FR. DAMÉ, I, p. 192.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș.—preot C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.—G.
P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Co-
vurlui.*

Se dice omului prost care greșese în ce-va sau spune vre-o
nerodie; și în deobște celui care crede că e de prisos să mai
învețe spunând că «*are el cap*».

2869 Cine vrednicia capului nu pricepe, acela lungimea
coșii la mare cinste ține.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 106.

Se dice despre acei cari nu judecă pe om după mîntea ci
după înfățișarea lui.

2870 Cu capul se lucră mai greū de cât cu sapa și cu lopata.

SLAVICI, *Conv. Liter.* IX, p. 188.

Se ȃice pentru acei cari nu sciū prețui precum se cuvine munca intelectuală.

2871 * \triangle Capu îi ese, și curu intră.

I. S. MARDARE, *stud. c. Cerțesci*,
J. Tutova.

1° Când îl cauți, tot acolo îl găsești.

2° El a ȃis, și tot el o întorče.

2872 * \triangle Capul face, capul trage.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 82; III, p. 30. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 426. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872, p. 173; *Rev. Ist.* I, p. 460. — HINȚESCU, p. 26. — REINSBERG DÜRINGSFELD, I, p. 224. — BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Căt.* III, p. 14. — I. G. VALENTINEANU, p. 7. — I. IONESCU, *Cart. Căt.* II, p. 115. — S. I. GROSSMAN, *Dict. Germ.* p. 90, 92 & 158. — FR. DAMÉ, I, p. 129. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni*, J. Ialomița. — ANDREI MARI NESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș. — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Coșovăț*, J. Mehedinți. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurluiă.

* *Caplu fuțe, caplu tradze* ¹⁾.

N. ST., *Nijopole, Macedonia.* — PERICLE PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres.* p. 161.

Pățitele sunt rezultatul minței și cugetărilor, adese-oră greșite, ale omului. Oră-ce trebă să o faci cu precugetare.

Faber compedes quas fecit ipse gestet ²⁾.

Prov. Lat.

Qui fait la faute, la boit.

Prov. Franc.

Chi la fa, la magna ³⁾,

Prov. Venit.

¹⁾ Capul face, capul trage.

²⁾ Lanțurile (entraves) pe care le a făcut lucrătorul, le va purta el singur.

³⁾ Cine o face, o mănăncă.

Wie man's einbrokt, muss man's essen ¹⁾).

Prov. Germ.

2873 * \triangle Capul le face, inima le trage.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 279.—ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeș.

Inima suferă adese-oră din pricina capului.

Se mai dice când faci un lucru care nu 'ți place, dar care 'l faci, fiind-că interesul te silește. — *J. Argeș.*

— Taci, inimă, taci
Că tot tu le faci:
Și bune, și rele.
Mai multe belele!

— Ba capul le face,
Inima le trage,
Oftază și tace
Că n'are ce'l face!

Capul și Inima.

2874 * \triangle Câte capete, atâtea și căciuli.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 36.—
DIM. ȚICHINDEAL, p. 416.—ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

* \triangle Câte capete, atâtea păreri.

KÁROLY, *ACS*, p. 79. — G. MUNTEANU, p. 60. — I. G. VALENTINEANU, p. 47.—HINȚESCU, p. 25.—FR. DAMÉ, I, p. 191. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*— V. FĂRESCU, *Cernăuți, Bucovina.*

* Câte capete, atâtea idei.

Abecedar Ilustrat, p. 26. — V. FĂRESCU, *c. Folticenii, J. Suciava.*

* \triangle Câte capete, atâtea și vorbe deșerte.

V. FĂRESCU, *c. Baja, J. Suciava.*

Câte capete, atâtea minți.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 424.—
Da E. B. MAWR, p. 56.

Atâtea capete, atâtea păreri.

FR. DAMÉ, III, p. 186.

¹⁾ Ceea ce dumiți, aceia trebuie să mănânci.

Atâtea păreri câte sunt și capete.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 124.

Câți ômiîi ahânti mințē. 1)

PERICLE P'APAHAGI, *Zweit. Jahres.*
p. 165.

Vedî *Bordeiū, Om, Sat.*

Adică câți ômenî, atâtea și gânduri, că fieș-care cu părerea sa. — GOLESCU.

Nu toți ômenii sunt tot la un fel, fie ca inteligență, fie ca apucături, și cum se mai dice: *nu toți sunt făcuți într'o di.*

Ἄλλος γὰρ τ'ἄλλοισιν ἀνὴρ ἔπι τέρπεται ἔργοις 2).

OMER, *Odis.*

Quot homines tot sententiæ. 3)

TERENTIU. *Phormio.*

Quot capita tot sensus. 4)

Prov. Lat.

Tanti uomini, tanti pareri. 5)

Prov. Ital.

Many men, many minds. 6)

Prov. Engl.

Viel Köpfe, viel Sienne. 7)

Prov. Germ.

2875 * △ *Capul lui a măi fost la o ciôtă de răchită.*

S. MIHĂILESCU, *Șeșetărea*, I, p. 219. — V. FORESCU, *c. Dorna*, J. *Suciava*. — E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurlui*

* △ *Capul lui a măi fost lu un cur de babă (de mătușă).*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. — Da EFR. A. NECULESCU, *c. Constanța*, J. *Constanța*. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurlui*. — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*, J. *Vâlcea*.

1) Câți ômenî, atâtea minți.

2) Căci unora unele iar altora alte lîterurî surîd și le plac.

3) Câți ômenî, atâtea minți.

4) Câte capete, atâtea minți.

5) Câți ômenî, atâtea păreri.

6) Mulți ômenî, multe păreri.

7) Multe capete, multe păreri.

* *Capul lui a mai fost la un cur de mōgar.*

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *J. Ifor.*

Despre omul prost, sau nevrednic, care nu caută de el, de casa lui, ci umblă numai să facă trebă pentru altul.

2876 * Fie-care este stăpân pe capul lui.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 379.

*Ești stăpân pe capul tău,
Orî pe bine, orî pe rău.*

A. PANN, II, p. 152.

*Ești stăpân pe capul tău,
Orî la bine, orî la rău.*

HINȚESCU, p. 180.

Fie-care este stăpân de a face cum va vroi, căci capul lui plătesce.

2877 Capul ți l'oiu sparge, dar hatirul nu ți l'oiu strică.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 460.

Despre acei cari ne arată o prietenie prefăcută.

2878 * △ Ce 'i la cap, nu 'i la piciōre.

X... *elev. Sc. Norm. c. Nănești*
J. Bacău.

Când un om se crede că face bine și face rău. Mai bine gândeă cu piciōrele de cât cu capul.

2879 * Cap fără creeri.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 964.

Om prost fără judecată.

2880 * A 'și pune cenușă pe cap.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

A se pocăi, simțindu-se vinovat.

Acastă diceră se trage de la un vechiū obiceiū al Evreilor.

«Și pentru aceea mă osândesc și mă pocăesc pe praf și pe cenușe.» —
Iob, XLII, 5—6.

2881 * △ Capul pute, cōda mișcă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Să ție mai ales pentru pesce, în mod ironic, arătând că e mai mult vechiū de cât prospēt, și de aci, într'un mod mai general, pentru lucrurile próste, carē se încercă unii să ni le trecă de bune.

2882 * △ Cine n'are cap, nu 'l dóre.

GAVR. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

Pentru cei proști.

2883 * △ A 'și luà capul în póle.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 345.
— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Vedē *Pólă.*

1°. A o luà la sănătósă, a fugi.

«Dobitócele, sarócele, iarăși în tóte părțile, cu mare tulburare, a se îm-prăștia li-aū căutat; din care unele, precum se ție dicetórea, *capul în póle luându-și*, în monarhia pasirilor aū pŕibegit».—DIM. CANTEMIR.

2°. A se face că nu aude, nu vede nimic.—MARINESCU.

2884 Capul când te dóre, tot trupul bolesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 228.

*
Când capul bolesce.
Tot trupul pătimesce.

Când capul se ameșcesce, piciórele dovedesc,
și când mădularele buiguesc, lipsa crierilor
arată.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p.
236.

Arată însemnătatea celor mari, și cum, de dînșū atîrnă fe-ricirea mulținei.

Si caput dolet, omnia membra languent. 1)

Prov. Lat.

A ki li chef deut touz les membres li failient. 2)

Prov. Franc. XIIe Siècle.

Quando 'l capo duole, tutte le membro languono. 3)

Prov. Tosc.

1) Dacă capul (te) dóre, tóte mădularele lánceđesc.

2) Pe cine 'l dóre capul tóte mădularele 'l lasă.

3) Când capul (te) dóre, tóte mădularele lánceđesc.

Wenn das Haupt krank ist, trauern alle Glieder. 1)
Prov. Germ.

2885 * △ Pe un cap 's stăpân, pe altu nu.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Nu mă duc cū după capul altuia, ci după capul meu.

2886 * △ Cap mare, minte puțină.

Veđi *Marc.*

Pentru cei proști.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. J. Tutova,*

2887 Cine ce'o să tragă, la cap îi e scris.

A. PANN, I, p. 32.

Veđi *Frunte.*

Intîmplările viitoare sunt de mai nainte stabilite, și nimica în lume nu le pôte schimbă. Devisa fataliștilor.

2888 * Cap ce nu gîndesce,
Numai la bostan se găsește.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Se ȓice despre cei proști.

2889 Capete fără mintuirii mași la bostañi cresc. 2)

ANDREI AL BĂGĂVIÎ, *Car. Aleg.*
p. 90.

Veđi *No. 600.*

Despre cei proști, cari trăiesc fără nici o grijă.

Gâlesiz baș bostanda biter 3).

Prov. Turc.

2890 Carle fale de cap, plate de scrigne 4).

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter, I,*
p. 9.

Veđi *Pungă.*

Vai de omul fără minte și fără judecată, căci nici o greșală nu rămâne neplătită.

2891 Carele are capu de stecla, neca nu se bate cu e(rpa) 5).

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter, I,*
p. 9.

1) Unde capul e bolnav, tôte mădulele pătinesc (sunt triste).

2) Capete fără de griji și la bostañi cresc.

3) Cap fără de griji la bostan creșce.

4) Carele greșesce cu capul, plătesce cu punga.

5) Carele are cap de sticlă nu se bate cu bolovanii de pêtără.

Cine e slab nu se prinde la luptă cu cei puternici.

2892 * \triangle Tufă 'n cap, tufă 'n mână, tufă 'n pungă.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *București*.
J. *Ilfov*.

Nimic în pungă, tufă 'n capete.

GR. JIPESCU, *Opinc*. p. 124.

Țeranii de la munte, în Țera-Românescă, batjocoreau odinioară prin această ȱicere pre soldații Austriaci cari, la părăđi, purtau frunđe de tufă la șacouri vrënd să arate că catanele nemțeșei nu aũ nimica în cap, căci sunt pröste; nimic în mână, căci sunt vecinic bătute și arma nu le este de nici o trébă; nimic în pungă, căci sunt sărace.

Au service de l'Autriche
Le militaire n'est pas riche
Chacun sait ça!

Veđi No. 1213 la care se vor adăogă aceste variante.

2893 * A fi cap sec.

A. PANN, I, p. 93. — HINȚESCU,
p. 27.

A nu avé minte, a fi nepriceput.

Iși pune *capul sec*.
Cu înțeleptul la întrec.

2894 * A suci capul cui-va.

G. POBORAN, *inst. J. Olt*.

A momì, a înșelă pe cine-va.

2895 * \triangle A'si legă capul.

A. PANN, II, p. 96. — LAURIAN
& MAXIM, I, p. 143. — P. ISPIRESCU,
Leg. p. 386. — ION AL LUI ȘIERA,
Prov. 110. — G. POBORAN, *inst. c.*
Slătina, J. Olt.

Veđi No. 2857.

1° A se mărită și prin extensiune a se însură.

2° A se învoì la un lucru; a se prinde că'l va face. — J. *Olt*.

Să scie că, la țără, numai femeile măritate se pörtă cu capul legat saũ înhobotat, pre când fetele umblă tot-dé-una cu capul gol. — Din această datină s'a născut ȱicetörea ce ne ocupă care, prin extensiune, s'a aplicat mai târđiũ și bărbaților.

O veduvă însă când-va, după lege
 Cu a doua nuntă *capul său să și lege*
 Ea atuncea țice cum că se însoră,
 Iar nu se mărită pentru a doua oară.

A. PANU, II, p. 96.

«Fata împăratului nu voia cu nici un chip să se mărite... Ei nu i dă
 înima să și lege *capul* cu nici unul din pețitorii ce veneau să o ceară. —
 P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 380.

«Cum te jălesc eu, luminate împărate, că *ți-ai legat capul* cu o minu-
 nție ca acesta.» — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 110.

2896 * △ Numai ciuperci în cap nu mi-a crescut.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluii.*

Țice acel care scie și a pățit multe.

2897 * △ A și viri capul în gard.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

De rușine.

2898 * △ A fi tare de cap.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 66. — T.
 BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Vedî *Bocă.*

1° A nu înțelege ușor, a fi prost.

2° A fi răbdător.

«In sfârșit mama, cât era ea de *tare de cap*, de la o vreme pierde
 răbdarea, și vine tiptil, în vârful degetelor, pe la spatele mele. — I. CREANGĂ.

3° A nu ține socotélă de povața altuia. — J. Vâlcea.

2899 * △ A fi hap (ap) pe cap.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Tocmai pe tocmai.

2900 * △ A fi cap în cap.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 2899.

2901 * A umblă cu capu 'n traistă.

M. CANJAN, *J. Iași.* — G. PO-
 BORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A nu fi atent, a nu și da sêma de ceea ce se petrece împre-
 jurul său; a nu pricepe nimic; a nu chibzui bine lucrurile.

2902 * \triangle A umblă cu capu 'n sac.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la numărul 2901.

2903 Are cap, nu devlă.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 219.

Să pricepe bine.

2904 * \triangle A avé cap, nu dovléc (bostan).

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.* — LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 219.

* *Cap nu dovléc.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

* \triangle A avé cap, tivgă (chiulac).

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

1° A fi deștept, chibzuit.

2° Se dice, în bătae de joc, omului prost care se crede deștept.

2905 * \triangle A avé capul, ca dovlécul.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A avé cap prost.

2906 * \triangle A avé cap.

B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* 969.

* \triangle A fi om cu cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425.

1° A fi deștept, chibzuit, priceput.

2° A fi în stare de a face óre-ce.

Poți desface ce-ai făcut
Dar eú *n'am cap* să te últ.
Că cu gândul te-aș úita,
Nu mé lasă inima.

IARNIK-BĂRSEANU, p. 164

2907 * \triangle A avé grăunte 'n cap.

M. CANIAN, *J. Iași.* — G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți J. Covurluiă.*

A fi prost.

2908 *[△] A avé apă la cap.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

*
A avé apă 'n cap.

M. CANIAN, *J. Iași.*

Veși *Urechie.*

Adică a fi palavatic, țicnit.

2909 *[△] A luat apă la cap.

E. I. PATRICIŢ, *inv. J. Covurluii.*

Adică s'a îmbetat.

2910 *[△] A fi cu luna 'n cap.

M. CANIAN, *J. Iași.*

Acelaș înțeles ca la No. 2907. Cam pretutindenî poporul atribue lunii o înriurire ôre-care asupra minței unor ômeni. Fraucetul dice, despre omul care 'și schimbă părerile dintr'un cês într'altul: *il est lunatique*, adică schimbător ca și luna.

2911 *[△] I-a rêsărit luna 'n cap.

GAVR ONIȘOR, *prof. c. Dobro-*
vêș, J. Covurluii.

A îmbetrănit; alusie la pleșuvie.

2912 *[△] A fi greü la cap.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 164. —
FR. DAMÉ, I, p. 191; II, p. 83. —
LAURIAN & MAXIM, I, p. 425

Cap greü.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425.

*
Om greü de cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425.

A nu pricepe ușor, a fi prost.

«Dumneđeu să mă Ierte, moș Ióne, dar dumneta, cum vöd, *estü cam greü la cap*; Ia hađdem în grădină, să vö fac a înțelege și mai bine.» —
I. CREANGĂ.

2913 *[△] A fi ajuns de cap.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 106. —
S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 5.

Deștept, înțelept.

«Imperatul, care o cîrnuia, cu mult *maî ajuns de cap* și maî vrednic, de cât pașa lor...» — S. FL. MARIAN.

2914 * A fi ușor (ușurel) de cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425. —
FR. DAMÉ, IV, p. 205.

Cap ușor.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425.

* △ *A avé cap ușor.*

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se șice de omul care ușor și curînd pricepe.

2915 * A fi gros de cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425.

* *Om cu capu gros.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425.

* *Cap gros.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425.

* *A fi gros la cap.*

M. CANIAN, J. Iași.

A pricepe anevoië.

2916 * A avé cap mare.

M. CANIAN, J. Iași.

* *A fi cu capul mare.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 426.

A fi cap mare.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 426.

* △ *A fi mare de cap.*

Gr. JIPESCU, *Opine.* p. 99.

Se șice despre omul deștept, priceput; despre omul cu mare pretenție de a domină:

In casa acésta toți sunt cu capul mare, adică toți vor să poruncescă.

2917 A umblă cu capul mare.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A se ține mare, a nu băgă în sémă pre alții.

2918 *[△] Om fără cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425. —
FR. DAMÉ, I, p. 191.

Adică fără minte, nepriceput, ușurel.

2919 *[△] A luă în cap.

BARONZI, p. 44. — ANDREI MARI-
NESCU, *inv. c. Flumele, J. Argeș.*

1° A pricepe.

2° A se pune cu totă rîvna să facă un lucru.

2920 *[△] A'și luă (așa) în cap.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi *Dumnezeu*.

A face de capul său, ne vrînd să asculte de nimeni.

2921 *[△] A'și pierde capul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 424.

*[△] *A nu scie unde 'e capu.*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A se zăpăci de trebă multă, a nu mai scie ce face.

2922 *[△] De ți-oiu pune mâna 'n cap.
De loc, rămăi ca cu 'n nap.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*
J. Vastuii.

Iți voiu smulge pîrul. Amenințare.

2923 *[△] Cu capu 'n jos.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 350.

1° Umilit, rușinat.

2° Arată neorînduială, zăpăcălă; se dice despre lucrurile care nu sunt după rînduieala obicinuită și precum dice Francesul : *sens dessus dessous.*

«Totă casa e cu capu 'n jos.... Cum să dreg trebile?» — *Pîlra din casă*, p. 350.

2924 *[△] A umblă cu capu 'n sus.

M. CANIAN, *J. Iași.*

* △ *A umblă cu capul (pe) sus.*

FR. DAMÉ, I, p. 192. — T. BĂLĂŞEI, *inv. c. Sefănesci, J. Vâlcea.*

A se ține mare, a nu băgă în sémă pre alții.

2925 * *A ridică capul.*

BARONZI, p. 43.

A se înălță, a prosperă în afaceri.

2926 * *A avé fumuri în cap.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1266. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A fi mândru, a se crede.

2927 * *A scóte fumurile din capul cui-va.*

A aduce pre cine-va la cunoștința adevăratei sale valóre, a 'i scóte gărgăunii din cap.

2928 * △ *A umblă cu capul între urechi.*

MAIOR P. BUDIȘTEANU, J. *Ilfov.* — M. CANIAN, J. *Ioși.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — PREOT C. BUNGETIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.* — A. PANN, *Edit. 1889, p. 45; I, p. 155.* — HINȚESCU, p. 26. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

1° A nu fi atent la nimic, a fi leneș, a nu se ține de nici o trebă, a umblă gură-cască.

2° A nu 'și dà sémă de ceea ce se petrece împrejurul său, a fi prost.

Acest din urmă înțeles e mai puțin obișnuit.

2929 * *A 'și ține capul cu...*

N. MUȘTE, *Letop. III, p. 42.*

A trăi, a 'și ține casa cu...

«Avea și sftetic pe lângă sine o arătare de grec anume Spandoni..., un blestemat și de nemică, fără de nict o meserie; numai cât își ținea capul cu minciunile și cu milosteniile ce 'i dați.» — N. MUȘTE.

2930 * △ *A 'și (i) pune capul.*

SIMBON DASCĂLU, *Diverse, I, p. 405.* — N. MUȘTE, *Letop. III, p. 4 & 52.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A da chezășie pentru ôre-cine sau ôre-ce, a se prinde că va face un lucru.

2° A se pune în primejdie de môrte.

3° A fi doborât, a fi ucis, a muri.

«Ieră daca au sosit în țera lui, îndată au făcut oști, și se bătea cu Moscalii ce erau prin cetățile ce le luase de la Svedii, și pre apă și pre uscat, până și el 'și au pus capul, lovindu'l dintr'o pușcă.»—N. MUSTRE, p. 52.

2931 * △ A mâncă capul cui-va.

ION NECULCE, *Letop.* II, p. 211.
— N. MUSTRE, *Letop.* III, p. 56. —
Șezătórea, Pov. Pop. II, p. 32 ; III,
p. 214.

Se cêrtă de 'și mânâncă capetele.

A. PANN, III, p. 23.—HINȚESCU,
p. 32.

A 'și mânâncă capul.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 56.

A nimicî, a împinge pre cine-va sau a se duce singur la peire.

«Din țera Muntenilor tot îl adăogă cu pîră Ștefan-Vodă până i-au mân-
cat capul.»—N. MUSTRE, III, p. 56.

«Avé mulți și mari neprieteni la Duca-Vodă, de stau în tot césul să-
mânânce capul, pe toți Cupărescî, și pe alți boieri de țera Muntenescă,
tovareși cu Cupărescî, și stau tot de'l pîrtau.»—ION NECULCE, *Letop.* II,
p. 211.

Grúo! Grúo! fétul meu,
Fôrte'i rêu nâravul têu,
Cu bețivii te'nsoțesci,
Cu tâlhari te sfátuesci,
Numai țera s'o prădezi
Și nimica nu lucrezi:
Lasă-te de tóte acéste
Că acéste-s fôrte rele,
Că zeu și capul ți-l mânâcă
Sau ședî în temnițadîncă.

Grúia lui Novac. *Poes. Pop. Se-
zătórea*, II, p. 32.

2932 * A róde capul cui-va.

FR. DAMÉ, III, p. 342.

Veși *Urechîe.*

A urmări pre cine-va, a nu'i dà pace, a'i spune într'una acelaș
lucru.

2933 * △ A tocă capul cui-va.

Acelaș înțeles ca la No. 2932.

2934 * \triangle A se pune pe capul cui-va.

A insistă mult, pre lângă cine-va, ca să facă un lucru.

2935 * \triangle A nu mai scie unde 'i stă capul și picioarele.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bărlad*,
J. Tutova. — T. BĂLĂȘET, *înv. c.*
Sefănesci, J. Vâlcea.

1° A fi buimac de cap, zăpăcit.

2° A fi ostenit.

2936 * Fără să'l dóră măcar capul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p.
381; *Leg.* p. 8. — FR. DAMÈ, I, p.
192 & 401.

*Acum poți să puț flóre la ureche și nici capul
să te dóră.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* II, p. 135.

N'o să vè dóră nici capul.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 9.

\triangle *Fără nici capul să'l dóră.*

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.* p. 144;
Opinc. p. 72.

Adică fără să ai nici o pagubă, nici cea mai mică supărare
nici o grijă.

«De altele prea puțin îl dureà capul.»

2937 * \triangle Are cap de întors furci.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv.*
c. Stiuveni, J. Dorohoi.

* \triangle *Cap bun de întors furci.*

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți,*
J. Covurluiă.

E prost rău, nu e de nici o trebă.

Asemănarea vine de acolo că locuitorii, când fac furci cu cari
se vor sluji la treerat, le întorc córnelé într'un cap de cal mort,
punând, cele două córnelé ale furcei, în găurile ochilor acelu
ciolan.

2938 *[△] A fi dat cu capul și de sus și de jos.

E. I. PATRICIU, *inv.* J. Covurluiă.

Vezi *Prag*.

A pățit și scie multe.

2939 *[△] A se da cu capul de (toți) peretii.

S. MIHAILESCU, *inv.* J. Suciava, *Sezăt.* II, p. 72. — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A fi foarte nenorocit, desnădăjduit, a'î fi cîudă de vr'o greșală.

2940 * A da cu capul de toți păreții.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 589. — FR. DAMÉ, III, p. 186.

1° A fi orb.

2° A fi distras sau zăpăcit, a nu mai scie ce să facă, și cum dice Francesul: *Ne plus savoir où donner de la tête.*

2941 *[△] A se da peste cap.

MAIOR, P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A întrebuiță tôte mijlocele pentru a'și atinge ținta.

In basme, zmeii se dau de trei ori peste cap pentru a se preface, sau pentru a redobândi forma lor primitivă.

2942 *[△] A da peste cap.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A bé.

2942 b. *[△] Daca nu'i cap, nu'i noroc.

G. MADAN, *c. Trușeni, T. Chișineu, Basarabia.*

Norocul și'l face omu singur; numai cel prost sau lenș se plânge că n'are noroc.

2943 *[△] A 'și luă lumea în cap.

A. PANN, II, p. 124. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 188 & 429. — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 225. — ȘEZĂTÔREA, I p. 284; II, p. 67. — LAZĂR ȘĂINEANU, *Smas.* p. 357. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

A apucă lumea în cap.

FR. DAMÉ, I, p. 83.

A fugi pentru a scăpa de un rău fără a scie unde, a fugi nebun.

2944 *[△] A nu 'și vedé capul.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 62. — T. SPERANȚIA, II, p. 216 — FR. DAMÉ, I, p. 191. — G. P. SALVIU *inv. c. Smulți, J. Govurlui.*

1° De trebî multe ce are.

2° De supărare, de nevoi.

2945 *[△] A pune plumb în capul cui-va.

MAIOR, P. BUDIȘTEANU, J. *Ilfov.*
M. CANIAN, J. *Iași.*

A 'l domoli, a 'i băgà minte în cap.

2946 * A se pune în cap și în picioare.

Veji, *Cur, Picior.*

A încercà prin tôte mijlôcele.

2947 *[△] A tăia pre cine-va capul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 425. — A. PANN, II, p. 123. — HINȚESCU, p. 135. — BARONZI, p. 44 — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A se pricepe ca să facă un lucru.

Pe omul la mai mari drăcii *il taie capul.* — A. PANN.

2948 * Și fără cap, și fără picioare.

M. CANIAN, J. *Ilfov.*

Fără început și fără sfârșit. Om sucit, cu care nu te poți, în nici un chip, înțelege.

2949 *[△] A vedé să prindă capul loc.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A băgà de sémă cum se încep lucrurile, cui să dai ce-va.

2950 *[△] A merge (o trébă) peste cap.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A nu merge bine, a merge pe dos.

«Totul merge *peste cap.*»

2951 *[△] O dată cu capul.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 166. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 861. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 424. — DIM. TICHINDEAL, p. 57. — P. ISPIRESCU, *Lrg.* 162. — G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 154. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 36.

Adică cu nici un preț, chiar dacă ar trebui să pierdem viața.

«O dată cu capul lucrul acesta neisbândit să nu'l lăsăm.» — DIM. CANTEMIR.

Căci leica are o față
Și n'ar vré cu *capu-o dată*
Să steie ne-sărutată.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 154.

2952 *[△] În ruptul capului.

I. CREANGĂ, *Pop.* 223; *Amint.*
p. 116. — *Șezătorea*, I, p. 88. —
GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J.
Tutora.

**Nici în ruptul capului.*

I. CREANGĂ, *Pop.* 217; *Amint.*
p. 49. — *Șezătorea*, I, p. 88. — P.
ISPIRESCU, *Leg.* p. 23.

1° Acelaș înțeles ca No. 2951.

«Nu se dă la muncă *nici în ruptul* capului.» — I. CREANGĂ.

2° Repede: «a șters'o în ruptu capului.» — J. *Tutora.*

2953 *[△] Din cap până în picere (picior).

LAURIAN & MAXIM, I, p. 430. —
S. DELAVRANCEA, *Sultănica*. — FR.
DAMÉ, I, p. 192; III, p. 211.

Din cap până în calcăe.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 430.

Vezi *Calcăe*, *Crestet*.

Cu totul, preste tot; arată o asemănare desăvârșită.

Eră chiar mă-sa *din cap până 'n picior*. — STEF. DELAVRANCEA.

Εκ τῶν ποδῶν ἐς τὴν κεφαλὴν ¹⁾.

Prov. Elin.

¹⁾ Din picere până în cap.

A capite usque ad calcem ¹⁾.

Prov. Lat.

Des pieds à la tête.

Prov. Franc.

2954 * △ A 'și face de cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 424. —
V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1258. —
G. P. SALVIŢ, *înv. c. Smulți, J. Co-
vurluiș.* — G. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

A îndeplini fapte care pot primejdui viața sa și aduce vre-un rău óre-care.

2955 * △ A 'și dă de cap.

G. POBORAN, *înst. c. Statina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 2954.

2956 * △ A 'i dă de cap.

T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Vâlcea.*

A 'l răsbi.

2957 * △ A da cu capul de multe.

A fi pășit, a i se fi întâmplat multe.

2958 * Te cap și-a făcut, de cap 'i-a fost.

LAURIAN & MAXIM, I, 424.

Fie-care suferă după faptele sale.

2959 Se ține de capul lui ca găia mașul.

P. IPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872,*
p. 178.

Adică într'una, fără încetare.

A se adagă această variantă la No. 1822.

2960 * △ A se pune (ședé) pe capul cui-va.

I. CREANGĂ, *Pov. 270.* — E. I. CREANGĂ, *înv. c. Smulți, J. Co-
vurluiș.* — FR. DAMÉ, IV, p. 48.

¹⁾ A stărui de cine-va.

²⁾ A stă mereu lângă dînsul, a 'i cădê belea.

¹⁾ Din cap până în picere.

«Duceți-vă de după capul meu.» — I. CREANGĂ.

2961 * Δ A 'i întorče capul.

ION CREANGĂ, *Prov.* p. 165.

A ameți, mai ales de dragoste.

«Fata, bună mehenghe, *îi întorče capul*, și Ipate vede că nu 'i de le-pădat.» — I. CREANGĂ.

2962 * A se sui, (a sări, a se urcă) în capul cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 428. —
FR. DAMÉ, IV, p. 126.

A atacă pre cine-va cu violență, fie cu fapte, saū cu vorbe injuriose. — LAURIAN.

A stăpâni pre cine-va.

2963 * A fi de capul seū.

A nu avé stăpân, a nu fi cine să 'i poruncéscă.

2964 * Δ A fi cap tăiat (leit)...

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smuți, J. Covurluiū.*

Arată o mare asemănare fizică între două persoane.

«E tată-seū, *cap tăiat.*»

CĂPĚȚÎNĂ

2965 * Δ Două căpĚține într'o căciulă.

IOND. GOLESCU, *Mss.* II, p. 90. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Veđi *Căciulă.*

Adică cei ce aū tot un gând, tot o părere. — GOLESCU.

Deux tĚtes sous le mĚme bonnet.

Prov. Franc.

CARNE

Veđi *Mumă, Suramură, Ta-tă, Unghie.*

2966 * Carne cu ochi.

IOND. GOLESCU, *Mss.* II, p. 25. —
P. IPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 460. —
FR. DAMÉ, I, p. 201.

* △ *Boț cu ochi.*

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 71. — D^a SOFIA NĂDEJDE, *Nuv.* — FR. DAMÉ, I, p. 152. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

1° Adică om de nimic. — GOLESCU

«Nu mi-ar fi ciudă încaltea, când ai fi și tu ce-va și de te miri unde: imi dăce cugetul meu; dar așa, *un boț cu ochi* ce te găsești, o bucată de humă însuflețită din sat de la noi...» — I. CREANGĂ.

2° Se dăce de o față fără expresiune.

Frumosă! un *boț cu ochi.* — D^a SOFIA NĂDEJDE.

3° Om cu desevârșire prost.

2967 * A crește carnea pe cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 456. — P. ISPIRESCU, *Leg.* 108. — FR. DAMÉ, I, 201.

A se îngărășă, a 'i merge bine, a fi mulțumit, bucuros.

2968 * Nu mai crește (nu se prinde) carne pe el.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 967.

De rău său de inimos ce este.

2969 * Iși mănâncă carnea de pe el.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

* △ *A 'și mănăcă din carne.*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 2968.

2° A ajunge rău, nebun. — J. Vâlcea.

2970 A-și mănăcă carnea cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 456.

A-și mănăcă amarul, a duce o vieță fôrte amară cu cine-va.

2971 * △ *Carnea ca fieru.
Vina ca oțelu.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acastă dăcere, pre care o întilnim adese-orî în poesiile poporane, și se întrebuițeză mult de popor, arată pre un om bătrân cu puterile ne-slăbite

2972 *△ Mi s'a mâncat de carne.

G. POBORAN, *inst. v. Slatina, J. Ol.*

Mi s'a urît, mi s'a acrit, mi s'a găgit.

2973 * A dă în carne.

A lovi unde dore, a nu dă alături.

2974 *△ A nu avè carne pe el.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi rău, supărăcios. Veđi No. 4331.

2975 *△ A fi cu carnea bălțată.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veđi *Inimă.*

A fi om cu nazuri, răutacios.

2976 *△ A mâncă omul.

*△ A mâncă carne de (din) om.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 456. —
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

1° A fi foarte rău, aspru, varvar și ciud.

2° A fi cumplit în felul său, fie în bine său în rău. — LAURIAN & MAXIM.

3° A fi urît din cale afară.

«E urîtă de mânăncă omul.»

2977 * A fi carne rea.

*△ A fi rău de carne.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 456. —
T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

1° Aplecat la plăcerile sexuale.

2° Are sângele stricat, ast-fel ca ori-ce rană se tămăduie cu greu.

2978 *△ A tăia în carne vie.

V. CODREȘCU, *UBICARU, XXII, p. 51.* — L. ȘĂINEANU, *Dict. p. 793.*

A curma răul fără cruțare, prin mijloce energice și cum țice francesul: *couper dans le vif*.

2979 * A fi de carne și de oșe.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 455.

A fi expus la ostenelă ca ori-ce ființă cu puteri mărginite și slabe. Este opusul țicerii: *a fi de pētră*, a nu simți ostenelă.

2980 * În carne și în oșe.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 103. — FR. DAMÉ, I, p. 201.

Adică în ființă, înaintea ochilor.

«Se deșteptă și fata de unde dormea ea, și cum îi vedu în carne și în oșe, îi țise: tu să fii soțul meu.» — P. ISPIRESCU.

2984 * A se scutură carnea de pe om.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 129.

A se încrîncinū carnea pe om.

I. CREANGĂ, *Pov.* 77.

De scârbă, de frică.

«Atunci unde se făcu un noroț cletos și puturos de *fi se scutură carnea* de pe tine.» — P. ISPIRESCU.

CĒFĂ

Ved. Cap. III, c. *CĒfă, Față, Ochiu*.

2982 * A A fi gros la (în) cĒfă.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hamel, J. Argeș.* — M. CANIAN, *J. Iași.* — PREOT C. BUNGETIANU, *inv. c. Cosorēt, J. Mehedint.* — FR. DAMÉ, II, p. 86

El gros la cĒfă are de 108.

A. PANX, III, p. 105. — HINȚESCU, p. 101.

A fi gras la cĒfă.

BARONZI, p. 42.

CĒfă grasă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 568.

Om cu cefa grasă.

LAURIAN & MAXIM, I. p. 568.

*△ *A fi cu cefa grosă.*

M. LUPESCU, *inv.* J. *Suciava.*

1° A fi om bogat.

1° A fi mojie, gros de obraz. Acest din urmă înțeles e foarte puțin întrebuințat în Țera Românească, și se aude mai ales prin Moldova.

2983 A avé cefa lată.

G. POBORAN, *ins.* J. *Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 2893.

2984 A lovi în cefă c'un bulgăre de iască.

M. CANIAN, J. *Iași.*

A spune vorbe nepotrivite.

Vezi variantele acestei dicțiuni la No. 777.

2985 *△ A pune la cefă.

G. POBORAN, *inst.* J. *Olt.*

Vezi *Spate.*

A dà uitării, a nesocoti o poruncă dată; nu'i pasă.

2986 * A scărpină la cefă.

LAURIAN & MAXIM, I. p. 568.

*△ *A'i dà la cefă*

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Olt.*

A bate și, într'un mod metaforic, a se purta rău cu cine-va, a l scutura rău.

2987 *△ A fi tare de cefă.

G. POBORAN, *inst.* J. *Olt.*

Vezi *Chică.*

A fi bogat.

2988 *△ A vorbi până și s'a strimbă gura la cefă.

A vorbi mult și fără rost, fără să te opresci.

2989 * \triangle Când mi-oî (ți-i) vedē cēfa.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 128 — V. ALEXANDRI, *Teatr.* 642
& 1662. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 227.
— T. SPERANȚIA, I, p. 188. — FR.
DAMÉ, I, p. 216. — G. P. SALVIU,
inv. c. Smulți, J. Govurluii. — T. BĂ-
LĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Veđi *Chică.*

Nici o dată; se ȓice pentru cele peste putință.

Lasă, las, prin satul vostru
Nu vē cad de-acum belea,
Să vē vēd atunce numai
Cēfa cand imi voiū vedea.

Țiganul la Mânăstire, p. 188.

2990 * \triangle A întorce cēfa cui-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A nu'î băga în sēmă vorbele.

2991 * \triangle A umflă cēfa de pumni și spatele de ciomege.

A. PANN, I, p. 25. — T. BĂLĂȘEL,
inv. J. Vâlcea.

A bate rău.

2992 * \triangle A 'i muiă cēfa.

G. POBORAN, *inst. J. Olt*

Veđi *Os.*

Acelaș înțeles ca la No. 2913.

CHICĂ

Veđi *Vlădică.*

2993 Cui e chica dēsă
Sa vie la masă,
Ėr cui e chica rară,
Să esă pe ușă-afară.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II, p. 159.*

* \triangle *Cui este chica dēsă
Să poftescă la masă.*

V. FORESCU, *c. Varatic J. Némfu.*

Mod glumeț de a pofti pre cine-va la mănăcare, sau la nuntă
la masa cu dar.

2994 * Δ A fi tare de chică.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi *Cetă.*

1° A fi sănătos, gras.

2° A fi bogat.

2995 * A face cui-va chica topor.

I. CREANGĂ, *Prov. p. 254.*

A scăpă cu chica topor.

ION GHICA, *Conv. Liter. XIV. p. 86; Serisori, p. 41.*

* Δ *Cu chica topor.*

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss. ANDREI MARINESCU, inv. c. Humele, J. Argeș. — V. FORESCU, c. Folticeni, J. Suciava.*

1° A fi bătut.

«Jea să-i tacă *chica topor*, spinarea tobă și pântecul cobză, și se Setilă, căci almintrelea nici nu e de chip s'o scoți la capăt cu buclucașul acesta.» — I. CREANGĂ.

2° A fi rușinat, supărat.

3° Unui om bine făcut la trup, care se pōrtă bine îmbrăcat și care este vesel în tot-deauna i se țice ast-fel. — MARINESCU.

2996 * A i se face chica măciucă.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vezi *Pěr.*

I s'a sbîrlit pěrul în cap, de frică.

2997 * Δ A umflă de chică.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A luă de pěr, a bate.

2998 * Δ A'l ține de chică.

DIM. A. STURDZA, *Voința Națion. XII No. 3278. — Maior P. BUDIȘ-TÈNU, J. Ilfov. — Gr. P. SALVIU, inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Vezi *Pěr.*

A stăpâni cu totul, a avé în mână.

«Credeaî că ei sunt în stare să ție *de chică* totă țera.» — D. A. STURDZA.

2999 * Δ Când mi-oî vedé chica.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi *Cifă*.

Nici odată.

CHIP

Veđi *Frumos*.

- 3000 Chipurile mai dă departe, că mai dă aproape semnele le vędesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 101.

Adică pę muieri mai dę departe să le privim, că mai dę aproape li se cunosc sbirciturile obrazului. — GOLESCU.

- 3001 * Fii după cum te arată chipul.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872, p. 176; *Rev. Ist.* III, p. 382. — HINȚESCU, p. 33.

Indemnare ca să fim de trębă.

- 3002 Cum ți-e chipul te pörtă.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 339.Veđi *Port*.

Acelaș înțeles ca la No. 3001.

Daca 'ți trebuie muțere
Bațete, bățete,
Vin 'la malca de mę cere
Nu fluiră pe la pörtă,
Că cum ți'e chipul te pörtă.
Poes. Pop.

- 3003 * △ Chipul omului e oglinda sufletului lui.

V. FLORESCU, *c. Folticenii & Dorna*,
J. Suciava.

Veđi *Ochiu*.

Infățişarea omului il arată de bun sau de rău.

CİOLAN

Veđi Cap. VII, *c. Ciolan*,
Piele.

- 3004 * △ A'și face de ciolane.

A face un lucru care 'ți pöte aduce vre un neajuns, care se va sparge în capul tęu.

«In locurile unde hoții își fac de ciolane unul de lęc nu găsesci.»

- 3005 * A trece ciolan prin ciolan.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, IX, p. 283; *Pov.* p. 5. — M. CANIAN, *J. Iași*.

A fi rupt de ostenelă.

«Acum de-odată, până te-î mai odihni, ȳea furca în brîu și până mâni deminătă să gătești fulórele aceste de tors, penele de strujit și mălăiui de pisat. Eă mē las puțin că *mă-a trecut ciolan prin ciolan* cu nunta vóstră.» — I. CREANGĂ.

3006 * A fi cu ciolane în pantece.

FR. DAMÉ, I, p. 246.

Vedĭ *Păotece*,

A fi însărcinată, se ȳice mai ales despre fetele cari aă greșit.

CĪUF

Vedĭ *Fajă, Pěr*.

3007 * Δ A'î face Dumneȳeu parte d'un ciuf.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A fi rinduit să trăesci cu uritul în casă.

Prin cuvîntul *ciuf* se înȳelege un om nesimȳitor și rău făcut.

CÓDĂ

3008 Códă lungă, minte scurtă.

BARONZI, p. 51. — HINȳESCU, p. 36. — AL. ODOBESCU, III. p. 44.

Vedĭ *Pletă, Pótă*.

Se ȳice despre femeĭ, pentru a arătă că sunt lipsite de minte ; și precum ȳice Dim. Cantemir: *Cine vrednicia capului nu pri-cepe, acela lungimea coȳii la mare cînste ține*.

3009 A împleti kódă albă.

BARONZI, p. 46. — B. P. HĂȘDĒU, *Egim. Magn.* p. 707.

Vedĭ *Cosită*.

1° Despre o fată care a îmbetrănit fără a se mărită.

2° A făce o muncă nefolositoare. — B. P. HĂȘDĒU.

C . . Ū

Vedĭ *Lucru, Para*.

3010 * A stringe de c... pre cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 773.

1° A'î vătēmă, a'î surpă.

2° A'î umili, supune, a'î îmblândi, a'î silĭ să facă un lucru.

3011 * Δ Zdranga, zdranga iȳele,
Dragi 'mĭ sunt c...

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Se dice fetelor și nevestelor leneșe și bune de prietenî.

3012 * A fi cu c....

A fi cu vlagă, bărbat.

3013 * △ Umblă ca un c.... într'o căldare.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vaslui.

Veđi *Cuiă.*

Umblă fără rost, se învîrtesce și tot pate.

Țiganul ne-avînd de cât un c.... de miel l'a pus într'o căldare ca să facă ciorbă.

COLȚAT

3014 * △ A fi colțat.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veđi *Colțos.*

1° Bun de gură, care răspunde fără frică și vorbește unde nu e poftit.

2° Arțagos, care se înfige la cêrtă.

Veđi dicțótoria de la No. 1718_e

COLȚOS

3015 * △ A fi colțos.

M. LUPESCU, *inv. J. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 3014.

COLTUC

3016 * △ A'i arêta (dá) coltucul (cultucul).

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Olt. — LAURIAN & MAXIM, 1, p. 986.

Veđi *Babic, Col.*

A'i întórce spatele, a nu'í dà nimic.

COPIL

Veđi *Adevêr, a Bate, Bêtrân,*
Bogat, Cuiț, Drac, a Flămânđi
a Mâncă. Mince, Móză, a Plânge
Sêrman, Stăpân.

3017 * Copii, nebunii și omul bêt vorbesc adevêrul.

DIM. ZANNE, J. Ilfov.

*[△] *De la un copil, și (de la) un nebun afli adevărul.*

BARONZI, p. 52. — HINȚESCU, p. 38. — DR. E. B. MAWR, p. 23. — DR. GASTER, *Liter. pop.* p. 218. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

* *De la un copil și un nebun afli tot-dé-una adevărul.*

I. G. VALENTINEANU, p. 10.

Vezi *Adevăr, Nebun.*

Afli adevărul de la copil și de la nebun pentru că copilul și nebunul n'au vicleșug la inimă, nu pot ține o taină.

*A fol, enfans et à gens ivres
Ne faut ses secrets révéler
Car, selon que trouvons es livres,
Jamais ne veulent rien celer.*

Mots dorés de Caton XVIe Siècle.

I mati e i putei dise la verita ¹⁾.

Prov. Venit.

Kinder und Narren, sagen die Wahrheit ²⁾.

Prov. Germ.

Children and fools tell (speak) truth ³⁾.

Prov. Engl.

Barn segir jafnan sannleik ⁴⁾.

Prov. Island.

3018 *[△] *De copii, de barbă și de cote gole să nu te plângi
nici o dată.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 120; III, p. 111. — HINȚESCU, p. 37. — DR. GASTER, *Liter. Pop.* p. 218. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Căsoveț, J. Mehedinți.*

¹⁾ Nebunii și copiii spun adevărul.

²⁾ Copii și nebunii spun adevărul.

³⁾ Idem.

⁴⁾ Copilul spune tot-dé-una adevărul.

* △ *De copii și de cote-gole nici o dată să nu te
variți (plângi, jăluesci).*

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872,*
p. 165. — GAVRIL. ONIȘOR, *prof. c.*
Bêrlad, J. Tutova.

*De copii și de cote-gole să nu se vaete cine va
nici o dată.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III, p. 157.*

Vezi *Barbă, Cot, Insurătoare,*
Măritat, Păr.

De copii să nu se plângă, nimeni, pentru că copii face orî-ce
nătăfleț, și apoi *e măi bine să gică cine va: văi de mine de cât
văi de noi.*

De barbă să nu se plângă, căci barba arată pe om bêtrân.

Iar de cote gole d'asemenea să nu se plângă, căci sărăcia vine
când n'ai gândi.

3019 * △
Doi la oi,
Doi la boi,
Doi cu tata la cimpoi;
Și Marița și Mateiū,
Și la foc is mititei.

S. MIHĂILESCU, *Șezătórea, I, p. 210.*

* △
Doi în car,
Doi sub car,
Doi pe chinga carului,
Iar Marița,
Și Gahița,
Și Mateiū,
Și Dorofteiū
Staū la foc, că 's mititei.

Da Ec. Z. Bêrlad, J. Tutova.

Doi în brațe,
Doi în mațe,
Doi de póle li s'agață!
Și Marica,
Și Săftica;
Dar Mateiū

*Și Dolofeiă
Care sunt m i mititei...*

P. ISPIRESCU, *Basme* p. 74.

*Doi la oi,
Doi la boi,
Doi cu tat-său la cimpoi.
Doi în car,
Doi sub car,
Doi în chilna carului.
Iar Ciurilă,
Și Burilă,
Și Frățilă,
Și Mândrilă,
Și Mașteiă,
Și Dorofteiă,
Șed la foc că's mititei.*

PALODA, *ziar*, an. 1894

Se țice, în glumă, despre acei cari au copii mulți.

3019b. *[^] Unu 'n brațe,
Altu 'n mațe,
Ș'altu de pôle s'agață.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 3019.

3020 Copilul ca copaciul, când dă mic să strimbăză, anevoie să mai îndreptăză.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 61.

Cel ce din mic copil să dedă cu năravuri rele, anevoie a să mai desbară de ele. -- Veți No. 547.

3021 Căți copii ca tine duce la grăpă cel bătrân și 'ngrăpă!

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 37.

Să țice pentru cei tineri ce așteptă când și când să mără cei bătrâni (GOLESCU).

3022 Până copil mic eram,
Nebunii multe făceam,
Acum c'am îmbétră it,
Mintea cu totul mi-a lipsit.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 59.

Să țice pentru cei ce, și la bătrânețe, dă nebunii nu să lasă. -- GOLESCU.

- 3023 * Copii mici, grije mici,
Copii mari, grije mari,

Dna E. DAMÉ, c. București, J.
Ilfov.

Cine are copii nu 'i nici odată lipsit de grije.

- 3024 Să nu vie în capul copilului ce-î menesce maica-sa.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 261.

Părinții trăiesc tot-dé-una cu frica în sîn.

«Precum maicele către fiii săi aveau dovadă sunt, carele ori de fiete ce mică a orîndualii sănătății mutare, grele și primejdiöse bóle cuconilor săi prepun și de celea ce să nu le cum-va să vie să tem, acele precum să le fi venit de frică socotesc, de unde cuvîntul a se țice s'aũ apucat: *să nu vie în capul copilului ce-î menesce maica-sa*». — DIM. CANTEMIR.

- 3025 * Nu mă învăț să-mi înec copiii.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158; III,
p. 127. — M. CANIAN, J. Iași.

Vezi *Părinte*.

Adică a face rele.

- 3026 Copilul ori cei place, aceia cere, fără a cunoște de
'i folosește său nu.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 233.

Mulți ómenii mari sémănă copiilor, în acéstă privință.

- 3027 Nu ești copil fără dinți.
Să te ieă (scóță) omul de (din) minți.

A. PANN, II, p. 147. — HINȚESCU,
p. 38.

Vezi *Dinte*.

Adecă ești în stare a judecà un lucru.

- 3028 * Nu mai sunt copii.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Adese-ori copiii sunt mai șireți de cât s'ar crede și pricep lucruri cari s'ar părè că întrec mîntea lor.

Romanii țicèu desu re copii: *Nasum rhinocerontis habent*, lungimea nasului fiind privită ca semnul unei minți agere.

- 3029 Nu 'mi plâng oopii de fóme.

A. PANN, II, p. 107. — HINȚESCU,
p. 37.

N'are copii să 'i plângă de fóme.

A. PANN, II, p. 144. — HINȚESCU,
p. 37.

* *Ce 'ți plâng copiii de fómé?*

Maior. T. BUDIȘTEANU, c. Bucu-
resci, J. Ilfov.

Nu 'i de grabă. Arată nepăsarea omului care nu are de cât sufletul lui de îngrijit.

3030 *△ Il trag copiii de pólă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt

Îi-e de grabă.

3031 Copiii după părinți, ca pómeele după pom.

IORD. GOLESCU, *Mss II, Asem.*,
p. 61.

Copiii sunt frumoși sau urîți, buni sau răi, după cum sunt și părinții lor.

Tel père, tel fils.

Prov. Franc.

3032 * Așa se 'nșală copiii.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 5. —
P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* 1, p. 233.

* *Așa se 'nșelă copiii și femeile.*

Maior P. BUDIȘTEANU, c. Bucu-
resci, J. Ilfov.

Să gîce când se 'nșală cei ce se socotesc de iscusii. (GOLESCU).

3033 Copilul ne-pedepsit
Ajunge ne-procopsit.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 29 —
LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 235.

*△ *Copilul ne-pedepsit*
Remâne ne-procopsit.

A. PANN, I, p. 61; II, p. 5. —
HINȚESCU, p. 38. — *Semin. Buc. Cl.*
VIII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Copilul ne-pedepsit
Ajunge ne-pricopsit.

DR. GASTER, *Liter. Pop.* p. 218.

Ficiorlu ațel ne-pedepsit procopsitu nu pô'te
să hibă.

ANDREI AL BĂGAVŪ, *Cart. Aleg.*
p. 99.

Copilul prin pedepse se îndreptă și se cumițeșce. Acest înțeles, ce se dă astăzi dicerii, este greșit și ar trebui să se spună: copilul *neînvățat* rămâne nepricopsit.

În adevăr vechiul înțeles al cuvintului *pedepsă* este *învățatură*.

«Și acesta am făcut la tălmăcirea acestii sfinte Scripturi, făcând multă nevointă și destulă cheltuială, despre o parte puind dascăli sciuți forte den limba elinească... și despre parte ai noștri omeni ai locului nu numai *pedepsit* întru a noastră limbă ce și de limba elinească având știință.» — *Biblia din 1638. Predoslovia 1.*

Ce-va mai curios: vorbele *învăț*, *învățatură*, au dobândit sub influența lui *pedepsesc*, *pedepsă*, înțelesul de «a pedepsi, pedepsă» înțeles străin limbilor romanice.

A se vedé în această privință capitolul: *Crestinismul și limba* în Semasiologia d-lui L. Șăineanu.

Vom însemna că un fenomen analog s'a întâmplat și la Francezii pentru cuvântul *chastier*.

Vechiul proverb: *Bien labeure qui chastoie son enfant*, are înțelesul de: Bine lucrăză cine 'și cresce bine copilul.

În adevăr citim în Le Roux de Lincy: I, 217.

«Dans notre vieux langage, *chastier* ne voulait pas dire *punir, corriger*, mais *élever, instruire, endoctriner*, comme le prouve le poème intitulé le *Castoiment d'un Père à son Fils*, composé au XIIIe Siècle, et qui n'est qu'une suite de préceptes accompagnés d'exemples à l'appui».

Fîul certat (învățat) înțelept va fi și pre cel nehn slugă 'l va avea. — *Biblia*, 1639. *Parem. Solom. X § 5.*

3034 Copilul răsgâiat (răsgâiat, risgâiat)
Remăne ne-învățat.

A. PANN, *Edit.* 1889, 29; II, p. 5.
— HINȚESCU, p. 38. — BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* III, p. 14.

Fișiorlu diznîrdat, armăne ne-învițat ¹⁾.

PERICLE PAPAHAGI, *Zweist. Iuhres*, p. 156.

Multu disnîrdat fișiorlu, ne 'nvățat pôte s'a-rēmândă ²⁾.

ANDREIU AL BAGAYU, *Cart. Aleg.* p. 99.

«Eă să 'ți spun că Romănu care nu 'și piersică, nu 'i urechiesce, nu 'i mustră, nu 'i pișcă și nu 'și stăpănesce copiii dē mică, mult pēcătuesce; căci la mare, ies nisce spîndurați și ajung rēu.» — GR. JIVEȘCU, *Opîncar*, p. 118.

¹⁾ Copilul desmierdat, rămăne ne-învățat.

²⁾ Mult desmierdatul copil, ne-învățat pôte se rēmândă.

*Enfant par trop caressé
Mal appris et pis réglé.*

Trésor des Sentences, XVIe Siècle.

- 3035 * △ Copilul alintat
E Român (om) stricat.

E. I. PATRICIU, *înv. J. Covurluii.*

Acelaș înțeles ca la No. 3034.

- 3036 * △ Mulțimea copiilor, averea omului.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*

* △ *Mulțimea copiilor, averea Românului.*

ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeș.* — S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 1.

Mulțimea copiilor, bucuria Românului.

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 1.

Căci mulțimea copiilor este un mare ajutor și nici cum o povară pentru lucrătorul de la țară.

Enfans sont richesses de pauvres gens.

Adages françois XVIe Siècle.

- 3037 Lucrătorul de pământ, cu cât mai mulți copii are
cu atât mai folosit.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 282

Vezi *Țăran.*

Acelaș înțeles ca la No. 3037.

- 3038 Unde mulți copii, acolo blagoslovenia Domnului.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 232.

Acelaș înțeles ca la No. 3037.

- 3039 * △ Din glumă se fac copii.

I. ARBORE, *îng. J. Buzău.* — ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeș.* — MAIOR P. BUDIȘTEANU, *c. București, J. Ilfor.* — PREOT C. BUNGEȚEANU, *înv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

1° Când un om vrea să se desvinovățească de un lucru făcut de dînsul și care nu a eșit la un bun sfîrșit, se răspunde prin dicătorea de mai sus.

2° Glumă pe care o fac adesea bărbații pe socotela femeilor.

3040 Copilul ride și când nu e de ris.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 27.

Vezi a Ride.

Să ție pentru cei ce rid fără vreme (GOLESCU).

3041 *[△] Copilul până vremea nu 'i vine, nu ese din sgăul mă-sei.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 26. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

Adică orî-ce, până nu-î vine vremea, nu se săvîrșasce (GOLESCU).

3042 Copilul, ce vede cu ochii, cere.

A. PANN, III, p. 154. — HINȚESCU, p. 38. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 157.

Căci crede că tot ce sboră se mănâncă.

3043 * Fie-căruia i se pare că copilul său e măi frumos.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III p. 382.

*Fie-căruia i se pare că copilul său e măi frumos,
D'ar fi cât de uricîos.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 3; I, p. 7.

Proverb care se află în toate țerile și la toate popoarele. Vezi prov. 1642 și legenda care'l însoțesce.

Ieder Mutter Kind ist schön ¹⁾

Prov. Germ.

All'occhi di e mamme tutti i figlioli so belli ²⁾

Prov. Cors.

3044 *[△] Copiii omenilor sunt draci goi.

A. PANN, II, p. 122. — G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 72. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 157. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

*[△] Copiii sunt draci goi.

HINȚESCU, p. 37. — PREOT C. BUNGETIANU, *inv. c. Cosovăț*, J. Mehedinți.

¹⁾ Pentru fie-care muniă copilul (său) e frumos.

²⁾ În ochii muncelor toți copiii sunt frumoși.

*Copiii sunt numai dracul gol.*G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 72.Vezi *Băiat, Drac.*

Acelaș înțeles ca la No. 2717.

Se țice *goi*, adică întocmai ca dracul, fiind-că, după credința poporului, necuratul e gol, adică neimbrăcat cu nimic.

3045 De copii, case sparte nu s'au vădūt.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 120; III, p. 112. — HINȚESCU, p. 37. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 157. — Dr. GASTER, *Lit. Pop.* p. 218.* △ *Casa, de copii nu se strică.*ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedintși.*

La o casă tata și mama sunt totul, iar copiii vin în al doilea rînd.

Iar unul dintr'înșit, vrînd să'î mai mîngăe:
Lăsați, țice, frate plînsul să rămăe,
Casa nu v'e sparta, c'a murit copilul,
Sunteți încă tineri ș'o să faceți altul.

A. PANN, II, p. 138.

3046 Copilul, e ca maimuța, ce vede face.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 19; I, p. 68. — HINȚESCU, p. 38. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 157.* △ *Copilul e ca maimuța.*T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

In multe trebue să ne ferim de copii, căci ceea ce vîd la părinți aceea învață și fac la rîndul lor.

3047 * Copilul numai ce mînăncă e halal, ce imbracă e haram.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 166; III, p. 133.* *Halal de ce mînăncă, și pecat de ce pörtă.*I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Ne învață să ne îngrijim mai mult de mîncarea pre care o dăm copiilor, de cât de straele cu care 'î imbrăcăm.

- 3048 Copilului dá-i cu palma peste cur să-i vie minte la cap.
A. PANN, *Edit.* 1889, p. 166;
III, p. 133.

*Copilului dá-i cu varga peste șeșul, să-i vie
minte la cap.*

HINȚESCU, p. 38.

Vezi *Cu*.

Bătaia și pedepsa îndrepteză firea proastă a copiilor și le bagă
minte în cap.

*Nebunia este legată de inima copilului
Dar varga pedepsitoare o va scóte din el.*

Prover. Sotom. XXII, § 15.

- 3049 Cui e milă nuiaoa să nu'și frângă
El mai pe urmă copilul o să-și plângă.
A. PANN, *Edit.* 1889, p. 166;
III, p. 133.

*Cui îi e frică să nu frângă nuiaua, pe urmă
o să 'i plângă copilul mai bine.*

HINȚESCU, p. 125.

Acelaș înțeles ca la No. 3048.

*Care nu se îndură de totag, urasce pe fiul său,
Iară cel ce 'l iubesce cu nevoință îl cêrtă.*

Biblia, 1688. Parem. Solom.

- 3050 Cui i-e milă dă copil, nu iubesce pã copil.
IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 207.

Ne învață că pã copii fără milă să 'i dojenim și să nu 'i răs-
fățăm. — GOLESCU.

- 3051 * Văi dă copilul acela ce n'ascultă dă părinți.
IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 232.

Căci de la dinșii nu putem primi de cât sfaturi bune și fo-
lositoare. De alminterea Românul mai ȓice: *ascultarea e viêtă
și neascultarea e mórte.*

- 3052 Copiii la părinți ca un ochiü dă viêtă.
IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 61.

Arată dragostea părinților pentru copii.

3053 * ^ Copilul să nu 'l ție pe credință.

T. BĂLĂȘEL, înv. J. Vâlcea.

Pe vorba omului fără minte să nu te ție.

3054 * ^ Copilul cu lėgănul se adorme.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 107.—
ANDREI MARINESCU, înv. c. Humele,
J. Argeș.

Copilul cu lėgănul se amăgesce și tace.

A. PANN, II. 125. — HINȚESCU,
p. 38.—DR GASTER, *Lit. Pop.* p. 218.

Cu vorbe bune și cu blăndețe faci trėbă.

3055 * Și noi am fost copii.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
Maior P. BUDIȘTEANU, c. București,
J. Ilfov.

Se ție acele cari se plâng că copiii sunt sburdalnici, neastimpėrați, îndemnându'ı să fie îngăduitori.

Wir sind auch Kinder gewesen ¹⁾.

Prov. Germ.

Alle barn i början ²⁾.

Prov. Norv

3056 * Căt trece cıbra peste gard copilul flămăndese.

Da Z. J. c. Fedesci, J. Tutova.

Copilul e vecinic flămând.

3057 * ^ Are burtă ca de copil sėrac.

T. BĂLĂȘEL, înv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.

Pentru cel flămăngios.

3058 Nevoiea învață pe om și nuiaua pe copil.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 29 ; II,
p. 5. — HINȚESCU, p. 123.

Acelaș înțeles ca la No. 3048.

¹⁾ Și noi am fost copii.

²⁾ Totul e mai întâiu copil.

- 3059 Dacă 'i copil, să se jöce.
Dacă 'i cal, să tragă,
Dacă 'i popă, să citescă.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 38.

Arată firea și menirea fie-căruia.

«Să mănânce și să se jöce acum, cât își mititei; că le-a trece lor sburdăcătunea, când or fi mai mari și i-or luă grijile înainte; nu te teme, că n'or scăpă de asta. Ş'apoi nu scit că este o vorbă: *dacă-î copil, să se jöce; dacă-î cal, să tragă, și dacă-î popă, să citescă*». — I. CREANGĂ.

- 3060 * △ A ajunge (dă, veni) în döga copiilor.

G. MUNTEANU, p. 121. — I. IONESCU, *Cart. Cit.* III, p. 108. — E. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J. Covr. lui.* — G. POBORAN, *inst. c. Sla' J. Olt.* — T. BĂLĂŞEL, *înv. c. nesci, J. Vâlcea.*

- * △ A ajunge în mintea copiilor.

Sezătörea, III, p. 200.

Ved'i Copilărie, Dögă.

A fi, ca copiii, lipsit de judecată; a se prosti; se dice despre acei bătrâni a căror minte s'a întunecat.

«Baba copil n'a mai făcut, și de dor de a avé și ea, își făcuse un légân și în el pusese, în loc de băet, un lemn de teiü ce 'l înfășase și 'l îmbrobodise ca pe copil. Se vede că *ajunsese baba în mintea copiilor*». — M. LUPESCU.

Δις πρῶτες οἱ γέροντες ¹⁾.

Prov. Elin.

Bis pueri senes. ²⁾

Prov. Lat.

- 3061 Am ajuns să ne ieă copiii în picjöre.

A. PANN, III, p. 150 — B. P. HAȘDEÜ, *Etym. Magn.* p. 633.

A ajuns (vremea) să ne ieă copiii în picjöre.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist* I, p. 225. — HINȚESCU, p. 37.

Ved'i Picjor.

Dic cei bătrâni când tinerii nu le mai ascultă sfaturile și povețele.

1) Bătrâni sunt pentru a doua örä copii.

2) Idem.

mînt și să 'i tragi două și decî de lovituri la spate că el nu vrea să înțelégă ce 'i spun eu; el pune vorbele mele la cur.» Țăranul începe a răcni și a se ruga: «Mă rog, cucóne, iértă-mé, că nu mai pui vorbele D-tale la cur.—Auđi, bre?! Mai trage'í două-decî și cincî, că el ci-că nici la cur nu pune vorbele mele! Țăranul începe iar a se ruga: Mă rog, cucóne! iértă-mé că le pui!—Mai trage'í, bre, două-decî și cincî că, ian auđi, ci-că vorbele mele le pune la cur.» — P. G. SALVIŪ.

* △ Curul nóptea vornic mare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 30.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 162.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș.

Iord. Goleșcu, *Mss.* II, p. 30.
 P. Ispirescu, *Rev. Ist.* II, p. 162.
 Andrei Marinescu, *inv. c. Humele,*
 J. Argeș.
 Modiomă nu s-a de gîndit
 de nu strigă pe
 Lesne când nu gușt din de.
 Iord. Goleșcu, *Mss.* II, p. 10.
 O sîta de bice la curul nostru.
 A. Paș, II, p. 12.
 Cîrei sate de mule lesne în spate la
 la curul alădat, ca nîc am.
 A. Paș, II, p. 12.
 96
 ПОВЕРЛИЕ ПОКАНИЛО

I. Ades

ad.
J. Su-

* △ Copilul, t

la fiță.
prof. c. Bêrlad,

Feciorlu cari s-nu t

ti da mă-sa fiță. ¹⁾

R. АПАНАГИ, *Zweit. Jahres.*
p. 172.

¹⁾ Copilului care nu plînge, nu 'i dă mă-sa fiță.

Veđi Fec̃or.

Adică până nu ceri, nimeni nimic nu-ți dă. — (GOLESCU).

Cere și ți se va da. Dacă vrei să aibi un lucru, și dobândirea lui atîrnă de altul, cere-l, căci necerut nu ți se dă.

Quen nāo falla, nāo o ouve Deos. ¹⁾
Prov. Port.

Cli nu pianghie, mancu tetta. ²⁾
Prov. Cors.

Han fœr inkje, som inkje bed. ³⁾
Prov. Norv.

Aglâmaian ciogiugá memé vizmezlér. ⁴⁾
Prov. Turc.

3063 Copilul, cu plânsori dobândește dămăncare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 134.

Acelaș înțeles ca la No. 3062.

3064 * [△] De copil, copil e, dar cu nevêsta să nu 'l lași singur.
T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Omul, și dacă nu se pricepe la ceva bun, la cele rele tot îi dă în gând.

3065 * Copilul trebuie să fie copil.

I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman. —
DIM. ZANNE, *Bucuresci*, J. Ilfov.

Nu e bine ca copilul să fie bătrîncios în gusturile și gândurile sale.

Kinder sind Kinder. ⁵⁾
Prov. Germ.

Barn er Barn. ⁶⁾
Prov. Island.

I giovò a venta ch'a la fasso da giovò. ⁷⁾
Prov. Piem.

1) Cine nu vorbește, Dumnezeu nu 'l aude.

2) Cine nu plînge, nu sugere țigă.

3) Acela nu primesce nimic, care nimic nu cere.

4) De nu plînge băietul nu i se dă de mîncare (țigă). — Acest proverb mi s'a comunicat de d-l C. Mașu, student din Veles, Macedonia.

5) Copilul să fie copil.

6) Copilul e copil.

7) Tinerii la douăzeci (de ani) trebuie să trăească ca tinerii.

3066 * \triangle Copilul rău, blestemul lui Dumnezeu.

M. MATESCU, *inv. c. Movilița, J. Putna*

Credință foarte răspândită în popor.

3067 * Copil cu minte și babă frumoasă.

* *Nu s'a vădut nici babă frumoasă, dar nici doctorii bune și copil cu minte.*

M. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

* \triangle *N'a vădut nimeni copil cu minte și babă frumoasă.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Vedî *Babă, Băiet.*

Se ȋdice despre lucruri cari nu s'aũ mai vădut, cari nu pot fi; și mai ales despre copii, când se plãnge unul cã cutare copil nu e cu minte.

3068 * \triangle Copil de suflet.

V. ALEXANDRI, *Teatr*, p. 1626.—
P. ISPIRESCU, *Basme* p. 89; *Rev. Ist.* II, p. 157.

Adicã copil înfiat, numit *copil de suflet* pentru cã dupã mórtea pãrinților sãi adoptivi va îngriji de sufletele lor, făcând cele de lipsã pentru ca sã li se ierte pãcatele și sã mergicã de a dreptul în rãu.

3069 Sã nu ieĩ în vietã copil de suflet sã crescĩ.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 130; III, p. 117.

* *Copil de suflet sã nu ieĩ,
Taĩna sã n'o spuĩ nevestii,
Si prietin de masã sã nu ai.*

Maior P. BUDIȘTEANU, *c. Bucuresci, J. Ilfov.*

Cãci nu sunt recunoscãtori și la nevoie 'ți sunt dușmanii ceĩ mai mari. Iniind și crescând copiii cari nu sunt ai noștri uĩtãm eã, precum a ȋdis Socrat: $\kappa\alpha\kappa\omicron\delta\varsigma$ $\pi\omicron\iota\omicron\nu$ $\epsilon\delta$, $\theta\rho\epsilon\psi\omicron\iota$ $\lambda\omicron\kappa\omicron\upsilon\varsigma$, făcând bine celor rãi, nutrescĩ lupi.

Vedî A. Pann, *Edit.* 1889, pag. 120—131.

3070 Mila de la copil de suflet ca umbra de mărăcin.

P. ISPIRESCU, *Basme*, p. 97.

Daca copiii, născuți din carnea și din oșele tale, sunt adeseori nerecunoscători și răi pentru părinții lor, dar încă cei adunați de pe drumuri.

Vezi Ispirescu, *Basme*, pag. 88—97.

3071 *[△] Copil din flori ¹⁾.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 925. —
BARONZI, p. 106. — S. FL. MARIAN,
Nascere p. 59. — PREOT C. BUNGE-
ȚIANU, *Inv. c. Cosovăț*, J. Mehedinți.

Vezi No. 3605.

Adică copil pre care l'a născut fată nemăritată și, prin extensiune, ori-ce copil natural.

Acest soiū de copii pōrtă, după localități, denumiri fōrte variate și anume: *'copil din flori*, *copil de pripaz*, *spurū*, fem. *spurōicā*, *urzicar*, *fecior de isbelisce*, *copil de lele*, *copil de cāpătat*, *copil de la umbrā* sau *proptēua gardului*, *foachī* (Trans.) și *bitongī* (Trans.).

Romānul crede că acești copii sunt de obiceiū cu mult mai talentați, mai deștepti, mai isteți, mai întreprindători și mai frumoși de cât mulți dintre copiii născuți dintr'o căsătorie legiuită, dar tot de-odată și mai desfrinați.

Întîlnim o asemenea credință la diferite popōre și mai ales la Francesi.

În lucrarea d-lui S. Fl. Marian, *Nascerea la Romānū*, se va găsi un însemnat număr de credințe și de obiceiuri privitoare la *copiū din flori*.

Vom spune numai că, la Romāni, copilul natural a purtat în tot-dé-una numele mumei sale, chiar când acesta a avut un bărbat și copii legiuiți, dovadă: Iōn Vodă *Armēnul*, a cărui mamă era o Armēncă, soția lui Sarpega, Petru *Rareș* ¹⁾ și Ale-

¹⁾ Înainte vreme cuvîntul *copil* se întrebuița, mai ales în Moldova, numai pentru copiii naturali, pe cînd cei născuți dintr'o căsătorie legiuită se ziceu *feciori*.

«Feciorii ce se vor nasce den călugăriță, aceia sunt *copii*; nu vor mosceni nemică dentru averea mîne-sa.» — *Pravila. Vasile Lupu*.

«Acēsta sē înțelge cînd cuconul cel suduit încă nu va fi osēbit de tatā-sēu; iarā de 'I va fi fecior de suflet, sau de 'I va fi *copil* atunce nu va putea sā margā la giudeț sā 'și plāngā sudalma feciorului sēu.» — *Pravila. Vasile Lupu*.

«Glava 207. — Cînd face neștine copil cu mulțarea lui ceea ce e blagoslovită pre lege, acela copil se chiamā *adevērāt*.

Iarā cînd ține neștine mulțare în casa lui ne-blagoslovită, și se culcă cu dînsa de față, de va face copil se chiamā *hiresē*.

Iarā cînd sē culcă cu mulțare afarā de casa lui, acela copil ce va face se chiamā *copil*.

Iarā cînd va nasce copil și nimenea nu știe care tatā l'aū făcut, nici cēla ce l'aū sēmēnat, acela se chiamā *intuneecat*.» — *Pravila. Matei Basarab*.

Acești din urmă copii se numesc de Francesi: *Enfant de la messe de minuit*, *qui cherche Dieu à tâtons*.

xandru *Lăpușnenu*, fiul unei *Lăpușnence*. Întilnim un obiceiul identic la Elini și la Români probă ȕicerile: Τῆς μητέρος ὄς ἀξὺ καλεῖται, *Matris ut capra dicitur.* ²⁾

Ce-va mai mult, la Români, copilul din flori vine cu drepturi egale la împărțirea moștenirii rămasă de la muma; dînsu pôte fi legitimat prin căsătorie sau adoptat, cu formele cerute de lege.

La Evrei, în vechime, copiii naturali aveau aceleași drepturi ca cei legitimi dacă nu erau născuți din o servă sau o idolatră.

La Elini copiii naturali făceau parte din familie. În lipsă de copii legitimi, ei nu moșteneau Prin legitimație dobândeau drepturi în succesiune.

La Francesi un tată pôte recunósce un copil natural. Cu tôte că un asemenea copil nu are nici un drept asupra averii părinților săi, a căror moștenitor nu este, i se recunósce calitatea de succesor neregulat.

La Prusaci copilul natural are tôte drepturile unui copil legitim în succesiunea numei. Tatăl, care l'a recunoscut, îi dătoréză o pensie de întreținere și educația până la 14 ani; are dreptul la a șesea parte din succesiunea acestuia dacă nu au avut și copii legitimi.

La Austriaci copiii naturali moștenezc numai pre mamă, dar cu aceleași drepturi ca copiii legitimi.

Originea ȕicerii *copil din flori*, este cam îndoiósă și putem alege între următoarele versiuni.

1° Copil din flori, adică făcut printre flori, prin liveți și nu în casă ca copiii legitimi. În favórea acestei versiuni avem și ȕicerile: *copil de gard, copil de la umbră* sau *proptéua gardului, urzicar.*

Francesii dau, în unele provincii, copilului natural numele de *champi*, adică născut pe câmp.

2° Se ȕice copil din flori prin alusiune la fecióra care a născut din mirosul unei flori.

«Înti'una din ȕile, domnița pofind la o flóre frumoasă, rugă pe róba-i să i-o aducă și cum o mirosi, rămase însărcinată.» — *Flórea și Florea*, DIM. STĂNCESCU.

Acéstă credință o întilnim și la Români, la cari vedem că Iunone atingênd o flóre concepù pe ȕeul Marte.

Protinus herentem decerpsit pollice florem,
Tangitur; et tactu concepit illa sinu.

OVIDIU, *Fasti*, V. 255.

¹⁾ Să nu pue pre altul la Domnie, ci pre Petru Măjearul, ce l'au poreclit *Rareș*, dupre numele muierii ce au fost după alt bărbat, țirgoveț din Hârléu, și l'au chîemat *Rareș*. — Gr. Urechie, I, p. 190.

²⁾ În spurios dictum videtur, quorum pater incertus est, eaque gratia a matre denominantur. — P. MANUTIUS.

Odinióră vechii Elini credeau că cei d'întâiu ómenii s'au născut din stejari și din pietre, probă fabula lui Deucalion.

Ὅδ' γὰρ ἀπὸ δρυὸς ἔασι: πικλαιφάτου, ὀδδ' ἀπὸ πέτρης.
OMER. *Odis.*

Ex. quercubus ac saxis nati.

Prov. Lat.

Latinii întrebuițau această dicțóre în potriua ómenilor eșiți din popor, și a căror origină eră necunoscută, sau celor lipsiți de ori-ce creștere, și cruți la inimă.

3° La țară mai ales, florile le pórta tinērii ne-căsătoriți. Copiui născuți în acest timp sunt făcuți când ambii părinți erău purtători de flori, sau erău ei însuși flori nescutate, și de aceea, la astfel de copii, li se dice *copii din flori*, adică nevinovați ca și florile, căci sunt făcuți din dragoste.

Acéstă din urmă versiune, care explică dicerea printr'un obicei românesc și bine cunoscut, pare a fi cea mai probabilă. Sunt însă argumente destul de puternice în favórea celei-lalte versiuni, astfel că nu ne putem pronunța într'un mod absolut pentru una din aceste trei soluțiuni, în lipsă unei probe hotărîtórá.

3072 Dolofan de copil.

P. ISPIRESCU, *Uncl. S'at.* p. 18;
Rev. Ist III, p. 162.

Pentru un copil gros și gras.

3073 * Δ A face pe copilul.

ANDREI MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

A face pe naivul, pe nesciutorul și cum dice Francesul: *faire l'enfant.*

3074 * Ca un copil de țită.

IORD. GOLESCU, *Mss. II. Asem.*
p. 61.

Vezi *Țită.*

Adică nepriceput, naiv, care nu scie nimica.

3075 Ca un copil cu țita în gură.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 223.

* *Ca un copil la țită.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 61.

Adică mulțumit, fericit.

3076 Ca copilul cu două țite.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 223.

Adică în belșug.

COȘ

3077 * A fi tare în coș.

N*** *Berlad, J. Tulova.* — ION
AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 109.

A fi sdravăn, sănătos, puternic.

3078 * A rupe în coș.

A trage o bătae strașnică, sor cu mórtea.

3079 * A se rupe în coș.

A lucra cu sîrguință, a se prăpădi de prea multă muncă.

3080 * A fi rupt în coș.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 261.

A fi prăpădit de fóme și de sete.

COSIȚĂ

3081 * A împleti cosița albă.

P. ISPIRESCU, *L'g.* p. 233; *Rev.*
Ist. I, 229.

Vezi *Codă.*

A îmbetrâni remânênd fată.

«Intrase la griji că o să-î îmbetrânescă fetele în vatră, și o să împle-
tescă cosița albă, fără să pue pirostriile în cap». — P. ISPIRESCU, *Leg.*
p. 233.

3081b Cusiță lungi ș-mînți scurtă ¹⁾.

PERICLE PAPAHAGI, *Zweitt. Jahres.*
p. 169.

Vezi *Plete, Pólă.*

Arată mintea cea slabă a muierilor.

3082 * Cosița-albă.

FR. DAMÉ, I, p. 294.

Poreclă ce se dă fetei care a îmbetrânit fără a se mărită.

¹⁾ Cosițe lungi și minte scurtă.

COSTĂ

Veđi *Păntece, Spin.*

3082 * △ A bate la trei cöste.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 125 & 953.—*Preot C BUNGEȚIANU, înv. c. Cosovëți, J. Mehedinți.*

Veđi, No. 441.

A bate förte reü.

3083 * △ A se bate în trei cöste.

ANDREI MARINESCU, *înv. J. Argeș.*A se bate ca o sorëță, ¹⁾ a alergà mult.

3084 * △ A 'l luà din cöste.

G. F. SALVIÜ, *înv. J. Covurluiü.*

Cum îi vine mai greü.

3085 * △ A 'și dà cöste cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 953.—
G. DEM. TEODORESCU, *Poes. pop.*
p. 339.—G. POBORAN, *inst. c. Sla-*
tina, J. Olt.—T. CODRESCU, *Uri-*
cariu, XXII, p. 99, Doc. XVIII^a
Secol.

△ A 'și dà cöstele cu cine-va.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 83.Veđi *Cot.*

1° A se înțelege în ascuns, în paguba dreptului, în contra cui-va, și în deobște, a se înțelege, a se învoi, a se unü.

Nu gândi că 's töte próste
Ca să 'și dé cu tine cöste.*Curtis-Maha.*

2° A se învecina și a se hotărü.

«Care pîrăü se rupe din zarea délului despre ținutul Sucevei; și vine alătura cu moșia Buda, până în préjma vârfului văei Brađinü, și până acolo *își daü cöste* Mogöseștii cu Buda.» — URICARU, XXII, p. 99.

3086 * △ A avé cöstele lipite.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A fi lihnit de tóme.

¹⁾ Un soiü de pesce.

3087 *[△] Gras de-î numără còstele.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Slab de-î numără còstele.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 194 & 286.

*[△] *Îi numără còstele de o poștă.*

G. P. SALVIU, *inv. J. Covurlui.*

Adică slab.

COT

3088 *[△] Când cotul se lovesce, tótă mâna pătîmesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 34. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Adică când cârma se vatămă, tóte părțile pătînesc. — (GOLESCU).
Când greșesce cine-va, sau când pierde ce-va, tot ce-î aparține suferă.

3089 De còte-gole și de mațe flămânde nime nu se vaită, (vaietă).

BARONZI, p. 53. — HINȚESCU, p. 39.

Veți Copil, Insurătoare, Măritat, Păr.

Căci de rele și de nenorocire nu putem scăpa.

3090 *[△] A'î arêtă (dă) cotul

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Veți Coltuc.

1° A 'și bate joc de cine-va, după ce nu mai are nevoie de dînsul; a 'î întórce spatele.

2° A'î respinge cererea.

3091 * A fi un còte gòle.

M. CANIAN, *J. Iași.* — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* *Còte gòle.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 957. —
P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 158.
— CARAGIALI, *Nopt. furt.* I, sc. 1.
— A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 120; III,
p. 111. — HINȚESCU, p. 37. — D^r
GASTER, *Lit. pop.* p. 218. — N. GANE,
Nov. II, p. 34. — D^a EL. SEVASTOS,
Prov. p. 175.

Veđi *Copil, Pěr.*

A nu avé nimic, nici măcar cu ce să se îmbrace.

Și am venit aici în vale.
 Ca să vėd un *cóte góle*.
 De neveste fermecat,
 De prăjină 'ncălecat...

N. GANE.

3092 * A 'și dá cóte cu cine-va.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — I.
 CARAGIALI, *apud. Damé*, I, p. 295.

Veđi *Cóstă.*

1° A se lovi cu cotul.

«Iși dedeu cóte și rídėu». — P. ISPIRESCU.

2° A fi în înțelegere, a se învoi, a se uni cu cine-va.

3° A trăi la un loc cu cine-va.

«Când omul își *dedeà cóte* cu Dumneđeu pe fața pămîntului.» — D. C.
 OLLĂNESCU, *Teatr. la Rom. p. 35.*

CRAC

3093 Iți stă înainte cu craci.
 Ca ursu 'n spinarea vacii.

A. PANN, III, p. 37. — HINȚESCU,
 p. 179.

Despre cei obraznici.

3094 * Δ Lung în craci,
 Bun de vaci.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluiș.

Se đice, în zeflema, despre cei lungi, ca să se arate că nu
 sunt buni de vre-o trebă mai de sémă.

CREER

Veđi *Cap.*

3095 Unde lipsesc crierii din cap, acolo covirșesce cода
 peste cap.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 106.

Când stăpănuł său cel mai mare este lipsit de minte, sluga
 său cel mai mic poruncesce.

3096 Unde creeri mai puține, acolo voinicie mai mare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 13.

Adică la cei nebuni. — (GOLESCU).

Ne dă a înțelege că numai cel lipsit de minte, e voinic în ori-ce împrejurare, neputându-și da sémă de tóte primejdiile la care se expune.

3097 * \triangle A avé fum (cêță) în creeri.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A fi bét.

3098 * \triangle A nu avé creeri în cap.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veđi *Cap.*

A fi lipsit de judecată, a fi prost.

CREȘTET

3099 * Din creștet până în tâlpi.

ION AL LUI SBIERA, *Pov. 302.*

Veđi *Călcaie, Cap.*

Cu totul, preste tot.

3100 * \triangle De te-ai pune în creștet, tot de gêba.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăt J. Vasluii.*

Veđi *Cap.*

Ori ce veđ face, nu veđ isbuti, nu 'ți veđ atinge scopul.

CUR

Veđi *Cap, a Dormi, Frumos, Gard, Gură, Nas, Oâ, Popă, Rufă, Seceră, Smerit.*

3101 * \triangle Tótă lumea are cur, dar mai cur al cui sê vede.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 69.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — D. DRĂGOESCU, *c. Bucuresci, J. Ilfov.* — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinti.*

* *A cui cur e mai mare? — A cui sê vede.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Adică tot omul pécătos, dar mai pécătos cel ce urmêză pécatul dê față. — GOLESCU.

3102 * \triangle Să nu 'ți dai curul pe mâna altuia.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

Să nu te dai pe mâna altuia căci e rău de tine.

3403 * Cu curul (curu) în două luntre.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 29. —
DA E. B. MAWR, p. 15. — FR. DAMÉ,
I, p. 321. — I. BĂNESCU, *prof. J.*
Roman. — AL. BELDIMAN, *Trg.* III,
p. 419.

* *Umb!ă cu curu în două luntre.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Să ȕice pentru cei ce sē razimă cānd în unul, cānd în altul
(GOLESCU).

Intre ei aveaū nădejde a lucră ŝ'a isbuti,
Interesul la Domnie, cu dīnșit a'l isprăvi,
Cu curul în două luntre, paremiea ce avem,
Mē tem sã mi-l vēđ în baltă, cum pe cei mai mulți vedem.

AL. BELDIMAN.

ȕicerea nōstră corespunde proverbului latin: *duabus sedere sellis*.

Juliu Cesar numise senator pe poetul Laberius. Cicerone, cānd acesta sē înfățișă în Senat, nu vroi sã 'i facă loc ȕicēnd: *reciperem te nisi anguste sederemus*. Marele orator da ast-fel a se înțelege cã dictatorul pré immulțē din cale afară, numărul senatorilor. Laberius însă rēspunse îndată lui Cicerone: *atqui solebas duabus sedere sellis*, făcēnd alusie la purtarea în doi perī, pre care o avusese M. Tullius în vremea resbelului civil.

Solone făcuse, la Atena, o lege prin care lovē fōrte aspru, pe acei carī, în timpul rēscōlelor, se daū pe lângă tōte partidele. Ce pēcat cã o asemenea lege, nu se află ŝi pe la noi.

Tegnē o pē in due scarpe. ¹⁾

Prov. Ligur.

Sich zwischen zwei Stühle setzen. ²⁾

Prov. Germ.

Sittia emillan två stolar. ³⁾

Prov. Sved.

3404 Cine umblă cu curul în două luntre, în nici una este.

IORD. GOLESCU, *Mss.* III, p. 79.

1) A ține un picior în două încălțăminte.

2) A se așeză într'un două scaune.

3) Idem.

* △ *Cine șede (umblă) cu curu în două luntre pică (cade) în apă.*

Maior P. BUDIȘTEANU, c. Bucu-
resci, J. Ilfov. — E. I. PATRICIU, inv.
c. Smulți, J. Covurlui.

Cu curu în două luntre (luntri) nu poți ședé.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 73; III,
p. 99. — HINȚESCU, p. 41.

Nu pôte omul să șadă (ședă) cu curul în două luntri.

A. PANN, I, p. 149. — HINȚESCU,
p. 131.

Nu âmbălă cu curu in două luntre.

C. NEGRUZZI, I, p. 250.

Nu ședé cu curul în două luntre.

REINSBERG-DÜRINGSFELD, II, p. 440.

Veđi *Luntre*.

Adică cine slujase la două slujbe, la nici una se găsesce.
(GOLESCU).

Cel care se rézémă când pe unul, când pe altul și care, cum
mai đice Românul, vréă să împace și capra și varza, nu face
nici o ispravă, și nemulțumescce pre toți.

Demeurer entre deux selles le cul à terre.

Prov. Franc.

No se pol tegnir el culo su do scagni. 1)

Prov. Venit.

*Wer auf zwei Stühlen sitzen will, fällt oft mitten
durch. 2)*

Prov. Germ.

Between two stools the brecch cometh to the ground. 3)

Prov. Engl.

3105 * △ *Lesne două-đeci și cincă (cincă đeci, o sută) de bice
(nuiele) la curu altuia.*

Maior P. BUDIȘTEANU, c. Bucu-
resci, J. Ilfov. — E. I. PATRICIU,
inv. c. Smulți, J. Covurlui.

1) Nu se pôte ține curul pe două scaune.

2) Acel care vré să sté pe două scaune, cade de multe ori între ele.

3) Intre două scaune curul cade la pământ.

Cinci sute de nuele lesne în spate la alții.

A. PANN, II, p. 12.

*O sută de bice la curul altuia, ca nici unul
la curul nostru.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.

*L'alt cinci sute de nuele
Lesne când nu guștî din ele.*

A. PANN, *Fab.* I, p. 116.

*Maghini nă sut-di çumădz pri truplu alântui,
di nă siîgură pre-amel. ¹⁾*

PERICLE PAPANAGI, *Zveit. Iahres.*
p. 168.

1° Adică cazna altuia noi nu o simțim, nici ne pasă de ea, că pe noi nu ne vatămă. Să țiece pentru cei cumpliți (GOLESCU).

2° Pentru a se arăta că o trébă nu se face așa ușor după cum se crede.

3° Lesne a sfătui fără să ieî parte.

Veđi A. Pann, povestea vorbii, II, p. 5—14.

SLUGA OSÎNDITĂ

Un aga se necăjise
Pe sluga'și ce îi greșise
Și a poruncit îndată
Aci 'nainte'i să'l bată,
Strigând: puneți'l jos iute
Și îi dați la tâlpi cinci sute.
Aman Aga! țise sluga,
Ascultă mi puțintel gura.
Judecata dumitale
Este prea fôrte cu cale,
Dar eü 's încă la 'ndoelă
Și am mare bănuelă
Că or n'ai mâncat bătae,
Să scii durerea cum tae,
Său nu scii numără bine,
Și poruncesci cum îți vine.
Sute! 'ale de nuele,
Nu 's ce-va mai puțintele!
Agao făcând haz mare
Îi dete, atunci, ertare.

PANN, *Fab.* I, p. 116.

S N Ó V Ă

Se povestesc că un boer, supărat pe un țeran de responsul lui, a chemat o slugă și 'i a poruncit. «Măi! tea să 'mî așternî pe țeranoful ăsta la pă-

¹⁾ Mai bine o sută de ciomege pe trupul altuia, de cât unul singur pe al meu.

mînt și să 'i tragî două și decî de lovituri la spate că el nu vrea să în-
țelégă ce 'i spun eu; el pune vorbele mele la cur.» Țăranul începe a răcni
și a se ruga: «Mă rog, cucóne, iértă-mă, că nu mai pui vorbele D-tale la
cur.—Audi, bre?! Mai trage'î două-deci și cincî, că el ci-că nici la cur
nu pune vorbele mele! «Țăranul începe iar a se ruga: Mă rog, cucóne!
iértă-mă că le pui!—Mai trage'î, bre, două-deci și cincî că, ian audi, ci-că
vorbele mele le pune la cur.» — P. G. SALVIŪ.

3106 * △ Curul nóptea vornic mare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 30.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 162.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș.

*
Curul nóptea vornic mare,
Că vorbesce singur tare.

DIM. ZANNE, *arch. J. Ilfov.*

Adică fieș-care, la vremea sa, mare se arată, și că în pustie-
tăți și cei mai proști mari se arată (GOLESCU).

3107 Înfricoșază'ți cusurul
Să nu 'ți umple curul.

A. PANN, III, p. 53.

Înfrîneză 'ți cusurul
Să nu 'ți umple curul.

HINȚESCU, p. 42.

Amenințare pentru cazul când nu ne vom opri din rele.

3108 Ieă din cur și bagă 'n gură, și păzeă să nu te spurci.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 7.

*
Ieă din cur și bagă în gură și di că 'i bu-
cată bună.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *c. Bucurest*,
J. Ilfov.

* △
Ieă din cur și bagă în gură.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci*,
J. Vâlcea.

1° Adică mănâncă ou și să nu te picî. Se dice pentru cele
urite urmări, că piste puțință a nu te molevsi de ele (GOLESCU).

2° Să dice celor murdari. — J. Vâlcea.

3° Mulțumește-te cu ce ai. — P. BUDIȘTEANU.

- 3109 * Dacă n'ai bătut cur mic,
Nu 'nfricoșă p'al voinic.

A. PANN, III, p. 53. — HINȚESCU,
p. 41.

Nu te legă de omul puternic, dacă nu ai îndrăznit să lovești
pe altul mai slab.

- 3110 * △ A fi cur bătrân.

A fi om în vîrstă.

- 3111 * △ A duré în cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Olt.*

A nu 'i păsă de altul.

- 3112 * Bate curul, că se învață capul.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

- * △ *A trage (a dà) bătaie la cur, ca să vină min-
te i la cap.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 124. —
T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănci, J. Vâl-
cea.*

- * *Dă la cur ca să se sue mintea la cap.*

ALFRED JUVARA, *Berlad, J. Tutova.*
I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

- * △ *Dă 'i la cur să 'i fugă mintea la cap.*

G. P. SALVIȚ, *inv. c. Smu'ți, J.*
Covurluiă.

Dă 'i cu nuțao la cur, să 'i vie mintea la cap.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III, p. 155.*

Vezi Copil.

A bate pre cine-va pentru o greșală.

Se ȋice mai ales despre copil, care numai cu pedépsa se cu-
mintesce și se îndreptăză.

- 3113 * △ A fi cur greú.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi gras.

- 3114 * *Ii jôcă curul ca o mărgea.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Despre omul ne astâmpărat.

3115 * Par 'că are argint-viú în cur.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
Maior P. BUDIȘTEANU, *c. București*
J. Ilfov.

Acelaș înțeles ca la No. 3114.

3116 * △ A ședé cu curu 'n cenușă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi leneș. Se ȃice măi ales femeilor.

3117 * △ Ȇ pute curu a usturoiú.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȃi, J.*
Covurlui.

Veȃi *Usturoiú.*

Are ce-va pe consciinȃ.

3118 * △ A fi cur gros.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi îmbuibat.

3119 * △ Nu'í ajunge curul de cãlcãe.

G. P. SALVIÚ, *inv. J. Covurlui.*

Are multe treburi și nu se măi póte odihni.

3120 * △ A pune seú la cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A'í merge bine, a face avere.

3121 * △ A fi cu c . . . t la cur și a ȃice cã e seú.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi sãrac și prost și a te crede lucru mare.

3122 * A stringe din cur.

De fricã,

3123 * △ A se sculã cu curu 'n sus.

* △ *S'a sculat hirsus, cu curu 'n sus.*

V. FORESCU, *c. Dorna, J. Suciava.*

Se ȃice despre omul care se supãrã de orí-ce, chiar și fãrã pricinã bine cuvintatã, care stã tot fãrã chef și posomorit.

- 3124 * **Curu ei (lui) și patru bani,
Și-o căruță de țigani.**

Maior P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov.—
Da S. C. Bêrlad, J. Tutova.

Pentru cel nepăsător. Există și o altă variantă care nu se poate dà.

- 3125 * **A fi cur și vale.**

Se ȳice de omul nechibzuit, cheltuitor fără nici o socotelă. Se aude în Moldova.

- 3126 * \triangle **A se pune în cur și în cap.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, 234.—
LAURIAN & MAXIM, I, p. 428.—FR.
DAMÉ, I, p. 321.—GAVR. ONIȘOR,
prof. c. Bârlad, J. Tutova.

* *A se dà, în cur și în cap.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1001.—
FR. DAMÉ, I, p. 192.

Veȳi *Picior.*

A 'și pune tôte puterile, a face totul, a întrebuiņă tôte mij-
ócele pentru a isbuti.

«De te-ai pune *în cur și 'n cap* tot de gęba.»

- 3127 * \triangle **A pune curul pentru altul.**

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Olt.*

A lua apęrarea cui-va fără folos.

- 3128 * **Își face singur sunet curul.**

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiș.*

1° Când unul prost făcând ce-va mai de nimica, se laudă pe
tôte căile că a făcut o mare ispravă.

2° Când unul caută să svonescă un lucru care n'ar trebui să
se mai audă.

- 3129 * \triangle **C'o mână culege știr, cu alta se scarpină 'n cur.**

T. BĂLĂȘEL, *c. Ștefănesci, inv. J. Vâlcea.*

Se ȳice femeilor leneșe, murdare și tândăloșe.

Acéstă ȳicere se află într'un cântec de horă, cules în județul
Vâlcea.

Harnică, nevasta mea,
 Harnică, nalba s'o tea!
 C'o mână culege știr,
 Cu alta se scarpină 'n cur,
 Să se facă știru bun,
 Să 'i placă ș'ălu'i bătrân!

3130 * △ A ajuns curul cap.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

* *Vai de țără când ajunge curul cap și l...
 pârcălab.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman. —
 Maior P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov.*

Veji Sat.

Când cei proști ajung mai mari și ne dau porunca; când cel prost învață pe cel cu minte.

3131 * △ A merge cu curu înapoi.

M. CANIAN, *J. Iași. — Maior P.
 BUDIȘTEANU, c. Bucuresci, J. Ilfov.*

Veji Rac.

A dà înderét, a nu isbuti.

3132 * A rămâne cu curu pe gheta.

1° Inșelat în așteptările sale.

2° Sărac cu desăvîrșire.

La Francesi *șicetorea être à cul*, se apropie de a noastră, și are o origină destul de curiosă pentru a merita ca să o reproducem aci.

În Evul-Mediu studenții de la Universitatea din Paris ședeu, în clase, jos, pe pae. Fie-care se sculă, când i se pune vre-o întrebare, și dacă nu puté răspunde se aședă la locul lui, cea ce se numia *être à cul* sau *être mis de cul*, precum se vede în această frașă din Rabelais, Cart. II: «Il tint contre tous les ré-gents et orateurs et les mit de cul.»

3133 * △ Hăpa 'n sus, cur bătrân,
 Că la iernă să 'ți dau fin.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Se șice persónelor bătrâne și cu deosebire celor ce se scólă anevoie.

3134 * A fi cu curu mare.

A. PANN, I, p. 160. — HINȚESCU,
p. 118.

A se ține mândru, a se crede.

3135 * △ A pune curu la tinjală.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Ol.*

A se pune pe lucru strașnic.

3136 * △ A se ține de curul cui-va.

A'l urmări, a nu'l slăbi, a nu se despărți de dînsul.

3137 * △ A dà din cur să eși din iernă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A te pune pe muncă dacă vrei să scapi de sărăcie.

3138 * △ A nu avé loc de curul cui-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A nu lăsă pre cine-va în pace, a'l vorbi de rău.

3138b * △ A se frecă de curul cui-va.

Acelaș înțeles ca la No. 3138.

DEGET

*Veți Bețiv, Dumnecești, Gol,
a Jucă, Mare, Miere, Rău, Sore,
Vorbă.*

Domnul T. Bălășel, învățător, ne-a comunicat următoarele credințe și datine culese în județul Vâlcea.

De degetul cel mic se lăgă, la morți, o para, cu care mortul are să plătească la vămile văzduhului.

Buricele degetelor se jupoe, când veți pe altul făcându'si neputințele. Ca să scapi de această jupuială trebuie să sufi în deget și să ȃici:

*Mătnele mele ca tunul
Curul tēu ca ciurul*

Când lovești pre cine-va cu degetele în ochi, cel lovit să'ți sufle în degete, că'i trece îndată.

Celui ce și trosnesce degetele i se ȃice că are amorezi.

Popilor numai degetul cel mic li se vede din iad.

ȃeste degetele mânei drepte fetele pun de trece salamandrița ca să pótă cōse riuiri frumōse pe cāmăși.

3139 * Îi întinzi degetul și 'ți cere mâna.

I. G. VALENTINEANU, p. 32. —
I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman.

* *Dař un deget ři 'ți ieđ mđna tđtd.*

Da Z. J., c. *Fedeřti*, J. Tulova.—
Maior, P. BUDIȘTEANU, c. *Bucuresci*,
J. Ilfov.

Se řice despre cel lacom, ři obraznic.

Si digitum porrexeris, manum invadet. ¹⁾

Prov. Lat.

Si vous lui donnez un pied, il en prendra quatre.

Prov. Franc.

Al villano, se gli porgi il dito, ei prende la mano. ²⁾

Prov. Ital.

Wenn man Einem den Finger giebt, so will er gleich die ganze Hand. ³⁾

Prov. Germ.

Give a clown your finger and he'll take your whole hand. ⁴⁾

Prov. Engl.

3140 Degetele sđ 'mđ trđiascđ, inele multe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 88.

* Δ *Degetele sđ 'mđ trđiascđ, inele 's multe.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeř.

* Δ *Degetul sđ 'mđ trđiascđ.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeř.

1° Sđ řice cđnd nu vrem sđ scim dđ cele mđi prđste, dđ cele ce nu ne plac. (GOLESCU)

2° Cđnd pierde cine-va un om ři vrđ sđ se arate cđ nu 'i pare rđu řice: *eđ sđ traesc cđ am sđ fac altul*, sađ: *degetul sđ-mđ trđiescđ*. — J. Argeř.

1) De 'i întinzi degetul, apucđ mđna.

2) řeranul, de 'i întinzi degetul, apucđ mđna.

3) Cđnd sđ dđ cui-va degetul, vrđ îndatđ mđna tđtd.

4) Daři řeranului degetul vostru ři vđ va luđ mđna tđtd.

3144 Al meu deget să 'mî trăiască, alt inel în loc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 2.

Vezi *Scaun*.

Să ȳice cînd nu ne pasă de ceea ce am pierdut, cum nevastă de bărbat, și bărbatul de nevastă (GOLESCU).

3142 * Δ Cinci degete sunt la o mînă, și unul cu altul nu se potrivesc.

A. PANN, *Edi.* 1889, p. 103 ; II, p. 80. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. Dorohoi.

Cinci degete la o mînă, împreună născute, împreună crescute, și unul cu altul nici cum se potrivesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84. —

* *Cinci degete sunt la o mînă și unul cu altul nu s'asemînă.*

HINȚESCU, p. 44. — MAIOR P. BUDIȘTEANU, *c. București*, J. Ilfov.

* Δ *Cinci degete la o mînă și nu sêmînă unul cu altul.*

BARONZI, p. 53. — *preot C. BUNGETIANU, inv. c. Cosovăț*, J. Mehedinți.

* Δ *Sunt cinci degete la o mînă și nu samînă tôte unul cu altul.*

I. CREANGĂ, *For.* p. 19. — ILIE TRIFU, *elev sc. inv. București*.

* Δ *Cinci degete la o mînă și nu se asemînă unul cu altul.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

Δ *Cinci degete sunt la o mînă dar nu se potrivesc.*

Semin. Buc. cl. VIII prin PETRE GĂRBOVICĂNU *prof.*

Cinci degete sunt la o mână și nu se potrivește unul cu altul.

IDEM. *Calend. Român.* 1892

* △ *Cinci degete sunt la o mână și nu sémănă (samănă) unu cu altu (dar ómenii).*

AL. DUMITRESCU, p. 126.—G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți, J. Covurlui.*

* △ *Are omul cinci degete la o mână și nu sunt tóte de o potrivă.*

T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

* △ *Cinci degete's la o mână, și nu's tóte ca una.*

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți J. Covurlui.*

Ținți dzéditi tu mună, ș-un cu-alantu nu sunt ună. ¹⁾

PERICLE PAPAĞAGI, *Zweit. Jahres.* p. 155.

Toři zázeti nu scu iednac. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter, I,* p. 15.

Veji Om.

Arată neasemănarea ómenilor și măi ales a fraților (GOLESCU).

Dacă degetele care sunt la aceeaș mână nu se asemănă, cu atât măi puțin ómenii care sunt creșcuți în diferite moduri, și au fire deosebite; se ȝice măi ales despre frați.

«Era odată o capră, care avé trei ieți. Iedul cel mare și cu cel mijlociu dau prin băț de obraznici ce erau; iară cel mic, eră harnic și cu minte. Vorba cea: *sunt cinci degete la o mână, și nu samănă tóte unul cu altul*».—CREANGĂ.

Les doigts d'une main ne s'entresemblent pas.

Prov. Galic. Mss. XV-e Siècle.

Tutte le dita non son pari ³⁾

Prov. Ital.

Los dedos de la mano no son iguales. ⁴⁾

Prov. Span.

¹⁾ Cinci degete (sunt) la o mână, și unul cu altu nu sunt (tot) una.

²⁾ & ³⁾ Tóte degetele nu se asemănă.

⁴⁾ Degetele de la mână nu se asemănă.

- 3143 * \triangle Lung în dește,
Bun de clește;
Lung în craci,
Bun de vaci.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți,
J. Covurluii.*

Să ție, în zeflema, despre cei lungi, ca să se arate că nu sunt buni de nici o trébă mai de sémă.

- 3144 * \triangle Te lovesci la un deget și te dóre trupul tot.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci,
J. Vâlcea.*

Și de cel mai mic lucru al nostru ne pare rău.

- 3145 Degetul cel mare cu mult mai mic se vede de celelalte.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 88.*

Adică cel mare mai mic se'nțelege, că la toți slujasce. — GOLESCU.

- 3146 * \triangle L'o cumpărat cu cinci degete ș'o cătătură rea.

CATRINIU, *stud. c. Rădău, J. Vasluii.*

Adică a furat lucrul.

- 3147 Cari dzédit va talli, di nu va ti dórá? ¹⁾

PERICLE PAPAHAGI, *Zweit. Jahres. p. 155.*

Nici pe unu, căci tóte sunt trebuincióse.

- 3148 * Nu sunt numai cu deștu (degetu) în gură, ci cu mâna tótă.

A. PANN, I, p. 162. — HINȚESCU, p. 44. — MAIOR P. BUDIȘTEANU, *c. București, J. Ilfov.*

Am cređut că e cu degetul în gură, și când coto el eră cu mâna tótă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I, p. 231.*

1° Dice săracul mândru. — A. PANN.

2° Adică de tot prost.

¹⁾ Ce deget vreți să talii, să nu te dórá?

3149 * \triangle A stă cu degetul (degetile) în gură.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 257.—*Maior*
P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*—GR. JI-
RESCU, *Opinc.* p. 61.

* *A fi cu degetul în gură.*

BARONZI, p. 44.—T. BĂLĂȘEL, *inv.*
c. Ștefănesci, *J. Vâlcea.*

* *A pune degetul în gură.*

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

1° A nu munci, a stă cu mânele în sîn fără a face nimica.

«Eü socotesc, mărite împărate, că cel ce a făcut o asemenea vitejie, nu creș să se fi culcat pe urechia afa, și să fi stat așa *cu degetul în gură* după ce a ucis pe smel... trebuie să fi luat el vr'un semn cu care să de la ivelă vitejia lui.» — P. ISPIRESCU.

2° A fi nătărău.

3° A fi sêrac.

3150 * A rămas cu degetu în gură ca tăunul (musca) cu paiu în cur.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
Maior P. BUDIȘTEANU, c. *București,*
J. Ilfov.

Adică păcălit, prost.

3151 * A rămâne cu degetul.

A. PANN, I, p. 133.

* \triangle *A ajunge (fi) ca degetul.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci,*
J. Vâlcea.

* \triangle *A ajunge (fi) cu degetul.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurlui.

Adică sărac, lipit pămîntului.

S'ars, s'a stins într'un ceas.
Numai *cu deștul* a rămas.

A. PANN.

3152 * Numai cu degetu.

Adică săracă, fără zestre.

A luat-o numai cu degetu, și cum se mai ȳice: numai cu cămașa pe dînsu.

3153 * Mai bine să pierđi un deget de cât mîna tótă.

Maior P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov.

Adică mai bine să pierđi ce-va de cât întregul, un singur copil de cât pe toți s. c. l.

Membrum perdere præstat quam totum corpus. 1)

Prov. Lat.

I vâ nû piede on bresse qui tot l'coirps. 2)

Prov. Wallon.

L 'è méi perdr un di che una man. 3)

Prov. Romanș.

Besser den Arm brechen, als den Hals. 4)

Prov. Germ.

3154 * Isi daũ cu degetele în ochi.

I. BĂNESCU, prof. J. Roman.

Cértă între prietini.

3155 * Incercă marea cu degetul.

P. ISPIRESCU, Leg. I, Edit. 1872, p. 170.

Veđi Mare.

Incercă lucruri peste putință.

Acéstă variantă se va adaogă celor dejă date la No. 855.

3156 * Nici la degetul cel mic nu te puiũ (pune, ajunge).

A. PANN, I, p. 54. — E. I. PATRICIU, înv. c. Smulți, J. Covurlui. — G. POBORAN, inst. c. Slatina, J. Ol.

* *Nici la degetul cel mic.*

P. ISPIRESCU, Leg. p. 352 — Dra. DIDINA ZANNE, București, J. Ilfov.

A fi lăsat la degetul cel mic.

P. ISPIRESCU, Rev. Ist. I, p. 233.

1) Mai bine să pierđi un mădular de cât tot corpul.

2) E mai bine să pierđi un braț de cât tot corpul.

3) E mai bine să pierđi un deget de cât o mână.

4) Mai bine să pierđi brațul de cât gâtul.

* △ *Nu 'l schimb nici pe degetul meu cel mic.*

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

Arată mică însemnătate a unui lucru, a unei persoane, și cât de puțin o prețuim față cu alta.

Nu 'l schimb nici pe degetul meu cel mic, adică nu mă dau pe dînsul.

«Criniî și vioarelele rămăseseră pe jos, și *nici la degetul cel mic al ei nu le puneă.*» — P. ISPIRESCU.

3157 * △ *Nici la vîrfu degetului.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Acelaș înțeles ca la No. 3156.

«Nu te scrii *nici la vîrfu degetului.*»

3158 * *A numără pe degete.*

Numai pe dește
Orî-ce socoteste.

A. PANN, I, p. 170.

A fi prost, a fi lipsit de orî-ce învețatură.

3159 * △ *Îi numeri pe degete.*

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș. p. 188.*
— T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Sunt puținî la număr.

3160 * *Nu scie să 'și numere degetele.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

E foarte prost.

3164 * *A scăpă un lucru p' între degete.*

V. ALEXANDRI, *Teatr. pag. 1593.*

* *I'a trecut p'între degete.*

A pierde un lucru pe ne-așteptate, fără a se puté împotrivi, și când credeam că am pus stăpânire pe dînsul.

«Cum să fac?... Zestrea ei 'mî scapă *p'între degete.*» — V. ALEXANDRI.

Il lui a glissé entre les doigts.

Prov. Franc.

3162 * \triangle Ce-i trece p' între degete,

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.* II, p. 73.—
G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Adică puțin și fără voia lui.

«Ce-i trece p' între degete dă și stăpânului.»—SEZĂTORIA.

3163 * \triangle A scie pe degete.

M. CANIAN, *J. Iași.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* *A scie pe virful degetelor.*

D-^{ra} A. J. c. Bârlad. J. Tutova.

Adică foarte bine.

Latinii ȝicéu despre ce-va foarte bine lucrat: *factus ad unguem*, prin alusie la obiceiul pe care 'l avéu lucrătorii de a trece unghia degetului pe d'asupra rosturilor bucăȝilor de marmoră împreunate, pentru a 'și dă sémă daca aceste erau bine apropiate și nu rămăsese părȝi mai ridicate.

Savoir sur le bout du doigt.

Prov. Franc.

3164 * A (se) ascunde (dă) după deget.

BARONZI, p. 48.—FR. DAMÉ, I, p. 97.—maior P. BUDIȘTEANG, c. *București, J. Ilfov.*—Ics. *Paloda XIV*, No. 27.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

1° A da argumente próste, a se scusă fără dibăcie.

2° A îndosi ce-va.—E. PATRICIU.

3165 * \triangle A dă după deget.

T. BĂLĂȘBI, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*—G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A biruì pre cine-va în avere, cinste sau slujbe.

3166 * \triangle Până va dă din deget.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mîrgineni, J. Ialomița.*

Se ȝice despre omul sîrguitor și care nu 'și pôte atinge scopul: «Alérgă până va dă din deget și tot el.»

3167 * \triangle Cât va dà din deget.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Adică cât va fi, cât va trăi

Sunt unii ómenii cari vrënd să arate că fără ei nu se pôte face nimica ȃic: *cât voi dà eũ din deget*, n'are să se întimple nimic.

3168 A bate cu degetul.

ENACHI KOGĂLNICEANU, *Letop.*
Mold. III, p. 241.

În semn de amenințare.

«Erà om de trebă și învęțat, și agiuns de minte, care stând trei ȃile în vederea norodului, aũ trecut și Sultan Mustafa împératul tiptil, și vedęndu' *bătea cu degetul* ȃicęnd: dușman, dând și bacșis la Enicerii cari îl păziaũ.» — ENACH. KOGĂL.

3169 * \triangle A se trage cu cine-va în degete.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1031. —
I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — FR.
DAMÉ, I, p. 345. — E. I. PATRICIU,
inv. c. Smulți, J. Covurluiũ.

A trage degitu cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1034.

A se împotrivi cui-va, a se luà la cęrtá, a se judecà cu cine-va.

3170 * A fi arętat cu degetul.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
A. PANN, I, p. 111.

A se face de rıs prin purtarea sa.

Din potriva, la Elini și la Romani a fi arętat cu degetul, însemnà: a se bucurà de o mare reputație.

Totum numeris hoc tui est
Quod monstror digito prætereuntium.
Orațiu.

3171 * \triangle A 'și bågà degetul în cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J.*
Vâlcea.

A ședé de gębă, fără lucru.

3171b. * A purta lumea pe degete.

I. CREANGĂ, *Pov. 190 & 267.* —
FR. DAMÉ, I, p. 344.

* △ *A purtă pe degete.*

Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.* —
M. CANIAN, *J. Iași.* — FR. DAMÉ,
III, p. 300. — G. POBORAN, *inst. c.*
Slatina J. Ol.

* △ *A învîrți după (pe) deget (degete).*

G. POBORAN, *inst., c. Slatina, J. Ol.*

Vezi *a Jucă.*

1° A purtă cu vorba, cu minciunile și după plac.

«Eū țîoiu ațeta-o pe unde se ascunde, iară tu să mî-o prinđi, cum țî-i meșteșugul, și să'i strîmbi gâtul o lécă, să se învețe de altă dată *a măz purtă lumea pe degete.*» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 267.

2° A duce după placul său.

«Crede-mă că să aibi tu puterea mea, aț vîntură țările și mările, pămîntul l'a'i dă de a dura, lumea acēsta aț purta-o uite așa, *pe degete*, și tôte ar fi după gîndul tēu» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 190.

3172 A suges ce-va din degete.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1031. —
FR. DAMÉ, I, p. 345.

A imagină, a închipui un lucru.

3173 * △ A pune degetul pe rană.

Da E. B. MAWR, p. 103. — T. BĂ-
LĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

* *A pune degetul pe bubă.*

Maior P. BUDIȘTEANU, *c. Bucu-
resci, J. Ilfov.* — I. NEGRUZZI, *Conv.*
Liter. XII, p. 17.

Vezi *Bubă.*

A atinge punctul dureros, a lovî pre cine-va unde 'l dore, a arătă rēul fără ocol.

3174 * A 'și linge degetele.

Vezi *Buză.*

De bun ce e. A mîncă un lucru cu mare plăcere. A mîncă totul și a mai dorî dintr'acelaș lucru.

3175 * △ A lins la miere de pe degete până ce și le-a mîncat.

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J.*
Suciava.

Vezi *Miere.*

De prea mare lăcomie își face de cap.

3176 * A 'și mușcă degetele.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 294. — FR. DAMÉ, III, p. 77. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Punm.*

1° De supărare, de părere de rău, de căință, de ciudă, de rușine.

2° De nerăbdare.

În legenda Asiriană, *Scoborirea în iad a marelui zeite Istar*, citim: «Umilită, lovindu 'și fruntea și mușcându 'și degetul cel mare....»

3177 A 'și mușcă degetele.

S. I. GROSSMAN, *Dict. Germ.* p. 136.

Veđi *Unghie.*

A fi sgîrcit.

3178 *△ A nu avé nici cu degetul ce face.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

Se ȳice în glumă, de lucruri slabe.

Când face câte cine-va un lucru slab, în glumă săteniū ȳic, că cutare a făcut un lucru de *nici cu degetul n'ai ce 'i face*, adică nici cu degetul nu 'l poți sfărîma.

3179 A avé degete lungi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.

A fi cu degetele lungi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 199.

Veđi *Mână, Unghie.*

A fi hoț, și măi ales hoț de casă.

3179b. * A pune degetul.

T. CODRESCU, *Uricar*, XX, p. 88.

A iscăli.

3180 *△ A'l strânge de degetul cel mic.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

A fi epileptic.

Când cine-va are un atac de epilepsie obiceiul poporului este de a 'l strânge de degetul cel mic, cređend că cu acesta îl face a 'și veni în fire măi de grabă.

În Evul-Mediu, în Franța, cioclii erau datorî să mușee, și chiar să rupă cu dinții, degetul cel mic de la morți, păzându-se ast-fel ca un om, căduț în catalepsie, să fie îngropat de viu. De la acest obicei vine numele de *croque-mort* care se dă ciocliilor până în ziua de astăzi.

DINTE

Vezi *Bărbat*, Cap. XXI, c. *Dinte*, *Înimă*, *Limbă*, *Lulea*, *Lună*, *Muiere*, *Părinți*, *Pold*, *Sore*, *Stea*.

3181 * △ Mai aprópe dinții
Decât (ca) părinții.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 43.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș. — PREOT C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți. — G.
MADAN, c. *Trușeni*, J. Chișineu, Ba-
sarabia.

Îs mai aprópe dinții
Decât părinții.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 11.

Vezi *Cămașă*, *Genuchi*,
Pele.

Adică mai mult n'e milă de noi decât de însuși părinții noștri (GOLESCU).

«Orî mi-or dà sectorii după mórte de pomană orî bə, mai bine să-mi daú eu, cu mâna mea. Că, orî-cum ar fi, tot *îs mai aprópe dinții de cât părinții*. S'au vėduț de acestea!» — I. CREANGĂ.

Vechii Elini ȓicėu: *piciorul e mai departe de cât genuchiu.*

È più vicino il dente che nissun parente ¹⁾.

Prov. Ital.

Ieder ist sich selbst der nächste ²⁾.

Prov. Germ.

3182 * △ Dintele minții la muiere tocma (tocmai) după mórte iese.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 89.—
HINȚESCU, p. 112. — ANDREI MARI-
NESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.—
DR GASTER, *Lit. Pop.* p. 217.

¹⁾ Mai aprópe e dintele de cât orî-ce rudă.

²⁾ Fie-care este sie-și mai aprópe.

Adică muierea după mörte dobândesce minte (GOLESCU).

Cu alte cuvinte, femeile sunt fără minte, pe ele le pöte înșelä orî și cine.

- 3183 Së plänge cã n'are dinți,
Ș'apoi róde la cojiți.

A. PANN, III, p. 92. — IIINȚESCU,
p. 46.

Se ȓice despre cel sgârcit, care nu se îndurã sã dé altora
nicii măcar lucrul ce'i este nefolositor.

- 3184 N'are dinți sã ródã pânea, și'i cere inima mere acre.

A. PANN, III, p. 150.

Veȓi *Inimã*.

Se ȓice despre omul bêtrân care tot poftesco la lucruri ne
potrivite pentru vârsta și puterile lui.

- 3185 Când n'avém în gurã dinți
N'avém atunci în cap minți.

A. PANN, III, p. 147.

*Când n'avem în gurã dinți,
N'avem atunci în cap minți.*

IIINȚESCU, p. 118.

Veȓi *Copil*.

Adică când eram copil. A doua variantã se pöte aplicã și bê-
trânilor.

- 3186 Dintele când te dóre, cu cleștele sã domólã.

IORD. GOLESCU, *Mss*, II, p. 89.

Veȓi *Mãsea*.

Adică rëul cu depãrtarea (și) numai sã vindecã (GOLESCU).

- 3187 * Δ Ca și dinții habii mele,
Fãrã șepte nu sunt opt.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. —
I. MĂGURĂ, *prof. J. Prahova*.

Se ȓice, în bãtae de joc, aceluï care se laudã cã are multe și,
la drept vorbind, nu are nimic.

- 3188 * Δ A ajunge ca dinții babei.

TEOD. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefã-
nesci, J. Vâlcea*.

A se rãri.

- 3189 Trei-ȓeci și doi de dinți are omul în gurã, dar nici
doi nu'i rëmân pãnã în urmã.

IORD. GOLESCU, *Mss*, I, p. 556.

Omul, când îmbătrânește, pierde, una câte una, toate însușirile, toate puterile sale.

3190 *[△] Dinții 'i-a eșit, mai sunt ochii.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Glumă réutăciósă care se face copiilor, și mai ales bătrânilor.

3191 * Până scobesci un dinte.

A. PANN, I, p. 91.

* *Cât să te scobesci într'un dinte.*

LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas*, p. 344.
—D. STĂNCESCU, *Basme*, p. 12.—
FR. DAMÉ, IV, p. 36.

* *Cât te-ai scobi în dinte.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ou.*

Adică îndată, repede, într'o clipă.

Dar gândirea 'i'a fost scurtă,
Că nu pierdem vreme multă,
Ci până scobesci un dinte
Ce să facă 'i veni 'n minte.

A. PANN, I, p. 91.

3192 * A se scobi în dinți de un lucru.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 294.

A nu 'l puté dobândi, a renunța la dînsul. Corespunde țî-cerîi franceze: *tu peux te fouiller.*

«Când prin dreptul pîrului, nu 'i vorbă, că par'că eră bătut cu lopata de pere multe ce avé; dar credeți c'a avut fata parte să guste vr'o una? Nu căci pîrul s'o făcut de-o mie de ori mai nalt de cum eră, de-i ajunsese crengile în nouri! Ș'atunci... *scobesc-te* fata babei *în dinți!*—I. CREANGĂ.

3193 *[△] Ai dinți în gură
Ca pariî la curătură.

N. MIRON, *stud. c. Onesci, J. Bacău.*

Pușîni și rari; ai îmbătrânit.

Curătura este locul unde se curăță o pădure nelăsându-se nimica în urmă de cât, pe-ici pe-colo, câți-va semicerî.

3194 I se clétănă dinții.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 7.

Adică este pă sfârșit (GOLESCU).

3195 *△ Nu'l mai dore dinții.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Se țice de acel care a murit.

Les dents ne lui font plus mal.

OVIDIU, *Curiosités françaises*

3196 *△ A scôte (luă) cui-va și dinții din gură.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1044.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 234.—
FR. DANÉ, I, p. 375.—G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Ott.

Veți Măsea.

A'î luă tot ce are, a'l sărăci cu desăvîrșire silindu'l a plăti o datorie de unde are sau de unde nu are, a'î luă și cenușa din vatră.

Laurian și Maxim adaogă acestui înțeles și următoarele: a ride sau a se opune, a amenința. — *Vol. I, p. 1044 — 1045.*

3197 *△ Dinte pentru dinte, și ochiū pentru ochiū.

N. GANE, *Conv. Liter.* AN. 1875 —
1876. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

De'fi va face cine-va un rău, întorce'i răul ce ți l'a făcut.

Origina acestei țiceri: se găsește în vechile legislațiuni, cari stabileau ceea-ce Francesul numesce: *le peine du talion.*

Ochî pentru ochî și dinte pentru dinte.

Esod. XVI, § 23.

Acel care va răni pe vre-unul din concetățenii săi, va îndurà ce a îndurat cela-l-alt, va primi frângere pentru frângere, va perde ochiū pentru ochiū, dinte pentru dinte.

Levitic XXIV, 19 & 20.

Rău pentru rău, țice cuvîntul vechiū.

ESCHIL, Choeforele.

3198 *△ Om bun de dinte.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1044.

Care te înțepă cu vorba.

3199 *[△] A ședé cu dinții la stele.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — M. CANIAN, *J. Iași.* — Dª ELENA SEVASTOS, *Pov. p. 52.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți J. Covurlui.*

*
A ședé cu dinții la sóre.

Maion, P. BUDIȘTEANU, *c. Bucuresci, J. Ilfov.*

Veđi *Stea.*

1° A nu avé ce mână, a răbdâ de fóme. Se đice de dobitóce și de ómení.

2° A pierde timpul în zadar. — J. *Argeș.*

Veđi đicătórea de la No. 296.

3200 * A tăia ca dinții babeí.

BARONZI, p. 43.

Adică rău și chiar de loc.

3201 *[△] A avé dinții de lapte.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A fi tînér, și prin urmare copiláros, nepriceput, necunoscétor de ale vicții.

3202 *[△] Ș'a arétat dinții.

KÁROLY ÁCS, p. 83.

Veđi *Colț.*

A se împotrivi la óre-ce; a 'și arétâ voința; a amenința.

3203 A ascuți dinții asupra cui-va.

A. PANN, *Moș Alb, II, p. 42.*

A se obráznicí cu cine-va, a'l atinge cu vorba.

Veđi *Povestea fetei*, Vol. I, pag. 499.

3204 *[△] Ascute'ți dinții.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Așteptarea ți-e zadarnică.

3205 * A avé dinți de papură.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — M. CANIAN, *J. Iași.*

Se țice de omul care amenință fără a fi în stare să treacă și la fapte.

3206 A se spăla pe dinți de un lucru.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1573.

Veți *Gură.*

A'și luă nădejdea de la dînsul.

«Iși pusese ochii greco pe răzēja mea... spune'i să se spele pe dinți.»
— V. ALEXANDRI.

3207 A beli dinții.

LAURIAN & MAXIM, *Gl-sar*, p. 65.

A ride prostesce.

DOS

Veți *Fafă, a Injură, a Mușcă, Obrăz.*

3208 — Ūnul în dos te'a'njurat.

— În lipsa mea putea să mă și bată.

A. PANN, I, p. 169.

Veți *Fafă, a Injură.*

Arată nepăsarea de birfelile ómenilor.

3209 * △ Ce aude dosu, n'aude fața.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

În lipsa omului multe se spun pe socotéla lui.

3210 Tóte lucrurile ne sunt pe dos.

A. PANN, II, p. 148.—HINȚESCU, p. 189.

Nu sunt cum ar trebui să fie.

3211 * △ A eși cu dosul la ómeni.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; III, p. 71.—HINȚESCU, p. 134.—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argez.*

A nu se purtă cum trebuie, în lume.

3212 Nicî în dos, nicî în față.

Pravila lui MATEI BASARAB, p. 139.

Adică în nicî un chip.

«Și încă aceștia Sînți iubitori de cinstea lui Dumnezeu zăbréla blogo-
cestiei, atâta biruiră înșelăciunile cât nu băga în sémă *nicî în dos nicî în față* frica lor.»—*Prav. MAT. BAS.*

3213 * Dos la față.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 58, 216, 825, 1006 & 1169; *Conv. Liter.* I, p. 294.

A dà dos la față.

V. ALEXANDRI, *Conv. Lit.* VII, p. 370. — S. F. L. MARIAN, *Trad. pop.*, p. 30.

Adică a fugi, a pleca.

«V'am dus... Să ne vedem cu bine, Mândică! Pe unde să es, ca să nu mă 'ntilnesc cu el? Ha! pe feréstră... *dos la față.*» — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 825.

3214 * △ A dà dos (dosul).

Pracila lui VASILE LUPU. p. 31. — N. COSTIN, *Letop. Mold.* II, p. 91. — N. MUSTE, *Letop.* III, p. 21, 38. — GR. URECHE, *Letop.* I, p. 231. — BARONZI, p. 41. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 227. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

A se întorce, a plecà, a fugi, de unde și cuvîntul *a dosi*, — veđi N. MUSTE, *Letop. Mold.* p. 32, — a fugi, a se ascunde.

«Svedul necunoscînd meșteșugul Moscalului, socotind că Moscalul de frica puterii lui *ai dat dos* și fuge...» — N. MUSTE, III, p. 38.

3215 A dà dos la fugă.

NIC. COSTIN, *Letop. Moldov.* II p. 109.

Acelaș înțeles ca la No. 3213.

«Vedînd Tătarul așa, ai lepădat și robii și dafumul și *ai dat dos la fugă.*» — N. COSTIN.

3216 △ A duce la dos.

S. MIHAILESCU, *Sezăt.* I, p. 220.

Veđi Spate.

A nu ține sêmă de ceea ce i se spune, a nesocoti o poruncă dată.

«Vemeia *duce la dos* tot ce'i spune bărbatu.»

FALCĂ

3217 * △ Cu o falcă în cer și (cu) alta (una) în pămînt.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 309. — P. ISPIRESCU, *Leg.* 6, 225, 263 & 302. — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 36. — V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Sugiava.* — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 55: *Pov.* 58 & 214. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursuceni, J. Covurlui.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Adică necăjit
cujiune este fôrt
și origina.

«Alții i-ar fi spus, ca
voie rea s'ar fi otrăvit,
pămînt, la șoim alergă».

3218 * △ A vorbi cui-vă

A vorbi aspru, fără ocolu

3219 * A se lovi cu mâna

Vezi *Govă*.

De mirare.

«Când aușiră una cu acésta, toți *se lo*... a. Et
nu mai putură să 'și stăpânéccă mirarea...» -

3220 * A fi tare în fălci.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Se țice despre omul care nu se móie cu una cu două.

3221 Cu fălci deschise.

A. PANN, *Moș Alb*, II, p. 42.

În gura mare, cu tărie.

Dise ea *cu fălci deschise*:
Ba să țici tu cum țic eu!

A. PANN.

3222 * △ A dá fălci.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1218.—
FR. DAMÉ, II, p. 9.—G. POBORAN,
insl. c. Slatina, J. Olt.

A'i dà fălci.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 228.

A îmbucă cu lăcomie.

FATĂ

Vezi *Ban*, *Bêtrân*, *Culcare*,
Di, *Cap XXI. c. Fată*, *Fată*, *a*
se Grăbi, *Nevéstă*, *Pêr*, *Noră*,
Ochelară, *a Schiopătă*, *Scopă*,
Țifă.

Domnul T. Bălășel mî-a comunicat următóarele credințe și da-
ține, culese în județul Vâlcea.

Fetei mari căreia i-a murit pețitorul, înainte de a se fi cununat cu el, nu 'i mai vin alți pețitori, căci n'are parte de bărbat.

Când fata merge la cine-va în casă, să sté repede jos pe scaun sau pe pat, căci și pețitorii cari or veni la ea șed, nu plăcă îndată.

Când femeea însărcinată perde din sprincene, e probă că face fată.

Când mama scaldă fetița mică, să nu încerce apa de ferbinte, în căldare, cu degetul căci, când va fi copila fată mare, își va perde fecioria.

Când copilul mic va dice întâi *mamă*, copilul ce 'l va urmă va fi fată.

Mama când cöse la cea d'întâi a fetei, să nu se scôle de jos până nu o gătesce, căci numai un singur pețitor va veni la fata ei și va face cu el.

Copilul celui mic să nu 'i pui flori, de va fi băiat, ori mărgelile de va fi fată, până la anul, căci mama va face des și numai fete.

Când se îngrópă locul, sau cămașa în care a stat copilul în pântice, să pune în el un fir roșu și o pană de găină, dacă vrei să faci mama mai târziu o fată.

Locul în care a fost fata se îngrópă după ușa.

Dacă mama vrea să facă fată în viitor, de patru-șeci de zile să 'și facă moliftă la biserică Marția, Joia, Sâmbăta și Duminica.

Fata când e fată, trebuie să facă ițe, căci dacă s'o mărită numai e bine să facă la ițe.

Fetele trebuie să bé vinul tot din pahar, să 'l scargă, căci se scurg ochii flăcăilor după ele.

Fetele când se învață să cósă întâi, sara când se culcă pune un codru de turtă în cusătură, ca să nu o uite, după cum nu uită turta.

Fetele mari ca să se mărite, spală clopotul și cununiile bisericeii cu apă. Acea apă o bea, și să scaldă cu ea ca să asculte lumea la ea, cum ascultă la clopot.

Fetele mari nemase ne-măritate, în ziua de *Ropotinul țăstelor*, a treia Marți după Paște, fac un țest mititel, îl usucă tot în ziua aceea; îl arde până roșesce și bagă, sub el, un pui de găină viu și îl lasă de se arde, ca să ardă inima în scrisul ei, întocmai cum arde puțul sub țest.

În séra anului nou fetele iéu doi perii de porc; unul îl rînduesce ei și altul bătatului cu care ar vrea să se mărite. Pune acești doi perii, unul lângă altul, pe vatra arsă. Dacă perii se încârligă unul cu altul, e probă că fata are să ieă pe acel băiat. Din potrivă dacă perii se încârligă fie-care în parte, să 'și ieă gândul de la el.

Tot în séra anului nou fetele iéu trei séminte de cânepă, le pune pe vatra focului ferbinte, și încotro or sări sémintele, într'acolo este scrisul ei.

Tot în séra anului nou, fetele mari es afară cu ochii închiși, trag la gard și pun mâna pe un par din gard, și încep a numără de la acel par în rînd, începând de la țece îndărăt până la unul. Parul care va căde la numărul unu, de va fi cu cójă pe el, soțul ce-l va luă bogat va fi, de va fi fără cójă, va fi sérac.

Tot în séra anului nou fetele mari merg în oborul vitelor și, lovind ușor o vită culcată, dice: Hei, estimp! Hei, la anul! Hei, la alt an! și așa mai departe. La ce au se va sculă vita, la ala se mărită fata.

3223 * △ Fetele mari, numai după urși nu merg.

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

Veđi *Femeie*.

1° Fetele se mărită, nu după plac, ci după poruncéla, după cuviința, după vroința părinților, așa că numai urși nu le pune înainte la măritiș.

2° Arată cât de mult rîvnesc fetele la căsătorie, precum și mintea lor cea slabă, care le lasă a fi înșelate de orî și cine.

3224 * △ Fetele și după urși se duc.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Aceeași idee ca la No. 3223, exprimată cu mai multă tărie.

3225 * △ Nici mărgea ne-înșirată,
Nici fată ne-măritată.

A. PANN, II, p. 128. — HINȚESCU,
p. 101. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. *Humele, J. Argeș.*

*Nici o mărgea ne'nșirată,
Nici o fată ne-măritată.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 48.

1° Să ție spre mângăierea fetelor ce întârziată a se înmărită, arătând că nu trebuie să se deznădăjduiască. — GOLESCU

2° Intr'un mod mai general, cand cine-va ție că un lucru este peste puțință de făcut, și el este foarte ușor, și'l pôte face orî și cine.

3226 * Fată mare,
Minte n'are.

Da Z. J. c. Fedesci, J. Tutova. —
Dra ALEXANDRINA ZANNE, *București,*
J. Ilfov.

Fetele n'au minte, căci orî-cine le pôte înșelă.

3227 * △ Cu gogoși de fată mare nu se fac ouă roșii.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele. J. Argeș. — G. POBORAN, *inst.*
c. *Slatina, J. Olt.*

* *Cu povești de fată mare nu se mănâncă ouă
roșii.*

*Veđi Beșimă, Casă, Gogósă,
Ovă.*

Cu minciuni nu se face nici o trébă; nu poți face ca faptele tale să fie cređute.

3228 — Măi, Ióne (Ivane), dragi ți 's fetele?
— Dragi.
— Dar tu, lor?
— Și ele mie.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 719. —
I. CREANGĂ, *Amint.* p. 51.

- *Ți 's dragi fetele?*
 — *Dragi.*
 — *Dar tu, lor.*
 — *Și ele mie.*

Dr. Ec. Z. c. *Bârlad, J. Tutova.*

Se dice celor care iubesc fără a fi iubiți la rîndul lor.

RĂVRĂTESCU. — Țara nu 'i de jac, dar tu 'mi ești pe plac, pre legea me!
 SUSANA. — Ți-oîu fi, d'apoi scii povestea lui Ivan: *Măi, Ivane, dragi
 ti 's fetele?* — *Dragi.* — *Dar tu, lor?* — *Și ele mie....* — V. ALEXANDRI.

Veți N. A. Bogdan, *Povești*, p. 110.

- 3229 [△] Fata dacă 'mbétrânesce,
 Pune pae și-o pirlisce.

S. FL. MARIAN, *Poes. pop.* 105.

Căci și-a pierdut toți nurii

- 3230 * [△] După ce trece dulcile,
 Șed fetele ca curcile.

T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

După ce trece vremea în care fetele așteaptă pețitorii, ele se intristeză, c'au rămas ne-măritate.

Domna Elena C. Bălășel, a cules în comuna Bogdănesci, J. Vâlcea un cântec din care extragem următoarele versuri.

Deseră se lasă sec.
 Mă duc, maică, să mă 'nvec,
 Că a trecut dulcele
 Și ședem ca curcile.
 Fata mamei, nu te duce
 Că mai vin și alte dulce.

- 3231 * [△] Cine are fete multe, însă ră mulți măgari.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 78. —
 HINȚESCU, p. 59. — ANDREI MARI-
 NESCU, *înv. c. Hunele, J. Argeș.*

Adică le dă după ori-cine se întimplă, fie cât dă proști (GOLESCU).

- 3232 * [△] Ai fete, strângi gunoe.

GAVRIL. ONIȘOR, *prof. c. Bârlad, J. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 3231.

- 3233 Cine are multe fete, adună nebunii de pe drumuri.

P. IPIRESCU, *Rev. Ist. II*, p. 150.

Acelaș înțeles ca la No. 3232.

3234 Cine are fete multe, se închină la ori-cine.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 239.

Ca să le pôtă mărită.

3235 * △ La o fată mare și un măgar sbiără (sbără) la ușă.

A. PANN, II, p. 134. — HINȚESCU, 57. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

* △ *La fata mare și măgarul sbără.*

Semin. Buc., Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICĂNU, prof.

* △ *La o fată sbără (rage) și un măgar.*

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bărlad*, J. Tutova. — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosozăi*, J. Mehedinți.

* △ *La o fată mare și un măgar îi sbiără (sbără) la ușă.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 102 — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. Dorohoi.

Pe o fată mare o pôte cere ori și cine în căsătorie, numai să vră dînsa. Are acelaș înțeles ca ȱicerea: *și măgarii sunt scoși în țirgul armăsarilor.*

3236 Așa 's fetele, când senin când plôie.

V. ALEXANDRI, *Conv. Liter.* V, p. 140.

Arată firea schimbătore a fetelor cari acuma sunt vesele și acuma se posomoresc.

3236 b △ Unde's șapte fete'n casă,
Nici călți în casă,
Nici mălaiu pe masă.

G. DEM. TEODORESCU, *Foes. Pop.* p. 256.

Veđi Cumnată, Frate, Soră.

Unde poruncesce mulți nu ese nici o ispravă. Acastă ȱicală se află în basmul: *Vitezul cu mână de aur.*

3237 * △ La casa cu două fete
Mor pisicele de sete.

Semin. Buc. cl. VII prin P. GÂRBOVICĂNU, prof.

Veți *Cumnată*.

Acelaș înțeles ca la No. 3236.

3238 Fata pân'ei mărită
Țile negre vei nodă.

BARONZI, p. 53.

*Fata pân'ei mărită
Țile negre vei înnodă.*

HINȚESCU, p. 57.

Căci fetele se mărită anevoie, și 'ți fac țile fripte până le poți dà pe la casele lor.

3239 Fată mare,
Grijă mare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 238.

Căci aũ minte ușorã și ori-cine le pôte amãgi.

3240 Fetișora asta are trei cõste de drac într'insa; pe
când (și chiar și) cea mai bunã dintre femeii, și
(încã) tot are una.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p.
29; *Pov.* p. 164.

Fetele, chiar și cele mai bune, tot aũ câte ce-va rãu într'-insele.

«Fetișora asta, o veți d-ta cât e de scumpã la rîs? Par'cã 'ți ar veni a crede cã-i de cele cu crucea 'n sîn, dar, iew! una de aceste a înãlbit o datã numai într'o singurã nôpte pe moșu-meu în fântãna.» — I. CREANGĂ, *Pov.* 164.

De alminterea Românul crede cã nu e bine sã rãmãie femeia fãrã nici un drac într'insa.

3241 * Δ Fata mare,
Ispravã n'are.

V. ALEXANDRI, *Prosã*, p. 5. — AN-
DREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J.
Argeș.

Adicã nu'i de nici o trãbã.

3242 Fatã mare,
Bese tare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 71.

* Δ *Fatã mare, bese tare,
Umple casa de putóre.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, pag.
381. — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefã-
nesci*, J. *Vâlcea*.

Să ȋice pentru cei ce, cu cât mai mari sunt, cu atât mai mari greșeli fac, și pentru cei ce li sã aude numele de dẽparte (GOLESCU).

Copiii flecari și un adese ori în batjocurã, în fața fetelor, urmãtorele versuri.

*Fata mare,
Bese tare,
Umple casa de putore,
Sparge tundul la cãldare,
Sparie iépa din coșare.
Fata micã bese 'ncet,
Umple casa de oțet.*

3243 Fata, drac înzobonit.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 238.

Aratã șiretenia fetelor.

3244 Fata cu tulei n'o ținẽ pẽ vatrã, cã nu e fãcutã de vatrã.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 114.

Adicã fata în vîrstã n'o ținẽ ne mãritatã (GOLESCU).

Il ne faut pas faire grenier de filles.

Prov. Franc.

Di donne e di vinu 'un ne fa magazzinu ¹⁾.

Prov. Cors.

Mädchen und Eier muss man nicht lange aufheben ²⁾.

Prov. Germ.

3245 Eri se jucã între fete
S'astã-ȋi șade (șede) 'ntre neveste.

A. PANN, II, p. 143. — HINȚESCU,
p. 59.

Eri erã cu fetele

Ș'astã-ȋi cu nevestele.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 378

* △ *Pãnã ieri cu fetele,
Astã-ȋi cu nevestele.*

Poes. Pop.

*Astã-ȋi cu fetele,
Mãnẽ cu nevestele.*

ION GHICA, *Scrisori*, p. 34

¹⁾ Fetele și vinul nu se pãstrãzã.

²⁾ Fetele și ouãle nu trebuie pãstrate multã vreme.

Pentru cei a căror stare s'a schimbat cu totul și de curînd, precum și de fetele cari aū greșit.

Aceste versuri forméză începutul vechiului cîntec care se țice de zori și a doua ți după nuntă. Veđi, pentru mai multe detalii, ION GHICA, *Serisori*, p. 33—36.

3246 * Nici cu fetele, nici cu nevestele.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 110.

Nici cu fetele la horă, nici cu nevestele la biserică.

A. PANN, II, p. 98.

* *Neți tri tu investi neți tri tu feti.* ¹⁾

D. A. MILESCU, *Gopeși, Macedonia.*

Se țice despre acele cari, prin purtarea lor nesocotită, aū eșit din rîndul fetelor, fără ca să între într'al nevestelor.

3247 * △ Câte fete se ridică nu pot face o mămăligă.

G. P. SALVIU *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Nu sunt bune de măritat. Se țice pentru fetele care nu mai sunt copile mici, dar nici fete mari, după-cum se cred.

3248 * △ Nu e nici fată nici nevastă.

Semin. Buc Cl. VII prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.

Acelaș înțeles ca No. 1553.

3249 * Fată mare, petró'n casă.

Veđi *Pétră.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Unii părinți privesc fetele ca o sarcină în casa lor. Veđi No. 1003. In basmul cu *Doi împărați* de Teodor M. Arsenie, citim :

— Impérate, împérate,
Tu ai trei fete,
Ca nisce pătre,
Êr eū am trei feciori
Ca nisce bujori.

3250 * △ Fetele, la casa omului, 's petre de móră.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Covurlui.*

¹⁾ Nici între neveste, nici între fete.

* △ *Fetele sunt petri la casa omului.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci J. Vâlcea.*

Veți *Pétră.*

Acelaș înțeles ca la No. 3249.

3251 * De cât fătă ma ghine chétră. ¹⁾

D. DAN, *Necesca, Macedonia.* —
D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia.* —
XENOFONTE CAPSALE, *Pirlepe, Macedonia.*

Țice Aromănul supărat că a căpătat o fată.

3252 * Di fete multe casa nu se asparze. ²⁾

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia.*

Veți *Copil.*

Cu tóte că fetele sunt pétră în casă, nu se strică o casă fiind
că nevêsta face numai fete. Are câte-odată și înțelesul prover-
bului românesc: *casa de copî nu se strică.*

3253 * Săraca mândruța mea
Cât e ea de neteșea:
Demineta când se scólă,
Ciórele din cap îi sbórá,
Érá séra când se culcă
Gândesci că-î o cíorá smultă.

S. FL. MARIAN, *Ornit.* II, p. 39.

Se țice cu privire la o fată, care își negrișese corpul, care
umbli ne-spălată, ne-peptenată și négră.

3254 * △ A iubi frunte fetelor
Și-a luá ciuful verzelor.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

De cine nu ai gândit, de acela ai avut parte.

3255 * △ Fete multe, sárácie la casă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

De óre-ce le trebuie zestre.

3256 * △ Să deá (dee) Dumneșeu, mamă, să fiú eú fată (mare).

E. I. PATRUCIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiú.* — C. NEGROZZI, I, p. 250.

¹⁾ De cât fată măi bine pétră.

²⁾ De fete multe casa nu se strică.

Arată îndoieala ce o are despre ce-va.

3257 * Te o vrea fata și mama, voiă și eă.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

*Daca o fi de la Dumneșeă
Ș'o vrea fata și muma, voiă și eă.*

A. PANN, II, p. 143. — HINȚESCU,
p. 59.

Țicem când nu atîrnă numai de noi ca să se facă un lucru care,
de almintrelea, ne este plăcut.

3258 Te gata, tôte sunt gata,
Numai nu voesce fata.

A. PANN, II, p. 143. — HINȚESCU,
p. 68.

* *Gata, gata,
Dar nu vré fata.*

I. ARBORE, *ing. J. Argeș.*

* △ *Gata, numaă să vré fata.*

Gr. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.
Covurlui.*

Nu a sosit vreme de a se face ôre-ce, și nu atîrnă de noi ca
să se facă. Se țice aceluî care crede că un lucru este gata, pe
când în realitate mai e mult până atunci.

3259 Rușinea fetei, flôrea frumuseșei.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 238.*

Podôba fetei este modestia.

3260 Cinstea fetei, preș n'are.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 238.*

Căci odată perdută nu se mai pôte redobândi cu tôte bogă-
țiile lumii.

3261 Mai bine fată môtă
Dě cât ne-cinste să pôrtă.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 238.*

În memoriile lui Langeron, printre documentele privitoare la
istoria Românilor găsim următorele linii care ne dovedesc, cu
prisosință, că la începutul acestui secol se găseă boieri, și
încă dintre cei mai mari, cari erau cu totul de altă părere de
cât Virginiu, care și-a omorît singur fata, în mijlocul forului de
la Roma, vrënd mai bine să o vadă môtă de cât necinstită de
decemvirul Claudiu.

« Le boyard Constantin Philippesco, profitant cette impardonnable faiblesse de Miloradovici, lui prostituait sa fille, s'empara de sa confiance, surprit par lui celle de Michelson, réussit à rendre Ipsilanti suspect, et enfin à l'éloigner, brouilla Michelson avec lui et fit déposer et persécuter Varlam.»

3262 **Maî biae fata cinstită,
Decât zestre grămădită.**

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 238.

Sunt mulți, cu toate acestea, care pretind că: *zestrea toate le astupă.*

3263 **Fata la vremea ei, ca mierea în fagul ei.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*,
p. 183.

Adică dulce și plăcută.

3264 **Fata după mumă, ca proba după pânză.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 183.

Cum a fost muma va fi și fata.

3265 **Fata ca mama.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 183.

Acelaș înțeles ca la No. 3264.

3266 *[△] **Nu umblă după fete, că rămâi fără ghete.**

N. IORDAN, *stud. c. Tecucel, J. Tecuci.*

Dragostea fetelor, golesce punga omului.

3267 **Cinstea fetei ca zăpada, dacă odată se topește, al-
bêta nu i se mai vede.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 183.

Repetă sub o altă formă idea de la No. 3260.

3268 *[△] **A fi fată fătăță.**

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Adică cu copii.

3269 *[△] **A trecut fata prin raiu.**

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vezi *Cap. III & IV, c. Alba.*

Și-a pierdut fecioria.

3270 *[△] **A fi fată la cap.**

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A 'și fi perdut feciōria. Umblă cu capul gol, ca fetele, ar trebui însă să se imbrobodăscă ca muierile.

3271 *△ Sunt multe fete ingreunate.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Vezi *Drac.*

1° Se ȃice cānd tot de odată plouă și sōrele lucesce.

Francesul ȃice în acelaș cas: *c'est le diable qui bat sa femme et qui marie sa fille.*

2° Sunt mulți ōmenī carī, în fațā, ȃi se aratā într'un fel și în inima lor aū alt ce-va, întocmai ca și unele fete carī, în fațā se daū de fete marī, pe cānd în fapt ele sunt muieri gōle.

3272 * A fi fată în flōre.

Adică fată mare.

3273. Ca o fată mare se aratā.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem. p. 6.*

*△ *A se purtā ca o fată mare.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

*△ *Par'că e o fată mare.*

I. CREANGĂ, *Amint. p. 85.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Adică sfiicioș, rușinos, cu gusturī modeste, cu minte, aședat, curat, cinstit, fără bănueli.

Il est sage et timide comme une jeune fille.

3274 * Tot ca una, fata (me) mea.

A. DONICI, *II fab. 9. p. 22.* — V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 717.* — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — S. I. GROS-SMANN, *Dict. Germ. p. 83.* — D^a SOFIA NĂDEJDE, *Nuv. p. 16.* — FR. DAMÉ, *II, p. 14.* — *Gazeta Poporului An. I. No. 230.*

Se ȃice pentru cele care sunt de o potrivă, de un fel, carī sunt *tōte ca una și una ca tōte.*

Paternitatea acestei ȃicere se atribue lui Donici care, cel d'în-tăiū, a întrebuițat'o în următōrea fabulă:

MOMIȚA ȘI OGLINDA.

In oglindă o momiță
 Chipul își vedu odată,
 La a sa tovarășiță
 Face semne mi-i arată,
 Dicend: «Uită-te, privesce
 La ace caricatură,
 Cum să strîmbă, se slușesce,
 Parcă-i puhavă la gură.
 Veți grimasuri ce întorce.
 Eu să fiu așa de sluiă,
 Samă singurē 'mi aș face
 Și m'aș spîndură de ciudă.
 Dar cum sunt din sorioře
 Vr'o trii patru slușiore
 Ca acēsta, și anume
 Pot p' număr a le spune,
 Nu ma cere trebuința,
 I-aū răspuns tovarășița,
 Căci fără de înșirare,
 Adevērul de vei vre,
 Noi suntem cam din nascare
Tot ca una fata me.

Cart. II, fub. 9.

- 3275 * Δ Patru-đeci de ani imi pare
 De cānd sunt fată mare.

T. BĂLĂȘEL, inv. J. Vâlcea.

Se đice fetelor rēmas ne-măritate.

- 3276 * Δ A fi ca fata ne-măritată.

G. POBORAN, inst. J. Olt.

A fi fără nici un rost în lume.

- 3277 * Δ Are popa șapte fete, tōte staū să fete.

T. BĂLĂȘEL, inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.

Se đice despre fetele cu rea purtare.

FAȚĂ

*Veđi Cēră, Comāndare, Dos,
 Fata, Ințelēpiane, a Judecā,
 Maș, Pămînt, Roșată, Suflet,
 Uril.*

- 3278 Se încăldesce la față,
 Iar spatele îi inghēțā.

*A. PANN, I, p. 155. -- HINȚESCU
 p. 58.*

Despre cel leneș și trândav.

- 3279 În față te cinstește,
Și în dos te vorbesce.

A. PANN, I, p. 168. — HINȚESCU,
p. 34.

Despre cel fățarnic.

- 3280 În față una 'ți vorbesce,
Și în dos alta 'ți croește (croiește).

A. PANN, III, p. 63. — HINȚESCU,
p. 206.

* *Tu față una 'ți sburascē.
Și dinapoî alta 'ți curuēscē.*¹⁾

N. St. c. Nijopole, Macedonia.

Arată năravul celor vicleni și fățarnici.

- 3281 În față dinții îți albesce,
Și inima își negresce.

A. PANN, III, p. 63.

Acelaș înțeles ca No. 3279 și următoarele.

- 3282 În față te neteșește,
Și în dos te cioplește.

A. PANN, Edit. 1889, p. 88.

*În față te neteșește,
Și în spate te cioplește.*

A. PANN, III, p. 63. — HINȚESCU,
p. 122.

Acelaș înțeles ca la No. 3279 și următoarele.

*Chî davanti te lica, dadrio te sgrafa*¹⁾.

Prov. Venit.

*Hüte dich vor den Katzen,
Die vorne lecken und hinten kratzen*²⁾.

Prov. Germ.

- 3283 [△] Pe din față măgulesce,
Pe din dos te otrăvesce.

S. FL. MARIAN, *Poes. Pop. Nun id*
p. 53.

Acelaș înțeles ca la No. 3279 și următoarele.

¹⁾ În față una 'ți vorbesce, și dinapoî alta 'ți croiește.

3284 In față miere
Și în dos fier

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 88.

Vezi *Buză*.

Se dice despre cel fățarnic care:

C'albina 'n gură cu miere
Și în codă cu ac și fier.

Honig im Munde, Galle im Herzen ³⁾.

Prov. Germ.

A honey-tongue, a heart of gall ⁴⁾.

Prov. Engl.

Langue de miel et cœur de fiel.

Prov. Franc.

Volto di mele, cor di fiele ⁵⁾.

Prov. Tosc.

Boca de mel, m̃as de fel ⁶⁾.

Prov. Portug.

3285 * △ In față te linge,
In dos te frige.

HINȚESCU, p. 58. — G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Ol.

* △
*Pe din față te linge,
Pe din dos te frige.*

S. MIHĂILESCU, *Sezătorea*, II, p.
218. — V. FORESCU, c. *Folticeni*, J.
Suciava. — E. I. PATRICIU, *inv. c.*
Smulți, J. Covurluiă.

Arată năravul celui fățarnic și viclen.

3286 * △ A judecă numai fața, iar nu și inima.

A judecat numai fața, iar nu și inima.

A. PANN, II, p. 146. — HINȚESCU
p. 57.

A judecă după exterior, adică într'un mod superficial.

1) Acel care în față te linge, în dos te sgârie.

2) Păzesc-te de pisicele care te ling în față și pe din dos te sgârie.

3) Miere în gură, venin în inimă.

4) O limbă de miere, o inimă de fier.

5) Obraz de miere, inimă de fier.

6) Gură de miere, mâni de fier.

- 3287 Tot-d'a-una fetişóra.
Mărită pe fetişóra.

A. PANN, II, p. 129. — HINȚESCU,
p. 58

* △ *Fetișóra mângâie fetișóra.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 106.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 382.
—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele J. Argeș.*

Veđi *Cap.*

1° Frumusețea înlesnesce măritarea fetelor căci, precum țice francesul: *La beauté est un bon passeport dans la vie.*

2° Acest proverb se întrebuintează cu mai multe înțelesuri. Unii îl explică ast-fel: fetele sunt atrăgătoare, îți mângâie fetișóra dar 'ți golesc pungușóra. — MARINENCU.

Sunt mai multe variante a acestei țiceri, cari nu se pot publică.

- 3288 Fața subțire cu mare cheltuieală se ține.

G. MUNTEANU, p. 150. — HINȚESCU,
p. 58.

Veđi *Boorie, Neroție, Obraz.*

Cine vré să ducă o vieță mai alésă, să trăiească bine, trebuie să cheltuiească.

- 3289 * △ Te uită în față,
Și mă întrebă de vieță.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 148; III,
p. 120. — HINȚESCU, p. 194. — *pre-*
otul D. CIORICE, inv. c. Mereni, J. Olt.

*Omul se uită în față,
Și îți judecă vieța.*

A. PANN, I, p. 150.

*Omul se uită în față
Și 'ți judecă a ta vieță.*

HINȚESCU, p. 135.

*Uită-te la obraz și mă 'ntrebă de necaz ;
Uită-te la față și mă 'ntrebă de vieță.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 11.

* △ *Uită-te la față
Și mă 'ntrebă de viață.*

BARONZI, p. 50. — HINȚESCU, p. 58. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. — P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 165. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

*Privesce-mă în față.
Ș'apoi mă întreabă de viață.*

V. ALEXANDRI, *Teatr.*

* △ *Uită-te la față,
Și l' întreabă de viață.*

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Adică buna sa rău petrecere a omului se cunoște după fața obrazului (GOLESCU).

Se dice când se întâlnesc două prieteni, cari nu s'au văzut de mult, și să cercetază despre sănătate și despre starea lor materială.

— Ba ca să ții, măi Ne-avere,
Vesel ești, ori am părere?
— Dar ori nu vești? ce pustie!
Tu o să mori în prostie.
Apoi, *te uită la față*
Și mă 'ntrebă de viață

A. PANN, I, p. 16.

3290 După a lui față, firea lui dă față.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 91.

Să dice pentru cei urîți, ce au și faptele lor urîte, ca și fața (GOLESCU).

3291 Nu căută la față, și la năravul ce are în față.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 506.

Acelaș înțeles ca la No. 3286 sub formă de povață.

3292 * △ Mă uit în față să ved ce are în mațe.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-mele, J. Argeș*.

Vedî *Ochiu*.

Căci pe față se oglindesc năravurile omului.

3293 Și pe față, și pe dos, tot fața din dos.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 98.

Veți *Frumos*.

Să ție pentru cele mai urite lucruri (GOLESCU).

3294 * Ma ghini să arușescă di cât să îngalbinescă față ¹⁾.

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia*.

Se aplică la însurătoare și mai cu sémă la aceea de a doua óră.

3295 La față frumos ș'in launtru găunos, ca mărul cel frumos.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 192.

Veți *Frumos, Măr*.

Se ție pentru cei ce la vedere se arată de ispravă, iar pe din năuntru sunt scârnăvi și cumpliți, ca fățarnicii.

3296 Când nu sunt de față pôte să mă bată.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 731.*—
P. ISPIRESCU, *Basme, p. 129.*

Veți *Dos*.

Arată nepăsarea pentru cele ce se spun de noi în lipsa noastră.

Đice unul: cutare te ocărasce, dar acela îi răspunde: «când nu sunt de față, pôte să mă bată.»—IORD. GOLESCU, *Răspunsuri potrivite, Mss. I, p. 731.*

3297 Dē față fiind, lipsesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 94.*

Sē ție pentru cei nesimțitori (GOLESCU).

3297_b * Ca ta de față, și bață ²⁾.

V. DIAMANDY, *prof. c. Meșova, Armiciu, Macedonia.*

După om și cinstea.

3298 *[△] A fi cu două fețe.

D. TICHINDEAL, p. 321. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Do, rohoi.* — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Sibiubeni, J. Dorohoi.* — M. CANIAN, *J. Iași.* — GR. JIPESCU, *Răur. Oraș. p. 57.* — G. ONIȘOR, *prof. c. Bărlad, J. Tutova.*

Veți *Obraz, Taler*.

Adică fățarnic, și viclén.

D'aceia părerea noastră publică e cu două fețe adică răzbuzată.» — GR. JIPESCU.

¹⁾ Mai bine să roșescă de cât să îngalbinescă față.

²⁾ Cum e fața și palma.

3299 * A scăpă cu fața curată.

BARONZI, p. 41 & 68. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 233; *Leg.* p. 16.

Cu fața curată.

FR. DAMÉ, I, p. 321.

Vezi *Obraz.*

Adică a eși curat dintr'o afacere, fără ca să i se pôta arunca vre-o învinuire; a nu rămâne de rușine.

«Pe drum calul spuse fetei cu ce tertipurî âmbliă tată-scū să-i încerce bărbăția, și o povățui ce să facă ca să scape *cu fața curată.*» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 16.

Alnâm aciv inzîm ac. ¹⁾

Prov. Turc.

3300 După față și sufletul.

IGRD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 157.

Vezi *Ochîă.*

Sufletul omului se ogîndesce pe fața lui.

3301 * A dă un lucru pe față.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1213.

A descoperi un lucru, a'l dă în vileag.

3302 Nici pe față, nici pe sub mîneacă.

BARONZI, p. 44.

Adică nici pe față, nici pe ascuns.

3303 * [△] A'i întorce fața la cefă.

A lovi cu putere, cu palma, peste obraz.

3304 * [△] I-a esit pămîntu 'n față.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulgi, J. Coarluții.*

Se dice de cei bolnavi, cărora li se înegresce fața, *qui ont la figure terrestre*, cum dice francesul.

Țăranul crede că acésta este semn de mörte.

FĂTĂTĂŪ

3305 * [△] A eși fatătăū inaintea cui-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Cu îndrăsnélă, ca o fată care a perdut ori-ce rușine.

¹⁾ Fruntea mi-este deschisă și fața 'mi albă; adică sunt fără pată. Proverb omni nicat de d-l Ion Baracu, student din Avdela, Macedonia.

FECIÖR

Vezi *Ban, Copil, Lele, Popă*

3306 Feciör de babă.

B. P. HĂȘDĂŢ, *Étym. Magn.* p. 2271.—DIM. CANTEMIR, *Descr. Mold.* p. 151.

Se şice despre copiii crescuți pră mult timp pe mâncel mameleor și a bunicelor.

3307 * Δ Cine are feciori, are și păcate.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Cine are copii are și greutateți, trebuie să se aștepte să pată câte o rușine din pricina lor.

3308 Gúlobi și feciori cacu casa. 1)

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 9.

Cine are copii nu 'și póte ține casa curată.

*Fioi e colombi smerda le case. 2)**Prov. Triest.**Enfants, poules et les coulombs.**Embrenent et souillent les maisons.**Trésor des sentences XVIe Siècle.*

3309 * Feciori s'hibă, mea fete câte s'vrei. 3)

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia.*

Arată preferința Macedonenilor, ca și a Românilor în genere, pentru băieți.

3310 * Ficiorli măcă țapurne, (s') aușlor le amortesc dinții (dințiil). 4)

D. DAN, *c. Nevesca, Macedonia.*—META COSTANDIN, *c. Moloviște, Macedonia.*—XENOFONTE CAPSALE, *c. Pirlupe, Macedonia.*—PERICLE PAPANAGI, *Zweit, Jahres.*, p. 156.

1) Porumbii și copiii scárnăvesc casa.

2) Copiii și porumbii scárnăvesc casa.

3) Băieți să fie, căci (dor) fete câte vrei.

4) Copiii mănăncă prune verđi, și bătrănilor li se strepezesc dinții.

* *Ficiorli mănca prunele, și-a aușlor le amorțesc dîntlii* ¹⁾.

I. GHIUC, *prof. c. Aminciu, Epir.*

Veți *Părinți.*

1° Unul greșese și altul o pășese, mai cu deosebire părinții mult trag în urma copiilor.

2° Când copiii fac ce-va rele, părinții se îngrijesc. — *Epir.*

3344 * *Cu ficiorli nu mâti lapte că te pruschuesc.* ²⁾

D. DAN, *c. Nevască, Macedonia.* —
XENOFONTE CAPSALE, *c. Fîrlepe, Macedonia.*

Cine se adună cu cei proști, sau rău crescuți, nevătămat nu scapă.

3342 *Feciorlii aceli cu minte plangu ma înainte di ci lii lia fόμεa* ³⁾.

M. BOJADSCHI, *Γραμ. Ρομαν. p. 195.*

Veți *Copil.*

Trebuie să fim prevădători, să îngrijim de cu vreme de cele trebuincioase.

«Porcul agrul ședeă ună zua sub arbure, și intru xea dincili. E vulpea ci trecea pre acolo lu vizu sub un arbure. Cătră ci fără verună lipsire ce intruxești dincili? Și acela răspuse: nu u fac incot, că seste că ni jine ne-apandaxita verună lipsire, și lii am indrepci, tra si nu șed aturcea si lii intruxesc, cândo si me lipsescă.» — M. BOJADSCHI.

3343 *Și feciorli nu s' fac cu punga di gușe* ⁴⁾.

I. NENIȚESCU, *Rom. Maced. p. 283.*

Se ȝice femeilor însărcinate arătându-se că, daca vor nasce o fată, și acêsta e cu norocul ei.

3344 *Feciori acătați Sâmbăta* ⁵⁾.

I. NENIȚESCU, *Rom. Maced. p. 164.*

Cuvînt de ocară ce se ȝice copiilor de Români din Tîrnova și din Magarova.

Locuitorii din aceste orașe, mai toți negustori, sunt ocupați totă săptămăna în Bitolia, și numai Sâmbăta se întorc acasă. Acêsta particularitate explică în de-ajuns ȝicerea.

¹⁾ Copii mănăcă prunele, și bătrănilor le amorțesc dîntii.

²⁾ Cu copiii nu mănăcă lapte că te stropesc.

³⁾ Copiii cei cu minte plâng mai înainte de a li fόμεe.

⁴⁾ Și băeții nu sê fac cu punga de gât (gușă).

⁵⁾ Copii concepui Sâmbăta.

FEMEIE

Veđi *Casă, Cuc, Fus, Leneș, Muicre, Păsat, Plătă, Sterp.*

FACEREA FEMEIEI

I.

Spun, mare, ca Dumneđeū, după ce a urđit pămîntul cu ariciul, avu poftă să facă și ómeni.

El și-a împlinit pofta inimii tocmai pe tocmai.

Făcu pe om și se veselí o tónă. Cățelul cum este el lingușitor, tot fíștea din códă și se gudură pe lângă Dumneđeū; érá Dumneđeū îl luase în nume de bine și nu făcea un pas fără să nu fie și cățelul cu dînsul.

Voind să facă și pe muicere; orí, că uitase cum făcuse pe om, saú că de témă că nu va mai nimeri să facă acelaș lucru a doua órá, precum îl făcuse întâiú, stătú la chibzuiri.

Se socotí ce se socotí, și îndată adormí pe om. Pasămi-te că plănuise el ce-va nou în gânde; și de unde să nu fie așa. Scóse o cóstă de la om ca să lară pe muicere, și o puse jos, alături, până să închiđă rana ce făcuse bietului om.

Cățelul stă și el acolo, și se uită la stăpînul seú ce face.

Pe când Dumneđeū se frămîntă cu sirea și se munceă a vindecă raua omului, cățelul haț! Iea cósta în gură și pe ici ție drumul. Veđi că p'atunci cățeiú nu erátú învêțați a face slují! Când bagă de sémă Dumneđeū, cósta nu e. Se uită în sus, se uită în jos, și ce să veđi D-ta? fugea cănele, nene, de par'că îi dase cine-va sub códă cu unt-de-need

Strigă Dumneđeū; cuțu! cuțu! Dară unde să mi-l auđă cănele. Cum bag de sémă, se dedulcise necuratul la carne de om. Iară dacă veđú Dumneđeū că nu este chip să scóată cósta din gura cănelui alt-fel, se luă după dînsul. Cănele fugí, Dumneđeū după el. Și fugí, și fugí, și fugí, până ce Dumneđeū se cam supérá, și unde mi se opinti odată, sărl cale de un conac și mi-l apucă de códă. Cănele trage, Dumneđeū ține. Nu vrea, dușmanul să lase cósta din gură, nici în ruptul capului. Și trage, și trage, până ce Dumneđeū rămăne cu códa lui în mână, érá el se duse ca un turbat, și dus a fost și până ađi.

Dumneđeū mahnit și ostenit de atáta alergare, stătú loculú și se uită când la căne, când la códa lui cu care rămăsese în mână; apoi scărbit, trântí códa jos, pe pămînt, și dișe:

— Muicere să se facă. Și muicere sě făcu.

P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 92.

Veđi în Șezătórea, IV, p. 177, o variantă a acestei legende.

II.

Dumneđeū, la început, a făcut și pe femeé tot cu atátea cóste cu câte făcut și pe bărbat. Inșă când a rămás móșa Eva însărcinată cu copilul cel d'întáiu, nu puté să-și ție sarcina, căci se lăsá mereú în jos. Atunci Dumneđeū, veđénd că a greșít'o, fiú-d-că trebuia să fi dat femeiei mai multe cóste ca bărbatului, a mai luat doué costițe de la Adam, și le-a pus la Eva. Așa că de atunci femeea a rămás cu mai multe cóste ca bărbatul. --- T. BĂLĂȘEL, J *Vălcea*.

3315 * △ Femeia te face să 'ți iei ale trei fiióre și lumea în cap.

A. PANN, *Edít.* 1889, p. 104. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humole*,
J. Argeș.

Arată reütatea femeïelor.

*Se garde de femme espouser
Qui veut en paix se reposer.*

BRUSCAMPILLE, XVIIe Siècle.

3316 * Ce e mai rău de cât o femeie ?—Douë.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Aceaș idee ca la No. 3315 sub o altă formă.

(ὁὐδεν γυναικὸς χεῖρον, οὐδὲ τὰς καλῆς ¹⁾).

Prov. Elin.

3317 * Δ O femeie vrednică e corónă casei.

I. G. VALENTINEANU, p. 41. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș. — PREOT C. BUNGETIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.

* Δ *Femeea cinstită este coróna bărbatului.*

Semin. Buc. Cl. VII prin P. GĂRBOVICIANU, prof.

Veđi Nevéstă.

La țără mai cu sémă, tóte lucrurile din casă și din curte sunt sub îngrijirea femeiei și când acésta e vrednică tóte sunt bune, la din contra tóte sunt în stare rea.

Acéstă diceră ne vine din Biblie, unde se citește : *Cel ce aũ aflat muiere bună, aflat-aũ daruri și aũ luat de la Domnul îmblândire.*—*Parem. SOLOM. XVIII, § 22. Biblia 1688.*

Femme bonne vaut une couronne.

Recueil de GRUTHER.

Na fonna buna la val öna coröna ²⁾.

Prov. Lomb.

La muger buena corona es del maridado ³⁾.

Prov. Span.

A good wife's a godley prize ⁴⁾.

Prov. Engl.

3318 Femeea tot femeie.

C. NEGRUZZI, I, p. 157.

¹⁾ Nimic nu e mai rău de cât femeia, chiar și cea mai bună.

²⁾ Femeia bună prețuește o corónă.

³⁾ Femeia bună este coróna bărbatului.

⁴⁾ O femeie bună e de mare preț.

* *Femeea e tot femeie și în ziua de Paști.*

MAIOR P. BUDIȘTEANU, c. Bucu-
resci, J. Ilfov.

Adică în tot-dé-una slabă, fără judecată și ne-statornică. Cu acest din urmă înțeles Francesul țice: *Fortune, ton nom est femme.*

Varium et mutabile semper femina.

VIRGILIU.

*Souvent femme varie,
Bien fol est qui s'y fie.*

Prov. Franc.

3319 * Pușca, calul și femeia nu se împrumută.

N. GANE, *Conv. Liter.* IX, p. 51.
— C. BAȘOTA prin V. FORESCU, c.
Folticeni, J. Suciava.

* *Trei lucruri nu se împrumută: calul, pușca
și femeia.*

I. BĂNESCU, prof. J. Roman.

* △ *Calul și femeia să nu le împrumuți.*

GAVR. ONIȘOR, prof. c. Bêrlad,
J. Tutova.

* △ *Calu și femeia să n'o dai pe mâna altuia.*

S. MIHĂILESCU, *Sezătoreu*, I, p.
220. — V. FORESCU, c. Dorna, J.
Suciava. — E. I. PATRICIU, *inv.* c.
Smulți, J. Covurlui.

Vezi Cal.

Să țice despre lucrurile cari nu trebuiesc împrumutate, căci
ți se întorc cu pagubă. Sfat prielnic.

3320 * △ Femeea, pușca și calul n'are creșemînt.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872,
p. 174. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. Humele, J. Argeș.

* △ *Femeia, pușca și calul n'au (nici odată) cre-
șemînt.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 381.
— HINȚESCU, p. 58. — G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Ol. — I. S. MAR-
DARE, *stud. c. Certești, J. Tutova.*

* Δ *Femeea și calul n'au crețemînt.*

Semin. Buc. Cl. VII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Vedî *Cal.*

Calul te pôte trânti, pușca pôte să nu ıea foc și femeea e mincinosă și vicleună.

Γυναικῆ μὴ πιστοῦε μηδ' ἄν ἀποθανῆ ¹⁾.

Prov. Elin.

Nec mulieri, nec gremio credendum. ²⁾.

Prov. Lat.

De cattiva donna guardati, e della buona non ti fidar di nulla. ³⁾.

Prov. Neapol.

*De le mala muger te guarda,
Y de la buena no fies nada* ⁴⁾.

Prov. Span.

Trust not a horse's heel, nor a dog's tooth. ⁵⁾.

Prov. Engl.

Weibern und Geschossen soll Niemand trauen. ⁶⁾.

Prov. Germ.

3321 * *Femeea a prinde minte,
Când a face curu dinte.*

V. FORESCU, *c. Folticeni*, J. Suciava

Acelaș înțeles ca la No. 3182.

3322 * Δ *Femeia și cânele să nu creți.*

S. MIHĂILESCU, *Șezătorea*, I, p. 221.
—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurluiă.

* Δ *Credința femeiei și a cânelui să n'o ıei nici odată.*

Preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț* J. Mehedinți.

1) Să nu te încređi femeiei, nici mórta.

2) Nici femeiei, nici inimei să nu te încređi.

3) Păzesce-te de femeia rea, și nu te încrede celei bune.

4) Nu te încrede în piciorul calului, nici în dintele cânelui.

6) Să nu te încređi în femeı și în pușci.

Vezi *Cal, Câne, Mușiere.*

Căci femeia înșală pe bărbat și cânele te mușcă pe furis, chiar când te cunósce bine.

- 3323 * Δ Fă-mă, mamă (un) val de teiă,
Și m'aruncă 'ntre femeï.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — G. MISAIL *apud* IPIRESCU, *Rev. Ist* III, p. 380.

- * Δ Fă-mă, Dómne, val de teiă.
Și m'aruncă 'ntre femeï.

I. CREANGĂ, *Amint* p. 64. — Preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

- * Fă-mă, Dómne, bob de meiă,
Și m'aruncă 'ntre femeï.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Se dice despre bărbații cărora le plac societatea femeelor; dorind să le afle gândurile ascunse.

Fă-mă, mamă, val de teiă
Și m'aruncă 'ntre femeï,
Să le-aud vorba și sfatul,
Cum își farmecă bărbatul.

Poes. Pop.

- 3324 * Cine scie amnarul femeiei?

I. ARBORE, *ing. J. Buzău.*

Vezi *Drac.*

Pentru cele care nu se pot sci.

Căci femeia nu are amnar anumit, și ascute pe ori-ce bucată de fer, clește, pirositie, ș. c. l. care îi cade sub mână.

- 3325 Femei când 'i-e bine caută pe dracu.

Dr ELENA SEVASTOS, *Pov.* p. 20.

Căci femeia e vecinic nemulțumită de sórta ei și cu gândul tot la rele.

- 3326 * Δ Femeia are gându dracului, ca și el să te asvirle unde nu trebuie.

I. DUMITRESCU, *inv. c. Gânciova, J. Dolj.*

Vezi *Mușiere.*

Femeia e rea, șirătă și viclenă.

3327 * \triangle Femeia e calul dracului.ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
*mele, J. Argeș.*Vezi *Babă*.Căci cu ajutorul femeiei dracul își atinge scopurile. Vezi le-
genda de la No. 3330.

3328 * Femeia e scula dracului.

DIM. ZANNE, *București, J. Ilfov.*

Acelaș înțeles ca la No. 3327.

3329 * Femeia e sora dracului.

DIM. ZANNE, *București, J. Ilfov.*

Acelaș înțeles ca la No. 3327.

Rutenii dic: *femeia e fiica dracului*.

3330 Femeea 'i dracul.

C. NEGRUZZI, I, p. 251.

Vezi *Muierc*.Acelaș înțeles ca la No. 3329, exprimat cu mai multă tărie.
Vezi No. 4018.In tratatul de morală din papyrusul Prisse, redactat sunt
acuma cinci mii de ani, un învățat definesece femeia egiptiană
«un mănunchiu care coprinde toate rătățiile, un sac plin de toate
gândurile rele.»

L E G E N D A

Sfete Spiridon, făcător de minuni, cică umblă cu Sfete Petre p'o cale.
Da Sfete Spiridon se abătă într'o leasă de mărăcini și dete peste dracu
călare pe muere. Sfete Spiridon, de mare ciudă, scose sabia și le reteză
capu la amindoi, și plecă lăsându'i cărăbaniți. Să dusă Sfete Spiridon, a-
junse pe Sfete Petre și-i spuse tărășenia.Da Sfete Petre, it fu milă și disé: «Kău făcași, Sfete Spiridone, și pôte
sa se mânia cum-va Dumneșeu pe noi. Ar fi bine să te 'ntorci să le pui
capetele la loc; rógă-te la Dumneșeu, și cum ești făcător de minuni, o să
învieze.»Sfete Spiridon s'a întors iute înderet și de degrabă a greșit capitele, a
pus capul dracului la muere și p'al muierii la trupul dracului, și i-a
îmviat așa. Și d'atunci toate muerile, câte se trag din blestemata aia de
muere, sunt cu capu de drac, da nu se cunosc din ale-l-alte. Și ce crești,
că muerile alea lepădate de suflet, care scote pe dracu, care fac vrăji de
învrăjesc omenilor, face de sparge casele Rumânilor, își omoră copiii, bătă
burueni să nu mai facă copii, și câte feluri de lucruri nelegiuite, ce crești
că alea sunt curate? Nu te mai gândi că alea au ce-va și din partea dia-
voléscă. — *Sezătorea*, III, p. 33.3331 * \triangle Femeea e mai dihai de cât dracul.G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Acelaș înțeles ca la No. 3330.

3332 Femeea hotăresce și Satana împlinesce.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* pag. 296
& 319.

Ce hotăresce femeia trebuie să se împlinescă; mai cu sôma când are gânduri rele, ceea ce se întâmplă mai de obicei.

3333 Femeiei nici dracu nu'i vine de hac.

DA ELENA SEVASTOS, *Pov.* p. 158.

Atât e de șirătă și de viclână. Veđi D-a El. Sevastos, *Povești* pag. 158—165.

S N Ó V Ă

Dracul s'a prins într'o ți cu femeia că va cöse o bucată de pânză mai repede de cât dînsa. El își făcuse socoteala că va câștiga multă vreme trecînd de odată un fir de ață lung, lung cât tôte țilele, prin urechile acului, în loc de unul mai scurt precum se obișnuiesse la cusut. Se pun amîndoi la trebă; dar pe când femeia, cu firul ei cel scurt, lucră repede și cu spor, bietul împelițat își perdé vremea tot trăgînd ața lui cea lungă, astfel că femeia isprăvise deja pe când dracul abia făcuse câte-va împunsături.

La femme sait un art avant le diable.

Prov. Gallie. Mss. XV Siècle.

*La dona per piccola che la sia,
La vince el diavolo in furbaria. 1)*

Prov. Venet.

3334 * Femeea judecă pe dracu și'l scôte dator.

Veđi *Mușere.*

V. FORESCU, c. *Folliceni J. Suciava.*

Pentru că meșteșugul femeesc e mai mare de cât cel drăcesc.

3335 * Δ Ceea ce femeea lęgă, nici dracul nu deslęgă.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — DA E. B. MAWR. p. 98.

Veđi *Mușere.*

Alușie la farmecele pe care, după credința poporului, le fac femeile, și mai ales cele bătrâne.

Femeile sunt înzestrate cu darul de a află slăbiciunea bărbatului, făcîndu'l în tot-dé-una să țică ca ele.

3336 * Δ Femeea a îmbétrănit pe dracul.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — HINȚESCU, p. 58.

1) Femeia cât de mică e dînsa, întrece pe dracul în șiretenie.

* *Femeea a îmbetrănit pe dracu cu descroțirea unui fir de păr.*

Dr GASTER, *Liter. pop.* p. 137.

Vezi *Muier.*

Arată viclenia și iscusința femeiei.

Originea acestei diceri se află într'o snovă populară, foarte răspândită. Reproducem mai jos o variantă a acestei snove după D-na E. Sevastos; la cuvîntul *Muier.*, No. 3946, se vor mai găsi încă două variaute, care se deosebesc, întru cât-va, de cea d'întăiu

S N Ó V Ă

«Femeia aduce 3 fire de păr de porc, ca să 'i facă din ele un ac ș'un suvac. Necuratul ca vîntul se duce la un ferar de lea foiful, ilăul și tôte halaturile de câte avé trebuință; apoi face jărătic mare și pregătesce să împlinescă cuvîntul ce a dat femeiei. Ieă un fir de păr, îl încăldește, îl mai încăldește până se face scrum. Il iea pe al doilea, îl încăldește mai pe departe îl pune pe ilău, îl bate cu ciocanul sdravăn, îl îndoaie și iar și iar îl bate. De unde vede că n'are ce-i face se chibzuesce că mai trebuie încălđit. Iși face socotélă și 'l încăldește, îl bate cu ciocanul până îl gătesce de țile. Atunci ieă și pe al treilea fir de păr, îl încăldește mai pe departe, mai pe aproape, îl sucesce, îl învîrtesce pîn cel arde. Scii ce? ăice necuratul. Eū nu pot face nici ac nici suvac, dă-mi copilu să mă duc.

— Ba nu ne-a fost așa tocmala, bădișorule! Dar veți nu vreū să ăici că nu-s milostivă; măi na-ți un fir de păr să-mi faci dintr'însul o spelcă după pruba asta, ce ți-o daū; ear de nu, să scii că ți s'au închis cărările și să-ți ieī tălpășița, că cu mine țiī încircă. Ieă Ucigăl-tóca pėrul, îl îndole după probă, el nu șede, dă să 'l turtescă cu ciocanul, nici atăta

Iși face socotélă că tot cu focul trebuie să 'l lucreze, îl mai sucesce, îl mai cărnescce și la urmă 'l pricopsesce ca și pe cele-lalte. Atunci Diavolul de necaz isbesce foile dinaintea ușei ear el se duce pe sus și se vede numai un fum în urma lui. Ear omul să uită la femeie și dă din cap: amarnică ești tu, mēi femeie, că nici dracul nu ți-a venit de hac.»

3337 * △ Femeia re-bătută, e ca móra ne-ferecată.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 126. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Coșovăț, J. Mehedinți.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

* △ *Fimeia ne-bătută (ne-mustrată), ca móra ne-fericată.*

V. FORESCU, *c. Négra-Șarului, J. Suciava.* — G. MADAN, *c. Trușeni, J. Chișineu, Basarabia.*

* △ *Femeia ne-țeselată, e ca móra ne-ferecată.*

M. LUPESCU, *Sezdt. IV*, p. 178.

Veți *Maiere*.

După cum mōra trebuie ferecată pentru a scōte malaiū bun, tot așa și femeia trebuie bătută pentru a putē face trebă cu ea; căci dealmintrelea: *Dumneșu a făcut femeia din cōsta bărbatului și bărbatul are dreptul a-și scărpină cōsta sa.*

Bossuet, reamintindu-și modul cum Dumneșu a creat femeia, o numește, *un os surnuméraire*.

«Am s'o ieū de 'cānepa dracului, și am s'o învăț eu cum trebuie să caute altă dată de bărbat; că *femeia ne-bătută, e ca mōra ne-ferecată.*»
— I. CREANGĂ.

L E G E N D Ă

Țice că demult, demult, demult, cine scie când va mai fi fost și aceea, mergēnd într'o ții de primēvară un om cu plugul în țerină, și începēnd a ară un ogor al sēu dă, după vr'o câte-va întorsături, de cuibul unui Ciocărlan.

Ciocărlanul, cum îl vede că trece cu plugul pe lângă dînsul, și că nu va trage multe brazde până ce îl va strică cuibul, țise:

— Bădișorule! fi bun și nu-mi strică cuibul, că și eu ți-oii prinde când-va vre un bine!

— Și ce bine poți să-mi prinți tu? — întrebă omul plin de mirare, auzindu-l vorbind.

— Iă numai ceea ce te rog eu și lasă dacă vei băni când-va, lasă dacă nu-mi vei fi totă vieța mulțămitoriū,— țise mai deparle Ciocărlanul.

— Bucuros ți-ași implini dorința acēsta, că nu e cel lucru mare, dar 'mi-i témă să nu pățesc una cât dece.

— Și ce poți să pățesci?

— Ce pot să pățesc? Află că eu am o femeie fōrte rea, care, dacă va veni și va vedē că n'am arat ogorul cum trebuie să se are, o să mă bată de-mi va merge colbul.

— Cum se pōte una ca acēsta? ... Femeea să te bată pe D-ta? ... D'apoi bine: nu ești d-ta bărbatu? ...

Nu scii că femeea trebuie să fie supusă bărbatului și să se témă de dînsulu?

— Ba scii! ... Așa ar fi să fie, nu-i vorbă, dar ce e de făcut după ce femeilor li e dată să fie mai tari de cât noi băbăiți și să ne bată ori și când li vine cheful? ... Trebuie să răbdăm și să țacem!

— Ba, asta n'ași mai face-o nici o dată!

— Și ce ai face, mă rog, când ai fi tu bărbat în locul meu?

— Ce ași face? ... Scii eu ce ași face, că'n viața sa n'ar mai pune mâna pe mine! ...

Și, dacă nu mai vrei, eu pot să te învăț și pre tine, ca de astă-ții înainte femeea ta să nu te mai bată ci s'o bați numai tu pre dînsa.

— Când n'ai învățā, mare pomanā ți-ai mai face, și eu nu numai că ți ași lasă cuibul cum este, ci încă ți-ași fi fōrte mulțămitor că, vai Dōmne! multe am mai avut să sufer până acuma din partea femeii mele, multe băbăi am trebuit să mă mănānc! ...

— Ascultă dară! — țise Ciocărlanul — când va veni femeea ta în țerină și va voi să te bată, pentru că nu ai arat locul, unde se află cuibul meu, tu, în loc de răspuns, să apuci de grabă o prăjină lungă, și cu prăjina aceea apoi să începī a mi-o croi pe unde vei apucā, scii colea ... cum se cade, căci ea, neavēnd prăjină, nu se va putē apropia de tine ca să te bată, și așa o să scapi cu obrazu curat, fără să ți se întâmple vre-un rēu, nici măcar cât e negru sub unghie. Iară femeea ta, neavēnd în-cotro, va trebui să înghită noduri, să tacă și să se întōrcă a-casă de unde a venit ...

Asta-i una!... Al doilea după ce te vei întorce de scîia a-casă nevasta, fiind foc și pară de mânie pe tine, cum vei intra în casă are să sară cu o prăjină ca să te bată. Tu însă nici de astă dată să nu te lași, să apuci un băț scurt, dar gros și sănătos și cu acela să începi a mi-o măsura peste spate, scîi colca... de la rôte. Ea a voi să dea în tine cu prăjina, dar fiind acésta prea lungă de bătut în casă, nu ți-a putea nimica face, pe când tu cu bățul tîu poți s'o bați cât o încăpea într'însa.

Fă așa, cum îți spun eu, și lasă de vei mai păți vre-odată ceea ce ai pățit până acuma!

Omul îl ascultă! Incepù mai departe a ară, iară locul, unde eră cuibul ciocărlanului, îl încunjură, adică îl lăsă nearat.

Ciocărlanul, de bucurie că și-a vădut cuibul ne-atins, a început a se înalța în naltul cerului tot învîrtindu-se în cercuri și cîntînd de parea că tótă lumea eră a lui.

Iată însă că nu mult după acésta vine și nevasta omului nostru c'o falcă în cer și cu una în pămînt, și cum dă cu ochii de cuibul ciocărlanului că nu este arat, sare ca turbată la bărbatul sîu și nici una nici două vré numai de cât să-l bată.

Însă bărbatul sîu, care i scîia acuma prea bine năravul, nu o lăsă până ce s'a apropiat de dînsul, ci apucînd de grabă o prăjină unde nu începù a mi-o croi peste cap, peste spate, și pe unde apucă, de ți se pareă că imblătesce păpușoi, nu alta, și dăi, și dăi, până ce s'a săturat de bătut dîcînd.

— Destul sunt eu ostenit și năcăjit de mult lucru ce am, încă și tu vrei să mă mai amărăsc?... Nu m'ai amărit destul până acuma?...

Na ceea ce-ai căutat, căci dóră e vremea ca să-ți iei și tu odată răsplata!... Femeea, de durere și mânie, stupîa foc și pară, nu alt ce-va. Dar de gēba... Nu putea nimică să-i facă... Și așa acuma întăia-și dată în vieța ei trebuia să rebde și ea o bătae.

Apoi, după ce numai de-abia cu chiù cu și cu vai, scăpă din mânele bărbatului, o luă îndărăpt la fugă, spre casă, tot blestemînd și amenințînd:

— Lasă, mări mangositule, că-mi vei veni tu a-casă?... Te-oîu învêță eu pre tine a bate de altă dată pre femeea ta, n'avea tu grijă!..

Bărbatul, săltînd de bucurie, că a fost și el odată în stare ași bate nevasta, îi dete pace să se ducă tot învîrtindu-se câte dîle-s într'un au, și-și păzi mai departe lucrul... Iară, după ce a înserat, s'a întors a-casă ca și când nu s'ar fi întîmplat nimic.

Femeea cum îl vădă că vine apucă de grabă o prăjină cât dîua de eri de mare, și cu acésta punîndu-se lîngă ușă îl așteptă, ca cum va intra în casă, déună să începă a-l croi.

Bărbatul intră în casă. Femeea sare la dînsul și voesce să-l bată. Dar de gēba!.. Unde s'a mai pomenit ca să se pótă bate cine-va în casă cu prăjina?

Bărbatul sîu însă, care asemenea se înarmase, din cu bună vreme, o'un resteu de cîrpen gros și vînjos, mi-o bătú și de astă dată de-i merse colbul.

Și diu dîua aceea apoi nici odată nu l-a mai bătut femeea, și tot numai el a bătut'o pre dînsa, când o mîncă pelea și căuta vre o pricină.

De la acest bărbat apoi s'au învêțat și ceia-l-alti bărbați ași bate femeile, căci mai înainte nici un bărbat nu scîia cum să-și bată femeea și s'o învețe minte, ci numai femeile își băteaù bărbații.

Iară de la tîrgoveții aceștia, căci omul ce și-a bătut întăia-și dată femeea, era tîrgoveț, au învêțat și alți ómeni de prin satele învecinate ași bate femeile.

Femeile, vădînd de la un timp că s'a întors crîngul morii, că acuma nu-și pot bate bărbații ca mai înainte, ci din potrivă că aceștia de multe ori le frig în bătaie, fără ca să se pótă într'un mod óre-care apără de dînsii, s'au strîns tóte la un loc, la vornicul tîrgului, care eră o babă, și dimpreună cu acésta au ținut apoi un sfat mare: ce e de început și de făcut? Și după multă chitela și chipzuclă, se puseră în cale ca tóte, până într'una, să-și părăsescă bărbații și să fugă peste Dunăre.

Și cum s'au sfătuit, așa au și făcut. Fie-care a luat ce a avut mai scump la casa sa, au încercat toate lucrurile luate în mai multe care și apoi, lăsându-și bărbații, s'au pornit să treacă Dunărea, mergând vornicul, adică baba, înainte iar nevestele după dînsa.

Bărbații la rîndul lor, vedînd că femeile nici de cum nu șuguesc, ci că i-au părăsit și au apucat lumea în cap, se porniră cu toții, ca niște lupi turbați, asupra omului care i-au învățat a le bate, voind să-l prindă și să-l omóre.

Omul, prindînd de veste și scăpînd, cum va fi scăpat din mânele lor, apucă la fugă spre țarină și mergînd drept la ciocărlanul, căruia 'i-a cruțat cuibul, îi dîse tremurînd ca varga de frică:

— Iată cum și iată ce mi-ai făcut tu, măi ciocărlane!... m'ai învățat să-mi bat nevasta, și te-am ascultat. De la mine s'au învățat și alți bărbați așa bate nevestele, și acuma părăsindu-ne și fugînd toate nevestele de la noi, bărbații lor vrîu să mă prindă și să mă omóre!... Ce să fac eu acuma?...

— Măești! măi!... ce mai omeni bătuteți cu leuca!... să se témă, că într'o furie îi vor părăsi nevestele pentru tot-dé-una și că nu se vor mai întorce nici când înapoi!... N'aiibi nici o frică, căci unde s'a mai vedut vre-o femeie să fugă de bărbat... Dar dacă ți-e frică să nu ai vre-o neplăcere din pricina mea, apoi... lasă-te numai pe mine, că le întorc eu pe toate, până într'una, mai de grabă de cum și-ar închipi cine-va, și cum rostii ciocărlanul cuvintele acestea se avîntă de odată în naltul cerului și cât ai bate în palmé, ajunse lângă Dunăre, în cotro i se spuse că au apucat femeile. Și tocmai când ajunse el acolo, voiau și femeile să treacă Dunărea!

Ciocărlanul, cum le vedu, începî a se învîrti prin aer, de-asupra lor, și a cîntă:

Țurlui, țurlui, țurlui, țurlui!
Peste Dunăre bărbați nu-i!
Țurlui, țurlui, țurlui, țurlui!
Peste Dunăre bărbați nu-i!

Femeile auzîndu-l ast-fel cîntînd, dîse una către alta: Auziți voi ce cîntă paserea, care sbóra pe de-asupra noastră?

— Da cum păcatele să n'o auzim!... ci că peste Dunăre nu se află nici un bărbat!...

— Ei dacă e așa tréba trebilor, mai bine să ne întorcem înapoi la bărbații noștri, cari ni i-a dat Dumneșel și să suferim bătăe de la dinșit, decăt, trecînd Dunărea, să fim totă vieța noastră fără de bărbați.

Și cum dîseră, așa și făcură. Tóte se întorseră înapoi la bărbații lor. Și de-atunci apoi nu mai bat femeile pre bărbați, ci numai bărbații pre femei. Și dacă se 'ntîmplă să bată vre o femeie pre bărbatul său, apoi să știți că bărbatul acela nu e bărbat adevérat, ci un mămăligar. *Ornitologia*, I, p. 343.

*Bon cheval, mauvais cheval veut l'éperon,
Bonne femme, mauvaise femme veut le baston.*

Trésor des Sentences XVIe Siècle.

Abeilard puné în practică acéstă povăță, precum o scim dintr'o scrisóre a sa către Heloisa: *In ipsis diebus dominicæ passionis,.... te nolentem ac dissuadentem sæpiùs minis ac flagellis ad consensum trahebam.*

Ausone ghicise inima Heloiselor viitoare, când ne spune în descrierea bunurilor unei amante desăvîrșite: «*Va scie să pri-*

mescă loviturile, și după ce le va primi, va îndrăgi cu mai mult foc pre amantul ei. — *Epigr. 77.*

De altmintearea cine nu știe că bătaia este pentru țerancele noastre, proba cea mai hotărîtore a unei dragoste desăvîrșite.

Al caval spron, a la fomna baston ¹⁾.

Prov. Piem

Weiber und Pferde wollen geschlagen sein ²⁾.

Prov. Germ.

3338 * [△] Femea ne-bătută (e) ca calul ne-șeselat.

I. DUMITRESCU, *inv. c. Gânciova*,
J. *Olt.*

* [△] Femeia ne-bătută îi ca și calu ne-săcelat.

S. MINĂILESCU, *Șezătorea*, I, pag.
221. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*,
J. *Covurluiă.*

Acelaș înțeles ca la No. 3337.

3339 * [△] Fimeile ne-mustrate,
Ca bucatele ne-sărate.

V. FORESCU, *c. Folticeni*, J. *Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 3337.

3340 * Femeile ne-chibzuite, ca bucatele ne-sărate.

V. FORESCU, *c. Folticeni*, J. *Suciava.*

Femeile cari nu se gândesc la cele ce vorbesc, pierd din nurii lor.

3341 * Femeia ne-măritată e ca móra ne-ferecatá.

V. FORESCU, *inv. c. Folticeni*, J. *Suciava.*

Variante la No. 3337.

3342 * [△] Femeia numai după urs nu se duce.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș.* — N. BOGDAN, *Nuv.*
p. 97.

¹⁾ Calului pinten, femeiei bețui.

²⁾ Femeile și caii cer să fie bătuți.

* △ *Femeia numai după urs nu se duce, că 'i e frică c'a mânca o.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Veți *Fată.*

Arată slăbiciunea femeilor, precum și dorința lor de a se mărită.

Veți Ședătorea, I. pag. 65, *Bactul mōșnégului și fata Impératului.*

3343 Femeea trebuie să se témă de bărbat.

N. GANE, *C. n. Liter. an. IX.*

Căci altmintrelea i sé suie în cap.

3344 * △ Femea vede chiar unde bărbatul abia zăresce.

I. G. VALENTINEANU, pag. 21.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Arată agerimea minței la femeie.

3345 * △ Femeia 'i sac fără fund.

I. CREANGĂ, *Pov. 141.* — ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

1° Nimeni nu pôte află adevărul femeii, saū că ele 'nu pot tiné ceea ce le spuní.

2° Nimeni nu le pôte sătură nici odată.

3346 * △ Femeia e căne, latră dar nu mușcă.

VASILE TÓDER, *c. Roșiorii-de-Vede, J. Teleorman.*

Veți *Căne.*

Femeia amenință, însă fără nici o ispravă. Ne învață a nu tiné sēmă de țipetele și vorbele ei cele próste.

3347 * △ Femeea de ciomag fuge, nu de colac.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Veți *Căne.*

Când fuge femeia cui-va, e sigur că o bate, căci de bine n'ar fi fugit.

3348 Femeea care nu voesce să frăminte, tótă dioa cerne.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist III, p. 381.*

* Δ *Femeia care nu vré (vra) să frământe (plă-
mădescă) totă ziua (țioa) cerne.*

P. ISPIRESCU, *Leg. I. Edit. 1872*,
p. 167. — HINȚESCU, p. 58. — I.
IONESCU, *Cart. Cit. II*, p. 105. —
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiă.

Vezi a *Frământă, Muiere.*

Se ȝice despre acei cari, ne-vroind să facă o lucrare, își pierd vremea cu pregătirile ei; se mai ȝice și despre cei leneși, pre care nu'i trage inima la o trébă.

3349 * Când trei fimeî se întilnesc, mai mult de cât o sută gâsce gârâesc.

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Su-
ciava.*

Se ȝice de femeile cari se întilnesc, că vorbesc tôte odată și nu se ascultă una pe alta, întocmai ca și gâscele rătăcite când se găsesc iarăși grămadă.

3350 * Δ Femeile, când se adună, par'că's gâscele la pîrëu.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiă.

Arată gura cea mare pre care o fac femeile, când se adună mai multe la un loc.

3351 Douë femeî rele nu fac cât una bună.

BARONZI, p. 52.— HINȚESCU, p. 58.

Adevêr ușor de primit.

3352 Femeia a scos pe om din raiu.

N. FILIMON, *Ciocoî, p. 204.*

Arată rëul pre care dînsa l'a făcut bărbatului.

3353 * Δ Se pôte păzi un sac de purici, o turmă de epurî, dar nu o fimee.

C. BAȘOTA, *c. Folticeni, J. Suciava.*

— Mai lesne poți păzî un cârd de iepurî . . .

C. NEGRUZZI, I, p. 251.

* Δ *E mai ușor a păzî un cârd de epurî de cât o fimee.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiă.

Vedî Iepure, Muiere, Nevastă.

E peste putință ca să păzesci o femece, dacă nu vré să se păzescă singură.

*Qui a femme à garder
N'a pas journée assurée.*

Adages françois, XVIe Siècle.

3354 * △ N'am mai vëdüt femece
Să lase voinic să pïee.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci,*
J. Vâlcea.

Femea, cine î o dïce, p'acela îubesce.

3355 * Trei lucruri nu lasă în pace pe om: vinul, femeia și banul.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vinul te îmbată și te împinge la rele; femeia te cicălesce tótă vieța ta, și banul nu 'ți dă pace până nu l'ai cheltuit, și fiind ochiul dracului, te și viră în păcate.

*Femme et vin
Ont leur venin.*

GABR. MEUNIER, XVI-e Siècle.

3356 Să te ferescă Dumneđu de femeia leneșă, mirșavă și răsipitoare.

I. CREANGĂ, *Prov. p. 141.*

Căci tocmai menirea femeiei este de a strînge, și de a ține casa prin munca ei; dînsa trebuie să fie pisica casei.

3357 * △ A fi femece.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci,*
J. Vâlcea.

A fi lipsit de vlagă.

3358 * △ Femece frumoșă
Este pagubă la casă.

MARIAN RĂDULESCU, *elev. Șc. Inst. c. Slatina, J. Ott.*

Căci e cheltuitoare și mulți îi dau tîrcole.

Beauté de femme n'enrichit homme.

Prov. XVI-e Siècle.

3359 * \triangle A'l bate și femeile.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi nevoiaș.

FĂȚ

3359b. Carle cavta de alți fati, celii de ie nu mergu bire ¹⁾.

FR. MICLOSICH, *Rum. Unter. I.*
p. 10.

Să îngrijim, înainte de toate, de ale noastre.

FICAT

3360 * A ródé la ficați pre cine-va.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 51.

A se căi de un lucru.

«Și apoi o rodé la ficați călcarea poruncii tatălui lor.» — P. ISPIRESCU.

3361 * A fi rănit la ficat.

A. PANN, II, p. 93.

A iubi pre cine-va, din dragoste.

3362 * A tăiă la ficați.

FR. DAMÉ, II, p. 22.

Se dice de un frig mare: «e un ger de te taie la ficați.»

3363 * \triangle A spune de la ficați.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci,*
J. Vâlcea.

A spune ce-va serios și constrâns.

3364 * A oftă de la ficați.

ZILLOT ROMÂNUL, *Rev. Ist.*, III, p. 71.

Din adânc, cu mare durere.

3365 * A frige (arde) la ficați.

M. CANIAN, J. Iași.

A atinge la ficați.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 153.

¹⁾ Cine caută de copiii altora, ai lui nu merg bine.

*[△] *A secă la ficați.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Arată durerea pe care o resimte acela căruia i se face un mare neajuns, sau pre care 'l atingem rău cu vorba.

«Măcar că până la fcați îi atinge pildele . . .» — DIM. CANTEMIR.

3366 A se opinti de la ficați.

M. PĂSCULESCU, *La întâlnire, 5.*

Adică cu putere.

FIERE

Vezi Buză, Miere, Mușere,
Sete.

3367 * A plesni fierea în cine-va.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 26.* — M. CANIAN, *J. Iași.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

*[△] *A crăpă fierea în cine-va.*

P. ISPIRESCU, *Snove, p. 14.* — A. PANN, III, p. 140. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° De osteneală și grabă.

2° De necaz, de răutate.

«Plesni fierea într'însa de necaz, cădă și crăpă ca necuratul.» — P. ISPIRESCU, *Leg. p. 26.*

3° De sete.

Când mi-e sete să-mi dai apă,
Iar nu fierea după ce'mi crapă.

A. PANN, III, p. 140.

4° A fi constrâns.

3368 *[△] A'și vărsă fierea.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 3367 § 2.

3369 *[△] A fi fiere spurcată.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea*

Om rău.

FIR

Veđi o. *Fir*, Cap. VI & X, *Pěr*3370 *[△] A despica firu 'n patru.BARONZI, p. 47; & 67. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 160. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu*, J. Argeș.*A tăia un fir de pěr în patru.*V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 774.Veđi *Pěr*.

1° A cercetă cu de-a-măruntul.

2° A fi sgârcit.

CHIRILĂ. — Ași vré să știu mai întâiu dacă nepotul d-tale are hristoiftie?

AGACHI. — Are.

CHIRILĂ. — Dacă 'i om statornic, econom?

AGACHI. — El?... e în stare să taie un fir de pěr în patru.

V. ALEXANDRI, *Agachi Flutur*.

A FLOCĂI

3371 *[△] A flocăiT. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A bate, a luă de pěr.

FLÓCE

3372 *[△] Noróce, în flóce.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A avé parte de bătae.

FLUER

3373 *[△] A cântă cu fluerele.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A ședé jos cu genunchii la gură.

FÓLE

Veđi Cap. X, c. *Fóle*, *Póle*,
a *Turnă*.3374 *[△] A dá pe foi.P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 152. — LAZĂR
ȘĂINEANU, *Semas.* p. 355. — FR.
DAMÉ, III, p. 33.

A bate.

«Mânia grădinarului trecu ori ce hotare când veni și vădă acea mare prăpădenie. Dară când voi să 'i de pe fozi, pentru că nu îngrijise de grădină, sica Impăratului îi ceru flori, de la feréstră.» — P. Ispirescu.

FRUNTE

Veđi Bour, Păduche, Cap. XII, c. Stea.

3375 * △ Ce ți-e scris, în frunte ți-e pus.

TĚRA NOUĚ, Tom. III. Bucur. 1887.
— ALEXANDRESCU, elev. Sc. Norm. c. Alecseni, J. Ialomița. — C. IORDĂCHESCU, stud. c. Cristesci, J. Botoșani.

* △ Ce 'i e scris omului, în frunte-î e pus.

I. CREANGĂ, Pov. p. 82 & 220. —
TEODORESCU, elev. Sc. Inv. prin T. SPERANȚĂ.

Devisă fatalistă. Sórta fie-cărui om e stabilită mai dinainte și nimic nu o póte schimbă.

Apoi de, *ceea ce-î scris omului, în frunte 'i este pus*; și tot de o mórte are să móră cine-va.» — I. CREANGĂ Pov. 82.

3376 Omul nu póte scăpă de ce îi este (î-e) scris în frunte.

P. ISPIRESCU, Leg. I, Edit. 1872.
p. 169. — HINȚESCU, p. 134.

Trebuie să pață omul ce 'i o fi scris în frunte.

HINȚESCU, p. 136.

* △ Ce e scris în frunte, omul aia pate.

T. BĂLĂȘEV, înv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.

Acceași idee ca la No. 3375, sub o altă formă.

«De lucrurile Dumneđeesci puțin sciú Mulți dintre ei, și în general mai tótă plebeea crede că Dumneđeú a desinat de mai înainte ھیa morței pentru fie-care ființă, și că mai înainte de această ھیă nime nu póte să móră, nici să piéră în resbel.

«Și această credință atât curagiu le insuflă, în cât se aruncă câte-odată orbesce asupra inimicului.» — DIM. CANTEMIR, Descri. Mold. p. 139.

3377 △ De la frunte pân' la nas
Șepte पोște ș'un popas.

S. FL. MARIAN, Ornit. I, p. 214.

Se ھیce celor uríte.

3378 A fi de șapte palme în frunte.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 93.

Nu 'i căută să fie măcar de șapte palme în frunte.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872. p. 179.— HINȚESCU, p. 139.

De ar fi de șapte palme în frunte.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* I, p. 50; *Rev. Ist.* III, p. 156.

1° Adică ales, deosebit, minunat; lățimea cea mare a frunței fiind privită ca semnul unei minți mai agere.

1° Voinic, uriaș.

«Eraū nisce muierusce (Amazónele) cu cari nu se puté jucá cine-va, cá-i lua pèrul foc, de ar fi fost, el acolo, *de șapte palme în frunte*. Ercule se întovărăși deci cu câți-va prietini d'af lui . . . » P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* I, p. 50.

3379 * △ A bate cu fruntea 'n nori.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

1° A fi înalt.

2° A fi mândru.

3379b. * △ A ridică fruntea sus.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A fi vesel și fără frică.

3380 * A avé fruntea senină.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurlui*.

A nu se sci vinovat de nici o faptă urită.

3381 * △ A fi frunte.

Gr. JIPESCU, *Opinc.* p. 25.

Din cei d'întâi, din cei mai buni.

«Care mai buni, care mai răi, care *frunte* care *codă*.» Gr. JIPESCU.

3382 * △ A merge în fruntea codii.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

* △ A fi în capul codei.

M. PASCOLESCU, *la Intâln.* p. 15.

A fi prost, a fi tot la urmă.

«O să facem așa de târziu în cât tot *în capul codeli* o să fim.

3382 b. De cât cода frunții mai bine fruntea coții.

Semin. Buc. cl. VII prin l'. GĂRBOVICEANU, prof.

Maî bine să fii cel d'întâiu printre cei mici, de cât cel de pe urmă printre cei mari.

Cesar exprimă această părere, cu mai multă tărie, când dicé că e mai bine să fii cel d'întâiu într'un sat de cât al doilea la Roma.

GĂRLAN

Vedî a *Suflă*.

GÂT

Vedî *Leică, Lingură, Mese-rie, Nod, Scripecă, Unghe*.

3383 Gutu face ma'cre omu én malura ¹⁾.

F. R. MIKLOSICH, Rum. Unter. I, pag. 9.

Cine nu-și păzescce limba adese-orî își primejduescce vieța.

3384 * A o luă 'n gât.

Maior P. BUDIȘTEANU, c. Bucu-resei, J. Ilfov.

O ieù în gât și merge înainte.

P. ISPIRESCU, Leg. I, Edit. 1872, p. 169.

A se pune cu tótă rîvna să facă un lucru, prin asemănare cu boii carî ieau jugul în gât ca se tragă carul; a o luă asupra'i.

3385 * [△] A 'ți intră pe gât ne-spălat.

G. P. SALVIU, înv. c. Smulți, J. Covurluii.

Când vederea saù presența unuia îți este displăcută;

Se dicce de cei respingători, carî aù obiceiul de a se apropià prea mult de cine-va, când vorbesc, și fac mișcări cu degetele aprópe de gura omului.

¹⁾ Gátu (gura) face să mérgă omul în nenrocire; adică: gura duce omul la peire.

3386 *[△] A 'ți intră pe gât ne-reghilat.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*,
J. Covurluiă.

Acelaș înțeles ca la No. 3385.

3387 * A pune gâtul pentru cine-va.

A 'și pune gâtul la mijloc.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 56.

A 'și pune vieța chezașie pentru cine-va, a garantă pentru dînsul: «îmi *pun gâtul* că e om cinstit.»

3388 * A dă de gât pre cine-va.

A'l pierde, a'l nenoroci.

«Guvernul a esitat să *dă de gât* pe R....»

3389 * A se ține (stă) de gât cu cine-va.

FR. DAMÉ, II, p. 57.

Vezi *Briș.*

A fi tare prietin cu dînsul.

3390 * A '(i) stă în gât.

FR. DAMÉ, II, p. 58; IV, p. 98.
— M. CANJAN, J. Iași. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

A avé 'n gât.

A fi dispăcut, nesuferit cui-va; a fi supărat de ceea ce i s'a spus.

3391 * A 'și rupe gâtul.

M. CANJAN, *publ. J. Iași.*

1° A nu isbuti într'o afacere.

2° A 'și pierde bunul renume, cîntea, averea, poziția în societate.

3392 *[△] A ajuns apa la gât.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiă.*

Vezi *Apă.*

Arată culmea necazurilor.

3393 *[△] Pân 'n gât.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 161. — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi *Brîu, Genunchiă, Glezne.*

1° A sei fôrte mult.

«Unii dicé că sei àcarte, până în glezne; alții dicé că până în genuchî, érá alții până în brîu. De m'ar fi întreat pe mine, eu le-aș fi spus că scià carte *până în gât.*» — P. ISPIRESCU.

2° A fi înglodat în datoriî.

«A fi dator *pând'u gât.*»

3394 * A stringe de gât pre cine-va.

A'l supêrà, a'l scôte din sãrite, a'i veni rêu.

«*Mă strînge de gât* când te aud spunënd ast-fel de lucruri.»

3395 * △ Il potrivește din gât, ca lupul.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiu.*

S'a lãsat a fi înșelat, dar și el are sã 'l înșele la rîndul lui.

3396 * △ A se strică la gât.

E. I. PĂTRICIU, *inv. c. Smulți J. Covurluiu.*

Veđi *Cefă.*

Aratá desbinarea între doué persóne.

GÂTLAN

Veđi a *Sufã.*

GÉNĂ

Veđi *Ene, Ochiu.*

3396 b. * △ A lãsã genele.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefãnesci, J. Vâlcea.*

A se supêrà.

GENUNCHIŪ

Veđi *Judecãtor, Fișã.*

3397 Genuchele cu mult mãi aprópe decãt cãlcãiele la trup.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 85.*

Veđi *Dinte, Piele.*

Aratá cã mãi mult iubim pã cei dẽ aprópe decãt pã cei streinî (GOLESCU).

Elinii đicéu: *Pãcióorul e mãi departe decãt genunchiu.*

- 3398 * \triangle Strânge-ți genunchele de gură.
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*
Să nu te întinzi a face lucruri mari, dacă nu te bizui.
- 3399 Genuche-Gôle.
E. BAIGAN, *Vorbe bune, p. 11.*
Adică sêrac, și cum ar dice Francesul: *un va-nu-pieds.*
- 3400 * \triangle A dà cu genuchiù cui-va.
Vezi Picior.
A'l respinge a'l depărtă cu dispreț.
- 3401 Pân 'n genuchiù.
P. ISPIRESCU, *Leg. p. 161.*
Adică puțin. Vezi la No. 3393 frasa din Ispirescu.
- 3402 * \triangle Ce strici orzul pe gâsce, când e ierba la genunchi.
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*
A se adăogă acéstă variantă la No. 933.

GHIARĂ

Vezi *Cap. III, C. Ghîară.*

- 3403 * \triangle A dà cu ghiarele.
Pret C. BUNGEȚEANU, inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.
Adică a munci.
- 3404 * \triangle A pune ghiara pe cine-va.
* \triangle *A apucà în ghiară.*
A pune mâna pe unul care rămâne la discreția noastră; a veni vremea ast-fel ca altuia să-i pese de tine.
- 3405 * \triangle Are ghiara lungă.
C. POBORAN, *inst. J. Ott.*
Vezi No. 1889.
1° E șiret.
2° E apucător.

GINGIE

- 3406 * \triangle A îngingia.
T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*
A face avere. a prinde chîag.

GLEZNĂ

Veđi *Călcăie*.

3407 Până la glezne (gleznă).

A. PANN, III, p. 153. — P. ISPIRESCU, *Leg.* 161; *Rev. Ist.* I, p. 229. — HINȚESCU, p. 28. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 128.

Adică foarte puțin.

A învățat carte *până la glezne*.

A. PANN, III, p. 153.

GRĂBĂN

3408 * \triangle A fi numai grăbănul de el. ¹⁾T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

A fi prăpădit de slab.

GRUMAZ

3409 * \triangle Grumăzul cel dulce îmulțesc prietenii (prieteni).DIM. TÎCHINDEAL, p. 219—220. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.Cu cât cine-va este mai bun, mai blând, mai primitiv, mai puțin mîndru, cu atât are mai mulți prietini, și cum se mai ȳice: *vorbele cele dulci, deșchid ușa cea de fier*.

GURĂ

Veđi *Adevăr, Apă, a Audi, Balan, Bale, Ban, Bărbat, Băt, Bucată, Cap. II, c. Burete, Calic, Cap, Caș, Cuvint, Clopot, Dumnegeii, Foc, Gard, Grău, Imbucătură, Inimă, a Intrebă, Jidan, Lacăt, a se Lăudă, Leica, Mână, Meliță, Melițoiu, Miere, Muere, Mură, Nebun, Ochiu, Om, Pară, Păcătoș, Po-citură, Prescurea, Prost, Prună, a Pupa, Sat, Sfânt, Suflet, Taină, Tărină, Tirgoviste, Turc, Usturoiă, Vorbă, a Vorbi*.3410 * \triangle Cască gura cât poți înghiți.ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.¹⁾ Grăbăn=șira spinării.

Nu te întinde la lucruri prea mari pentru tine.

3411 Bine că nu a dat Dumnezeu omului mai multe gure (guri).

LAURIAN & MAXIM, I, p. 144.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 452.

Se țice :

1° Despre cei guralivi.

2° Despre cei lacomi.

3412 Cel ce gura nu 'i tace,
Ca rîndureoa vorbă face.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 47.

Vorbescce mult însă fără nici o ispravă, fără nici un înțeles.

3413 * \triangle A 'și pune lacata (lacată) la gură.

Da Z. J. c. *Fedești*, J. *Tutova*.—G.
P. SALVIU. *inv. c. Smulți*, J. *Covurluii*.

Iși pune lacăt (lăcat) la gură.

A. PANN, I, p. 168.—HINȚESCU,
p. 86.—FR. DAMÉ. II, p. 89; III,
p. 297.

*Când vrei să vorbești, la gură
Să aiți lacăt (lăcat) și măsură.*

A. PANN, I, p. 3.—HINȚESCU, p. 206.

*Nu vorbi peste măsură,
Ci puneți lacăt (lăcat) la gură.*

A. PANN, III, p. 9.—HINȚESCU,
p. 207.

* \triangle *Să aiți lacăt la gură.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J.
Covurluii.

Vezi *Gard*, u *Vorbi*.

A nu vorbi pré mult. Ne învață a vorbi cât de puțin și cum-pétat, căci: *gura aduce ura*.

3414 Puneți friu la gură și lacăt (lăcat) la inimă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 6; I,
p. 21.—HINȚESCU, p. 62.

Să vorbim cât de puțin și, când vorbim, să nu ne destăinuim toate gândurile.

3415 Frate meu din gură ; iară de la inimă foc și otravă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 383.
F. R. DAMÉ, III, p. 167.

Se zice despre cei fățarnici și vicleni.

3416 Țică din gură c'êți sunt dragă,
Limbă plină de otravă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 23.

Să Țice pentru cei fățarnici, ce se fac că ne iubesc (GOLESCU).

Από γλωττης φίλος ¹⁾.

Prov. Elin.

Lingua amicus ²⁾.

Prov. Lat.

3417 Din gură miere, iar din inimă otravă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 88.

Cei mai mulți cu mierea 'n gură și cu fierea 'n inimă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 75.

Vezi *Buză*.

Să Țice pentru cei fățarnici, arătând năravul lor (p. 88). — Adică de față s'arată că te iubesc și pe d'in-dos te sapă; arată năravul fățarnicului (p. 75). — GOLESCU.

3418 Din gură te unge, și din inimă te frige.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 112.

Vezi *Dumnezeu, Față, Ochii*.

Se Țice despre cel fățarnic și viclen.

3419 Din gură: fugi la nevoi;
Din inimă: vin(o) că voi.

A. PANN, II, p. 135. — HINTESCU,
p. 71.

Se Țice despre cei cari se prefac că nu vor ceea ce doresc din tot sufletul, și mai ales despre femeii.

3420 La gură ca un miel, iar la inimă lup întreg.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 38.

Vezi *No. 2149*.

Să Țice pentru cei fățarnici, arătând năravul lor (GOLESCU).

3421 * Omu nu caută ce'i în inimă, ci ce'i în gură.

Da Z. J., c. *Fedeș*, J. *Tutova*

¹⁾ Prietin din limbă.

²⁾ Prietin din limbă.

Să luăm vorbele ómenilor cum ni se spun, fără a mai cercetă dacă exprimă adevăratele lor gânduri și simțiri.

3422 Din gura omului bun vorba de rău nu ese nici odată.

A. PANN, I, p. 168. — HINȚESCU, p. 136.

Căci dînsul este indulgent chiar și pentru cei răi.

3423 O gură numai are omul și urechi două, dar d'împotrivă mai mult grăiesce de cât ascultă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 137.

Vezi a Audi, Urechile.

Arată năravul ómenilor și ne îndemná a urmà împotrivă.

3424 * De multe ori ai gură și n'ai limbă.

*△ *Gură am (și) limbă n'am.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani, J. Covurluii.*—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*—GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluii.*

Ai avé multe de đis și trebuie să tací.

3425 Gura desfrînată mai tare alérgă de cât pētra din dēl résturnată, pre care un nebun cu piciorul pōte a o prāváli, și o mie de întelepti a opri nu o pot.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Jerogl.* p. 81.

Ne învață a ne cāntări vorbele căci, cuvîntul slobođit nu se mai pōte întórce, și multe neajunsuri ne pōte aduce.

3426 *△ Intăiú clătesce-ți gura, apoi varsă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 102.—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Vezi a Clotori.

Adică intăiú socotesce-te, apoi grăiesce (GOLESCU).

3427 *△ Par'că ți-a eșit un porumb din gură.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Când unul își arată o dorință pre care o împărtășește și altul.

3428 *△ Gura îndulcesce,
Gura amăresce.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Vezi *Limbă*.

Vorbele ne pot aduce său plăcere, său supărare.

- 3429 * Ce intră 'n gură nu e păcat, ci ceea-ce iese din gură, aceea mare păcat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 147.

- * Nu e păcat ceea-ce intră în gură, e păcat ceea-ce ese.

J. ARBORE, *ing.* J. Buzău.

- * △ Nu e păcat de ce intră în gură, ci de ce ese din gură.

I. G. VALENTINEANU, p. 32. —
preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Co-*
sovêt, J. Mehedinți.

- * △ Nu este păcat ce intră în gură, ci ce ese din gură.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mule, J. Argeș.

- * *Çe ese din gură e arëu nu çe badzi* ¹⁾

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia.*

Adică mai mult păcătuim cu gura pîrînd, defăimînd, grăind dă rëu și c. l. t. dă cît mîncînd dă carne în ți dă post (GOLESCU).

Cu alte cuvinte nu mîncarea spurcă pe om, ci vorbele și faptele lui.

- 3430 Nu ceea ce intră 'n gură spurcă pë om, ci ceea ce iese din gură.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 50.

- Nu ce intră în gură spurcă pë om, ci cele ce es din gură.*

I. M. RIURËNU, *Ist. Cop.* p. 96.

Adică nu mîncarea, ci vorba cea viclenă dă fățarnic (GOLESCU).

- Nu ceea ce intră în gură spurcă pë om, ci ceea ce ese din gură, aceea spurcă pe om.*

MATEIŪ XV, 11; *Rom.* XIV, 14,
XVII, 20; 1 *Tim.* IV, 4.

¹⁾ Ce ese din gură e rëu, nu ce bagî.

3431 * \triangle Nici din gură beșină, nici din cur vorbă bună.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 49.—
I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.

Adică nici de la cel prost poți auzi vorbă bună, nici de la cel cinstit vorbă proustă (GOLESCU).

3432 * \triangle Gura lui trebuia pusă în alt loc.

G. P. SALVIU *inv. c. Smulți, J. Covurlui*.

Adică în locul curului. Să ție pentru cel ce spune vorbe prouste.

3433 * \triangle Ii-e gura pusă la loc rău.

G. P. SALVIU *inv. c. Smulți J. Covurlui*.

Să ție despre cei flecari.

3434 * \triangle Lesne din gură, anevoie din mână.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 40.

* *Lesne din gură.*

Adică lesne făgăduim, dar anevoie împlinim, și lesne poruncim, dar anevoie se săvârșase (GOLESCU),

3435 Gura de multe ori capul jos l'aruncă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 22.

Adică cu vorba de multe ori și vieța ne-o repunem (GOLESCU).

Și precum ție Solomon în Paremiile sale: *gura nebunului pteirea lui este, și buzele lui laț sufletului*. — *Biblia* 1688.

3436 Cari ș-avegli gura, caplu a lui ș-avegli. ¹⁾

PERICLE PAPAHAĞI, *Zveit. Iabres.* p. 161.

Cine tace, merge în pace.

3437 * \triangle Gura bate curu(l).

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 22.—
C. NECRUZZI, I, p. 247.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. — V. FORESCU, *c. Dorna, J. Suciava*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani, J. Covurlui*. — HINȚESCU, p. 72.—I. ARBORE, *ing. J. Buzeu*. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui*. GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bertiad, J. Tulova*.

Adică vorba fără cale ne osindesece la pedepsă (GOLESCU).

¹⁾ Care își păzesece (veghiază) gura, își păzesece capul.

3438 * Gura bate spatele.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 175. — HINTESCU, p. 72. — *Tribuna (ziar) An. 1895*, p. 26.

De multe ori pe urma vorbelor o pate cine-va.

«Briciul prea ager se ştirbă şi gura bate spatele.» — *Tribuna*.

3439 * △ Gura omului sparge cetăţi.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 22 — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeş.*

Aară puterea gurii (GOLESCU).

3440 Care nu 'i dore gura, şi munţii disică. ¹⁾

ANDREIU AL BAGAVU, *Cart. Aleg.* p. 91.

Aară puterea gurii.

3441 * △ Gura aduce ura.

A. PANN, *Ediţ. 1889*, p. 7; I, p. 25. — V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss.* — BARONZI, p. 58. — HINTESCU, p. 71. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Vorbele nechibzuite pot semena ura între oameni, şi chiar adevărul nu trebuie spus în tot-d'a-una.

Veritas odium parit. ²⁾

Prov. Lat.

Die Wahrheit ist der Welt leid. ³⁾

Prov. Germ.

La verità genera odio. ⁴⁾

Prov. Tosc.

La verdad amarga. ⁵⁾

Prov. Span.

3442 Gura omului e plină, şi varsă când i se plăcă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 22.

¹⁾ Care nu 'i dore gura, şi munţii despică.

²⁾ Adevărul nasce ura.

³⁾ Adevărul e rău lumii.

⁴⁾ Adevărul nasce ura.

⁵⁾ Adevărul e mai rău.

Adică omul când se supără peste măsură, atunci vorbește
mai cu prisos (GOLESCU).

3443 * △ Când nu tace o gura, nu tace o lume întreagă.

A. PANN, III, p. 77.—HINȚESCU,
p. 71. — ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeș.

Ai spus cui-va o taină a ta, are să fie știută de totă lumea.

3444 Gura nu cere chirie,
Póte vorbi ori-ce fie.

A. PANN, I, p. 3. — HINȚESCU,
p. 72.

* *Gura nu cere chirie.*

D-NA LUȚA LINDE, *Bérlad, J. Tutova.*

* △ *Gura nu ține chirie.*

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 293.—Poes.*
Pop. apud DAMÉ, I, p. 235.—G. P.
SALVIU, inv. c. Smulți, J. Covurluiă.

* *Gura nu cafta chirie ti sburîre.* ¹⁾

D. A. MILESCU, *Gopeși, Macedonia.*

Pentru cei vorbăreși și flecari.

Bieții ómeni, de spaimă, și știind că *gura nu ține chirie*, spuse celor
ce îi întrebară, precum îi învățase cotoșmanul P. ISPIRESCU, *Leg. p. 293.*

3445 * △ Nu' l ține gura parale.

FR. DAMÉ, II, p. 89.—GAVR. ONIȘOR
prof. c. Bérlad, J. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 3449.

3446 Gura care e 'mpuțită,
Altui e ne-suferită.

A. PANN, I, p. 5.—HINȚESCU, p. 72.

1° Cusururile celor-l-alți ne supără în tot-dé-una.

2° Mincinosul displace tuturilor.

3447 Par'că 'i-e gura 'nclestată
Și de elele luată.

A. PANN, I, p. 105.

Par' că 'i-e gura înclestată.

HINȚESCU, p. 73.

¹⁾ Gura nu cere chirie pentru vorbire.

Se dice :

1° Despre cel leneș, care nici să vorbescă nu vře.

2° Despre cel prost.

- 3448 Cine caută gurii
'I se desgolesc (desgolesca) turii.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 49; I,
p. 129. — HINȚESCU, p. 73.

Să fim cumpetați la mănecare,

Gouverne ta bouche selon ta bourse.

Prov. Franc.

- 3449 * Δ Gura nu te lasă.

G. P. SALVIC, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Gura nu te ȳertă.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 134.

Gura cere ne-contentit mănecare. De tôte poți răbdă, dar de fόμε, nu.

- 3450 Gura mai lesne vorbesce adevărul de cât minciuna.

A. PANN, III, p. 124. — HINȚESCU,
p. 72.

E mai ușor să spui lucrurile cum sunt, de cât să ticluesci o minciună.

- 3451 Gura dice vavic istina ¹⁾.

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 9

Acelaș înțeles ca la No. 3450. Gura ar vorbi adevărul, omul însă o silescе adeseori să spună minciuni.

La boca vuol dire sempre la verità.

Prov. Triest.

- 3452 * Frunđă verde lobodă,
Gura lumii-e slobodă.

I. G. VALENTINEANU, p. 32. — *Ma-*
ior, P. BUDIȘTEANU, c. *București, J. Ilfov.*

* Δ *Gura lumii slobodă*

CAVR. ONIȘOR, *prof. c. Běrlad,*
J. Tutova.

¹⁾ Gura dice în tot-dé-una adevărul.

Đice acel care se p \acute{o} r \acute{t} ă cum îi place, fără a ține nici o so-
cot \acute{e} lă de vorbele și părerile lumii.

3453 * \triangle Gura lumii nu o poți opri (astupă)

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-
mele, J. Argeș.* — E. I. PATRICIU, *inv.
c. Bursucani, J. Covurlui.* — G. P.
SALVIŢ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

* \triangle Apa, v \acute{i} ntu și gura lumii nu o poți (se pot) opr \acute{i} .

S. MIHĂILESCU, *Șezăt. I, p. 220.* —
V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suctava.*

Poți opr \acute{i} v \acute{i} ntul, apa și gurile \acute{o} menilor?

I. CREANGĂ, *Amint. p. 67.*

* \triangle Apelor, v \acute{i} nturilor și gurilor \acute{o} menilor nu le
poți pune fr \acute{i} ă.

C. C. BUNGEȚIANU, *stud. c. Căso-
v \acute{e} ș, J. Mehedinți.*

Nu poți opri lumea de a grăi cum îi place, fie și pe nedrept.

«De unul este ăis că: *cine va astupă gura la t \acute{o} tă lumea?* Ac \acute{e} sta nu
e cu putință.» DIM. TICHINDEAL, *Fab. p. 248.*

3454 * \triangle Ferescă Dumneđeu de gura lumii.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J.
Covurlui.*

Acelaș înțeles ca la No. 3453.

3455 * \triangle Gura lumii (lumei) numai păm \acute{i} ntul o astupă.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 4 & 159;*
I, p. 7; III, p. 128. — V. ALEXANDRI
& LASCAR ROSETTI, *Mss.* — V. A-
LEXANDRI, *Teatr. p. 1432.* — P. ISPI-
RESCU, *Leg. I, Edit. 1872, p. 164.*
— BARONZI, p. 56. — ILINȚESCU, p. 72.
GIL, *Conv. Liter. p. 24.* — I. G. VA-
LENTINEANU, p. 32. — H. D. ENESCU,
inv. c. Zamostea, J. Dorohoi. — G.
P. SALVIŢ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui*

Gura omului numai păm \acute{i} ntul o astupă.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 196;*
Mss. II, p. 22.

* \triangle Gura omului n \acute{o} astupă de cât păm \acute{i} ntul.

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P.
GĂRBOVICEANU, *prof.*

Gura lumcii nime n'o pôte închide de cât pământul.

Da EL. SEVASTOS, *Pov.* p. 97.

Gura lumcii numai mormântul o astupă.

I. G. VALENTINEANU, p. 47.

Numai pământul astupă gura flecarului.

BARONZI, p. 51. — HINȚESCU, p. 139.

Vezi *Flecar*.

Adică omul, numai după ce móre, nu mai pôte grăi de rău (GOLESCU).

Einmal in der heute Mund, kommt man schwer wieder heraus. ¹⁾

Prov. Germ.

3456 Gura lumii nici pământul n'o astupă.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 113.

Acelaș înțeles ca la No. 3455 exprimat cu mai multă tărie.

3457 * Δ Căniî când încep a lătră te mai lasă, dar gura lumii... pace.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți J. Covurluii.*

Acelaș înțeles ca la No. 3456.

3458 * Gura rea numai pământul o astupă.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Acelaș înțeles ca la No. 3456.

3459 * Δ Gură de om,
Gură de câne,
Cere pâne.

ALFRED JUVARA, *c. Bêrlad, J. Tutova.* — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — I. G. VALENTINEANU, p. 45.

Orî-ce vietate în lume are nevoie de a mânca, și trebuie să muncescă ca să-și agonisescă hrana de tôte țilele.

¹⁾ Odată (când ai intrat) în gura ómenilor, eși cu greú afară.

- 3460 * Δ Gura omului e iad,
Cât să'i dai tot ȃice : ad!

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 50; I,
p. 129 — HINȚESCU, p. 72. — *Se-*
min. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂR-
BOVICEANU, *prof.*

Gura 'i chiar un ead
Cât bé, tot ȃice : ad!

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 239.

Se ȃice despre cei lacomi la mȃncare și la béuturȃ.

- 3461 * Gura nu dzice : nimal ! ¹⁾

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Mace-*
donia.

Acelaș înȃeles ca la No. 3460.

- 3462 Gura-ı iama : măi mun ce li se daie, măi mun ma-
rȃnca. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 9.

Gura nu se saturȃ nicı odatȃ.

- 3463 Gura nu-are sȃturare ; dȃ 'li cȃt vrei, nipoı va sȃ-aftȃ. ³⁾

ANDREIU AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
p. 107.

Acelaș înȃeles ca la No. 3462.

- 3464 Gura se saturȃ, dar ochii nicı odatȃ.

I. G. VALENTINEANU, p. 46.

Gura ȃe-o (ȃi-o) poȃi sȃturȃ, dar ochiul nicı
odatȃ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 175.—
HINȚESCU, p. 72.

Veȃi *Ochiuı.*

Aratȃ lȃcomia omului care tot poftesce măi multe de cȃt ıi
trebuie.

- 3465 Cȃnescȃ e gura și lacomi sunt ochii la pogace.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 10.

Acelaș înȃeles ca la No. 3460.

«Noı așa suntem într'acestȃ piele a nȃstrȃ cȃt nicı noue ınsu-șı nu trebuie
cu totul sȃ ne ıncredem : *nu crede, nașule, cȃ cȃnescȃ e gura, și lacomi*
sunt ochiı la pogace.—DIM. TICHINDEAL.

¹⁾ Gura nu ȃice : destul !

²⁾ Gura 'i o prȃpastie : măi mult i se dȃ, măi mult mȃnȃncȃ.

³⁾ Gura nu se saturȃ : dȃ 'ı cȃt vrei, va măi cere.

3466 Gura taie mai mult de cât sabia.

BARONZI, p. 52. — HINȚESCU, p. 72

* △ *Gura ucide mai mult de cât sabia.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Veđi *Limbă.*

Arată grelele urmări, a vorbelor rele.

3467 Gura ȃice, gura minte; omul tot rămâne om de omenie.

HINȚESCU, p. 72.

Se ȃice în bătaie de joc, despre cei minciuoși.

3468 * △ Gură rea,
Inimă rea.

G. MUNTEANU, p. 150. — HINȚESCU, p. 72. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Numai omul rău la inimă pöte vorbi pre alții de rău,

3469 Carī nu 'l dōri gura, tută dzua maċinā ¹⁾.

PERICLE PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres, p. 162.*

Pentru cei flecarī.

3470 * △ Din gură în gură, are să ajungă până la urechile lui Vodă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Cercului.*

Adică o să se afle.

S N Ó V Á

Ci-că odată, de mult, nisce țărani, bătrâni ședeu în drum rötă, și vorbėu de ce se mai aude prin țeră. Unul ȃise: Ea asta *din gură în gură are să ajungă până la urechile lui Vodă*, și ast-fel ȃicend făcė lercea. percea cu bățul într'o baligă mare care se află înaintea lui.

3471 Gură are de vorbit
Și (dar) cap n'are de gāndit.

A. PANN, I, p. 94. — I. G. VALENTINIANU, p. 28. — HINȚESCU, p. 72.

Despre omul nerod.

3472 * Gură are și gura nu i se aude.

BARONZI, p. 59. — HINȚESCU, p. 72.

¹⁾ Carī nu'l dōre gura, tōtă ġiua maċinā.

Se țice :

1° Despre omul nerod.

2° Despre omul sfiicșos, care nu îndrăsnescce nici să vorbescă, în anumite împrejurări.

*Gură aũ și nu pot să grădescă,
Cu ochi sînt și nu pot să zădescă,
Urechii aũ și nu pot să audză,
Nice aburî nu le faste 'n budză...*

DOSOFTEIU, 1673, *Psm.* CXXXV,
15, 16, 17, 18; *Psm.* CXV, 4, 5,
6, 7.

3473 Gura lui ęi suflă cãnd cald, cãnd rece.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 22.

Suflă cãnd cald, cãnd rece tot dintr'o gură.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 65.

Din gura lui ıasă și cald și rece.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 183--184.

A scos din gură cãnd cald, și cãnd rece.

A. PANN, I, p. 165.

Cãnd frig suflă, cãnd cãldură.

G. ASAKI, *Fab.* p. 113.

Adicã vorbesce cãnd bine, cãnd rėu, și sė țice pentru cei ce ađi laudă, ađi defaimă tot p'acel obraz (p. 22).—Adicã cãnd te ajutã, cãnd te dėrapãnã tot cu un graiũ (p. 65).—(GOLESCU)

Se țice de omul fãfarnic și viclėn.

Origina acestei țiceri se află într'o fabulă fõrte veche povestitã de Anian, și de mai tođi fabuliștii din antichitate. Acelaș subiect a fost tratat, la Francesi, de La Fontaine în Cart. V, fab. 7, iar la noi de G. Asaki, *Selbaticul și Cãlėtoriul*, p. 112--113, și de Dim. Tichindeal.

SATIRUL ȘI OMUL

Satirul e un om sėlbatec sau maemucã de cele mari, asemenea omului. Acesta s'aũ prietenit cu un Om, și pornind să cãlėtorėscã în soție, acesta s'aũ intimplat ierna, pentru aceia ıi erã frig omului la mãni, și apropiindu-le cãtrã gură suflă intrınsele ca să se ıncãlđescã. Iarã Satirul l'aũ intrebãt ce face el. Acesta aũ rėspuns cã se ıncãlđescce la mãni. Apoi dupã acea aũ venit la un fãgãdãu unde li s'aũ dat mãncare caldã. Atuncea Omul pentru ca să nu se ardã, iarã aũ ınceput a suflã, să rãcėscã mãncarea. Satirul mirãndu-se ıl intrebã pentru ce acuma suflã? El ıi spune, să rãcėscã mãncarea, cã e prea ferbinte. Ei! dacã e acesta așã, tu rėmãt cu Dumnezeu! cã cu așã prieten ımie nu-mi place, *din a cãror gură ıasă și cald și rece.*—DIM. TICHINDEAL.

*De suflii scânteia, se va ațîța o flacără puternică;
de scuipi pe dînsa, se va stinge; și e gura care
face și una și alta.*

Ecclesiast. II, v. 14.

*Εξ αὐτοῦ τοῦ στόματος τὸν θερμὸν καὶ τὴν ψυχρὸν
ἐξάρειν. 1)*

Prov. Elin.

Ex eodem ore calidum ac frigidum effl. re. 2)

Prov. Lat.

Souffler le froid et le chaud.

Prov. Franc.

3474 * Δ Când ți-i gura amară, (atunci) se caută (cine-va a
ț'o îndulci) cine ți'o îndulcesce, c'apoi (căci) când
ii dulce ori și cile (toți) o sărută.

S. MIHĂILESCU, *Șezătorea*, I, p.
219.—C. BAȘOTA, prin V. FORESCU,
inv. c. Folticeni, J. Suciavu.

Nu se caută de cât acela care ți dă ajutor în vremuri de
grea cumpănă, căci, când ești fericit și ți merge bine, mulți
se găsesc să te lingușescă și să-ți ofere serviciile și sprijinul lor.

3475 Nu te luă după gura lumii că dai în gropi.

P. ISPIRESCU, *Leg. I. Edit. 1872*,
p. 171. — HINȚESCU, p. 73.

Căci părerile și credințele lumii sunt adese-ori greșite.

3476 * Δ Mult a așteptă, până 'i-a veni mura în gură.

V. FORESCU, c. *Dorna, Bucovina*.

Se dice de cine-va care și-a pierdut averea, sau o slujbă, o
afacere de la care trăge mare folose

3477 * După gură, lingură.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

Veți Sac, Turc.

Slujbe, folose, locmale după om.

3478 Gura care singură pre sine se laudă, pute.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 224

Veți Laudă, a se Lăudă.

1) Din aceeași gură a suflă cald și rece.

2) Idem.

Căci numai laudă pre care ne o aduc alții, are preț.

3479 * △ Asta va țipă în gura celei-l-alte.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Acésta va fi mai rea de cât cea de mai nainte.

3480 Mai multă gură de cât trebă.

BARONZI, p. 61 & 66.—HINȚESCU, p. 73.—D^a E. B. MAWR, p. 55.

* △ Gură multă, trebă puțină.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Despre cei lăudăroși cari, după vorba Francesului: *font plus de bruit que de besogne.*

Verbis pugnas non re.

Prov. Lat.

3481 * △ Sare cu gura proțap.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani, J. Covurluii.*—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Vezi *Prăjină.*

1° Când unul fiind vinovat, sare tot el cu gura mare.

2° Sare cu gura la toți.

3482 * Cu gura ce pôte.

Se ȳice pentru cei cari, neputên-1 face mai mult, se apărá cu vorbă, precum și pentru cei ce se laudă mult dar nu pot face nimic.

3483 * △ Bun de gură.

ION NECULCE, *Letop. Mold.* II, p. 286.—C. NEGRUZZI, I, p. 247.—LAURIAN & MAXIM, I, p. 229.—I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* II, p. 51.—AL. ODOBESCU, *Ψευδο-Κωμικηται.*—ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 453.

Bun de gură și palavragiă de frunte.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 453

* *Bun de fleónca.*

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872.*
p. 167; *Rev. Ist. I, p. 453.* — HINȚESCU, p. 20.

Om care se pricepe a vorbi, care vorbesc mult, limbuc.

«Trimise câți-va breslași megieși de a lui Mihai-Vodă, Vâsluieni tot de cei *buni de gură* și de *pîrît*». — I. NECULGE.

3484 * △ *Bun de gură, (și) rău de lucru.*

A. PANN, *Edit. 1889, p. 158; III, p. 128.* — LAURIAN & MAXIM, I, p. 229. — BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Cit. III, p. 15.* — ION NIȚESCU, *inv. c. Viespesi, J. Olt.* — V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 471.* — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I, p. 453.* — HINȚESCU, 71. — I. IONESCU, *inv. c. Beciu. J. Olt.* — GR. JIPESCU, *Opinc. p. 107.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Cercului.* — I. DUMITRESCU, *inv. c. Gânciova, J. Dolj.* — A. PANN, *Edit. 1889, p. 41; I, p. 152.*

Bun de gură, rău la trebă.

AL. DUMITRESCU, p. 129.

Cu gura țara-bara, ma cu mâna csira-mara 1).

PER. PAPAHAGI, *Zecit. Iahres;*
p. 170.

Vezi *Vorbă.*

Palavragiū și fără spor la lucru; se ȋice mai ales despre cei flecari și leneși.

«Vē sciū eū de mult că sunteți *buni de gură și răi de lucru.*» — V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 47.*

Les grands diseurs ne sont pas les grands faiseurs.

Prov. Franc.

Gran pruméss e püch fett 2).

Prov. Romagn.

A mucha parola obra poca 3).

Prov. Span.

Grosse Worte und nichts dahinter 4).

Prov. Germ.

1) Din gură ȋie ce vrēū, dar din mână nu fac nimic.

2) Mare făgăduințe și fapte puține.

3) La multă vorbă, trebă puțină.

4) Vorbe mari și nimic în dosul lor.

Acelaș înțeles ca la No. 3483.

3485 Bun de gură, bun de mână.

BARONZI, p. 43.

Adică:

1° Palavragiū și ne-cinstit.

2° Spune și face.

3486 Bun de gură, rău de mână.

BARONZI, p. 52. — HINȚESCU, p. 20.

Lăudăros și de nici o trebă.

3487 * A 'și păzi gura.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 82.

A 'și cumpăni vorbele.

3488 A 'și pune gard la gură.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 915. —
FR. DAMÉ, II, p. 89. — M. CANIAN,
J. Iași.

A tăcé.

FLORIGA. — Să ieși pe alta? ba să nu te 'mpingă păcatu că 'ți scot ochii,
auți tu?... Iți scot ochii cei de boier perpelit.

FLORIN. — Perpelit? eū?... Florico, *pune-ți gard la gură*, că pe crucea
mea... — V. ALEXANDRI.

3489 A'și îngrădi gura.

FR. DAMÉ, II, p. 188—189.

Acelaș înțeles ca la No. 3488.

3490 * A avé gura impedicată.

FR. DAMÉ, II, p. 135.

Vezi *Tăcînd*.

Despre acei cari numai cu greu pot vorbi.

3491 * Gura lilice și inima cernice. ¹⁾

D. A. MILESCU, c. *Gopești, Macedonia*.

1° Despre omul care caută să-și ascundă necazurile.

2° Despre cel fățarnic.

3492 * Ii umblă gura ca curu.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Spune nerozii.

¹⁾ Gura flóre și inima dude negre.

3493 * Ii umblă gura ca rișnița.

— MAIOR P. BUDIȘTEANU, c. Bucu-
resci, J. Ilfov.

Veți Melișă.

E flecar, vorbește repede și cuin țice Francesul: *c'est un moulin à paroles.*

3494 * △ Ii umblă gură ca o móră (stricată).

V. FORESCU, c. Broșteni, J. Suciava. — G. POBORAN, inst. c. Slatina, J. Olt.

* △ *Ii umblă gura ca o móră hodorigită (hêrbuită).*

D. GEORGHIU, stud. c. Tecuciș, J. Tecuciș. — C. IORDĂCHESCU, stud. c. Cristeni, J. Botoșani.

Veți Móră.

Când vorbește omul vrute și ne-vrute, spune multe ne-gândite, se asemănă cu o móră hodorigită care nu macină bine.

3495 * △ A luă pétră în gură,

G. POBORAN, inst. c. Slatina, J. Olt.

A susține o afirmare cu mare jurămînt.

«Fură, și *leă pélvă în gură*, și jură că nu a furat.»

3496 * A dă cui-va și pe gură și pe nas.

* △ *A dă cui-va și pe gură și pe cur.*

I. BĂNESCU, prof. J. Roman. — V. FORESCU, c. Folticeni, J. Suciava.

A dă cui-va cu belșug și mai mult de cât îi trebuie, a 'l îmbulbă cu bani, mâncare, etc.

Se țice de obicei sub forma: *poți să 'i dai și pe gură și pe cur și tot nu o să 'l mulțumesci*, cu înțelesul că unui nemulțămător, ori cât bine i s'ar face, tot găsește mijloc a se tângui că nu i se face destule îndatoriri.

3497 A avé gura impuțită.

A. PANN, I, p. 5. — HINȚESCU, p. 72.

* *A puți gura cui-va.*

Da Z. J. c. Fedesci, J. Tutova. — FR. DAMÉ, III, p. 49.

Adică a fi mincinos: *Ii pute gura de minciuni.*

3498 * A vorbi cu gura altuia.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 82.—
D^a ECAR. Z. . . c. *Bêrlad*, J. Tutova.
—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele. J. Argeș.—PREOT C. BUNGE-
TIANU, inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.—
M. CANTAN, J. Iași.

1° Se țice când vorbește un altul în locul unui om care, fiind chemat să vorbească, sau să rușinează sau nu se pricepe să vorbească.

2° A vorbi încet, între dinți, mormăind, într'un mod neînțeles.

«Din pricina acéști mai marele țeilor se uită la dînsul tot chîndoriș, și îi vorbê cu gura altuia, cum se țice.» — P. ISPIRESCU.

3499 * Δ A vorbi ca cu gura altuia.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Co-*
vurluiă. — S. FL. MARIAN, *Trad.*
Iop. p. 319.

Cu sfielă, fără siguranță, într'un mod ne-hotărît.

3500 * Δ Mănâncă ca cu gura altuia.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluiă.

1° Nu'i plac mîncările ce i se dau.

2° Îi stă gîndul în altă parte. Nu'l mai eunoseci.

3501 * Δ A vorbi cu gura pe jumătate.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluiă.

* Δ *Cam (maî) cu jumătate de gură.*

I. CREANGĂ, *Pov.* I, p. 197 &
262.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluiă.

1° A nu spune cu tótă inima, a nu vorbi verde, lămurit.

2° A vorbi încet.

«Bun sosita noi, voinice, țise craiul *cam cu jumătate gură.*» — I. CREANGĂ.

3502 * Δ Îi róde gura ghêță.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluiă.

Veji a Róde.

E vorbăreț.

3503 * \triangle Îi taie gura 'n săbii.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 112.

Vezi *Sabie*.

Se dice despre omul gureș, limbut, flecar dar și cicălit, aspru și mușcător.

«Când are omu patima limbuții, ghierme la limbă, vorbește și curate și spurcate, și herte și neherțe; e femeie cicălitore, ce-î taie gura 'n săbii.» — GR. JIPESCU.

3504 * \triangle Îi taie gura în fier.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănescu, J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 3503.

3505 * \triangle Îi taie gura.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 3504.

3506 * \triangle A vorbi cu două guri.

A. PANN, I, p. 164. — GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 133. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Vezi *Față, Limbă, Obraz*.

1° A vorbi când bine, când rău și se dice de acei cari ađi laudă și tot ađi defaimă 1 e acelaș om.

Spune pentru june că este cu stare,
Cu două guri însă, și șoptind și tare,
Când vorbă de bine strigă să audă,
Și când spună rele abia mișcă buza.

A. PANN, I, p. 164.

2° A nu spune tutulor acelaș lucru, a fi pentru unii mămă și pentru alții ciumă, și precum dice Francesul: *avoir deux poids et deux mesures*.

«Premaru vorbesce cu două guri: cu una dăsgreunăză p'ai lui, îi apără și 'i păsuiesce, cu alta te 'ntetesc pe tine și nu te slăbiesce, pân'nu plătesc și lăscala» — GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 133.

3507 * \triangle Până i se duce gura la urechi.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 67.

Vezi *Cefă*.

Despre cel care ride cu mare poftă.

«Ride până li se duce gura la urechi.» — I. CREANGĂ.

3508 * △ Când o pui la gură, nu'i!

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

Vești Pahar.

Bețivul când bé cu ulcica o sughe pe ne-rësuflete, și întrégă, fără să mai lase și pentru alții.

Arată pofta, plăcerea de o băutură bună.

3509 * △ A intrat in gura lumii.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

Il vorbese ómenii de rău.

3510 * △ A avé apă 'n gură.

V. HARAM, *inv. c. Grivița*, J.
Tutova. — M. CANIAN, J. Iași.

Se ȃice de ómenii tăcuți.

3511 * △ 'I-a venit apă(a) la gură.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș. — PREOT C. BUNGE-

ȚIANU, *inv. c. Cosovăț*, J. Mehedinți,
— I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. —
IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 34.

Vești Apă.

1° E în mare primejdie, desnădejduit, a dat de un necaz mare.

«Când vine apa la gură, tóte trec peste măsură.» — IORD. GOLESCU. *Mss. II*, p. 34.

2. Stă mai bine, a ajuns și el mai mare, a dobândit un ajutor. Are acelaș înțeles ca: 'i-a venit apa la móră. — J. Mehedinți și Argeș.

3512 * △ A'i lăsă gura apă după ce-va.

BARONZI, p. 40 & 68. — GR. JI-

PESCU, *Opinc.* p. 153. — P. ISPI-

RESCU, *Leg.* pag. 213 & 238. — I.
CREANGĂ, *Pov.* p. 259.

*
A lăsă gura apă.

Calend. Basm. 1875, p. 59.

1° A fi dorit de mâncare.

«Și înălțimei vóstre gând bun și mână slobodă, ca să ne dați cât se póte mai multă mâncare și băuturică, ȃise Setilă, căruia îi lăsă gura apă».
— I. CREANGĂ, *Pov.* p. 259.

Salivam movere. ¹⁾

Prov. Lat.

L'eau lui en vient à la bouche.

Prov. Franc.

2° A iubi foarte mult pre 6re-cine; a pofți, a privi cu jind un lucru.

«Cresc6 inima într'nsul de bucurie și de fală, mai cu sémă când ved6 pe cei-l-alți sît de împ6rați și de domni c6 *le l6s6 gura ap6* la toți dup6 o așă buc6țic6.» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 213.

3513 * A se bate peste gură.

A se bate cu m6na peste gur6.

I. CREANG6, *Pov.* p. 243. — FR. DAM6, III, p. 14.

* *A se bate cu palma peste gur6.*

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. B6rlad.*
J. Tutoca.

* *A pune m6na la gur6.*

I. CREANG6, *Pov.* p. 171.

1° De mirare la auđul unei întîmpl6ri nenorocite, rug6ndu-ne ca Dumnezeu s6 ne feresc6 de un asemenea r6u.

«Harap-Alb atunci *se bate cu m6na peste gur6* și 6ice: D6mne feresc6 de omul nebun, c6 tare 'i de j6lit, s6rmanul!» I. CREANG6, *Pov.* p. 243.

2° C6nd ne a sc6pat o vorb6 și ne c6im de ceea ce am spus.

3° De rușine la auđul unor cuvinte pr6ste.

«Trage în gazd6 la bab6, o te6 cam pe departe, și-i spune ca s6 'i a-duc6 de-sar6 pe nev6sta lui Stan din satul cutare la dînsul.

«Baba c6nd aude asta, *pune m6na la gur6*, clatin6 din cap și 6ice:

«— D6mne, om bun, cum cređi d-ta c6 așî face eu una ca asta.» — I. CREANG6, *Pov.* p. 171.

3514 * Bat6-te cu palma peste gură.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smuđi, = Covurlui.*

M6i bine đi s6 te feresc6 Dumnezeu pe tine, și nu m6i ju dec6 pre alții.

3515 * A prinde cu m6na la gur6.

I. ARBORE, *ing. J. Buz6u.*

¹⁾ A pune în mișcare (a veni în gur6) saliva.

Adică asupra faptului.

- 3516 * A se șterge pe gură despre un lucru.
V. ALEXANDRI, *Teatr.* pag. 228,
247 & 560.

* *A se spăla pe gură.*
LAURIAN & MAXIM, II, p. 1230.—
maior P. BUDIȘTEANU, c. *București*,
J. *Ilfov*.

Vezi *Bot, Buză*.

A pierde un lucru fără nădejde de a 'l mai redobândi vre-
odată; a 'și lua gândul de la dînsul.

ISPRAVNICUL. — Vin de intră la mine fată 'n casă.

DOCHIȚA. — *Ștergele pe gură*, boierule.

V. ALEXANDRI, *Craii noi*, p. 228.

- 3517 * A'și pune gura la cale.
I. CREANGĂ, *Amint.* p. 60.
A mânca.

- 3518 * Gură-lată.
ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 252.

Se dice, în dispreț, aceluia care vorbește mult și tare.

- 3519 Gură-largă.
COSTINESCU, *Dict.* I, p. 505. —
AUREL CÂNDREA, *Rev. Nouă*, VII,
p. 406.

Acelaș înțeles ca la No. 3518.

- 3520 * [△] A fi (un) gură-cască.
I. CREANGĂ, *Pov.* p. 285. — M.
CANIAN, J. *Iași*. — E. I. PATRICIU,
înv. c. Smulți, J. *Cocurluiș*.

A umbla gură-cască.

A. PANN, I, p. 96. — HINȚESCU,
p. 73.

* [△] *Gură-cască.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 493. —
GR. JIFESCU, *P'eur. Oraș.* p. 266. —
BARONZI, p. 95.

1° A căscă gura, ochii mirându-se de ce vede.

2° A fi fără căpătâiu, a ședé zadarnic; a'și petrece vremea
cu nimicuri și, prin extensiune, a fi prost.

«Moşnegul fiind un *gură-cască*, sau cum 'Ńi vré sǎ-i ŃiceŃi, se uŃtǎ în córnelé ei, Ńi ce-i spuné ea, erǎ sfânt.» — I. CREANGǎ, *Prov.* p. 285.

3521 * *Cască-gură.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 498.

Umblá cascǎ-gurǎ, pierde-varǎ.

A. PANN, *EdiŃ.* 1889, p. 45.

Este un cascǎ-gurǎ, un pierde-varǎ.

HINŢESCU, p. 26 & 71.

A'Ńi pierde vremea cu nimicuri.

3522 * \triangle A rêmâné cu gura cǎscatǎ.

Mirat, înŃelat în aŃteptǎrile sale.

$\Lambda\acute{o}\lambda o\varsigma$ $\xi\chi\alpha\nu\epsilon\iota\nu$.

Prov. Elin.

Ńi precum Ńice Lucian: $\epsilon\iota\sigma\acute{\eta}\nu$ $\omicron\delta\delta$, $\mu\acute{\alpha}\tau\eta\nu$ $\lambda\acute{o}\lambda o\varsigma$ $\chi\alpha\nu\acute{o}\nu$ $\pi\alpha\rho\acute{\alpha}$ $\mu\epsilon\rho\acute{o}\nu$.

Lupus hiat.

Prov. Lat.

3523 *Gurǎ-cască, semn de minte próstǎ.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 197.

Variantǎ a Ńicétórei de la No. 3520.

3524 * \triangle Cine umblǎ cu gura cǎscatǎ, ii intrǎ muscele.

GAVRIL ONIŃOR, *prof. c. Bêrlad,*
J. Tutova.

1° AcelaŃ înŃeles ca la No. 3520.

2° Se Ńice, în deridere, celor carŃi stǎu cu gura cǎscatǎ.

3524 b. * \triangle Gurǎ lui dacǎ ar fi de peticǎ s'ar rupe.

G. P. SALVIU, *inv. c. SmulŃi, J.*
Covurlui.

Se Ńice despre cei flecarŃi.

3525 * \triangle Gurǎ-spartǎ.

FR. DAMÉ, *Dict.* II, p. 89; IV,
p. 89.—E. I. PATRICIU, *inv. c. SmulŃi,*
J. Covurlui.

Se Ńice de omul flecar, care nu scie sǎ Ńie o tǎinǎ.

3526 * A avé gură de cărpă,

BARONZI, p. 45. — D. DRĂGUESCU, *c. Bucuresci, J. Ilfov.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A fi limbut, a nu puté ține o taînă.

3527 * Tócă-gură.

BARONZI, p. 83 & 96 — AUREL CANDREA, *Rev. Nouă, VII, p. 406.* — FR. DAMÉ, IV, p. 167.

Adică flecar, care troncănesce din gură cât e diulica de mare.

3528 * △ A 'i tocă gura.

BARONZI, p. 40. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A flecări, a fi gureș, limbut.

3529 * ^ E numai gura de el.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1313. — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

1° Făgăduesce, dar nu se ține de cuvint.

2° Se laudă cu multe, fără să aibă puterea de a face.

3530 * △ Dai cu gura să iese banul.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Se dice în batjocură celor cari trăesc numai cu gura, numai cu minciuni, mai ales despre avocați.

3531 * Par'că are călți în gură.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Despre cei cari bălbăesc vorbind.

3532 * L'a luat gura pe din nainte.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 11; I, p. 52.* — HINȚESCU, p. 73. — C. NEGRUZZI, I, p. 263. — AL. ODOBESCU, III, p. 45. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A scăpat o vorbă pe care nu ar fi vrut să o spună.

«Crede-mă nici eu n'aș voi să spun ceia ce nu pré este tocmai adevé rul, dar ce să 'i faci năravulul? *Mă țea gura pe dinainte.*» — AL. ODOBESCU.

3533 * A apucă cu gura înainte.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1181.

Se dice mai ales de omul care, sciindu-se vinovat, începe dînsul cu gura ca să ne ieă apa de la móră.

3534 * Cum îi vine la gură.

Adică fără să se mai gîndescă, fără să 'și mai cumpénescă vorbele. «Duce cum îi vine la gură.»

3535 * △ A 'și bate gura 'n vînt.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad,*
J. Tutova.

A vorbî de gēba.

3536 * △ A 'și rēci gura de gēba.

HINȚESCU, p. 204.—A. PANN, *Edit.*
1889, p. 74; III, p. 101.—T. BĂ-
LĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

A vorbî fără nici un folos, fără a dobândi ceea ce dorim.

«Dacă nu ți se trece vorba nu 'fi rēcă gura de gēba.»

3537 A stă cu gura rece.

M. BOGDAN, *apud. Damé,* III, p. 319.

A nu îmbucă nimic.

3538 * A avē gura slobodă.

FR. DAMÉ, II, p. 88

△ * A fi slobod la gură.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Saulti, J.*
Cvartuiă.

A vorbî fără sfielă, pré mult și ceea ce nu trebuie spus.

3539 * △ A avē gură.

B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn.* 969.

A vorbî fără sfielă, a îndrāsni să vorbescă.

3540 * △ A nu avē gură.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.* II, p.
10. — M. CANIAN, *J. Iași.* — FR.
DAMÉ, II, p. 89.

A nu îndrāsni să vorbescă de frică, de rușine, etc.

Vai, vai, vai inima mea,
Mult 'i bună, mult 'i rea,
Mult 'i neagră ca tina:
Mult se arde și se frige
Și n'are gură să strige.

IARNIK-BĂRSEANU, p. 213.

«Boerit cari erau acolo, *gură n'aveu* spre împărăție, bucuroși erau să și scutescă viața.» — N. COSTIN.

3541 * Δ A avé gură mare.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci*,
J. Vâlcea.

A vorbi tare și răstit.

3542 A nu fi gura cui-va chióră.

A. PANN, I, p. 15.

Despre cel care spune multe și fără vreme.

3543 * A'i umblă prin gură.

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 15.

Se dice despre un lucru pre care îl scim de altmintrelea bine dar de care nu ne putem aduce aminte, pre care nu'l putem denumi în césul când vrem să vorbim de dînsul.

Avoir sur le bout de la langue.

Prov. Franc.

3544 * A se uită în gura cui-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 177; *Amint.*
p. 163. — ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.*
p. 252. — FR. DAMÉ, II, p. 89. —
GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 136.

A căută la gura cui-va.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.* p. 266;
Opinc. p. 26 & 136.

A'l ascultă, a ține sémă de ceea ce spune.

«Și apoi dacă ne-am pricepe și noi la câte ce-va, *cine se mai uită în gura noastră?* Vorba cea cocône: Țăranul când merge, tropătesce și când vorbește, hodogorogesce.» — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 163.

3545 A face gura pilnie.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.* pag
113 — LAZĂR ȘAIȚEANU, *Semas*
p. 351.

A bé mult, a se îmbetă.

3546 * A purtă pre cine-va în gură.

FR. DAMÉ, III, p. 300.—D^a Ec.
Z. c. Bêrlad, J. Tutova.—Dna V.
BUDIȘTEANU, c. Bucuresci, J. II'ov.

A 'l vorbî de rău.

3547 Δ * A purtă pe cine-va în gură ca pe un sfânt.

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 131.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș.

A 'l lăudă forte mult.

«Când te 'ualți, te 'ngroși și te tolănesci în binuri, atunci te măresce.
face spume la gură lăudându-te și te pörtă în gură ei ca p'un sfânt»
— GR. JIPESCU.

3548 A avé gura strîmbă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1295.

* *Gură-strîmbă.*

A fi mincinos.

3549 A strîmbă gura la cine-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1294.

A batjocori, a luă în rîs, a îngână pre cine-va.

3550 * Δ A face gura pungă.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.—G. POBORAN, *inst. c.*
Slatina, J. Olt.

1° Efect care 'l produce lucrurile aere când le punem în gură.

2° A strînge din gură.

3551 * A fi bun de gură.

FR. DAMÉ, II, p. 89.

1° A vorbî pre alții de bine.

2° A fi vorbăreț.

3552 * A fi rău de gură.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 285.—FR.
DAMÉ, II, p. 89.

* *Gură rea.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1313.

A vorbî pre alții de rău, chiar fără drept.
Francesul țice: *être mauvaise langue*.

3553 * Gură de aur.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1313.

Se țice despre acel care vorbește cu eleganță și ușurință;
a fi orator bun.

3554 * Fie-ți gura aurită (rostul aurit).

Adică: să dé Domnul să vorbești într'un cés bun.

3555 *[△] Par'că 'i cu gura aurită.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

Bine a măi vorbit, verde a măi spus.

3556 *[△] A avé gura dulce.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Covurluii.

1° A fi plăcut la vorbă.

2° A fi blând la vorbă și chiar lingușitor.

3556b * Gura are, și gura n'are.

I. GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Pentru cei carî tac din modestie sau sfielă.

3556c. Ii merge gura ca pupăza.

I. CREANGĂ, *Pov. — FR. DAMÉ,*
III, p. 298.

Se țice de omul vorbăreț și flecar.

3557 A se muîă gura cui-va.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 58.

A vorbî măi domol și chiar a táce.

«Tóte ca tóte, dar când am auđit eú de tata, pe loc *mi s'a muîat gura*; apoi încet, încet m'am furișat p'între ómeni.» — I. CREANGĂ.

3558 * A'i luă gura.

BARONZI, p. 44. — I. CREANGĂ,
Pov. p. 15.

Veđi *Vorbă*.

1° A face pre cine-va să tacă cu sila sau de rușine.

2° A i se paralisă gura.

«Ielele t-au luat gura și piciorole.» — I. CREANGĂ.

3559 * A se sărută în gură cu cine-va.

A fi foarte prietin cu dînsul.

3560 A căscă gura cât ocnîța.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 124;
Rev. Ist. II, p. 144.

Adică foarte mare. Se țice, mai ales, de cel lacom la mîncare.

3561 * △ Are-o gură
Cât o șură.

V. ALEXANDRI, & LASCAR ROSETTI,
Mss. — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad,* J. Tutova.

* △ Cască-o gură,
Cât o șură.

I. CREANGĂ. *Pov.* p. 54. — H. D.
ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Face-o gură,
Cât o șură.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 473.

Acelaș înțeles ca No. 3560.

3562 * △ A face gura cât tôte țilele.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

A vorbi tare.

3563 * △ Cu gura căscată.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 499.

Arată :

1° Dorință înfocată, aviditate, pasiune pentru ôre-ce, neastîmpăr, grabă mare.

2° Mirare, înmărmurire și de aci prostie.

A umblă cu gura căscată după o slujbă.

3564 * A închide (astupă) gura cui-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — M. CĂNIAN, *publicist, J. Iași.*

A sili pre cine-va să tacă, prin amenințări, argumente puternice, sau chîiar cumpărându'i tăcerea.

3565 * A unge cu gura.

A. PANN, III, p. 63.

A linguși cu vorba pre cine-va, a 'i spune vorbe plăcute și de laudă.

3566 * Δ Mură în gură.

P. IȘPINESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 167. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Veși Păsat.

«A 'i cădea mură 'n gură. Se ȳice despre cei leneși, cari aș-téptă orî și ce de-a gata și fără muncă.

A se adaogă acéstă variantă la No. 901.

3567 * Din gură în gură.

FR. DAMÉ, II, p. 88.

Adică de la unul la altul.

3568 A'l trece din gură în gură ca câniî prin târbăcélă.

BARONZI, p. 40.

Se ȳice când mai mulți, pe rînd, vorbesc pe unul de rēu.

3569 * Gură în gură.

FR. DAMÉ, II, p. 88.

Adică aprópe unul de altul și precum ȳice Francesul: *bouche à bouche*.

3570 * Δ A sări cu gura.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 155.

* *A începe cu gura la cine-va.*

A. PANN, III, p. 136.

A certă pre cine-va; a se amestecă într'o discuție, într'o cértă, etc.

3571 * Δ A'i inturui gura.

T. BĂLĂȘKEI, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea*.

A vorbi înte.

3572 * A intră în gura cui-va.

Se ȳice când cine-va ne vorbesce de rēu: «să nu intri în gura ei că e foc de tine»

3573 * △ In gura mare.

Ast-fel ca t^otă lumea să audă, să afle, să înțelegă.

Apertis tibiis. ¹⁾

Frov. Lat.

GURGUIŪ

Ved^î *Tiță*.

GUȘĂ

Ved^î *Nume*.

3574 * △ Ce are (ii-e) în gușă
Și în căpușă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Nu p^ote ține o taină, spune iute ce scie.

Mugurele viței de vie, se numesce *căpușe*. și cum se des-
gropă vița începe a se deschide.

In această țicere gura omului care nu p^ote ține o taină, se
asem^{en}ă cu căpușa viței.

După alții, cuv^întul *căpușă* sau *căpuș*, ar însemnă aci un fel
de fluer.

Prima explicare ne pare mai naturală.

3575 * △ A se umflă în gușă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Ved^î *Pună*.

A se mândri, a se rățoi. Asem^{en}are luată de la c^urcani,
păuni, etc.

HÎRCĂ

3576 * Hîrcă.

LAZĂR ȘĂINEANU, *Dict. p. 379.* —
FR. DAMÉ, *Dict. II p. 106.*

Babă f^orte b^etrină, baborniță.

HOMÓCE

3577 * △ A luă de homóce.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

A trânti de p^{er}. Homóce însemn^{ez}ă p^{er} mare, stufos.

¹⁾ Cu flăutele (bine) deschise.

ÎMPREJUR

3578 *[△] A'l luă împrejur.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Adică îl zoresee cu vorba unul mai mare, cerându 'i socotelă de ce-va.

ÎNAINTE

Veđi *Nainte.*

3579 *[△] A fi cu inaintea (haidea) înapoi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olc.*

A fi om sucit.

ÎNCROZNIAT

3580 *[△] A fi încrozniat

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi urit, făcut rău, și cu calități rele.

Cuvîntul *croznă* arată, în Vâlcea, partea de din jos de cefă cōprinsă între cei doi umeri, cefă și șalele. *Iea 'l croznie*, adică *iea 'l în spinare.*

INIMĂ

Veđi *Bătaie, Bét, Buză, Chiag, Cuiș, Cușit, Drac, Dulce, Dumne-deu, Față, Frumos, Gură, Lepure, cap. XIX, c. Inimă, a se Insură, a Judecă, Leșie, cap. VII, c. Măr, Ochiu, Păr, a Răbdă. Racilă, a Săgetă, Șerpe, Venin, Vindător.*

3581 Voința inimii dă aripi piciorilor.

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss.*

*[△] *Inima voioasă, piciorre ugeri.*

HINȚESCU, p. 80.— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Inima bucurósă, piciorre ageri.

G. MUNTEANU, p. 150.

1* Arată puterea voinței.

2* Se dice unui om care în tot-dé-una este vesel, or la ce bruncă îl veđ pune.— A. MARINESCU.

3582 Inima o aŭ pe limbă.

DIM. CANTEMIR, *Descr. Mold.* p. 137.

Ce 'i pe inimă aceea 'i și pe limbă.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 106.

*[△] *Ce are pe (in) inimă are și în gură.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

* *Ce are în (pe) inimă are și pe buze.*

Vedî *Bêt.*

Spune tot ce gândește, tot ce are pe inimă.

In scrisul lor ieroglific Egiptienii figuraŭ francheța printr'o inimă atîrnată de un gât.

«Cu toți sunt foarte glumeși și veseli; *inima o aŭ pe limbă*; dar precum vită curînd mîniă, chiar așa amicitia lor nu ține mult.»—DIM. CANTEMIR,

Avoir le cœur à la bouche.

Prov. Franc.

3583 *[△] A avé (fi cu) inima aprópe de gură.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — G. POBORAN, *inst. c. Statina, J. Olt.*

Cu inima aprópe de gură.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 27.* — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II, p. 160.*

A nu avé inima departe de gură.

BARONZI, p. 44.

* *A fi cu inima la gură.*

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

1° Adică lesne se mînie (GOLESCU).

2° Spune tot ce gândește, tot ce are pe inimă.

3584 Inima când se 'nveselesc fața infloresce.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 506.*

Mulțumirea omului se oglîndește pe fața lui.

3585 Inima și limba sunt de o palmă una de alta.

G. MUNTEANU, p. 60.—HINȚESCU, p. 80.

Se ține despre cei vorbăreți, cari nu pot păstră la inimă vre-o taină.

3586 Inima 'mi crapă de foc,
Și lui îi arde de joc.

A. PANN, III, p. 7. — HINȚESCU,
p. 80.

Unul se 'nveselescă pre când altul e supărat.

3587 Inima mea plânge și el ride.

A. PANN, III, p. 7. — HINȚESCU,
p. 80.

Acelaș înțeles ca la No. 3586.

3588 Din inimă rea, rău gând purcedă.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 318

Cel rău, cel mâniaș tot rele plănuescă.

«După ce Hamleonul aș cunoscut precum Inorogul din fâlcile Crocodilului și din toate viclășugurile lui nebetăjit s'a mântuit, și acmă tuturor de viclan dovedit, și mai virtos despre Șoim tare probozit și mascarit vechându-se, precum se ține cuvântul: *din inimă rea, rău gând purcedă*, de cîna aevé asupra Inorogului toate răutățile își pohârni.» — DIM. CANTEMIR.

3589 * Unde ție inima, acolo și gândul.

V. FORESCU, *c. Folticeii, J. Suciava.*

Când iubescă pre cine-va ești tot cu gândul la el.

3590 Marea că e mare și încă are fund, dar inima omului!

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 101.

1° Și omul se satură în cele din urmă.

2° Cu stăruința poți află gândurile, cele mai ascunse ale omului.

«Ba încă cumnatu meu, paharnicu, pretinde că m'ași fi măritat chiar și de a cincea oră, dacă ar fi fost ertat de discaterie... Apoi dă! nu țic ba!... că dór nime nu fuge de bine... *Marea că 'i mare și încă are fund, dar inima omului!*» — V. ALEXANDRI.

3591 * Δ Tacă inimă, tacă,
Că tot tu le faci.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 278.

Se ține, în glumă, celor cari iubesc și pățesc ore-ce din acéstă pricină.

CAPUL ȘI INIMA

*Tacă inimă tacă,
Că tot tu le faci:*

Și bune și rele,
Mai multe belele!
Ba capul le face,
Inima le trage,
Ostézá și tace,
Că n'are ce-l face.

3592 * △ A căde tronc la inimă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 166. — V.
ALEXANDRI, *Teatr.* p. 944. — ION AL
LUI SBIERA, *Pov.* p. 139. — G. P.
SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

* △ *Tronc la inimă.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 71. —
M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J.*
Suciara.

*'I a căđut la inimă tronc,
Ca cloșca pe ouă clonc.*

A. PANN, II, p. 93. — HINȚESCU,
p. 21.

* △ *A căde cu tronc la inimă.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Olt.

Sé ție în bătaie de joc, când ôre-cine sé face că sé sfărâmă
cu inima pentru ôre-ce (GOLESCU).

Se ție, într'un mod glumeț, când cine-va iubesc de odată
la prima vedere, când primesce ceea-ce Francesul numesc *le*
coup de foudre.

«Fata, bună mehenghe, îi întôrce capul și Ipate vede că nu'i de lepădat.
Dar Chirică eră și el p'acolo, și cum se lasă Ipate din joc, îi ție:

— Eî, stăpâne, cum vėd eū, nici de asta nu te-ai dă în lături, așa 'i
că *și-a căđut tronc la inimă*» — I. CREANGĂ.

3593 * △ Inima sănătósă e vieța trupului.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Veđi Sănătos.

Se ție unui unui om care, ori-ce i s'ar întîmplă, el este tot
vesel.

Inima ce se veselesce face a fi sănătos, iară omului
măhnit usucă i-se ôsele.

Biblia 1688, *Parem.* XVII, 23.

3594 * A avé inimă verde.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, c. *București*. J. *Ilfov*.—M. CANIAN, J. *Iași*.

* *Inimă verde*.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș*. p. 112.

1° A fi vesel, voios.

2° A fi vitez.—P. BUDIȘTEANU.

3595 * △ A fi negru la inimă.

* *Inimă neagră*.

I. BĂNESCU, *prof.* J. *Roman*.

Adică rău, ține-minte.

3596 * Inimă albastră.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 45.—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina J. Olt*.

Dor de inimă albastră.

GR JIPESCU, *Rêur. Oraș*, p. 112.

* △ *De inimă albastră*.

M. CANIAN, J. *Iași*.—G. P. SALVIU,
inv. c. Smulți, J. Covurluiă.

A fi supărat, întristat.

«Deul se supără foc. — Și de ce atâta *inimă albastră*? Ați dăru nu cunoșce deul ce pómă de ómeni sunt Elinii, că nu se țin de vorbă?» — P. ISPIRESCU.

Cântecele de dragoste și de dor se numesc și *cântece de inimă albastră*.

3597 * A fi (stă, dă) cu inima închisă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

A fi supărat, a dă cu părere de rău.

3598 * A fi cu inima cernită.

Acelaș înțeles ca la No. 3597.

3599 * △ Abraș la inimă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Adică rău la inimă.

3600 * △ A avé scorbura la inimă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A fi supărat, a i să fi întâmplat vre-o ne-norocire.

3601 * △ A fi tare rinzos la inimă.

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J. Suciava.* — S. MIHĂILESCU, *inv. Se-zătore, II, p. 74.*

A ține mânie.

3602 * A avé inimă de pĕtră.

COSTACEA, *prof. c. Galați, J. Covernuții.*

* *A avé inimă împetrită.*

GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraș. p. 112.*

A fi milos.

«*Mi s'a împetrît inima de atâtea pățeli.*» — GR. JIPESCU.

3603 * Inimă de aur.

Se ȕice despre omul milos, bun la suflet, înzestrat cu por-niri înalte.

3604 * A avé inimă de fiere.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

A fi răutățios, invidios.

3605 * A avé inima legată cu curele.

A fi tare la inimă.

Illī robur et cēs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit prœcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus.

HORAT. Ode III.

3606 Mi-am sărat inima!

I. ARBORE, *ing. J. Argeș.* — MAIOR
P. BUDIȘTEANU, *c. București, J. Il-fove.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina.*

Veți *Suflet.*

1° Ași împlini dorința saŭ pofta, a se bucura de o isbândă.

Se dice, într'o discuție, de acel care a rămas pe protivnic, arătându-și ast-fel mulțumirea.

2° Mă am răsbunat de el.

3607 * \triangle A 'și ține inima cu dinții.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.* IX, p. 460; *Pov.* p. 58.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A stăpâni durerea pre care o resimte.

«Danilă crapă de durere! Dar ori cât îl duré de tare, el tot *iși ține inima cu dinții* și țise...» — I. CREANGĂ.

2° A se împotrivi la ce 'i dă inima brânci.

3608 * \triangle A 'și luă inima în dinți.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 318 & 1044.—P. IȘPIRESCU, *Basmé*, p. 89, *Leg.* 11, 86, 100, 121, 136, 177, 218, 261 & 381.—ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.* 283.—ION CREANGĂ, *Pov.* p. 156 & 291.—LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 357.—FR. DAMÉ, I, p. 375; II, p. 193.—M. CANIAN, *J. Iași.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*—A. PANN, *Moș Alb*, II, p. 49; II, p. 115.

Iși ieà inima în dinți și funia în traistă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 19; I, p. 68.—HINȚESCU, p. 80.

Ieà'ți inima în dinți și lumea în traistă.

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, *Mss.*

A se îmbărbătă, a învinge frica naturală inimii omenescii, a se hotărî să facă un pas care 'l costă.

Cu Dumneșeu înainte, imi *ieau inima în dinți.*

Mé 'nsor; cunună Părinte și țică-mi toți că n'am minți. A. PANN, II, p. 115.

«*Iși ieà inima în dinți*, calcă în gura laconiciei, se hotărăse să-și țea un copil de suflet.» — P. IȘPIRESCU, *Basmé*, p. 89.

Prendre son courage à deux mains.

Prov. Franc.

3609 A 'și luă inima în gură.

A. PANN, III, p. 115.

Acelaș înțeles ca la No. 3608.

Ea pe loc eșind afară, *inima în gură își leă,*
Și țipă, răcnesc, sbieră, aoleu și vai de ea.

A. PANN.

3610 * A prinde inima mucegaiu.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

A îmbetrâni, a pierde ori ce urme de porniri generose.

3611 * \triangle Îl ricăie la inimă.

A. PANN, I, p. 15.— HINTEȘCU, p. 144.— FR DAMÉ, III, p. 306.— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° Nu pôte ține o taină.

2° Il supără foarte mult.— G. POBORAN.

3612 * \triangle A crește inima în cine-va.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 213 & 278.*
— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

De mulțumire, de fală, de bucurie.

«*Cresce inima într'însul de bucurie și de fală, mai cu sémă când vedea pe cei-alți fii de împărați și de domni că le lăsă gura apă, la toți, după o așa bucățică.*» — P. ISPIRESCU.

3613 * A crește inima cui-va de o schiopă.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

A se îmbărbătă, a redobândi întru cât-va voinicia, speranța, etc.

3614 * \triangle I-a crescut inima cât un bostan.

D^a Z. J. c. *Fedesci, J. Tutova.*—
G. P. SALVIU *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Acelaș înțeles ca la No. 3612 & 3613, însă într'un grad mai mare.

3615 * \triangle A fi cu inima mare.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

A fi supărat. Veđi No. 3647 b.

3616 * \triangle A îninimă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

1° A prinde inimă, curaj.

2° A începe să facă avere.

3617 * \triangle A i se face inima cât un purice.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 64 & 545. — FR. DAMÉ, I, p. 208; III, p. 300. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 200 & 304. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

A'i fi inima cât un purice (purece).

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872, p. 179. — HINȚESCU, p. 80.

A i se face inima numa cât un purice.

GR. JIPESCU *Rêur. Oraș.* p. 111.

Cu inima cât un purice.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 281.

Adică cu inima strînsă de frică.

«Vitézul care priveghia, i se făcuse inima cât un purice, dară îmbărbătându-se se repeși, și unde se aruncă, mare, asupra balaurului cu sabia golă în mână, și se luptă cu dînsul până îi veni bine.» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 200.

3618 A se stârci inima cui-va.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 111.

De durere.

3619 * A se strînge inima cui-va.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 111.

De supărare, de întristare, de frică.

3620 * I se bate inima ca la un purice mort.

Da Z. J., c. *Fedești, J. Tutova.*

* *I se bate inima ca la un rac mort.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

De frică.

3621 * A i se pune o pîtră pe inimă.

FR. DAMÉ, III, p. 297.

Vezi *Pîtră.*

A se îngrija de ore-ce. Acastă variantă se adaugă la No. 1015.

3622 * \triangle A ți cadé de pe inimă o pîtră de móră.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

A scăpă de o mare grijă.

3623 * Îi stă pe inimă.

Adică vré să facă óre-ce și nu póte. Dorință, rěsbunare, etc.

3624 * △ A stă (ședé) grecesce în inima cui-va.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, pag. 379.—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*—FR. DAMÉ, II, p. 81.—GR. JIPESCU, *Rěur. Oraș.* p. 112.

* △ A ședé grecesce în inima (gândul) cui-va.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

A scî tot ce vroesce și tot ce cugetă cine-va, a 'i cunósce tóte gândurile, chiar și cele mai ascunse.

3625 * △ A stă călare în inima cui-va,

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*—I. ARBORE, *ing. J. Buză.*

Eū șed călare în inima lui.

I. CREANGĂ, *Fov.* p. 161; *Conv. Liter.* XI, p. 28.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, pag. 379.

Acelaș înțeles ca la No. 3624.

«De asta ți-I acum în grijă, stăpáne? dac'a rěmas trěba până la atáta, apoi las' pe mine, cá te-oiú face eū să Iei un drăguț de femeie, care nu se mai află! Cáci eū șed călare în inima lor și, nu cá mă laud, dar sciú tóte măruntaiele dintr'însele.»—I. CREANGĂ.

3626 A se pune călare pe inima cui-va.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 108.

A stăpânî pre cine-va, a 'i impune voința sa.

«Daca îi cerură Arapii inelul, el tágăduá ca un nemernic. Se *pusese diavolul călare pe inima lui*, și nu 'l lăsá nici de cum să scóțá inelul la ivélá.»—P. ISPIRESCU.

3627 'I a dat un fer ars prin inimă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 134, 239, 271 & 282—B. P. HAȘDEŪ, *Elym. Magn.* p. 1731.

* *A trece un fier ars prin inimă.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 52, 92, 134 & 363.

* △ *M'o ars la inimă.*

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J. Suciava.*

Veđi *Cuiă, Cuțit.*

1° A se speria.

2° A fi scârbit tare de ce-va, foarte ne-plăcut, la care nu ne așteptam și care ne apucă fără veste. Acest din urmă înțeles se aplică mai ales la varianta a treia.

«Fata cum veđu furca, *îi trecu un fer ars prin inimă*; ea cunoscă furca și pricepă că Prâslea cel vitéz trebuie să fi eșit d'asupra pământului.» — P. ISPIRESCU, *Leș.* p. 92.

3628 * A lăsa cu inima arsă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 79.

Măhnit, plin de durere.

«Nu 'ți mai pune viața în primejdie! Și apoi să ne lași, tocmai acum, străini, *cu inima arsă*, și fără nici un sprijin.» — I. CREANGĂ.

3629 * A 'i pune (rămâne) un ghimpe la inimă.

A rămâne cu o părere de rău, cu o tēmă.

3630 * △ A 'și călcă pe inimă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 318. —
F. DAMÉ, I, p. 181. — S. FL. MARIAN
Trad. pop., p. 129.

Aceleași înțelesuri ca la No. 3603.

3631 * Par'că a dat inima dintr'însul.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 99.

Veđi No. 3666.

Se ȃdice când simte ȃre-cine o emoție puternică, când află, pe ne-așteptate, o veste ne-plăcută și pare că se sfirșese auđind'o.

«Cum s'a sculat împăratul și s'a pornit la vînătoare, credinciosul 'l-a spus cu de-a mărunțul, ce se petrecuse în odaia lui, în cele două nopți din urmă. Și împăratul cum a auđit acesta, pe loc a tresărit, de par'că 'l-a dat inima dintr'însul.» — I. CREANGĂ.

3632 * △ A 'i sări inima din loc.

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J. Suciava.* — S. MIHĂILESCU, *Sezăt.* II, p. 74. — *Calendarul Basmelor*, 1877, p. 3.

A se tulbură, a se speria de odată.

3633 * A nu'i fi i inima la loc.

G. POBORAN, *inst. J. Ol.*

A nu fi pe deplin mulțumit; a nu fi împăcat în sufletul său.

3634 * A veni cui-va inima la loc.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 192. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 310. — M. CANIAN, *J. Iași.*

A se liniști după ce s'a temut de óre-ce.

«Ea se duse și se prinse în horă érá-și lângă fiul împératului. Acesta cum o vădî, *îi veni inima la loc*, fiind-că fata cam întârziase » P. ISPIRESCU.

3635 * A sfirîi inima cui-va după....

I. CREANGĂ, *Pov.* 167.

Veđi *Căleaii*.

A iubi pre cine-va.

«Ce-a făcut el ce-a dres, că fetei și lui Ipate au început a *le sfirîi inima* unul după altul.» — I. CREANGĂ.

3636 * A rămáne cu inima friptă.

A. PANN, III, p. 55.

* △ A fi fript (ars) la inimă.

A. MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — S. MIHĂILESCU, *inv. Seză-tórea, II, p. 74.*

Veđi *Buză.*

A fi scârbit tare când pierdem óre-ce.

Dar îmi eră pentru tine, că din mână te pierdém,
Ș'atunci *cu inima friptă* rămánénd mă prăpădém.

A. PANN, III, p. 55.

3637 * △ A (i) să șterge de la inimă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulft, J. Covurluii.*

Nu măi ține la cine va, cum a ținut până atunci.

3638 * A 'și răcori inima.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 34

A se bucură de ceea ce a făcut, măi ales, în urma unei răs-bunări.

3639 * A unge la inimă cu miere.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 538 & 591.

* ^ A unge la inimă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A spune cui-va vorbe plăcute, cuvinte de laudă, o veste dorită, s. c. l.

GHIȚUȚI. — Ce păcat că m'ai trezit!

FERCHEZANCA. — Păcat ?

GHIȚUȚI. — Dar... 'mi-ai spăriet un vis cât se pôte de plăcut... Pune 'ți în gând că 'visam că erai lângă mine, și că 'mi diceai, c'un glas de înger, că nu mă poți suferi... scii?... *par'că mă ungeai cu miere la inimă.*

FERCHEZANCA. — Adese-orî visurile's mincinoșe.

GHIȚUȚI. — (*Trist*) Păcat mare!

V. ALEXANDRI, *Doi Morți.*

3640 * ^ A'i ride inima.

Șezătorea (Buda-Pesta) An. 1879.
— *Conv. Liter.* VI, p. 102. — I.
CREANGĂ, *Pov.* p. 4.

^ A ride inima în cine-va.

IARNIK-BĂRSEANU, *Poes. Pop.* p. 13

De bucurie.

3641 * A fi cu inima înghețată.

* A înghețu inima cui-va.

De frică, de supărare. Francesul ȃice, cu acelaș înțeles: *avoir le cœur transi.*

3642 'I-a trecut rece prin inimă.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 109.

Veți *Spate.*

S'a speriat.

3643 * ^ A'i fi răcit inima.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

S'a înfricoșat de ce-va.

3644 A fi môle la inimă.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 145.

Adică slab, milos.

«Fătul-babei eră tare *móle la inimă*. Indată 'i s'a făcut milă de bēata țigancă, și de aceea aū prins un țepure și 'i 'l-aū dat.» — I. SBIERA.

3645 * A nu avē la inimă.

Veđi *Stomah, Suflet*.

A nu iubi pre cine-va. a nu-l putē suferi, a'l urī.

3646 * △ Căcăcios la inimă.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiă*.

Rēu la mațe, invidios.

3646_b * △ Chișav la inimă.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiă*.

Acelaș înțeles ca la No. 3646.

Porecla de *chișav* se dă, la țeră, omului rēu în treburile lui căruia nu 'i seii nici voiea, nici nevoiea, căruia i se mai țice: *rēu la cheți* sau *rēu la mațe*; în fine omului care se scirbesce, de binele altuia.

3647 Inimă de argint-viū.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 249.

Adică iute, inimos. Veđi No. 429.

3647_b * △ A fi cu inimă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

* *A fi inimos.*

Simțitor, vrednic și un muncitor. Veđi No. 3615.

3648 * A fi fără de inimă.

FR. DAMÉ, I, p. 225.

* △ *A nu avē inimă.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea*.

1° A fi crud, ne-milos.

2° A fi fără vlagă.

«Nare inimă într'insul.»

3649 * De inimă bună.

A. PANN, I, p. 114. — HINȚESCU, p. 135. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 64.

Bună să 'ți fie inima!

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.* X, p. 376.
— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 453.

1° De bunătațe.

2° De bucurie.

«Omul se îmbată și *de inimă bună* și de inimă rea.» — A. PANN.

3650 * △ De inimă rea.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.* II, p. 88. — A. PANN, I, p. 114 & 138.
— HINȚESCU, p. 135. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 64. — FR. DAMÉ, III, p. 335. — *Șezători, Poes. Pop.* III, p. 213.

* △ *A fi cu inima rea.*

Vezi *Liesandru*.

1° De răutate.

2° De supărare.

«Îi scrisese și prietenii de la Pörtă, precum să nu 'și facă *inimă rea* Nicolai Vodă de mazălire.» — N. COSTIN.

Apoi mai o săptămână zăcut *de inimă rea*,
De păré că totă carnea și oșele mă duré.

A. PANN, I, p. 138.

3651 * △ A'i pune (remâre) o bubă la inimă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*,
J. *Covurluii*.

1° Adică a 'l supără. Se dice când unul vorbește ce-va care'l costă mult pe un altul.

2° A păstră răsbunarea.

3652 'I s'a pus la inimă.

ION AL LUI ȘBIERA, *Pop.* p. 157.

Adică l'a iubit, l'a îndrăgit.

«După ce au zărit'o și boțerul, s'au minunat foarte de chipul ei, și îndată 'i s'au pus la inimă, cât nu mai avé astîmpăr nicăiri. Dragostea îl înghîmpase urît.» — I. ȘBIERA.

3653 * A le pune tôte la inimă.

GR. JIFESCU, *Răur. Oraș.* p. 111.
FR. DAMÉ, II, p. 193.

A 'și face supărare de ori-ce lucru, și cum dice Francesul:
prendre tout à cœur.

3654 * △ A 'i fură inima.

1° A face pre cine-va să 'ți facă în voe.

2° A 'l face să te iubească.

3655 * △ A i se lipi de inimă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'i fi drag.

3656 * △ A fi slab de inimă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

A fi fără vlagă

3657 * △ A 'i secă inima.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

A 'i păre rău tare de ce-va.

«Imi *sécă inima* când o ved așa de rea.»

3658 * A cōce pre cine-va la inimă.

FR. DAMÉ, II, p. 193.

Veți a *Cōce.*

A dorì rēul cui-va, și cum 'dice Francesul: *lui garder un chien de sa chienne.*

3659 * A avé foc la inimă.

FR. DAMÉ, II, p. 193.

* *A avé un mare foc.*

1° A fi tare supērat.

2° A dorì fōrte mult un lucru.

3660 * 'I-a rēmas la (pe) inimă.

MaIor P. BUDIȘTEANU, *c. Bucu-
resci, J. Ilfov.*

1° A rēmas dorit de un lucru.

2° A rēmas supērat de o vorbă, de o întimplare.

3661 * 'I-a mers drept la inimă.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872,*
p. 177. — HINȚESCU, p. 103.

Adică 'i-a plăcut.

3662 * A fi cu inima împăcată.

A. PANN, III, p. 146.

Adică liniștit, fără nici un prepus.

Li ȕise ea iarăși: mamă,
Eu nu pré am băgat sémă;
Ea mai citesce odată,
Să 'mă sté inima 'mpăcată.

A. PANN.

3663 * △ A dà inima brânci.

BARONZI, p. 44. — G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Olt.

Nu 'mă dà inima brânci.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș. p. 112.*

Veși Brâncă.

Când te împinge inima la o faptă.

3664 * △ A băgă inimă în cine-va.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A'l îmbărbătă. *Bagă inimă în tine*, adică: fii inimos, vrednic, ȕute.

3665 * A prinde la inimă.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 212.* — ION
AL LUȔ SBIERA, *Pov. p. 182.*

A 'și veni în fire, a se îmbărbătă.

«Harap-Alb mai *prindênd o lécă la inimă* încalecă și se lasă în vocea calului, unde o vré el să 'l ducă.» — I. CREANGĂ.

3666 * A i se tăia inima.

LAZAR ȘAINEANU, *Semas. p. 361.*
— P. ISPIRESCU, *Basme, II, p. 136.*

De frică, de sperietură.

«Când auȕi porunca asta și amenințarea ce'i făcù, *i se tăia inima* bietului picù, p'aci eră să'i vie rêu.» — P. ISPIRESCU.

3667 * △ A'i face căței pe inimă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A'l supără rêu și el nu pôte ȕice nimica.

3668 * I-a cădută inima în călcăi.

Maior P. BUDIȘTEANU, c. Bucu-
resci, J. Ilfov.

Se ȃice:

1° Despre cel amoresat.

2° Despre cel fricos.

Cu acest din urmă înțeles Latinul ȃice: *Animus in pedes decidit*, și Omer, în Iliada: Τάρβησαν, πάντων δὲ παρὰ ποδὶ καπεσε θεμῶς.

3669 A căde cu inima.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 302.

A pierde curagiu.

3670 A căde cu inima pre ce-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 302.

A se pune cu totă puterea și tragerea de inimă pe un lucru.

3671 * Până a dat inima din noi.

I. CREANGĂ, Pov p. 160.

Adică foarte mult, până nu-a mai putut.

«Am muncit până a dat inima din noi.» — I. CREANGĂ.

3672 * △ A nu mai rămâne inimă în cine-va.

G. POBORAN, *inst.* J. Olt.

A'și pierde firea, puterea.

3673 * Din băierile inimei.

M. FILIMON, *Ciocoli*, p. 52. — P.
ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 450. — Gr.
JIPESCU, *Răur. Oraș.* p. 112. — G.
POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Din adîncul inimii, cu totă puterea: *oftă odată din băierile inimei.*

3674 * A se strică inima cui-va.

Gr. JIPESCU, *Răur. Oraș.* p. 112.

A fi fără chieľ, supărat.

3675 △ Inimă de teiă.

Gr. JIPESCU, *Răur. Oraș.* p. 112.

Adică slabă.

INIMĂ

Vezi a se Plecă.

3676 *[△] Când inima chiorăesce, gura nu pre contenesca.IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 34. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș. -Adică la vreme de nevoie omul cam cârtesce, și mai ales când
ei lipsesc demâncarea (GOLESCU).3677 *[△] A i se pune sôrele drept inimă.I. CREANGĂ, *Amint.* p. 66 — DR
MARIA J. c. *Bêrlad, J. Tutova.* —
GR. I. ALEXANDRESCU, *Galatz, J.*
Covurluiu. — G. P. SALVIU, *inv. c.*
Smulți, J. Covurluiu.

Adică a i se face fôme.

«In totu-lui-tot, a fi trecut la mijloc vr'o jumătate de cîas, cât a zăbo-
vit mama acolo, măi vr'o tre-patru de când fugisem d'a-casă, ș'ar fi tre-
buit să începă *a mi se pune sôrele drept inimă*, după cum se țice; căci
eră trecut de amiață.» — I. CREANGĂ.Acastă dicitóre se întrebuintează în totă Moldova, și mai mult
la persôna întâiū de la singurit, fôrte rar la persôna a doua și
a treia de la singurit, și niei odată la plural.Origina acestei figuri trebuie să se afe în vre-o pöveste saū
istoriôră a unū țigan, care uitându-se la sôre, ce eră sus, la
meridian, și fiindu 'i fôme, a țis greșit că i s'a pus sôrele, în
locul fômei, drept inimă. Asemenea inversiuni sunt nenumërate,
la țeră, și tôte se dau pe séma țiganilor.

LIMBĂ

Vezi Albină, Boi, Dulce,
Gădăliciu, Gură, Inimă, Cap.
XXI c. Limbă, Mörte, Nebun,
Pusere, Pécătos, Popă, Puschle,
Șerpe, a Törce, Văcă, Voce.3678 Mai lezne ar fi cui-va apa curëtore a popri, de cât
limbilor multe a stăpăni.DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 38.

Acelaș înțeles ca la No. 3153.

3679 Limba nu are ôse, și sfărâmă umerile.

Bartoldo, apud GASTER, Lit. pop.
p. 210.*Limba ôse n'are, dar ôse sfărâmă.*IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 40.

Limba cea môle frânge óse.

CONSTANTIN DIN GOLESCI, I, p. 47.

* △ *Limba óse n'are și óse sfărâmă.*

A. PANN, *Edit.* 1839, p. 5; I, p. 21. — BARONZI, p. 58. — HINȚESCU, p. 90. — K. WANDER, *Lexicon*, V, p. 633. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argiș*.

* *Limba fără óse, óse sfărâmă.*

V. FORESCU, *c. Folticenii*, J. *Suciara*.

* △ *Limba óse n'are,
Unde-atinge dóre.*

I. ARDOR, *ing. cules în J. Vâlcea*.

Limba n'are óse, dar ea sfărâmă óse.

I. G. VALENTINEANU, p. 43.

* *Limba óse n'are, dar óse róde.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

* △ *Limba n'are óse.*

N. MATEESCU, *inv. c. Morilița*, J. *Putna*.

*Limba n'are osu,
Ma face resbí dosu.* ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* 1 p. 12.

Óse limba nóstră n'are, mași ea óse póte să frângă ²⁾.

ANDREIŢ AL BAGAVŢ, *Cart. Aley.* p. 93.

* *Limba óse (ósi) nu are (ari), (ș-) óse frândze.*

Gazeta Macedoniei, I, pag. 5. — PER. ΠΑΠΑΠΑΓΙ, *Zveit. Iahres.* p. 166. — I. GHICU, *prof. c. Turia-Avinciu*, *c. Smarina*, *Epir*.

¹⁾ Limba n'are os dar rupe spatele.

²⁾ Óse limba nóstră n'are, însă ea óse póte să frângă.

Adică cu cuvîntul, mari lucruri săvîrșim (GOLESCU). Sau că se spun glume cari vatemă pe altul.

Acastă țicere se mai găsește la Români sub formă de ghicitoare :

*Óse n'are, nicií aramă,
Insă ósele sfărămă.*

*Intru îndelungarea mîniei, sporul Impăratului; iară
limba móle sdrobesce óse.*

*Biblia 1688, Parem. XXV, 15;
Fac. XXXII, 4; Sam. XXV, 24.*

Chemicsic dil chemic chîrar 1).

Proc. Turc.

*La langue n'a grain n'y d'os
Et rompt l'échine et le dos.*

Proc. Franc.

La lingua a n'ha d'osso, ma a rompe l'osso 2).

Proc. Lig.

*Eine Zunge ist kein Bein,
Schlägt aber Manchem den Rücken ein 3).*

Proc. Germ.

The tongue breaketh bone, tho 'itself have none 4).

Proc. Engl.

3680 * *Limba nu are óse, se îndoe după gâid.*

C. FORESCU, c. Folticeni, J. Suciava.

Se deosibesce întru cât-va de proverbul de mai sus. Cel d'întăiu arată rēul ce 'l pōte aduce o vorbă pre care o scāpăm, al doilea ne învață că limba pōte țice și bine și rēu, adevērul ca și minciuna, etc.

3681 * *Cine 'și păzește limba, își păzește capul.*

*HINȚESCU, p. 90.—FR. DAMÉ, II,
p. 278.*

Cine păzește limba, 'și păstréază capul.

BARONZI, p. 61.

Veđi Gură.

1) Limba fără óse, óse sfărămă.

2) Limba n'are os, dar rupe osul.

3) Ó limbă nu e etolan, dar lovesce pe mai mulți pe spate.

4) Limba strică óse, cu tōte că singurā nu are (óse).

Ne învață a ne cântări cuvintele, arătând primejdia la care ne pôte aduce o vorbă ne-socotită.

Cine păzesce gura lui și limba, păzesce și de scârbă sufletul lui.

Biblia 1688, Parem. XXI, 23.

3682 Limba slobodă mult te vatemă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 277.

Acelaș înțeles ca la No. 3681.

«Căderea omului este pe limba lui.» Duce scribul Ani care trăia în Egiptet sub a XII-a dinastie.

3683 Cine nu 'și ține limba, își perde capul.

IDEM. *Calend. Român.* an. 1892.

Acelaș înțeles ca la No. 3682.

3684 De multe ori limba taie (taie) mai mult de cât sabia.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 5; I, p. 21.—HINȚESCU, p. 90.—P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 158.

* △ *Limba taie mai mult de cât sabia.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humle, J. Argeș.*—V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

* *Limba taie mai rău ca sabia.*

HINȚESCU, p. 90.

Limba urită, mai ascuțită de ori-ce sabie ascuțită.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 40.

Multe ori s'talie cu limba cama mult ca cu córdă. ¹⁾

ANDREIU AL BAGAVU, *Cart. Aleg.* p. 98.

Vezi *Gură, Vorbă.*

Adică cu gura rea uciți mai rău decât cu cuțitul (GOLESCU).

Sunt ceia-ce grăesc de rănesc ca cu sabia, iară limbile înțelepților vindecă.

Biblia 1688, Parem. XII, 19.

¹⁾ De multe ori se taie cu limba mai mult decât cu córdă (de vióră).

Un coup de langue vaut pis

Prov.

Cattive lingue tagliano più che

Prov. It.

Mas hiera mala palabra, que esp

Prov. Span.

Many words hurt more than sworc

Prov. Engl.

Böse Zungen schneiden schärfer denn

Prov. Germ.

222

3685 *[△] Limba rea este cuțit cu două tăiușuri.

Dª E. B. MAWR, p. 9. — ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș,*

Vezi *Măiere.*

1° Se țice de acel care se arată că voesce să te laude și el te lovesce.

2° Omul rău de gură se rănesce singur vroind a lovi în alții.

3686 Limba tae (taie) ca fôrfecile.

A. PANN, I, p. 167. — HINȚESCU,
p. 90.

Acelaș înțeles ca la No. 3684.

3687 *[△] Limba e bună, limba e rea.

I. G. VALENTINEANU, p. 45. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

1° Pe urma vorbelor une-orî scapi, alte-orî o pați.

2° Limba vorbește și bune și rele.

Môrtea și vieța sunt în puterea limbei.

SOLOMON, *Prov. XVIII, 21.*

3688 Limba ndrădăni, limba-aspardzi. ⁶⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres.* p. 166.

Acelaș înțeles ca la No. 3687.

¹⁾ Limbele rele taie mai mult de cât sabia.

²⁾ Mai rău lovesce o vorbă rea de cât o sabie ascuțită.

³⁾ Unele cuvinte lovesc mai rău de cât săbiile.

⁴⁾ Limba rea taie mai rău de cât sabia.

⁵⁾ Limba drege, limba sparge.

* *Omulu limba 'l façe, limba l'aspardze.* ¹⁾

I. GIUCU, *prof. c. Băesa, Epir*

3689 * Δ *Limba dulce
Mult aduce.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*—*Semin. Buc. cl. VIII, prin PETRE. GĂRBOVICĂNU, prof.*

*Limba dulce,
Bine aduce.*

S. M. RIURĂNU, *Dot. Cop. p. 97.*

*Limba dulce
Multe bune aduce.*

ANDREIUL AL BAGAVĂ, *Cart. Aleg, p. 54.*

Veđi *Vorbă.*

Cu vorbe bune și cu blândețe dobândim, adese-ori, ceea-ce nu am fi putut căpeta altmintrelea.

3690 * Δ *Limba îndulcesce,
Limba amăresce.*

A. PANN, *Edit. 1889, p. 6; I, p. 21.* — HINȚESCU p. 90. — I. G. VALENTINEANU, p. 28 — K. WANDER, *Lexicon, V, p. 633.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humete J. Argeș.* — V. FORESCU, *c. Folticenii, J. Suciava.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Limba te 'ndulcesce și tot ea te amăresce.

GR. JIPESCU, *Opinc. p. 56.*

Tute câte le-amăresce limba, pôte să le-îndulgescă.

ANDREIUL AL BAGAVĂ, *Cart. Aleg. p. 99.*

Limba 'murasci, limba 'ndulgesci. ²⁾

PERICLE PAPANAGI, *Zweit, Jahres, p. 166.*

Veđi *Gură.*

Omul după cum scie să vorbescă, așa trăesce. Vorba aduce și mângâiere și supărare, laudă și defaimă.

¹⁾ Pe om limba 'l façe, limba 'l sparge.

²⁾ Limba amăresce, limba îndulcesce.

A se vedé în *Vięta lui Esop*, de Planudu, anecdota meselor date de filosoful Xantos și, la care tóte mâncările erau făcute cu limbă.

En langue gist la mort et la vie.

Anc. Prov Mss. XIIIe Sięcle.

3691 Limba și dulce și amară sę arată.

IORD. COLESCU, *Mss. II, Asem.*, p. 79.

Limba e mař dulce și limba e mař amară.

BARONZI, p. 53.—HINȚESCU, p. 90.

* *Limba e și dulce și amară, după cum o dař.*

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. Suciava.

Acelaș înțeles ca la No. 3690.

3692 Limba e dulce ca mierea și amară ca fierea.

Constituționalul, (ziar) An. 1894.

Acelaș înțeles ca la No. 3690.

3693 Nu pare limba, iuva nu te tucaē. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, p. 14.

Vedí *Lingură, Ólá.*

Nu te amestecă unde nu te privesc.

Non metter bocca, dove non ti tocca ²⁾.

Prov. Tosc.

3694 Limba isbesce în diutele ce te dóre.

IORD. COLESCU, *Mss. II*, p. 40.

Limba 'n gură ne-o învertim la măséua ęe ne dóre ³⁾.

ANDREIUL AL BAGAVŪ, *Cart. Aleg.* p. 90.

Limba ři-gură o 'anvîrtesci, la măséua ęe ti dóri ⁴⁾.

PER. PAPAHIAGI, *Zweit, Jahres.* p. 166.

¹⁾ Nu pune limba unde nu 'ți tócă.

²⁾ Nu pune gura unde nu 'ți tócă.

³⁾ & ⁴⁾ Limba 'n gura (ne)-o învîrtim la măséua ce ne (te) dóre.

Limba tradje, iuva dintele dore 1).

FR. MIKLOSICH, *Rum Unter.* I,
p. 12.

Adică te defaînmă unde ăfi pasă (GOLESCU).

*Οπου τις ἀλγει, κεισε και την χειρ' ἔχει 2).

Plutarch.

Ubi dolet quis, ibi et manum habet 3).

Prov. Lat.

Dişin ardâi erde dil docanîr 4).

Prov. Turc.

La langue va où la dent fait mal.

Prov. Franc.

Sa limba battit in ue sa dente dolet 5).

Prov. Sard.

Lá vai a lingua, onde doe a gengioa 6).

Prov. Portug.

De tong gaat (is) waar de tand zcer doet 7).

Prov. Oland.

3695 *Limba când greşaşca, adevărul grăiesce.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 276.

Limba greşind, adevărul spune.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1393.

* *Limba greşind, adevărul grăiesce.*

I. PETRESCU, *ing. c. Curtea-de-
Argeş, J. Argeş.*

Adese-orî omul spune adevărul fără să vré.

NEAMUŞ.— Prin urmare eă sunt de părere că depărtăm de noi orî ce gând de prigonire în contra acestui ném atât de interesat... asta... atât de interesant, vroem să dic...

HIRZOBEANU.— *Limba greşind, adevărul spune.*

Boţerî şi Cîcoţ, p. 1393.

3696 * *Înteleptul învîrtesce de şapte orî limba în gură,
înainte de a vorbi.*

V. FORESCU, *c. Folliceni, J. Suciava.*

1) Limba trage, unde dintele dore.

2) & 3) Unde ce-va dore, acolo şi mâna (o) are.

4) La măscăa care dore limba atinge (tot-dé-una).

5) Limba bate acolo unde dintele dore.

6) Acolo merge limba, unde dore gingia.

7) Limba merge, unde dintele dore.

Omul înțelept se gândește mai întâiu bine, și în urmă vorbește. Se dice celor ușurei la vorbă.

Il faut tourner sept fois sa langue dans la bouche, avant de parler.

Prov. Franc.

3697 La născântă talī dințūl, ș-la născântă talī limba. 1)

PER. PAPAIIAGI, *Zveit. Iahres*, p. 166.

Pentru ómenii rēi de gură.

3698 Tótă pasărea pe limba ei piere.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 175.

. Se adaogă la No. 2268.

3699 * \triangle Limba lungă ușor se scurtă.

HINȚESCU, p. 90. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.

1° Care nu scie să 'și păzescă gura o pate rēu. Amenințare pentru cei vorbăreți.

2° Omul care vorbește multe se desvață de a mai vorbi cum trebuie. — ANDREI MARINESCU, *J. Argeș*.

3700 * \triangle Mai scurtéză 'ți cea limbuță.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Corurluiă*.

Nu flecări atâta.

3701 * \triangle A i să fi scurtat limba.

T. BĂLĂȘEL, *c. Ștefănesci, inv. J. Vâlcea*.

A nu puté vorbi.

3702 * \triangle A 'și pune friū limbii.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

A tăcé.

3703 A avé vierme la limbă.

GR. JIȚESCU, *Opinc. p. 112*.

A fi limbut.

1) La unii taie dintele, la alții taie limba.

3704 * A avé mâncărime de limbă.

M. CANIAN, J. Iași.

* △ A avé mâncăriciū de limbă.

G. P. SALVIU, înv. c. Smulți, J. Covurluiă.

* △ A avé mâncătură de limbă.

T. BĂLĂȘEL, înv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.

1° A fi nerăbdător de a vorbi, a fi limbut; a vorbi când nu ești poftit.

2° A nu pute ține o taînă.

3705 * Il trige la limbă.

I. BĂNESCU, prof. J. Roman.

Acelaș înțeles ca la No. 3704.

3706 * △ A 'și bate limba.

T. BĂLĂȘEL, înv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.

A vorbi mult.

3707 * Imi vine pe limbă și nu pot să spun.

I. BĂNESCU, prof. J. Roman.

* △ Imi stă pe limbă.

G. POPORAN, inst. J. Ol.

Vezi Gură.

Acelaș înțeles ca la No. 3543.

Avoir sur le bout de la langue.

Proc. Franc.

3708 * △ A eși cui-va (scôte) limba de-un cot.

M. CANIAN, J. Iași. — G. P. SALVIU, înv. c. Smulți, J. Covurluiă.

A fi într'o mare strîmtóre; a isbuti după multă trudă.

Tirer la langue d'un pied de long.

· OUDIN, *Curios. Franc.*

3709 * A așteptă cu limba scosă.

FR. DAMÉ, II, p. 278.

Cu ne-răbdare.

3710 * A umblă (alergă) cu limba scosă după...

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 64.

A rîvnî mult la un lucru, a alergă mult pentru a'î puté do-bândî.

3711 * A'î îngheță limba 'n gură.

I. CREANGĂ, *Prov.* 256.

1° A fi înghețat de frig.

2° A tăcé de frică.

3712 * Cu limba ce pôte.

Pentru ómenü carî, ne-avênd alte mijlóce, se apëră saü atacă uumaî cu vorba; se đice mai ales despre femeî.

In Iliadă Menelas, muștrând pre Elinî, đice: Ωμοι ἀπειλητῆρες ἀχαῖδες οὐκ ἔταχαιοι.

Γλώττη πολεμίζειν. 1)

Prov. Elin.

Lingua bellare. 2)

Prov. Lat.

3713 * Δ L'a mușcat albinele de limbă.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. Dorohoi. — E. I. PATRICIU, *inv.*
c. Smulți, J. Covurlui.

E bét. Acest înțeles se adaogă celui arêtat la No. 1269.

3714 * A i se împedică limba.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 113.

* Δ A i se împleticè limba.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

A fi bét.

1) A se luptă cu limba.

2) Idem.

3715 *[△] A fi pișcat (prins, înțepat) la limbă.

GR. JIFESCU, *Răur. Oraș.* p. 113.
— FR. DAMÉ, II, p. 213 & 278; III,
p. 220.— LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.*
p. 351.— G. POBORAN, *inst. c. Sla-*
tina, J. Ol.

Adică bêt, amețit, afumat.

3716 * A fi prins la limbă.

GR. JIFESCU, *Răur. Oraș.* p. 113.
— FR. DAMÉ, III, p. 280.

Acelaș înțeles ca la No. 3715.

3717 * Nicî limba nu 'i asudă.

BARONZI, p. 47. — I. BĂNESCU,
prof. J. Roman.

Se dice:

1° De omul ne-ostenit în vorbă.

2° Intr'un mod ironic, când învinuim pe un om muncitor că este leneș.

3718 *[△] A asudă sub limbă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiu.

Se dice, în bătaie de joc, de cei cari se vaită că aș muncit mult, când, la drept vorbind, nu aș făcut nimica.

3718^b *[△] A se înăduși sub limbă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci,*
J. Valcea.

Se dice, în glumă, când ți-e frig.

3719 *[△] A legă limba cui-va.

BARONZI, p. 43.— ANDREI MARI-
NESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*—
Preot C. BUNGEȚIANU, inv. c. Coso-
văț, J. Mehedinți.

A face pre cine-va să nu măi vorbescă de frică, de interes, etc.

3720 *[△] A se legă limba cui-va,

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
M. CANIAN, *J. Iași.*—A. PETRESCU,
ing. Curtea-de-Argeș, J. Argeș. —
S. FL. MARIAN, *Trad. Pop.* p. 321.
— GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad,*
J. Tulova.

* \triangle *A se luà (perì, încureà, îngroșà) limba cui-va.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

1° A nu îndrăzni să vorbească de un lucru.

2° Cu deosebire a fi pe patul morții, cu sufletul în gură.

3721 * \triangle *A se deslegă limba cui-va.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 165.—
BARONZI, p. 48.—GAYR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad J. Tutova.*

Adică pôte vorbi; pricinile care 'l oprêu de a spune ceea ce scie aù perit, îi dă mână să vorbească.

3722 * \triangle *A 'și inghiți limba și a 'și uită morții.*

C. POSSA, *elev. Sc. Norm. c. Humulești, J. Nêmtu.*

* \triangle *De 'ți inghiți limba.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Când mănânci ce-va dulce, plăcut.

«Așa' de bun că 'ți inghiți limba și 'ți uită morții»

3723 * *A avé limbă de aur.*

Gr. JIPESCU, *Opinc. p. 56.*

Veți Gură.

A fi bun de gură, a vorbi bine și frumos.

3724 * \triangle *A fi cu limba fagur de miere.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A fi dulce la cuvânt.

3725 * *A fi cu două limbi.*

Om cu două limbi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 165.—
FR. DAMÉ, II, p. 278.

Veți Față, Gură. *Obruz.*

Se dice de omul prefăcut care vorbește când bine, când rău, ați laudă și ați defăimă tot pe acelaș om.

3726 \triangle *A avé multe limbi.*

Gr. JIPESCU, *Rêur. Oraș, p. 10.*

Se dice de omul fățarnic.

3727 * \triangle A'și mușcă limba.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 165.—
G. POBORAN, *inst. J. Ol.*

Veți Mână.

1° 'I pare foarte rău, se căeșce de ce a vorbit.

2° Ar vroi să ȃică ce-va vătămător, dar își înfrină pofta și tace.

3728 * \triangle A'l trage de limba.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*.— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

A'l zori să spună o taină.

3729 * Par'că 'l trage cine-va de limbă.

MIHAIL PASCAL, *prof. București, J. Ilfov*.

Se ȃice despre cei limbuși cari nu se pot opri de a spune ceea ce trebuia să tacă.

3730 Limbă subțire.

Gazeta Maced. I, 5.

Poreclă prin care Aromânii zugrăvesc firea lingușitoare și fățarnică a Grecului.

3731 * \triangle S'o spargi cu limba.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*.

Adică foarte subțire; se ȃice mai ales de pânze și borangicuri.

«Cămașă de borangic s'o spargi cu limba.»

3732 * \triangle A fi limbă lătă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea*.

A vorbi urit, din cauza limbei mari.

3733 * \triangle A avé limbă lungă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 165.—
HINȚESCU, p. 90.— ANDREI MARI-
NESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.—
K. A. ZAMFIRESCU, *Diacon, inv. c. Sliubeni, J. Dorohoi*.

*[△] A fi lung la (de) limbă.

S. MIHĂILESCU, *inv. Șezătorea*, II, p. 47. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

A nu puté păstra tăcerea, a vorbi prea mult, a nu puté ține o taină. Cu acelaș înțeles se mai țice: *a fi limbău*.

3734 *[△] A fi slobod la limbă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Veđi *Gură*.

Acelaș înțeles ca la No. 3733.

3735 *[△] A fi fraget la limbă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Acelaș înțeles ca la No. 3733.

3736 * A înțepă cu limba.

Maior, P. BUDIȘTEANU, *c. Bucu-resci, J. Ilfov*.

A atinge cu vorba.

3737 *[△] A avé limba ascuțită.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

A fi rău de gură, mușcător.

3738 *[△] A prinde (la) limbă.

M. CANIAN, *J. Iași*. — FR. DAMÉ, II, p. 278. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

Se țice:

1° Despre cel sficioș sau fricos care îndrăsnesc să vorbescă numai după ce au dispărut cauzele care 'l opréu de a deschide gura.

2° Despre omul care a béut și e cu chîef.

3739 Limbă.

M. MUSTE, *Letop. Mold.* III, p. 59, 79 & 83. — MIRON COSTIN, I, p. 277.

Cercetaș. Înțelesul este bine stabilit de Miron Costin când țice: «și din *limbi*, apoi și din *îscóde* ce avéu Leși la Turci, cum să hie avut Sultan Osman 300.000 călări, etc.»

«Intorcându-se aș prins *limbă* pre un Lăh, carele aș spus câte stégurî sunt Leși și Cazaci.» — N. MUSTRE, p. 83.

3740 * *Limbă-lată.*

Maior P. BUDIȘTEANU, c. *București, J. Ilfov.*

Se ȳice despre cel care nu pôte să vorbescă, care bălbăește.

3741 * A 'ș ține (băgă) limbă în gură.

A tăcé.

LUMINĂ

Veđi *Ochiu*.

MÂNĂ

Veđi *Ban, Bubă, Buzunar, Călugăr, Cap, Cărbune, Copae, a Dă, Dumneđu, Falcă, Foc, Furnică, Gură, Iepure, a Jucă, Lună, Cap, XXI. c. Mână, Miere, Minte, Morte, Ochiu, Olă, Pepene, Pilat, Popă, Sac, Sapă, a Scrie, a Scutură, Șerpe, Sgărcit, Spuză, a Tre-mură, Vatră.*

3742 * [△] Cine dă din mâini (mări) nu se innecă.

A. PANN, III, p. 27. — BARONZI, p. 61. — S. J. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 157. — I. IONESCU, *Cart. Cit.* II, p. 133. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 151. — FR. DAMÉ, II, p. 198. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.* — PREOT C. BUNGEȘIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — SEMIN. Buc. Cl. VIII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Care dă din mâini nu se innecă.

G. MUNTEANU, p. 150. — HINȚESCU, p. 100.

Cine dă din mâni nu se innecă, ci ese maș curind la mal.

ION AL LUI SBIERA, *Fov.* p. 215.

Cine dă din mâni, esē la liman.

S. I. GROSEMANN, *Dict. Germ.* p. 157.

Cine muncesce are cu ce trăi, cine alérgă căștigă; îndemn pentru cei cari aștéptă scăparea lor de la alții.

3743 * Δ Dă din mâni dacă vrei (vréi) să eși la liman.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 41; I, p. 152 — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 155. — HINȚESCU, p. 94 & 100. — FR. DAMÉ, II, p. 278.

* Δ Dă din mâni dacă vrei să ajungi (eși) la mal.

BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Căt.* II, p. 45. — I. STĂNESCU, *elev Sc. Inst. J. Argeș.*

* Δ Dă din mâni ca să nu te înnece.

I. G. VALENTINEANU, p. 34. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Cuvurliu.*

* Δ Dă din mâni să eși la mal.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesc-Mărgineni, J. Ialomița.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* Δ Dă din mâni dacă vei să scapi.

X... *elev Sc. Norm. c. Nănești, J. Bacău.*

* Δ Dă din mâni dacă nu vrei să te înnece.

GALLIN-NĂDEJDE, *Cart. de Căt.— Semin. Buc. cl. VII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*

Acelaș înțeles ca la No. 3742, sub o formă mai imperativă.

3744 * Δ Dă din mâni până nu te înnece.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bărlad, J. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 3743, cu adaosul că munca, alergarea, încercările năstre să se facă la vreme, iar nu după ce nu mai sunt de nici un folos.

3745 * Dă din mâni și cerul 'ți va ajuta.

FR. DAMÉ, I, p. 54.

— *Scapă-mă, Dómnă!*
 — *Dă din mână, Române!*

I. M. RĂUREANU, *Dat. Cop.* p. 25.

Să nu așteptăm scăparea noastră de la alții, chiar de la Dumnezeu, ci să facem singuri cele de lipsă pentru a atinge ținta noastră.

Aide toi et le ciel t'aidera.

Prov. Franc.

3746 Multe mâni fac sarcina mai ușoară.

Da E. B. MAWR, p. 55. — BARONZI, p. 60. — HINȚESCU, p. 101.

*△ *Multe mâni fac sarcina ușoară.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

* *Săracele mâni multe fac sarcina mai ușoară!*

Mai mulți ómenii pot mai mult de cât unul singur. Arată puterea și ródele tovărășiei. Veđi No. 3784.

Γλείων καὶ πλεόνων μελέτη. ¹⁾

ESIOD, *Ἔργα καὶ ἡμέραι.*

Multae manus onus levius reddunt. ²⁾

Prov. Lat.

Molte mani fanno l'opera leggiera. ³⁾

Prov. Ital.

Viel Hände machen bald ein Ende. ⁴⁾

Prov. Germ.

Many hands make quick work. ⁵⁾

Prov. Engl.

3747 In mână 'i ce pică
 Sparge tot și strică.

A. PANN, I, p. 96.

Veđi *Nerod.*

Se ȑice despre cel nerod și stângaciú.

¹⁾ Mai mult póte munca (meșteșugul) mai multora.

²⁾ Multe mâni fac sarcina mai ușoară.

³⁾ Multe mâni fac munca ușoară.

⁴⁾ Multe mâni fac iute un sfirșit.

⁵⁾ Multe mâni fac iute munca.

3748 Omul de trebă nu iese cu mâna golă din casă.

A. PANN, 1889, p. 173.

Omul de trebă nu ese din casă cu mâna golă.

HINȚESCU, p. 132.

Se ȳice ómenilor sgárciți carı tot spun că nu aũ, când li se cere vre un ajutor.

3749 * Δ Cu mâna golă n'ai făcut nici o trebă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Nu dobândesci nimica, fără să dai și tu ce-va în schimb.

3750 Unde nu poți prinde
Mâna nu 'ți întinde.

S. I. GROSSMAN, p. 35.

Să nu rivnim la lucruri carı nu sunt de nasul nostru.

3751 * Δ Mâna altuia nu te scarpină cum îți place,

A. PANN, I, p. 136.— HINȚESCU, p. 170. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

* *Axenlu ti scarchină iu nu ti macă ¹⁾.*

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia.*

Să nu te lași nici odată în nădejdea altuia, căci nu 'ți face lucrul după cum îți place.

3752 O mână spală pre alta.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.— G. MUNTEANU, p. 60. — AL. DUMITRESCU, p. 133.

* *Mână pe mână spală, și amîndouă (spală) o-brazul (fața).*

N. FILIMON, *Ciocoli.*—V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*—*Semin. Buc. Cl. VII, prin P. GÁRBOVICEANU, prof.*—V. CĂLIN, *elev Sc. Inst. J. Argeș.*—H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

¹⁾ Străinul te scarpină unde nu te mănâncă.

Mână pe (pre) mână spală și amîndouë fața.

Abecedărilor Ilustrat. p. 25. — I. IONESCU, *Cart. Cit.* II, p. 105.

* △ *O mână spală pe alta, și amîndouë obrazul (fața).*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158; III, p. 127. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 1213. — BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* II, p. 203. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872, p. 174. — B. P. HĂȘ-DEȘ, *Etym. Magn.* p. 108. KÁROLY A'CS, p. 78. — BARONZI, p. 53. — HINTEȘCU, p. 98. — I. G. VALENTINEANU, p. 41. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — FR. DAMÉ, III, p. 14. — DA E. B. MAWR, p. 66. — AL. N. LAHOVARY, *Sedința Camerei Dep.* 2 Dec. 1894. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

O mână pe alta spală și amîndouë pe obraz.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

O mână pe alta trebuie să spele.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 101.

* △ *Mână cu mână se spală și obrazul cu amîndouë.*

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stiubeni, J. Dorohoi.*

Mână pre mână spală, și amîndouë mânele spală obrazul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1230.

O mână spală pre alta și amîndouë fața. ¹⁾

REINSBERG-DÜRINGSFELD, I, p. 188.

Mâra spela mîra, și amindó facea. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* p. 13.

Mâna spelă sóția și amîndouële fația. ³⁾

ANDREIUL AL BAGAVŪ, *Cart. Aleg.* p. 54.

Ne învață să ne ajutăm unul pe altul, luând pildă de la mîni (p. 9); — Adică unul pe altul trebuie să ajute (p. 101). — GOLESCU.

¹⁾ Cuvîntul (o) lipsesc în Düringsfeld din crôre, ceea ce se vede după traducerea germană care urmează.

²⁾ Mâna spală mîna, și amîndouë fața.

³⁾ Mâna spală soția și amîndouë fața.

Ómenii să se ajute unul pe altul la nevoie ca și ei, la rîndul lor, să fie ajutați de un altul.

Χεῖρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλός τε δάκτυλον. ¹⁾

Prov. Elin.

Manus manum lavat. ²⁾

Prov. Lat.

Une main lave l'autre.

Prov. Franc.

Una mano lava l'altro e tutte (e) due la faccia. ³⁾

Prov. Ital.

Huma mão lava a outra y ambas o rostro. ⁴⁾

Prov. Port.

Eine Hand wäscht die andere und beide das Gesicht. ⁵⁾

Prov. Germ.

At court one hand will wash the other. ⁶⁾

Prov. Engl.

3753 * Așteptă la mână altuia.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 234

* Δ *A cătà la mânia altuiv.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A atîrnà la mânia altuia.

FR. DAMÈ, III, p. 14.

Așteptă să'i dé alții ce'i trebuie ne vroind său neputînd do-bândi singur ceea ce'i e de lipsă.

3754 * Δ *Mai ușor e a ține un bostan în mână de cât o albină.*

E. I. PĂTRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Arată cât e de supărăcios omul viclén.

1) Mână spală pre mână, și degetul pre deget.

2) Mână spală mână.

3) O mână spală pre alta și amîndouă fața.

4) O mână spală pre alta și amîndouă rostul.

5) O mână spală pre alta și amîndouă obrazul.

6) La curte o mână vré să spele pre cea-l-altă.

3755 *[△] E rău când aștepti de la mâna altuia.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 156 ;
III, p. 126.

Acelaș înțeles ca la No. 3753.

*Male agitur cum illo qui alieno nutritur arbitrio.*¹⁾
Prov. Lat.

*Wer auf eines Andern Schüssel wartet, isst oft
schlecht.*²⁾

Prov. Germ.

*Chi per le man d'altri s'imbecca, tardi si satolla.*³⁾
Prov. Ital.

3756 Să nu scie mâna stângă ce face dreapta.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.

**Ce face mâna dreaptă să nu scie mâna stângă.*

BARONZI, p. 53. -- HINȚESCU, p.
93. -- DR. GASTER, *Lit. Pop.* p. 214.
-- Da E. B. MAWR, p. 23.

*[△] *Ce face dreapta să nu scie stânga.*

P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 146
-- BARBU CONSTANTINESCU, *Cart
Cit.* II, p. 15. -- H. D. ENESCU
inv. c. Zamostea, J. Dorohoiu.

Stânga să nu scie ce face dreapta.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1258.

Ce face stânga să nu scie dreapta.

IDEM, *C. lenc. Rom. An.* 1892.

Să nu scie stânga ce face dreapta.

I. M. RIURĚNU, *Ist. Cop.*, p. 96.

*[△] *Nu trebuie să scie mâna stângă, ceea ce dă
cea dreaptă.*

V. FORESCU, c. *Folticeni, J. Suciava.*

¹⁾ Rău îi merge aceluia a cărui mâncare atârna de o voință străină.

²⁾ Cine așteaptă după blidul altuia, mănâncă adese-ori rău.

³⁾ Cine se nutrește cu mâna altuia, târziu se satură.

Când faci vre-un bine fă'l pe ascuns să nu te vadă ômenii,
și să nu 'l strigi în gura mare ca să 'l afle tótă lumea căci,
precum țice Martial:

..... Dona
Auctoris pereunt garrulitate sui. ¹⁾

*Iară tu când faci milostenie. să nu scie stânga ta ce face
drepta ta.* — MATEIU, VI, § 4.

3757 * Dă c'o mână, ieà cu alta.

A. PANN, II, p. 69.

Cu o mână dă, și cu alta adună.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 28.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 161.

* Δ *Cu o mână dă, și cu alta ie.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smuți*,
J. Covurluiă.

Cu o mână dai, și cu alta ieți (iați).

BARONZI, p. 53.—HINȚESCU, p. 98.

1° Adică măi mult iea dă cât dă (GOLESCU).

2° Despre cei cari nici odată nu sunt în pagubă, căci sciū
să tragă folóse chiar din darurile pre cari le fac; ca negustoru
de pildă, care și cumpără și vinde.

3° Când cumpărătórea se face cu baní gata.

3758 Iei (iași) c'o mână și dai cu alta.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 95: III,
p. 110. — P. ISPIRESCU, *R. v. Ist.*
III, p. 377. — HINȚESCU, p. 98.

Cu o mână ieți și cu alta dai.

Da E. B. MAWR, p. 81.

Se țice despre cei cu mâna spartă, cari cheltuesc tot ce câș-
tigă și, după ce au muncit, nu se aleg cu nimica.

3759 * Δ Iai cu o mână și dai cu țeca.

D. GHEORGHIU, *Elev. Sc. Norm.*
c. Tecuciă, J. *Tecuciă*. — C. POSSA,
stud. c. Humulesci, J. *Némțu*.

Acelaș înțeles ca la No. 3758 exprimat cu măi multă țărie.

¹⁾ O facere de bine divulgată prin limbuția aceluia care a făcut'o își pierde prețul.

3760 * A da cu o mână și a opri cu cea-l-altă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.

A face cui-va un dar, fără însă a sloboși darul din mână.

3761 Dă cu o mână ca să ieă cu două.

HINȚESCU, p. 98.

* △ Cine dă cu o mână, ieă cu amîndouă.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 172; *Rev. Ist. II*, p. 151.— HINȚESCU, p. 98.— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.

Să ție despre cel lacom și cumplit care dă puțin ca să ieă mai mult.

Pileum donat ut pallium recipiat. ¹⁾

Prov. Lat.

Dê poch pr avê benasse. ²⁾

Proa. Romagn.

Schenken heisst Angeln. ³⁾

Prov. Germ.

Gaava ventar Attergaava. ⁴⁾

Irov. Norv.

Donner un pois pour avoir une fève.

Prov. Franc.

3762 * △ Dă cu o mână și ieă cu o mie.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*.

Acelaș înțeles ca la No. 3760 exprimat cu mai multă tărie.

3763 C'o mână te mângăie și cu alta te sgărie.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 26.

Să ție pentru fățarnici (GOLESCU).

Altera manu fert lapidem, altera panem ostentat. ⁴⁾

Prov. Lat

¹⁾ Dă o căciulă ca să capete o manta.

²⁾ A dă puțin pentru a primi mult.

³⁾ A dă însemnăză a pescui.

⁴⁾ Dar astéptă dar (întors).

⁵⁾ Cu o mână ține o pētră, și cu cea-l-altă arată o pâne.

- 3764 * Cu o mână te apără,
Cu alta te depără.

LAURIAN & MAXIM, I. p. 1047.

*Cu o mână te apără,
Cu alta te dapără.*

LEX. BUD. p. 163. *apud.* HĂȘDEU,
Etym. Magn. p. 1303.

Să țiece pentru cel fățarnic.

Τῆ μὴ ὕδωρ φωρεῖ, τῆ δὲ ἐτέρῃ τὸ πῦρ. 1)

Prov. Elin.

Altera manu fert aquam, altera ignem. 2)

Prov. Lat.

- 3765 Mâna 'ntinde ca un sărac, ochiū și-aruncă la furțișag.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 46.

Să țiece pentru cei ce fură cerșind, și pentru cei smeriți și fățarnici (GOLESCU).

- 3766 Cu mâinile la piept, și cu ochii la puiū dē giol.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 29.

Vezi *Rus.*

Să țiece pentru cei ce cu smerenia lor vor să fure (GOLESCU).

- 3767 ° Cu mâna te joci, mojie te arēți.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 30.

Vezi a *Glumă.*

Să țiece pentru cei ce supără cu mâna în glumă. (GOLESCU). arătându-ne că nu trebuie să glumim cu ghionturi și imbrânciri ca țeranii și ca mojieii.

Jeu de main, jeu de vilain.

Prov. Franc.

Gioco di mano, gioco di villano. 3)

Prov. Tosc.

Jochs de mans, jochs de villans. 4)

Prov. Catalan.

1) Intr-o mână ține apă, în cea-laltă foc.

2) Idem.

3) Gluma cu mână, glumă de mojie.

4) Gluma cu mâinile, glume de mojieii.

3768 Cu o mână ca c'o mie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 28.

Să țiee pentru cei ce cu puțin, mult' ajută (GOLESCU).

3769 *[△] De la mână pân' la gură.

Maior P. BUDIȘTEANU, c. *București*, J. *Ifov.* — M. CANIAN, J. *Iași.* — GAVR. ONIȘOR prof. c. *Bêrlad*, J. *Tutova.*

Mîi și sute de întîmplări dē la mână până la gură.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 44.

De la mână pân la gură, multi 'ț hin născândi orî. 1)

PERICLE PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres.* p. 170.

Arată schimbările vremii cele grabnice la orî-ce întîmplare (GOLESCU). — Intr'o clipă putem trece de la bine la rău, de la vieță la mörte.

Aristotele dă acestei ȳiceri următörea origină. Anceü, fiul lui Neptun și Astipaleei, săpându-și odată via, certă sclavii care nu lucrau destul de bine. Unul d'intr'inșii, supërat de atâta ocară, îi spuse că el, Anceü, nu va mai bé vin din acéstă vie. Trece vreme la mijloc, se coc strugurii, se culeg și se calcă. Anceü cere să i se aducă must și, ridicând cupa, ȳice sclavului cu pricina. — Mai cređi acuma că nu voi bé din acest vin? — *Intre cupa și buze, o mie de nenorociri se pot ivi*, răspunde omul. In acel minut se aud nisce strigăte: un mistreț intrase în vie și strică totul. Anceü pune îndată cupa la pămînt, își ieă armele, alérgă spre fiara sëlbatică, și cade rănit de mörte.

Alții cred că origina ȳicerii trebue căutată în Odisee. In acéstă poemă Antinous, unul din pețitorii Penelopei, stă gata să goléscă o cupă de vin, când se simte lovit de o săgétă slobozită de bêtrânul Ulise, scapă cupa diu mîni și móre.

Πολλά μεταξὺ πέτει κόλικος καὶ χεῖλος ἄκρον. 2)

Prov. Elin.

Multa cadunt inter calicem supremaque lubra. 3)

Prov. Lat.

1) De la mână pân la gură, multe 'ți vin adese-orî.

2) Multe cad (së perd) între cupă și buze.

3) Idem.

Entre la coupe et les lèvres il y a de la place pour un malheur.

Prov. Franc.

Dalla mano alla bocca spesso si perde la zuppa. ¹⁾

Prov. Ital.

Von der Hand bis zum Mund verschüttet Mancher die Suppe. ²⁾

Prov. Germ.

*Between the hand and the lip,
The morsel may slip.* ³⁾

Prov. Engl.

3770 * △ A trăi de la mână pân la gură.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

A avé de la mână până la gură.

G. I. MUNTEANU, p. 121.

Adică foarte puțin. Are înțeles mai restrâns de cât: *de ață până mâne.*

«*Milă de la mână pân'la gură.*» — A. GOROVEI.

3771 * △ De la mână pân'la gură
Fierde-îmbucătura.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humule, J. Argeș.* — Da E. B. MAWR, p. 78.

Să țiece unui om slab.

3772 * △ A uită de la mână pân'la gură.

BARONZI, p. 47 & 65. — GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humule, J. Argeș.* — HINȚESCU, pag. 194. — G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 88. — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Măgineni, J. Ialomița* G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Uit îmbucătura de la mână pân'la gură.

A. PANN, II, p. 146. — HINȚESCU, p. 77.

¹⁾ De la mână la gură adese-ori se perde supă.

²⁾ Intre mână și gură mai mulți își restornă supă.

³⁾ Intre mână și gură, bucata poate să cadă.

*Prostul uită, din natură
De la mână pân'la gură.*

A. PANN, I, p. 80. — HINȚESCU,
p. 155.

Veđi a Măncă.

1° Despre omul uituc.

2° Despre cel prost.

3773 E mult de la mână pân'la gură, dar de astă-đi (ađi)
până mâne!

A. PANN, III, p. 141. — HINȚESCU,
p. 113.

Acelaș înțeles ca la No. 3769.

3774 * △ Sărută mâna pe care n'o poți mușcă.

— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Ilu-
mele*, J. Argeș. — preot C. BUNGE-
ȚIANU, *inv. c. Cosovăț*, J. Mehedinți.

*Mâna ce nu o poți mușcă, sarut'o și o mân-
gâie.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108.

Mâna care nu o poți mușcă, o sărută (sărut'o).

A. PANN, III, p. 65. — HINȚESCU,
p. 98.

Sărută mâna ce n'o poți mușcă.

REINSBERG DÜRINGSFELD, I, p. 353.
— G. DEM. TEODORESCU, *Cerce!* p. 29.

* △ *Linge mâna ce n'o poți mușcă.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Linge mâna pe care nu poți să o mușci.

C. BOLLIAC, *Culeg.* p. 175. — Da
E. B. MAVR. p. 96.

Mâna ce nu poți mușcă, să o lingi.

I. G. VALENTINEANU, p. 33.

Adică pĉ cel ce nu 'l putem supune, să ne plecăm lui (GOLESCU).
Când veđi că nu poți întrece pre un om în orî-ce, nu te mai
luptă de gĉba cu el.

A. Pann aplică celui fățarnic această đicere care, pentru C.
Boliac, zugrăvesce de minune natura, viclĉnă și josnică, a cĉo-
coiului.

Multi manum palpant, quam amputatam vellent. ¹⁾

Prov. Lat.

Aucune fois on seut baiser

La main qu'on voudroit qui fust arse.

Roman de la Rose XIII^a Siècle.

Muchos basan las manos que querrian ver cortadas. ²⁾

Prov. Span.

Many do kiss the hands, they wish to see cut of ³⁾.

Prov. Engl.

Kesemedijin eli öp de amena ko ⁴⁾.

Prov Turc.

3775 Mâna mai ușoră, să n'o simță cel ce pē umere o pōrtă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108.

Adică oblăduirea mai blândă, ca s'o pōtă suferi norodul (GOLESCU).

3776 Ceea ce e în mâna ta, cu polița nu dēpărtă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 115.

Adică binele ce'l poți face însu-și tu, să nu'l trimiți la altul să'l săvîrșescă (GOLESCU).

3777 *[△] Ce e ('i) în mână, nu e ('i) minciună.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 145; III p. 117; *Archiv*, p. 7.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 146.—C. NEGRUZZI, I, p. 248.—I. CREANGĂ, *Amint.* p. 100.—V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 515.—S. FL. MARIAN, *Ornit.* I, p. 412.—AL. DUMITRESCU, p. 141.—*Preot* C. BUNGEȚEANU, *inv. c. Cosovăț*, J. *Mehedinți*.—FR. DAMÉ, III, p. 14.—K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubeni*, J. *Dorohoi*—LAURIAN MAXIM, II, p. 225.—IANOV, *Conv. Liter.*, II, p. 132.—I. NEGRUZZI, XII, p. 56.—BARONZI, p. 55.—I. G. VALENTINEANU, p. 8.—DIM. TÎCHINDEAL, p. 28.—*Abeedar Ilustrat*, p. 24.—C. BOLLIAC, *Culeg.* p. 175.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.—DA E. PONICI, *inst. c. Cernovoda*, J. *Constanța*.—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humcele*, J. *Argeș*.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*.—G. MADAN, *c. Trușeni*, *T. Chișineu*, *Basarabia*.

¹⁾ Mulți ating mâna, pre carî ar dori (să o vadă) tăiată.

²⁾ Mulți sărută mânele pre care ar vroi să le vadă tăiate.

³⁾ Mulți sărută mânele, pre care ar vroi să le vadă tăiate.

⁴⁾ Mâna ce nu poți frânge, sărut'o cu pasiune.

Ce e'n mână nu e (?) minciună.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 75.—
ÁCS KÁROLY, p. 79. — HINȚESCU, p.
98. — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.*
p. 153.

* *Ce ță în mână nu e minciună.*

V. FORESCU, c. *Folticenț, J. Suciara.*

* Δ *Ce'i a-mână nu'i minciună.*

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Acea ci è tru mană nu e mentsună. 1)

M. BOJADSCHI, Γραμ. Μακεδονικ-
Βλαχικη, p. 193.

Ce este tru mână, nu este minciună. 2)

ANDREIUL AL BAGAVŪ, *Cart. Aleg.*
p. 61.

Ci este tu mână, nu este minciune. 3)

G. WEIGAND *Die Aromunen*, II,
p. 278.

Ce-i tu mână, nu'i minciună. 4)

PER. PAPAĞAĞI, *Zweil. Jahres.*
p. 170.

Veđi *Cap. XVII.*

Adică numai ceea ce avem în stăpânirea noastră, aceea numai e sigură a noastră (GOLESCU).

În tot-dé-una mulțumesc-te pe ce ai, căci *ne-mulțumitului i se ăea darul.*

A se observă forma *a-mână*, în varianta din județul Vaslui, apropiindu-se de dicțtorea de la No. 3800.

ACEA CI È DRU MANĂ NU È MENCȘUNĂ.

Trecundu unu cane unu riu cu carne în gură, și vizundu tru apa umbra a lui mindui, că bucata aceea ce li se vedé în gjosu este ma mare di catu aceea ce avé în gură; ași lasându aceea ci avé în gură tra si lia aceea ci se li vedé, aremase fără di daule. — M. BOJADSCHI.

Un tiens vaut mieux que deux tu l'auras, L'un est sûr, l'autre ne l'est pas.

LA FONTAINE.

1) Acea ce e în mână nu e minciună.

2), 3) & 4) Ce este în mână, nu este minciună.

Ich weiss wohl, was ich habe, aber nicht, was ich kriege. ¹⁾

Prov. Germ.

Han er viss, som i Handi heve. ²⁾

Prov. Norv.

3778 Sus de mână și-aprópe de gaură.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 113.

Sus de mână, jos de vîină și mai aprópe de gaură.

A. PANN, III, p. 53.

Așa cântă șórecii când se înveseliă jucând, adică să rídice mâinile în sus jucând în horă, dar să sté și pē lângă găuri, ca să pótă scăpă la vreme de nevoie, invetându-ne și pē noi, că în cea mai mare veselie, să ne îngrijim de cele rele (GOLESCU).

Această dicétóre se aplică ómenilor fricoși.

3779 Pe tot ce pune mâna se usucă.

Veși a Apucă.

Pentru omul ne-norocos în tóte întreprinderile sale.

3780 * △ Fi (o) mână sacă!

GAVRIL ONIȘOR *prof. c. Dobrovăț,*
J. *Vastui.*

Acelaș înțeles ca la No. 3779.

3784 * △ Cu mâna închisă musce nu poți prinde.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 30.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. *Argeș.*

Adică fără bani nimic nu poți face, nu poți dobândi; și se dice pentru cei sgârceți (GOLESCU).

Daca nu te apuci de un lucru cum trebuie, negreșit că nu 'l poți face; ședënd nu 'ți vine nimic.

Mano chiusa non prende mai mosche. ³⁾

Prov. Ital.

¹⁾ Știu bine ce am, însă nu o voiú primi.

²⁾ Acela este sigur, care are (ține) în mână.

³⁾ Mâna închisă nu mai prinde musce.

- 3782 * Δ Cine e cu (are) mâna lungă
Pierde (perde) și ce are 'n pungă.

A. PANN, II, p. 31; *Archer*, p. 9.
— HINȚESCU, p. 98. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*
— PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț J. Mehedinți.* — V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

- * Δ Cine are mână lungă,
Perde și ce are 'n pungă.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Drohoi.*

Omului ne-cinstit nu'i merge nici odată bine până la cele din urmă. Se aplică Țcelor cari fură ce-va și în urmă, dovedindu-se, pierd și ce au avut.

- 3783 Departe cu mâna de para focului.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 117.

Adică dă muiere (GOLESCU). Veđi No. 689.

- 3784 Măinile cele mai multe, aduc și roduri mai multe.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 337.

Arată puterea și ródele tovarășiei. Veđi No. 3746.

- 3785 Nu póte ține cine-va doi pepeni într'o mână.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 168.

- * Cine ține doi pepeni într'o mână rămâne fără
nici unul.

V. FORESCU, *c. Folticeni J. Suciava.*

- * Δ Doi pepeni într'o mână nu poți ține.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Nu's pórtă doi peapiñi sum-soară. 1)

PERICLE PAPAHAĞI, *Zeit. Jahres.* p. 154.

- * *Doi piponi sum-soară nu 's țin. 2)*

I. GHICU, *prof. c. Perivoli, Epir.*

1) Nu se pórtă doi pepeni la subsuoră.

2) Doi pepeni la subsuoră nu sã țin.

Nu poți face două treburî odată. Lăcomia la om nu e bună.
Veți No. 990.

3786 • Ca mână de muieră, nici o mână mai delicată.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 105.

Veți *Sapă*.

Arată blândețea mușierii, și darul ei firese de a alina durerile noastre.

3787 * △ Unde puneă (a pus) el mâna, puneă (a pus) și Dumneșu mila.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 37. — P. ISPIRESCU, *Sndve.* p. 45. — S. MIHĂILESCU, *inv. Sezălărea*, II, p. 75. — V. FORESCU, *c. Folticeni*, J. *Suciava*.

1° Se țice omului norocos în întreprinderile sale.

«Erau odată într'un sat doi frați, și amîndoi erau însurați. Cel mare era harnic, grijuliv și chîtabur, pentru că *unde puneă el mîna, puneă și Dumneșu mila*, dar n'avea copii.» — I. CREANGĂ.

2° Se țice despre acel căruî îi stă 'n putere a scôte pe om de la greș.

3788 * Mîna măsură nu are. 1)

D. DAN, *c. Nevesca, Macedonia*. — META COSTANDIN, *c. Moloviște, Macedonia*.

Pentru cel lacom.

3789 * △ A 'și spălă mânele de un lucru.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225. — DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 477. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș*. — M. CANIAN, J. *Iași*. — V. ALEXANDRI, p. LXII. *pref.* C. NEGRUZZI.

A se lepêdă de răspundere, a se dă de nevinovat; a încurcă lucrurile și pe urmă a se dă de o parte.

«Mos erat apud antiquos, ut cum vellet quis se ostendere innocentem ab aliquo crimine, accepta aqua lavaret manus suas coram populo.» — FLEURY DE BELLINGEN.

Mî am spêlat mânele printre cei nevinovați. — Psalm. LXXII, v. 13.

1) Mîna măsură nu are.

Când Pilat vrî să se lepede de ori-ce răspundere, când Hristos fu osândit la mörte, se spălă pe mâni în fața poporului adunat.

3790 * \triangle A se spălă pe mâni de un lucru (de cine-va).

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1230. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 30. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 51. — LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 361. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* \triangle A se sterge pe mână.

Semin. Buc. Cl. VII, prin P. GĂURBOVICIANU, prof.

Veđi *Bol, Gură.*

A fi nevoit să se lipescă de ce-va; a pierde un lucru fără speranță de a 'l mai puté redobândi vre-odată.

«Călugărița simți, sări odată în sus, și văđînd că lipsesce vasul, începî a se boci de țî se rupeă rărunchii de milă. Indată se adunară călugărițele și se vâicărîu de focul ce le ajunsesse. Pustnicul, dacă văđî că *s'a spălăt de mână de vasul* cu botez, cătă către fata de Impérat cum sbură cu Galben-de-Sóre.» — P. ISPIRESCU.

3791 A coprinde un lucru cu patru mâni.

A. PANN, III, p. 149.

* *Cu două mâni.*

Alică cu mare dragoste.

In adevér.

Este bérân să te 'ntinđi

Cu patru mâni să 'l coprinđi.

E și de care să fugi,

Opt cu a brăndiți să te duci.

A. PANN.

3792 * \triangle Când mi-oiă vedé mânele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Palmă, Păr.*

Să întrebuintézá măi ales în frasa: *să te vđl când mi-oiă vedé mânele*, cu înțelesul de: în tot-dé-una, fórte des.

3793 * A dá cu mâna în foc.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872, p. 174.

A se îmbogăři din senin, de odată și pe ne-așteptate.

După unii origîna acestei điceri ar fi următórea: Românul

crede că, în anumite zile, jocă focuri (feux-follets) de-asupra ascunzătorilor în cari se află bani sau secole prețioase. Acela care, trecând prin acele locuri, sapă îndată în punctul pe deasupra căruia vede focul jucând, găsește comora ascunsă.

A se adăoga această variantă la No. 699.

3794 * A lăsa cu mâna 'n gură.

M. CANIAN, J. Iași.

Vezi *Deget, Pann.*

Adică buzai, păcălit, prost.

3795 * Mâni piperate.

FR. DAMÉ, III, p. 217.

Se dice despre hoți.

3796 * A se tăia cui-va mâinile și picioarele.

P. IȘPIRESCU, *Leg.* p. 196.

De mirare, frică, desnădăjduire, necaz. Francesul dice cu acelaș înțeles: *les bras n'en sont tombés.*

«Când însă vedu pe Făt-Frumos viind ca un voinic cu fata lângă dînsul *i se tale mâinile și picioarele*: p'aci, p'aci eră să se p'erdă Smeul de pă-rere de rău, că se răpusese muma sa.» — P. IȘPIRESCU.

3797 * Mănușitele mămuței și tătutei.

ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.* p. 209.
— D.-a Ec. Z. c. *Bărlad. J. Tutova.*

Mănușele tătucei și mămuței.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 292.

Se dice în bătaie de joc despre cei leneși.

Origina acestei țiceri trebue căutată în basmul, *Fata babei și fata moșneagului.*

«Merge și ea cât merge tot pe acest drum pe unde fusese fata moșne-gului; se întâlnește și ea cu cățelușa cea slabă și bolnavă; dă și ea de părul cel ticsit de omide, de fântâna cea mlăită și secă și părăsita, de cup-torul cel nelipit și aprăpe să se răsipescă; dar când o rōgă și cățelușa, și părul și fântâna și cup-torul, ca să îngrijescă de dinsele, ea le răspundeă cu ciudă și în bătaie de joc:

«— Da cum nu! că nu mi-otă feșteli eū *mănușele tătucei și mămu-ței!* Multe slugi ați avut ca mine?» — I. CREANGĂ.

3798 * △ A fi o mână și un suflet.

G. POBORAN, *inst. e. Slatina,*
J. *Olt.*

Vezi *Trup, Unghe.*

Acelaș înțeles ca la No. 4740. Se aude în Moldova.

3799 Cu ȃilele a-mână.

MIRON COSTIN, *Letop. Mold. Edit.*
I, p. 231 & 308; *Edit.* II, p. 263.
B. P. HĂȘDĂC, *Etym. Magn.* p. 1018.

*
 Cu ȃilele în mână.

R. MARINESCU, *inv. Șezătórea*, II,
p. 109.

Cu frica în sîn.

«Nice ei fără gróza morții nu erau ce âmblău în tot césul, cum se ȃice:
cu ȃilele a-mână.» — MIRON COSTIN, p. 263.

«Se duse portaru la Impérat și-i spuse.

— Du-te și-i ȃi să vie, răspunse Impératul. Da moșnégu așteptá răs-
punsul *cu ȃilele 'n mână.* Vine portaru și-i ȃice: — Du-te, moșule, af
vote.» — R. MARINESCU, *inv. Suciava.*

Veđi NICOLAE MUSTE, *Letopisețul Moldovei*, p. 84.

3800 Cú capu a-mână.

DIONISIE ECCLES, *apud HĂȘDĂC*,
Etym. Magn. p. 1018. — LAURIAN
& MAXIM, I, p. 424.

A fi, a scápă dintr'o mare primejdie de mórte.

Cine merge în rėsboiú e în tot-dé una cu capul a-mână.

«Prins'aú (Pazvantoglu) și pe boteriú ispravnici și-i ȃiné la Diu închiși
până când dá câte patru-ȃeci saú cinci-ȃeci de pungí de baní, apoi *scápă*
cu capu a-mână.» — DIONISIE ECCLES. *Cron.*

3801 *
 In mână străine.

A. DONICI, *Fab.* I, p. 41.

Adicá nu atírnă de noi. Se întrebuițézá maí ales în frasa:
bucuria (cutăruia) a fost în mână străine, despre cei cari se
bucură de un lucru înainte de vreme, și se vėd în urmă în-
șelați în așteptările lor.

O vulpe a intrat odatá

Flămândă în livadá.

Și pómele vėđėnd, frumoșe, cópte bine,

S'aú bucurat pré mult în sine.

Dar bucuria ei aú fost *în mână străine.*

Că prunele pe crengí cam susușor erá.

Vulpele în livadá.

3802 Cu mâini și cu picere.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 29. —
LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.

* *A dă și din mână și din picior.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 207. — FR.
DAMÉ, III, p. 14.

1° Adică cu mare silință, sîrguință și bună-voință, gata spre orî-ce slujbă (GOLESCU).

«Din nou se puse pe muncă, muncă jidovescă, se svîrcoleă omul și în dreapta și în stînga; nóptea o făcea și, *dă și mână și din picere*, cum se țice, și folos nici cât negru subt unghie.» — P. ISPIRESCU.

2° Din tóte puterile.

A se opune *cu mână și cu picere*. — LAURIAN & MAXIM.

Χερσὶν τε ποσὶν τε. 1)

OMER, *Iliad V.*

Manibus pedibusque. 2)

TERENȚIU.

3803 * Mai dă din mână și din picior.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.

Adică mai alérgă, mai lucréză și tu, și nu așteptă tot de la alții.

3804 * Δ *Dă și din mână și din gură,*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Dă tot ce are ea să scape.

3805 * *A 'și mușcă mâinele (mânele).*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 59. — D.
DRĂGUESCU, *c. București, J. Ilfov.*
— D^a EC. Z. *c. Běrlad, J. Tutova.*
— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Δ * *A'și mușcă din mână.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Veđi *Deget.*

De necaz. A se căi de ce a făcut, și cum țice Francesul: *se mordre les poings.*

1) Din mână și din picere.

2) Idem.

3806 * A fi mâna dreaptă cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 249; II, p. 225.—FR. DAMÉ, III, p. 14.—*Columna lui Traian*, An. VII, p. 431.—V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1478.—P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 31, 142.

Vezi *Ochiu*.

Adică persoana cu care se servește cine-va bucuros la toate afacerile sale, fără de care cine-va nu poate, omul de încredere.

«Ajansese să fie *mâna dreaptă* a Împăratului.» — *Columna lui Traian*.

3807 * △ A fi mână dreaptă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.—P. ISPIRESCU, 164 — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 88.

Adică ager, îndemănat, bun la trebă.

«El luase la ochi, căci eră spirt, scii, colea cum trebuie omului, *mână dreaptă*, nu alt-ceva.» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 164.

3808 * Cu mâinile la piept.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 29.—FR. DAMÉ, III, p. 213.

Cu mâinele la piept ca cei smeriți și plecați.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 105.

Adică smerit și plecat. În vechime omul care se înfățișă înaintea mai marelui său, strângea cu amîndouă mâini anteriorul la pept, în semn de respect și de umilință. Din acest obicei s'a născut și cuvîntul: s'a apropiat de cutare cu *pieptul strîns*.

3809 * △ A pune mâinile pe piept (pept).

I. CREANGĂ, *Pop.* p. 118 & 288 — S. FL. MARIAN, *Trud. pop.* p. 118.—G. P. SALVIU, *Inv. c. Smulți*, J. *Covurlui*. — G. MADAN, *Poes. Pop. Basarabia*, p. 45.

Cu mâinile pe piept.

FR. DAMÉ, III, p. 213.

Adică a muri. Se dice prin aluzie la poziția ce se dă mâinilor aceluși care a murit, îndată după mörte, precum și când se aședă în sicriu.

«Numai cel de sus scie câte am tras de când mama care m'a făcut a pus *mâinile pe piept*.» I. CREANGĂ.

Mânile pe pept o' pune
Și din gură tot oiă spune.

Poes. Pop.

3810 * A pune cui-va mâna în piept.

FR. DAMÉ, III, p. 213.

A' prinde, a 'l încolți, a 'l silii să facă un lucru.

3811 * Δ A stă cu mânele în șolduri.

S. FL. MARIAN, *Trad. pop.*, p. 122.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

A nu lucră ; a fi leneș, ne-păsător.

3812 Δ Cu mânele în șolduri.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 115; *Rêur. Oraș.* p. 223.

Adică în voie bună, fără nici o grijă, fără nici o grăutate.

«Ingera de pe umêru drept sfătuie pe Român dē bine, să intre la raiū cu mânile în șolduri.» — GR. JIPESCU.

3813 * Δ A stă (rēmănē) cu mânele în sin.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 249.—
SLAVICI, *Conv. Lîter.* XII, p. 430.
GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 10 ;
Opinc. p. 61.

1° Fără a lucră nimic.

2° Ne-păsător.

Ἐὶ τὴν χειρὰ ἔξω ἔχοντες λέγειν. ¹⁾

ESCHINE.

Manum habere sub pallio. ²⁾

QUINTILIAN. XII.

Demeurer les bras croisés.

Prov. Franc.

3814 Δ A stă cu mânele în briă.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 89.

Acelaș înțeles ca la No. 3813.

¹⁾ Ca să ținem mâna seosă de sub manta când vorbim. — La Elini a ține mâna sub manta saū afară de manta, însemna a vorbi puțin saū mult.

²⁾ A avē mâna sub manta.

3815 * \triangle Cu mâna în sîn.

ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeș.*

Adică asupra faptului. Ex: *a fost prins cu mâna în sîn.*

3816 * Nici șorecii nu mănâncă din mâna lui.

D^a Z. J. c *Fedestî, J. Tutova.*

Despre omul ne-darnic sau sgârseit.

3817 * \triangle A 'și pune mânele în cap.

ION AL ULI SBIERA, *Pov.* p. 263.
— I. CREANGĂ, *Pov.* I, p. 261 & 292.

De mirare, de necaz, de supărare.

«Când a venit Sfânta Duminică de la biserică 'și-a pus mânele 'n cap de ceea ce a găsit a-casă.» — I. CREANGĂ, p. 292.

3818 * \triangle A se luă cu mânele de pěr.

ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeș.* — FR. DAMÉ, III, p. 202. — GR. JIPESCU, *Opinc* p. 32.

S'a luat cu amîndouă mâinile de pěr.

A. PANN, I, p. 167. — HINȚESCU, p. 92.

Acolăș înțeles ca la No. 3817.

3819 * \triangle A fi mână sparta.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 751. — *Abecedar Ilustrat*, p. 27. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 1220. — ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeș.* — FR. DAMÉ, IV, p. 89. — G. P. SALVIŪ. *înv. c. Smulți, J. GovurluiŪ.* — ARTUR GOROVEI, c. *FolticenŪ, J. Suciara.* — T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Vâlcea.*

* *Mână spartă.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1220

* *A fi spart la mână.*

M. CANIAN, J. Iași.

A dà și a pierde totul, a fi risipitor,

3820 Cu mâna spartă.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1224.

Adică fără nici o socotelă, asvîrlind banii pe feréstră.

«Nu ȃic nimic cã cheltuesci *cu mâna spartă.*» — V. ALEXANDRI.3821 * \triangle A avé mână bună.LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.—
FR. DAMÉ, III, p. 14.—G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Olt.

A fi norocos în întreprinderile sale.

3822 * A avé mână bună cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.

A petrece în înțelegere bună cu cine-va.

3823 * A fi (ajunge) în bună (bune) mână (mâni).

La mână bună.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 125.

*In bune mâni suntem.*DIM. TICHINDEAL, *Fab.* 133.

Adică la loc saũ la o persónă sigură.

*Il est tombé entre bonnes mains.*OUDIN, *Curios. franc.*3824 * \triangle A fi bun de mână.LAURIAN & MAXIM, I, p. 230.—
FR. DAMÉ, III, p. 4.—BARONZI, p.
43.—D. DRĂGUESCU, *Bucuresci, J.*
Ilfov.—GR. JIPESCU, *Réur. Oraș.*
p. 122; *Opinc.* p. 96.

1° Indemănatéc.

2° Indemănatéc la furat. Acest din urmă înțeles este cel mai obicînuít.

3825 * \triangle A 'și face mână bună.AL. ODOBESCU, I. p. 122.—FR.
DAMÉ, II. p. 7.

A 'și face nume bun, a dobândi trecere pre lângă cine-va, a se luá cu binele, a se linguși pre lângă cine-va.

«Până într'atâta isbutiră ei a 'și face mână bună la Turci, încât im-

părăția le arătă a sa bună-voință și a sa încredere, dându-le mansupurtși întrebuițându-i ca slujbași ai bisericeț.» — ДѢМНА ЧИТАЈНА.

3826 * \triangle A fi cu mâinile de sare.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A nu avé pieze bune, pe ce pune mâna nu 'i merge bine, n'are parte de nimica.

3827 * \triangle A fi cu mâna învățată rău.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 3824.

3828 * \triangle A avé mâna lungă.

A. PANN, II, p. 31; *Archiv*, p. 9. — HINȚESCU, p. 98. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — FR. DANÉ, III, p. 14. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

* \triangle *Lung de mână.*

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 585. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

* \triangle *Mână lungă.*

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierog.* p. 113. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 226. — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 230. — GR. JIFESCU, *Pëur. Oraș.* p. 20 & 287; *Opinc.* p. 72.

* \triangle *A fi lung la mână.*

M. CANIAN, *J. Iași.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

D'ăi cu mâna lungă.

BARONZI, p. 48.

1° Are obiceiul să fure.

Cine e cu *mâna lungă*
Pierde și ce are-în pungă.

A. PANN, II, p. 31.

Tot voinici
D'ăi Oltulr,

Cum îi place,
 Codrului,
 Cum nu 'i vine
 Câmpului:
Lungă
De mână
 Tari
 De vină

Toți porniți pentru pricină.

G. DEM. TRODORESCU, *Poes. Pop.*

2° Se bucură de o mare putere saū influență morală.

«A putincioșilor *mână lungă* și ochiul neoprit este.» — DIM. CANTEMIR,
Ist. Ierogl.

Ecă mâna lui Iehova nu s'a scurtat.

ISAIA, *Cap. LIX, v. 1.*

Il est pourvu de longues mains.

LOUDIN, *Curios. franc.*

Longae regum manus.

OVIDIU.

Κρείττων γὰρ Βασιλεὺς, ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηι.

OMER, *Iliad.*

3829 * Δ A avé mâna scurtă.

M. CANIAN, *J. Iași.* — FR. DAMÉ,
 III, p. 14.

1° A fi fără trecere, fără putere morală saū materială.

Ecă mâna lui Iehova nu s'a scurtat.

ISAIA, *Cap. LIX, v. 1.*

2° A fi ne-darnic.

E cu *mâna scurtă* la dare și lungă la luare.

3830 A avé mâna largă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.

A fi darnic.

3834 A 'și lărgi mânele.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.* II, p. 17.

Veđi *Maș.*

Acelaș înțeles ca la No. 3580 § 1.

«Deci, vedēnd Muntenii, ales un nēm ce le țicēu Șoitanesci, cum Ducă-Vodă 'și-a *lărgit mânele* pre lăcomie, care nu măi putē să rabde, ce aū inceput a se cam cercă.» — NIC. COSTIN, *Letop. Mold.*

3832 * \triangle A fi ager la mână.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A da bine, a lovi cu putere.

2° Iute la trebă.

3833 * \triangle A fi ușor (greu) de mână.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănești, J. Vâlcea.*

A face lucrul cu ușurință sau cu greutate.

3834 A avé mână strînsă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.

* *A fi strîns la mână.*

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 29.

A fi ne-darnic, sgârcit sau numai foarte păstrător.

3835 * A avé mână de fer.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.

A fi mână de fer.

Cronica Anonimă, ap. FR. DAMÉ, III, p. 14.

A fi energetic, a stăpâni într'un mod despotic.

«Le voiū da cū Domn cu mână de fier.» — *Cronica Anonimă.*

Avoir une main de fer.

Prov. Franc.

3836 * A avé (fi cu) mâniale legate.

FR. DAMÉ, III, p. 14. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 249.

Mâni legate.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.

* *A legà mâniale cui-va.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 143.

A fi pus în ne-putință de a face un lucru, de a îndeplini o faptă bună sau rea, a fi împedecat în acțiunea sa, a nu avé putere, a fi oprit de piedici materiale sau morale.

3837 * \triangle A legă de mâni și de picere.

HINȚESCU, p. 101.

A'l pune în ne-putință de a se împotrivi voinții noastre.

«Măritișul *te legă de mâni și de picdore.*»

3838 * \triangle A 'și luă mâna de pe cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ott.*

A'l părăsi, a nu 'l mai apără.

3839 * \triangle Om cu dare de mână.

FR. DAME, III, p. 14. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 99.

Om care stă bine, care e bogat.

3840 Cu mâna tare și cu braț înalt.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.

Cu toată puterea fizică și morală de care putem dispune.

3841 * \triangle A pune pre cine-va la mână.

C. NEGRUZZI, I, p. 302. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 444, 512, 831 & 832. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 225. — M. CANIAN, *J. Iași.* — FR. DAME, III, p. 14 & 297. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani, J. Covurluii.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

A'l înșelă.

«Scii una, dragă cuconă Nastasică?... *Ț-am pus la mână.*» — V. ALEXANDRI.

3842 * A prinde la mână.

N. MUSTE, *Letop. Mold.* III; p. 4. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1078.

1° A pune mâna pre cine-va.

«Vrënd să *prindă la mână*, pre boerii Muntenesci, au ședut ascuns în Țarigrad. — N. MUSTE.

2° A prinde pre cine-va asupra unui fapt rău, sau dis plăcut, care 'l pune la discreția noastră.

«*M'au prins la mână*, blăstematul! Da cine dracu mă puné să scriu». — V. ALEXANDRI, *Creditorii.*

3843 * A avé în mână.

M. CANIAN, *J. Iași.*

* △ *A avé la mână.*

FR. DAMÉ, III, p. 41. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi *Palma.*

A ține pre cine-va în puterea noastră, a 'l puté sili să facă ce vroim noi.

3844 * △ A căde la mâna cui-va.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Jerogl.* — G. DEM. TEODORESCU, *Poc. Pop.* p. 503. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 234 & 1612.

* *A venè la mâna cui-va.*

* △ *A încăpé la mâna cui-va.*

FR. DAMÉ, III, p. 14 — *Suz'tóre. Poes. Pop.* III, p. 214.

Vezi *Palma.*

A căde în puterea cui-va, la discreția lui.

Că sunt voinic ai văgău,
Că sunt Miul n'ai știut,
Dér la mână m'ăz căgău.

Ștefan-Vodă, *Poes. Pop.*

Il passera par mes mains.

ODIN, *Curiosités franc.*

3845 A 'și scôte capul din mâna cui-va.

Pravila lui VASILE LUPU, p. 29.

A 'și scăpă vieța.

«Uciderea ce face neștine de frica altuia pentru să 'și scotă capul din mâna lui, acesta să nu aibă certare.» *Pr. V. Lupu.*

3846 * ^ A 'ți fi dat mult din mână.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Sé ȕice celui ce-î tremură mânilé, cam în batjocură.

3847 * △ A 'l dà pe mâna cui-va

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* △ A 'l băgà în mâinile cui-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Valcea.*

1° A dà în puterea cui-va, la discreția lui, a 'l pîri.

2° A 'l înșelà; a rîde de cine-va pre care 'l seie pr ostânac.

3848 * △ Par'că a luat (cutare lucru) cu mîna.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Repede, de odată. Se țice mai ales de o bôlă, de o du rere care dispar de odată.

3849 * A fi în bune mîni.

DIM. TICHINDEAL, *Fab. p. 133.*

Adică a cădè în puterea unui om bun în tôte privințele. Francesul țice, ca și noi: *tomber en de bonnes mains.*

3850 * A 'și frînge mînele.

A. PANN, III, p. 137. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Arată durerea, desnădăjduirea, necazul.

3851 Ii sărută mînele și pe față și pe dos.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 93.*

Arată:

1° O mare dragoste.

2° Năravul celui lingușitor.

3852 A pune mână de la mână.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 332; Amint, p. 161.* — S. NĂDEJDE, *Nuv. p. 156.*

* △ A face ce-va din mână în mână.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

A dà fie-care câte ce-va pentru a veni în ajutorul cui-va.

«Un sat întreg n'ar fi pus óre mână de la mână, ca să pótă face dintr'însul ceva.» — I. CREANGĂ.

3853 * A umblă din mână în mână.

P. ISPIRESCU, *Leg. pag. 197.* — LAURIAN & MAXIM, II, p. 225.

Vezi *Ban.*

Adică de la unul la altul.

«Și se făcu o bucurie mare între dinșii de nu se pôte spune. Bietul Făt-Frumos, umblă *din mână în mână*, căci toți voiaū să 'l îmbrățișeze de mulțumire.» — P. ISPIRESCU.

3854 * \triangle A fi (merge) mână 'n mână cu cine-va.

M. CANIAN, J. Iași. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică în înțelegere, în legătură de prietenie cu cine-va ; a se ajuta unul pe altul, a lucră împreună.

3855 * \triangle Când te-oii aduce de mână.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică nici-odată, mai ales în frasa: «să vii când te-oii aduce de mână.»

3856 * \triangle A'l duce de mână.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A'l călăuzi altul, a fi prost.

3857 * \triangle Pe sub mână.

I. LAURIAN & MAXIM, II, p. 225. — P. ISPIRESCU, *Leg. p. 185.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Incet, pe ascuns, ca să nu afle și alții. Francesul ȃice: *eu sous mains, sous cape*, etc.

«Vorbiră, rîseră, își povestiră fel de fel de lucruri, dără cam *pe sub mână* fiind că-i eră rușine fectorului de împărat să rîdă și să vorbească așa înaintea tătâne-său.» — P. ISPIRESCU.

3858 * \triangle Să fi dat cu mânele de cer.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

N'aș fi cređut acest lucru.

3859 * A bate mână.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 918.*

A dà mână.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226. — ION AL LUI ȘBIERA, *Pov. p. 137 & 168.* — *Pravila VASILE LUPU, p. 37.*

Veđi *Cap. XXII, Mână, Palmă.*

1° A isprăvi un tîrg, a se învoi.

«Florico, mă duc și vii îndată ca să *batem mâna* împreună. Crede-mă, fa, nu scâpă chilipiru de la mână.» — *Florin și Florica*.

2° A fâgădui, a se prinde cu cine-va că va face ore-ce. Acest înțeles se deosibesece puțin de cel precedent.

«Atunci trebuie să socotescă giudețul, acel obraz de se va fi călugărit după ce se vor fi împărțit cu biserica, ce se dice să fie *dat mâna*, pentru că atunci nu iaste loc de-a se mai împreunare.» *Prov. VASILE LUPU*, p. 37.

Daca nu 'i *dă mana* că mergi după mine...» I. SBIERA. *Pov.* 168.

3° A se împăcă.

4° A face ce-va fără temere de vre un rău. Acest înțeles se obicinuesce numai pentru ȱicetorea: *a dă mâna*.

3860 * A dă mâna cu cine-va.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.* II, p. 27.

1° A se întâlni cu cine-va Astă-ȱi se ȱice mai ales: *a dă cu ochii cu cine-va*.

«Dăma Ducăi-Vodă, auȱind aceste vești de Căzaci, și boerii cari erau Caimacamii în Iași, erau bucuroși de una ca această tulburélă, ca să pótă și ei scâpă să nu le mai fie *a dă mâna* cu Duca-Vodă, mai tare aũ început a purtă vestile.» — NIC. COSTIN.

2° A fi potriviȱi, la fel.

«Puteȱi să vė *daȱ mâna*».

3861 * Δ Ieă-te de mână cu el.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

Sunteȱi potriviȱi, tot o apă, cât unul cât altul, de o panură Are un înțeles mai mult defavorabil.

Ils peuvent se donner la main.

Prov. Franc.

3862 * Δ A dă cu mâna de cine-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Văkeea*.

A 'l găsi, a-l află pentru a 'l pedepsi.

3863 * Δ A 'i fi peste mână.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A nu 'i fi îndemână

2° A fi departe.

3864 * Δ O mână de . . .

I. NECULCE, II, p. 257.

«Scie și el o mână de carte.»
«Eraū o mână de omenī.»

3865 * A avé mâna curată.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 226.

A se scie curat în consciință, a se purtă cinstit, a conduce și administră cu fidelitate, a nu alergă după căștiguri ne-cinstite.

3866 * △ Una la mână.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.* — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1352.

1° Când din mai multe așteptări ale nōstre, una s'a împlinit și nădăjduim că succesul de astă-zi nu este de cât începutul unei serii de isbândi.

«Șatară! în sfirzit m'am făcut boțerū!... *Una la mână* și cele multe 'nainte!» — *Boțerū și Clocol.*

2° Când unul vré să arete că, osebit de ceea ce se vorbește, încă mai e ce-va.

MĂȘE

Veți *Oltōn, Venit.*

3837 Mășeua cleștele, ohtica sapa și lopata, și ciuma fuga.
IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108.

Veți *Dinte.*

Adică când te dōre mășeua s'o scoți, când te îmbolnăvesci dē ohtică să 'ți sapi grōpa, și la ciumā să fugi (GOLESCU).

3868 * Fie-care scie unde 'l dōre masaua.

V. FORESCU, *c. Folviceni, J. Suciava.*

Veți *Cismă.*

Fie-care om își cunoșce pāsurile.

3869 * △ A lepădă ca pe o măse stricată.

Preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Coșorți, J. Mehedinti.*

*Il dete afară 'ndata
Ca pe o măse 1) stricată.*

A. PANN, III, p. 24. — HINȚESCU, p. 45

1) Hințescu, din greșelă serie: masă.

A depărtă pre un om. a lepădă un lucru fără părere de rău ca un ce păgubitor și lipsit de ori-ce folos.

3870 *△ Cât să pue p' o măsé.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostva, J. Dorohoiu*. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 145; *Unch. Sfăt.* p. 81. — FR. DAMÉ, III, p. 30.

* *Nici p' o măsé (măsu) n' are ce pune.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 23. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*.

Nici cât p' o măsé.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 540.

Nu le ajungé nici pe o măsé să pue.

P. ISPIRESCU, *Séve*, p. 82.

Adică fórte puțin; arată o mică cantitate.

«Și-l mănâncă așa de iute și cu așa poftă, de 'ți păré că *nici p' o măsé n' are ce pune.*» — I. CREANGĂ.

Il n'en a pas pour sa dent creuse.

Prov. Franc.

3871 *△ A trage (suge) la măsé.

T. SPERANȚĂ, I, p. 53. — DR. SOFIA NĂDEJDE, *Nuv.* p. 19. — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 28 & 48. — FR. DAMÉ, III, p. 30. — M. CANIAN, *J. Iași*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*. — GR. JIPESCU, *Răur. Oraș*, p. 112.

*△ *A trage la măsu.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

*△ *A 'și încâlđi măséua.*

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 30. — FR. DAMÉ, III, p. 30. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*.

*△ *A 'și stropi măséua.*

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 28 & 48. — P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 30. — FR. DAMÉ, III, p. 30. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*. — G. POBORAN, *inst. c. Slătina, J. Ol.*

A bé, a bé mult. a se îmbătă.

«Stai mai bine să-î tragem la măsé' că'e o litră de tămîtoşă.» — D^a S. NĂDEJDE.

3872 * \triangle A 'şi pili măséua.

G. OBOBAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaş înţeles ca la No. 3871.

3873 A nu avé cu ce 'şi stropi măséoa.

BARONZI, p. 43.

A nu avé eu ce bé, a fi sărac.

3874 * Căt te-ai scobi în măsé.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Dinte*.

Repede, într'un scurt interval de timp.

3875 * A 'i scóte şi máselele (din gură).

LAURIAN & MAXIM, II, p. 249. — FR. DAMÉ, III, p. 30. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 234 — GR. JI-PESCU, *Opinc.* p. 62.

Veđi *Dinte*.

A'î luà tot ce are, a'î sărăci cu desăvîrşire făcêndu'l să plă-téscă o datorie, de unde are săă nu are.

3876 \triangle A fi scobit în măsele.

G. DEM. TEOD., *Poes. pop.*

Gata să mănânce, lihnit de fóme.

Vine 'mpératul îndată
Cu oştirea lui tótă :
O sută cinci-đeci şi cinci
De cei mai voinicî
Cu feţele alese,
Cu mánicile sumese,
Scobiţi în măsele,
Gătiţi, sócre mare,
Pentru óspele tele.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*

3877 * \triangle A pune măséua.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A bé ţépăn; se đice pentru beţivi.

3878 * \triangle A 'i face cu măséua.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 28.—*Maior*
P. BUDIȘTEANU, c. *Bucuresci, J. Ilfov.*

Veți *Ochiu.*

A 'i face semn.

3879 Nu mă dor măselele de

LAURIAN & MAXIM, II, p. 249.—
FR. DAMÉ, III, p. 30.

Adică: nu 'mă pasă.

3880 * \triangle Îi pocnesc măselele.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

De frică sau de nevoie.

3881 * \triangle Îi țipă (scapără) măséoa.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

E în mare strîmtóre, în mare nevoie. \blacktriangleright

3882 * \triangle A 'i crapă măséua (măsaua) în gură.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 5.—E. I.
PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covur-*
luiu.—GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêr-*
lad, J. Tutova.

1° De necaz, de ne-răbdare.

2° De nevoie.

«Așteptam cu neastîmpăr să vie un lăinic de școlar de afară, căci eră poroncă să nu eșim câte doi odată, și 'mă crapă măséua 'n gură, când vedem că nu mă vine.» — I. CREANGĂ.

3883 * \triangle A 'și culege măselele.

M. CANIAN, *J. Iași.*

* \triangle A 'și culege măselele de pe jos.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiu.

A fi fost bătut cum se cade.

3884 * \triangle De 'i sar măselele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Pentru o lovitură puternică peste obraz.

3885 *△ De 'i troznesc măselele.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Acelaș înțeles ca la No. 3884.

MAȚ

Veđi *Cat, Față, Mânie.*

3886 Mațele în om încă tot se cêrtă.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 14; I, p. 55.

*△ *Mațile (mațele) în om se cêrtă, dar om cu om.*

A. PANN, II, p. 102. — HINȚESCU, p. 102. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humle, J. Argeș.* — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosocet, J. Mehedinți.*

Traiū fără cêrtă nu se pôte. Când doi se cêrtă și li se reproșeză de ce se cêrtă, ei răspund prin acêstă țicere.

3887 *△ Tu îl bagi în mațe,
Și el ese în față.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 52; I, p. 114. — *Semin. Buc. cl. VIII,* prin P. GĂRBOVICEANU, *prof.*

Se țice despre vin.

3888 *△ A 'i chiorăi mațele de fôme.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 158; III, p. 128 — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149. — HINȚESCU, p. 102. — G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

Se țice celui sărac, care nu are nici ce mânca, precum și despre cel flămând.

3889 *△ I-a mas sôrecii în maț (mațe).

E. I. PATRICIŪ *inv. c. Bursucani J. Covurluiū.* — G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

Veđi *Pântec, Burtă.*

Se țice despre cel flămângios.

3890 *△ A fi cu mațele pistrițe.

PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosocet, J. Mehedinți.* — T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

* Δ *Pestriț la mațe.*

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.* IX, p. 453. — CARAGIALI, *Conv. Liter.* XIII, p. 253. — FR. DAMÉ, III, p. 31. — E. I. PATRIGIU, *Înr. c. Smulți, J. Covurluii.*

Este d'ăi cu mațe pestrițe.

V. ALEXANDRI, *Conv. Liter.* I, p. 330; *Teatr.* p. 49. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 379.

* Δ *Om cu mațe pestrițe.*

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI
Mss.

* *A avé mațe pestrițe.*

I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman.

* *Alb la cap și pestriț la mațe.*

Alică ține-minte, care nutrește gânduri rele altora, într'un cuvânt, rău ca șerpele cel pestriț care, după credința poporului, este cel mai veninos dintre toți șerpii.

Câte-odată se dice și despre omul fățarnic, bun la vorbă și rău la inimă. Vezi No. 2144.

3891 * Δ *A fi țărcaț la mațe.*

G. P. SALVIU, *Înr. c. Smulți, J. Covurluii.*

Acelaș înțeles ca la No. 3890.

3892 * Δ *A fi cu matele bățate.*

T. BĂLĂȘEL, *Înr. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 3890.

3893 * Δ *A avé mațe-negre.*

FR. DAMÉ, III, p. 31.

* Δ *A fi negru la mațe.*

G. P. SALVIU *Înr. c. Smulți J. Covurluii.*

Acelaș înțeles ca la No. 2144 și 3890.

3894 * \triangle A fi rău la mațe.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Căvurluiș.*

Acelaș înțeles ca la No. 3893.

3895 * \triangle A fi mațe-fripte.

AURELIU CANDREA, *Rev. Nouă, VII, p. 411.*

Om sărac, care n'are nici ce mânca.

3896 * \triangle A frige la mațe pre cine-va.

G. POBORAN, *inst. J. Ol.*

A'l supără, a'î face vre-un ne-ajuns. Se aude în Moldova.

3897 * Mațe-gôle.

AURELIU CANDREA, *Rev. Nouă, VII, p. 411.*

Acelaș înțeles ca la No. 3895.

3898 * A fierbe mațele în cine-va.

FR. DAMÉ, III, p. 31.

A turbă de necaz.

3899 \triangle * A'l pătrunde la mațe.

G. POBORAN, *inst. s. Slatina, J. Ol.*

A'l miră grozav, a'l atinge rău.

«Vorba lui m'a pătruns la mațe.»

3900 * A versă și mațele.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 252.

1° A versă rău.

2° A ucide.

3° A se indignă foarte, a avé mare gréță de o faptă saú personă mișelă.

3901 * A ține maț.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 252.—
FR. DAMÉ, III, p. 31.

Veđi Gaie.

A nu măi încetă, a nu măi dà pace.

3902 * \triangle Apucă ca găia mațu.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Se dice de acel care, ori-cât i s'ar spune, tot pe a lui o ține.
A se adăogă la No. 1822.

3903 A se lărgi mațul cui-va.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold. II, p. 23 & 29.*

Vezi *Mână.*

A fi ne-sățios, a pofti multe.

«De care vedând boierii că nu mai pot birui nici mai pot sătură nesațitul Ducă-Vodă, că i se desfînase și *i se lărgise mațele* spre luat, ce numai ce l'au căutat a se risipi.» — N. COSTIN.

3904 * A se lungi cui-va mațul.

M. CANIAN, *J. Iași.*

A 'i fi fόμε; a se lăcomi.

3905 * \triangle A 'și împarți mațele cu druga.

G. POBORAN *inst. c. Slatina, J. Olt*

Acelaș înțeles ca la No. 4469.

MIJLOC

3906 * \triangle A fi môle de mijloc.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Lingășitor, țăritor.

3907 * Mijlocelul ca nojița.
Curșoru ca tăgărța.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănescu, J. Vâlcea.*

Se dice fetelor și nevestelor fudule, însă urite la trup.

MĂRUNTĂIE

3908 A scie tôte mărunțăiele din cine-va.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 162.*

Vezi *Inimă.*

A cunoșce pe un om cu desăvîrșire, și chiar gândurile lui cele mai ascunse.

«Căci eă șed călare în inima lor și, nu că mă laud, dar *scii tôte mărunțăiele* dintr'insul.» I. CREANGĂ.

MOȘ

Veđi *Cap. XII, c. Moșii, a Murii.*

- 3909 Și moșului îi plac tóte,
Dar să le ródă (ródă) nu póte.

A. PANN, III, p. 72.— HINȚESCU,
p. 111.

Veđi *Om.*

Se ȓice celui care se încercă să săvîrșecă lucruri peste puterea lui

- 3910 * Δ Căt e moșul de bėtrán
Tot dorește měr din sîn.

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 362.

Se ȓice despre omul care a îmbetránit și tot nu se lasă de dragoste.

- 3911 Moșul traiful ș'a remerit
Și ca vultur (ul) a 'ntinerit.

A. PANN, III, p. 141.— HINȚESCU,
p. 191.

Se ȓice când omul, gata să se pėrdă, scapă de mórte și își recapetă puterile; mai ales despre cei în vîrstă.

- 3912 A ișit și moș
Din coș.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 1.

- * Δ *A eșit și moș
Din coș.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Veđi *Grópă, Tiriș-Grăpiș.*

1° Se ȓice când se scólă bolnavul din pat, după o bólă îndelungată (GOLESCU).

2° In bătaie de joc, când cine-va face un lucru pe neașteptate.

Când ierna e pe sfîrșite și copilașii, încep să ėsă din case la momirea unor slabe rađe de căldură, câte o cėtă dintr'înșii rázemați de prispa casii repetă cu dușoșie:

Ești sóre
Din 'nchisóre,
De 'ncălȓesce,
Óse góle;
*Ești moș
Din coș,*

Că vine cucónele
Și daū cu pistólele!
Buuuuu!

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 97.

3913 * \triangle Până a trece moșul grosu, trec caprele dosu.

IULIU VULCĂNESCU, *stud. c. Pelesci, J. Doljiū.*

Când unul nu se grăbescce și alții îi apucă înainte, saū îi scapă ce-va din mână.

3914 A spune despre moși péroși.

FR. DAMÉ, III, p. 205.

*Tot înșiră la gogoși,
Spuind despre moși péroși.*

A. PANN, I, p. 9.—BARONZI, p. 57.

A spune povești, lucruri cari nu pot fi; se țice despre cei mincinoși saū, precum [spune A. Pann, despre pedanți și copilăroși.

3915 Tot înșiră la gogoși,
Spunend despre moși strămoși.

HINȚESCU, p. 70.

A spune povești, a vorbi de lucruri vechi pre cari nimeni nu le pôte cunósce saū controlă. Se țice despre cei mincinoși și flecarī.

3916 * \triangle A spune (ține, vorbi) moși pe groși.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 332.—GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 29 & 185.—D. BOLINTINEANU, *Lelele,* p. 51 & 81.—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți J. Covurluiū.*

A promite moși pe groși.

BARONZI, p. 46.

* *A îndrugă moși pe groși.*

Semin. Buc. cl. VII prin P. GĂRBOVICÉNU, prof.

Acelaș înțeles ca la No. 3914.

«Rumânu s'a dedat a polecri, că spune la moși pē groși pe ce'l ce'i tot dă mereū cu Dumneđeū să'l ferte, adică: lume, cășcați gura numaī la noi; vedeți-ne lume.» — GR. JIPESCU.

Incălecaiū pe un lemn,
La bine să vē îndemn.

Încălecaiu pe un cocoș,
Să vă spuiu la *moș pe groș*.

P. ISPIRESCU.

3917 De pe la ai moși putreți.

M. PASCULESCU, *la Intâm.* p. 6.

* △ *Vorba asta e (de) când cu moșii putreți.*

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 146; III,
p. 118. — preot C. BUNGEȚIANU, *inv.*
c. *Cosovăț*, J. *Mehedinți*.

Vezi *Bun.*

Adică de demult.

Se țice când cine-va povestese vre-un fapt ce a trecut de mult și pre care cei-l-alfi nu sunt dispuși a'l ascultă.

3918 De când cu moșii roșii.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 157.
— FR. DAMÉ, III, p. 67.

Adică de demult. Vezi No. 3917.

Se mai țice și când cine-va spune multe cari nu se pot împlini.

3919 * △ De când cu moșii verzi.

BARONZI, p. 48. — FR. DAMÉ, III,
p. 67. — ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. *Argeș*.

Acelaș înțeles ca la No. 3918.

3920 * / La moșii ai verzi.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 261. — I. M.
POPESCU, *inv. c. Cocănesci-Mărgi-*
neni, J. *Ialomita*. — K. A. ZAMFI-
RESCU-DIACON, *inv. c. Știubenii*, J.
Do ohoi. — LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.*
p. 363.

Adică nici-odată.

«Vei mai căpăta și tu cap la moșii ai verzi, ori la Pascele cailor. — P. ISPIRESCU.

MUIERE

Vezi *Barbut*, *Dinte*, *Drac*,
Dumnezeu, *Grară*, *a Imbro-*
bodii, *a se însură*, *Mână*, *Mîn-*
te, *Miros*, *Cap. IX & XXI*, *e*
Măiere, *Mumă*, *Pânză*, *Pătă*,
Sămbătă, *Șerpe*, *Zestre*.

L E C E N D Ă

Când a făcut Dumnezeu pe rumân, a făcut și pe muere, și uite cum:
A făcut Dumnezeu două păpuși de pământ și a suilat în gure-le dă le-a

înviat. Dumneleu avé puse d'o parte o furcă de tors și cu fusu ei, și un cîumag, și Dumneleu a ȕis: muerea sã-ș ieã furca cu fusu, și omu sã-ș ieã cîumagu.

Atuncea ș-a ales: omu s-a dus la cîumag și muerea la furcă.

Ei mãi mult sã jucuã cu furca și cu cîumagu, da de lucrat nu lucrau mãi nimic, cã ei erau îmbrãcați în unghie, peste tot trupu, de nu-i rãsbãgeru, și mâncau pome dup 'în pometuri și de unde luaũ, creștã altu la loc și așa cã numai scãde de loc.

Da muerea ca muerea, ea tot sãcã la minte și la noroc, într'o ȕi dormã barbat-sãu și vine dracu la ea și-i ȕice: «Ieã, fã, mere din pomu ȕa care v-a ȕis Dumneleu sã nu mâncați, și mânãncã, cã sunt uisce mere grozav de bune.»

Muerea l-a ascultat, a luat și a mânãcat, da dracu de colo: «storce, fã must pe gât și bãrbat-tãu» Ea prãstã și blestematã, a stors și bãrbat-sãu pe gât. Da ei o datã a sîmțit, și a pus mãna în beregatã, și a strîns cãt a putut, ca sã nu sã ducã mustul pe gãt, și d'atunci rumãnu are nodu ȕa în gât și muerile nu-l au. Dumneleu cînd l-a vãzut cã l-a calcãt porunca, l-a luat la plesnete de bicã și l-a blestemat pe rumãn sã sã arãvescã cu apa și pe muere, cu furca sã sã arãnescã! și pomu unu s-a uscat, alți o rãmas sterpi, și grãdina aȕa s-a pãrãsit, și d'atunci e rãu de rumãn pãnã în ȕiua de aȕi, numai din pricina muerii.

Și muerea d'ȕia e blestematã sã n'albã crucea 'ntregã, crucea ei numai cu trei cornuri, și ai vãȕut cã și cununia mueri are trei cornuri și a barbatului patru, cruce 'ntregã, și din muere nici popã nu sã face, nici barim în altari n'are voe sã între. Ea e mai pãcãtãsã ca rumãnu, ori pe unde o fi ea. Și apoi și fãptura muerii e mai în chipu dracului, cã ia sã rãmãe o muere în pelea gãlã, cã se spãrie și fuge și dracu de ea. Și mintea muerii e mai prãstã d'o sutã de ori ca a barbatului; ea are mintea copiilor, și d'ȕia e și vorba cîntecului cã muerea e.

Poale lungi și minte scurtã

Muere ne priceputã!

Ea n'are nici un curaj, da de drãcovent întrece și pe dracu.

Nu veȕi cãte descintece, cãte fermece dã 'nchãga apele de s'o fi minunãnd și dracit; tot muerea le face.

Și n'a mințit seracu al d'a ȕis cã: muerea a albit și pe dracu, și zãu așa e! Ba, Dãme pãzãșce, d'o fi cum sã povestește din bãtrini, apãi noi ȕicem cã ședem cu muere în casã, și noi mulți om fi ședãnd cu gol dracu.

Șezãtoarea III, p. 31.

3921 * △ Muieria ne-certatã ¹⁾
E ca mãra ne-ferecatã,
Nu maciunã bine.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105,
II, p. 123. — HINȕESCU, p. 112. —
Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GÄRBOVICËNU, prof.

*
Muieria ne-batutã
E ca mãra ne-ferecatã.

DIM. ZANNE, *arch. J. Ilfov.*

Veȕi *Femeie.*

1) Hinȕescu scrie: ne-cercatã.

După cum móra trebuie ferecată pentru a scóte málaiú bun, tot așa și femeia trebuie bătută pentru a puté face trébă cu ea.

Beaumanoir ne spune că, pe timpul lui Saint-Louis, bărbații avéú, după lege, dreptul să'și bată nevestele à loisir, adică cât le plăcé, nu trebuia însă să le omóre, saú să le calicéscă.

O vechie ȓicere din Languedoc, care se aude și astăȓi, ne arată că fetele din Montpellier, ca și Románcele nóstre, consideră bătaia ca un semn de dragoste.

Lei castagniou dou brazié
Petoun kan soun pas mordudes:
Lei filiou dé Mounpelié
Plouroun kan soun pas battudes.

3922 Muiera întrece și pe dracul.

REINSBERG-DÜRINGSFELD, I, p. 248.

Arată viclenia și réutatea muierii. Veȓi legenda de la No. 3331.

La femme sait un art avant le diable.

Prov. Franc.

La donna ne sa un punto più del diavolo. 1)

Prov. Ital.

3923 Muiera judecă pe dracul, îl scóte și dator.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104.

* △ *Muiera îți judecă pe dracul, și ȓi'l scóte și dator.*

A. PANN, II, p. 118. — ANDREI MARINESCU, *în v. c. Humele, J. Argeș.* — HINȚESCU, p. 49. — *Semin. Buc., Cl. VIII, prin P. GÁRBOVICÉNU, prof.*

Veȓi *Femeie*.

Pentru că meșteșugul femeesc e mai mare de cât cel drăcesc. Veȓi legendele de la No. 3333 și 3336.

I donn i ghe l'ân fada anca al diavol. 2)

Prov. Milan.

3924 Unde e muiera nu mai are dracul nimic de făcut.

REINSBERG-DÜRINGSFELE, *apud G. Dem. Teodorescu, Cercet.* p. 30.

Acelaș înȓeles ca la No. 3922.

ȓȓб баба, тѹтъ не наѹоберѹ черѹб. 3)

Prov. Rus.

1) Femeia scie un punct mai mult de cât dracul, adică: întrece pe dracul.

2) Femeile au înșelat chiar pe dracul.

3) Unde e femeia, dracul e de prisos.

3925 * [△] Ascultă din dece vorbe și una a muerii, (muierii).

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 43; I, p. 153. — HINȚESCU, p. 195 & 205. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 234. — Preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Coso-văț, J. Mehedinți.* — ANDREI MARI-NESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Și una 'a muerii din dece cuvinte ține minte.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 42; I, p. 152.

* *Din dece una s'ascuți și a femeii.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad J. Tutova.*

Cu tôte că *sfatul muierii numai muierilor folosesce*, tot e bine să ascuți câte odată și sfatul muierii, mai cu sémă în ale gospodăriei. Probă următórea poveste.

CA SĂ ASCUȚI BINE ESTE ȘI SFATUL UNEI NEVESTE

Nastratin Hogea ¹⁾ la multe a se gândi nu 'i plăcea
 Și cam pătimea adesea după cele ce făcea.
 Odată cârmuitorul al aceluiaș județ
 Aci 'n sat pentru o seră poposind ca un drumeț,
 Și vedând el că sătenii toți cu marț, cu mică alerg
 Care de care mai bune plocóne să 'i ducă merg,
 Socoti Nastratin-Hogea mai jos a nu se lăsa,
 Și ca ce lucru să 'i ducă, întrebă nevasta sa.
 El dîcú gutuț să 'i ducă, ea, ba smochine îi dîcea.
 Și părerea între dînșii unul altui nu 'i plăcea.
 Disputându-se ei ast-fel ca la un minut de cés,
 Ca să ducă tot smochine nevêsta lui l'a rēmas.
 Decî din pom cele mai cópte smochine el culegând
 Și 'n grab la cârmuitorul cu diasele alergând,
 Se uită cârmuitorul, și sciundu'l cam bufon:
 Déră tocmai smochine, dîse, găsiși să 'mî aduci plocon,
 Și cum sta 'n genuchi cu coșul ca fiește-ce supus,
 Cârmuitorul îndată pe slujbașii s'ei a pus
 Să ȳea acele smochine și fie-care pe rind
 Să 'l lovescă și în cap cu ele toți câte una dând.
 Când lui Nastratin acestea slujitorii o făcea
 El la tótă lovitura, bodaproste le dîcea.
 După ce striviră tóte smochinele în capu 'i gol,
 Li dîse cârmuitorul: ardică-te de jos, scólă
 Și îmi spune adevêrul de ce, voiú să sciú și eú,
 La fie-ce lovitură tu ai mulțumit mereú?
 Rēspunse Nastratin Hogea: Să-ți spun; eú ca un sárac

¹⁾ Nastratin-Hogea a fost șóitaru Sultanului Baiazet Ilderim. Cârmuitorul orașului de care se pomenește aci, nu este altul de cât vestitul Tamerlan, înaintea cărui se înălțășă Nastratin-Hogea trimis de obșteea orașului Constantinopol ca să cerșescă mila fiorosului invingător.

Ne având nici o putere vre-un plocon bun să-ți fac,
 Am sfătuit cu revêsta să 'ți aduc nîsce gutui,
 Ea dîcîe s'aduc smochine, eû în contra îi stătuî,
 Dêră 'n cele de pe urmă de gura ei m'am supus
 Și aceste puținele smochine ți le-am adus.
 De acea cînd în capu-mî smochinele moi simțem
 De sfătuirea nevastăî mulțumirile făcêm;
 Că de aducêm ploconul gutui, precum dîcêm eû,
 Atuncea eră să fie vai de acest cap al meû!
 De acea este bine ca s'ascultî și să învețî
 Și o povață de-a femeii din patru-deci de povești:
 Că eată eû, cu întîmplare, prin povața ce 'mî a dat
 Cu aceste moi smochine scăpai cu capul nespert.

A. PANN, *Nastratin-Hogea*, p. 12.

Intr'o altă anecdotă, *Povestea vorbiî*, p. I, pag. 152—154, doi bărbați aû plecat la un drum; pe amîndoi îi povățuiesc muierile ce să facă și cum să se pôrte. Unul care s'a ținut de sfaturile nevastăî s'a înapoiat cu bine; iar cel-alt care n'a ascultat'o, s'a întors a-casă fără parale și prăpădit ca vai de dînsul.

Qvinnoråd kan ock stundom vara godt. 1)

Prov. Sued.

3926 Muierea cât dê puternică, bărbat pē jumătate.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 321.

Arată cu cât bătutul întrece pe muere.

3927 Muierea e jumătate de cruce, rumânu e cruce întregă, cruce de voinic.

GR. JIPESCU, *Opînc.* p. 73.

Acelaș înțeles ca No. 3926.

Să scie că cununa de nuntă a bărbaților are patru cercuri și a femeii trei. Veđi în acêstă privință, *Mss.* I a lui Iordache Goleseu, p. 733, *vorbe și rêsponsuri potrivite*, precum și în basmele lui Ispirescu, Ediția din Craiova 1893, paginile 129—131

3928 Muierea pôle lungi, minte scurtă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 113, II p. 101.—PIINȚESCU, p. 112.

Muierca pôle lungi și minte scurtă.

DR. GASTER, *Liter. pop.* p. 217.

Ca muierca cu pôle lungi și cu minte scurtă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 97

1) Câte odată pôte fi și sfatul muierii folositor.

* -- *Femeia 'i pôle lungi și minte scurtă.*

CAYR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

Veși *Haină, Plătă, Pôlă.*

Arată slăbiciunea minții la muiere.

Γουαυλὸς φρένας. ¹⁾
Prov. Elin.

Mulieris animus. ²⁾
Prov. Lat.

3929 Muierea minte ușoră.

IORD. GOLESCU, *Mss. I,* p. 322.

Veși No. 3928.

3930 Limba muierii cușit cu doă ascuțituri.

IORD. GOLESCU, *Mss. I,* p. 277.

* Δ *Limba muierii cușit cu două ascuțisuri.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humel,*
J. Argeș.

Veși *Limbă.*

Acelaș înțeles ca la No. 36^o5.

Limba muierii c spada ei; n'o lasă nici odată să se ruginescă.

Prov. Chin.

3931 Muierea dacă 'mbêtrânesce și vimeni o mai privesce,
la verigă gândesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II,* p. 258.

Ne mai putând face ticaloșii pe sêma ei, îndemnă pre alții
la rele.

3932 M'a înzăbălat muierea
Și mă jôcă cum ('i) e vrerea.

A. PANN, II, p. 158. — HINȚESCU,
p. 83.

Se țice despre bărbatul care e sub papucul muierii.

3933 Pe muierea (muierea) înțeleptă o bate cine-va și 'i
e rușine să plângă; iar muierea (muierea) rea
numai dintr'o vorbă ardică mahalaoa în cap.

A. PANN, III, p. 18. — HINȚESCU,
p. 112.

¹⁾ Minte de muiere.

²⁾ Idem.

Tot e mai bine să ai a face cu un om deștept de cât cu un prost. Să ție, mai ales, pentru femeile rele.

3934 Gândurile muierii sunt răshirate ca cõda dracului

Gr. JIPESCU, *Opinc.* p. 42.

Nimeni nu le põte cunoșce.

«Nu 'ți spuseiũ cã eram o fițã, un nod, acolo? Ce sã cunosc eũ ce-i plesnia mueri'n cap! Nu 'nțelegi cã *gãndurile muerii sunt rãshirate ca cõda dracului.*» — Gr. JIPESCU.

Femme et melon

A peine les cognoist-on.

Prov. Franc.

*Wie kent er ooit, naar regten eisch,
Meloenen en het vrou wenvleisch? ¹⁾*

Prov. Oland.

3935 [△] Muerea rea singurã își dã palme, ș'își bate capul de pereți (pãreți).

A. PANN, III, p. 17.—HINȚESCU, p. 112.

Aratã pãnã unde põte merge rãutatea femeilor.

3936 [△] Muieria poftesce și la urdã de curcã, și la lapte de cuc.

Gr. JIPESCU, *Opincar.* p. 150.

Aratã firea ne-sãțiosã à muierilor, cari poftesc pãnã și lucruri ce nu pot fi pe lume.

3937 * Pe muerea în tõtã viêtã sã o porți în spinare, și odatã sã o lași jos, iar ea sã vaitã cã a ostenit.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 160; III, p. 129.

Muieria e vecinic nemulțumitã.

3938 * [△] Muieria are nouë gãuri.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 103.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*
J. Argeș.

Muieria are nouë gãuri și multe cere.

A. PANN, II, p. 110.

¹⁾ Cine cunoșce dupã o drãptã cercetere, pepeniũ și carnea femeilor.

‡ Nevêsta nouă gură are.

A. PANN, *Archiv*, p. 13.

Muierca are nouă gură și multe cere.

HINȚESCU, p. 112.

△ Femeia are nouă gură și să i le astupi pe
iote, tot nu se îndestulează din lăcomie.

Gr. JIPESCU, *Opinc.* p. 150.

Arată firea ne-sățioasă a femeiei; de unde și vorba: nu te
însură, măi vere, că femeia multe cere.

3939 Muierca înghite o mare întregă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 320.

Acelaș înțeles ca la No. 3938.

3940 Firea muierii saț n'are.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 327.

Același înțeles ca la No. 3938.

3941 * △ Muierca dă la cap răcesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 45.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Huncle*,
J. Argeș.

Arată slăbiciunea muierii la minte (GOLESCU).

✓ 3942 Muierca este vas slab, de nimic se necăjește. și cu
nimic se îmblândește.

A. PANN, II, p. 125.— HINȚESCU,
p. 112.

Arată firea cea slabă și schimbătoare a femeiei.

✓ 3943 Muierca ca un vas slab ce lesne se sparge.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 98

Acelaș înțeles ca la No. 3941.

3944 De muierca nu scapă nici dracul!

V. A. URECHIUȘ, *Cons. Liter.* XXI,
p. 1104.

Vezi Femeie.

1° Pe toți îi potrivește și îi rămâne muierca.

2° Nu scapă nici un bărbat ne-însurat.

3945 Cea ce săvârșește muierca nimenea nu poate săvârși.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 103;
II, p. 114.— HINȚESCU, p. 112.

Arată dibăcia cea ne-întrecută a muierii. Veđi A. Pann, *Povestea vorbeii*, I, p. 53—59.

Weiberlist Geht über alle List. ¹⁾

Prov. Germ.

Astuzia di donne le vince tutte. ²⁾

Prov. Tosc.

3946 * Mușerea a îmbetrănit pe dracu (dracu).

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 158; II, p. 118 & 121. — HINȚESCU, p. 112. — P. ISPIRESCU, *Leg. I, Ediț.* 1872, p. 164 — DR. GASTER, *Liter. pop.* p. 217.

* Δ Mușerea a 'mbetrănit pe dracu cu discreșirea unui hir de pěr.

(GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 115.

* Δ Mușerea a 'mbetrănit pe dracu cu descrișirea unui fir de pěr.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — PREOT C. BUNGETIANU, *inv. c. Cosoveli, J. Mehedinti.*

* Mușerea a înalbit și pe dracu.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* Mușerea îmbetrănesce pe dracul.

M. CANIAN, *J. Iași.*

Veđi *Femeie*.

Arată iscusința cea mai mare a muierii.

S N Ó V Ă

Un om avé un petic de loc lângă moșia unui drac. Dracul tot mereu luă din locul omului măbindu-și balta sa. La urma urmelor omul se necăjesce și se ieă la cértă cu dracul după ce însă se învoesc, făcând o prinosre, și anume: dracul să slujescă la om un an de țile, și să facă tot ce i se va porunci. Dacă dracul va îndeplini bine tot ce i se va cere, atunci locul să rămână al lui. Slujesce dracul pe om, făcându-și slujba bine și în toate, ast-fel că rămăsese numai câte-va țile până să se împlinescă anul. Omul speriat se vorbește cu nevêta, cerându-i sfatul. Femeia îi rêsponde

¹⁾ Vicleșugul femeiei întreec orî-ee vicleșug.

²⁾ Șiretenia femeiei le întreec pe toate.

să n'aibă frică, și smulgând un fir de păr de la subsiōră îl dă dracului cerându'î ca să'l descrețescă. Dracul tea firul și cărcă toate mijlocele de a'l îndreptă. Îl trage prin dinți, îl încâlțesce la foc, îl bate cu ciocanul și firul mai rău se încolăcé. In cele din urmă, vădënd dracul că această poruncă nu o pōte îndeplinî, fuge rușinat, cu părul albit de atâta trudă, și lasă omul în pace, rămânënd păgubaș și de slujitul de pân' aci. Și ast-fel a rămas vorba că *muțerea a îmbêtrânit pe dracu*.

A se vedé în *Povestea Vorbei*, II, pag. 118—121 una din nenumeratele variante a acestei snōve, care se încheie cu următoarele versuri:

Ștatăt s'a necajit dracul
Cu pustiui păr, sêracul,
Cât începù să albescă
Pêrul, și să îmbêtrânescă.
Ba și cocoșat rămase
Neviindu 'î să se lase,
O muere să'l supue
Și moșia să 'î rēpue.
Dar în cele după urmă,
Mōrtea care tōte curmă,
Scăpă și de dînșii dracul
Și iar își stăpânî lacul.
Dar cocōșa din spinare,
Și barba crescută mare,
I-au rămas ca moștenire,
Spre vecinică pomenire:
Că *muerea* de când vécul,
A îmbêtrânit pe dracul.

3947 * △ Unde vede muere
Par'că îl lipescî cu miere.

A. PANN, *Edit*, 1889, p. 105. —
GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J.
Tutova.

Orî-unde vede muere
Par'că îl lipescî cu miere.

A. PANN, II, p. 109.

Orî unde vede muțere,
Par'că îl lipesce cu miere.

HINȚESCU, p. 112.

Pentru cei berbanți,

3948 * △ Sfatul muerii (muierii) muerilor (muierilor) folosesce.

A. PANN, *Edit*. 1889, p. 43; I,
p. 153; III, p. 127. — HINȚESCU
p. 175. — ANDREI MARINESCU, *în*
c. Iumele, J. *Argeș*.

Muierile nu ne pot dă sfaturi bune căci, după cum măi dice
Românul, dînsele aũ *pōle lungă și minte scurtă*.

Loda, ma 'un fari di donna cunsigghiu. 1)

Prov. Sard.

Frauenrath und Rübensaat geräth alle sieben Jahr. 2)

Prov. Germ.

3949 * △ *Muerea (muieroa) care nu va (vré) să plămădescă,
tótă ȕioa cerne.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 103.—
preot C. BUNGETIANU, *inv. c. Coso-*
văț, J. Mehedintă. — ANDREI MARI-

NESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

*Muerea care nu va să facă azimă tótă ȕioa
cerne.*

PANN, *Fab.* I, p. 38.

*De va fi să nu volescă,
Muieroa să plămădescă,
Șade, cerne, până mâine
Și tot nu frămintă pâne.*

A. PANN, II, p. 158.—HINȚESCU,
p. 203.

* △ *Muerea care nu vré să facă mămăligă tótă
ȕioa cerne.*

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂR-
NOVICĂSU, prof.

*Muliéra ȕe nu va s'fremintă, tuta ȕioa ma
tot ȕérnd. 3)*

ANDREIŪ AL BAGAVŪ, *Cart. Aleg.*
p. 62.

* *Mliarea când nu va s'fărmită, tuta dzua în-*
țérnd. 4)

I. GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

* *Mulierea, care nu va s'fărmită, tótă ȕua în-*
țérne. 5)

D. A. MILESCU, *Gazet. Maced. I.*

1) Laudă, însă nu urmă sfaturile femeilor.

2) Sfaturile muierilor și sēmînța de morcovî sunt bune la fie-care șapte ani.

3) 4) & 5) Muieroa care (când) nu vrea să frăminte, tótă ȕioa (tot) cerne.

Veđi *Femeie, a Frământă.*

Se ȃice despre cei cari, ne vroind să facă o trebă, își pierd vremea cu pregătirile ei, sau tot caută nod în papură ca să nu o facă. Se mai ȃice și despre cei leneși.

F A B U L Ă

Nevastă! mi-am și uitat
Turtă de când n'am mâncat!
Și cum aș mîncă acum,
Cum sunt flămînd după drum!
Așa, dragă, să trăesci
Fă 'ndată de mă iubesci.
Ț'aș face sufletul meu,
Că nu e vr'un lucru greu,
Dar apă de loc n'avem
Nici să frămînt, nici să bem.
Ci du-te, a ȃis, la puț
Și adu într'un ceșcut.
Bine, îi ȃise ea, dar
Și sare nu avem iar.
Eh! ȃise el te-ai trecut,
Cere nițică 'mprumut.
Apoi unde să o coc?
Nu sunt lemne, nu e foc.
Pentru lemne, a ȃis el,
Veți culege vr'un surcel,
Foc iar la vecini găsești,
Și un crâng să pîrjolosci.
Bine, ȃise, dar n'avem
Făină, măcar un piem.
Veđi asta e, a ȃis el,
Și a tăcut ca un miel.

A. PANN, *Fab.* I, p. 38.

3950 Muerea te face să ȃici: La-mé, mamă, și pe miele.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104.

Veđi *a Lă.*

Adică te prostesce, te pune cu totul sub papucul ei.

3951 Muierea, pisica casei.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 45.

Muierea e pisica casei, o păzesce de șoreci.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 98.

Veđi *Nevastă.*

Adică păzesce casa de risipitori. (GOLESCU). Veđi No. 4010.

3952 Muierea credință n'are.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 321.

Veđi *Femeie.*

Căci este mincinosă și viclână.

- 3953 * Δ Sub potcova cismeî mele
Sede dracul ș'o muiere
Și mă 'nvăț a face rele.

V. ALEXANDRI, *Poes. pop.* p. 323.

Femeia, ca și dracul, numai la rele împinge pe bietul bărbat, de almintrelea să scie că *femeia a scos pe om din raiu*.

- 3954 Doaë muieri și o găscă fac târgul cucului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 90.

* Douë muieri și-o găscă fac târgul cucului.

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 56.— DR. GASTER, *Liter. pop.* p. 217.
— HINȚESCU, p. 113.

* Δ Douë femeî ș'o găscă fac târgul cucului.

I. A. MARDARE, *stud. c. Crețesci.*
J. Tulova.

Arată gălăgia și sgomotul ce fac muierele când vorbesc, fie cât dé puține (GOLESCU).

Acu vre-o trei-deci și șese de anî există în București, la înfilirea stradelor Brezoianu și Belvedere, un târg numit *Tîrgul-Cucului*, unde salahorii și bidinăresele, doicele, samsarii și slugile așteptău mușterii ce avéu nevoie de a lor muncă și bună-voință.

În Iași Tîrgul-Cucului e renumit prin învălmășela și huetul ce fac Jidanii în tocmelele și vindările lor de vechituri și de alte obiecte. Dîcătorea dér bicînesce vorbăria femeieșcă, spuindu-ne că, gâgăitul unei găsece și palavrele a douë muieri, sunt în stare să te asurđescă, ca și sgomotul cel grozav din Tîrgul-Cucului. - G. DEM. TEODORESCU.

Tres mulieres faciunt murmur. 1)

Prov. Lat.

Deux femmes font un plaud,

Trois un grand caquet,

Quatre un plein marché

GABRIEL MELRIER, XIIIe Siècle.

Doa dânni e un oca fan un mercà. 2)

Prov. Verni

1) Trei femeî fac un târg.

2) Douë femeî și o găscă fac un târg

Zwei Weiber und eine Gans machen einen Wochenmarkt. ¹⁾

Prov. Germ.-Elveț.

3955 * Δ Mușiera limbută la bărbat tăcut, ca tóca la biserică.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 94. — HINȚESCU, p. 112 — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Veți Bărbat.

Biciuesce limbușia femeșelor, arătând tot de-odată și precăderea bărbatului.

3956 Mușiera limbută, gura ei făcută ca tóca să 'i turușască.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 94.

Arată limbușia mușierii.

3957 Când mușiera e mută, și bărbatul e surd, e vieșta cea mai bună între amândoi.

HINȚESCU, p. 112.

Când mușiera mută și bărbatul surd, vieșta cea mai bună între amândoi.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 265*

Veți Bărbat.

Ca și șicerile de mai sus, biciuesce limbușia mușierii.

3958 Mușiera după dinși.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 546.*

Veți Bărbat,

La Români se consideră ca o rușine faptul ca femeia să 'și arate dinșii. De aceea femeile de la țără, țin mâna la gură, când se află în fața unei persoane pre care o privesc ca superiőră lor, în semn de respect și de modestie.

«Unele (femei) beú acasă vin cât de mult; în public însă rare-ori veș vedé vie-o matronă bită căci ele știú că, ca cât o femeie va mânca și va bé mal pușin pe la óspețe, cu atât ea se consideră de mai onestă. Pentru aceea, rar veș puté observă când 'și aduce câte o bucășică la gură, nici să-și deschidă buzele în cât să i se vadă dinșii, ci cât se póte mai pe ascuns 'și viresce bacatele în gură.» — D. CANTEMIR, *Descr. Mold.* p. 139.

3959 Pe mușeri (le) cunosci din rochi,
Și pe hoșii după ochi.

A. PANS, II. p. 27. — HINȚESCU, p. 113.

După portul ei se cunosce daca femeia este ciastită sau ba

¹⁾ Doué femei și o gâscă fac un țirg septémănal.

*Femme de riche vêtement parée.
A un fumier est comparée,
Qui de vert fait sa couverture;
Au découvrir appert l'ordure.*

GABRIEL MEURIER, XVIIe Siècle.

- 3960 * [△] De nebun și de muerea (mușieria) rea fie-ce (fie-care) înțelept fuge.

A. PANU, I, p. 169.— HINȚESCU, p. 119.— FR. DAMÉ, II, p. 211.— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș.

Cu nici unul din ei nu te poți înțelege și nu poți trăi.

Măi bine a locui în pământ pustiu, de cât cu mușieria sfâtnică, și limbută și vrăjmașă.

Biblia 1688, Cap. XXI &. 19.

- 3961 Dă mușierie rea, și dracul fuge de ea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 315.

Acelaș înțeles ca la No. 3960.

- 3962 Să fugi de mușierie rea ca dracul de tămăie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 315.

Acelaș înțeles ca la No. 3961, sub formă de povață.

Ως οὐκ αἰνότερον καὶ κίντερον ἄλλο γυναικός. 1)

Omer.

Femina nihil pestilentius. 2)

Prov. Lat.

- 3970 Trei lucruri te sgornesc din casa ta: picătura, fumul și mușieria rea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 284.

Picătura, fumul și mușieria rea, scöte pe om afară din casa sa.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 385.

Fumul, picătura și traful rău te scöte din casă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1102.

- * [△] Fumul și femeia ră, te scöte din casă afară.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurlui.

1) Nimic nu e mai prefăcut și mai rău ca femeia

2) De cât femeia nimic nu e mai funest.

* *Trei lucruri te scote din casă afară: plôia,
fumul și muerea rea.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* [△] *Fumul, femeia rea și picușul te scot din casă*

ARTUR GOROVEI, *c. Folticeni, J. Suciava.*

* *Să te ferești de fumu din casă și de muie-
rea rea.*

D. DRĂGUESCU, *București, J. Ilfov*

Acelaș înțeles ca la No. 3960.

Sunt tria damna domus: imber, mala femina, fumus. ¹⁾
Prov. Jós. Lat.

Ἦθρ καὶ θάλασσα καὶ γυνή καὶ τριζ. ²⁾

THALES.

*O picătură neîntreruptă în Ți de plôie, și o femeie
sfădăciôsă una sunt.*

SOLOMON, *Prov. XXVII, § 15.*

*Fumée, pluie et femme sans raison
Chassent l'homme de sa maison.*

Prov. Franc.

Fumo e dona catia fa scampar l'omo de casa. ³⁾

Prov. Venit.

*Drei Dinge treiben den Mann aus dem Hause: ein
Rauch, ein über Dach und ein böses Weib.* ⁴⁾

Prov. Germ.

3971 *Ce se nasce în cap de muiere, într'insa ne-istovit
nu piere.*

AL. ODOBESCU, *Ψεδο - Κρυγγ.*
p. 246.

Arată staruința cu care femeia își urmărește hotărârile.

3972 *Cu muierea să umbli ca c'o bubă còptă, că îndată
să sparge.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 104.*

¹⁾ Sunt trei rele în casă: picătura, femeia rea, fumul.

²⁾ Focul și marea și muierca, trei lucruri rele.

³⁾ Fumul și femeia rea gonesc pe om din casă.

⁴⁾ Trei lucruri gonesc pe om afară din casă: un fum, un acoperemint rău și o femeie rea.

Adică binișor, că numai îndată se mânie (GOLESCU),

3973 * Ochiu muierii sunt la pungă.

M. CANIAN, J. Iași. — G. POBO-
RAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Femeia prețuesce pe om după averea pe care o are.

La femme est faicte de la bourse de l'homme.
Prov. Franc.

3974 * Muierea (femea) se uită la mână.

Da Z. J. c. Fedesci, J. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 3973.

3975 * [△] De cât muieră dă aur, măi bine bărbat dă paie.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 117.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș.

Arată deosebirea bărbatului dă muieră (GOLESCU).

Homme de paille vaut une femme d'or.
Prov. Franc.

3976 Două muieri într'un loc
Nu trăesc, se cert de foc.

A. PANN, II, p. 135.—HINȚESCU
p. 113.

Două muieri nu o scot la capăt (nu es în capăt).
ACS KÁROLY, p. 79.

*Doi bărbați la un loc tot pot lăcuți, iar două
muieri într'o casă, nici cum pot trăi.*

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 327.

* [△] Dece Români pot ședé într'o casă că să 'mpacă,
da două femei ba.

GR. JIFESCU, *Răur. Oraș. p. 23.* —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș.

Prin acest proverb se caracterisază răutatea femeielor și neputința lor de a trăi, măi multe într'o casă, fără a se certă.

3977 Muieră cuculeț dă nopte, iar bărbatul cocoș dă nopte.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 45.

*Mușerea la bărbat, cuculeș de năpce.*IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 321.

Adică ceea ce mușerea cântă năpcea bărbatului, aceea el urmăză, iar bărbatul o deștăptă (GOLESCU).

3978 *Mușerea cu nouă suflete.*IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 45.* △ *Femeia are nouă suflete, ca pisicile.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vezi *Suflet.*

Adică de multe primejdii scapă la faceri de copii (GOLESCU) precum și în celelalte întâmplări ale vieții.

3979 *Pă mușere s'ă încăleci, iar nu să te încălece.*IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 111.

Adică s'ă stăpănesci, iar nu să te stăpănescă (GOLESCU).

*Ne souffre à ta femme pour rien
De mettre son pied sur le tien,
Car lendemain la puste beste,
Le voudrait mettre sur ta teste.*

GARR. MEURIER, *XVIe Siècle.*3980 *Mușiera ține trei cantuni de casa, și omu ur. 1)*FR. MIKLOSICH, *Rum Unter.* I, p. 13.

Arată însemnătatea economică a femeiei într'ă casă, însemnătate recunoscută mai ales de toți acei cari au trăit pe la țără. În fermele franceze este admis, ca o axiomă, ca rădele muncei femeiei, adică pășerile, laptele și derivatele lor, trebuie să plătescă totă întreținerea fermei.

3981 *Care 'și băte mușerea își bate caplu; care 'și bate mula își bate pușga. 2)*G. WEIGAND, *Die Aromunen.* II, p. 276, *Samarina.*

Daco-Românul este cu totul de altă părere, precum se vede la No. 3921.

3982 *Mușerea cât de bună să n'ă slăbesci din frău.*IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 545.

Căci este slabă și trebuie să fie stăpănită.

1) Mușerea ține trei părți de casă, și omu una.

2) Cine 'și bate mușerea își bate caplu; care 'și bate catfra, își bate pușga.

*Une bonne femme, une bonne mule, une bonne chievre,
sont trois meschantes bestes.*

Prov. Franc.

- 3983 Mușiera rea, apa și focul purure rēșbat, și li se face loc.

Bertoldo, apud GASTER, Liter. pop. p. 210.

- 3984 Mușiera rea, rēșboiū în casa ta.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 315.

- 3985 Mușiera temētōre, învațā pē bărbat curvar.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 316.

- 3986 Mușiera frumōsă,
Mai drăgăstōsă.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 316.

- 3987 Mușiera cinstitā,
Pētrā ne-prețuitā.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 316.

- 3988 Mușiera cinstitā, podōba casei sale.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 316.

- 3989 *[△] Mușiera desfrinatā e ca calul fără friū.

Semin. Buc. cl. VII, prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.

Niminea nu-o pōte strunī.

- 3990 Mușiera înțeleptā corōna bărbatului.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 313.

Aratā cât de mult prețuesce o femeie bunā.

Femme bonne vaut une couronne.

Prov. Franc.

Na fomna buna la val ōna corōna. 1)

Prov. Bergam.

- 3991 Mușiera sē 'nțelege din fire viclănā.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 314.

- 3992 Mușiera bărbatā, avuția casei.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 314.

1) Femeia bunā valorēzā o corōnā.

- 3993 **Mușiereea b̃rbat̃ă**
Mult tort ne arat̃ă.
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 314.

Vrednicia mușierii se cunoșce la cele din casă.

- 3994 **Mușiereea b̃rbat̃ă**
Scôte pânz̃ă fôrte lat̃ă.
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 314.

Acelaș înșeles ca la No. 3993.

- 3995 **Mușiereea credincioșă, cinștea casei.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 314.

- 3996 **Mușieree t̃ăcut̃ă anevoie a g̃asi.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 314 b.

Dioșuesce limbușia femeielor. A se vedé No. 3954.

*Eme kumun ou eman inou maghoui ugo yin egur
 bouyou. 1)*

Proc. Mongol.

- 3997 **Mușiereea rea,**
Intr̃er̃ă c̃ăștea.
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 315.

- 3998 **Mușiereea rea l̃ăc̃șul dracului.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 315.

- 3999 **Mușiereea m̃ăniôșă este marea f̃ără vad.**
*Bertoldo, apud. GASTER, Liter.
 Pop. p. 209.*

- 4000 **L̃ec la rană, mușiereea cea bună.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 316.

- 4001 **Mușiereea b̃etr̃ănă și d̃e vină bună, somn urit aduce,
 dar m̃ăncare bună.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 317.

Nu te lasă să dormi dar te hr̃ănesce bine.

- 4002 **Mare venin, mușiereea la om.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 319

Veđi *Vd.*

Dar otravă plăcută ca și vinul, precum ne învață o altă đicere

- 4003 **Mușiereea orindușiala casei.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 320.

Veđi No. 3673.

1) Gura femeiei este un cuib de vorbe rele.

- 4004 **Muiera în pat, se nu se suie fără bărbat.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 320.
 Dicerea de la No. 4016 explică această povață.
- 4005 **Muiera îmbătrânesce,
 Dar pofta nu 'i contenesce.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 320.
 Arată firea ne-sățioasă și stricată a femeiei.
- 4006 **Muiera cu ochi frumoși,
 Pă toți îi face voioși.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 320.
 Arată puterea frumuseții asupra bărbaților, și precum dice Francesul: *la beauté est un excellent passe-port dans la vie.*
- 4007 **Muiera cu cât îmbătrânesce cu atât mai mult la
 tinere pizmuesce.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 320.
 Arată firea purure pizmătăreță a femeiei.
- 4008 **Muiera curată,
 Dă miros te-îmbată.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 321.
 Curătenia este darul de căpetenie al femeiei.
- 4009 **Muiera când are pat, la nimic alt mai gândește.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 321.
 Arată firea ei desfrinată.
- 4010 **Muiera când lipsesce,
 Casa se risipesce.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 321.
 Acelaș înțelege ca la No. 3951.
- 4011 **Dacă muierile n'ar fi găsit mijloce, târziu bărbatii
 ar fi 'nvățat să jöce.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 328.
 Arată priceperea muierii și rolul ei civilisator în lume.
S'il n'y avait pas de femmes, les hommes seraient des ours mal léchés, dice un proverb Provansal.
- 4012 **Dă casă nouă să te feresci, dă muiere tinăre să te
 lipesci.**
 IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 329.
 Căci cea d'întăiu îți aduce bôle, și cea de-a doua césuri plăcute.

4013 Mușiera multe face, și bărbatul vede și tace.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 322.

Mușiera este rea și bărbatul îngăduitor.

4014 Mușiera pământul cel mai roditor, dar fără udătură
nimic nu rodesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 322.

Adică fără bărbat.

4015 Mușiera te iubește,
Până ce altul găsește.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 323.

Arată firea ei schimbătoare.

Femme mesprent à foie. ¹⁾

Roman du Renart, XIIIe Siècle.

4016 Mușiera fără bărbat,
Rău se tăvăleşce în pat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 323.

Francesul țice la rîndul său: *les femmes ont leurs jambes au col.*

4017 * Δ Mușiera fără bărbat,
Ca calul despedicat.

Semin. Buc. cl. VII prin P. GĂR-BOVICĂNU, prof.

Mușiera are nevoie de a fi stăpînită.

4018 Mușiera drac impelițat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 324.

A se vedé No. 3330.

4019 Mușierile tot vorbesc,
Iar bărbații săvîrșesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 326.

Veđi *Vorbă.*

Și precum se mai țice: *faptele sunt bărbați, iar vorbele femeî.*

4020 Nici o mușiere,
Fără fiere.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 326.

Tóte sunt pline de réutate.

¹⁾ Femme trompe souvent.

- 4021 Nici toporul fără coddă, nici mușierea fără bărbat,
este bună de vre-o trébă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 326.

Arată slăbiciunea femeii și de ce ajutor îi este bărbatul în
vieță.

Femme seule est rien.

Prov. Gallie. Mss. XVe Siècle.

- 4022 La mușiere, ca la móră, purure le lipsește, la una
o dógă, și la alta o aripă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 97.

Mușiere cu mintea întrégă nu se află.

- 4023 La mușiere ca la baie, ce într'o baie și buni și réi
sê spală.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 97.

Dicere ce nu se pôte aplică de cât la un sciu deosebit de femeii.

- 4024 Mușierea ca vița, cum o pișci lăcrăméză.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 98.

Căci femeile plâng pentru nimicuri și de poruncelă.

A toute heure chien pisse et femme pleure.

Prov. Franc.

- 4025 Mușierea ca castravetele, până e verde sê mănâncă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 98.

Adică când este tinără.

- 4026 Mușierea ca crângul cu iepurii, piste puțință a sê
păzi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 98.

* △ *De cât să păzesci o muere (fată mare), mai
bine un cârd de iepuri.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.
Covurluiă.*

Veđi Nevéstă.

Ne arată că e peste puțință ca cine-va să pazescă o femeie,
dacă nu vré să se păzescă singură. Veđi No. 3353.

Qui a femme à garder n'a pas journée assurée.

Prov. Franc.

- 4027 Muierca ca sfirléza, cine scie mai bine să o invir-tôscă, acelaia mai bine și-î slujasce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 98.

Muierca țare nevoie de un bun povățuitor.

- 4028 Muierca la război, ca bărbatul la argea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 99.

Se ȝice pentru lucruri ne-potrivate și ne-firesci.

- 4029 Muierca ne-gătită,
Ca o tingire ne-spoită.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 99.

Veđi Tigan.

Femeica să fie curat îmbrăcată.

- 4030 Muierca cicală, gura ca tóca-i tóca.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 94.

Arată limbușia muierii.

- 4031 Muierca mucaliță întocma ca o iazmă pocită.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 94.

Căci trebuie să fie serioasă și modestă.

- 4032 Nici otrava nu e rea ca muierca rea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 95.

Arată reutatea firei femeiesci.

- 4033 Precum la haïne molia, așa și la barbat muierca rea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 95.

El nenorocesc și 'l prăpădesce cu totul.

- 4034 Muierca tineră ca vinul nou fierbe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 95.

Este neastîmpărată

- 4035 Muierca bună, ca pâinea caldă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 96.

Adică plăcută.

- 4036 Cea mai bună muierca, ca cel mai rău bărbat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 96.

Arată marea deosebire între bărbat și femeie.

4037 Nimic alt mai dulce ca mușiereea dulce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 96.

Acelaș înțeles ca la No. 4035.

4038 Ca o flóre la ureche mușiereea lângă bărbat.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 97.

Acelaș înțeles ca la No. 4036.

4039 Mușiereea fără bărbat, ca un cuiș fără ciocan.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 99.

Acelaș înțeles ca la No. 4021.

4040 Mușiereea fără bărbat, ca carul fără proțap.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 99.

Aceleași înțelesuri ca la No. 4021.

4041 Mușiereea fără bărbat, ca casa fără temelie.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 99.

Acelaș înțeles ca la No. 4021.

4042 Mușiereea fără bărbat, ca lopata fără coddă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 99.

Acelaș înțeles ca la No. 4021.

4043 Mușiereea fără bărbat, ca furca fără fus.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 99,

Acelaș înțeles ca la No. 4021.

4044 Cel cu o mușiere, ca cel numai cu o cămașă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 100.

Dicerea berbanșilor.

4045 Bărbatul ca un foc, iar mușiereea foc întreg.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 100.

Adică mușiereea e mai aprinsă de cât bărbatul; dar la urma urmelor tot vorba Românușii.

Foc la mine,
Foc la tine,
Foc la noi
La amândoi.

4045_b \triangle A fi muiere cu cârpă 'n cap.

G. MADAN, *Poes Pop. Basarabia*,
p. 88.

Adică frumos.

MUSTAȚĂ

Vezi a Rade.

4046 * \triangle De mustăți și de cote gole să nu te plângi nici odată.

*Semin. Buc. cl. VIII prin P. GÂR-
BOVICĒNU, prof.*

Vezi *Barbă, Copil, Cot, Insurat, Măritat.*

Acelaș înțeles ca la No. 4453.

4047 * \triangle Mustățile îi caută (cată) a olă.

A. PANN, I, p. 111. — I. BĂNESCU,
prof. J. Roman. — LAZAR ȘĂINEANU,
Semas. p. 351. — G. POBORAN, *inst.*
c. Slatina, J. Ol.

* \triangle *Îi cată mustățile spre fundul olăi.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiă.

Ii place să bé.

4048 * \triangle I's mustățile făcute pe olă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiă.

Acelaș înțeles ca la No. 4047.

4049 * \triangle I-a crescut mustața în olă.

LAZAR ȘĂINEANU, *Semas. p. 351.* —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Acelaș înțeles ca la No. 4047.

4050 * \triangle A trage la mustață (mustetă).

FR. DAMÉ, III, p. 79. — S. I. GROS-
SMANN, *Dict. Germ. p. 28 & 48.* — M.
CANIAN, *J. Iași.* — G. P. SALVIU,
inv. c. Smulți, J. Covurluiă.

A bé bine și chiar până la îmbetare.

4051 * \triangle Sus mustață!

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi vesel de ce-va.

4052 * A face cu mustața.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 391.

A 'și arătă iubirea către o femeie răsucindu-și mustața când treci pe din naintea ei.

Fiind tot pe lângă Impăratul, și vedând adesea pe fata Impăratului, îi bătu gândurile să se întindă până la dînsa și nu greși; căci și ea pusese ochii pe dînsul. Intr'o zi se încumese a 'i face cu mustața, dară cam cu sfială; ea se uită galeș la dînsul.» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 391.

4053 * △ A mustăci.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A face nazuri, a nu'î plăcô ce-va.

4054 * A 'i ride mustața.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 988.—
GAYR. ONIȘOR. *prof. c. Bărlad, J. Tutova.*

1° A se bucură de binele care vine peste noi sau peste prietenii noștri.

2° A începe să crească mustățile pentru întâiași dată, și frumoșe și precum se mai dice: *a'î niși mustața.*

4055 * △ A ride (zîmbi) pe sub mustață.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 245. — FR.
DAMÉ, III, p. 79. — T. BĂLĂȘEL
*inv. J. Vâlcea.*Vezi *Pumn.*

A ride cam pe ascuns.

Ridere in stomacho.

CICERO.

*Rire dans sa barbe.**Prov. Franc.*

4056 * △ A stă cu mustățile țapură.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci,*
J. Vâlcea.

Cu mustățile răsucite și aduse în sus.

4057 * △ A stă cu mustățile în prepeleag.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 4056.

MUTRĂ

4058 * A face (a arătă) mutre cui-va.

FR. DAMÉ, III, p. 80.

1° A se sclifosi.

2° A-și arătă ne-prietenia către cine-va.

4059 * Nu e de mutra lui.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872, p. 177. — HINȚESCU, p. 116. — FR. DAMÉ, III, p. 80.

Se țice despre un dar, o slujbă, etc. cari sunt pré bune pentru cel care le primesce.

DIN NAINTE

Vezi *Inainte, Din Napoi.*

4060 * A nu trece pe din naintea cui-va.

I. CREANGĂ, *Pop.* p. 216. — P. ISPIRESCU, *Sbove*, p. 38.

A cinsti pre cine-va, a fi blând cu dînsul.

«De aş avé o slugă ca acésta, nu 'l aş trece pe din nainte.» — I. CREANGĂ.

«Nevésta mă iubesce de nu scie cum să 'mî trică pe din nainte, sunt fericit.» — P. ISPIRESCU.

DIN NAPOI

4061 Pe din napoi bun dě popă sē crede, pē din nainte măgar sē vede.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 58.

Sē țice pentru cei ce ne înșală la vedere (GOLESCU).

NARĂ

Vezi *Cap.* II, c. *Piper.*

4062 * A se umflă în nări.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 174.

* △ A umflă nările.

FR. DAMÉ, III, p. 87. — T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea.*

1° A se mândri.

Dér nunul cel mare
 Cu grija'n spinare,
 Călare p'un cal
 Ca un Ductupal
 Se ridică 'n scări,
 Și se umflă 'n nări
 Și făcu-ochii rătă
 Peste oștirea tătă

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*

2° A se supără și a fi gata de răsbunare.

3° A fi cu băgare de sémă.

4063 Om cu bune nări.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 358.

Adică delicat, fin, deștept, vorbăreț, glumeț; în opunere cu:
om fără nări.

Francesul țice cu înțelesul de fin, deștept: *cel homme a bon nez* sau *du nez.*

4064 A băgă pe sub nară.

FR. DAMÉ, III, p. 87.

A băgà pe sub nări.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 358.

Veđi Nas.

A mânca. Acéstă țicere este mai energică de cât *a băgà pe sub nas.*

NAS

Veđi Apă, Babă, Flóre, Frun-
 te, Cap. IX, c. Fum, Iabașă,
 Ibrişin, Ivan, Judecată, Lă-
 măie, Măncă, Muc, Muscă,
 Muștar, Cap. XXI, c. Nas, O-
 braz, Panglică, Pas, Pipet, Rî-
 diche, Spate, Teică, Tîfnă, Un-
 tură.

4065 De nu erà nasul
 Beliaî obrazul.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 65.
 — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*

* Δ *De nu erà nasul
 Iși beleà obrazul.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Romou.* —
 P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 159.
 — preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Co-
 sovăț, J. Mehedinți.* — ANDREI MA-
 RINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

*De nu erà nasul
O pățea obrazul.*

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 179; *Rev. Ist. III*, p. 159. —
HINȚESCU, p. 118.

*
*Noroc cu nasu.
Că 'și beleà obrazu.*

I. ARBORE, *ing. J. Buzău.*

1° Se ȃice, în batjocură, celor cari cad, lovindu-se cu nasul de ceva.

2° Cu un neajuns ai scăpat de altul, căđend ai scăpat, printr'o vătămare mai mică, de alta mai mare. — LAURIAN MAXIM.

3° Unui om, care scapă dintr'o încureătură cu ajutorul unui altuia, i se ȃice ast-fel. — ANDREI MARINESCU.

4066 'Ș-a plecat gura și nasul
Ca când o să 'mbuce vasul.

A. PANN, III, p. 33. — HINȚESCU,
p. 73.

Se ȃice:

1° Despre omul rușinos la masă.

2° Despre cel lacom la mănecare.

4067 Nas subțire cu cheltuială se ține.

FR. DAMÉ, III, p. 89.

Veđi *Față, Obraz.*

Fără cheltuială nu poți duce un traiu mai ales, nu poți ține un loc cu vađă în lume.

4068 Din nas, zéma cea mai urită.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 88.

Adică din cele spurcate spurcăciuni ese, și dă la cel prost, prost cuvînt auđi. (GOLESCU).

4069 * △ Și nasul miróse florile cele mai frumoșe și din el
ese zéma cea mai urită.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Când unui om prost i se încredințeză să 'facă ce-va bun și alții îl muștră pentru acésta, atunci rěspunde ast-fel.

4070 Par'că n'are nas să ne deà obraz.

A. PANN, III, p. 32. — HINȚESCU,
p. 118.

Se ȃice pentru cei obraznici.

4071 O palmă departe de nasul meu.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

Adică pe mine să nu mă supere (GOLESCU).

4072 * Δ I se m \acute{o} ie ni \acute{s} el,
Nasul cel de o \acute{s} el.

A. PANN, III, p. 33. — HIN \acute{T} ESCU, ¹⁾
p. 199. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. *Humele*, J. Arge \acute{s} .

* Δ A i se mu \acute{u} a nasul.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smu \acute{l} i*, J.
Covurlui \acute{s} .

Se \acute{d} ice ast-fel unui om m \acute{a} ndru care, per \acute{d} end ce-va, pierde
și m \acute{a} ndria.

4073 * Δ Nu 'i ajunge n'as c \acute{a} n'are
Mai e și cu curul mare.

A. PANN, I, p. 160. — HIN \acute{T} ESCU,
p. 118. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. *Humele*, J. Arge \acute{s} .

Se \acute{d} ice despre omul s \acute{a} rac și m \acute{a} ndru, despre cel care dup \acute{a}
ce e prost și f \acute{a} r \acute{a} nici o va \acute{d} ă, m \acute{a} i este și ambi \acute{t} ios.

4074 Cel ce 'și bag \acute{a} nasul pretutinden \acute{i} și'l va bag \acute{a} și
unde nu trebuie.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 154.

Ne \acute{i} nva \acute{t} ă s \acute{a} nu fim obraznici și s \acute{a} nu ne amestec \acute{a} m unde
nu ne privesce.

4075 Ce a \acute{u} c \acute{a} utat pe nas le-a dat.

I. CREANG \acute{A} , *Pov.* p. 25.

Ve \acute{d} i No. 4093.

Pentru cel care p \acute{a} tesce \acute{o} re-ce din vina sa.

4076 * Δ A 'și vir \acute{i} nasul in...

HIN \acute{T} ESCU, p. 118. — DIM. TICHIN-
DEAL, *Fab.* p. 115.

* Δ A bag \acute{a} nasul unde nu trebuie.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J.
Olt.

Ve \acute{d} i *Ol \acute{a}* .

A se amestec \acute{a} in afacer \acute{i} care nu'l privesc.

Hin \acute{T} escu d \acute{a} , acest proverb, sub o form \acute{a} cu totul gre \acute{s} it \acute{a} .

4077 *[△] A avé nas de céră.

I. ARBORE, *ing. J. Buzău*. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. — C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedintzi*.

* *A fi nas de céră.*

Da Ec. Z. c. Běrlad, J. Tutova.

*[△] *Nas de céră.*

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 249. — FR. DAMÉ, III, p. 89. — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Vedî *Judecată*.

A se supără lesne și din nimic.

«Mai virtos obiceiul învechit este deprindere cu nevoe a se uita, pre carele precum meștersugul, așa firea pré lesne a'l lipsi, saă a'l tăgădai nu póte; iară de și s'ar află *nas de clară* și inimă de argint-viū ca acela, mă crede că, acel fel de prieteșug, pururé îndoit și cu prepus ar fi.» — DIM. CANTEMIR.

*De son nez ne vous sai que dire
Fors que mieux fait ne fust de cire.*

Roman de la Rose, XIIIe Siècle.

4078 * Nu merge la sóre de frică să nu i se topescă nasul.

Da Z. J. c. Fedesci, J. Tutova. — Da PROFIRA SION, c. Běrlad, J. Tutova.

Se dice despre cel delicat, de omul cu obraz subțire.

Qui a tête de cire ne doit pas s'approcher du feu.
Prov. Franc.

Chi a (il) capo di cera, non vada al sole. 1)
Prov. Tosc.

Die van was is, moet bij het vuur niet komen. 2)
Prov. Oland.

Be not a baker, if your head be of butter. 3)
Prov. Engl.

4079 * Nu 'i ajunge cu strămurarea la nas.

LAURIAN & MAXIM, III, p. 88. — P. ÎSPIRESCU, *Leg.* p. 246.

1) Cine are cap de céră nu merge la sóre.

2) Cine e de céră nu trebue să se apropie de foc.

3) Să nu te faci pitar (brutar) daca ai cap de unt.

Nu 'i ajunghi cu strămurarea la nas, de infumurat ce este.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Ed t. 1872*, p. 168.—HINȚESCU, p. 181.

* *Nu le ajunghi nici cu strămurarița la nas.*

M. PĂSCULESCU, *La Intil.* p. 23.

* Δ *Nu ajunghi cu prăjina de opt boi la nasu lui.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

* *Nu 'i ajunge cu prăjina la nas.*

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 175.* — T. SPERANȚIA, II, p. 100 — FR. DAMÉ, III, p. 88.

* Δ *Nu îl ajunghi cu o prăjină de căcat la nas.*

V. FORRESCU, *c. Broseeni, J. Suciava.*

Se dice de omul mândru, infumurat, care se ține tot *cu nasul în sus* și privește la cei-l-alți cu dispreț, și cum dice France-sul, *du haut de sa grandeur.*

«Cum se brodi ca locul ce 'și alesese, să fie alături cu al unui țeran bogat și mândru de *nu 'i ajungeă cine-va cu prăjina la nas.*» — P. ISPIRESCU, *Leg. p. 175.*

4080 * Δ *A ride pe sub nas.*

Veți *Mustați.*

A ride pe ascuns.

4080b * Δ *A 'i ride în nas.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Valcea.*

Când cine-va își ride, bătându-și joc de tine.

4081 *A întorce nasul cui-va.*

FR. DAMÉ, III, p. 88.

Veți *Spate.*

A se face că nu 'l vede, că nu 'l cunoșce, a 'l desprețui; a se arătă rău voitor pentru dînsul.

4082 * Δ *A băgă pe sub nas.*

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 40.
— FR. DAMÉ, III, p. 89. — G. P. SALVIU *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*
— T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Valcea.*

Veți *Nară.*

A mânca saŭ a bé cu lăcomie.

4083 * \triangle A 'și beli (rupe, jupui) nasul.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 65. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

1° A cădé în mare primejdie.

2° A se păcăli, a o păți.

4084 * \triangle A puți a nas belit.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Se ȃice vinului și rachiului, cari fac pe om să 'și beléscă nasul.

4085 * Nu \bar{i} mutria narea
Ma mutréli harea. ¹⁾

N. St. c. *Nijopole, Macedonia*.

Acelaș înțeles ca ȃicerea Românéscă : *mai bine un dram de nuri de cât un car de frumusețe*.

4086 * \triangle A 'și cunósce lungul nasului.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 234. — G. MUNTEANU, p. 72. — I. IONESCU, *Cart. Cit.* III, p. 174. — FR. DAMÉ, II, p. 295; III, p. 88. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*. — GR. JIPESCU, *Këur. Oraș.* p. 59.

* A 'și cunósce nasul.

M. CANIAN, J. *Iași*. — FR. DAMÉ, III, p. 88.

A 'și cunósce adevărata valóre, inferioritatea, a scie până unde îi este dat să se întindă.

4087 * \triangle A nu 'și cunósce lungul nasului.

BARONZI, p. 46. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 365. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*. — A. PANN, *Edit.* 1889, p. 84; III, p. 48. — HINȚESCU, p. 95. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872, p. 175.

* \triangle A nu 'și vedé lungul nasului.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

¹⁾ Nu căută la nas ci caută la grația (harul) lui.

Se ȳice despre cel obraznic, mojie saũ prost, care nu 'și cunõece adevãrata lui valõre și pãnã unde 'i este permis.

4088 Fieș-carẽ sã 'și cunõscã lungul nasului sãu.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 114.

Cunõece'ți lungul nasului.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 199.

Adicã cinstea ce i sã cuvine, ca sã nu sã întinđã mai mult piste cuviință (GOLESCU).

Aceeaș ȳicere ca la No. 4087 & 4088 sub formã de povață.

4089 A nu 'și întinde vederile mai departe de cãt lungul nasului.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.

* \triangle *Nu vede mãi departe de cãt lungul nasului.*

FR. DAMÈ, III, p. 88 — G. POBORAN, *inst c. Slatina, J. Olt.*

* *A nu 'și vedẽ lungul nasului.*

M. CANIAN, *J. Iași.*

Se ȳice:

1° Despre cel care nu vede bine.

2° Despre cel ne-prevãdãtor.

3° Pentru cel prost, care are puținã pricepere despre lucrurile cele mai ușõre de simțit și priceput, despre cei *a cãror minte nici cãt de la nas se întinde mãi departe*, precum ȳice Dim. Tichindeal, *Fab.* p. 269.

La Romanĩ un nas lung erã privit ca un semn de intelegnță și de mare pãtrundere. *Nasum rhinocerotis habent*, aũ un nas de rinocer, adicã sunt fõrte deștepți.

Il ne voit pas plus loin que le bout de son nez.

Prov. Franc.

4090 * \triangle Nu vede de nas.

Semin. Buc. Cl. VII, prin P. Gãrboviceanu, prof. — T. Bãlãșel, inv. J. Vãlcea.

Se ȳice cãnd cine-va nu vede un lucru bine. Se întrebuintãzã și cu înțelesul figurat.

4091 A 'și șterge nasul pe unde-va.

BARONZI, p. 42.

Vedĩ *Muc.*

A merge des pe unde-va.

4092 * \triangle A scóte pe nas.

FR. DAMÉ, III, p. 89.—M. CANNIAN, J. Iași.—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

* A scóte prin nas.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A reamintî o bine-facere, o îndatorire, neîncetat și într'un mod displăcut.

«Mi-a făcut un bine și tot mi 'l scóte pe nas.»

4093 * \triangle O să 'i iasă (ésă) tóte pe nas.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 113; II, p. 101.*—HINȚESCU, p. 54.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vē vor eșî tóte pe nas.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 260.* — FR. DAMÉ, III, p. 88.

Veđi *Panglică, No. 4075.*

Adică o să plătescă el odată tot ce a făcut.

«Bine! bine! cercați voi marea cu degetul, dar iea! să vedem cum îți dă de fund? Vē vor eșî ele tóte aceste pe nas.»—I. CREANGĂ.

4094 * \triangle I-a eșit lemnul pe nas.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Se dice când după ce cine-va ți-a făcut un bine, apoi ți'l reamintesc într'una, ți'l scóte pe nas, vrînd să te umilească sau ca să te silască a 'i răsplăti îndoit și împătrit.

4095 * \triangle A (nu) dă nas cui-va.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 123 & 125.*—LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.—FR. DAMÉ, III, p. 89.—I. CREANGĂ, *Amint. p. 39.*—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Veđi *Ivan.*

A (nu) lăsă pre cine-va să fie familiar, îndrășneț și chiar obraznic.

«Tu le dă nas și le țiit hangul.»—I. CREANGĂ.

4096 * Daca îi dai mult nas, ți se urcă în cap.

BARONZI, p. 62.—HINȚESCU, p. 118.

Veđi *Ivan*.

Dacă estî prea bun cu el, se obrăznicese.

Cui plus licet quam par^o est, plus vult quam licet. ¹⁾

Prov. Lat.

Meti Gallo en mi cillero; hizose mi lijo y mi heredero. ²⁾

Prov. Span.

4097 * \triangle A 'i bate nasu cu vorba.

G. MADAN, *Poes. Pop., Basarabia*,
p. 33.

A 'l înfruntă, a 'l supără cu vorbe rele.

Vorba ei *îmî bate nasu*,
Din gură îi curg vorbele rele
Și mă amăresc cu ele,

Poes. Pop.

4098 A dà in nas.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.

A impută cui-va ôre-ce.

4099 * \triangle A dà cui-va peste nas.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365 &
728.— BARONZI, p. 41.— FR. DAMÉ,
III, p. 88 & 89.— T. BĂLĂȘEL, *inv.*
J. *Valcea*.

A dà pe nas.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 52 & 213.

A muștră, a înfruntă aspru, a pedepsi rău; a mărgini și pune la locul său, a învinge.

«De 'l veî puté trânti pe dînsul atunci să te încerci și cu mine; dar cred că *ți-a dà pe nas!*» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 52.

4100 * A dà (pre) la nas.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.

A 'i impută fôrte rău.

4101 * A da cu nasu prin

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș* p. 109

A merge puțin unde-va și fără nici un rost.

¹⁾ Acel căroi îi permitem mai mult de cât i se cuvine, vré mai mult de cât i se permite.

²⁾ Aduc un Frances in lanurile mele de grău; se face fiul și moștenitorul meu.

«Noi... cei cari *am dat cu nasu prin scôle.*» — GR. JIPESCU.

4102 * A dà pre cine-va cu nasul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.

A 'l face să vadă, să înțelégă rēul ce l'a făcut, greșēla în care este, etc.

4103 A dà (face) din nas.

FR. DAMÉ, III, p. 89.— LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.

Veđi No. 4104.

A dà semn de înțelegere, de aprobare saũ de desaprobare, de dispreț.

4104 A (cam) cãrmi din nas.

V. ALEXANDRI, *Conv. Liter.* II, p. 142. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 460.

* Δ A strîmbà din nas.

FR. DAMÉ, III, p. 88. — S. FL. MARIAN, *Trad. pop.*, p. 164. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca No. 4103.

4105 * Δ A 'și lungi nasul.

A. PANN, III, p. 36.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiũ.*

* Δ A 'și lungi nasul la purtare.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiũ.*

A se obrãznicii.

Dar el re-astîmpêratul în pat dacã a trecut,
Și vedēnd'o cã el tôte vointele 'l-a făcut,
Își *lungi nasul* și dișe: dragã lele! tot mi-e frig.

A. PANN.

4106 * Δ 'I-a crescut nasul cel tăiat.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

S'a obrãznicit din nou, dupã ce o pãțise odatã.

4107 * Δ A fi nãsfiros.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Valcea.*

A nu se mulțumî cu fie-ce lucru, a fi supăros.

4108 A nu miroși a nas de om.

I. CREANGĂ, *Conv. Lit.* XI, p. 174;
Pov p. 188.

A nu fi faptă de om de trébă, nu este bine.

«Apoi drept să vă spun, că atunci de géba mai stricați mîncarea, dragii mei... Să umblați numai așa frunța frășinelului tótă viața vóstră și să vă lăudați că sunteți fectori de crai, asta *nu miroșe a nas de om.*» — I. CREANGĂ.

4109 * A luà în nas.

A luà în nas rușinea.

A. PANN, *Fab.* II, p. 59.

Obraznicu are ceas

Când să ieà rușinea în nas.

HINȚESCU, p. 126.

Ieà rușinea 'n nas

In fie-ce ceas.

HINȚESCU, p. 164.

Adică a păți, a suferi óre-ce.

Să vedem care pe care
Va rămâné la cîntare,
Și din noi amîndoi cine
Va lua în nas rușine.

A. PANN, *Fab.* II, p. 59.

4110 * △ A tăia (frînge, rupe, scurtă) cui-va nasul.

ION NECULCE, *Letop. Mold.* II, p. 190. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 672; II, p. 365 & 728. — LAZĂR ȘAINEANU, *Semas.* p. 346. — FR. DAMÉ, III, p. 88—89. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurluiă.

1° A muștră și pedepsî rău.

2° A mărgini și pune la locul său.

3° A rușină.

Acéstă expresiune reamintesce vechile timpuri când tăierea nasului erà o pedepsă obicînită în legislațiunea românescă.

«De ar fi atunci întâiu tot să și-i taie nasul, iar de va face și al doilea rînd să 'l spînzure.» — *Pravila lui Vasile Lupu*, p. 13.

Veți *Pravila lui V. Lupu*, p. 41.

Persóna ast-fel pedepsită eră expusă disprețului tutului, precum arată Paul de Aleppo: «în această țeră (România) este obiceiū ca o persónă sluțită la nas cade într'un fel de infamie și nu mai pôte deveni beiu.»

«Deci Stefăniță-Vodă cum aū vėđut bėjul cu cãrțile, s'aū pré mániat, și l'aū și adus pre acel Nicolai Milescu înaintea lui, în casa cea mică, și aū pus pe cãlău de i-aū tăiat nasul. După aceea Nicolai Cãrnul aū fugit în țera nemțescă, și aū găsit acolo un doftor de 'i tot sloboziã sângele din obraz, și 'l boția la nas; și așa din ți în ți sângele se închegă, de i-aū crescut nasul la loc, de s'aū tãmaduit. Eră când aū venit aice în țeră, la Domnia lui Iliș-Vodă, numai de abia s'aū fost cunoscėnd nasul cã 'i tăiat. Numai tot n'aū șeđut în țeră de rușine; ce s'aū dus la Mosc, la marele împėrat, la Alecsiū Mihailovici. ¹⁾ — ION NECULCE.

Francesul ȓice: *être camus* cu înțelesul de: a fi rușinat.

Voilà des harangueurs bien camus.

MONTAIGNE.

4111 * Dă l'ar prin tîrg cu nasul tăiat.

FILIMON, *ȓiocol*, p. 289. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 155.

Când dorim réul altuia. Pedėpsa dării prin tîrg, a existat la noi, ca și la multe popóre, până în timpurile fórte apropiate de noi, de óre-ce o aflăm și în condica lui Caragea.

4112 * \triangle A 'și turti nasul.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

A o păți.

Se casser le nez.

Prov. Franc.

4113 * \triangle A umflă nasul.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A se supėrã.

4114 * A duce de nas.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365 & 1130. — FR. DAMÉ, III, p. 88.

* \triangle A purtã de nas.

DIM. TICHINDEAL, p. 192 & 321. — P. ISPIRESCU, *Leg I*, *Edit.* 1872, p. 175. — G. MUNTEANU, p. 72. — HINȓESCU, p. 58. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1590. — FR. DAMÉ, III, p. 88 & 300.

¹⁾ În Rusia, N. Milescu fu unul din dascalii celui care deveni în urmă Petru cel mare, și fu trimis ca șef al primei ambasade rusesce la Pekin.

Îl pòrtă de nas pe unde îi place.

A. PANN, III, p. 27.—HINȚESCU, p. 150.

Îl port de nas cum îi place.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1409.

De nas purtat (ce se ȃice mē trage de nas cum vré el).

DIM. TÎCHINDEAL, p. 325.

* *A purtă de nas ca pe un boă de còrne.*

Semin. Buc. Cl. VIII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

A ține de nas.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 253 & 1604.

Veđi *lbășea*.

1° A stăpâni pre cine-va, a 'l duce după placul nostru, a 'l amăgi.

«A simțit hoțul că am nevoie de el și mē ține de nas.» — V. ALEXANDRI p. 253.

«Nu vor mai mult să 'l amăgescă, ca fie cine să 'l țină nebuni, să 'z pòrte de nas, și să 'l mai înșale.» — DIM. TÎCHINDEAL, p. 129.

2° Fără multă greutate, direct. De pildă: calea acéstă *duce de nas* unde vrei să mergi.

Se ȃice ast-fel prin alusie la urși și alte fiare care fiind prinse de vînători, li se petrece o verigă prin nări, și sunt ast-fel siliți să asculte de poruncile acelor cari 'i stăpânesc.

Francesul ȃice cu acelaș înțeles: *mener quelqu'un par le bout du nez*.

4115 A trage de nas.

DIM. TÎCHINDEAL, *Fab.* p. 133 & 325.—LAURIAN & MAXIM, II, p. 365 & 366.

1° Acelaș înțeles ca la No. 4114 însă mai energic.

«Mē trage de nas cum vrea el.» — DIM. TÎCHINDEAL, p. 325.

2° A deșteptă, a insultă, etc. — LAURIAN & MAXIM.

Nare trahere. ¹⁾

Prov. Lat.

¹⁾ A trage de nară.

4116 * \triangle A căde (pică) cui-va nasul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 302. —
V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1384. —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A rămâne rușinat, umilit, a pierde cutezanța și mândria.

«O! de te aș vedé măritată după gândul meu... cum *i'ar cădeà nasul.*»
— BOERI ȘI CÎCOȘI, p. 1384.

4117 * \triangle A nu fi de nasul cui-va.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 233 & 257.
— FR. DAMÉ, III, p. 88. — GR. JI-
PESCU, *Opinc.* p. 129.

Asta nu e de nasul vostru (tèu).

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 234.
— LAURIAN & MAXIM, II, p. 365. —
HINȚESCU, p. 118.

Veđi *Obraz.*

A nu fi pentru cine-va, a fi pré bun pentru unul care nu merită un asemenea lucru.

«Ađi așa, mâne așa, el vedeà că *nu e de nasul lui* o așa bucățică. Dar ce-i faci inimei?» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 233.

Ce n'est pas pour ton nez.

Prov. Franc.

4118 * A luà nas.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 364.

* \triangle A 'și luà nasul la purtare.

FR. DAMÉ, III, p. 301. — G. P.
SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*
— GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bèrlad,*
J. Tulova.

A se năsui.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
pag. 3.

A se întinde, a se măsurà cu altul măi puternic și mare, a se obrăznicì.

Grăi 'i bunul Dumnezeu:
— Tu (cutare), *cui te năsui*
De te scalđi în rînd cu noi,
Poes. Pop.

4119 * A umblă cu nasul pe (pre) sus.

A. PANN, I, p. 161. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 364. — HINȚESCU, p. 168

* △ A ținé (purtă) nasul sus.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 364 & 365. — GR. JIPESCU, *Răur. Oraș*, p. 188. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

* A se ținé (a fi) cu nasul pe sus.

I. CREANGĂ, *Pov* p. 162. — P. ISPIRESCU, *Leg*. p. 175.

* A (și) ridică nasul.

V. ALEXANDRI, *Teatr*. p. 463. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 364.

* A fi cu (a ținé) nasul în sus.

FR. DAMÉ, III, p. 88.

A fi mândru, îndrășneț, obraznic; a se ține mare.

Și sărac și ne-supus,
Umblă cu nasul pe sus.

A. PANN, I, p. 161.

4120 * △ A merge cu nasu în vînt.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*

Acelaș înțeles ca la No. 4119.

4121 * A lăsă nasul în jos.

BARONZI, p. 206. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 365. — FR. DAMÉ, III, p. 88.

A plecà nasul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365. — A. PANN, III, p. 33. — HINȚESCU, p. 73.

* △ A pune nasu 'n pămînt.

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni*, J. *Suciava*. — ION AL LUI SBIERA, *Pov*. p. 20. — S. MIHĂILESCU, *Șezătorea*, II, p. 74.

* *Cu nasul în jos.*P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 15 & 73.

Adică a fi plouat, rușinat, umilit.

«A doua și pândi și cel mijlociū; dară nici el nu fu mai bréz, ci se întorse la tatăl său *cu nasul în jos.*» — P. ISPIRESCU, p. 73.Francesul întrebuintează cu acelaș înțeles țicătorea: *baïsser le nez.*4122 * *Cu nasul lung.**S'aū dus cu nasurile lungi.*ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.* p. 221.

Acelaș înțeles ca la No. 4121.

*Avoir un pied de nez.**Prov. Franc.*4123 * *A avé nas.*LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.—
B. P. HĂȘDEU, *Etym. Magn.* 969.—
LAZAR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 346.* Δ *A avé nas bun.*C. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.**A fi năsos.*

FR. DAMÉ, III, p. 90.

1° A fi cutezător, obraznic, ne-rușinat.

2° A fi considerat.

«Mincinosu nu *are nas* la nime==a nemine honoratur.» — LEXIC. BUD.La Francesi *avoir bon nez* însemneză a fi prevădător, pătunător; la Romani, *olfactoria nares, emuncta nares*, avéu acelaș înțeles. Pentru Ebrei nasul eră organul minții și al înțelepciunii. Iov ne spune că *înțelepciunea lui Dumnezeu locuesce în nările sale*, și Isaia ne sfătuesce să ne încredem cu totul cum-pătării unī om a cărui *mințe stă în nările sale*.4124 * Δ *A nu avé nas.*LAURIAN & MAXIM, II, p. 364 &
365.— LAZAR ȘĂINEANU, *Semas.* p.
346.— E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
J. Covurlui.

N'are nas să mERGă la poliție.

P. IȘPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 178.— HINȚESCU, p. 103.

1° A nu îndrăsnî, a se simți vinovat.

2° A nu fi considerat, a nu mai avé trecere la cine-va. Veđi No. 4123 citația din Dicționarul de la Buda.

4125 * A tremură cui-va nasul.

Fumigă (freme) cui-va nasul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 364.

Adică a fi mânios, supărat.

4125b * A dă nas cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 365.

A avé îndrăsnéla, ne-rușinarea de a se înfățișă înaintea cui-va.

NĂSOS

Veđi *Nas, Cap. XXI, c. Năsos.*

NOD

Veđi a *Inghiți.*

4126 Îi dă necazul de nod.

A. PANN, I, p. 146.— HINȚESCU,
p. 119.

E rău lovit de sórtă.

4127 I s'a dus pe gât cu noduri.

A. PANN, II, p. 29.— HINȚESCU,
p. 124.

Veđi *Gât, a Inghiți.*

Adică cu mare greú, cu mare neplăcere. Se đice pentru omul care a fost silit să rabde multe neajunsuri pentru a dobândi ceea ce dorește, prin asemănare cu o îmbucătură prea mare care se înghite cu anevoie.

Avaler des coulevres.

Prov. Franc.

OBRAZ

Veđi *Față, Ivan, Leuca, Mână, Nas, Necaz, Cap. XXI, c. Obraz, Opincă, Orb, Pânză, Rușine, Saltian, Scórță, a Scui-pă, a Stupi.*

4128 Omul nu ese cu dosul la ómeni, ci cu obrazul.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 57; III,
p. 71.— HINȚESCU, p. 134.— ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Se ȋice ca un indemn pentru a ne purtă mai curat. Când ești în fața lumii pörtă-te mai scuturat; pe dedesupt poți să ai o haină și mai așă, dar pe d'asupra să fie mai bună, cu tôte că ȋis este: *nu te uita la haină, ci la ce este în haină.*

4129 Dă la cei fără obraz, eși cumpără obraz.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 93.

Sé ȋice pentru cei ce eși ieau pildă dă la cei obraznicii (GOLESCU).

4130 Tu obrazul iți intorci,
Și el dosul, ca la porci.

A. PANN, III, p. 39.—HINȚESCU, p. 126.

Se ȋice pentru cei mojici.

4131 * Δ Obrazul supțire cu mare cheltuială se ține.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 11.—
H. D. ENESCU *inv. c. Zamostea*, J. Dorohoiu.

* Δ Obrazul subțire cu multă cheltueală se ține.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; III p. 71.—HINȚESCU, p. 126.—ANDREU MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș

* Δ Obrazul subțire cu mare cheltuială se ține.

I. G. VALENTINEANU, p. 20 & 35.—
AL. DUMITRESCU, p. 135.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*—V. FORESCU, *c. Folticeni*, J. Suciava.—
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurluiu.

*Obrazul supțire cu mare cheltuială se ține, și
cel fără pěr cu mare usturime.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 201

Veđi *Față, Nas, Cap. XXI*
c. Obraz.

Adică mușieră (GOLESCU).

Nici odată, astă-ȋi, acéstă ȋicere nu se întrebuinteză cu întelesul, restrins și special, arėtat de Iordache Golescu, ci însemnėzū că fără cheltuială nu poți duce o viėtă mai alėsă. Se ȋice celor cari caută tot bun, fără a se uita la preț.

4132 * A 'și pune obrazul pentru cine-va.

T. SPERANȚIA, III, p. 144.

A răspunde de cinstea, inteligența, etc. unui om.

4133 Nu 'ți pune obrazul pentru altul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 115; II, p. 102. — HINȚESCU, p. 126.

Acelaș înțeles sub formă de povață. Devisa egoistului său misantropului.

4134 *[△] Cireșele trec, da obrazu rămâne.

I. GH. SIMION, *elev. c. Băsesci-Tămășeni, J. Fălciu.*

Răspunde acel care nu vré să facă o faptă ce'l pôte rușină.

4135 * A avé obraz.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 424 — S. FL. MARIAN, *Ornit.* II. p. 36.

*
A fi cu obraz.

1° A fi om de omenie.

2° A îndrăsnî

«După multă frământare și bătae de cap, îi plesni prin minte că, dacă se va încumetri cu Uliul, care tot-dé-una îi mănâncă puil, acesta, ca cu-métru, va avé atât obraz pe lângă nas, și nu 'i va mânca și mai de parte puil.» — S. FL. MARIAN.

4136 Obraz de câne.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 424.

Se țice de omul obraznic.

4136b [△] Obraz de mascure.

G. GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 7.

Acelaș înțeles ca la No. 4136.

4137 * A fi fără obraz.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 121. — LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 93. — LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 424.

*[△] A fi ne-obrăzat.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

1° Adică fără omenire, ne-rușinat și obraznic. Veđi No. 4141.

4137b * A nu avé obraz.

A nu îndrăsnî să facă óre-ce.

4137_c * △ A fi dat într'un obraz să crape celă-l-alt.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A fi gras.

4138 * △ A 'și face obraz.

ION NECULCE, *Letop. Mold.* II, p. 313.— I. CREANGĂ, *Pov.* p. 53.— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'și face trecere la cine-va, reputație bună.

«La Dumitrașco-Vodă nu mergea, nici bani să pâne nu trimetea; și scria cărți la Șeremet, de 'și făcea obraz, adică vești de la Turci, și pe Dumitrașco-Vodă în loc de laudă, îl clevețta către Șeremet.» — ION NECULCE.

«Danilă cum vede pe drac scăpat, bun tefăr . . . se face că 'l scote.

— Iea las, mēt omule, las! nu 'ți mai face obraz. Dacă ai știut că ai un bunic așa de grobian, pentru ce m'ai îndemnat să mă lupt cu el?» — I. CREANGĂ.

4139 * A dà cui-va obraz.

NICOLAE COSTIN, *Letop. Mold.* II, p. 78 — ENACHE KOGĂLNICEANU, *Letop. Mold.* III, p. 203.— V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 337, 947.— HINȚESCU, p. 164.— FR. DAMÉ, III, p. 140.

1° A lăsă cui-va pré multă libertate, dându-i ast-fel o mare îndrăsnelă,

«Ușele divanului erau deschise, și multă vorbă cu prostimea avea, cât atâta *le dedese obraz*, cât nu putea nimene din boțeri ca să ȃică măcar cât de puțin lucru vre unu țeran, că îndată strigă la Vodă ¹⁾, și pentru un lucru de nimica a unu țeran, cât de prost, făcea pe un boțer mare mas-cara și 'l închidea. — EN. KOGĂLNICEANU.

2° A se arētă cui-va.

«Da de unde și până unde pe la noi? De atâta vreme de când nu ne ai mai *dat obraz* . . .» — V. ALEXANDRI, *Petra din casă*, p. 337.

4140 * A luà obraz.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1590.— FR. DAMÉ, III, p. 140.

* A 'și luà obraz.

A se obrăznici, a deveni din cale afară îndrăsnēt.

4141 * \triangle A fi gros la (de) obraz.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, pag. 424.—S. MIHĂILESCU, *inv. Șezdt.* I, p. 47.—I. CREANGĂ, *Amint.* p. 106.—FR. DAMÉ, II, p. 86; III, p. 141.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulft*, J. *Covurluii*.

Veđi *Piele*.

A fi obraznic, mojie. Veđi No. 4137.

4142 * \triangle A îngroșă din obraz.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*

Veđi *Piele*.

Acelaș înțeles ca la No. 4141.

4143 Cu obraz gros și semeț,
Și cu gură de orbeț.

A. PANN, III, p. 37.

Se ȃice despre omul mojie.

4144 Găsi om meșteșugos
A 'i cïopli obrazul gros.

A. PANN, III, p. 33. — HINȚESCU, p. 130.

Obrasnicul șï-a găsit stăpânul.

4145 Îngrôșe obrazul.

A. PANN, III, p. 37. — HINȚESCU, p. 126.

Se învață a răbdă, a suferi neajunsurile, insultele.

4146 * \triangle A avé (fi) obraz subțire.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 11 & 201.—H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. *Dorohoi*. — A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; III, p. 71. — HINȚESCU, p. 126. — I. G. VALENTINEANU, p. 20 & 35.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*. — ANDREI MARI NESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș*.—I. CREANGĂ, *Pov.* p. 255.

A fi subțire de obraz.

FR. DAMÉ, III, p. 141.

A fi om delicat, cărui îi place o viéță mai alésă; a fi de ném mai ales

1) Costantin Mavrocordat.

«Or nu cum-va v'ați făcut și voi, nisce feciori de ghindă, fetați în tindă, că sunteți *obraz* *subțiri*.» — I. CREANGĂ.

4147 A fi cu două obaze.

ION NECULCE, *Letop. Mold.* II, p. 286.

Vezi *Față, Gură, Limbă*.

A fi fățarnic.

«Mai eră și fratele lui Mihai-Vodă, Dumitrașco Racoviță comisul, și âmbilă clevetind pre Antioh-Vodă și mestecând către Munteni. Numai Muntenii *erai* cu două obaze, arătau prieteșug și către Antioh-Vodă și către partea lui Mihai-Vodă și așa politicau lucrurile de ambe părțile. — ION NECULCE.

C'est un mot dit à deux visages.

Prov. de IER. MIELOT, XVe Siècle.

4148 Cu alt obraz.

ION NECULCE, *Letop. Mold.* II, p. 313.

Intr'un mod cu totul altul; arată fățarnicia și viclenia omului ca și dicțótorea de la No. 4147.

«Eră la Turci scriă într'alt chip, cu alt obraz, că sunt Moscalii puțin, și este óstea flămândă.» — ION NECULCE.

4149 * A 'i crăpă (plesni) obrazul de rușine.

HINȚESCU, p. 126. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 172. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ott.*

A se rușină.

4150 Δ A bate obrazul cui-va.

S. MIHĂILESCU, *inv. Șezătórea*, II, p. 73.

A 'l dojenî cu asprime.

4151 * Δ A 'i căută (cătă) în obraz.

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 44. — D-a Ec. Z. c. *Běrlad. J. Tutova*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*.

*Nu 'ți mai caută 'n obraz,
Iți dă cu lăleoa (luléua) 'n nas.*

A. PANN, III, p. 37. — HINȚESCU, p. 126.

Vezi *Barbă*.

A stimă, a cinsti pre cine-va.

4152 * \triangle A face cui-va pe obraz.

I. CREANGĂ, *Pov.* I, p. 12, 29;
254. — FR. DAMÉ, III, p. 141. —
GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bărlad*, J.
Tutova.

A 'l cinsti după cum se cuvine, cu înțeles defavorabil.

«Na! încaltea v'am făcut și eu pe obraz. De acum înainte spuneți ce vă place, că nu mi-a fi ciudă.» — I. CREANGĂ, p. 254.

4153 * \triangle A 'i fi belit obrazul.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A 'l fi dat de rușine.

«Ión mi-a belit obrazul.»

4154 * Cu obraz curat.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 215; *Amin.*
p. 55. — S. F. L. MARIAN, *Trad. Pop.*
p. 5.

Vezi *Față*.

Fără rușine, fără ca să ni se pótă aruncă vre-o învinuire; ne-bătut.

«Scăpând eu cu obraz curat, îmi iéu traista cu blidele, pornesc spre sat.» — I. CREANGĂ.

4155 * A nu fi de obrazu cui-va.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 948.

Vezi *Nas*.

A nu fi pentru cine-va; a fi pré bun, pré ales pentru dînsul.

«BALAȘA. —Șterge-te pe buze, chir Manoli.

MANOLE. — Pentru ce?

BALAȘA. — Adeluța nu e de obrazu d-vóstră... adică să nu bănușci...

MANOLE. — Écă! Nu cum-va 'i cu sté în frunte.» — V. ALEXANDRI, *Drum de fer*.

4156 * A eși la obraze.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 228.

Vezi *Om*.

A se deosebî, a se înălța la o tréptă socială mai mare.

4157 * A spune (dice) de la obraz.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*

A muștră în față, fără frică și fără a se feri.

OCHIÛ

Veđi *Ban, a se Căcă, Căcat, Cămp, Carne, Carte, Chef, Clipă, a Clipi, Corb, Cotoi, Cumătră, Cuvă, Cutră, Degel, de Departe, Dinte, a Dormi, Dumneđeu, Frate, Frumos, a Fugi, Furcă, Gănd, Gărlă, Găscă, Ghimpe, Gură, Iecă, Lingură, Mână, a Măncă, Măjă, Mojie, Muieră, Numeră, Cap. XVII & XXI, c. Ochiu, Pădure, Păntece, Perdea, Perete, Pizmaș, a Plănge, Pohoială, Pungă, a Răde, Sărac, a Sei, Sprincenă, Stăpân, a Stringe, Terină, a Vedă, Vis, a Visă, Vorbă, Vulpe, Vultur, Zavistnic.*

4158 A vedé stercul în ochiul altuia, érá birna în ochii sêi a nu vedé.

NIC. COSTIN, *Div. I*, p. 458.

Nu vedă birna din ochiul têu, și vedă gunoïul din ochiul meu?

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 51.

*Veđi birna din ochiul têu,
Și nu vorbî p'alt (altul) de rêu.*

A. PANN, *I*, p. 3. — HINȚESCU, p. 11. — I. M. RIURENU, *Dat. Cop.* p. 96.

Gunoiul din ochiul altuia îl vedem, și birna din ochiul nostru n'o vedem.

A. PANN, *II*, p. 123. — HINȚESCU, p. 71.

* Δ *Veđi gunoiul din ochiul têu
Și nu vorbî pe-altul de rêu.*

I. NIȚESCU, *inv. c. Viespescei, J. Olt.* — G. IONESCU, *inv. c. Beciu, J. Olt.*

* *Veđi gunoiul din ochiul altuia, și nu vedă birna din ochiul têu.*

LAURIAN & MAXIM, *I*, p. 1273; *Glosar*, p. 279. — *Semin. Buc. Cl. VII*, prin P. GĂRBOVICEANU, *prof.*

Vedeți païul din ochiul altuia, nu vedeți însă birna din ochiul voștri.

LAURIAN & MAXIM, *II*, p. 476.

- * △ *Veđi mai întâiu gunoïul din ochiul tãu, și apoi vorbesce pe altul de rãu.*

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Vede gunoïul în ochiul altuia și nu vede birna din al sãu.

FR. DAMÈ, I, p. 121.— LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 61.

- * △ *Gunoiu din ochiu altuia 'l vede, dintr'al sãu nu.*

I. ANTONESCU, *stud. c. Pãdinesci, J. Rîmnicu-Sãrat.*

- * △ *A vedè birna în ochiul altuia.*

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stiubeni, J. Dorohoi.*

Veđi païul în ochiul altuia, dar nu veđi birna în ochiul tãu.

DR. G. CRĂINICÈNU, *Conv. Lit. XXII*, p. 930.

- * △ *Vede païul în ochiul vecinului și nu vede birna în ochiul sãu.*

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Veđi païul din ochiul vecinului și nu veđi birna din ochiul tãu.

I. G. VALENTINEANU, p. 48.

Veđi païul din ochiul altuia, și nu veđi birna din ochiul tãu.

I. G. VALENTINEANU, p. 17.

- * △ *Birna în ochiul sãu n'o vede, dar gunoïul în ochiul altuia îl vede.*

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

- △ *Veđi gozu din ochiu altuia și nu veđi birna din ochiu tãu.*

S. MIHAILESCU, *înv. Sezdt. I*, p. 220

* *Nu vedzi grinda di tu ochiul a tēu, ma vedzi șilea altului.* ¹⁾

D. A. MILESCU, c. *Gopeși, Macedonia.*

Sē dice pentru cei ce ale altora greșeli mai mici le cercetēză și le judecă, iar ale lor cele mai mari nici că le vād (GOLESCU).

Maī ușor cunōscem greșelile saū cusururile celor-l-alți de cât pe ale nōstre.

Iară ce veđi gunoiul din ochiul fratelui tēu, iară bîrna din ochiul tēu nu o simți.

MATEIŪ, VII, § 3. 4. 5.

Suus cuique crepitus bene olet. ²⁾

Prov. Lat.

Εκατος αὐτοῦ τὸ βδέμα, μῆλου γλοκίον ἤρειται. ³⁾

Prov. Elin.

On voit une paille dans l'œil de son prochain et on ne voit pas une poutre dans le sien.

Prov. Franc.

To see the mote in another's eye, and not the beam in your own. ⁴⁾

Prov. Engl.

Man sieht den Splitter im fremden Auge, im eignen den Balken nicht. ⁵⁾

Prov. Germ.

Margr sēr saur á annars nefi, en ekki sjálfs síns. ⁶⁾

Prov. Island.

4159 Maī bine bîrna din ochiul tēu să o scoți, dē cât gunoiul din ochiul fratelui tēu.

IORD. GOLESCU. *Mss.* II, p. 103.

Adică maī bine ale tale greșeli mari, dē cât cele mici ale celor-l-alți (GOLESCU).

4160 * [△] Ochiul când sē lovesce îndată lăcrămēză.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 8 ;
Asem. p. 86. — ANDREI MARINESCU,
inv. c. Humele, J. Argeș.

¹⁾ Nu veđi grinda (bîrna) din ochiul tēu, dar veđi gunoiul altului.

²⁾ Fie-căruia i se pare că beșina lui mirōse bine.

³⁾ Fie-care gāndesce că beșina lui este maī plăcută.

⁴⁾ A vedē gunoiul în ochiul altuia, și nu bîrna în al său.

⁵⁾ Omul vede țandăra în ochiul străin, în al său bîrna nu (o vede).

⁶⁾ Unii vād murdăria în nasul altuia, și nu în al lor.

1° Arată slăbiciunea orei-ce, cum când supărăm pe ore-cine îndată se întristeză (GOLESCU).

2° Omul slab, sărac mai cu sémă, când pierde ce-va îndată se cunoşce. — J. Argeş.

4161 A'i stă ca un gunoiu în ochi.

A. PANN, II, p. 92. — HINȚESCU, p. 179.

A stă ca gunoiul în ochi.

P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 78.

Veđi *Picior, Ghimpe*.

A supără pre cine-va, a 'i displace.

4162 A fi spin ia ochiul cui-va.

Voința Națională, An. XII, No. 3307.

Veđi *Ghimpe*.

A fi rău văđut de cine-va, a 'i fi ne-plăcut.

4163 Cu ghiarële de ochi eți dă bună-diminetă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 28.

Să ăice pentru cei cumpliți (GOLESCU).

4164 * Δ Cu ochi de lup iți dă bună-diminetă.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeş.

Când un om 'ți este duşman, și caută a ți să arëtă prietin, pentru a 'ți află slăbiciunea.

4165 In ochi cu gura te unge,
Ș'in dos cu ac te impunge.

A. PANN, III, p. 63. — HINȚESCU, p. 72.

Veđi *Fafă*.

Despre cel fățarnic și vicién.

4166 * Δ Din ochi miere, din gură fiere.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 4165.

4167 Cêța după ochi cât poți să țe-o rîdici, ca mai bine să cunoști ceea ce vei să veđi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 115.

Adică ne-sciința (GOLESCU).

4168 * △ *Veđi-mé cu un ochiü, să te veđ (veđ) cu doi.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 103.—
Preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț J. Mehedinți.* — ANDREI MARI-
NESCU, *inv. c. Humelz, J. Argeș.* —
T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* △ *Cine mă vede c'un ochiü, eü il veđ cu doi; cine nu, eü nici atâta.*

S. MIRĂILESCU, *Sezătorea*, II, p. 218.— V. FORESCU, *Bucovina.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Cuvurliu.*

* *Cara s'mi vreî tîni cu un ocliu, eü cu doi.* 1)

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia.*

* *Breama cu unlu, s'te breesc cu doi.* 2)

I. GHICU, *prof. c. Pericoli, Epir.*

Adică să căutăm, să îngrijim de altul, ca și acela îndoit să caute și să îngrijască de noi (GOLESCU)

1° Să ție când cine-va cere un ajutor cât de mic altuia, făgăduindu 'i îndoit la păsul său.

2° Ca să arăte că nu are nevoie de iubirea cui-va. Acest înțeles pentru varianta a doua.

4169 *Pentru ochi ție sac nu este.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 51.

Gustul și ochiü nici un ție sac aü.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 197.

Adică vederea slobodă (GOLESCU).

4170 * *Oclü diparte veđ, ma nu aü satulëtă.* 3)

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia.*

* *Oclüi satulëtă nu aü.* 4)

D. DAN, *c. Nevesca, Macedonia.* —
META COSTANDIN, *c. Moloviște, Macedonia.*

Veđi *Gură.*

1) Dacă me voesci tu cu un ochiü, eü cu doi.

2) Privește-mé cu unul să te privec cu amîndoi.

3) Ochiü departe veđ, dar nu se satură.

4) Ochiü nu se satură.

Arată lăcomia omului.

4171 * Ocl̄iul a omului lemargu este. ¹⁾

N. St. c. *Nijopole, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 4170.

4172 Ochiu se înveselesc și inima rabdă 'n sec.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 8.

Să ție pentru cei ce nu pot dobândi ceea ce ved cu mare poftă (GOLESCU).

4172 b Și ocliu va a saē parte. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, p. 15.

Pentru frumusețe, și plăcerea ce ne o aduce.

4173 * [△] Ochiu omului se pare lacomi la pogace.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 8.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. *Argeș.*

Cânescă e gura, și lacomi sunt ochii la pogace.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 10.

Veți *Gură.*

Adică omul mult rîvnesce și mult poftesce la cele bune. (GOLESCU).

«Noi așa suntem într'acastă piele a noastră cât nici nouē însuși nu trebuie cu totul să ne încredem: *nu crede nașule. că cânescă e gura, și lacomi sunt ochii la pogace.*» DIM TICHINDEAL.

4174 Mamă, unde esti să mă veți
Că și eu am tot ochi brezi?

A. PANN, I, p. 103.—HINȚESCU,
p. 199.

Se ție despre cei nevoiași.

4175 * Nu alghii din ocliu, va s'alghesc di zeane. ³⁾

D. A. MILESCU, c. *Gopeși, Macedonia.*

Daca nu m'am pricopsit de alt ce-va, d'apoī de acesta.

4175 b * Nu vedzui di ocliu, vă 's ved di cafcale? ⁴⁾

I. GHICU, *prof. c. Abzla, Epir.*

¹⁾ Ochiul omului lacom este.

²⁾ Și ochiul vrea a sa parte.

³⁾ Nu albi de ochi, o să albesc de gene.

⁴⁾ Nu vedui din ochi, voiū vedē din melci (ochilor)?

Nu m'au procopsit fii mei, mă vor procopsi rudele?

4176 * Ochiu verđi
Să nu 'i cređi.

I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman.

* Δ *Pe omul cu ochiū verđi
Nici odată să nu 'l cređi.*

M. CANIAN, J. Iași.—G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Olt.

Românul crede că ómenii cu ochii verđi sunt rēi și fățarnici. Costachi Konache, cu totul de altă părere, a slăvit ochii verđi într'una din cele mai frumoșe poesii ale sale: *Ce putere, Dómne sfinte, ai sădit în ochiū verđi.*

Ochii verđi la Români, ca și *los ojos verdes*, la Spanioli, sunt priviți ca o trăsură de frumusețe femeescă, ceea-ce ni se pare a fi străin Germanilor și Slavilor, la cari nici nu există vre un termen pentru acest fel de ochi. — *Etym. Magnum*, p. 3000.

Se mai đice în glumă :

Pe omul cu ochiū verđi
Nici odată să nu'l cređi,
Că te 'nșală c'o lămâie,
Și te bagă 'n prăvălie.

4177 * Δ *Cum o veđi,
Cu ochiū verđi.*

HELIADÉ-RĂDULESCU, *Op.* IX. —
preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Co-*
sovět, J. Mehedinți. — ANDREI MA-
RINESCU, inv. c. Humele, J. Argeș.
— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Olt.

* Δ *Cum îi veđi,
Cu ochiū verđi.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 268.

* *Cum veđi,
Cu ochiū verđi.*

M. CANIAN, J. Iași.

Când vrei să arēți că lucrul nu póte fi de cât așa cum se spune de noi, cum se vede.

«Bărbate, mai đise femeea, dară asta nu e lucru curat. Atâția bani pen-
tru un ou de găină!

Și pipăia banii să vadă nu care cum-va sunt niscai fermece, or alt-ceva.
— De găină, de ne-găină, uite l'am vîndut cu două pungî de bani, *cum îi veđi cu ochii verđi*. — P. ISPIRESCU.

În jocul numit, după localități, d'a baba-gaia, d'a trei colăcei, d'a clonța (cloșca), d'a puia-gaia, și care înfățișează lupta closcei pentru apărarea puilor în contra eretului, gaiei său uliului, în-tîlnim următoarele versuri.

— Cum îți sunt puii?
— *Cum îi veđi,*
Cu ochii verđi,
C'o lingură de păsat
Să nu mai zacă de versat.

Aceste versuri se mai aud și în jocul d'a ulclușile.
Veđi G. Dem. Teodorescu, Poesii populare, p. 196.

4178 * Doi ochi vęd mai bine dę căt unul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 90.—
LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.—P.
ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 162.—
G. DEM. TEODORESCU, *Cerceș.* p. 23.

* \triangle Doi ochi vęd mai bine de căt unul singur.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Adică doi îngrijitori (GOLESCU).

Orî-ce afacere e mai bine studiată, de mai mulți inși, de căt de o singură persónă.

Deux yeux valent mieux qu'un.

Prov. Franc.

Mais vém dous olhos que hum. ¹⁾

Prov. Port.

Zwei Augen sehen mehr als eins. ²⁾

Prov. Germ.

Two eyes see more than one. ³⁾

Prov. Engl.

4179 Patru ochi vęd mai bine de căt doi,

Da E. B. MAWR, p. 77.

Maș mun se vaede cu patru oculi(i) nego cu doi. ⁴⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 13

¹⁾ Mai mult vęd doi ochi de căt unul.

²⁾ Doi ochi vęd mai bine de căt unul.

³⁾ Idem.

⁴⁾ Mai mult se vede cu patru ochi de căt cu doi.

Ochii mulți mai bine văd.

KÁROLY ÁCS, p. 80.

Acelaș înțeles ca la No. 4178.

Varianta dată de Károly Ács este identică cu proverbul similar ungurese.

Quatre yeux valent plus que deux.

Prov. Franc.

Vedi più quattro occhi che due. ¹⁾

Prov. Triest.

Mas ven quatro ojos que dos. ²⁾

Prov. Span.

Fire þine see mere end to. ³⁾

Prov. Danes.

Vier Augen sehen mehr als zwei. ⁴⁾

Prov. Germ.

Four eyes see more than one. ⁵⁾

Prov. Engl.

Több szem, többet lát. ⁶⁾

Prov. Ungur.

4180 Cei cu ochi călăuză la cei fără de ochi pururea să se arate.

IORD. GOLESCU,, *Mss.* II, p. 115.

Adică cei învățați la cei proști (GOLESCU).

4181 *△ Cei fără de ochi, călăuză la cei cu ochi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.

— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Să dice când cei proști de minte poroncese celor învățați (GOLESCU).

4182 Cel cu ochi mână pe cel fără de ochi, că d'impotrivă amîndoi se poticesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.

Adică cel învățat pe cel prost trebuie să îndrepteze, iar nu d'impotrivă (GOLESCU).

¹⁾ ²⁾ ³⁾ & ⁴⁾ Patru ochi văd mai mult de cât doi.

⁵⁾ Patru ochi văd mai bine de cât unul.

⁶⁾ Mulți ochi, mai mult văd.

4183 * [△] Mai credincioși ochii de cât urechile.

A. PANN, I, p. 162. — HINȚESCU,
p. 40. — ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeș.

Mai bine se cred ochii de cât urechile.

IORD. GOLESCU, *Mss*, II, p. 43.

Veđi a Auđi.

Adică ceea ce veđi de cât ceea ce auđi (GOLESCU).

᾽Οτιών πιστότεροι ὀφθαλμοί. 1)

Prov. Elin.

Oculis magis habenda fides, quam auribus. 2)

Prov. Lat.

*Un seul œil a plus de crédit
Que deux oreilles n'ont d'audivi.
Témoïn qui l'a vu est meilleur
Que ceil qui a ouy, et plus seur.*

LOYSEL, *Max. droit Coutum.*

Vale più un testimonio di vista che dieci de udita. 3)

Prov. Ital.

Sjon er sögn ríkari. 4)

Prov. Island.

Ein Augenzeuge gilt mehr den zehn Ohrenzeugen. 5)

Prov. Germ.

Marie de France, scriitoare din secolul al XIII, ne povestese cum o nevastă a convins pre bărbatul ei că această credință este greșită.

LA FEMME ET LE MARI.

Un gros benêt de paysan voulant un jour rentrer dans sa cabane, trouva la porte fermée: il regarde par le trou de la serrure, et croit voir un homme sur son lit. Outré de rage, il se retire, bien résolu d'en témoigner le soir son mécontentement à sa femme. «Qu'as-tu? lui dit-elle en le voyant arriver de mauvaise humeur. — J'ai vu ce matin un homme sur mon lit. — Voilà tes anciennes folies qui te reviennent. — Folies! je crois ce que j'ai vu. — Souvent, il ne faut pas croire ce que l'on voit.» Puis, le prenant par la main, elle le conduit à un cuvier rempli d'eau. «Regarde dit-elle; que vois-tu? — Parbleu, je vois une figure d'homme. — Eh bien!

1) Ochii (sunt) mai credincioși de cât urechile.

2) Să te încređi mai mult ochilor de cât urechilor.

3) Mai mult preș are un martor care a veđut, de cât unul care a auđit.

4) Lucru veđut e mai cert de cât cel auđit.

5) Un martor ocular preșesece mai mult de cât șee martori cari au auđit.

répliqua la matoise, tu n'es pas dans cette eau, et cependant tu t'y vois. Il n'est pas surprenant que tu te sois vu sur ton lit; apprends que les yeux mentent quelquefois.» Le pauvre idiot convint de son tort, et promit à sa femme de ne plus croire ce qu'il verrait.

Eschil a ȕis de asemenea :

«Pentru a avé proba, trebue să veȕi cu ochiȕ: alta este a presupune și alta a fi sigur de un lucru.» — *Agamemnon*.

4184 * Δ Ochii vȕd, inima cere.

IORD. GELESCU, *Mss.* II, p. 8.—
I. G. VALENTINEANU, p. 14 & 42.—
V. FORESCU, c. *Folticeni*. J. *Suciava*.
— *Preot* C. BUNGEȕIANU, *inv. c. Cosovȕ*, J. *Mehedinȕi*. — M. CANIAN, J. *Iuȕi*.—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeȕ*.—GAVR. ONIȕOR, *prof. c. Bȕrlad*, J. *Tutova*.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

* Δ Ochii vȕd, inima cere,
Dar e rȕu cȕnd n'ai putere.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 73; III, p. 99. — HINȕESCU, p. 127. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. *Dorohoi*.

* Δ Ochii vȕd, inima '(mȕ) cere,
Ce folos cȕ n'am (nu 'i) putere.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 112.— G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 278. — V. ALEXANDRI, *Tratr.* p. 215.— GR. JIPESCU, *Rȕur. Oraȕ.* p. 112.

* Δ Ochii 'mȕ vȕd, inimȕ 'mȕ cere,
Dar nu am nici o putere.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeȕ*.

Δ Ochii vȕd, inima vȕd.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 326.

* Δ Ochii vȕd, inima cere;
Daca nu 'i nici o putere!

S. MIHȕILESCU, *inv. Sezȕt.* II, p. 220. — V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȕi*, J. *Covurluiȕ*.

Adică pofta omului la cele ce vede (GOLESCU).

Vezi de multe ori un lucru, îți place, ai vrăea să 'l dobân-
desci dar nu poți. Acest cuvînt se dăce măi ales de omul la
bătrânețe; el vede multe femei frumoșe, ar dori să le aibă, dar
nu năzuesce la dinșele, căci nu măi are putere a le avé.

4185 * Δ Ochiu ce se vėd rar sunt măi dragalași.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. Dorohoi. — ANDREI MARINESCU,
inv. c. Humele, J. Argeș. — M. LO-
PESCU, *inv. c. Brosceni*, J. Suciava.

* Δ Ochiu, cari se vėd rar, se iubesc.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*,
J. Covurlui.

Se dăce pentru acei cari ne displac și tot se indésă pe lângă noi.
Când vedem măi rar pre cine-va, nu 'i putem cunósce așa
de bine slăbiciunile și greșelile, și prin urmare ne place măi
mult.

4186 Ochiu ce nu se vėd, lesne se uită.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 8.

* Δ Ochiu ce (cari) nu se vėd, se uită.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 153; III,
p. 124. — LAURIAN & MAXIM, II, p.
476. — BARONZI, p. 62 & 66. — HIN-
TESCU, p. 127. — P. ISPIRESCU, *Leg.*
I, *Edit. 1872*, p. 172. — M. CANIAN,
J. Iași. — AL. DUMITRESCU, p. 123.
— PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Co-*
sovăț, J. Mehedintzi. — DR. G. CRĂI-
NICEANU, *Conv. Liter. XXII*, p. 930. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J.
Argeș. — ȘTEFAN DUMITRESCU, *elev*,
Sc. Inv. c. Balș, J. Romanași. — G.
POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Ochiu cari nu se vėd des, se uită.

I. G. VALENTINEANU, p. 19.

Ochi ce nu's ved, curund se-agârșesc. ¹⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zweitt. Jahres.* p.
172.

Largo de uochii, largo de irim i. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I,
p. 12.

¹⁾ Ochiu ce nu se vėd, se uită.

²⁾ Departe de ochi, departe de inimă.

Adică pe cei ce nu'i vedem mai des, curînd îi uităm. (GOLESCU).
Se ȋdice mai ales pentru dragoste.

După cum e o ȋcală: numai ochii ce se uit,
Ei de frați și de soție și de rude nu se uit.

A. PANN, *Moș Alb.* I, p. 39.

Procul ex oculis, procul ex mente. ¹⁾

Prov. Lat.

Loîn des yeux, loîn du coeur.

Prov. Franc.

Ojos qui non si bident, de pare s'ismentigant. ²⁾

Prov. Sard.

Aus den Augen, aus dem Sinn. ³⁾

Prov. Germ.

What the eye sees not, the heart rues not. ⁴⁾

Prov. Engl.

4187 Cam depărte de ochi, dar aproape de inimă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 103.

Adică să iubim pe ore-cine fără d'a-l vedea des (GOLESCU).

4188 * Δ Când nu sunt ochi negri săruți și albaștri.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 203. — B. P. HAȘDEU, *Etym. Magn.* p. 718. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș. — preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovet*, J. Mehedinți.

* Δ *Cine (cel care) n'are ochi negri, sărută și albaștri.*

C. NEGRUZZI, I, p. 249. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurlui. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. Dorohoi.

* Δ *Când nu 's ochi negri, săruți și cei verzi.*

GAVR. ONIȘOR *prof. c. Dobrovet*, J. Vaslui.

* Δ *Daca nu găsești ochi negri, săruți și cei albaștri.*

D. CRUCEANU, *stud. c. Popeni*, J. Tutova.

¹⁾ Departe de ochi, departe de minte.

²⁾ Ochii cari nu se ved, se uită.

³⁾ Departe de ochi, departe de minte.

⁴⁾ Ceea ce ochiul nu vede, inima nu plînge (doresce).

Când cine-va nu găsește ce caută, se mulțumesc cu ceea ce găsește, și precum țice Francesul: *quand on n'a pas ce que l'on aime il faut aimer ce que l'on a.*

Acastă țicere ne arată precăderea pe care o aũ, la Români, ochii negri asupra celor albaștri, pre care 'i și numesc, *ochi de gâscă.*

De almintrelea o credință fórte respândită la Români este că ochii albaștrii deochiã, și încă mai réu de cât alții. Strigoii aũ ochi albaștri. O pasere *albastră* e nenorocită (Marian, Ornit. II, p. 26); când e curcubeul *albastru* va fi secetă (*Etym. Magn.* p. 739); o inimă mähnită, cântecele de jale se numesc *albastre.*

Precum observă D. Hășdëu, albastrul jucă la Români acelaș rol funest pre care 'l jôcă și la noi. La Roma se punëu pe morminte cununii albastre (VIRGIL. *Æneid.* III, 64); albastră eră luntrea pe care călëtoriaũ sufletele morților (VIRG. *Æneid.* VI, 410); șerpî albaștri încolăceaũ capetele Furielor (VIRG. *Georg.* IV, 482); în fine dolhul, la matronele Romane, nu eră negru ci albastru: «feminas olim in luctu, purpurea veste deposita, cœruleam sumpsisse.» SERV. *ap.* FORCELLIN.

In fine la Englesî întilnim cuvinte ca: blue-boy=orfan, blue-devils=mähnire.

4189 * \triangle Ochi albaștri mai rari, dar negri și la Țigani.

D. CRUCEANU, *stud. c. Popeni*, J. Tutova.

Pentru cei căroră le plac ochii albaștri.

4190 * \triangle Ochi sunt ruțti din mare.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 172. — HINȚESCU, p. 127. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. Argeș. — G. POBORAN, *inv. J. Vâlcea*.

Ochi omului sunt din mare că se bucură tot la mare.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 72; III, p. 99. — HINȚESCU, p. 127.

Ochii vëd mult și cer mult; se țice despre cel lacom.

Iadul și pierirea nu se satură; așșderea și ochii ómenilor sunt nesățioși. — *Biblia 1688, Cap. XXVII, § 20.*

4191 Alții daca ș'o scóte ochii, și noi nu o să scótem.

A. PANN, II, p. 21.

Alții daca și-ar scóte ochii, și noi tot nu o să 'i scótem.

HINȚESCU, p. 127.

Alții daca și-o scóte ochiș, și noi trebuie să ni-ș scótem?

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 230.

* △ *Daca 'și scóte cine-va ochiș, să'ș scótem și noi?*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Daca sare cine-va în puș, să sárim și noi? Dacá cine-va a făcut un réú, urméză de aci ca să facem și noi ca dñsul?

4192 Are ochi, mâni și picióre,
Póte munci cu sudóre.

A. PANN, I, p. 137. — HINȚESCU, p. 114.

Veđi *Cap.*

Se đice pentru omul leneș, care cerșese în loc de a munci.

4193 * △ Tu îi faci cu ochiul, el își face cu capul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 25; I, p. 85. — HINȚESCU, p. 56. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Se đice despre cel prost care, fiind cu tine într'o adunare, îi faci semn să se ferescă de ce-va, și el nu se păzesce când vré să 'ți arate că a înțeles.

4194 * △ Ochiș și sprincenele
Fac tóte pécatele,
Și légă dragoste.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 301.

* *Ochiș și sprincenele
Fac tóte greșelele.*

Sezătórea, Poes. Pop. II, p. 217.

* △ *Ochiș și sprincenele
Fac tóte pricinele.*

Sezătórea, Poes. Pop. I, p. 11. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 411. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Prin ochi intră dragostea și strébate până la inimă.

Aceste versuri, ajunse proverbiale, se întilnesc în multe posesii poporale de dragoste.

Γυναικὸς ὄμμα τοῖς ἀκμάζουσιν βέλους, ¹⁾

Prov. Elin.

4195 * Δ De n'ar fi ochi și sprîncene
N'ar mai fi păcate grele,
Nici dragoste tinerele.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 301. — IARNIK-BĂRSEAMU, *Poes.*
Pop., p. 8.

* De n'ar fi ochi, n'ar fi sprîncene,
N'ar mai fi păcate grele.

Sezătorea Poes. Pop. I, p. 11.

Acelaș înțeles ca la NO. 4194.

INCEPUTUL DRAGOSTEI

Déc 'at sci, déc 'aī pricepe
Dragostea, de und 'se 'ncepe!
De la ochi, de la sprîncene,
De la buze subțirele,
Mușcar'ar neica din ele
Ca dintr'un fagur de miere!

Déc 'at sci, déc 'aī cunoșce
Dragostea de und 'sē nasce!
De la gâtul cu mărgele,
De la sîn cu drăgănele
Juca-s'ar neica cu ele,
Ca cu două floricele.

Poes. Pop. G. DEM. TEODORESCU,
p. 301.

Ἐκ τοῦ εἰσορᾶν γὰρ γίνεσται ἀνθρώποις ἐρᾶν. ²⁾

Prov. Elin.

Ex adspectu nascitur amor. ³⁾

Prov. Lat.

4196 * Δ Ochii înțeleptului ved mai departe.

A. PANN, I, p. 149. — HINȚESCU,
p. 127. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. *Humele, J. Argeș.*

Ochiul înțeleptului vede mai departe.

BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.*
II, p. 46.

Vedî Injelept.

¹⁾ Ochii femeiei este o săgătă pentru acei care 'l intilnesc.

²⁾ Căci din vedere se nasce la ômeni dragostea.

³⁾ Din vedere se nasce amorul.

Arată folósele înțelepciunei.

4197 Ochiul trupului vede bine, dar al dracului măi bine.

I. G. VALENTINEANU, p. 46.

Veđi *Drac*.

Arată puterea banului care se numește de popor și, *ochiul dracului*.

4198 Unde's ochii înțeleptului este mâna nebunului.

A. PANN, I, p. 94. — HINȚESCU, p. 81.

Arată lipsa de judecată la cel nebun sau nerod.

4199 * \triangle Ochiu aú vėđut, ochii sá 'i sară (sae).

A. PANN, II, p. 72. — HINȚESCU, p. 127. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș. — Preot C. BUNGEȚIANU, inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.* — M. CANIAN, *J. Iași.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* \triangle Ochiu aú vėđut, ochiú sá crape (sară).

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — ANDREI MARINESCU *inv. c. Humele, J. Argeș.* — M. CANIAN, *J. Iași.*

Tu ți-ai făcut, tu să pătimești. Se ție celor ce cumpără câte ce-va fără să fi observat bine pe ce dá bani, și cu deosebire celor cari se căsătorese cu fete cu năravuri rele. Are acelaș înțeles ca proverbul: *capul face, capul trage*.

4200 * \triangle Ochiu sunt oglinda inimei.

Dr G. CRAINICÉNU, *Conv. Liter. XXII*, p. 930. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Ochiul oglinda inimei,

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 174.

Ochiul oglinda sufletuluș.

Dr G. CRAINICÉNU, *Conv. Liter. XXII*, p. 931.

Veđi *Curvă, Hoș.*

In privirea omului se pot citi gândurile, simțirile, apucăturile lui bune sau rele.

4201 * Omenii se cunosc după ochi.

M. CANIAN, *J. Iași.*

Veđi *Curvă, Hoș.*

Acelaș înțeles ca la No. 4200.

- 4202 * Dă'mi ochii tăi, și eu pe-ai mei, să vezi cum o să
'ți pară.

GAVR ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluiș.

Dacă ai judecă tu, ca mine, mi-ai găsi dreptate.

- 4203 Celi ce n'aru oclii, picior(e)le li portu. 1)

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 8.

Vezi *Cap.*

Acelaș înțeles ca la No. 2848, care este varianta Daco-Română a proverbului Istriian.

Quelli che non hanno occhi, i piedi li portana. 2)

Prov. Triest.

- 4204 Ochii având ai fost ca orbul,
Te-ai dus, m'ai slujit ca corbul.

A. PANN, II, p. 49 — HINȚESCU,
p. 126.—S. FL. MARIAN, *Ornit.* II,
p. 22.

Vezi *Corb.*

Se țice celor care nu sunt de nici o slujbă, de nici un ajutor.

Auras-tu donc toujours des yeux pour ne point voir,
Peuple ingrat.

- 4205 Nu vidzu di oclii, vai vedă di dzéni? 3)

PERICLE PAPAĞAGI, *Zweit. Jahres,*
p. 178.

Celui care înșelându-se la o afacere, crede că va isbuti într'altă și mai grea.

- 4206 Lasă 'i să 'și scôță ochii, că ei o (or) dă sémă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 115; II,
p. 102.—HINȚESCU, p. 127.

Ne îndemnă să nu ne amestecăm în certurile altora.

- 4207 * Scôte'ți un ochiș.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

Se țice, în glumă, când nu vrem să dăm ceea ce ni se cere.

- 4208 * △ A unge ochii cui-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 477.—
T. SPERANȚĂ, I, p. 94.—S. I. GROS-
SMANN, *Dict. Germ.* p. 67.—M. CA-
NIAN, J. Iași.—G. POBORAN, *inst.*
c. Slatina, J. Olt.

1) Acei cari n'au ochi, îi vor duce picioréle.

2) Idem.

3) Nu vedă cu ochii, va vedé cu sprincenele?

- 1° A 'i luà vederile, a 'l împedicà de a vedé.
 2° A'l înșelà, a'l momi dându'î puțin.
 3° A'l cumpèrà cu banî saũ dându'î un folos óre-care, a'l mi-
 tuì, a'l împacà cu puțin.

. Boferul strigă ca să vie,
 Să 'ți iea vulpea, ș'apoi îți mai dă și ție
 Vr'un ȕacșiș acolo, *ochiș să 'ți-ungă,*
 Și 'ți mai mulțumesc.

T. SPERANȚĂ, I, p. 94.

Graisser la patte.

Prov. Franc.

- 4209 Are cu ce să 'ți ungă ochiș.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 232.

Are ochiș ce să 'ți ungă.

A. PANN, III, p. 105.

Are avere, are cu ce să te cumpere.

- 4210 A făcut ochi(i) cât bou, dar târđiũ.

A. PANN, II, p. 37.— HINTESCU,
 p. 127.

Le-a venit minte la cap, dar cam târđiũ.

- 4211 Unde vede gârla închide ochiș.

P. ISPIRESCU, *Leg. I. Edit.* 1872,
 p. 176.

Se dice despre cel bețiv. A se adăogă acéstă variantă la nu-
 mérul 727.

- 4212 * De cât să 'i iei ochiș, mai bine vieța.

M. CANIAN, *J. Iași.*

Omul orb nu mai e bun de nimic.

- 4213 * Are ochi numai să nu dè in gropi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.

Se dice despre cel prost.

- 4214 Ochi aũ și nu vèd, urechi aũ și nu aud.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1556.

*Ochi aũ și nu vor vedé, urechi aũ și nu vor
 auzi.*

I. NEGRUZZI, III, p. 79.

Despre cei carî nu vèd, nici nu aud, saũ se fac că nu vèd
 ceea ce se petrece împrejurul lor.

Ochii aii și nu pot să vadă, urechii aii și nu pot să audă, nici abur nu le este 'n buza.—DOSOFTEI, *Psa.* 134.

4215 * *Are ochii se vadă și urechii se audă.*

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Scie singur ce e de făcut.

Nu trebuie să te amesteci în trebile altora; fie-care trebuie lăsat să facă cum îi place.

4216 * △ *Cu un ochiū la slănină și cu altul la făină.*

HELIADÉ-RĂDULESCU, *Tandal.* p. 18.—ION GHICA, *Scrisori.*—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 162.—DR CRĂINICÉNU, *Conv. Liter.* XXII, p. 930.—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*—H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostva, J. Dorohoiū.*—FR. DAMÉ, II, p. 9.

* △ *C'un ochiū la făină și cu altul la slănină.*

BARONZI, p. 51.—HINȚESCU, p. 128.—GR. JIPESCU, *Răur. Oraș,* p. 58.—G. POBORAN, *inst. c. Slătina, J. Ott.*—T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* *A se uită cu un ochiū la slănină și cu celalalt la făină.*

M. CANIAN, *J. Iași.*

* △ *A căută cu un ochiū la făină și cu altul la slănină.*

LAUBIAN & MAXIM, I, p. 556.—FR. DAMÉ, I, p. 213.—preot C. BUNGETEANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedintși.*

* *Cauți chiar ca o găină
Cu 'n ochiū la făină ș'altu la slănină.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 8; I, p. 26.

*Cam cauți ca o găină,
C'un ochiū la slănină
Și altul la făină.*

HINȚESCU, p. 31.

Veđi a se Uită.

1° Se ȋce pentru cei care se uită cruciș, chioriș, ponciș și paliu.

3° Mai rar: a fi cu gândurile împărțite. — J. Valcea.

Veȋi snóva din Povestea Vorbii, A. Pann, I, p. 25—27.

Il regarde en Bourgogne la Champagne qui brúle.

Prov. Franc.

4217 *△ Cu un ochiú la gaie și cu altul la tigae.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Ol.

Acelaș înțeles ca la No. 4216.

4218 Cu un ochiú la răsărit și cu altul la apus.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 28.

Sě ȋce pentru cei ce se uită cruciș (GOLESCU).

4219 * Cu un ochiú ríde și cu altul plânge.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Se ȋce de omul fățarnic.

4220 *△ A avé ochii mai mari de cât burta (pântecele).

I. G. VALENTINEANU, p. 45. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș.—FR. DAMÉ, III, p. 144.

Veȋi Pântece.

Se ȋce:

1° Despre omul lacom care poftesce mai mult de cât póte mână.

2° Despre cel care rivnesce la lucruri ce nu sunt de nasul lui.

Avoir les yeux plus grands que le ventre.

Prov. Franc.

E ten pió j ócc ch an fa la pânza. ¹⁾

Prov. Rom.

Die Augen sind grösser, als der Bauch. ²⁾

Prov. Germ.

The eye is bigger than the belly. ³⁾

Prov. Engl.

4221 De nimic nu i se prinde ochii.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 159.

¹⁾ Coprinde mai mult cu ochii de cât cu pântecele.

²⁾ Ochii sunt mai mari de cât burta.

³⁾ Ochíul e mai mare de cât burta.

* △ *N'are de ce să i se prindă ochiul (ochii).*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — preot G. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

Se dice când te găsești în casa unui om sărac, sau într'oa câmpie golă cu desăvîrșire.

«A-casă *nu are de ce să i se prindă ochiul* și a ridicat nasul sus.»

4222 * △ *Îi sticlesc ochii în cap.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olț.*

E șiret.

4223 * △ *Ei jocab ochii în cap.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 14.* — LAURIAN & MAXIM, *II, p. 476.* — LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas. p. 346.* — M. CANIAN, *J. Iași.* — FR. DAMÉ, *III, p. 144.* — I. CREANGĂ, *Pov. p. 167.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ. p. 85.*

* △ *Îi jocab ochii, în cap, ca de drac.*

I. ARBORE, *ing. J. Buzău* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

Arată pe cel rău și viclén. (GOLESCU).

Se dice femeii sau bărbatului curvar, sau hoț, sau meșter în minciună.—*J. Argeș.*

Se dice omului isteț care prin firea lui e făcut a privi și cele mai mică amănunte.—*J. Mehedinți.*

«Cum ajunge acolo, Ipate se și prinde în joc lângă un puișor de fată, căreia *îi jocab ochii în cap* ca la o șerpăică.» I. CREANGĂ, *Pov. p. 167.*

4224 *A'î luci ochii departe.*

BARONZI, p. 45. — FR. DAMÉ, *III, p. 29.*

E cu gândul la altele, doresce alt-ceva de cât ceea ce i se oferă.

4225 * △ *A năluci ochii cui-va.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olț.*

Acelaș înțeles ca la No. 4224.

4226 * Δ A cătă în ochii cui-vă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Obraz.*

A iubi pre cine-va și a se ține de sfaturile lui.

4227 * A așteptă pre cine-va cu patru-đeci de (patru) ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Cu ne-răbdare, dorind să 'l vadă mai de grabă.

4228 * Δ A fi cu patru ochi.

T. SPERANȚĂ, I, p. 18; III, p. 24.—
HINȚESCU, p. 28.—T. BĂLĂȘEL, J. *Vâlcea.*

* Δ *Om cu patru ochi.*

G. DEM. TEODORESCU, *Credinț. Datin.* p. 6.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Veđi *Carte, a Sci.*

A fi cu carte, învățat, a tot știutor, cu judecată.

Tu să faci ce țiece popa,
Dar ce face să nu faci:
El *cu patru ochi* se chiamă
N'o să 'l judeci tu, să taci

T. SPERANȚĂ, III, p. 24.

4229 * N'are ochi să mă vadă.

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI,
Mss.

* *N'am ochi să 'l ved (ved).*

A. PANN, II, p. 130.—HINȚESCU,
p. 199.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *a Vedé.*

A nu vedé pre cine-va cu plăcere, a 'l urî.

4230 * A nu avé ochi de cât pentru.....

FR. DAMÉ, III, p. 144.

A se uîtă numai la dînsul, a 'l iubi.

4231 * Δ A nu 'și luă ochii de la cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 4230.

4232 *[△] Umblă (e) cu ochii logodiți.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 174; I, p. 128.—HINȚESCU, p. 128.—M. CANIAN, J. *Iași*. — LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas* p. 350.—GR. JIPESCU, *Răur. Oraș* p. 113.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 125.

Adică e bătă.

4233 *[△] A face (avé) ochii patru.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 96.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 381.—LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.—DIM. ZANNE, J. *Ilfov.*

*[△] A face (avé) ochii 'n patru.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.—M. CANIAN, J. *Iași*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi cu ochii în patru.

FR. DAMÉ, III, p. 144.

*[△] A deschide ochii în patru.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 611, 1131 & 1493. — HINȚESCU, p. 127.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stiubeni, J. Dorohoi.*

Deschide ochii patru.

A. PANN, II, p. 72. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 160.—VARON, p. 31.

Vezi *Pungă, Urechie.*

A privi bine, a fi cu băgare de seamă, mai ales la cumpărat; a se păzi bine.

«Deschideți ochii 'n patru, de nu vret să 'ți deschidți punga.»

4234 *[△] Intre patru ochi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 95 & 478.—M. CANIAN, J. *Iași*. — FR. DAMÉ, III, p. 145.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

In taină, fără martori, fiind numai doi de față, cel care spune și cel care ascultă.

Entre quatre yeux.

Prov. Franc.

4235 * \triangle Nici cât te-ai mânji la un ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Förte puțin, și chiar nimica.

«N'are bani nici cât te-ai mânji la un ochi.»

4236 * Fără să ȳică: negri ȳi-'s ochii.

Da EL. SEVASTOS, *Pov. p. 37.* —
M. CANIAN, *J. Iași* — AT. PETRESCU,
ing. Curtea-de-Argeș, J. Argeș —
CRISTEA GEORGESCU, *magistr. c. Huși,*
J. Pălci.

Fără să ȳi spue nimic care să 'l supere, fără să 'l întrebe ce-va. Se ȳice și de omul blând care nu e în stare să supere pe nimeni; «nici nu 'i în stare să 'ȳi ȳică: *negri 'ȳi-s ochii.*»

«De odată se duse el, umblă în toate părțile fără să 'ȳi ȳică nimene *negri ȳi 's ochii.*» — ELENA SEVASTOS.

4237 Cu ochi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 478.

Adică real, manifestat, împeliȳat, lucrul însuși în pele și în corp.

4238 Cu ochi și cu sprincene.

BARONZI, p. 48. — FR. DAMÉ, IV,
p. 95.

* \triangle A face un lucru cu ochi și cu sprincene.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 478. —
preot C. BUNGETIANU, *inv. c. Co-*
sovȳ, J. Mehedinȳi.

* \wedge A fi cu ochi și cu sprincene.

BARONZI, p. 45. — P. ISPIRESCU,
Rev. Ist. III, p. 379. — G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Olt. — T. BĂ-
LĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* \triangle Ochenat și sprincenat.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III, p.*
379. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina,*
J. Olt.

Acelaş înţeles ca la No. 4237. Se ȳice de un lucru adevărat. învederat, vėdit, înţeles şi sciut de toţi, de o faptă prea afară din cale de rea, etc.

4239 * \triangle A 'i lăcomi ochii.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

A dorì mult.

4240 * \triangle 'I-a scos ochii, ca de bubuiag.

N. MACHIDON, *stud. c. Nicoresci*, J. *Tecuci*.

S'a prea încărcat. De greū ce 'i eră, i se umflase ochii ca de un buboi.

4241 * \triangle A avé ochi rėi.

I. LAURIAN & MAXIM, II, p. 476. —
FR. DAMÉ, III, p. 144. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulţi*, J. *Covurlui*.

1° Carì aduc rėul celui la care se uità, a avé ochi carì deochie.

2° A se uità cu invidie, cu ne-plăcere, supėrare, mânia, ură, etc. la cine-va; se ȳice în opunere cu *ochi buni*.

«Are *ochi rėi* pe totă lumea.»

4242 * A avé ochi buni.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.

Se ȳice în opunere cu *ochi rėi*. A se vedé No. 4241.

4243 * \triangle A dă cu ochii în foc.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

A se înşelă, a se pirlì.

4244 A fi ochiul cui-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.

Veȳi *Mână*.

A fi slăbăciunea cui-va, acel prin care vede şi află totul.

4245 * A fi lumina ochilor cui-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

A fi scump, a fi drag cui-va.

4246 * Δ Ca ochii din cap.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 824 & 1385 — LAURIAN & MAXIM, II, p. 475. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 153. — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 27 & 139. — DR. CRAIȚICĂ, *Conv. Lit.* XXII, p. 30 — S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 108. — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Δ Ca de ochii din cap.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 203.

Δ Ca la ochi.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 55

Arată cât de mult prețuim sau iubim un lucru, sau o persoană asemănându-l cu ce are omul mai scump în lume.

«Acum veduse Ipate, ce poate Chirica, și-i eră drag *ca ochii din cap.*» — I. CREANGĂ, p. 153.

Tenir à quelqu'un comme à la prune de ses yeux
Prov. Franc.

4247 * Și ochii din cap.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1279.

Adică foarte mult, tot ce am avut.

«Am cheltuit *și ochii din cap* până când am vădit 'o mare» — HAGI PETCU.

4248 * Ochii și...

* *Ochii din cap și...*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

*
.... *și ochii din cap.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 266.

Ne îndemnăm a îngrijii de aproape de un lucru, precum am păzi ochii din cap.

«Fata *și ochii din cap*, căci atâta vi-i lécul.» — I. CREANGĂ.

4249 * Δ A avé ochii cârpiți.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A fi prost.

4250 * Δ A fi cui-va ca sarea în ochi.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 85.—GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluii.*

A fi cui-va sare în ochi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1057.

Veđi *Drog, a Iubi.*

A nu 'i fi drag, plăcut.

4251 * Δ A 'l legă la ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* Δ A 'l brobodă la ochi.

GAVR. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

Veđi *Gard, Perdea.*

1° A 'l imbrodă, a' l fermecă.

2° A 'l legă de gard, a 'l înșelă, a 'l prosti.

«I-a legat ochiș nevêsta.»

4252 * Δ A luă la ochi.

AL. ODOBESCU, III, p. 159. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 197. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 477. — M. CANIAN, *J. Iuși.* — FR. DAMÉ, III, p. 145. — E. I. PATRICIU *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

A luă la ochi bună.

ENACHI KOGĂLNICEANU, *ap. Damé,* III, p. 145.

A luă (avé) a ochiș.

N. COSTIN, *Letop. Mold.* II, pag. 80 & 89.

1° A ochi, a pune, a îndreptă ochii său arma într'o țintă.

2° A observă, a însemnă, în înțeles bun său reu.

3° A iubi pre cine-va.

«— Dar acest cal ți l'ai ales?

— Apoi dă, tată, cum a dà tîrgul și norocul; am de trecut prin multe locuri și nu vreū să mă țieie ómenii la ochiș.»—I. CREANGĂ.

«Acum Hanu avênd a ochiș pre Nicolai-Vodă.» — N. COSTIN.

4253 * A pune ochii pe cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 4252, § 2 și 3.

4254 * \triangle A pune ochi răi pe cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ott.*

A prinde necaz pe dînsul.

4255 * \triangle A luà de ochi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 477. —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ott.*

1° A amăgî, a ameți, a uimi, a seduce prin frumusețea lui.

2° A apucà pe ne-așteptate, cu mare violență.

4256 * \triangle A apucà de ochi.

B. P. HĂȘDĂU, *Etyrn. Magn. p.*
1394. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*
— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Ott.

1° A 'i face să credă ceea ce nu este. — B. P. HĂȘDĂU. Acelaș înțeles ca la No. 4255. § 1°.

2° A minți, a tăgădui. — I. BĂNESCU.

3° A uimi, a ameți prin frumusețea lui.

4257 * \triangle A 'i crăpă (plesni, sări) ochii.

Semin. Buc. cl. VII prin P. GĂN-
BOVICĂNU, prof. — T. BĂLĂȘEL, inv.
J. Vâlcea.

1° De ciudă.

2° De rușine.

«Spune'i adevărul în față să'i crape ochii.»

3° De muncă, oboselă.

4° De fôme.

4258 * \triangle 'I-a sărit un ochi să vadă cu celă-l-alt mai bine.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se dice, în batjocură, celui ce nu a vădut un lucru.

4259 * \triangle A ciupi de ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ott.*

Acelaș înțeles ca la No. 4256 § 3.

«M'a ciupit de ochi prin frumusețea ei.»

4260 * \triangle A luà ochii.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 477. —
M. CANIAN, *J. 10șl.* — A. PANN, I,
p. 139.

* △ *A prinde ochi.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A amăgi, a ameți. a seduce. Vezi No. 4255.

2° Se dice despre un lucru plăcut, frumos strălucitor.

«*Hăinele ei ochii 'ți ieă.*» — A. PANN.

Cu acelaș înțeles Francesul țice: *cette personne portait un costume éblouissant.*

4261 * A 'i fugi ochii.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 95 & 99.*

A nu 'și puté oprî ochii pe un lucru, atât de strălucitor și de frumos este.

«*Hi fugiău ochii de atâta strălucire.*» — I. CREANGĂ.

4262 * △ A 'i alunecă ochii după ce-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'i fi plăcut, drag la inimă.

4263 * A sorbi cu ochii pre cine-va.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 167.* — LAURIAN & MAXIM, II, p. 478. — LAZĂR ȘĂINEANU, *Semos. p. 344.* — P. ISURE-CU, *Lig. I, Ebt. 1872, p. 173.* — HINȚESCU, p. 177.

* △ *A sorbi din ochi pre cine-va.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* *A mâncă cu ochii pre cine-va.*

N. POPESCU, *Calend. 1882, p. 18.* — FR. DAMÉ, III, p. 144. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 478. — M. CANNIAN, *J. Iași.*

* △ *A mâncă din ochi.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A sorbi cu privirea.

N. POPESCU, *Calend. 1882, p. 18.*

A se uită la cine-va cu mare dragoste, ca la un lucru frumos și plăcut.

«Cum să mi se pară, măi Chirică? Iea *par' că-mă vine s'o sorb cu ochiș.*
de dragă ce-mi e.» — I. CREANGĂ.

4264 * Δ Mânca 'ți-ași ochii.

T. BĂLĂȘEL, *în*r. J. *Vâlcea*.

Se dice celui ce ți-e drag și când ești saú de o virstă cu el saú mai mare, și cu deosebire când ți-a făcut un bine saú are să 'ți facă.

4265 * A 'i sclipi (licări) ochii după ce-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'l dorì fôrte mult.

4266 * Δ A i se scurge ochii de (după)...

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 176; *Leg. p. 24, 47 & 72.* — BARONZI, p. 40. — HINȚESCU, p. 127 & 128. — M. CANIAN, *J. Iași.* — FR. DAMĂ, III, p. 144; IV, p. 43. — GR. JIPESCU, *Opinc. p. 79; Opinc. p. 129.*

* Δ A 'i curà (se scurà) ¹⁾ ochii după.

G. P. SALVIȘ, *în*v. c. *Snuții, J. Covurluii.*

1° De plâns.

Pe altul cine plânge ochii lui *iș' scurge*.

HINȚESCU, p. 128.

2° De dragoste.

«Fata de împărat, tot uitându-se la el, *i se scurgeà ochii* după framușeța și după boful lui.» — P. ISPIRESCU, *Leg. p. 47.*

3° De poftă; cu deosebire a rîvnî la lucruri de mîncare.

4267 * Δ A prăpădi din ochi pre cine-va.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 276.*

* Δ A pierde din ochi pre cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A se uită cu mare drag la cine-va, a 'l iubî grozav.

¹⁾ În popor nu se dice *curge* ori *scurge* ci *cură* ori *secură*.

«Și de aceea Harap-Alb o prăpădeă din ochi, de dragă ce-i eră.» — I. CREANGĂ.

4268 * △ A ave perî rēi în ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veși No. 2230.

Căutătură urfîă, a deochîa; n'are noroc, n'are parte, nici ascultare.

Unii ômeni, pre carî îi dor ochii, ție că aū perî rēi și se duc la babe de 'i scôte.

4269 * △ A scôte ochii cui-va.

NICOLAE COSTIN, *Letop. Mold. II, p. 54.* — LAURIAN & MAXIM, II, p. 477. — DR. CRAIŢICĂ, *Conv. Liter. XXII, p. 930.* — I. CREANGĂ, *Pov. p. 122.* — FR. DAMĂ, III, p. 144. — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bărlad, J. Tutova.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veși Frate.

1° A amăgi, a amefi, a seduce.

«Turcului să 'i dai bani, și să 'i scoți ochi.» — N. COSTIN.

2° A 'l dojeni cu asprime.

«Bărbatu meu îmi scôte ochi' că mă țiu cu cutare.»

3° A 'l supără, a 'l necăji reamintindu'î binele ce 'i-a făcut.

«Imi scôte ochi' că mî-a dat saū făcut cutare lucru.»

4270 * A 'și scôte ochii.

ION NECULCE, *Letop. Mold. II, p. 302.* — I. CREANGĂ, *Conv. Liter. X, p. 375; Pov. p. 107.* — *Conv. Liter. IX, p. 4.*

Nu vè scôteți ochii unul altuia.

A. PANN, II, p. 152. — HINȚESCU, p. 127.

1° A fugi fôrte iute.

2° A căută să facă rēu cui-va.

«După ce aū ajuns Nicolai-Vodă în Galați, atunce aū sosit și Dimitrașco Vodă din Țarigrad în Galați, și aū mers Nicolai-Vodă la gasda lui Dimitrașco-Vodă de s'aū împreunat amîndoi, care nu puțin lucru aū făcut Nicolai-Vodă atunce, de aū mers la gasda lui Dimitrașco-Vodă, că alți Domnii mai stau să se împreune după ce se mazulesc, ce fug unul de altul să 'și scotă ochi.» — ION NECULCE.

4271 * A 'și scóte ochii pentru cine-va.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

A face orî-ce, a se băgă în foc pentru cine-va.

4272 * Δ A 'și scóte ochii cu ce-va sau cine-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 477.

Poftă trupéscă.

4273 * Δ A 'i scóte prin ochi.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A supêră pre cine-va, a 'i aduce minte des de binele ce 'i-ai făcut.

4274 Cu ochii în 2 perî.

Veđi *Cap. VI. c. Pêr,*
Vorbă.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 9.*

De o colóre ne-hotărită.

4275 * Δ A avé ochi la spate.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Acelaș înțeles ca la No. 4276.

4276 Δ A avé un ochiü după cefă.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 5.*

* *A avé ochi în cefă.*

DIM. ZANNE, *Bucuresci, J. Ilfov.*

Vede tot, nu 'i scapă nimic din tot ce se petrece împrejurul lui.

Ὅπισθεν κεφαλῆς, ὄμματα ἔχει. 1)

Prov. Elin.

In occipitio oculos habet. 2)

Prov. Lat.

Elinii ca și Latiniî întrebuințau acéstă đicere pentru ómenii prevêđetori și circonspecti.

4277 * Δ Până le sar stele verđi din ochi.

GR. JIPESCU, *Opîncar, p. 40.—*
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

1) Are ochi în cefă.

2) Idem.

Se dice pentru cei cari au muncit foarte mult. Veđi No. 297.

4278 * Δ Să 'ți dai cu degetul în ochi.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Când e întuneric besnă.

4279 * Δ A se face întuneric (negru) înaintea ochilor.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Când ești supărat rău și fără veste; când ți se vestese o ne-norocire.

4280 * A aruncă cui-va șperlă în ochi.

N ***, c. Běrlad, J. Tutova.

* A pune cui-va nisip în ochi.

M. CANIAN, J. Iași.

Veđi *Pulbere*.

A înșelă, a anăgî pre cine-va, a'l face să vadă lucrurile altfel de cât sunt. Veđi No. 1085.

4281 * Δ A dă peste ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.— T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

1° A dă palme peste ochi.

2° A lucră fără băgare de sémă; a face ce-va cum s'o întâmplă, bine rău, numai să fie făcut.

«Dăi peste ochi» adică: fă-l cum l'ai face.

4282 * Δ Ochi de boă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 475.— M. CANIAN, J. Iași.— T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Adică mari. În Omer întîlnim adese-orî denumirea de Βοῦπις *Βούβας, Minerva cu ochi de boă.

4283 * Δ A face ochi ca de boă.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A se uita cu ochii mari la ce-va. Se dice mai mult în batjocură.

4284 * Ochi de găscă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 475.

Adică albastră, spălăceiți.

4285 * Ochi de pisică.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 475.

1° Adică căprii deschisi, aprópe galbeni.

2° Vieleni. Veđi No. 1743.

3° Miscători și ageri. Veđi No. 2143.

4286 * △ Ochi de bróscă (broscoiú).

LAURIAN & MAXIM, II, p. 475

Adică eșiți din melcii lor, bulbucăți.

4287 * △ A faci ochii ca de bróscă.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A se uită cu ochii mari la ce-va; se ȃice mai mult în bat-jocură.

4288 * △ A face ochii ca de capră înneacă.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Acelaș înȃeles ca la No. precedent.

4289 * △ Ochi de șerpe (șerpóică).

LAURIAN & MAXIM, II, p. 475.—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° Mici și rotunđi.

2° Ageri, vioi.

4290 * Ochi de vasilic.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Réutăeioși, cari pėtrund tóte.

Regard de basilic.

Prov. Franc.

4291 * △ A avé ochi de corb.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Negri și frumoși.

4292 * △ A avé ochi de mură.

* △
*Are ochi de mură
Cari inima 'ți fură.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Negri și frumoși.

4293 * △ A 'i albi ochii.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Așteptând după ce-va; a i se urî așteptând.

4294 * △ A 'i înverdi ochii.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° De durere.

·Îți daū o palmă de 'și *înverdesc ochii.*»

2° De dor, așteptând mult ce-va.

«Mi-a *înverdit ochii* așteptând.»

4295 * △ A dă ochii în gene.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 97. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *învăț. J. Vâlcea.*

A închide ochii, a ațipi.

4296 * Cât te-ai șterge (frecă) la ochi.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 77 & 107; *Basme*, II, p. 139. — FR. DANĒ, III, p. 144.

Cât (să) te stergi la ochi.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 114 & 388. — FUNDESCU, *Basme*, p. 34.

* Cât te ai șterge la un ochi.

N. POPESCU, *Calend. Basm.* 1880, p. 30. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Cât te freci la un ochi.

N. POPESCU, *Calend. Basm.* 1880, p. 70.

* Cât ai strînge din ochi.

POMPILIU, *Conv. Lit.* IX, p. 188. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina J. Olt.*

Veđi *Clipă, Clipelă, a Clipi.*

Intr'o clipă, într'un scurt interval de timp

En dacame esas pajas. ¹⁾

Prov. Span.

4297 * Nici cât te ai mânji la un ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică foarte puțin.

4298 A fi negru înaintea ochilor.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 227.

A fi displăcut, a fi urit cui-va.

«Remânere-ași păgubaș de diusul să rămân și să 'l vîd, când mi-oîi vedé cêla; atunci și nici atunci, că tare mi-i *negru înaintea ochilor.*» — I. CREANGĂ.

4299 * A fură cu ochii.

I. CREANGĂ, *pov.* p. 276.

A se uita pe furiș.

«Nu 'i vorbă, și ea *fură cu ochii* din când în când pe Harap-Alb.» — I. CREANGĂ.

4300 * Cu cîda ochiului.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 350.

Acelaș înțeles ca la No. 4299.

«Eû frate, până într'acéstă vreme duhurile înădușindu-mi tôte viclesugurile Corbului, cum se dice, *cu cîda ochiului* căutând, pentru voiea ta li-a tăcut.» — DIM. CANTEMIR.

4301 * Par'că umblă cu ochii legați.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Nu vede nimic, nu 'și dă sîmă de ceea ce se petrece împrejurul lui.

4302 * A face ochi.

DA SOFIA NÂDEJDE, *Nuv.* p. 123
— LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.—
FR. DAMÉ, II, p. 6.

1° Se dice despre dobitocele a căror pu se nasc orbî, și încep a vedé numai după câte-va zile.

2° A se deșteptă, a se trezi din somn.

3° Se dice despre omul care începe a înțelege, a pricepe.

¹⁾ Intr'un: dă 'mi aste paie.

4303 * A face ochi mari.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.—
FR. DAMB. III, p. 144. — M. CANIAN, J. Iași.

1° A se deșteptă bine.

2° A se miră, a fi surprins

4304 * A face ochi mici.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.

1° A fi somnoros.

2° A se face că nu vede.

4305 * A face ochi dulci.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.

A se uita cu dragoste la cine-va.

Faire les yeux doux à quelqu'un.

Prov. Franc.

4306 * A deschide ochii.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

Vegii No. 432.

1° A se păzi, a băgă de seamă.

2° A se miră.

4307 * A deschide ochii cu (pe) cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Statina, J. Ol.*

A'l cunoșce bine, a fi crescut împreună.

4308 * Să nu 'i vadă ochii.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

* *Să nu 'l vadă în ochi.*

G. POBORAN, *inst. c. Statina, J. Ol.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Când îl urășce.

4309 * Δ Abia îl ved în ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Statina, J. Ol.*

Mi-e forte drag.

4309_b * A vedé pre cine-va cu ochii săi.

M. CANTAN, *publ. J. Iași.*

A fi orbit de cine-va.

4310 * A 'i citi în ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'i eunósce, a 'i ghici și gândurile cele mai ascunse.

4311 * Δ A face ochii rôtă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A se uità jur-împrejur.

4312 A beli ochii.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar, p. 65.*

Veđi No. 3868.

1° A 'și deschide ochii, a băgà sémă.

2° A fi om vioiú, sprinten, muncitor.

3° A se mirà.

4° A se uità la ce-va îndelung, prostesce și cu pierdere de timp.

4313 * Δ A face cu ochiul.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 25; J, p. 85.*— HINȚESCU, p. 56.— LAURIAN & MAXIM, II, p. 476 & 477.— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

A face semne de înțelegere.

Faire de l'œil à quelqu'un.

Prov. Franc.

4314 * Δ Cu ochii duși.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Aprópe de mórte.

4315 * Δ A dà ochii peste cap.

1° A leșiná.

2° A muri.

4316 * A băgà ochii.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A privi bine, cu băgare de seamă.

4317 * A închide ochii.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 477.

1° A muri.

2° A trece cu vederea, a se face că nu vede răul ce se face, a lăsa să treacă, să se facă fără a se împotrivi.

3° A se arunca într'o primejdie luându-și inima în dinți.

4° A nu băga seamă, a nu se gândi la ce face.

4318 * △ Ochiu ne-adormit.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Adică harnic, nu se odihnesce și toate le cercetază și le vede.

OM

Vezi Apă, Ban, Bătrân, Bălă, Cal, Calic, Cumplit, Dă, Dumne-deu, Dușman, Flecar, Fricos, Gând, Harnic, a se În-bătă, a Îmbătrâni, Îndărănic, Însemnat, Înțelept, a Înveșă, Învețat, Lăudos, Muiere, Munte, Ne-slujit, Nevoe, Nevoias, Cap. XIX & XXI, c. Om, Pa-timă, Pom, Resbotă, Rău, a Ride, Rușine, Stricat, Tăpă, a Umblă, Vin, Voinic, etc.

CREDINȚE DESPRE OM.

I

Omu este făcut de pământ, d'ata e așa de ticălos și de șubred. După ce a închipuit Dumne-deu pe om din pământ, i-a suflat în gură, și el numai de cât a înviat. Omenii ai de demult au fost jidovi, adică nisce omeni grozav de mari: capu lui hărău al de cinci vedre, ochii ca taerile, mâinile ca putineele, picioarele ca ulele, deștele ca moșorele, unghile ca secarile, dinții din gură ca fiarele plugului.

Al mai mare om din lume a fost Adam, omu al de l'a făcut Dumne-deu întâi și întâi. Capu lui era grozav de mare și nu putrezise nici până când a venit Domnu Hristos pe lume. Un împărat vedând capu lui moș Adam pe câmp, s-a înfricoșat când l'a văzut așa de mare și, ca să nu se înfricoșeze oștea, a pus o mie de soldați ca să care pter-i ca s'o copere. Și atât a fost de mare că o mie de omeni abia în trei zile au putut-o coperi. Omenii ăștia, ai micți, cum suntem și noi, sunt ișiți încoară, în urma Domnului Hristos, că și Domnul Hristos a fost tot jidov mare. Noi, ăștia d'acum, suntem pe lângă jidovi ca nisce musce mitite. Odată nisce omeni d'ăștia erau cu plugu și ei la câmp. Vine la ei o fetiță de jidov ca de deuce-cinci spre deuce ani, și îi lea în pólă pe ei, vr'o trei omeni, cu plugu și cu vr'o șese boi cu tot, și îi duce în pólă ca pe nisce sórect la mumă-sa, și dăse: «Uite, mamă, ce găsiți eu colea. Nisce musce șgăriaș pământu.»

Da mă-sa dișe: «Dui, mamă, acolo că ăștia sunt ómenii care are să moștenescă pămîntu d'acu înainte,» și i-a dus iar în pólă dă unde-i luase.

Dumnezeu a prăpădit pe jidovii ăștia că să făcuseră rei dă nu se mai, înțelegea cu ei dă loc. Întâi și întâi i-a orbit pe toți cu nisce musce mărunțele care trag la ochi, și ei, după ce a rémas orbi, a murit toți dă sóme, că nu să mai puté arăni, și așa a scăpat Dumnezeu lumea dă spurcații ăia dă jidovi, care erau mari dă călcau dintr'un munte în altu. — MARIA ȘINCUC. *c. Ștefănesci, J. Vâlcea, în Sezătórea.*

II

Întâi ci-că a fost *Jidoviș*, apoi ce-va mai mică a fost *Uriășii* cum, dă pidă, a fost *Doicum* și *Arap-buzat*, care mulți din ei avéu numai câte un ochiú în frunte. *Cătcăuniș* a fost tot ómeni mari, da a fost cu doué capete, și ei măncau ómeni d'ali noștri, îi prindéu în câte o casă mare unde le da dă mănecare numai símbure de nucă, cu pâne și cu mălaiú dospit, și se îngrășeau bieții Români dă se făcúu iamán ca porcii, și când să îngrășa, luá câte unu din ei, și îi băgá în cuptóre arse, cu cămăși cu tot, dór le da brânci. Cătcăuniș au fost ai mai rei ómeni după față dă pămînt.

A mai fost și ómeni *jumătate-dă-om*, cu o mână, c'un pictor, cu un ochiú, cu o urechie, c'o *jumătate-dă-gură*, c'o jumătate de nas, și cu tóte jumătate. Aștia a fost ai mai proși și ai mai slabi ómeni după lume.

A mai fost ómeni cu *șapte picióre* și cu *șapte mîni*, da n'a fost puténd nimic, că se încurcau singuri în atâtea picióre și atâtea mîni.

Acuma nu mai sunt nici un fel dă ómeni opăciți pe pămînt. Li s'a perdut ruda la toți; acuma nu mai sunt dă cât români d'ali noștri și ómeni sílbatici, cari sunt tot ca noi, dór că sunt negri și flocoși.

Mai sunt *pitici*, ómeni ca copilașii dă mari, da sunt bérâni, cu mustăți și barbă, și sunt grozav de țapeni, trănțeșce p'al mai volnic om. Aia ci-că mai sunt și acu, și câte-un boer cumpără câte unu dă modă. — COSTACHE SBURLEA *c. Zlătari, J. Vâlcea, în Sezătórea.*

A se vedé și legendă de la cuvîntul *Muñere*.

În aceste credințe înfilnim reminsența despre potop, Titanii, Ciclopi și Polifem, Pigmeii și Gnomi. Ce-va mai mult între creațiunile imaginației lui Swift și credințele poporului nostru găsím mai multe aseménari curióse, de pildă: ómenii cu șapte picióre, fetița de jidov care găsește plugarii arând și-i duce la mă-sa cu boi cu tot, și altele.

4319 * Omul e ca ierba, țilele lui ca flórea.

I. G. VALENTINEANU, p. 8 & 25.

Omul e ca ierba, țilele lui ca flórea câmpului.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1720.

Omul ca ierba se usucă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 14.

*Atât omul cât și slava lui, ca flórea câmpului,
îndată înfioresce, îndată să și vestejesce.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 14.

Veđi *Cap. V, c. Di.*

Arată scurtimea vieții. Acéstă țicere ne vine din *Biblie*.

*Omul este ca ierba, ȕilele lui ca flórea câmpului:
aşa va înflori.*

Psalm. DAVID, CII, 15

L'homme florit pour mourir.

Prov. Franc.

Ἄνθρωπος ἐστὶ πνεύμα καὶ σκιὰρόνον. 1)

SOPHOCLE, Ajax.

Homo bulla. 2)

Prov. Lut.

4320 **Omul, dē ceea ce-î place, d'aceea sē îngraşă.**

IORD. GOLESCU, Mss. II, p. 184.

Dē ce sē îngraşă omul? Dē ceea ce lui ēi place.

IORD. GOLESCU, Mss. II, p. 225.

* Δ *Omului de ce 'i place, d'ac (aia) sē 'ngraşe.*

*A. PANN, II, p. 81. — HINŢESCU,
p. 136. — Prot. C. BUNGETIANU, id.
c. Cosorēţ. J. Meh-dinţ.*

Omul de ceî place, de aceea sē îngraşă.

PANN, II, p. 82.

Adică fie-ce om trebuie să trăiescă cum îi place, se ȕice mai ales când cine-va se deosebesce prin gustul său de cei-l-alti, fie la mâncare sau la ori-ce alt.

4321 * **Omul nu scie din ce se îngraşă.**

Adese-orî ne displac mâncări care ne ar fi de un mare folos. Se ȕice mai ales când ne aflăm la o masă mai próstă,

4322 **Omul fără muierē, ca un om fără cămaşă.**

*IORD. GOLESCU, Mss. II, Asem.
p. 19.*

Arată cât de mult preţuesce muierēa pentru bărbat.

Sub cuvîntul de *om*, în popor se înţelegē adese-orî, bărbat, precum se dovedesce în următórea urare la pahar:

Să trăiesc cū şi cū,
Şi ginerile sócră-mea,
Fectorul tatii şi a mamii,
Şi omul nevestii mele;
Să-auȕiţi bine de mine,
Nici cū să mă prăpadesc.

1) Omul este suflare şi umbră.

2) Omul este o bulă de aer.

4323 Omul vrednic să face munte și punte.

A. PANN, II, p. 49.

*Omul vrednic să face munte (luntre) și punte
și trebuie să ăasă la liman.*

A. PANN, II, p. 86.— HINȚESCU,
p. 135.

Vezi *Luntre, Munte*.

Omul vrednic întrebuițează toate mijlocele de scăpare, când se află într'o strîmtóre, într'o mare primejdie.

4324 Omul trăesce cu ce bagă în gură.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 49; I,
p. 129.— HINȚESCU, p. 135.

Nu trebuie să ne gândim numai la mîncare, însă nici s'o disprețuim pré mult.

Acelora cari se gândesc numai la trebuințele trupului li se dice că *omul nu trăesce numai cu ce bagă în gură și cu cuvîntul lui Dumneșeu*.

Om u 'n fie ce ăi
Trăesce cu bătură
Și cu ce bagă 'n gură

A. PANN, III, p. 97 & 98.

4325 Omul ca umbra, îndată pierce cum ăi lipsește lumina.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 14.

Arată cât de repede și de ușor se pôte pierde omul.

Pindar spune încă cu mai multă energie: *οκτις ουαρ άυθρωπος*, omul e visul unei umbre.

4326 Om cu om pré anevoie să s'azemene itocma la față și la năravuri.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 136.

Arată deosebirea între ómenî.

Il y a grande différence d'homme à homme.

Prov. Franc.

4327 Omul pē pămînt, dar ingerii i ă cer.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

Adică fie-care unde i să cuvine (GOLESCU).

Și precum dice B. Pascal: «L'homme n'est ni ange ni bête, et le malheur est que, qui veut faire l'ange, fait la bête.»

4328 * Δ Omul gândește (și) rele și bune.

A. PANN, II, p. 38. — HINȚESCU, p. 133. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Are părți rele și părți bune.

4329 Pe omul la (mai) mari drăcii îl tae (taie) capul.

A. PANN, II, p. 123. — HINȚESCU, p. 135.

Se țice când vedem pe unul făcând lucruri cari nici nu e ar fi trecut prin minte.

4330 Omul ca luminarea, când luminează atunci se sfârșase.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 14.

Omul móre când a dobândit experiență și învățatură, și toc-mai atunci când ar puté să fie folositor în lume.

4331 * Tot omul bun prinde carne.

Veđi *Carne.*

Românul, ca și cele-l-alte popóre, a observat că omul gras este, de obicei, bun la inimă, pe când cel slab e reütăcios, fă-tarnic, ține-minte.

«Păziți-vé de acest tîner slab» țicéu Romanii arătând pre Iuliú Cesar și Francesii pre Bonaparte.

4332 * Δ Om bun, dar cu naravu dracului.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiú.*

Când un om reü, pare a fi bun, saú e cređut ast-fel de óre-cine.

4333 Ómenii ca degetele, nici unul cu altul s'aséménă.

HINȚESCU, p. 129.

Veđi *Deget.*

Arată ne-aseménarea între ómenii și mai ales între frați.

4334 * Δ Om cu om nu se lovesce.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Acelaș înțeles ca la No. 4326 & 4333.

4335 Omul cu cap ușor
Sé invirtesce ca un mosor.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 14.

Se dă în vînt fără nici un rost.

- 4336 * * Ce drac mai mare, mai rău și mai fără inimă îți
trebuie ca omul ?

M. LUPESCU, *Șezăt.* I, p. 242.

Arată răutatea ne-întrecută a omului.

- 4337 * [△] Pe om în ziua de ați se 'l pui în piuă, și să dai
cu chilugul peste el, și nu 'l nimeresci.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Veși Piuă.

Atât de șiret este.

- 4338 * [△] Câți ómeni atâtea năravuri.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 169. —
ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele,*
J. Argeș. — preot C. RUNGEȚIANU,
înv. c. Cosovăț, J. Mehedinți. — H.
D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Căthi om ș-mintea-l' 1)

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres.*
II, p. 160.

De ar face nescine nu sciū cât bine, nu póte plăcé la toți, și
precum ȓice cronicarul, «sfatul alege câtă osebite este între om
și om » 2)

- 4339 Ori om, ori semărătura
Nu se schimbă din natură.

A. PANN, *Nastratin-Hogea*, p. 24.

Nici crescerea nici învețătura nu pot schimbă firea omului.

- 4340 Din omul bun, bun lucru ese.

N. MUSTE, *Letop. Mold.* III, p. 73.

Acelaș înțeles ca la No. 1036 și 1037.

- 4341 Omul muncitor
Ca un pom roditor.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 15.

Cine muncesce, produce și dobândesce.

1) Fie-ce om cu mintea lui.

2) Miron Costin, I, p. 340.

4342 *[△] Omul sfințește locul.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 230.— I. G. VALENTINEANU, p. 47. — preot C. BUNGEȚIANU, *înv. c. Cosovăț*, J. Mehedinți.— ANDREI MĂRINESCU, *înv. c. Humele*, J. Argeș.

*[△] Omul sfințește (sântește) locul, (iar) nu locul pe om.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 29 & 57; II, p. 5.— E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți*, J. Covurluiă.— HINȚESCU, p. 135 — BARBU CONSTANTINESCU, *Carl. Cit.* III, p. 15 — *Semin. Buc. Cl. VIII. prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.* — N. MACHIDON, *stud. c. Nicorești*, J. Tecuciă.

Omul sfințește pe loc.

A. PANN, *Moș Alb.* I, p. 27.

*[△] Nu locul sfințește pe om, dar omul pe loc.

G. MADAN, *c. Trușeni*, T. Chișinău, Basarabia,

Omul cinstește locul.

I. G. VALENTINEANU, p. 45.

*[△] Omul sfințește locul, iar nu dobitocul.

G. VR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J. Tutova.

Fie locul cât de rău, fie ca pozițiune, fie ca orî-ce, face ca să fie bun dacă el este locuit de un om bun. — MĂRINESCU.

Cu alte cuvinte omul dă valoare slujbei, pozițiunii pre care o ocupă în lume, căci dacă dînsul nu prețuesce ce-va prin sine însuși, tot nimic se va socoti orî cât de sus va fi aședat în societate.

*L'office et la somme
Monstreront quel soit l'homme.*

Prov. Franc.

4343 *[△] Omu 'i mai rău de cât locul său.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J. Tutova.

Când unul a ajuns unde nu i se cuveneă.

4344 Omul fără socotință, ca carul fără proțap.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 15.

Adică nu e bun de nici o treabă.

4344_b * Δ Nu e om fără cusur.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 3. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș. — preot C. BUNGETIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehcedinți.

Om fără cusur nu se poate.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872,
p. 170.

*Dar om, ori cum întru toate,
Fără cusur nu se poate.*

A. PANN, *Fab.* I, p. 128.

Om întru toate fără cusur, nu se poate.

HINȚESCU, p. 130.

Omul, tic cât de bun, are și câte ce-va rău.

Nul homme sans défaut

Proc. Franc.

4345 * Δ Omul țice și isprăvesce.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 151; III,
p. 122. — HINȚESCU, p. 132. — AN-
DREI MARINESCU, *inv. c. Humele,* J.
Argeș.

1° Se țice despre omul cieălitor.

2° Când cine-va vorbește mereu și el nu isprăvesce nici o-
dată, i se țice: «și ca ho! isprăvesce odată. *Omul țice și ispră-
vesce* nu ca ține: *tara, tara, totă vara.*» — A. MARINESCU.

4346 * Δ Omul trage la om, și dobitocul la dobitoc.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 161; III,
p. 130. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. Humele, J. Argeș.

Om la om trage, și vita la vită.

A. PANN, I, p. 13. — HINȚESCU,
p. 135.

Cine se asemănă se adună, fie-care unde cunoșce acolo trage.
Veđi A. Pann, *Povestea vorbi,* I, p. 11 - 13.

Ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον. 1)

Aristot.

Simile simili gaudet. 2)

Prov. Lat.

Qui se ressemble, s'assemble.

Prov. Franc.

Ogni animale si unit cum s'ispecie sua. 3)

Prov. Sard.

Gleich und gleich gesellt sich gern. 4)

Prov. Germ.

4347 Buri ómiri facu grase muliérlé. 5)

FR. MICLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 7.

Daca femeia e rumenă și grasă e dovadă că nu duce lipsă de nimica, și că are traiul bun în casă.

4348 Omul blând ca apa lină.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 15.

Trebue să te ferești de dînsul. Veđi c. Apă.

4349 Omu neca porta sev criș. 6)

FR. MICLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 14.

Fie-ce om cu păsurile sale.

Chacun porte sa croix.

Encyclop. des Prov.

4350 * Δ Omul este ca óia, lesne se ieà după altul.

A. PANN, *Fdit.* 1889, p. 55. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș. — preot C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedintzi.

*Omul este ca óia, lesne se ieà după altul, nu
judecă nevoia.*

A. PANN, l. p. 117. — HINȚESCU,
p. 132.

Unul după altul se ieà, ca oile după capre.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 12.

Veđi No. 2209 & 4367.

1) Asemenele iubese pe asemenele.

2) Asemenele se bucură de asemenele.

3) Fie-ce dobitoc se unese cu acei de specia sa.

4) Asemene și asemene se întovărășesc bucuos.

5) Ómenii (bărbați) buni fac mulerile grase.

6) Fie-ce om pòrtă crucea lui.

Omul se înduplecă lesne, și fără a se gândi, a primi părerea altuia.

Ce sont moutons de Panurge.

Prov. Franc.

4351 Omul și pofta, ca iadul ne-sățioșe.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 15.

Arată firea ne-sățioasă a omului.

4352 * Δ Omului îi plac toate
Dar să le rădă nu poate.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 58.* —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș.

Vezi *Moș.*

Multe dorește omul fără a le putea dobândi.

4353 Omul ca o beșică, pierde cum se sparge.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 14.

Omul lesne se pierde, și nimic nu rămâne în urma lui.

Του φλόξ ὁ ἄνθρωπος. ¹⁾

Prov. Elin.

Homo bulla. ²⁾

Prov. Lat.

4354 Omul este pilda slăbiciunei, jefuirea vremii, jucăria norocului, icôna ne-statorniciei, cumpêna zavistiei și a primejdiilor.

A. PANN, II, p. 40.

Arată slăbiciunea și ne-statornicia omului.

4355 * Δ Omul greșesece.

Preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovet,*
J. Mchedinți.

Nu se poate om fără greșelă, om desăvârșit în toate.

4356 * Δ Omul se luptă cu durerea.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș. — preot C. BUNGEȚIANU
inv. c. Cosovet, J. Mchedinți.

Alușiune la viața plină de neazurî ce o duce omul.

¹⁾ Omul (c o) beșică.

²⁾ Idem.

4357 Omul ca o maimuță, ce vede la altul, aceea și el face.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 14.

Arată spiritul de imitație și lipsa de judecată a omului. Vezi No. 4350.

4358 *[△] Pe omul bun îl calcă și vacile.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — preot C. BUNGE-
ȚIANU, *inv. c. Cosorêt, J. Mehedinți.*

**Pe omul bun îl calcă vacile.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Cine e pré bun îl ieău toți peste picior, îl rid și cei mai de nimic.

4359 *[△] Omu bun, îi de pus cu curu 'n drum.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovêt, J. Vaslui.*

Acelaș înțeles ca la No. 4358.

4360 Omul ca oul, cum îl atingi, îndată se sparge.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 14.

Arată firea cea slabă și plăpândă a omului.

Nici o simță în lume
Nu e plăpândă ca omul,
El pörtă maț mare nume,
Și el e tocma ca oul:

Carele numai căci șade
In puțin timp se clocesce,
Și se sparge jos de cade,
Său de alt de se clocesce.

A. PANN, II, p. 82.

4361 Omul nu trebuie să fie nici pré-pré, nici fôrte-fôrte.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 63; II,*
p. 77. — HINȚESCU, p. 134.

1° Se dice despre cel cumplit său sgârcit. — A. PANN.

2° In tôte omul trebuie să se ferescă de extreme.

Stat in medio virtus librata contrariis.

4362 *[△] Par'că numai el e om.

G. P. SALVIU, *inv. c. Snuții, J. Covurlui.*

Se țice când cine-va se are în vedere numai pe sine, și de altul nu 'i pasă.

4363 * Căci de! om sunt și eă!

N. FILIMON, *Ciocoli*, p. 126. — P.
ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 454.

Că om sunt și eă!

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 459. —
I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XII, p. 34.

1° Și ori-ce durere omenescă, are un răsunset și în inima mea.
2° Acelaș înțeles ca la No. 4362.

Homo sum, humani nihil a me alienum esse puto. 1)
Prov. Lat.

A sen tòtt e d'chèran. 2)
Prov. Romagn.

Ider hat ein Hemd von Menschen-fleisch. 3)
Prov. Germ.

4364 Omul să țică în gândul seă:
Dòmne feresce de mai reă.

HINȚESCU, p. 135.

Ne învață a primi cu resemnare loviturile sôrței.

4365 * [△] Omului nimenea nu pôte să 'i de minte și noroc.

A. PANN, II, p. 133. — HINȚESCU,
p. 136. — ANDREI MARINESCU, *inv. c.*
Humele, J. Argeș. — preot C. BUN-
GEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehe-*
dinți.

Se țice de omul care fiind povățuit de cine-va bine, în vre-o afacere, nu urmază povața și greșesce.

4366 * Din acelaș aluat sunt făcuți toți ómenii.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 751.

Toți ómenii sunt de o potrivă, toți sunt de o panură, căci precum țice Englesul.

*When Adam delved and Eve span,
Where was then the gentleman?*

1) Sunt om, însă cred că nimic din cele omenesci nu imi este străin.

2) Toți sunt de carne.

3) Fic-care are o cămașă de carne de om.

4367 * Δ Omul are un dulce și un amar.

A. PANN, *Fab.* II, p. 52.— ANDREI
MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*
— preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Co-*
sovăț, J. Mehedinți.

Tot omul are un dar și un amar.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 233.

Tot omul are un dar și un amar, și unde pri-
sosese darul, nu se mai bagă în sémă amarul.

I. CREANGĂ *Conv. Liter.* 1877, p.
193; *Pov.* p. 269.— B. P. HĂȘDEU,
Etyrn. Magn. p. 994.

* *Unde prisosese darul*
Să ne-socotesce amarul.

Dª ELENA SEVASTOS, *Pov.* p. 131.

1° Omul are în vieță și ție bune și ție rele.

2° Fie care om are în sine și părți bune, și părți rele, și precum ție Pascal: «*L'homme n'est ni ange ni bête; mais le malheur est que qui veut faire l'ange fait la bête.*»

4368 Omul se îndreptă după ómeni.

I. SLAVICI, *Nuvel.*

Vorba cu lumea gheboșilor.

4369 * Δ Ómenii buni se împacă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Se invoesc, pot trăi la un loc.

4370 * Δ Nu e după cum vré omul ci după cum póte.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 58.— *Se-*
min. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂR-
ROVICÉNU, prof.

Vegí *Domn, Dumnedeu.*

Ne învață să nu rívnim la lucruri pré mari, și pre cari nu le putem dobândi.

4371 * Δ Omul, cât tráesce,
Multe pátimesce.

BARONZI, p. 51.— HINȚESCU, p. 132.
— preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Co-*
sovăț, J. Mehedinți.

Orí-cât ar trăi omul, necazurile nu 'l curmă.

4372 Omul se deprinde cu rēul ca vermele în hrean.

Dª ELENA SEVASTOS, *Pov.* p. 57.

Veđi *Vierme*.

Omul se deprinde a trăi cu rēul, în lipsă și în sărăcie. Veđi No. 2621.

4373 Dicumu face omu află. ¹⁾

M. BOJADSCHI, *Γραμ. Ρομπ.* p. 205.

Ce caută omul găsește, de va face rēu, rēu i se va întimplă.

4374 Omul siagur ceea ce 'și face, nimenea nu il pôte desface.

Λ. PANN, *Edit.* 1889, p. 149; III, p. 120.

* Δ *Ce 'și face omul singur, nici dracul nu pôte să 'i desfacă (disfacă) (nu 'i pôte desface).*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149 — I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XIII p. 31. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.* — preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Meheci* dinți. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — G. POBORAN¹ *inst. c. Slătina, J. Olt.*

* *Ceea ce omul singur își face, Nimeni nu 'i pôte desface.*

HINȚESCU, p. 176. — ARTUR GOROVEI, *J. Suciava.*

* Δ *Rēul care și'l face omul, nu il pôte face nimeni.*

Semin. Buc. cl. VIII prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.

* Δ *Nici dracul nu face omului, ce își face el singur.*

V. FORESCU, *c. Dorna, J. Suciava.*

* Δ *Cum (ce) și-o face omul singur, nu i-o (pôte) face nici dracul.*

I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XIII, p. 31. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Cevurluiă.* — ARTUR GOROVEI, *c. Folticeni, J. Suciava.*

¹ Precum face omul află.

* *Ce 'ți faci singur, neți dracul.* ¹⁾

D. A. MILESCU, *Gopeși, Macedonia,*

Rêul, ce omul și'l face singur, nu e în stare să îl facă ni-minea, necum al îndreptă.

4375 * [△] Om de paie.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 569.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș. — G. P. SALVIU, *inv. c.*
Smulți, J. Covurluiș.

Om fără vlagă.

4376 * A fi om subțire.

Bine crescut, ros cu lumea.

4377 * [△] Om voinic: e fêtat nu ouat.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Se dice despre omul voinic, vrednic, îndrăsneț, vitéz, om în tótă puterea cuvîntului.

Acastă variantă, din Țera-Românescă, se va adaogă locuțiunei moldovenesci care este trecută la No. 1799.

4378 * [△] A fi om la casa altuia.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi sărac.

4379 * [△] Om verde.

E. I. PATRIGIU, *inv. J. Covurluiș.*

Om vrednic, cu vlagă, om în tótă puterea cuvîntului.

4380 * [△] E om verde ca găinațul gâscei.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiș.

Zellemea la adresa celor cari se cred vrednici dar nu sunt.

4381 * [△] A fi om.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

¹⁾ Ce 'ți faci singur, neți dracul (nu 'ți face).

1° Om în tótă puterea cuvîntului, vrednic, cu vlagă.

2° Cu avere, cu vază și cu cinste.

4382 * △ A se fi făcut om.

T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A se fi îmbogățit.

4383 * △ A fi om-omenaș.

T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Om cinstit și cu avere frumușică.

4384 * △ A se face din om ne-om.

A. PANN, II, p. 144. — HINȚESCU, p. 151. — G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*

1° A se prăpădi cu totul; a 'și pierde averea, starea în lume, cinstea, etc.

2° A 'și pierde înfățișarea de om, a deveni un monstru, fiind slujit într'un mod ôre-care.

4385 * A eși la ômeni.

V. ALEXANDRI, *Conv. Liler. VII. p. 365*.

Veđi *Obraz*.

A se deosebi, a se ridică la o tréptă socială mai înaltă

4386 * △ A 'și găsi omul.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tulova.* - A. PANN, III, p. 145.

* △ *A'î găsit pe nen-to (lêu) omu.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* △ *Nu fi-ăi găsit omul.*

C. NEGRUZZI, I, p. 303. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 241. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

* △ *A 'șt dà peste om.*

CREANGĂ, *Pov.* p. 227. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

1° A găsi un om deștept care nu pôte fi înșelat, voinic care ne învinge, unul mai rêu de cât dînsul etc., cum đice Francezul: *trouver son maître*.

Lingórea le ڑise: géba
Né-am găsit omul de trebă,
 Cine suntem să 'nțelégă,
 Și umblăm să ne alégă.
 Cunóșce el dobitocul
 Cui de ce îi e cojocul.

A. PANS, III. p. 145.

2° Număi pentru varianta a treia: a găsi un om prost pre care să 'l pótă înșelă.

«Hei, te pricep eú hîtrule, unde 'ți bate gândul... spune câte vrute, câte nevrute. Ce mai ba, méi bșete,... *nu 'fi ai găsit omu.*» — V. ALEXANDRI, *Craii noú.*

4387 * △ A fi un om și jumătate.

M. CANIAN, J. Iași. — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Adică voinic, îndemănat; cu cinste mare și avere.

4388 * Nicî pui de om.

Veđi Picior.

Absolut nimeni.

4389 * Om copt.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 754.

1° Matur de trup și de minte.

2° Moleșit, fără vieță.

3° Fórte plăpând.

4° Fórte supărácios.

5° Putred de corupt, fie la trup fie la suflet.

4389b * A fi din ómeni.

Dintr'un ném mai ales. Se aude cu deosebire în Moldova, și coresponde Francesului: *il est (bien) né.*

OS

Veđi Cușit, Limbă, Măduvă, Cap. VII. c. Os, Piele, Suflet.

4390 □ E os din ósele mele și carne din carnea mea.

Arată dragostea ce o resimțim pentru copiii noștri.

«Atunci Adam ڑise: acéstă *este os din ósele mele și carne din carnea mea.*» — MOISE, I, 2, 23; CAP. XXIX, 14; IUDE. IX, 2.

4391 Cât (ce 'i) pôte osul (lui).

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfât.* p. 118.
— GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 128.

Mult îi pôte osul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 552.

Veți *Piele.*

Ce putere, ce vlagă are; cât pôte.

«Il miroși *ce 'i pôte osul.*» — GR. JIPESCU.

4392 Să cere os la o lucrare.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 552.

Adică putere, vlagă, stăruință.

4393 *[△] A ajunge la os.

T. C. IONESCU, *inv. Sezdt.* I, p. 89.

Pân' la os.

GR. JIPESCU *Rêur. Oraș.* p. 32.

Veți *Cușit.*

A nu puté îndurà mai mult un rēu, o durere, a pierde răbdarea.

«Dar bîata babă *ajungênd'o la os*, începù a 'l ceteră țicêndu 'i: fugi de-aici, ticălosule, că n'ai oftigit.» — T. C. IONESCU.

4394 *[△] A 'i dă de os.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Ol.*

A 'i dă de hac, a i se 'nfundă.

4395 A fi din os.

GR. URECHIE, *Letop. Mold.* I, p. 190. — FR. DAMÉ, III, p. 163.

Veți *Môște, Sfânt.*

A fi din nêmul cui-va, și mai ales dintr'un nêm mare.

«Adeverindu-se că 'i *de osul* lui Stefan-Vodă, cu toții l'au rădicat Domn.» — GR. URECHIE.

4396 A fi din cei cu ôse sfinte.

DIM. OLĂNESCU, *ap. FR. DAMÉ*, III, p. 163.

Acelaș înțeles ca la No. 4395.

Être sorti de la cuisse de Jupiter.

Prov. Franc.

4397 * \triangle A 'i fi osul sfânt.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se dice celui ce face fapte bune.

4398 * \triangle A 'i fi osul îndrăcit.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se dice celui ce face rău.

4399 * \triangle Ii numeri ósele.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 165.

Veđi *Cóstă.*

E fórte slab la trup.

4400 * \triangle A fi numai óse înșirate.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi slab prăpădit.

4401 * \triangle A fi numai osul și pelea.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi slab rău.

«Domnule, să-mi dai numai pelea și osul, dar carte să 'i înveți.»

4402 * \triangle A 'i fluera vîntul prin óse.

Veđi *Slab.*

A fi slab. Dicare măi energetică de cât cea de la No. 4399.

4403 * \triangle A avé óse mórte.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se dice celui ce se împedică la mers, și se trage de la o bôlă a cailor.

4404 * \triangle A 'i scîrții ósele.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se dice celui prea ostenit.

4405 * \triangle A fi cu ósele pestrițe.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Veđi *Maș.*

A fi om rěutăcios.

4406 \triangle^* A fi copt la os.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° Bêtrân.

2° Trecut prin multe.

4407 $^*\triangle$ A 'i muiă ôsele.

BARONZI, p. 43 & 47.—FR. DAMÉ, III, p. 163.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Cătă.*

1° A 'l snopi în bătăi.

2° A 'l pune la muncă grea.

4408 $^*\triangle$ A 'i frânge (rupe) ôsele.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*—PREOT C. BUNGETIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*—T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 4407; expresiune mai energică.

Rompre les os.

Prov. Franc.

4409 $^*\triangle$ A băgă fiori în ôse.

P. ISPIRESCU, *Leg. II, p. 11; Rev. Ist. I, p. 450.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Frică.*

A înfricoșă pre cine-va, și precum ȃice Francesul: *glacer d'effroi.*

4410 $^*\triangle$ A stă în capul ôselor.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

$^*\triangle$ *A se sculă în capul ôselor.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A stă în picere, iar nu culcat, său aplecat, său răzimat de ce-va.

4411 $^*\triangle$ A nu 'l ținē ôsele.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se ȃice lenșilor carī 'și petrec viēta măi mult culcați.

4412 $^*\triangle$ Pân' la ôse.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 551.

Veđi *Măduvă.*

Adică în tot trupul, foarte adînc.

Greco 'i bôlă lipictósă
Ce pătrunde *pân' la ôse*.

OUȘOR

4413 *△ A căde oușorul. ¹⁾

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Valcea.*

A răguși.

LEGENDĂ

Adam și Eva erau puși de Dumnezeu în raiu, care era o grădină grozav de frumoasă, cu pomi roditori. În mijlocul grădinei era un măr mai mare și mai frumos ca toți cei-l-alți. Din acest măr, Dumnezeu a poruncit lui Adam și Evei să nu ia vr'un fruct din el, căci vor muri. Părinții noștri au păzit multă vreme această poruncă a lui Dumnezeu, dar dracul nu le dă pace, căci plesneă de necaz: cum nește omenii proști să fie fericiți și fără mörte. Atunci dracul a luat chip de șerpe, și a început a dă tîrcöle Evei, momind'o cu fel de fel de vorbe lingușitoare: că pömele din acest pom sunt cele mai bune și că îndată ce vor mîncă au să fie mai fericiți ca acum, că au să se facă întocmai ca Dumnezeu de puternici, căci Dumnezeu numai de necaz, ca să nu fie și ei ca el, de acela 'i-a oprit, nu de alt ce-va.

Eva, mai slabă de fire, fu biruită de vorbele necuratului și creșu că face bine dacă o gustă și ea măcar o leuță dintr'un măr. Să duce la pom cu lege un fruct, mînăncă jumătate din el și fuge și la Adam, să mînănce și el. Dar Adam se brodi adormit și cu gura puțin deschisă. Eva, ca să'l facă mai repede fericit și pe el, cam fără voia lui, ce-l trăsni în cap, bătut mărul puțin și începü a'l störce în gura lui Adam. Adam cum simți, repede bănuî fapta Evei, și ca să nu se ducă mustul mărului oprit pe gătul său, se apucă cu mîna de găt, și începü a strînge. Însă în zadar, căci mustul tot s'a dus, însă, în găt, 'i-a rémas un nod, de strînsöre mare și ca să se scie că omului nu 'i-a fost cu voiea a călcă porunca lui Dumnezeu, că Eva cu sila l'a făcut. Și de la Adam până ađi, toți ömenii au nod în găt, iar muterea p'are. — T. BĂLĂȘEL.

PALMĂ

Veđi *Gură, a Mësürü, Muscă, Për, Cap. I. c. Șt. Gheorghé.*

4414 *△ A ține în palme.

N. POPESCU, *Calend. Basm. 1883.*
p. 63. — FR. DAMÉ, III, p. 176. —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

¹⁾ Nodul care se vede în gătlee, la bărbați, și numit, la Francesi, *pomme d'Adam*.

* A ține (a duce) ca pe palmă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 113 & 307.
— FR. DAMÉ, III, p. 176.

A purtă pre cine-va pe palme.

FR. DAMÉ, III, p. 300.

* △ *Ca în palmă îl ține.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 222. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

A îngriji de cine-va, a nu 'l lăsa să lipsescă de nimica, a 'i face viața ușoară și plăcută, a 'i fi drag.

«De-acum rămâi la mine Ivane; și pentru că mi-ai curățit casa de draci, am să te țin *ca pe palmă.*» — I. CREANGĂ, p. 307.

4415 * △ A avé (a dă) în palmă.

FR. DAMÉ, III, 176. — *Sezătorea*, I, p. 208. — M. CANIAN, J. *Iași.* — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubeni*, J. *Do ohoi.* — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluii.*

Veđi *Mână.*

A stăpâni cu totul, a duce cum ne place pre cine-va.

4416 * △ A 'l jucă pe palmă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

Veđi *Mână.*

A 'l duce cum ne place; a 'l face belea.

4417 * Ca pe palmă.

M. CANIAN, J. *Iași.*

* *Ca în palmă.*

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 86. — I. SLAVICI, *Nuv.*

1° Adică de loc; arată lipsa unui lucru, unei persoane.

«Când mă uitam în oglindă, barbă și mustăți *ca în palmă.*» — I. CREANGĂ.
«Peri *ca în palmă.*» — I. SLAVICI.

2° Acelaș înțeles ca la No. 4414.

4418 * △ Ca în palmă.

A. PANN, I, p. 170. — HINȚESCU, p. 35. — AL. ODOBESCU, *Ψευδο-Κο-υνηγετικός*, p. 204. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 161. — FR. DAMÉ, III, p. 176. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

1° Adică foarte bine, în cele mai mici amănunte, și cum ține
Francesul: *sur le bout des doigts*.

«Cunoște *ca în palmă* ...» — AL. ODOBESCU.

2° Ușor, repede, fără greutate.

«Îți citește *ca în palmă*.» — PANN, I, p. 170.

4419 * Δ Când mi-oiu vedé palma.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi Mână.

Se întrebuițeză mai ales în frasa: *să te veđ când mi'oiu vedé palma*, cu înțelesul de: în tot-dé-una, des.

4420 * Δ A dă cui-va palme scobite.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A 'l bate strajnic.

4421 * Cât (cum) ai bate în palmă.

LAZAR ȘAINEANU, *Semas.* p. 345.
— FR. DAMÉ, I, 125; III, p. 176.

Cât ai bate din palmă (palme).

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 153; *Amint.*
p. 97.

* Δ *Cât ai bate în palme (palmi).*

C. NEGRUZZI, I, p. 81.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 145.— N. GANE, *Conv. Liter. an.* XI, p. 365.
— V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 143, 427, 954, 1153 & 1365.— H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*
— ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.* p. 181.
— S. FL. MARIAN, *Trad. pop.*, p. 26.

Cât plesnesci în palme (palmi).

ION AL LUI ȘBIERA, *Pov.* p. 11.—
FR. DAMÉ, III, p. 230.

De grabă, îndată, într'un scurt interval de timp.

Înainte vreme slugile se chemau bătând din palme.

«A lăsat obloanele în jos, a aprins lumina și *cât ai bate din palme*, ni s'a și înfășoșat cu o cană mare de lut plină cu vin de Odobesci.» — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 97.

4422 * Δ A mână palma pre cine-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 228.—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A fi gată, a vroi să lovască, să bată pre cine-va.

Les mains lui démangent.

Prov. Franc.

2° A vroi să capete banî. Semn că va luà banî, după credințele poporului.

4423 * △ Par'că 'i-ai fi dat palme.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Pentru cel ce a dat de vre-o rușine.

4424 * △ A frecă în palme.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A face un lucru repede, ușor.

Adesea se aude în popor: «Cutare lucru *mi se frēcă în palme,*» adică: nu se face așa lesne.

4425 * A bate palma.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 26. —
FR. DAMÉ, III, p. 176.

A bate palma cu cine-va.

T. SPERANȚĂ, III, p. 229. — FR.
DAMÉ, I, p. 125. — DELAVRANȚEA,
Vis și Vieță, p. 46.

Veđi *Mână.*

A isprăvi un tirg, a se învoi.

Când vîndătorul și cumpărătorul aũ ajuns la învoială își strîng unul altuia mîna dréptă, bătîndu-le cu putere, ceea ce se consideră ca o încheere definitivă a vîndării.

Ma! am inchi și mînuși
Și le-aș dà făr'nici un gruși,
Dacă 'ași sci, boeri, che vreți
Mie 'n palmă să-mi băteți.

V. ALEXANDRI, *Herșcu Boccegiul*
p. 26.

4426 * △ A căde în palmă.

FR. DAMÉ, III, p. 176 — G. P.
SALVIU, *inv. c. Smulți,* J. Covurluiă.

Veđi *Mână.*

A căde în puterea cui-va, a fi la discreția lui.

4427 * △ A face palma biciu.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A bate pre cine-va.

4428 * Δ A scuipă în palme.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A se pregăti la o trebă, și mai ales să bată pre cine-va.

PÂNTECE

Vezi *Brâsco*, *Buric*, *Ciolan*,
Cap. X, c. *Leică*, *Maică*, *Mamă*,
Ochiu, *Popă*.

4429 * Δ Pântecele se satură dar ochii nici odată.

ANDREI MARINESCU, *inv.* c. *Hu-
mele*, J. Argeș.

Vezi *Ochiu*, *Stomah*.

Mâncând omul se satură, dar privind nici odată.

4430 * Δ Pântecele omului n'are feréstră, ca să (i) se vadă
ce a mâncat.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 49; I, p.
129. — HINȚESCU, p. 140. — *Preot*
C. BUNGEȚIANU, *inv.* *Cosovët*, J. *Me-
hedinți*.

* Δ *Pântecele omului n'are feréstră.*

H. D. ENESCU, *inv.* c. *Zamostea*,
J. *Dorohoi*.

Vezi *Burtă*.

1° Omul mănâncă multe și de tóte.

2° Nimenea nu póte scie ce nutrește în cugetul său.

4431 Fieș-ce în vasul său, iar pântecele vas dă obște.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 72.

Arată mărimea pântecelui ce primesce ori-ce bagî într'insul
(GOLESCU).

Au ventre tout y entre.

Trésor des Serfs. XVIe Siècle.

4432 Pântecele ca focul, ori-ce bagî într'insul îndată le
mistuiesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 131.

Acelaș înțeles ca la No. 4432.

4433 Pântecele ca un cazan, ori-ce bagî în el tóte le fierbe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 131.

Acelaș înțeles ca la No. 4431.

4434 * △ Pântecele gol n'are urechi (ureche) de ascultat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 60.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*,
J. Argeș.

Vezi *Flămând.*

Adică flămândul nu pré se supune la porunci (GOLESCU); cuvîntarea, cât de frumoasă să fie, nu are nici o trecere la omul flămând, și precum a țin poetul latin, *nescit plebs jejuna timere.*

Γαστήρ οὐκ ἔχει ὄτα. ¹⁾

Plutarc.

Jejunus venter non audit verba libenter. ²⁾

Prov. Lat.

Ventre affamé n'a pas d'oreilles.

Prov. Franc.

O ventre em jejum nās ouve a nenhum. ³⁾

Prov. Port.

Ein hungriger Bauch hat keine Ohren. ⁴⁾

Prov. Germ.

A hungry belly has no ears. ⁵⁾

Prov. Engl.

4435 Pântecele se umple și cu pae și cu fân.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 60.

Adică când n'ăi bun, mănâncă și prost (GOLESCU).

4436 * △ Par'că 'i o mas șorecii în pântece.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

Vezi *Mațe.*

Se ține de omul cărui îi ghiorăe mațele de fôme, precum și de cel lacom la mâncare.

4437 △ Și-au țifloiat pântecele nouă țile, și răbdară de tôte nouă-țeci și nouă de țile.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 132.

Se ține pentru cei cari cheltuesc tot ce au de odată, și în urmă trăesc o vieță întrégă în lipsă și sărăcie.

¹⁾ Pântecele n'are urechi.

²⁾ Pântecele hămesit de fôme nu ascultă bucuros cuvintele.

³⁾ Pântecele gol nu ascultă pe nimene.

⁴⁾ Un pântece hămesit de fôme n'are urechi.

⁵⁾ Idem.

4438 * △ Să închină pântecelui.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 73; III, p. 100. — HINȚESCU, p. 140. — II. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea J. Dorohoi.*

Se ȳice despre cel lacom la mâncare, care trăește numai pentru gură.

4439 * △ A 'și face pânțele balercă.

S. MIHĂILESCU, *înv. Șezdătorea*, II, p. 73. — V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Veȳi *Leică.*

A fi beȳiv, a bé mult.

4440 A 'i face pânțele cobză.

I. CREANGĂ, *Pov.* I, p. 254.

A 'l bate.

4441 * A 'i face pânțele din cöste.

* △ A 'i face cöstele pânțele.

C. NEGRUZZI, I, p. 250. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulȳi, J. Covurluiü.*

Veȳi No. 3032.

A bate reü, rupându'i cöstele. A se asemănă cu ȳicötörea: *a'ï muüä ösele.*

4442 * △ Mãi aibi și cöste, nu numai pânțele.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulȳi, J. Covurluiü.*

Se ȳice omului mâncăcios.

4443 * A fi luat în pânțele (pântice).

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 161. — FR. DAMÉ, III, p. 180. — M. CANIAN, *J. Iași.*

A fi grea, a rêmâné însărcinată. Veȳi No. 4446.

«Nu trecü mult și atât stăpâna cât și epșuna, se simȳiră a fi luat în pânțele. Și după nouë luni femeea născü un copilaș de drăguleȳ, eră epșuna un mánzuleȳ gingaș.» — P. ISPIRESCU.

4444 * △ Par'că are öse în pânțele.

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulȳi, J. Covurluiü.*

Veȳi *Ciötan.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 3006.

2° Se ȋice de acei cari umblă drepti, înțepați, și nu voese să se îndoe pentru a se supune la o trébă.

Heine exprimă aceeași idee spunând despre Prusaci: «par'că aũ înghițit băta cu care 'i snopeă odinióră.»

4445 * A pune lumea în pântece.

M. CANIAN, J. Iași.—FR. DAMÉ,
III, p. 180.

A mânca saũ a bé cu lăcomie.

Boire comme un trou.

Prov. Franc.

4446 * A fi cu pântecetele la gură.

Acelaș înțeles ca la No. 4443.

PARTE

4447 Il atirná într'o parte.

A. PANN, I, p. 112. — HINȚESCU,
p. 7.

E bét.

4448 * \triangle A pus mai (pré) mult de-o parte.

A. PANN, I, p. 112.—G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Olt.

S'a îmbétat.

4449 * \triangle A fi (cam) într'o parte.

BARONZI, p. 42. — G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Olt. — P. ISPI-
RESCU, *Rev. Ist.* III, p. 378.

* \triangle A fi nea-într'o parte.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

1° Bét.

2° Smintit, țicnit, palavatic.

PELE

Veđi Piele.

PELIȚĂ

4450 * \triangle Să 'i tai pelița cu un fir de păr.

Da Ec. Z. c. Bărlad, J. Tutova.
—G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Pentru cei cari aũ pelița fragedă și subțire; mai ales despre fetele și nevestele frumoșe.

PĚR

Veđi *Invăț, Peliță, Cap. III*
& XXI, c. Pěr.

4451 * \triangle De omul cu pěrul roș să fugi.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș. — preot C. BUNGE-TIANU, inv. c. Cosorêt, J. Menedinși.*

* *Să te ferescă Dumneđeũ de omul spân și roș.*

S. MIHĂILESCU, *invăț. Sezdt. I,*
p. 220.

* \triangle *De om roș, spân și însemnat să fugi cât îi trài.*

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceñi, J. Suciara.*

\triangle *De om roș, spân, și însemnat să te feresci că-ți buclucaș.*

M. LUPESCU, *inv. Sezdt. II, p. 65.*

\triangle *De ómenĩ cu pěrul roșu să te feresci, că sunt abrași.*

Preot V. MIRONESCU, c. Vinđtori, J. Némt, apud. B. P. HĂȘDEŪ, Etyrn. Magn. p. 90.

Când vei vedé om roșu să dai și să fugi.

IDEM, *Calend. Rom. Au 1892.*

Să te feresci de omul roș, căci e listaĩ dracul în picĩore.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 263.*

Veđi *Insemnat.*

Se crede, în popor, că toți cei cu pěrul roșu sunt ómenĩ rěi și piéză rea. Varianta lui Creangă explică în deajuns acéstă

credință. În basme, Impăratul Roșu este cel mai cumplit dintre toți Impărații, și pune la grele încercări pre cei cari au nenorocirea să 'i cadă în mână.

Antichrist are să se nască, în vremea de apoi dintr'o femeie roșie. «Omul cu părul roșu în limba poporului este sinonim cu Păcală, de aceea povestea omului cu părul roșu este povestea lui Păcală. — A. Marinescu.

«Numai ține minte sfatul ce 'ți dau: în călătoria ta, ai să ai trebuință și de răi și de buni, dar *să te feresci de omul roș*, érá mai ales de cel spân. Cât ai pute să n'ai de a face cu dânși, căci sunt foarte șugubeți.» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 198.

Acéastă credință se află la multe popóre și origina ei se pierde în negura timpurilor. La vechii Egiptieni dracul se numește *cel roșu*. În India, în codicile lui Manu citim: «omul dwidja să nu se mărite cu o fată care ar avé *părul roșu*, sau bolnăvicioasă, sau pré përosă, sau guralivă, sau cu ochii roșii; să 'și alégă o nevastă bine făcută, care are mersul lin și gracios al unei lebede sau al unui elefant tânăr, a cărui trup e acoperit cu păr puțin, a cărui păr este subțire, dinții mici, și mădularele móle și plăcute la pipăit.»

*Homme roux et femme barbe
De quatre lieux les salve,
Avec trois pières au poing
Pour ten ayder, s'il vient à point.*

Trésor des Sent XVIe Siècle.

Rose de pèl, cento diàoi per caèl. 1)

Prov. Lomb.

Rot Hår å Ælbosk gror it å en goi Grund. 2)

Prov. Danes.

4452 Și firul dè păr éși are umbra sa.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 99.—
HINȚESCU, p. 60.

Veđi Pată, Trup, Tufă.

1° Și cel mai mic éși are rëcorile sale (GOLESCU).

2° Fie-care cu năravul lui.

3° Și cel mai înțelept smintesce.

4° Nu e om, cât de mic să fie, care să nu 'ți pótă face vre-un bine sau vre-un rău.

Veđi Phædr. Fab. XVI, Lib. V. *Leo et Mus*, a cărui morală este: *Ne quis minores lædat, fabula hæc monet.*

1) Roșu de păr, o sută de draei (diavoli) de fie-ce fir de păr.

2) Părul roș și pădurile de anin nu cresc pe un loc bun.

Etiam unus capillus habet unbram suam. ¹⁾

Publius. Syrus.

4453 * Δ De p \bar{e} r \bar{s} i de c \acute{o} te g \acute{o} le nu se pl \bar{a} nge nimene (nimeni).

I. CREANGĂ, *Conv. Lit. XI*, p. 177;
Pov. p. 203. — preot C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosov \bar{e} ș, J. Mehedin \bar{t} i.

* Δ De p \bar{e} r \bar{s} i de c \acute{o} te g \acute{o} le s \bar{a} nu te pl \bar{a} ngi nic \bar{i}
 odat \bar{a} .

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș.

* Δ De p \bar{e} r \bar{s} i genuche g \acute{o} le s \bar{a} nu te pl \bar{a} ngi nic \bar{i}
 odat \bar{a} .

C. IORDĂCHESCU, *stud. c. Cristesci,*
J. Botoșani.

Veđi *Barb \bar{a} , Copil, Cot, Insurat,*
M \bar{a} ritat, Mustat \bar{a} .

Nimeni nu e dorit de p \bar{e} r \bar{s} i de c \acute{o} te g \acute{o} le, adic \bar{a} de s \bar{a} r \bar{a} cie,
 c \bar{a} ci vin singure \bar{s} i pe ne- \bar{a} șteptate.

4454 P \bar{e} rul c \bar{a} nd albesce,
 Inima s \bar{e} topesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 401.

Arat \bar{a} urmele firesc \bar{i} ale v \bar{i} rstei.

4455 Dac \bar{a} la p \bar{e} r mincinos, dar \bar{a} la grai \bar{u} tot mai virtos?

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 87.

S \bar{e} đice pentru c \bar{e} i ce- \bar{s} i v \bar{a} psesc p \bar{e} rul, ar \bar{e} t \bar{a} nd c \bar{a} precum la
 p \bar{e} r, aș \bar{a} \bar{s} i la vorb \bar{a} , mincinoși (GOLESCU).

4456 Int \bar{a} i \bar{u} p \bar{e} rul dia capul t \bar{e} \bar{u} s \bar{a} țe-l veđi, apoi d \bar{e} p \bar{e} r
 cu altul s \bar{a} te apuc \bar{i} .

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 102.

Adic \bar{a} int \bar{a} i \bar{u} s \bar{a} -ț \bar{i} cunosci destoinicia ta, puterea ta, apoi d \bar{e}
 sfad \bar{a} \bar{s} i d \bar{e} g \bar{a} lc \bar{e} v \bar{a} s \bar{a} te apuc \bar{i} (GOLESCU).

4457 P \bar{e} r lung \bar{s} i minte scurt \bar{a} .

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 57.

* *Peri lungi \bar{s} i mintea scurt \bar{a} .* ²⁾

N. Sr., *c. Nijopole, Macedonia.*

¹⁾ Și un fir de p \bar{e} r iș \bar{i} are umbra sa.

²⁾ Peri lungi \bar{s} i mintea scurt \bar{a} .

* *Perlli lundzi s' mintea scurta.* ¹⁾

D. A. MILESCU, c. *Gopeși, Macedonia*. — D. DAN, c. *Nevesca, Macedonia*. — META COSTANDIN, c. *Moloviște, Macedonia*.

* *Peri lungi, minte scurtă* ²⁾

I. GHICU, prof. c. *Abela, Epir*.

Vezi *Codă, Plătă, Pôlă*.

Se dice pentru cei ce se fălesc în barbele lor cele mari, cum și pentru muierile cele cu păr lung (GOLESCU).

Saci uzün acli chisa, ³⁾

Prov. Turc.

4458 * Δ A se dà după păr.

BARONZI, p. 44. — A. DE CIHAG, I, p. 200. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A se supune orbesce celui care ne stăpânește.

2° A se lăsă în voia împrejurărilor.

4459 Lasă-te după păr.

Laurian & Maxim, II, p. 133.

Dă-te după păr, dacă veți să nu te dora.

C. BOLLIA, *Culeg. p.* 175.

Același înțeles ca la No. 4458 sub formă de învățătură. Boliac scrie greșit: *dă-te de pe păr*.

4460 * Δ A fi fată în păr.

Maior P. BUDIȘTEANU, c. *București*. — GAVR. ONIȘOR, prof. c. *Dobrovăț, J. Vaslui*.

1° A nu fi fost încă bătut. — J. Ilfov.

«Ce, ești fată mare în păr? nu te-a bătut nimeni?»

2° A 'i fi venit vremea de măritat. — J. Vaslui.

¹⁾ Idem.

²⁾ & ³⁾ *Peri lungi, minte scurtă*. Proverbul turcesc ni s'a comunicat de D-I Pandeli C. Mașu, student din Veles, Macedonia.

4461 * \triangle A eși cui-va p \acute{e} rul prin c \acute{a} ciul \acute{a} .

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănescu-Mărgineni, J. Ialomița.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — *Semin. Buc. Cl. VIII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*

*Pân't'o eși și ție
P \acute{e} r prin c \acute{a} ciul \acute{a} ca mie.*

A. PANN, *Tab. II, p. 46.*

Să bei (b \acute{e} i) până ț \acute{i} -o eși p \acute{e} rul prin c \acute{a} ciul \acute{a} .

A. PANN, I, p. 117. — HINȚESCU, p. 12.

*Până se ved alb în căpestere m \acute{a} -a eșit p \acute{e} rul
p'în c \acute{a} ciul \acute{a} .*

BARONZI, p. 62 & 67. — HINȚESCU, p. 25.

1 $^{\circ}$ Despre cel care a p \acute{a} țit multe nevoi și belele, care a avut multe de răbdat.

2 $^{\circ}$ Despre cel care a b \acute{e} ut până la îmb \acute{e} tare.

4462 * Când m \acute{i} -o crește p \acute{e} r în palmă.

A. PANN, II, p. 107. — HINȚESCU, p. 108. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* \triangle Când a crește p \acute{e} r în palmă.

M. CANIAN, *J. Iași.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Când m \acute{i} -o crește p \acute{e} r în palmă ș'între dește.

A. PANN, I, p. 170. — HINȚESCU, p. 154.

Adică nic \acute{i} -odată.

«Ș'o pricopsi când m \acute{i} -o crește p \acute{e} r în palmă.» — A. PANN.

Crassus declarând solului lui Orosès că va dà r \acute{e} sponsul cerut când va fi în Seleucia, acesta își întinse mâna ȃic \acute{e} nd: Ve \acute{i} intră în Seleucia când vor crește per \acute{i} aci.»

4463 * I-a crescut p \acute{e} r în palmă.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Se ȃice de omul leneș.

Avoir du poil au milieu de la main.

Prov. Franc.

4464 A căută perî în palmă.

FR. DAMÉ, I, p. 213; III, p. 176.

A 'și pierde vremea, în zadar, căutând un lucru care nu pôte fi.

4465 * ^ Căți perî în podu palmei.

Preot IOCH. ILIESCU, c. *Recea*, J. *Vâlcea*.

Adică nici unul, de loc. Veđi No. 4483.

«Are noroc căți perî în palmă.»

4466 * ^ I-a luat ciuful (pêrul) foc.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 50.
— E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*,
J. *Covurluii*.— LAURIAN & MAXIM,
I, p. 708.

Lasă 'l să-î ieà pêrul foc.

A. PANN, III, p. 25.—HINȚESCU,
p. 143.

* ^ Veđi că 'ți ieà pêrul foc.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 188.—
FR. DAMÉ, III, p. 202.—G. POBORAN,
inst. J. Olt.

1° A fi reū bătut.

2° A întărită pre cine-va din pricina unei jeluiri, cu acelaș înțeles ca: *a 'și aprinde paie în cap.*

«Eraū nisce muferusce (Amazonele), cu care nu se putea jucă cine-va. *că 'i luà pêrul foc*, de ar fi fost, el acolo, de șapte palme în frunte.»—P. ISPIRESCU.

4467 * ^ Să 'l tai cu un fir de pêr.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

Veđi *Peliță*.

Se ăice pentru pelea obrazului când este forțe subțire.

4468 * ^ A 'și împărți pêrul cu furca.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. *Argeș*.

A 'și împărți pêrul cu cine-va.

A. PANN, *Moș Alb*, I, p. 9.

Lasă'l să-și împartă pêrul cu furca.

A. PANN, III, p. 25.—HINȚESCU,
p. 143.

* △ *A 'și împărți përul cu furca, mațele cu druga.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Fureă*,

1° A se bate cu cine-va, a fi bătut.

2° A se certă rău.

«Când cine-va este oprit de la ce-va și nu ascultă i se ȃice: lasă'l să se ducă la ei să-și împartă përul cu furca.» — A. MARINESCU.

3° Se ȃice când părăsesci pre cine-va și 'l lași în plata Domnului.

4469 A despică përu 'n patru.

V. ALEXANDRI, & LASCAR ROSETTI, *Mss.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A despică përul în două.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1077.

A despică përul.

FR. DAMÉ, III, p. 202.

Veđi, *Fir*.

1° A fi sgârcit.

2° A cercetă cu de-a-măruntul.

3° A fi isteț.

4470 * A se prinde cu cine-va de pë.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 129.

A se opune cui-va, a se certă cu dînsul.

4471 * A se luă de pë.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Veđi No. 3817 & 3818.

1° A se încaeră.

2° De mirare, de necaz, de supărare.

4472 * △ A i se face përul măciucă (în cap).

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 190 & 301.
— BARONZI, p. 47. — G. MUNTEANU, p. 73. — I. IONESCU, *Cart. Căt.* III, p. 159. — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 302. — FR. DAMÉ, III, p. 202. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.* — GR. JIFESCU, *Opinc.* p. 154.

A se ridică përul măciucă.

N. POPESCU, *Calend. Basm.* 1875.
p. 17.

Ți se face përul măciucă.

BARONZI, p. 67.—HINȚESCU, p. 143.

I se face în cap përul măciucă.

A. PANN, III, p. 52.—A. DE CI-
HAC, *Dict. Etym.* I, p. 152.—FR.
DAMÉ, III, p. 6.

A se pune përul măciucă.

ZILOT ROMÂNUL, *Rev. Ist.* III, p.
87.

De spaîmă.

«Aci să fi văduț ohtături, lacrimi de foc, blesteme de ți *să pnuică përul măciucă.*» — ZILOT ROMÂNUL, *Cronica.*

4473 * \triangle A se sbirli përu 'n cap.

A. PANN, III, p. 52.—HINȚESCU,
p. 143.—R. MARINESCU, *înv. Sezdt.*
II, p. 109.

* *A i se suie përul în vârful capului.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 77 & 159.
—FR. DAMÉ, III, p. 202.

Acelaș înțeles ca la No. 4472.

Përul în cap 'i se sbirlesce
De frică când povestesc.

A. PANN, III, p. 52.

4474 \triangle Intr'un fir de përu.

Sezdtórea din Buda-Pesta 1879.

Adică atîrnă de o nimica tótă, se póte pierde fórte ușor.

«Tótă fericirea nóstră *stă într'un fir de përu*» — *Sezdtórea din Buda-Pesta.*

Francesul ar dice ca și noi: *tout notre bonhenr ne tient qu'à un fil.*

4475 Cât s'ar rumpe un përu.

ION NECULCE, *Letop. Mold.* II, p. 261.

\triangle Cât ai rupe un përu.

Sezdtórea, I, p. 67.

Adică : puțin a lipsit.

«Prințând de veste Dumitrașco Beizadea, aū spus Vizirului dîcînd cā acela este un om nebun, nu este de domnie; și așa aū lipsit de n'āu luat domnia *cāt s'ar rumpe un fir de pēr.*» — ION NEOULCE.

4476 * △ A scōte (eși) cui-va perī albī.

A. PANN, II, p. 159.— HINȚESCU, p. 77.— I. IONESCU, *Cart. Cit.* III, p. 66.— G. MUNTEANU, p. 122.— I. CREANGĂ, *Con. Lîter.* XI, p. 193; *Amint.* p. 38; *Pov.* p. 270.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 165.— V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 350.— E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

A scōte cui-va perī surī în cap.

S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 209.

A îmbetrâni pre cine-va făcîndu 'i necazurī, neajunsurī, dîle amare.

«Haț, și dacā-i curōsce-o care-i a mea adevēratā, ie-țo și duceți-vē de pe capul meū cā *mi-ați scos perī albī* de cānd ați venit.» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 270.

4477 Nicī un pēr mic.

Pravila de la Govora, p. 109.

Adică cāt de puțin sā fie, nimic.

«Dā va murī un egumen dintr'o mănăstire, și după mōrtea lui vor venī ōre carit din rudenīi lui, și vor cercā și vor cēre, dintru averea lui ce-va, sā nu se deā lor *nicī un pēr mic*, nicī sā 'i iea amînte pre dîșit, ce sā 'i gonēscā pre dîșit cu rușine.» — *Pr. Gov.*

4478 * △ A ține de pēr.

HINȚESCU, p. 124.— *Maior* P. BUDIȘTEANU, *c. Bucuresci, J. Ilfov.*— G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluiū.*— GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 99.

A ține 'n pēr.

GR. JIPESCU, *Rēur. Oraș* p. 205.

Veđi *Chicā.*

1° A avē în mână, a stāpāni cu totul.

2° A se ține de cine-va, a 'l ajutā.

Il ține norocul de pēr.

HINȚESCU.

4479 A băgă pre cine-va de păr în sîn.

A. PANN, II, p. 92; III, p. 129.
— HINȚESCU, p. 50.

Imi vine să 'l ieai de păr și să 'l bag în sîn.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 157.

* *L'ar băgă de păr în sîn.*

M. CANIAN, *J. Iași.*

Veți *Drag, Sîn.*

Se dice despre cei cari nu ne sunt dragi.

4480 * Tras de păr.

HINȚESCU, p. 85.—FR. DAMÉ, III,
p. 202; IV, p. 178.—BARONZI, p. 67.

Se dice despre o vorbă, o judecată silită, ne-firéscă și lipsită de logică.

Tiré par les cheveux.

Prov. Franc.

4481 * Δ Când mi-o cresce păr în barbă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veți *Palmă.*

Cât se pôte de curind, des.

Se întrebuițeză mai ales în fraza: *să te ved când mî-o cresce păr în barbă.*

4482 * Δ A se duce nouă ani cu păr și nouă ani fără păr.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

A se duce pentru tot-dé-una, a nu se mai întórce. Se dice mai ales sub forma: «*Du-te...*» aceluî care ne displace și a căruî vedere ne supără.

4483 Ca pèrul din cap.

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 66.

* *Cât păr (câți perî) în cap.*

1° Arată o mulțime ne-numărată, fôrte mult. Veți No. 4465.

«Are noroc *cât păr în cap.*»

2° Fôrte subțire. Intăia variantă are singură acest din urmă înțeles.

4484 * Căți perî în barbă.

DIM. TÎCHINDEAL, *Fab.* p. 90.

Adică fôrte mult.

«Să ai tu atâta minte în crieri *căți perî în barbă*. — DIM. TÎCHINDEAL.

4485 * A 'și dă pěrul pe mâna altuia.

DA E. B. MAWR, p. 39. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Veđi *Barbă*.

A se dă pe mânele cui-va, a se pune la discreția lui.

4486 A 'și dă pěrul și a fugi.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 651.

* △ *Dă'i pěrul pe mână și fugi.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Nu te dă pe mâna cui-va, căci pe urmă în zadar, te veî încercă să fugi.

4487 * △ A fi toți în pěr.

P. ISPIRESCU, *Leg.* — GR. JIPESCU, *Pěr. Oraș.* p. 206; *Opincar* p. 23. — BARONZI, p. 206. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Coșovăț, J. Mehedinți.*

* *Intr'un (în) pěr.*

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 23 & 147.

* *Până 'ntr'un pěr.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 651. — FR. DAMÉ, II, p. 202.

Până la un pěr.

ZILOT ROMÂNUL, *Cron.* p. 87.

1° A fi cu toții, a nu lipsi nici unul.

«Suntem *în pěr* vr'o cincî milióne de Rumâni, cu din orașe, cu din saie.» — GR. JIPESCU.

2° Cu tóte amănuntele.

Silit sunt d'adevăr:
El îmi ȓice a scie
Tóte *până la un pěr*.

ZILOT.

4488 * Δ De p \acute{e} r și la vale.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 651.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș. — preot C. BUNGEȚIANU,
inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.

A se încăeră, a se luă de p \acute{e} r.

«Când s'a \acute{u} apucat doi iuși la c \acute{e} rtă, un altul le ȃice: *de p \acute{e} r și la vale* sau de p \acute{e} r și la primărie». — A. MARINESCU.

4489 * Daca te ține p \acute{e} rul.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 651.

Daca ești în stare să faci cutare lucru, înc \acute{e} rcă.

PERCEA

Veȃi Zuluf.

PERCĂUNAT

4490 * Δ Percăunat.

LAZĂR ȘĂINEANU, *Dict.* p. 606.

Poreclă ce se dă evreilor habotnici.

PICIOR

Veȃi a Asv \acute{e} rl \acute{e} , a Călcă, Cap,
Cismă, Cădă, Cracă, Cr \acute{e} ngă,
a Dă, Dumneȃeu, Furnică,
Gh \acute{e} mpe, I \acute{e} r \acute{b} ă, Inalt, Inină,
Ințelept, a se Intinde, Inv \acute{e} ț \acute{a} -
tor, Lună, Mână, Minte, Och \acute{u} ,
Olac, Papuc, Cap. XXI, c. Pi-
cior, Prag, Scară, Spinare,
Tr \acute{e} ptă, Vin, a Visă, a Vorbi.

4491 * Δ Cu'n picior în grăpă și cu altul (unul) afară.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 30.—
A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 172; III,
p. 155. — P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.*
p. 3; *Rev. Ist.* II, p. 162. — HIN-
ȚESCU, p. 145. — H. D. ENESCU, *inv.*
c. *Zamostea*, J. Dorohoi \acute{u} . — E. I.
PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurlui \acute{u} .
— S. FL. MARIAN, *Trad. pop.*, p.
272.

Cu un picior în grăpă și cu altul d'asupra.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Ediț.* 1872,
p. 171.

* \triangle *Cu un picior în grăpă și cu cela-l alt pe pământ.*

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Sucitava*.

* *Cu 'n picior în grăpă.*

C. NEGRUZZI, I, p. 302.

* *A fi cu piciorul în grăpă.*

FR. DAMÉ, II, p. 85; III, p. 211.

Se țice pentru cei bătrâni, ce sunt spre sfârșitul vieții (GOLESCU).

Se țice, într'un mod mai general, de omul slab și prăpădit de bôlă care nu mai are mult de trăit.

Avoir un pied dans la fosse.

Prov. Franc.

Τὸ ὀστένον ὀείται. ¹⁾

Prov. Elin.

Apio opus est. ²⁾

Prov. Lat.

Țelina sêlbatică se puncă pe morminte, la Elini și Romani, ca un dar plăcut morților și divinităților infernale.

4492 Un picior sănătos e mai de priință de cât două catalige.

Calendar, 1853, Iași.

Nimica nu înlocuesce darurile firești.

*Tousjours en quelque temps qui face,
Mieux vallent pieds que eschsasses.*

Prov. Com. XV-e Siècle.

4493 Picioarele 'și împiedică,
Dar sărind rupse piedica.

A. PANN, III, p. 141.

Se țice pentru cel care a scăpat de un rău, de o bôlă, etc.

¹⁾ Are trebuință de țelină sêlbatică.

²⁾ Idem.

4494 *△ Pe lup, picîorele 'l hrănesc.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*. — N. MATESCU, *inv. c. Movilița, J. Putna*. — G. MADAN, *c. Trușeni, T. Chișineu, Basarabia*.

Când unul se capătă cu ceva prin alergătura lui.

4495 *△ Nu se pôte ține bine pe picîore, ne fiind de țilele tôte.

V. FORESCU, *c. Baja, J. Suciava*.

Nu e om ca toți ómeniî, muma sa l'a făcut de șepte luni.

4496 *△ Picior tînér la cur bêtrân.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 54*. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș*. — PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți*.

Sê țice pentru cei ce împreună sê călătorese ne-potriviți la vîrstă, și pentru cei ce sê căsătorese la bêtrânețe cu fete tinere (GOLESCU).

Inimă tînéră la om bêtrân. — J. Argeș.

Când umblă iute un om mai bêtrân. — J. Mehedinți.

4497 Nu pure picioru én cêrușe, che pote focu én nutru fi și sgori te. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I, p. 14*.

Veți No. 509.

Păzesce-te de omul viclén și fățarnic.

4498 * Par' că aduce picerele de după dël.

Adică merge a-lene. Se aude în Moldova.

4499 *△ A luă (cam) peste picior.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 37, 229, 240 & 247*. — GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș. p. 271*. — I. CREANGĂ, *Amint. p. 128*. — FR. DAMÉ, *III, p. 211*. — V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 1069, 1230 & 1264*. — M. LUPESCU, *inv. c. Brosceeni, J. Suciava*. — S. MIHĂILESCU, *Sezăt. II, p. 73*. — S. I. GROSSMAN, *Dict. Germ. p. 16*. — E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiă*. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Veți *Unér*.

¹⁾ Nu pune piciorul în cêrușe, că pôte să fie foc înăuntru și te arđi.

A nu luà în sémă, a luà în ris, a necinsti pre cine-va.

Traiter quelqu'un par dessous la jambe.

Prov. Franc.

4500 A luà pre cine-va în picidre.

BARONZI, p. 40.—A. PANN, III, p. 150.—B. P. HAȘDEU, *Etyrn. Magn.* p. 633 — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 225.—HINȚESCU, p. 37.

Vezi No. 3061.

Acelaș înțeles ca la No. 4499.

4501 * Δ I-a înghețat picerile.

N. FURCĂ, *inginer, c. Pitesci, J. Argeș.*

I s'aũ sleit puterile, e pierdut, a sãrãcit; a pierdut ori-ce speranță de îndreptare.

4502 * Δ A nu ține picerile pre cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

1° A fi bét.

2° A fi slab.

4503 * A se tăia cui-va picerile (picidrele).

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 314. — FR. DAMÉ, III, p. 211.

A se tăia cui-va mâinile și picidrele.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 196.

De frică, de o emoție óre-care.

«Când însă vedũ pe Fêt-Frumos venind ca un voinic cu fata lângã dînsul pe cal *i se tăie mâinile și picidrele* Darã îmbãrbatãndu-se, stãtu locul ca sã se teã la luptã cu Fêt-Frumos.» — P. ISPIRESCU.

4504 * Δ A pune piciorul în scarã.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiũ.*

Vezi 2174.

1° A scãpã de nevoi, a dobãndi o stare mai bunã.

2° Și-a ajuns la scop

4505 * Cãt s'ar întorce într'un picior.

M. CANIAN, *J. Iași.*

* *Cât te-ai învêrti într'un picior.*

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 79.

Vezi *Călcăiă.*

Adică repede, într'un scurt interval de timp.

4506 * \triangle A stă (face) pe picior (de ducă).

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

În grabă, a fi gata de plecare.

4507 A face stând într'un picior.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1260.

1° A face ușor.

2° A face în pripă și rău.

Stans pede in uno. ¹⁾

HORAȚIU.

Au pied levé.

Prov. Franc.

4508 Cât apucă piciorul.

V. ALEXANDRI, *apud B. P. Hășdău, Etim. Magn.* p. 1393.

* \triangle *Cât îl eà piciorole.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Adică în fuga mare.

«Cui nu 'i place să vadă alergând pe un șes întins o poștă românească cu opt cai? Căii alérgă *cât le apucă piciorul.*» — V. ALEXANDRI.

4509 * A se topi d'a'n piciorole.

P. ISPIRESCU, *Leg.* 8. — LAZAR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 344.

A slăbi, a se pierde de dorul unui lucru, de inimă rea.

«Acum mă topesc *d'a'n piciorole* de dorul părinților mei, însă și de voi nu mă îndur să vă părăsesc.» — P. ISPIRESCU.

Sécher sur pied.

Prov. Franc.

Morirse por sus pedazos.

Prov. Span.

1) Stând într'un picior.

4510 *[△] A călcă pe picior.

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.* II, p. 73.
— GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad,*
J. Tutova. — G. POBORAN, *inst. c.*
Slatina, J. Olt.

Veți *Opineă.*

1° A 'l supêrà.

2° A atinge cu ce-va în vorbire.

3° A 'l face semn. Se ȃice mai ales între bărbat și femeec.

Nu mă *călcă pe picior*
Că eũ sciũ de ce ȃi-I dor.

4511 *[△] Nu mă calcă pe picior,
Că mă faci de te omor.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulȃi, J.*
Covurluiă.

Nu mă lovì unde mă dõre. Partea a doua se ȃice mai rar.

4512 * A călcă în piciorê.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 318.

A învinge, a supune, a umili, a oprimã, a disprețui.

Fouler aux pieds.

Prov. Franc.

4513 * A călcă cu (piciorul) drept(ul).

LAURIAN & MAXIM, I, p. 318. —
FR. DAMÈ, I, p. 180.

A începe și a isprãvì cu bine, cu fericire.

4514 * A călcă cu (piciorul) stâng(ul).

LAURIAN & MAXIM, I, p. 318. —
MAIOR P. BUDIȘTEANU, *Bucurescì,*
J. Ilfov.

*[△] A *călcă cu piciorul stâng înainte.*

ION GRIGORESCU, *eler. Sc. Inst.*
Bucurescì.

Veți *a se Seulã.*

A începe și a isprãvì cu rêu, fără noroc.

Partir du pied gauche.

Prov. Franc.

4515 [△] A sê pune în piciorê.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 68.

A dobândi o stare mai bună.

«Fără scôlă te părăginesci rău și nu te mai *puț în picior*e cât e lumea.»
— GR. JIFESCU.

4516 * \triangle A fi în picior

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Gata să facă un lucru.

«E om vrednic, e *în picior*e la tôte.»

4517 * \triangle Asta merge chiar drept în picior

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Adică e o mare minciună. Prin asemănare cu ómenii mari cari umblă în picior

4518 * A căde în picior

Se dice de cel care nu se pierde cu totul orî-ce schimbare s'a putut întîmplă în afacerile lui.

Il est comme le chat qui tombe toujours sur ses pied.
Prov. Franc.

E caduto in piè come le gatte. 1)
Prov. Ital.

He 's like a cat, fling him which way you will he'll light on his legs. 2)
Prov. Engl.

4519 A 'și luă picior

Conv. Liter. VI, p. 229.

*A 'și luà picior*e de-a umeri.

FR. DAMÉ, III, p. 211.

* A 'și luă picior

G. POBORAN, inst. c. Slatina, J. Olt.

Vezi *Călcăie*.

Acéstă *dicetore* s'a născut din faptul că, omul care alérgă repede, ține capul plecat, și picior

1) A cădut în picior ca pisica.

2) E ca pisica, aruncă'l unde vreți, va căde pe picior

Prendre ses jambes à son cou.

Prov. Franc.

4520 *[△] A 'și luă picioréle la spinare.

DIM. STĂNCESCU, *Alte Basme*, p. 105.—MAIOR P. BUDIȘTEANU, *c. București, J. Ilfov*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 4519.

4521 *[△] A o luă la picior.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 501.—BARONZI, p. 40.—FR. DAMÉ, III, p. 211.—LAZĂR ȘAI-NEANU, *Semas.* p. 357.—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*—GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 142.

Veți a Fugi.

A fugi repede.

Ea pe dată ce-aușia
Printre slugi se furișia,
La picior că m-o luă,
Și din fugă potrivea,
Câte-un del, câte-o vâlcea,
Pân la codru d'ajungea.

Poes. Pop.

4522 * A 'și ascuți picioréle.

A fugi repede. Se aude în Tansilvania.

4523 A intinde piciorul la drum.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 322.

A umblă repede, și cum ție Francesul: *allonger le pas.*

4524 * A 'și bate picioréle.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 216.

A osteni umblând, a umblă mult.

«De géba *vă măi bateți picioréle* ducându-vé.» — I. CREANGĂ.

4525 * A dá cu piciorul.

A. PANN, III, p. 131.—ION AL LUI ȘIERA, *Pov.* p. 271.—FR. DAMÉ, III, p. 211.

Veți a Așviri, Călcăii.

A disprețui pre cine-va; a respinge; a aruncă ce-va cu dispreț.

«A dat cu picioru noroculu.»

- 4526 * \triangle Nu dà cu picioru,
Că veî duce doru.

GAVR. ONIȘOR *prof. c. Bărlad,*
J. *Tutovi.*

Povață ce se dà celui care disprețuește un lucru folositor.

- 4527 * A fi X . . . în picioré.

A semăna întocmai cu cine-va.

«E tată-seă în picioré.»

- 4528 * Ieà pe unul de picioré și lovesce pe cel-l-alt (cela-l-alt) în cap.

A. PANN, I, p. 85.—HINȚESCU p. 76.

Ieà pē unul, dà în altul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 6.

Sē ȕice când toȕi sunt de o potrivă la ne-destoîniciî (GOLESCU).

- 4529 * \triangle A trage cu piciorul.

BARONZI, p. 206.—D. DRĂGUESCU, *c. Bucurescî, J. Ilfov.*

A trage pe altul după dînsul. O credință populară, de la nuntă, a dat nascere acestei ȕicătorî.

- 4530 * A 'și strînge picioréle.

I. CREANGĂ, *Pov.* I, p. 284.

A stă loculuî, a se liniști.

«Cât erà ȕiulica de mare, nu 'și mai strîngeà picioréle; dintr'o parte venea, și 'n alta se duceà.» — I. CREANGĂ.

- 4531 * A face picioré.

FR. DAMÉ, III, p. 211.

A se duce, a se face ne-vēȕut.

- 4532 * A 'și rupe picerile.

FR. DAMÉ, III, p. 211.

A ostenî.

- 4533 * \triangle A bate dîn picior.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*
— FR. DAMÉ, III, p. 211.

A poruncî, a se rēști.

- 4534 * A merge cu picerile 'n sus.
M. CANIAN, J. Iași.
Arată o purtare ne-obicinuită, destrebălată.
- 4535 * Imi stă ca un ghimpe la picior.
FR. DAMÉ, II, p. 66.
Vezi No. 4161.
Acelaș înțeles ca la No. 751, la care se va adăoga această variantă.
- 4536 * Δ A 'i pune picioroarele peste cap.
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*
A 'i stăpâni cu totul.
*Ne souffre à ta femme pour rien
De mettre son pied sur le tien,
Car lendemain la pute beste
Le voudroit mettre sur ta teste.*
GABRIEL MEURIER.
- 4537 * Δ Nici picior de om.
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*
Adică absolut nimine.
«Nici picior de om nu pătrunde aci.»
- 4538 * Δ A fi bună de picior.
GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluii.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*
Femea rea, desfrinată.
«E pui de lele, așa a fost măsă, bună de picior.
Les femmes ont leurs jambes au col.
Prov. Franc.
- 4539 A se pune și 'n picioroare și 'n cap
P. ISPIRESCU, *Basm.* III, p. 118.
— FR. DAMÉ, III, p. 298. — LAZAR ȘAINEANU, *Semas.* p. 363.
Vezi Cap, Cur.
A 'și pune toate silințele, a întrebuița toate mijlocele pentru a isbuti.
«Dar de gēba; să te pui în picioroare și în cap tot nu poți ghici.» — P. ISPIRESCU.
- 4540 * Unde 'ți stău picerile îți va stă și capul.
P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 91 & 322.

Amenințare de mörte, obiönuită în basme.

4541 A stă pe un bun picior.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 4.

A fi într'o bună stare, într'o bună poziție.

«Până atunci nu stai pre mai bun picior.» — DIM. TICHINDEAL.

Ne savoir sur quel pied danser.

Prov. Franc.

PÎELE

Veđi a *Atirna, Burdul, Cămașă. Cap. III, c. Piele, Popă, Tăcere, Tîrg.*

4542 * Mai aprópe 'i pelea de cât cămașă.

Este mai aprópe pielea de cât cămașă.

Veđi *Cămașă, Dinte.*

E. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 379.

Omul îngrijesce întâi de dînsul, și în urmă numai, de rude și de părinți.

Tunica pallio propior est, 1)

PLAUT. *Trinum.*

Apud veteres primum in officio locum habebant parentes, proximum pupilli nostræ fidei crediti, tertium clientes, quartum hospites, quantum cognati et affines, ut indicat Gellio libro quinto, capite tridecimo. P. MANUȘU.

La peau est plus proche que la chemise.

Prov. Franc.

Sta più vicino la pelle, che la camicia. 2)

Prov. Ombria.

Near is my shirt, but nearer is my skin. 3)

Prov. Engl.

4543 * Δ Pielea (pelea) rea (rë) și răpănosă,
Ori o bate, ori o lasă.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 40. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani, J. Covurluiș.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.* — D. GHEORGHIU, *elev. Sc. Norm. c. Tecuciș.* — J. TECUCIȘ. — FËTU, *stud. c. Onesci, J. Bacău.*

Veđi *No. 2308.*

1) Tunica e mai aprópe de cât pallium.

2) Mai aprópe e (stă) pielea de cât cămașă.

3) Aprópe e cămașă mea, dar mai aprópe e pielea mea.

Se țice mai ales despre femeile cele rele, sau despre copiii, pre care nici cu bătaia nu 'i poți aduce la brazdă.

S N Ó V Ă

Un om aveà o femete fôrte rea și hărtăgașă. Ne mai putënd'o suferi, mi-o luă într'o ți de cănepa dracului, mi-o așterne la pămînt și începù s'o măsóre cu un gârbaciù.

Dar femeia naibii, în loc să se róge de ertare, ea și mai tare îl bat jocoreà, și drept răspuns la loviturile bărbatului, ea strigà mereù: Dă, mîncam'at friptă!

«Apoi de géba, se gândi omul; *pelea rea și răpănósă, ori o bate ori o lasă*».

4544 * △ Nu 'i plătesce pielea (nici) o cépă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 50.—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* △ Nu 'i plătesce pielea două cepe degerate.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Veđi *Cap, Cépă.*

Sě țice pentru cei dē tot nevoiași (GOLESCU).

Arată puțina însemnătate sau valóre a unui om.

4545 * △ Par'că el e de pele,
și eù de nuele.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurlui.

Când cine-va se are în vedere numai pe sine, și de altul nu 'i pasă.

4546 Sărăcuța lelea
Plătesce cu pielea (pelea).

A. PANN, I, p. 135.—HINȚESCU,
p. 88.

Veđi *Cap. III, c. Piele.*

Omul sărac, ne-avënd bani, își plătesce greșelile său cum-pără ce 'i este de trebuință punëndu'și vieța și sănătatea la mijloc.

4547 * △ Intinde-te cât țî-e pelea.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș. — AL. DUMITRESCU,
p. 119. — preot C. BUNGEȚEANU, *inv.*
c. Cosovăț, J. Mehedinți.

* △ *Intinde pielea după cum îi dă puterea.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.

Veji Cergă, a *Intinde,*
Pătură, Plapomă.

Omul trebuie să se întindă în afaceri atât cât poate, nu mai mult, căci almintrelea nu face nici o ispravă.

4548 * △ *A intră (a se băgă) pe sub pielea cui-va.*

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 270* — N.
POPESCU, *Calend. Basm. 1882, p.*
30. — FR. DAMÉ, I, p. 112; III, p.
213. — M. CANIAN, *J. Iași.* — G. PO-
BORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

* *Pě subț piele 'i-a intrat.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 58.*

Adică i-a aflat toate tainele (GOLESCU).

A se luă cu binele pe lângă cine-va, a căpătă deplina lui n-credere și dragoste.

«Ce făcū dascalul, ce drese, că se dete pe lângă muma copiilor, și cu șoșele, cu mometele, îi intră pe sub piele, și se înadi cu dinsa.» — P. ISPIRESCU.

4549 * △ *Numai pelea lui scie.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiă.

* △ *Vai de pielea lui.*

Se dice de acel care a răbdat și suferit multe său care a fost chiar bătut.

4550 * △ *Nu 'l (mai) încape pelea.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 38. —
N. POPESCU, *Calend. Basm. 1875,*
p. 21. — FR. DAMÉ, II, p. 151. —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Nu încape în pelea lui.

DIM. TICHINDEAL, *Fab. p. 173.* —
FR. DAMÉ, III, p. 213.

* △ *Nu 'și încape în pele.*

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiă.

* *Nu 'l ține pelea.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 617. —
FR. DAMÉ, III, p. 213.

1° De gras ce este.

2° De bucurie.

3° De îngâmfare, de fumuri multe ce are în cap.

4550_b * △ A întări din piele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Stă, nu vré să asculte, să se supună; se face că nu aude.

4551 * △ A fi gros la pele.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 121.—
I. IONESCU, *Cart. Cit.* III, p. 14.—
M. CANIAN, *J. Iași.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

A fi gros de piele.

G. MUNTEANU, p. 121.

Veđi Obraz.

1° A răbdă ori-ce ne-ajuns, obrăznicie saū insultă.

2° A fi ne-rușinat.

4551_b * △ A întări din piele.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A răbdă.

4552 * A fi subțire la piele.

M. CANIAN, *J. Iași.*

Înțeles opus celui de la No. 4551.

4553 * A sci cât póte pelea cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 604. — I.
BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Veđi Os.

Adică ce putere, ce vlagă are.

4554 * A sci cât face pelea cui-va.

I. ARBORE, *ing. J. Buzău.*

* △ *Cât îi e pelea.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Scie cât prețuesce cine-va.

4555 * A cresce pielea pe cine-va.

FR. DAMÉ, III, p. 213.

- 1° De bucurie.
2° De îngâmfare.

4556 * A 'și vinde și pielea.

FR. DAMÉ, III, p. 213.

A vinde tot ce are, a face totul pentru a scăpa de o datorie, de o primejdie.

4557 * △ A luă cui-va și pielea.

* △ *A'l jupù de piele.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* *A luà și pielea după cine-va.*

Veți No. 2311.

A luă cui-va ce are și ce nu are, a 'i luà și cenușa din vatră

4558 * △ A fi pele rea.

Poes. Pop. Sezătórea II, p. 18.—
I. CREANGĂ, *Amint.* p. 40.

Veți No. 2308.

Adică om rău, în care nu te poți încrede.

Că diacu 'i *pele rea*
Mâncă carne Vinerea,
Te 'nșală și nu te ieă.

Poes. Pop.

4559 * A nu 'i fi pielea nici de ciur.

M. CANIAN, *J. Iași.*

A nu fi bun de nimic.

4560 * A 'și pune pielea pentru cine-va.

FR. DAMÉ, III, p. 213.

* *A 'și pune pielea în saramură*

Veți *Cap.*

1° A garantă pentru cine-va, a 'și pune viața în primejdie pentru dînsul.

2° A încercă toate chipurile pentru ca să isbutescă.

4561 * △ A fi numai piele și ose (ciolane).

FR. DAMÉ, III, p. 213.— ARTUR
GOROVEI, c. *Folticeni, J. Suciava.*

Adică foarte slab.

N'avoir que la peau et les os.

Prov. Franc.

4562 *[△] A frige pielea cui-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 223. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

A face ȕile fripte cui-va, a 'l chinuî și chiâr a 'l r pune.

«P n  atunci mai rabdă Harap-Alb, căci cu răbdarea * i frigi pielea.*» — I. CREANGĂ.

4563 *[△] A 'i rupe pielea.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Veđi *Tirg.*

A 'l inșel .

4564 * A 'i dă prin piele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

L'a răzbit, s'a săturat de aș  tr b .

4564_b *[△] A fi int rit pelea pe el.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. V lcea.*

Despre cei b tr n , cari nu mor.

4565 *[△] A 'i-o face pe piele.

FR. DAM , III, p. 213. — ARTUR GOROVEI, *c. Folticeni, J. Suciava.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*, p. 169; *Leg. p. 281.* — HINȚESCU, p. 56. — A. PANN, III, p. 17.

Veđi *No. 2310.*

A pedepsi, a chinuî, a bate pre cine-va; a 'i face pe fel, a 'i face în necaz, a 'ș  r sbun .

«Acum ești a mea! stai mă tu, că ȕi-o *fac e  ȕie pe piele*, femeec fără inimă ce mă-ai fost!» — P. ISPIRESCU.

4566 *[△] A 'i-o sc te prin piele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'l nec j  r   pentru un lucru.

4567 A stringe din piele.

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 136.

A r bd .

«Să dăm drepturi Jidovilor, Turcilor și d'or hi dincolo și aici. Noi acu *stringem din piele*: n'avem în cotro.» — GR. JIPESCU.

4568 * △ A 'și lăsă pielea unde-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A muri, a plăti o faptă cu viața.

Il y a laissé sa peau.

Prov. Franc.

4569 * △ A mănca pielea pre cine-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 228. —
S. FL. MARIAN, *Ornit.* I, p. 347. —
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A nu se astîmpără, a căută certyă, a face zurbavă. A i se face cui-va de bătaie.

«Ci tot numai el a bătur'o pe dînsa când *o mănca pielea*, și căută vre-o pricină.» — S. FL. MARIAN

4570 * A se certă pe pielea cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 354.

Adică în paguba cui-va, pe spinarea unei a treia persónă.

PÎEPT

Veđi Colișă, Mână, Nas Pumn.

4571 * △ Cu pieptul deschis.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 80. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.* — M. CANIAN, *J. Iași.*

* △ *Cu peptu desfăcut (înainte)-*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Fără sfielă, fără a se teme de nimica.

«Cum ajunge în tîrg, se duce *cu pieptul deschis* drept la palatul împăratului.» — I. CREANGĂ.

4572 * A luă (trage) de pept.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veđi Mână.

A prinde asupra faptului și a'l bate.

4573 * Δ A pune piept pentru....

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 63.

A veni în ajutorul cui-va, a'l sprijini în întreprinderile sale.

4573_b * Δ A se pune cu pieptu.

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 140.

A se apucă de o trebă cu mare stăruință.

4574 * Δ A fi de șapte palme în piept.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Vezi *frunte*.

A fi om voinic, mare în trup.

PLETĂ

4575 * Δ Pletele lungi și minte scurtă.

A. PANN, II, p. 108. — HIRȚESCU,
p. 147. — FR. DAMÉ, III, p. 228.

Plete lungi și minte scurtă sunt femeile.

I. G. VALENTINEANU, p. 35.

Δ *Minte scurtă, plete lungi.*

G. DEM. TRODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 632.

* *Plete lungi și minte scurtă,
Judecată mai mărunță.*

Vezi *Codă, Muierc,
Për, Pôlă.*

Să ție pentru cei ce se fălesc în barbele lor cele mari, cum
și pentru muierile cele cu për lung (GOLESCU).

Se ție astăđi numai pentru femeî.

Dér femeia, haine 'n dungî,
Minte scurtă, plete lungi;
Cine 'n mintea 'i s'o lăsă
Aibă 'i portu 'n vieța sa.
Cătănuțu 'i când grătă,
Ea ast-fel 'i răspundeă...

Poes. Pop.

4576 Cei cu plete le aű pierdut și cei chelboși le împletesc.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 75.

Să ție pentru cei ce se daű după mode vechi (GOLESCU).

4577 * A se dà (umblà) cu pletele în vînt.

I CREANGĂ, *Amint.* p. 9.

A se sbuciumà, a întrebuiță tôte mijlócele care ne staù la îndemână pentru a atinge ținta dorită.

PRUNC

Veđi *Copil, Móză.*

4578 Pruncul și bătrânu 'n tôte
Fără doică nu se póte.

A. PANN, p. III, 150.—HINȚESCU,
p. 15^f

Omùl îmbetrânind cade într'o a ua pruncie și nu mai e în stare să se cârmuiescã singur

4579 Prostul și pruncul fie de ce se sparie.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 17.

Căci și unuia, și altuia le lipsesce judecatã.

4580 * △ A fi ne-vinovat ca pruncii.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-
mele, J. Argeș.*

* △ *E ne-vinovat ca pruncu care se nasce,*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

A nu fi făcut nimica din ce ți se impută, a fi cu totul nevinovat.

Il est innocent comme l'enfant qui vient de naître.

Prov. Franc.

PUMN

Veđi a *Plângo.*

4581 Verși cu pumnul și adunî (culegî) câte unul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 133;
II, p. 87.—HINȚESCU, p. 156.

1° Mai ușor se cheltuesce de cât se câștigă.

2° Imprumuți o sumă mare, și 'ți scoți banii cu țiriita.

3° Negustorul trebuie să dé mulți bani de-odată pentru marfă, și nu vinde de cât cu încetul.

4582 Iei (ieà) câte unul
Și dai (dă) câte pumnul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 58; III,
p. 72.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III,
p. 377.—HINȚESCU, p. 76.

*A luà cu unul
Și a dà cu pumnul.*

BARONZI, p. 60. — G. MUNTEANU,
p. 150. — HINȚESCU, p. 196.

1° Anevoie se câștigă, lesne se cheltuesce; ne îndemnă la economie.

2° Despre cel risipitor care cheltuesce mai mult de cât câștigă.

4583 * △ Din pumni străini nu te saturi când bei (bei) apă.

A. PANN, I, p. 136. — HINȚESCU,
p. 170. — ANDREI MARINESCU, *inv.*
c. *Humele*, J. *Argeș*.

Vezi *Cap. VII, c. Apă*.

Orî cât ai fi îngrijit când ești pe mâna altora, tot nu 'ți merge bine ca cum ai fi între ai tăi.

Qui s'attend à l'écuelle d'autrui, est sujet à mal dîner.

Prov. Franc.

Quien à mano agena espera, mal yanta y peor cena. 1)

Prov. Span.

He that waits on another man's trencher, makes many a late dinner. 2)

Prov. Engl.

4584 * △ A'l ține în pumni.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Vezi *Palmă*.

A îngrijî de dînsul.

4585 * △ A rămas cu pumnu 'n gură.

ION GRIGORESCU, *elev Sc. Inst. București*.

Vezi *Deget, Mână*.

A remâne buzat, păcălit, prost.

4586 * △ A ride în pumni.

Vezi *Mustață, Nas*.

A ride pe ascuns.

4587 * △ Cât pumnul.

Cine așteptă din mână străină, rău prânzesc și mai rău cinză.
Cine așteptă din blidul altuia, mănăncă adese-ori târziu.

* *Cu lacrimi în ochi cât pumnul.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 308; *Rev. Ist.* II, p. 160. — B. P. HĂȘDEU, *Columna Traian*, VII, p. 92.

Adică mare. Se țice de obicei de lacrimi și de o îmbucătură mare. Fraucesul țice de asemenea : *des larmes grosses comme le poing*.

4588 * \triangle Un pumn.

Un număr mic, o mică cantitate, și cum țice francesul : *une poignée de...*

4589 * \triangle A bate cui-va în pumni.

Sezătóvea III, p. 188.

A 'și rîde de dînsul. Un gest, obiceiuit la Români, a dat nas-cere acestei țicetóri.

4589_b * \triangle A se bate cu pumnii în pept.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

A fi dat peste vre-o nenorocire, a i sê fi întîmplat o supêrare, a avé un neaz.

RÊRUNCHIÛ

4590 * \triangle A avé (a fi cu) seũ la rêrunchi.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 201. — M. LUPESCU, *inv. c. Brosceñi*, J. *Suciava*. — S. MIHĂILESCU, *inv. Sezătóvea*, II, p. 74. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

* *A prinde seũ la rêrunchi.*

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 152.

Vedî *No.* 2517.

A stà bine, a fi cu avere; a se îmbogăți.

«Nu cum-va ai trebuință de slugă, voince? Cum te ved, sament *a avé seũ la rêrunchi*. De ce te scumpesci pentru nimica tótă, și nu 'ți tei slugă vrednică, ca să 'ți fie mână de ajutor la drum.» — I. CREANGĂ.

4591 * \triangle Ți se rupe rêrunchi...

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 190 — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*. — FR. DAMÉ, III, p. 313.

De milă, de supêrare.

«Plângea și se tânguță de *fi-se rupea rărunchii* de mila lui.» — P. ISPIRESCU.

RÎNZĂ

4592 * A fi tare în rînză.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

* *A fi rînzos.*

Adică a fi cerbicos.

4593 * I s'au întors rînza.

I. ARBORE, *ing. J. Buzău.*

Li vine să verse, îi este grătă.

ȘALE

4594 * Δ Ii strîmtă în șale și largă în pôle.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Când suntem înșelați în așteptările noastre.

SEŪ

Vezi Rărunchiă, Cap. III e. Seî.

4595 A fi crescut în seul seû.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică fără grije.

SÎN

Vezi Avran, Cruce, Draj, Dumnegeu, Gheta, Mamă, Mână, Morte, Neua, Pâne, Păr, Raui, a Scăpă, Șerpe.

4596 Iea dintr'un sin și bagă într'altul.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 6.*

Să ție pentru cei scumpi și sgârșiți, și pentru cei ce ajută tot pe ai seî (GOLESCU).

4597 * Δ Când ar puté să 'l bage în sin.

E I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Veđi *Păr.*

Arată dragostea ce o are cine-va pentru un altul.

4598 Te-aș băga în sîn dac' ai încăpé de urechi.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 433.

Te aș virî în sîn, dar nu încapî de urechi.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 253.

* *Așa mi-î de drag de 'l-aș băga 'n sîn, dar nu 'ncape de urechi.*

S. MIHĂILESCU, *Sezătórea*, II, p. 75.

Arată puțina dragoste pre care o resimțim pentru óre-cine.

4599 * Ca și când îi trece un șerpe rece prin sîn.

V. ALEXANDRI, *Proză*, p. 42. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 144.

Arată spaîma.

4600 * Δ A fi cu ghêță în sîn.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, Covurluiă.*

Veđi *Ghêță.*

Cu frica în sîn.

ȘOLD

Veđi *Mână.*

SPATE

Veđi *Față, Gură, Iască, a Lătră, Prietin, a Păpă, Răuș, Ușă.*

4601 * Δ Cade pē spate și-și frânge nasul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 25. —
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — FR. DAMÉ, II, p. 37.

Sē ăice pentru cele ne-potrivate (GOLESCU) precum și despre omul cu totul lipsit de noroc.

Il tombe sur le dos et se casse le nez.

Prov. Franc.

Si romperebbe il collo in un filo di paglia. ¹⁾

Prov. Ital.

¹⁾ Și-ar rupe gâtul de un paiu (fir de paie).

4602 * \triangle Își aruncă țernă în (pe) spate ca buhaiu.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Vezi *Spate, Spinare, Taur.*

Se țice când unul se laudă singur. Este de însemnat că proverbul identic latin și elin

Bos adversus se ipsum pulverem movet.

Βούς ἐπ' ἐαυτῶ κονισίται.

se aplică ómenilor cari-și fac rău singur, și se apropie cu totul de țicerea macedoniană de la No. 2549.

4603 * \triangle Cu spatele nu poți îndreptă lumea.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1223.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humete, J. Argeș.*

Vezi *Uměr.*

1° Cu puterea și de odată nu se pôte îndreptă lumea, cu restul a. briu nu se pôte face nimic.

2° Să nu încercăm lucruri cari întrec puterile nóstre.

Cuvîntul *spată*, are aci înțelesul de *uměr*.

4604 Spate la spate
Ca să pótă bate.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 67.*

Sē țice, în bătae dē joc, pentru cei ce nu staū la bună orînduială (GOLESCU).

4605 * \triangle A pune la spate.

DIM. TICHINDEAL, *Fab. p. 257.*—
D-a EC. Z. c. *Běrlad. J. Tutova.*—
G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi *Cefă, Dos.*

A da uītării, a ne-socoti o poruncă.

«Datoria către mai marii lor și înalta cinste, nici odată nici decum nu o vor pune la spate.» — D. TICHINDEAL.

4606 * Pare-că aruncă la spate.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 322.*— I. C. FUNDESCU, *Basme, p. 79.*

* \triangle A dà după spete.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

1° Se ȋdice despre cel care nu se mai satură mîncînd.

«Și începînd a aruncă cîte ȋcece pîini în gură și a le înghiți, sîrși cup-torul pîna la mîleȋul noptii. *Par'că aruncă după spate.* Mai adună și co-driceit ce mai rêmăseseră de la tovarăși, fi înghiți și pe aceștia și începû a strigă: Mor de fôme, mor de fôme.» — P. ISPIRESU.

2° Mîncîncă și nu 'i merge la inimă. Acest înțeles, pre care 'l dă Fundescu ȋdicetórei, nu este cel mai obicinuit.

4607 * \triangle A fi lat în spete.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Gras, voinic.

4608 * A dă latul pe spate.

BARONZI, p. 41.— *Maior P. BU-DIȘTEANU, c. Bucuresci, J. Ilfov.*

A cãdê lungindu-se la pămînt.

4609 * A nu sci nici cu spatele.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 55.— M. CANIAN, *J. Iași.*— FR. DAMÉ, IV, p. 90 — S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 30 & 342.

A nu visà nici cu spatele.

M. CANIAN, *J. Iași.*

A nu sci de loc, a fi cu totul strêin de un lucru.

«Mai auȋit'ai dumneata, cumnată, una ca asta, să fure Ion pupăza care, ȋcecă mătusa cu jale, ne trezesce desdîminêța la lucru de atăȋta ani!... Inșă mama, sêrmana, *nu scià nici cu spatele.*» — I. CREANGĂ.

4610 * Să nu 'i fi auȋit spatele!

Cînd auȋi o vorbă displăcută.

«Ce a auȋit N... *să nu 'i fi auȋit spatele!*»

4611 * A fi rupt în spate.

M. CANIAN, *J. Iași.*

A fi tare ostenit.

4612 * A fi cu ghêța 'n spate.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 29.— FR. DAMÉ, II, p. 65.

Veȋi *Frică, Ghêța, Spinare.*

Adică speriat, îngrozit.

4613 'I-a trecut rece prin spate.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 161.

Vezi *Inimă, Sin.*

De frică.

4614 * A strînge din spete.

Maîor P. BUDIȘTEANU, c. *București, J. Ilfov.*

Vezi *Umăr.*

În semn de dispreț, de ne-păsare.

4615 Îl strînge în spate.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 246 & 314.

De frig și mai ales de frică.

«Dar când scîia că are să defie peste Ivan, se tăieau pictóarele ș'o strîngea în spate de frică.»—I. CREANGĂ.

4617 A 'și arêta spatele cui-va.

HINȚESCU, p. 147.

* △ A întórece spatele cui-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Vezi *Nas.*

1° A nu luà în sêmă vorba orî rugăciunea altuia.

2° A fugi, a da dosul la față.

În locul de plată
Spatele 'șî arală.

4618 A fi spate cui-va.

Spatarul MILESCU.

A 'l sprijini, a 'l ajuta.

Pe urmă *spate* și ajutor le aũ fost.»—SP. MILESCU.

4619 * △ A avê spete (multe).

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulji, J. Covurluiă.*

A avê sprijinul unor ómeni puternici.

4620 * A stă în spatele cui-va.

M. CANIAN, *J. Iași.*—C. BALLY, c. *Cărlomănesci, J. Tutova.*

Vezi *Spinare.*

1° A nu 'l slăbî, a se ține de dînsul.

2° A fi silit să îngrijescă de dînsul, de întreținerea lui.

4621 * A se pune cu spatele.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1223.

1° A întorce spatele cui-va din lipsă de atenție sau de dispreț.
2° A 'și pune toate puterile: *cu spatele* = cu forța.

4622 * În spatele cui-va.

NIC. MUSTE, *Letop. Mold.*, III, p. 37.

Adică în paguba cui-va.

«Sfeștile și vrajbele celor mai mari de multe-ori se descarcă în spatele celor mici.» — N. MUSTE.

SPINARE

Veđi *Cămașă, Casă, Nuța, Picior.*

4623 * Δ A mânca spinarea pre cine-va.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 57.—LAURIAN & MAXIM, II, p. 228. — FR. DAMÉ, IV, p. 92. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

* *Pisemne că te mănâncă spinarea.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 53.

Sé dice pentru cei ce dau pricină ca să-î bată la spinare (GOLESCU) cărora li se face de bătaie.

Je vois bien que la chair lui démange.

Comédie des Prov. Act. I. Sc. VIII.

4624 Pe cine 'l mănâncă spinarea
Lasă'l să-î dé scărpinare.

A. PANN, III, p. 25.—HINȚESCU, p. 179.

Cine caută pricină lasă'l să fie bătut.

4625 * Δ A 'și aruncă țerină pe spinare.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Veđi *Pulbere, Spate.*

Când cine-va are slujbe bune sau a dobândit stare facepe a 'și aruncă țerină pe spinare, a nu mai îngrijî ca pân'aci și a se purtă rău. — MARINESCU.

Veđi No. 2549.

4626 * A fi cu ghêța în spinare.

M. CANIAN, *J. Iași*.

Veđi *Frică, Ghêță, Spate*.

A fi speriat, îngrozit.

4627 A face cui-va foc în spinare.

HINȚESCU, p. 60.

Veđi *Șerpe*.

A'l supără, a'i face ne-ajunsuri.

4628 A 'i face spinarea dobă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 254.

* △ *A face spinarea tobă.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Valcea*.

Adică a bate.

4629 * A avé multe pe spinarea sa.

FR. DAMÉ, IV, p. 92.

1° A avé multe sarcini.

2° A fi răspunđător de multe rele pre care le-a făcut.

4630 * A aruncă în spinarea cui-va.

1° A lăsă în sarcina cui-va.

2° A aruncă cui-va învinuiră.

4631 * A trăi pe spinarea cui-va.

Veđi *Spate*.

A trăi în sarcina cui-va.

4632 * A stă cui-va pe spinare.

A se țină într'una de cine-va, a nu 'i da pace.

4633 Par'că 'l țiu (țin) în spinare.

A. PANX, III, p. 4. — HINȚESCU, p. 179.

1° Atât de ne-suferit îmi este.

2° Pentru cei cari tot staū pe capul nostru și nu mai plăcă.

4634 * A purtă pre cine-va în spinare.

BARONZI, p. 67.

Sé ție despre un om care ne supără prin faptele și vorbele sale; a fi plictisit, săturat de cine-va.

Porter quelqu'un sur les épaules.

Prov. Franc.

4635 * A se sui pe spinarea cui-va.

HINȚESCU, p. 164.

Se ȋice despre cel obraznic care, dacă  i dai nas,  i se urcă
 n spinare.

4636 *   A căde în spinarea cui-va.

Cade satara în spinarea omului.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 178; *Rev. Ist. I*, p. 454.—LAZĂR
ȘĂINEANU, *Elem. Turc. Rev. Ist. III*,
p. 230.

*   *Cade satara în spinare.*

HINȚESCU, p. 169.—S. I. GROS-
SMANN, *Dict. Germ.* p. 68.—N. PO-
PESCU, c. *Pietroșita, J. D mbovița*.
LAZĂR ȘĂINEANU, *Elem. Turc. Rev.*
Ist. III, p. 230.

Cade urdu belea pe spinarea omului.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sf t.* p. 122.

A se impune cui-va cu de-a sila  i pe ne-așteptate; a se uita
să îl hrănescă altul.

Cuvîntul *satara* este turcesc,  i are înțelesul de *belea*.

SPLINĂ

4637 *   Par'că nu are splină.

Se ȋice de omul său de calul care fuge repede.

«Calul care n'are splină fuge mai iute  i nu ostenește.»—I. M. CON-
STANTINESCU, c. *Ciulnița, J. Ialomița,  n Șez t. II*, p. 121.

Courir comme un d rat .

Prov. Franc.

4638 *   A se pune splina.

T. BĂLĂȘEL, * nv. J. Valcea*.

A nu put  fugi iute.

SPRINCENĂ

*Veđi Casă, Cap. II, c. Go-
g ș , Ochiu.*

4639 * Vr nd s 'ș  facă sprincenele  i-a scos ochii.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

* \triangle *Vrei să 'ți faci sprincene și 'ți scoți ochii.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoiu.*

Când vrei să te dregi mai rău te rupi.

4640 Se umflă în sprincene
Ca curcanul în pene.

A. PANN, I, p. 161. — HINȚESCU, p. 195.

Vezi *Curcă, Curcan.*

Despre omul care se mândrește, de și nu prea are pentru ce, precum și despre cel obraznic.

ρ Ανασπώντας τὰς ὀφρῶς. ¹⁾

Suidius.

Attolere supercilium. ²⁾

Prov. Lat.

Lucian ȳice despre o cuvintare obraznică: καταφρονομῆνος λόγους.

4641 * \triangle A avé sprincene posomorite.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A fi negru la suflet, a fi hain.

4642 * \triangle Ales pe sprincână.

B. P. HĂȘDEU, *Colum. Traian. VII, p. 88; Magn. Etym. p. 801.*
— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I, p. 230.*
— I. CARAGIALI, *Conv. Liter. XIII, p. 410.* — preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*
— GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș. p. 21.*

Ales după sprincână.

N. FILIMON, *Ciocoli, p. 104* — LAURIAN & MAXIM, II, p. 1252.

Ales de pe sprincână.

B. P. HĂȘDEU, *Etym. Magn. p. 845.*

* \triangle *Unul ca unul, făcuți cu sprincâna.*

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

¹⁾ Cu sprincenele umflate.

²⁾ A umflă sprincâna.

Adică după plăcere, tot unul și unul, lucru bun și ales, de la înțelesul sprincenă: parte resărită, proeminenta: sprincenă de munte.

«Cel d'întâiu său cel mai văduț dintre toți, ce-va ca grecesce, ὀφρῶδες sau ὀφρῶδης» — B. P. HĂȘDEU.

«Scose pe sofragiū și pe stolnic, sub cuvînt de mîncătorie, și puse în locul lor pe alții, aleși de dînsul după sprincenă.» — N. FILIMON.

4643 * Δ Pe sprincenă și pe poruncelă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 4642.

4644 * Δ A se uită pe sub sprincenă.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

A se uită crunt; se ȃice despre cei ce aū vre-un gînd rēū sau sunt tîlhari.

SPRINCENAT

Veđi Căltorie, Ochiū.

4645 * Δ A fi sprincenat.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi ócheș și făcut bine.

STÂNGA

4646 * Δ A trage la stîngă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* Δ A dà la stînga.

M. LUPESCU și I. TEODORESCU, *inv. J. Suciava.*

1° A furà, a ascunde.

2° A fi șiret, vielén.

STAT

4647 * Δ Mic la stat
Mare la sfat.

BARONZI, p. 51. — HINȚESCU, p. 104. — *Sezătorea*, II, p. 39. — G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 43. — IORD. CĂLIN, *elev Școl. Norm. inst. J. Argeș.*

Veđi Mare, Mic.

Acéastă credință se întâlnește în literatura populară, la toate națiile. Mai de obicei cel mare și puternic la trup e slab de minte, și învins de cel cu o statură mică dar mai ager la minte. Probă Odiseu și Polifem, David și Goliath. În basmele noastre cel mai mic săvârșește în tot-dé-una fapte strălucite pre cari frații lui, mai mari, nu le au putut duce la un bun sfârșit căci,

Cel mai mare
Minte n'are
Cel mai mic
E mai voinic.

De almintrelea e de notat că ómenii cari au lăsat în lume un nume strălucit, au fost, mai toți, de o statură mică, de pildă: Cesar, Napoleon I, Stefan-cel-Mare, Attila, Alexandru Machedon, Frideric cel Mare, Condé, etc.

«Eră acest Stefan-Vodă om *nu mare la stat*.. eră întreg la minte, ne-lenevos... și unde nu cugetai, acolo îl aflai. La lucru de răsbóite meșter... Ingropat'au pre Stefan-Vodă în monăstirea Putna, cu multă jale și plângere.... că cunoscéu toți că s'au scăpat de mult bine și apărare. Ce după mórtea lui îi diceră *Sfântul Ștefan-Vodă*.»—GR. URUCHI, *Letop.* I, p. 178.

Novac când s'a depărtat,
Un Turc mititel la stat
Dar a dracului la sfal
Către toți a cuvîntat :

Turcilor
Nebunilor

Nu pricepeți chiar nimic,
Nu 'i călugăr, ci 'i voinic.

*Poes. Pop. Transilv. Gruia lui
Novac.*

4648 * Δ Ce folos de statul tǎu,
Daca 'ți-e naravul rǎu.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. Dorohoi.—V. IFRIM, *stud. c. Co-*
rodesci, J. Tutova.

Frumusețea sufletului întrece pe a trupului.

STOMAH

4649 • Stomacul plin nu 'nvață bucuros.

G. MUNTEANU, p. 151.—HINȚESCU,
p. 181.

Vezi *Burtă, Fole.*

1° Se dicese copiilor mici, după ce au mâncat mult, când vrem să 'i oprim de a mai mânca.

2° Dacă nu te împinge nevoia nu lucrezi cu atâta inimă. La No. 2793 se găsește forma în adevăr Românească a acestei diceri.

4650 * 'I-a pus un ghimpe la stomac.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Vezi *Inimă.*

Când unul a vorbit ce-va care 'l costă mult pe un altul.

4651 * Te dore la stomah.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 68.*

Să țiee când ne cere ore-cine, ore-ce piste cuviință, ca când am țiee: dă 'ți voiă dă, te vatămă (GOLESCU).

4652 • Stomahul se satură dar ochii nici odată.

I. G. VALENTINEANU, p. 43.

Vezi *Ochiă, Pântece.*

Mâncând omul se satură, dar privind nici-odată. Arată și marea lăcomie a omului.

4653 * Δ Stomahul cel tare și pietre mistuesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 68.*—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Să țiee pentru cei lacomî la mâncare și la avere (GOLESCU).
Omul cel rău unde l'ai duce nu'i pasă, *fierul rău nici odată nu se prăpădesce.* — MARINESCU.

4654 Stomahul ca mōra, ori-ce pui în coș, îndată mistuesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem. p. 168.*

Acelaș înțeles ca la No. 4653.

4655 Stomahul când pătinesce,
Tot trupul se topesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 476.*

Vestită fabulă «*Mădularele și pântecetele*» pre care Menenius Agrippa, cel mai popular și cel mai iubit dintre senatori, o povestî plebei resvrătite, care se retrăsese pe munții Aventin și Sacru, nu este de cât o parafrază a acestei țiceri.

Ne învață că unirea în familie, în cetate, în stat este în folosul obștei; desbinarea dimpotrivă e păgubitoare și duce la peire.

4656 Stomahul, ca mōra, când n'are ce măcină, atunci se strică.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem. p. 168 — 169.*

Ne învață a îngrijii de dînsul.

4657 Stomahul când chiorăesce,
La dămăncare gândește.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 476.

După efecte putem află cauza.

4658 * Δ A nu avé pre cine-va la stomah.

FR. DAMÉ, IV, p. 110. — E. I. PATRICIU, *Înr. c. Smulți J. Covurluiă.*

* A avé pre cine-va greă (*bine*) la stomah.

FR. DAMÉ, II, p. 83. — M. CANNIAN, *J. Iași.*

* Δ A nu 'i fi la stomac.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veji *Suflet.*

Se dice despre omul care ne displace, pre care nu 'l avem de bine, nu 'l putem suferi, il urim.

SUBȚIÓRĂ

4659 * Δ Să 'l iei subțióră.

T. BĂLĂȘEL, *Înr. J. Vâlcea.*

Atât e de mic.

SUFLET

Veji *Cuvînt, Drac, Față, Saramură, Cap. XXI, c. Suflet, Trup, Vorbă.*

A se citi în Șezătórea, An III, p. 236, credințele despre suflet adunate de d-l Lupescu, învătător.

4660 N'a apucat să 'i ăsă sufletul și 'i dá cu Dumneđu să 'l ierte.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172; III, p. 155.

Despre cei cari sunt bucuóși să scape de bétrâni, privindu'í ca o sarcină.

4661 Sufletul bucuóros este să intre în raiu, numai pécatele nu 'l lasă.

N. COSTIN, *Letop. Mold.* II, p. 32.

Când unul este bucuóros să facă óre-ce, dar nu 'i stă în puțință.

4662 Sufletul când pătinesce,
Tot trupul se topesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 452.

Starea morală a omului are o mare înfrîurire asupra stărei sale fizice. Ne reamintesc vechiul adagiū: *mens sana in corpore sano*.

4663 * △ Cu suflet vitez și cu trup leneș.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158; III, 128 — HINȚESCU, p. 203.— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Se ȋice despre omul bun de gură și rēu de lucru.

4664 * △ Nu 'i fi (vrei să fii) și cu sufletul în raiū și cu pelea în pod.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

Se ȋice celui lacom care voesce douē lucruri de o dată.

4665 Să piară sufletu meū împreună cu cei dē alt nēm.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 66.

Sē ȋice la dēsnađajuire, arētānd supērarea sufletului ce pătinesce dē la alții (GOLESCU).

4666 * La unul fără suflet, trebuie unul fără-de-lege.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 248.

* △ *La unul fără suflet, trebuie unul fără lege, ...
și la unul fără lege, trebuie unul fără suflet.*

G. P. SALVIU *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

* △ *La omul fără suflet trebuie om fără Dumneđeā.*

N. MATEESCU, *inv. c. Movilița, J. Putna.*

Veđi *Cap. XII c. Lege.*

La un om rēu îi trebuie unul și mai rēu ca să 'i pótă veni de hac. Nu 'i pēcat să 'ți rēsbunī pe un om fără suflet saū fără lege.

4667 * Are nouē suflete, ca pisica.

A. PANN, II, p. 160; III, p. 141.— HINȚESCU, p. 125.

Veđi *Muīere.*

Are mare vitalitate, nu se pierde, nu m \ddot{o} re cu una cu dou \acute{e} .

4668 De ce nu 'ți este sufletul cum îți este fața.

SLAVICI, *Conv. Liter.* VI, p. 228.

Se ȃice celor r \acute{e} i și f \acute{a} țarnici.

4669 * Δ Suflet c \acute{a} l \acute{e} tor.

GR. JIPESCU, *R \acute{e} ur. Oraș* p. 261.
— ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș. — preot C. BUNGE-
ȚIANU, inv. c. Cosov \acute{e} ț, J. Mehedinți.

Pentru omul care 'i tot bolnav, cu un picior în gr \acute{o} p \acute{a} , s \acute{a} 'l
sufli s \acute{a} c \acute{a} ȃ, care mir \acute{o} se a gr \acute{o} p \acute{a} , s \acute{a} u e pe drum de peire.

4670 * Δ A i se bate sufletul în tind \acute{a} .

E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani*
J. Covurlui \acute{u} . — G. P. SALVI \ddot{U} , *inv.*
c. Smulți, J. Covurlui \acute{u} .

Acelaș înțeles ca la No. 4669.

4671 * Δ 'Ii cu sufletu pe sob \acute{a} .

G. P. SALVI \ddot{U} , *inv. c. Dobrov \acute{e} ț,*
J. Vaslui \acute{u} .

E r \acute{e} u de tot; ca m \acute{a} ne, poim \acute{a} ne m \acute{o} re.

4672 Δ Cu sufletul în palm \acute{a} .

S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 108.

Acelaș înțeles ca la No. 4670.

4672b * Δ A 'și ține (a fi) sufletul în buze.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Oit.

Acelaș înțeles ca la No. 4671.

4673 Cu sufletul la gur \acute{a} .

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 253. — N.
GANE, *Conv. Liter.* IV, p. 55.

Acelaș înțeles ca la No. 4672 b.

4674 * Δ A av \acute{e} sufletul în \acute{o} se.

T. CRIȘIAN, *c. Cugieru, Transil-*
vania.

Se ȃice de un om f \acute{o} rte slab la trup.

- 4675 * A 'și stupi sufletul.
I. CREANGĂ, *Pov.* I, p. 230.
A asudă mult pentru a face օreֿce.
«Până l'am dat la brazdă, mֿ-am stupit sufletul cu dֿnsul.»—I. CREANGĂ.
- 4676 * A scֿote sufletul cui-va.
LAURIAN & MAXIM, II, p. 1365.
A'l necăji rău a 'i cere un lucru cu mare insistență.
- 4677 * A luă pe sufletul său.
LAURIAN & MAXIM, II, p. 1365.
A'și luă răspunderea.
- 4678 * Mֿi-am sărat sufletul.
Maior, P. BUDIȘTEANU, c. *Bucureșci*, J. *Ilfov*.
Acelaș înțeles ca la No. 3606.
- 4678_b * Δ A'i înăcri sufletul.
G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.
A'l amări, a'l supără.
- 4679 * A avé suflet negru.
M. CANIAN, J. *Iași*.
A fi negru la suflet.
Veđi *Inimă*.
A fi răutăcios, ține-minte.
- 4680 * A fi fără de suflet.
I. CREANGĂ, *Pov.* p. 248.
* *A nu avé suflet.*
1° A fi mֿole, fără nici o inițiativă.
2° A fi om rău, ne-milos.
In credința poporului dracul nu are suflet.
- 4681 * A fi mic la suflet.
Lipsit de simțiri generֿose.
- 4682 * A fi mare la suflet.

A avé porniri generóse.

4683 * A nu avé pre cine-va la suflet.

T. SPERANȚA, I, p. 131.

Veđi Inimă, Stomah.

A nu iubi pre cine-va, a nu'l puté suferi, a'l uri.

4684 * A se băgă în sufletul cui-va.

FR. DAMÉ, I, p. 112.

*
* A se vîrî în sufletul omului.

1° A 'i vorbi de aprópe.

2° A căpêta încrederea cui-va.

3° A nu-i dă pace.

4685 * Δ A se umplé de suflet.

BARONZI, p. 145. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

1° A osteni.

2° A se măi ridică, a măi însufleđi, după o cădere fizică saú materială.

4686 * Δ A fi plin de suflet.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

1° A fi inimos.

2° A fi evlavios.

4687 * Δ A'l lăsă număi cu o mână de suflet.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiú.*

Când unul suferé o bătae de mórte.

4688 * De sufletul tatei.

A. PANN, III, p. 90—91. — N. BOGDAN, *Pov.* p. 123. — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 72. — Dna B. FOCSANI, *J. Putna.* — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1376.

Veđi Căoivă.

Se đice:

1° Când renunțăm de nevoie la un lucru pre care de almintrelea nu 'l putem căpêta.

2° De acei cari fac pomană fără voia lor.

3° De cei sgârciți.

4° Despre țigani, în batjocură.

«Aprópe de Boiște vine satul Blebea, care, mai mult de jumătate, după ce 'și scapă căcțula pe baltă, ȕice : *să fie de sufletul tatei.*» I. CREANGĂ.

POVESTEA VORBEI

Un țigan cam pe la munte,
Vrënd să trecă pe o punte,
Din întâmplare îi scapă
Căcțula din cap în apă,
Și ne-putënd să se 'ntindă
Cu iuțelă, să o prinďă,
Se uită ia ea cu jale
Cum săltă pe rîu la vale,
ȕicënd : du-te dar mai tare,
Că tot aveam gând, îmi pare,
Ca să dați tati o cană
Ș'o căcțulă de pomană.

Așa facem și noi póte,
De unde nu putem scóte,
ȕicem vorba cea obștescă:
Dumneȕeu să primescă.

4689 Te sufletul bunicăi.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 58 & 919.

Acelaș înțeles ca la No. 4638.

4690 * Δ De sufletul morților (rępoșăților).

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 4689.

4691 * Δ A alergă (veii) tot într'un suflet.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 229;
Snóve, p. 87. - B. P. HĂȘDEŪ, *Columna Traian*, VII, p. 87; *Etym. Magn.* p. 826. — ION AL LUI SBIERA,
Pov. — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A veni cu sufletul la gură.

N. GANE, *Conv. Liter.* IX, p. 55.

* *A veni în rұptul sufletului.*

SLAVIĆI, *Conv.* VII, 228, 229 &
348; *Conv. Liter.* VIII, p. 292.

A alergă, a veni iute, *d'une haleine*, cum ȕice Francesul, și prin urmare prăpădit de ostenelă.

4692 * Δ A 'și vedé de suflet.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

- 1° A se ferì de rele.
2° A 'și căută interesele.

TALPĂ

Veđi *Boğat, Creștet, Cap. VI, c. Talpă.*

- 4693 * Iși mănâncă de subt (sub) tâlpî.
A. PANN, *Edit.* 1889, p. 63; III, p. 77. — HINȚESCU, p. 99.
Veđi *a Măncă, Unghie.*
Se ȝice despre cel sgârcit.
- 4694 A cunósce pre cine-va din talpă.
FR. DAMÉ, IV, p. 141.
Adică bine, cu totul.
- 4695 * A eși cu tâlpile înainte.
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*
A murì.
Mortul se scóte din casă cu picerile înainte. Dacă s'ar scóte cu capul înainte, ar mai murì în curînd cine-va în acea casă.
- 4696 * Δ A pune sub talpă.
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiú.*
A répune pre cine-vă, a 'l stăpâni cu totul.
- 4697 A o apucă la talpă.
ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 279.
A plecà, a fugì.
- 4698 * Δ Ii ard tâlpile.
GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vastuiú.*
Acelaș înțeles ca la No. 2839.
- 4699 * Δ Par'că îi arde jăratec (foc) sub tâlpî.
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*
Fuge repede.
- 4700 * Δ A 'și luă tâlpășitele.
Con. Litv. IX, p. 455. — A. DE CIHAC, *Dict. Etym.* II, p. 530. — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 113. G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiú.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Valcea.*

*A o luà la tâlpășife.*ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 185.

A plecà de unde-va, a se porni repede, a fugi.

4701 A 'i răpăi tâlpile.

FR. DAMÉ, III, p. 312.

A fugi repede.

4702 * Δ A fi în tâlpi.G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

A fi gatà la poruncă.

4703 * Δ A bate la talpă (tâlpă).C. NEGRUZZI, I, p. 299. — ION GHICA, *Scris.*—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*Veđi *Bogat, Papuc, Pingea.*

1° A bate crunt.

2° A cheltuì banì cu risipă și mai ales în petreceri, prin beți și jocuri.

ȚÎȚĂ

Veđi *Copil, Vorbă.*4704 Țițele când se 'ntăresc,
Virsta fetei ne vestesc.IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 591.

Se ȃice despre acele lucruri cari se pot cunoșce după unele semne.

4705 Par'că tot suges la țîță.

*Scie vorbe să îndruges
Par'că tot la țîță suges.*

A. PANN, I, p. 10.—BARONZI, p. 57.—HIȚESCU, p. 26 & 206.

Veđi *Copil.*

Pentru cel prost.

4706 Cine la țîțe a ajuns,
În genuche jos s'a pus.IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 591.

Se închină lor.

Veđi *Le beau tétin* și *Le laid tétin* de Clément Marot.

4707 * 'I-a dat țîța întrîgă, nu numai gurguiu.

V. FORESCU, *c. București, J. Ilfov.*

L'a îmbuibat, 'i-a dat mai mult de cât erà trebuință. Se ȃice pentru cel lacom.

4708 * \triangle A fi întors de la țîță.

I. CREANGĂ, *Pop.* p. 217.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*—FR. DAMÉ, II, p. 218.—*Sezătore*, I, p. 15.

Se ȃice de omul care 'și face rîu lui și altora, un fel de piază-rea.

«După credința poporului toți copiii cei întorși, adecă toți aceia cari aũ fost odată întărcați, dar după vr'o câte-va zile sau sîptămîni mamele lor, vîdîndu'i că prea tare tînjesc, sau din altă cauză ôre-și care, le'aũ dat iarăși de supt, după ce cresc mari, sunt fôrte rîi de ochi așa, că în tîtă viața lor or la cine se vor uitî, fie om sau vită, fie orî ce va fi, respectivul îndată se dióche și se bolnăvesce și cu nimic alta nu se pôte vindecă fără numai cu stingerea de cărbuni și cu descântarea de diochi. De aceea nu e bine nici odată a întorce pre un copil întarcat, adecă a 'i dă încă pe un restimp de supt, ci dacă l'a întarcat o dată, întarcat să rămăna pentru tot-dé-una.»—S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 427.

4708_b * \triangle A fi cum îi țîța.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Veđi *Mamă*.

A fi bun.

TREPĂDATE

4709 Gésta cu trepădatele,
Că nu 's departe satele.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 135.

* \triangle *Pe trepădatele, că nu 's departe satele.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Conurlui.*

Se ȃice celor cari nu pot stă locului, și sunt în veci gata de plecare.

«Mulțamit cu cât aveă, cu cât n'aveă, când te mirî ce nu 'i veneă la socotelă, ie-ți popa desagi și totagul și pe ici ție drumul. Vorba cea: *Gésta cu trepădatele că nu 's departe satele*»—I. CREANGĂ.

TRUP

Veđi *Gând, Ochiu, Sănătos, Saramură, Suflăt.*

4710 Mic dă trup, dar tare dă vînă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 44.

Să țină pentru cei scurți, dar voinică (GOLESCU).

4711 Ori-ce trup cu umbra sa.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.

*Fieș-care cu năravul seă, ca fieș-care trup cu
umbra sa.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 117.

Veți *Paiă, Păr, Tufă.*

1° Adică ori-ce om cu năravul seă (GOLESCU).

2° Și cel mai înțelept smintesce.

3° Fie-care cu norocul lui, fie-care are partea lui în lume.

4° Nu e om, cât de mic să fie, care să nu pótă face vre-un
bine sau vre-un rău.

4712 Om în trup destul de mare.
Și minte de copil are.

A PANN, I, p. 10. — HINȚESCU,
p. 130.

Veți *Mare.*

Se țină despre omul lipsit de minte și de judecată.

4713 * Ca un trup fără suflet.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 157.

Se țină de omul desnădejduit, de acel care pare că trăesce
în altă lume fiind lipsit de ceea ce dorește, de ceea ce a iubit
și a pierdut.

C'est comme un corps sans âme.

Prov. Franc.

4714 Trupul sluga sufletului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 495.

Simțirile înalte, iar nu poftele sau trebuințele trupescă trebuie
să călăuzescă pre om.

4715 Cu trupul în biserică și cu gândul la dracu.

HINȚESCU, p. 193. — DA E. B.
MAWR, p. 80.

Veți *Biserică, Dumneș.*

Despre cel fățarnic.

El cuerpo sancto y el anima del diablo. 1)

Prov. Span

1) Corpul sânt și inimă de drac.

Habit de béat a souvent ongles de chats.

Prov. Franc.

4716 * \triangle Nici un trup fără de osândă.

P. IȘPIRESCU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Dumnezeu nu lasă pe nimeni ne-pedepsit, căci fie-care își are păcatele lui.

4717 * \triangle A fi trup și suflet cu cine-va.

P. IȘPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 103.
— LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 343.
— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Toți un trup și un suflet.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 269.

Exprimă deplina brodire a două caractere, cel mai înalt grad de prietenie, și desăvârșită înțelegere în toate.

Esser anima e corpo d'uno. ¹⁾

Prov. Ital.

Ein Herz und eine Seele sein. ²⁾

Prov. Germ.

They are like hand and glove. ³⁾

Prov. Engl.

4718 A fi un suflet în două trupuri.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 315.

Vezi *Unghie.*

A gândi și a simți la fel.

«Pre aur focul, érá pre priatin primejdia ispitesce; și după hotărîrea filosofască, adevă *un suflet în două trupuri* a fi, de abta unul cine-va și mai nici unul să nu fie aflat.» -- DIM. CANTEMIR.

Doi corp e un'anima sola. ⁴⁾

Prov. Piem.

UMBRĂ

Vezi *Frigurî, Păuă, Pămînt, Păr, a se Sperîu, Trup, Tuță.*

4719 Umbra nici odată móre.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 11.

¹⁾ A fi inima și trupul unuia.

²⁾ A fi o inimă și un trup.

³⁾ Sunt ca mâna și mînușa.

⁴⁾ Două trupuri și un singur suflet.

Adică urmele faptelor nici odată se sting (GOLESCU).

- 4720 Cine se razimă (rezimă) de umbră,
Dă 'ndată peste cap tumbă.

A. PANN, II, p. 64. — HINȚESCU,
p. 195.

Cine se rezimă (razimă) pe umbră greșesce.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*,
p. 180; *Rev. Ist. II*, p. 155.—
HINȚESCU, p. 159 & 195.

Fă-te clientul unui om puternic.

- 4721 * N'are umbră.

Se întrebuintează în Moldova, aplicându-se celui rămas foarte slab după o bătă îndelungată, precum și unui om prea bun. De cel d'întâiu înțeles se apropie dicțtorea francesă «*on voit le jour au travers de son corps.*» și prin urmare *n'are umbră*.

- 4722 * Par'că 'i-a luat umbra.

Pare gata să móră atât e de slab și de prăpădit.

În vechime, ¹⁾ în temelia unei clădiri mai însemnate, se îngropă un om asigurându-se ast-fel soliditatea și trăinicia lucrării. Mai târziu zidarii obicinuiau a fură umbra cui-va, adică a 'i lua măsura umbrii cu o beldie care se aseză în urmă în temeliile casei în lucrare. Efectul eră acelaș, după credința poporului, și în scurt timp omul a cărui umbră se luase, trebuia să slăbescă și să móră, devenind stafie și geniul întăritor al casei. Astă-đi când se ridică vre-o clădire nouă, până a nu se aședă cea întâiu pētră a temeliei, se face aiasmă cu care se stropesc șanțurile. Apoi se taie doi miei de se face masă mare pentru zidari cari, după ce ospēteză și închină în sănătatea stăpânului ca și întru tária zidurilor, îngropă cruciș capetele mieilor în douē colțurilor a casei, ear în cele-l-alte douē unghieri douē ole roșii pline cu apă ne-începută.

Acest obicei și acēstă credință fōrmēză fondul legendei Monăstirei Curtea de Argeș.

O șoptă de sus
Avea mi-a spus
Că ori-ce 'am lucră
Nóptea s'a surpă
Pan 'om hotări

¹⁾ Acest obicei a trebuit să se păstreze în unele locuri, pātu în timpuri foarte apropiate de noi; ast-fel, în temeliile casei D-lui N. Juvara, clădită de Grecenu pe la 1847, în orașul Bērlad, am găsit întregul schelet a unui om care fusese zidit într'însele.

In zid de-a zid
 Cea 'ntâi soțioră,
 Cea 'ntâi sorióră
 Care s'a ivi
 Mâni în țiori de ți
 Aducând bucate
 La soț or la frate.

4723 * A fi (ca o) umbră.

* △ *A rămas numai umbra de el.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, J. Argeș.—E. I. PATRICIU, *inv.*
c. Smulți, J. Covurluiă.

A fi slab.

Francesul ȃice de asemenea: *il n'est plus que l'ombre de ce*
qu'il a été.

4724 * A se teme (și) de (o) umbră.

LAURIAN & MAXIN, II, p. 1522.

* △ *A se teme (a'î fi frică) și de umbra lui.*

I. CREANGĂ, *Pov. p. 233; Amint.*
p. 2.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*
 — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiă.

Se sperie de lucruri de nimic, fără pricină temeinică.

Umbram suam metuere. ¹⁾

Prov. Lat.

Τὴν αὐτοῦ σκίαν φοβεῖσθαι. ²⁾

Prov. Elin.

4725 * Nu'l ajunge nici umbra lui.

ION AL LUI SBIERA, *Pov. p. 241.*

Așa de tare fuge.

4726 * Ca umbra după om se ține.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 222.

* *A fi umbra cui-va.*

Maior P. BUDIȘTEANU, *c. Bucu-*
resci, J. Ilfov.

¹⁾ & ²⁾ A se teme de umbra sa.

A nu slăbi pre cine-va, a se ținê mereu de dînsul.

Il le suit comme son ombre.

Prov. Franc.

4727 Face și el umbră pămîntului.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872*
p. 167.

Se ȃice despre acei cari trăesc fără a muncii, de lena sau din neputință, prin extensiune, a trăi.

Acastă variantă se va adăogă la No. 96c.

4728 * A face cui-va umbră.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1523.

A 'i întunecă vaȃa, renuniele, gloria.

4729 Umbra omului după mórte.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1523.

Adică sufletul.

4730 Nicî ca o umbră.

I. CODRESCU, *Uricar*, XXII, p. 150.

Adică de loc.

«La acastă judecată tóte aceste *nicî ca* un pãiajen sau *umbră* n'aũ avut nicî o ascultare sau lucrare.» — *Uricar*.

UMËR

Veȃi *Cãlcãiu*, *Picior*.

4731 * Nu o sã indreptez eu lumea cu umêrul.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 159;
III, p. 128. — HINȚESCU, p. 94.

Nu poȃi sã întorcî lumea cu umêrul.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 223.

* *Cu umêrul têu nu îndreptî lumea.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

* Δ *Nu poȃi îndreptà lumea cu umêrul.*

Preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Co-*
sovêț, J. Mehedinți.

Veȃi *Spate*.

1° Cu puterea și de odată nu se p^ote îndreptă lumea, cu re-
sten la br^u nu se face nimic.

2° Să nu încercăm lucruri care întrec puterile unui om, pu-
terile noastre.

«Așa e lumea asta, și de ai face ce-ai face, rămâne cum este ea; *nu poți s'o întorci cu umărul*, măcar să te pui în ruptul capului.» — I. CREANGĂ.

4732 Vr^e să ardice lumea cu umărul.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 474.

Acelaș înțeles ca la No. 4731, § 2.

4733 Pare că după umeri aruncă.

A. PANN, III, p. 38.

Vezi *Spatc.*

1° Când mâncările ce ni se dau nu sunt pe placul nostru, și
prin urmare nu ne folosesc.

Acele mâncări luscuoșe nu o putea împacă,
Când le mănca îi părea că după umeri aruncă.

2° Pentru omul lacom la mâncare.

4734 * Umăr la umăr.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Ajutându-se, sprijinindu-se unul pe altul.

4735 * △ A pune umărul

FR. DAMÉ, III, p. 197. — GR. JI-
PESCU, *Răur. Oraș*, p. 65 & 188;
Opinc. p. 109.

* △ A pune umăru la rôtă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A sprijini pre cine-va, a 'i dà mână de ajutor.

Prêter l'épaule (donner un coup d'épaule) à quelqu'un.
Prov. Franc.

4736 * A se ridică pe umărul cui-va.

Adică prin ajutorul lui.

4737 * △ A stringe (înălță, dà) din umeri.

A. PANN, II, p. 85. — HINȚESCU,
p. 117. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 82
& 263. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 73
& 121. — GAVR. ONIȘOR, *prof. c.*
Bărlad, J. Tutova. — T. BĂLĂȘEL,
inv. J. Vâlcea.

Vezi *Spatc.*

1° In semn de dispreț, de ne-păsare,

«Apoi asta nu vă privește pe d-văstră; ea mai bine păziți-vă gura și dați de scire împăratului c'am venit noi, răspuse mosnégul.

«Străjerii atunci se uită lung unul la altul și *strîng din umăr*.... apoi unul din ei vestese împăratul.»—I. CREANGĂ p, 82.

Daca n'ai
Din umăr da!

A. PANN.

2° Arată ne-sciința, ne-priceperea, ne-dumirirea.

¶ «Atunci Harap-Alb și cu ai săi au început a *strînge din umeri*, ne-pricepându-se ce-i de făcut.»—I. CREANGĂ, p. 263.

4738 * △ A luă pre cine-va, peste umăr.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

Veți *Picior*.

Acelaș înțeles ca la No. 4499.

UNGHIË

Veți *Sărac. a se Scărpină*,
Cap. XIX, c. Unghie.

4739 Subt unghea degetului măi vrăjmaș tópsesc de cât dintele viperei stă.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl. p. 84.*

Omul e măi rău de cât fiarele sălbatice.

4740 * △ A fi unghie și carne cu cine-va.

LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas. p. 342.*
— G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Cu care eră prietin unghie și carne.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter. XV,*
p. 456; Amint. p. 103.—FR. DAMĂ-
I, p. 201.

Se întrebuintează pentru a exprinã deplina brodire a două caractere, cel măi înalt grad de prietenie, lucru fôrte rar : «pre aur focul, iară pre prietin primejdia ispitésece; și după hotărî. rea filosofască, adică un suflet în două trupuri a fi de abia unul cine-va, și măi nici unul să nu fie aflat» precum dice D. Cantemir, *Ist. Ierogl. p. 315.*

D-l Șăineanu arată că Brinkmann (*Die Metaphern, p. 137—138*) care a supus unei analise comparativă expresiunile metaforice exprimând acestă idee, la măi multe popóre, găsesce că locuțiunea Spaniolă *ser uña y carne*, și prin urmare cea Românescă

care este identică, e superioară tuturor celorlalte. ¹⁾ Nicăierea desăvârșita potrivire în părere a doi ómenī, amicitia cea mai intimă, nu'ī mai firesee și mai nimerit exprimată, de cât când *dicem a fi unghie și carne cu cine-va*. Acéstă imagine înplinesce tóte cerințele: ea e nobilă, fiind că e luată din natură și anume din partea cea mai nobilă a corpului omenese, de la mână, și cei doi termenī de comparațiune, *unghia* și *carne*, nu stău într'un raport extern sau juxtapus (cum sunt celelalte metafore), ci raportul lor este lăuntric și intim; ele sunt făcute la olaltă de natură, și nu pot fi despărțite fără a suferi vătămăre.

Etre unis comme les doigts de la main.

Prov. Franc.

Essere carne ed unghia ²⁾.

Prov. Ital.

Esse carn e ongia ³⁾.

Prov. Piem.

4741 * [△] *Iși mână (mânăncă) de subt (supt) unghii (unghie).*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 63; III, p. 77. — P. ISPIRESCU, *Basme*, p. 73. — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni*, J. Ialomita. — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubeni*, J. Dorohoi. — *Semin. Buc.* cl. VII, prin P. GĂRBOVICĂNU, *prof.*

* [△] *A'și mână negrul de sub unghie.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

* *Șmăcă di sup unghie* ⁴⁾.

D. A. MILESCU, *c. Gopeși*, Macedonia.

Veși a Mână, Talpă.

Despre cel sgărcit și cumplit.

4742 * *A avé unghiile cam lungi.*

Cronica anonimă, p. 143. — ION GHICA, *Scrisori*.

Veși Deget, Mână.

A nu fi cinstit, a fură.

Fiind el cam *lung la unghi*, din felul Știrbescilor — *Cr. Anonimă*.

¹⁾ Locuțiunea italiană este aceeași, ceea ce denotă o origină identică latină.

²⁾ A fi carne și unghii.

³⁾ Idem.

⁴⁾ Iși mânăncă de sub unghie.

4743 * A-și arătă unghiile.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

A se supără, a arătă că suntem în stare de a ne apără și de a întorče răul care ni s'ar puté face. Prin alusie la dobitocele cari se servesc de unghiile lor ca de o armă.

4744 * △ A nu-și tăia nici unghiile (o unghie) pentru cine-va.

D^a Z. J. c. *Fedești*, J. Tutova. —
D^a Ec. Z. c. *Bêrlad*, J. Tutova.

A fi egoist și sgârcit, a nu fi în stare să facă cea mai mică mișcare, cel mai mic sacrificiū pentru altul.

Ab hac regula mihi non licet transversum, ut aiunt, *unguem discedere.* — P. Manutin, p. 195.

4745 * A-și pune unghia în carne pentru cine-va.

D^a A. J. *Bêrlad*, J. Tutova. —
Maior P. BUDIȘTEANU, *Bucuresci*,
J. Ilfov.

A fi gata să facă orî-ce pentru cine-va.

4746 * △ A-și pune unghia în gât.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

A silii mult să facă ce-va.

4746_b * △ A luă în unghii pre cine-va.

G. MADAN, c. *Trușeni*, *Ț. Chiși-*
neū. Basarabia.

A'l prinde cu putere; se apropie de înțelesul de la No. 4746.

4747 Nici cât unghia.

LASCAR CATARGIŪ, *Monit. Oficial.*
șed. Camer. 29 Nov. 1894.

Adică de fel, nici cât de puțin.

«Nu voiū cedă nici cât unghia». — L. CATARGI.

Si tu Hercle ex isthoc loco digitum transversum, aut *unguem* latum excesseris. — PLAUT. *Aulularia.*

4748 * △ Nici cât e (îi) negru subt (sub) unghie.

IORD. GCLESCU, *Mss. II*, p. 48. —
DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 62. — ION
AL LUI ȘBIEREA, *Pov.* p. 76 & 236. —
GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J.
Tutova. — G. POBORAN, *inst. c. Sla-*
tina, J. Olt.

* \triangle *Nici cât negru sub unghie.*

LAURIAN & MAXIM, I. p. 543.—
BARONZI, p. 45.—P. ISPIRESCU, *Sno-
ve*, p. 54.—B. P. HĂȘDEU, *Trei
Crai*, p. 34.—K. A. ZAMFIRESCU-
DIACON, *inv. c. Stiubenii*, J. *Doro-
hoi*.—FR. DAMÉ, I, p. 208.

Cât negru supt (subt) (sub) unghie.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 128.—DIM. CANTEMIR, *Ist. Ie-
rogl.* p. 294.—P. ISPIRESCU, *Leg.*
p. 207, 285, & 297.—F. DAMÉ,
III, p. 107.

* \triangle *Cât e (ă) negru sub unghie.*

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 78.—EM.
POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgi-
neni*, J. *Ialomîța*.—SEZĂTÓREA, II,
p. 105.

Adică foarte puțin (GOLESCU).

«Măear cât negru sub unghie lucrul acesta așa a fi nu l'am aflat.»—
DIM. CANTEMIR.

4749 \triangle Nu 'l dore nici unghiea de la degetu al mare de
la călcăiu.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 77.

Pentru o durere neînsemnată.

4750 * \triangle A prinde la unghie (unghii).

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J.
Covurluiă.—G. POBORAN, *inst. c.*
Slatina, J. *Olt*.

A prinde la putere. Se țice atât în înțelesul propriu când și
n cel figurat.

URECHIE

Ved. Amorezul, Ariciu, a Bé,
Cap, Cărcimă, Cercel, Drac,
Drag, Flămând, Flóre, Fôme,
Ghiocei, Iepure, Lună, Lup,
Măgar, Oclău, Pădure, Pău,
Pântec, Părele, Purice, Sal-
țian, Sin, Soptă, Cap. XXI, c.
Urechie, a *Vorbii*.

4751 * \triangle La urechie ce se țice, în pădure se aude.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 38.—
PREOT C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Coso-
vêț*, J. *Mehedinți*.

* \triangle *Ce spui la urechii în pădure se aude.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Vezi No. 940.

Adică cele de taină nu se pot păzi (GOLESCU).

Cele mai line șopte, ce le dice omul către cine-va, se aud alături. Alusiune la omul care nu poate păstra o taină.

4752 * *Cine are urechi de auzit, să audă!*

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 136.— I. IONESCU, *Cart. Căt.* II, p. 151.— AL. DUMITRESCU, p. 119.

* *Cine are urechi, să audă!*

Cine are urechi să potă auzi, lasă să audă!

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 419.

Acel ce-are urechi de-avdîre să-avdă! ¹⁾

ANDREIUL ALBAGAVU, *Cart. Aleg* p. 181.

Se dice pentru a atrage atenția noastră asupra celor spuse, mai ales când se vorbește în pilde sau prin aluși.

Aceste cuvinte se găsesc în parabola semănătorului. *Cel ce are urechi de auzit audă!* — MATEI XI, 15; XIII, 19. LUCA, VIII, 8. MARCI IV, 9. APOS. II, 7. 11. 17. 29, III, 16, 22.

4753 * *După ce 'ți degeră urechia de gēba mai pui căciulă.*

Da S. CALOI, *c. Bērlad, J. Tutova*

Pentru cele care se fac după vreme.

4754 *Urechii să fie, că spate destule.*

Dreptatea I, No. 108.

Cel ne-ascultător va primi pedepsa ce i se cuvine.

4755 * \triangle *Pe-o (p'o) ureche intră și pe alta ese.*

HINTESCU, p. 197.— *preot C. BUNGEȚIANU, inv. c. Cosovēt, J. Mehedinți.*— E. PATRICIU, *inv. c. Smulji, J. Covurluii.* — BARONZI, p. 56.

¹⁾ Acel ce are urechi de auzit, să-avdă.

* \triangle P'o (prin o) urechîe (î)-a intrat și pë (prin cea-l)-alta (î)-a eșit.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 54.—
V. FORESCU, c. *Folticenî*, J. *Suciava*.
— G. P. SALVIÛ, *inv. c. Smulfi*, J. *Covurluiă*.

Ce intră pe o ureche, ease (ese) pe alta.

C. NEGRUZZI, I, p. 248.— V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1040.

* \triangle Intră p'o ureche și ese pe cea-l-altă.

A. PANN, *Moș Alb.* I, p. 5.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele*, J. *Argeș*.— G. P. SALVIÛ, *inv. Smulfi*, J. *Covurluiă*.

\triangle Imă intră pe o urechîe și 'mă ese pe ailantă.

M. PĂSCULESCU, *La Intiln.* p. 10.

Să ție pentru cei ce nu vor să asculte nimic, și pentru cei ce uită numai decât ceea ce l'e țis (GOLESCU).

Cela lui entre par une oreille et lui sort par l'autre.

Prov. Franc.

Per un orecchio entra, per l'altro esce. ¹⁾

Prov. Ital.

Zu einem Ohr hinein, zum andern wieder heraus. ²⁾

Prov. Germ.

In at one ear out at the other. ³⁾

Prov. Engl.

4756 * A se culcă pe urechîa aia.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 257.

* \triangle A se culcă pe o urechîe.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.* XI, p. 174; *Pov.* p. 188. — M. CANIAN, J. *Iași*.

¹⁾ Pe o urechîe intră, pe cea-l-altă ese.

²⁾ Pe o urechîe înăuntru, pe cea-l-altă din nou afară.

³⁾ Intră de o urechîe, și ese pe cea-l-altă.

* *Culcă-te pe urechia aia (aceea).*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 82; III, p. 30.—B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn.* p. 16.—HINȚESCU, p. 41.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 160.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

* △ *Culcă-te pe acea ureche.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 771; II, p. 160.—C. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* III, p. 98.—B. P. HĂȘDĂU, *Trei Crai*, p. 20.—*Abece și Ilustrat*, p. 26.—V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 370, 819 & 1356.—H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. *Dorohoi*.

* *Pe aceea urec̄le ti bagă 1)*

D. A. MILESCU, c. *Gopeși, Macedonia*.

1° Adică ceea ce te aștepți tu, nu se va întâmpla, renunță la dînsul.

«Cum vîd eu, frate-meu, se p^ote culc^u pe-o urechie din partea voastră; la sfîntul aștept^u s'a împlini dorința lui.»—I. CREANGĂ, p. 188.

2° A se odihni, a nu 'și mai bate capul de un lucru, a se mulțumi cu ceea ce a făcut.

«Eû socotesc, m^uvite împ^urate, că cel ce a făcut asemenea vitejie, nu cre^u să se fi culcat pe urechia aia și să fi stat numai așa cu degetul în gură.»—P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 257.

Se coucher sur les deux oreilles.

Prov. Franc.

4757 * △ A se lăsă pe-o ureche.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui*

A nu se ține de o trébă, și a ved^u în urmă că nu ese cum ar fi trebuit.

4758 * △ A se pune (porni) p'o ureche.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Se dice de omul care nu măi isprăvesee spun^und un lucru de o mie de ori, precum și de acel care nu se lasă până nu isprăvesee ce 'și-a pus în g^und.

1) Pe aceea urechie bagă-ți (în cap).

4759 Este tare de urechi
Că n'are două perechi.

A. PANN, I, p. 94. — HINȚESCU,
p. 184.

Se ȋice, în bătae de joc, despre cel care nu aude bine sau se face că nu aude.

4760 * △ E lună veche,
N'aude de-o ureche;
E lună nouă,
N'aude d'amîndouă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Acelaș înțeles ca la No. 174, la care se va adăoga această varianță.

4761 * Când ș'ni ved uręcîia. 1)

D. DAN, *c. Nevesca, Macedonia.*
— META COSTANTIN, *c. Moloviște, Macedonia.* — XENOFONTE CAPSALE,
c. Pîrlepe, Macedonia.

* Cându va-ñi ved uręcîia. 2)

I. GIUCU, *prof. c. Abela, Epir.*

Veȋi *Ceră.*

Adică nici odată. Să ȋice mai ales când cine-va dă bani cu împrumut, și nu are speranța să 'i ieă înapoi.

4762 Două urechi și o gură
Ți-a lăsat buna natură.
Multe, multe să ascuți,
Dar puține să vorbești.

IDEM, *Calend. Rom. 1892.*

Veȋi a *Auȋi, Gură.*

Ne învață a vorbi cât de puȋin și a ascultă.

*Os unum natura duas formavit et aures
Ut plus audiret quam loqueretur homo.* 3)

Dist. Cato.

Turcul ȋice: «Natura, care ne a dat un singur organ pentru a vorbi, ne a dat două pentru a auȋi, și ne învață ast-fel că trevue mai mult să ascultăm de cât să vorbim.»

1 & 2) Când mi-oit vedé urechîia.

3) Natura a făcut o (singură) gură și două urechi, pentru ca omul mai mult să asculte de cât să vorbească.

4763 * \triangle Un car cu urechi; nu cumperi o perechie?

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Se dice celui care, ne-auzind bine, întrăbă că ce a strigat un altul.

4764 * \triangle A fi într'o urechie.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 224.
— P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 379.
— A. DE CIHAC, I, p. 301. — S. MIHĂILESCU, *Șezdt.* II, p. 219. — *preot* C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*
— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* \triangle A fi cam într'o urechie.

ION AL LUI ȘBIERA, *Pop.* p. 5. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

1° Adică un om palavatic, cu apă la cap, cam simțit, țicnit, sărit din minte, prostovan.

2° Se dice omului care face ce-va alt-fel de cum ar trebui făcut, și ori cât i s'ar spune, tot pe a lui o ține.

4765 * \triangle Umblă într'o ureche.

I. GH. SIMION, *elev. c. Băsești-Tămășeni, J. Fălci.*

'Și-a pierdut rostul; nu 'i mai dă de căpătâiu.

4765_b * \triangle O ieă așa într'o ureche.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

De capul lui, fără judecată.

4766 A se face într'o urechie.

S. FL. MARIAN, *Trud. Pop.* p. 197.

A se face că nu aude, că nu înțelege.

4767 * \triangle A fi cu căcatul după urechi.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi copil, ne venit bine în vrîstă și în minte.

Se ice acelor cari se amestecă în vorbă cu cei bătrâni, vrând să dé sfaturi celor mai cu minte de cât ei.

4768 A 'i asudă urechia pentru ce-va.

BARONZI, p. 40. — B. P. HĂȘDEŪ.
Elym Magn. p. 1919.

Se ice când așteptăm o veste cu nerăbdare.

4769 *△ Este tare de urechi.

A. PANN, I, p. 94. — HINȚESCU,
p. 184. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*
III, p. 379. — G. P. SALVIŪ, *inv.*
c. *Smulți*, J. *Covurluiă*. — T. BĂ-
LĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Este fudul de urechi.

A DE CIHAC, I, p. 301.

* *E fudul de-o urechi.*

1° Nu aude bine, este surd.

2° Se face a nu auđi.

Variantele 2) și 3) se întrebuițeză numai în Moldova.

Avoir l'oreille dure.

Prov. Franc.

4770 *△ A băgă pe urechi.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

A înțelege.

4771 * A avé urechi lungi.

M. CANIAN, *publ.* J. *Iași*.

Veđi Măgar.

A fi prost saŭ ne-învățat.

4772 *△ A se (cam) lungi urechile cui-va.

A. PANN, I, p. 132. — HINȚESCU,
p. 61. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p.
198, 536, 748 & 1002. — I. CREANGĂ,
Amint. p. 54 — Dª SOFIA NĂDEJDE,
Nuv. p. 57. — G. P. SALVIŪ, *inv.*
c. *Smulți*, J. *Covurluiă*.

De fόμε.

Avoir les dents longues.

Prov. Franc.

4773 * \triangle A 'i desfundă urechile.

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

A 'l lovì cu palma peste urechì.

4774 * \triangle A face (prinde) urechì.

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

A auđì, a pricepe.

4775 * \triangle A cresce urechile cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 966.

* \triangle 'I-a crescut urechile cât de măgar.

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

A se împrosti.

4776 * \triangle A 'și plimbă urechìa.

G. POBORAN, *înst. c. Slatina, J. Olt*

A trage cu urechìa, a ascultà căutând să afle orì-ce.

4777 * \triangle A fi urechìa satului.

Maior P. BUDIȘTEANU, *București, J. Ilfov.*

A sci tot ce se petrece în sat.

4778 \triangle * A fi urechìa târgului.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
M. CANIAN, *J. Iași.*

Urechìa târgului.

BARONZI, p. 95.

A sci tot ce se petrece în târg.

4779 * A fi urechìa pământului.

Maior P. BUDIȘTEANU, *București, J. Ilfov.*

A sci tot ce se petrece, tot ce se đice în lume.

4780 * A fi urechìa lui Dumnezeu.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* --
M. CANIAN, *J. Iași.*

Om bun, om care dă sfaturi bune.

4781 * A fi urechia dracului.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
M. CANIAN, *J. Iași.*

Om rău, om care dă sfaturi rele.

4782 * A ave urechia cui-va.

A fi ascultat cu plăcere și cu încredere de óre-cine.

4783 * A ave urechia tirgului.

Se dice despre acei a căror sfaturi sunt ascultate de conce-
tățeni lor.

4784 Are urechi de cârpă.

HINȚESCU. p. 197.

Urechî de cârpă.

I. C. FUNDESCU, *Bas e*, p. 91.—
P. ISPIRESCU, *Leg. I. Edii.* 1872,
p. 167; *Leg.* p. 339.

Nu aude bine.

«Când a strigat întâiu, a auđit iepurele și dișe:

— Auđiți fraților, se prăpădesce stăpănul nostru.

— Tac! *urechî de cârpă*, îi dișe vulpea, și-i trase o palmă, tu să gân-
desci stăpănului nostru așa.»— P. ISPIRESCU.

4785 * A ave bumbac în urechi.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

* △ *Par'că are bumbac în urechî.*

P. G. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurlui.

Se dice despre acel care nu aude bine saũ se face că nu aude.

Avoir du coton dans les oreilles.

Prov. Franc.

4786 * △ A'i băgă bumbacul în urechi.

G. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurlui.

Vedî Surd.

A'l învęța minte prin bătaie, a'l face să nu mai spună ceea
ce trebuia tăinuit.

4787 * \triangle Să-și bage bumbac în urechi.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Avertisment ce se dă aceluia care a comis o faptă nesocotită, și dăunătoare altuia.

4788 * \triangle A nu (o) duce la urechie.

T. SPERANȚĂ, I, p. 10. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — *Maior P. BUDIȘTENU, Bucuresci, J. Ilfov.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Se ține despre omul căruia îi place să bé.

4789 * \triangle Nu duce nimenea la ureche.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Toți ómenii béu dar nu din cale afară. Mustrare la adresa bețivilor.

4790 * \triangle A pune mult pe-o ureche.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A se îmbetă.

4790_b * A se pune pe o ureche.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A repetă un lucru de multe ori.

4791 * \triangle A pune la ureche.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A menajă pre cine-va.

4792 * \triangle A 'i ródé urechile.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 265.* — ION AL LUI SBIERA, *Pov. p. 169.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Veđi *Sărăcie.*

A spune, a cere într'una, cu mare insistență.

«Imi *rod urechile* să le daș fata. — I. CREANGĂ.

«Muieră tot nu încetă să 'i *ródă urechile* ca să 'i prăpădescă; că de nu 'i-a pierde, ea 'l-a lășă și n'a mai ședé cu dînsul.» — I. SBIERA.

*Rompre les oreilles.**Prov. Franc.*

4793 * A fi urechile róse de...

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 314.

A cunoşce bine, a fi săturat de óre-ce.

«O sciú eú cât e lumea de dulce şi de amară, bat'o pustia s'o bată. Lui Ivan *i's róse urechile de dînsa.*»—I. CREANGĂ.

4794 * A mîncă urechile cui-va.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 296 — LAURIAN & MAXIM, II, p. 228.
— MAIOR P. BUDIŞTEANU, *c. Bucuresci*, J. *Il'ov.*—FR. DAMÉ, III, p. 15.

Acelaş înţeles ca la No. 4792.

«Destul *urechile mî-aş mîncat* cu cuvinte deşarte.» — DIM. CANTEMIR.4795 [△]* A suflă vîntul în urechile cui-va.G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

A nu auđi.

4796 * A se face numai (tot) urechî.

P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 59; *Leg.* p. 97.*A fi numai urechî.*T. CODRESCU, *Uricar*, XXII, p. 45.* *A fi numai o ureche.*M. CANIAN, *publ. J. Iaşi.*

A ascultă cu mare băgare de sîmă.

«Cînd începură ursitórele să ursescă, el *se făcú numai urechî* şi auđi tot.—P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 97.*Être tout oreilles.**Prov. Franc.*

4797 * Să 'ţi mîntui urechia.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

Numai aşa de formă, ca să scapî. Se aude în Moldova.

4798 * [△] A avé apă în ureche.V. HARAM, *inv. c. Griviţa*, J. *Tutova.*Veđi *Cap.*

Se ȕice de omul care nu prea aude și e cam lovit cu leuca.

4799 * \triangle A nu 'i sună bine la urechĕ.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A nu 'i plăcĕ vorbele pre cari le aude.

4800 A 'și deschide urechile în patru.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1131.

Veȕi *Ochiuș.*

A ascultă cu băgare de sĕmă.

4801 * \triangle A tocă la urechĕa cui-va.

GR. JIPESCU, *Opĭnc.* p. 103.

Acelaș înȕeles ca la No. 4792.

4802 * \triangle A face urechea tócă.

S. MIHĂILESCU, *invĕș. Sezăt. II,*
p. 74.—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulȕi,*
J. *Covurluiuș.*

Se ȕice celui care nu face ce i sĕ poruncesce, făcĕndu-se că nu aude.

«Ii spuș și el *face urechea tócă*».

4803 * Pare că 'i-a sunat la ureche.

M. CANJAN, *publ. J. Iașĕ.*

* \triangle *De 'i trăsnesc urechile.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A fost lovit peste obraz, a primit o palmă.

4804 * \triangle Ii țĕine urechele.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulȕi, J.*
Covurluiuș.

Așa de rĕu a fost bătut.

4805 * A 'și destupă (deschide) urechile.

T. CODRESCU, *Uricar, XXII,* p. 45.

A ascultă cu băgare de sĕmă, a fi atent.

4806 * Pân 'în urechĕ.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1016.

Adică fôrte mult.

«M'ai înglodat în datorii pân 'în urechî.» — V. ALEXANDRI.

Jusqu'aux oreilles.

Prov. Franc.

4807 * \triangle Până peste urechî

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 21.

Acelaş înţeles ca la No. 4806 într'un grad mai mare.

«Amorezat până peste urechî.»

J'en ai par-dessus les oreilles.

Prov. Franc.

4808 * \triangle A 'şi face urechea şuchiată.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Bêrlad J. Tutova.*

Nu 'i pasă, lasă greul pe altul.

4809 * \triangle A 'i dă peste urechî.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulţi, J. Covurluiă.*

A muştră, a pedepsî rău; a mărgini şi pune la locul său.

4810 * \triangle A 'l mai pişcă de urechî.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulţi, J. Covurluiă.*

Aceleaşi înţelesuri ca la No. 4809.

4811 * A ascultă cu toate urechile.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 18.

Cu mare atenţie.

4812 * A ascultă cu o ureche.

M. CANIAN, *publ. J. Iaşi.*

Cu puţină atenţie.

Prêter une oreille distraite à . . .

Prov. Franc.

4813 * \triangle A căde (şedé) pe urechile cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 303.—
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*
—T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vâlcea.*

A cădé cui-va pe urechi.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 303.

Veđi *Spinare.*

Când îți dă altul cele trebuincioase; a cădé în sarcina cui-va, satara-belea pe spinarea lui.

4814 * A 'și plecă urechea.

Dra A. J. c. Bêrlad, J. Tutova.

A ascultă cu bună voință, cu atenție.

*Prêter une oreille bienveillante.**Prov. Franc.*

4815 * A trage cu urechiă.

A ascultă, căutând se afle ceva.

VÎNĂ

Veđi *Bărbat, Bêtrân, Carne, Cap. I, c. Crăciun, Sânge, Trup.*

4816 * Δ A pune vină tinăă la cur bêtrân.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*Veđi *Picior.*

A te apucă de muncă, la vreme de bêtrânețe.

4817 * A avé vină.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.**A fi bun de vină.*IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 87.** Δ *A fi vinos.*T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi voinic, puternic.

ZULUF

4818 Zulufi, plete și percele, la muieră se cere.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 223.*

Arată ceea ce se cere de la femeie și numai de la dînsa.

C A P I T O L U L V

DESPRE VIÉȚA FISICĂ

Trupul omului. — Stările, facultățile și mișcările sale. —
Viéță. — Mórte. — Infirmități. — Bóle. — Mișcări. —
Cele cinci simțuri. — Somm. — Vis.

A SE ACĂȚĂ

4819 * Di ce s'acățã s'uscã.

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia.*

Veđi a *Apucã, Mãnã.*

Despre omul lipsit de noroc.

A ADORMI

Veđi *Muchie, a Tãia.*

4820 Adormi duman și te trezesci Mare-Ban.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș. p. 285.*

Veđi *Astã-đi, Sérã.*

Arată reperiunea cu care putem trece dintr'o stare próstã într'alta strălucită.

4821 * A adormi (ca) mort.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 97.*

A cădé într'un somm adine.

4822 * De te adôrme.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 245.

Adică fôrte frumos; se ȃice despre cântece.

«Până acî cântase ei, nu cântase; dară după asta își puse și el tôte puterile și ȃicea din fluer nisce doine *de te adormea*. — P. ISPIRESCU.

ALBÊȚĂ

4823 Ce folos de multă albêtă ¹⁾
Dacă n'are un vino 'ncôce.

A. PANN, III, p. 129. — HINȚESCU,
p. 61.

FrumuseȚea fără nurî nu are nici o putere și, precum ȃice Iordache Goleșcu: *Albêtă singură nimic nu folosește, cum o muîere albă la față, dar fără nurî și misidiî bune.*

ALBÊȚĂ

4824 * A avé albêtă.

FR. DAMÉ, I, p. 56.

Par'că are albêtă.

Pentru cel care nu 'și dă sêmă de ceea-ce se petrece în jurul lui său care face o greșelă de ne-iertat.

Avoir la berlue.

Prov. Franc.

Veȃi în Sezătorea v. I, p. 118 modul cum ȃeraniî noștri se caută de acéstă bôlă.

4825 * [△] A avé albêtă 'n cãlcâi.

* [△] *A face albêtă în cãlcâi.*

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Veȃi *Cãlcâiî*.

Se ȃice, în batjocură, celor ce se fac bolnavî din fie-ce lucru de nimic.

A ALERGĂ

Veȃi *Cap. XVII c. a Alergă, Pomană, Șuleț, Tinerete*.

4826 * [△] Cine alergă (mult), sê poticnesce.

IORD. GOLEȘCU, *Mss.* II, p. 78. —
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*. — M. STÂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*. — P. BUDIȘTEANU, *București, J. Ilfov*.

¹⁾ In *Povestea vorbii* se citește: *albețe*.

1° Cine se pripesce, greșasec (GOLESCU).

2° Cine se amestecă în multe, o pășesce. — I. MARINESCU.

Téz ghidén, téz iomlín. 1)

Prov. Turc.

4827 • Toți bine alérgă, dar afară din drum.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.

Adică nu după orînduială se port (GOLESCU).

Cu tóte că d-l Stănceanu, învățător, ne comunică că această țiecere s'ar întrebuiță în comuna Piria, Jud. Mehedinți, pentru ómenii cari se ostenesec în zadar, sunt de părere că trebuie să o privim ca străină, și anume grecéscă: Καλώς μὲν γρῆχουσι, ἀλλ' ἔκτος τῆς ὁδοῦ. 2)

4828 Așel ție alagă multu, va să s'curmă curundu. 3)

G. WEIGAND, *Die Arom.* p. 278.

Carî alagă, n-yie s-curmd. 4)

PER. PAPAHAĞI, *Zweít. Jahres.* II, p. 148.

Ne învață a nu ne pripi căci, precum țiece Daco-Românul, *cine se grăbesce, curînd ostenesce.*

4829 Multe-aravdi tru-alăgare, ma și-înveți și multe bune. 5)

ANDREIŪ AL BAGAVU, *Cart. Aleg.* p. 99.

Veți a Trăi, a Umbli.

Arată folósele călătoriilor.

4830 *△ A alergă cu sufletul în buci.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea.*

A alergă repede.

4831 * A alergă ca un purice potcovit.

I. BĂNESCU, *prof.* J. *Roman.*

Abia se mișcă din loc, umbli fórte încet.

4832 *△ De unde alergî, d'acolo mănânci.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea.*

Prin muncă, ne ținem viața.

1) Cine merge íute, curînd ostenesce.

2) Bine alérgă ínsă pe lături de cale.

3) Cine alérgă mult, curînd se obosesce.

4) Cine alérgă, repede obosesce.

5) Multe rabdi când alergî (umbli), dar ínveți și multe bune.

4832b * Care alagă după multe, chiarde și puțină. ¹⁾
 ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Veđi *Epure.*

Ne învață să nu ne lăcomim la prea multé.

4833 * A alergă pe capete.

P. ISPIRESCU, *Unch Sfăt.* p. 51;
Rev. Ist. 1, p. 229. — B. P. HĂȘDEU,
Etym. Magn. p. 826.

Se dice când măi mulți se întrec pentru a ajunge la o țință.

«Când audiră muferiturile despre una ca asta, se adună numai într'o clipéla, ca frunđa și ca lérba, *alergând pe capete*, care de care să ajungă la mare măi curînd.» — P. ISPIRESCU.

4834 * △ A alergă în sus și 'n jos.

A munci mult.

4835 Scie multe alăgatúlu nu ațel ce șede 'n casă. ²⁾

ANDREI AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
 p. 99.

Acelaș înțeles ca la No. 4829.

A ALUNECĂ

4836 * △ A alunecă reű.

A fi sărac, prost saű nebun.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

4837 * △ A alunecă într'o parte.

A fi cam smintit.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

4838 * △ A alunecă de códă în vale.

A fi sărăcit.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

AN

Veđi *Ban.*

4839 Puterea la om sunt anii
 Și aripile lui banii.

A. PANN, II, p. 41. — HINȚESCU,
 p. 157.

Veđi *Ban.*

¹⁾ Cine alergă după multe, pierde și puținul.

²⁾ Scie multe alergătorul (acel care alergă) nu acel ce șede 'n casă.

Arată prețul tinereții și a banului.

- 4840 * \triangle De ani e mare
Și minte n'are.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172; III, p. 153. — HINȚESCU, p. 4. — M. STÂNCEANU, *înv. c. Pîria, J. Mehedinți.* — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Veți *Mare.*

Se țice când un om nu face nici odată lucrul cum se cade, Adică bătrân și prost.

- 4841 * \triangle Dacă la patru-zeci n'am putut, la opt-zeci (ce) o să pociu (pot)?

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 171; III, p. 155. — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — M. STÂNCEANU, *înv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Dacă la tinerețe n'ai făcut avere, dar la bătrânețe nici să te mai gîndesci. Arată slăbiciunea și neputința pre cari le aduce vîrsta.

- 4842 Trebuie să vie și ei ca mîne la anii mei.

A. PANN, III, p. 151.

Arată scurttimea vieții, și ne învață a nu ne mîndri de foloșele tinereții, căci sunt trecătoare.

- 4843 * Și-a uitat anii.

M. CANIAN, *J. Iași.*

E foarte bătrân

- 4844 * \triangle A fi băgat atâtea ani în cur.

T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Vâlcea.*

A fi mare de ani.

A APUCĂ

- 4845 * \triangle (Ori) ce apucă
Se usucă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 100; III, p. 15. — HINȚESCU, p. 5. — ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele, J. Argeș.*

Veți *a se Acăță, Mână.*

1° Se țice despre omul ne-norocos.

2° A. Pann aplică această țicere omului înderêtnic.

A SE ARDE

Veđi *An.*

- 4846 * Δ Arde-mă, frige-mă,
Pe cărbune pune-mă.

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

Orî cât de mult m'ai chinuî tot nu veî aflâ nimic de la mine

- 4847 Când te-o arde, să te arđă o zémă mai grasă; dar
o zémă de fasole prea este a dracului.

IDEM, *Calend. Rom.* 1892.

- * Δ *In loc să 'l arđă o zamă grasă, 'l arde una slabă.*

IORD. CĂLIN, *elev Sc. Norm. Inst. J. Argeş.*

Veđi *a se Frige.*

Se đice aceluî care a păřit un rău, în urma unui lucru de nimic.

- 4848 * Δ Il arse cu zamă de scoioci.

I. VULCĂNESCU, *stud. c. Pelesci*, J. *Dolj.*

Acelaş înţeles ca la No. 4847.

- 4849 Cine o dată ş'aũ ars sufletul de bucate fierbinţi,
suflă şi în cele reci.

BERTOLDO, *apud GASTER, Lit. pop.*
p. 210.

Veđi *Câne, Fierbinte, Fript, Opărit.*

Cel păřit e în tot-dé-una cu frica în sîn.

Chat échaudé craint l'eau froide.

Prov. Franc.

- 4850 * Δ Cine s'a ars cu ciorba, suflă şi în iaurt.

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBOVICIANU, prof.

Veđi *Câne, Fierbinte, Fript, Opărit.*

Acelaş înţeles ca la No. 4849.

- 4851 * Ars.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 42.

Repede, de-odată.

«A sări *ars*; a trece *ars* prin . . . »

4852 * △ A se fi ars.

A fi pățit ce-va.

A ARDICĂ

Vezi a Rădică.

4853 * △ Ardică lucrul în sus
Care nu e de el pus.

HINȚESCU, p. 93. — M. STĂNCEANU,
inv. c. Piria, J. Mehedinți. — I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos,*
J. Argeș.

Să ȃice cānd cinc-va icā un lucru care nu e al lui. Se mǎi
ȃice șî: *erā pus rēū șî l'a pus bine.*

A ASCULTĂ

Vezi Adunare, Ferēstrā, Ușā
a Vorbî.

4854 * △ Ascultă cu urechile, veđi cu ochii, dar taci cu gura

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J.*
Mehedinți. — I. MARINESCU, *inv. c.*
Bradu-de-Jos, J. Argeș.

Vezi a Audi.

Ne învață a fi cu bāgare de sēmā la ceea ce se petrece în
jurul nostru, însā cumpetați în vorbele nōstre. Veđi No. 4876

4855 * △ Intāi ascultă șî pe urmā vorbesce.

IDEM. *Calend. Rom.* 1892. — I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu de-Jos,*
J. Argeș.

Cānd un om se pripesce cu rēspunsul înainte de a fi înțeles
despre ce e vorba.

4856 * Ascultă'l dacā ai vreme.

P. ISPIRESCU, *Leg. I,* 1872, p. 170;
Rev. Ist. I, p. 234. — HINȚESCU,
p. 208.

* △ *Ascultă'l că n'am vreme.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiă.

Prin acēstā ȃicere se arată că nu dăm nici o însemnătate
vorbelor carî se spun.

A SE ASEMËNĂ

4857 * Cara s'nu unzescă va s'aniurzescă. ¹⁾

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia.*

Dacă nu o fi tocmaș lucrul dorit o să se asemene puțin cu dînsul.

4858 * Δ Cine se asemănă se adună.

T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Vâlcea.*

Omenii cari se potrivesc la caractere, la moravuri etc. se unesc. Se țice mai ales pentru cei răi.

A ASUDĂ

Vezi *Lîmbă, Nebun.*

4859 A nu asudă de vorba cui-va.

T. SPERANȚIA, III, p. 288.

A nu 'i păsă de vorba lui.

4860 A asudă pre cine-va.

GR. URECHIE, *Letop. Mold. I, p. 132.*

A 'l osteni, a 'l supără.

ASUPRA (DE)

Vezi *Dedesubt.*

A ASVÎRLI

4861 * Δ Nu asvirli cu piciorul,
Că-î vei duce dorul.

II. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Vezi *Picior.*

Nu disprețuî nimica căci, la o vreme, pôte să 'ți prindă bine.

A ATINGE

Vezi *Bumbac.*

4862 * Δ Il atinge unde 'l dore.

A. PANN, I, p. 5.—HINȚESCU, p. 77.—FR. DAMÉ, I, p. 103.—G. P. SALVIU, *înv. c. Smuți, J. Covurlui.*—G. POBORAN, *înst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi *No. 5405.*

¹⁾ Dacă nu se asemănă o să mirósă.

Vorbesc, cu știință, tocmai despre lucruri cari sunt displăcute, dureroase celui către care se adresează.

Ștefan-Vodă 'îrțelegeă
Unde baba *l'atingeă*.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 519.

4863 \triangle Nu te atinge,
Că te frige.

IOSIF LITA, *Transilv. în Etym.*
Magn. p. 2053.

Când suntem opriți de la o faptă care ne-ar putea aduce pagubă.

4864 $\ast \triangle$ A atinge pre cine-va.

A 'l vorbi de rău, însă cam de departe.

A ATÎRNĂ

Vezi *Cap. IV, c. Parte.*

4865 $\ast \triangle$ A atîrnă cui-va pelea 'n pod.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A te ține de cine-va până la mörte.

4866 $\ast \triangle$ A atîrnă de ađi până mâne.

A fi om nehotărît, leneș.

4867 $\ast \triangle$ A atîrnă de altu.

A nu fi stăpân pe tine.

AUĐ

Vezi *Vulpe.*

A AUDI

Vezi *Cap. XVII, c. a Audi, a Dice, Giurgiu, Lună, a se Speria, Surd, Toca, a Trai, a Vedé, Vulpe.*

4868 $\ast \triangle$ Aude tot în gură.

R. SIMU, *inv. c. Orlot, Transilv.*
apud HĂȘBĂU, Etym. Magn. p. 2109.
— I. IORGULESCU, *inv. c. Baia-de-Aramă, J. Mehedinți.* — I. MARI-
NESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*
— T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

1° E surd.— J. *Vâlcea*.

2° Nu înțelege ceea ce i se spune.— J. *Argeș*.

3° Vorbesce mult, fără a mai auzi pe cei d'împrejur.— J. *Mehedinți*.

4869 * △ Aude în gură ca cucul.

I. ARBORE, *ing. J. Buzău*.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* 1, p. 235.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș*.— preot C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț, J. Mehedinți*.— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

1° Se dice unui om tare de urechi.— J. *Buzău, Olt*.

2° Despre ómenii întunecați, cari nu înțeleg nimic.— J. *Argeș*.

3° A fi cine-va învățat, momit, pe bucături să facă câte ce-va, ar nu din convingere.— J. *Mehedinți*.

Poporul crede că cucul aude cu gura, și de aceea o ține mereu căscată, chiar și după ce a cântat

4870 A auzi mâine.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A fi surd.

4871 * △ Nu mai aude cucul.

E. I. PATRIGIU, *inv. c. Bursucani, J. Covurluiă*.— G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Vezi No. 1762.

Nu mai e speranță ca un bolnav să se însănătoșeze; are să moră la sigur.

4872 * △ N'aude, n'a vede, n'a greul pământului.

DIM. BOLINTINEANU, *Poesii*. — I. C. FUNDESCU, *Basm*, p. 91. — N. POPESCU, *Calend. Basm.* 1881, p. 82.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 339.— B. P. HĂȘDEU, *Etyim. Magn.* p. 2112.

N'aude, nu vede.

A. PANN, II, p. 97.

* △ A se face (fi) n'aude, n'a vede.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ p.* 187.— T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

* \triangle *Ne-aude, ne-a vede, ne-a greul pământului.*

Dna E. SEVASTOS, *Pov.* p. 35.—
E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

* \triangle *Ne-aude, ne-vede.*

N. GH. IONESCU, *inv. c. Mamornița, J. Dorohoi.*

* \triangle *Nici n'aude, nici nu vede.*

N. GH. IONESCU, *inv. c. Mamornița, J. Dorohoi.*

1° Se țice de omul care nu 'și dă séma de ceea ce se pe-trece în jurul lui. Se aplică mai ales bărbaților cari nu cunosc lăptele rele ale nevestelor.

Fóe verde, lemn agud
Măi bărbate, bărbatuț
Lasă-mé să-mi țin drăguț.
Drăguț daca mi-oiu ținé,
Sfadă 'n casă n'am avé.
Nu mé lași să 'mi țin drăguț
La te-oiu face *să n'auđi*
Să n'auđi și să nu veđi,
Ce ți-oiu spune eu, să cređi.

Poes. Pop.

2° Despre omul care, țică ori-cine cea ce o țice, lui nu 'i pasă; de acel care de nimic nu să intereséză.

3° A se face că nu înțelege.

«Ți-am spus să mai viț pe la mine și te-ai făcut *ne-aude*» — S. NĂ-DEJDE.

4° A fi prost, hai-huiu.

Origina acestei țicere se găsește în următorul basm.

B A S M

A fost odată un om care, murindu'i nevésta, i-a rămas doi copii un băiat, Aurel și o fată, Maria. El se căsătorì a doua óră cu o femeie ce avea o fată, Bufa. Mama-vitregă ură, ca de obicei, copiii soțului și îngrijea de a ei. Tatăl, om afemețat, își ascultă muferea și ca să depărteze copiii lui din casă, îi duse în pădure ca să 'i lepede acolo și să scape ast-fel de dînșit. Maria, care 'l pricepuse, luă cu sine cenușe, o presără pe drum și putură ast-fel copiii să regăsescă a doua séră casa părintescă. Stând lângă casă, lihiți de fóme, copiii priviau cu jind la tatăl lor, cum vesel mănca la masă cu nevésta și Bufa. La urmă, ne mai puténd răbdă, ei intră în casă și bărbatul, muncit acum de dorul lor, îi primesce și le dă de mâncare. Cértă și necaz urmă apoi i tre soți până ce tatăl se lăsă iarăși în vocea femeiei și din nou duse copiii în pădure. De astă-dată fată, fiindu'i ascunsă cenușa, luă cu sine făină. Lighionele din pădure linsără făina și copiii perdură drumul pentru tot-déuna.

Ei remaseră în pădure unde rătăciră multă vreme. Băiatul se apucă de vânătoare, iar fata se învrednici cu ale casei și ast fel trăiră ei cât-va timp, până ce, într'o zi, un smeu dete peste fata singură și se îndrăgi cu dînsa. De atunci Smeul și fata căutară vreme cu prilej să omóre pe băiat. Băiatul însă își făcuse tovarăși nedeslipiți patru căteluși: un urs, un lup, o vulpe și un țepure, care 'l păziau de ori-ce rele întâmplări. Smeul, de multe ori se încercase să omóre pe băiat în pădure, dar nu putuse de réul cățeilor. Odată Maria rugă pe frate-séu ca să 'i lase căteii cu care se va jucă în timpul zilei. Aurel primesce și plăcă singur prin pădure. Smeul care stă la pândă, o pune de închide căteii într'un stei de pétră, iar el se pornesce în spre vîntor. Aurel vedéndul din depărtare cum venia asupra'i se urcă într'un copac. Smeul îl strigă să se dea jos să 'l mănânce. Aurel se rugă să 'l lase, mai întâi, să cânte un cântecel. Smeul ascultă, și el începu ast-fel.

Uuu! N'aude,
N'a vede,
N'a greul pămîntului,
Ușurelul câmpului,
Că vă pierе stăpânul!

Vulpea auzi glasul lui Aurel și spuse celor-l-alti: «Stăpânul ne chemă-el este în primejdie.» Lupul îi dete o palmă, dicéndu'i că minte. Vîntor, lupul mai strigă, a două, a treia și a patra óră până ce toți căteii auziră și încercându'și puterile prăvăliră lespedea care închidea trecerea, eșiră cu toții și într'o clipă fură la rădăcina copacului. Iar Aurel vedéndu'i le strigă: «Cățelușii mei! de un stânjen să 'l băgați în pămînt și să 'i luați numai inima și ficații.» Căteii ascultară porunca stăpânului și cu toții se întórseră în peșteră la Maria. Ea, care nimic nu scia din cele petrecute cu căteii, sciindu'i închiși, se înlemni. Aurel fripsе inima și ficații smeului, o bătu cu ele peste ochi până ce Maria rămase órbă, drept pedépsă a faptеi sale. Ea fu părăsită în pădure; iar Aurel cu ajutorul cățelușilor, eși la lume, își luă rémas bun de la dînșii și povesti cele ce pățise.

Diferite variante al acestuî basm se pot află în următórele cărți: I. C. FUNDESCU, *Basme*, p. 91; P. ISPIRESCU, *Legende și Basme*, p. 333; *Sezătórea*, An. I, p. 65; D^{na} ELENA SEVASTOS, *Povestі*, p. 35; LAZAR ȘAINEANU, *Basme*, p. 1064, etc.

4873 Alta e a auzi și alta e a vedé.

Λ. PANN, I, p. 162.—HINTEȘCU,
p. 7.

Vedé Ochiu, a Vedé.

Auzul ne póte mai lesne înșelă de cât vederea și, precum dice Dim. Canlemir, Ist. Ierogl, p. 97: *adevêrat bună este sciința auzirii, dară mai adevêrată este ispita vederii.*

«Vedérea iaste mai mare de cât auzirea pentru că *mai credincios lucru iaste a vedé de cât a auzi*, că de multe óri auzim un lucru și acela iaste minciună, iară când vedé neștine acela e lucru adevêrit.»—*Pravila Matei Basarab*, Gl. 15, p. 425.

*Un seul œil a plus de crédit
Que deux oreilles n'ont d'audire.*

GABRIEL MEURIER, XVI Siècle.

4874 \triangle * Aude, dar nu înțelege.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Se dice pentru cei proști

«*Auđiți, dară nu înțelegeți; și vedeți dară nu cunoșteți.*» —
ISAIA, VI, 9; MATEI, XIII, 14; MARC, IV, 12; LUCA, VIII, 10; ION,
XII, 40.

4875 * Nu se mai aude, nici în cer nici pe pământ.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Arată sgomotul mare.

AUDIRE

4876 Mai bine audire multă și vorbă mai scurtă.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 180.*

Acelaș înțeles ca la No. 4854.

AUDIT

Veđi a se Speria.

4877 \triangle Audite și ne-audite.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș. p. 57.*

Veđi a Vorbii.

Adică multe și mărunte, adevăruri și minciuni.

A BALBUȚI

Veđi a Grăi.

BALE

Veđi Cap. XII, c. Bală, Drac.

4878 S'a vedut cu nisce bale la gură
Și le socotese că sunt untură.

A. PANN, I, p. 160. — HINȚESCU,
p. 8.

Veđi Muc.

Se dice despre cel sărac și mândru.

4879 * \triangle A 'i curge balele după...

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

A rîvnî mult la un lucru.

BĂRBĂȚIE

Vezi *Tinerețe*.

BĂTAIE

4880 * Δ Bătaia de inimă se vindecă cu inimă de porumbel.GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.* p. 112.
— M. STÂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Orî-ce bătaie de inimă extraordinară provine, saū din o prea mare bucurie, saū din o prea mare supărare, și se crede că se pôte vindecă cu inima de porumbel, din cauza blândeței acesteï păseri.

4881 Intr'o bătaie de ochi.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 124 & 672.

Vezi *Clipă, Clipelă,*
a Clipi, Ochiu.

Adică repede, într'un scurt interval de timp.

BĂTĂTURĂ

4882 * Δ Nu mă călcă pe bătături.G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*Vezi *Picior.*

Adică nu mă lovî unde mă dore.

A BELI

4883 Ca când îl belesce cine-va de viu.

A. PANN, III, p. 18.

Se țice pentru cel care țipă tare și cam fără pricină.

A BEȘI

Vezi *Drac.*

4884 Cine a bేశit,
A greșit,
Cine a spus,
În gură-î i s'a pus.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 79. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II*, p. 149.

Ne învață să nu grăim de cele urît urmate, nici să rîdem de greșalele altora (GOLESCU)

4885 * S'a beșit baba în baltă.

I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman.

Cuvintele babelor, când nu sunt de tot rele, tot vatemă.

Cititorul își va reaminti ca apele în genere, și mai ales balțile, sunt locuite de drați.

BEȘINĂ

Vezi *Cap. XXI, c. Beșină, Bêtrân, Pișat.*

4886 * Δ Cu beșini de fată mare nu se fac (face, boesc) ouële (ouë) roșii.

C. NEGRUZZI, I, p. 249. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 158. — V. HARAM, *inv. c. Grivița, J. Tutova.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — V. FORESCU, *c. Folțiceni, J. Suciava.* — N. JUVARA, *c. Popeni, J. Fălci.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Vezi *Fată, Gogășă, Ouë, Plăcintă, Cap. V. c. Vint.*

Cu nimica tot nimic se face. Cu minciuni, cu laude multe nu poți ajunge la scop. O trebă nu se face așa ușor, după cum se crede.

4887 Mai multe din cur beșini
De cât la tabaci meșini.

A. PANN, III, p. 53.

Mai multe beșini, de cât la tabaci meșini.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 43.

Adică mai multe făgădueli decât săvârșiri (GOLESCU).

4888 Bêșina de nimeni are rușine.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 209.

Adică cel prost și obraznic.

4889 Bêșina, pe tăcute, grăiesce și ea când-va.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 209.

Acelaș înțeles ca la No. 4888.

4890 * Δ Ii face beșina un galben.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Arată o împrejurare grea, din care cine-va nu poate scăpa nici ca prin urechile acului.

4890_b Bêșina vîntul sêu cum și l'a luat,
Peșin a și rêsufiat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.

Sê dice pentru cei ce nu pot păstră multă vreme cele de taină (GOLESCU).

BÊTRÂN

Veđi *Amorezat*, *Cap. XXI, c. Bêtrân*, *Cartofor*, *Fustă*, *Min-cinos*, *Ne-insurat*, *Prunc*, *Rês-boiú*, *Spân*, *Tinêr*, *Vorbă*.

4891 * Δ Feresce-te de bêtrână fată mare, ca de-o vacă împungătoare.

V. FORESCU, *c. Baia*, *J. Suciava*.

Fetele bêtrâne sunt rele la inimă și rele de gură. Când încep a batjocori nu mai sfirșesc, legându-se mai ales de fetele tinere și frumoșe.

4892 Cine are bêtrân să 'l vîndă, și cine n'are să 'l cumpere.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 79.

* Δ Cine are bêtrân să 'l vîndă, și cine n'are să 'și cumpere.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 150.—
M. STÂNCĂȘANU, *inv. c. Pîria*, *J. Mehedinți*.—
T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

* Δ Cine n'are bêtrân să 'l cumpere.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, *J. Argeș*.

Cine n'are bêtrân să 'și cumpere.

A. PANN, III, p. 147.

De n'ăi bêtrân trebuie să 'ți cumperi.

C. NEGRUZZI, I, p. 301.

De nu ăi bêtrân, cată să 'l cumperi.

I. G. VALENTINEANU, p. 21.

Arată trebuința și ne-trebuința ce avem de bêtrâni, după întimplări (GOLESCU); și precum măi dice A. Pann:

Este bătrân să te 'ntinzi
 Cu patru mâni să 'l coprindzi;
 E și de care să fugi
 Opt cu a brânzii să te duci.

Vezi A. Pann, *Pov. Vorb. III*, p. 148—149.

4893 Bătrâni sunt între bătrâni
 Și tineri între tineri.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172.

Vezi *Tiner.*

Nu toți tinerii sunt ne-cumpetați, cum nici toți bătrânii cu minte.

4894 Bătrânul iubesc pentru tiner, și (iar) tinerul pentru bani.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 107; II, p. 133. — HINȚESCU, p. 13.

Bătrânilor le plac fetele tinere, iar tinerilor cele cu zestre mare.

4895 *△ Bețina bătrânului pute, dar cuvîntul miröse.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Un bătrân mai tot deuna e supăr pentru cei tineri cari trebuie să îngrijescă de el, dar sfaturile sale fac cei tineri înțelepți.

S N Ó V Ă

Un împărat a dat odată poruncă să ucidă pe toți bătrânii din țară crezându 'i ne-folositori. Un fiu însă, fiindu 'i milă să 'l ucidă, a ținut pe tatăl său ascuns mai mulți ani. În vremea asta se întâmplă o fomete mare de nu se mai găsea nici semințe pentru semănat câmpu. Împăratul s'a pus pe gânduri și a dat poruncă că cine e în stare se scape țera de așa primejdie, să se arate și va fi bine răsplătit. Bătrânul închis învăță pe fiul său se spue împăratului să are toate drumurile. Împăratul înscințat urmă sfatul ce i se dase, și căpătă ast-fel semință pentru semănat, căci, pe drumuri crescură, ici și colea, câte un fir de grâu; de orz etc. Vădând împăratul această minune ceru socotela tinerului, că de unde a avut el un așa bun gând. Cu totă frica de a pierde pe tatăl său, omul tiner a trebuit să spună. Atunci împăratul, nu numai că n'a omorât pe bătrân, dar a dat poruncă că de acel să nu mai ucidă nici un bătrân, și pe acest cu sfatul prielnic, l'a boferit punându 'l printre sfetnicii săi.

4896 *△ Dacă e bătrână
 Și e bună de vină.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 87.
 M. STÂNCEANU, *inv. c. Pivă, J. Mehedinți.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Vezi *Muțere.*

1° Se țice pentru cele ce, și dă le-a trecut vremea lor, dar tot pot ne folosî (GOLESCU).

2° Să țice pentru femeî bătrâne dar cari merg iute la drum, îngrijesc bine de casă sau sunt desfrîinate.-- J. Mehedinți.

Să țice de o femeie bătrână când este forțe casnică.— J. Argeș,

4897 De bătrân poți ride, pentru că bătrân ai să fii.

P. ISPIRESCU, *Leg. I*, 1872, p. 176; *Rev. Ist. III*, p. 156.

* △ *De bătrân să te riți, căci o să ajungi ca el.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Va veni vremea ca să riți și alții de tine. Să țice celor cari ieu pe bătrani în ris.

4898 De bătrani nu ride, pentru că bătrân ai să fii.

HINȚESCU, p. 13.

Acelaș înțeles sub o altă formă ca la No. 4897.

4899 Cinstesc pe bătrani, căci și tu poți fi bătrân.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 1 I p. 157.— HINȚESCU, p. 13.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II*, p. 156.

Să nu necinstesci pe om la bătrânețele lui, că și n vom îmbătrâni.

B. ST. DELAVRANCEA, *Trubad.*

Acelaș înțeles ca la No. 4898.

Rispetta sos bezzos. ¹⁾

Prov. Sard.

Des Alter soll man ehren, der Jugend soll man vehren. ²⁾

Prov. Germ.

Aldrdóm skyldi enginn forsmá. ³⁾

Prov. Island.

4900 Vai dă ceea ce cade pē mână dă om bătrân!

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 18.

Arată zădarnica fală a bătrânilor (GOLESCU).

4901 Cele bune și plăcute
Pentru bătrani sunt făcute.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 76.

¹⁾ Cinstesc pe bătrani.

²⁾ Bătrânețea trebuie cinstită, tinerețea trebuie certată.

³⁾ Nmenea nu ar trebui să desprețuească pe omul bătrân.

Să ție spre mângâierea celor bătrâni (GOLESCU).

- 4902 Nu cere de la prost învăț
Și de la bătrân bêt.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 29; II,
p. 4.—HINȚESCU, p. 154.

Nu cere de la om ceea ce nu știe, săi îi este de neapărată
trebuință.

- 4903 Cei bătrâni mai mult trăiesc, ca oia cea veche.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 209.

Acelaș înțeles ca la No. 2304.

- 4904 * Δ Omul bătrân și nebun, lăgă'l de gard și 'i dă fân.

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suc-*
ciava.

Căci ca un dobitoac a îmbătrânit și tot fără minte a rămas.

- 4905 Bătrânii pē la sfirșit ca copiii d'a bușele.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 209.

Bătrânețea este o a doua copilărie.

- 4906 Omlu auș, ca natu s-fați. ¹⁾

PERI. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres.*
II, p. 151.

Acelaș înțeles ca la No. 4905.

Alte Leute sind zweimal Kinder. ²⁾

Proc. Germ.

- 4907 Bătrânii satului, ca căinii la o turmă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 209.

Arată mintea celor bătrâni și folósele pre cari ni le aduc,
daca ne ținem de sfaturile lor.

- 4908 Om bătrân și cu minte de copil.

A. PANN, III, p. 154.—HINȚESCU,
p. 130

*Cel bătrân și fără minte,
Ca un copil fără dinte.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 209.

¹⁾ Omul bătrân, ca copilul se face.

²⁾ Omenii bătrâni sunt pentru a doua óră copii.

* Δ *Cei bătrâni au mintea copiilor.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Vezi *Bătrânețe.*

Se dice despre omul bătrân și fără minte.

4909 *Vrabia puiū și ea mōre de bătrână.*

P. IȘPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 173.*

A se adaga variantelor de la No. 2644.

4910 * Δ *D'ar fi moșu cât de bătrân, tot ar mânca mēr din sin.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bărlad, J. Tatova.*

Se dice pentru cei cari rîvnesc la lucruri cari nu fac pentru dînsii, și mai ales pentru bătrânii cei desfrînați.

4911 * Δ *A fi bătrân uitat.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi bătrân peste fire.

BĂTRÂNEȚE

Vezi *Bătrân, Cap. XXI, c. Bătrânețe, Drac, a învătă, Mōrte, Tînerețe, Vin.*

4912 *Bătrânețele nu vin singure, ci cu multe nevoi.*

A. PANN, *Edit. 1889, p. 172; III, p. 157.*—HINȚESCU, p. 13.

Și cum dice Ispirescu: «pîrdalnicele de bătrânețe când vin aduc cu dîsele fel de fel de metehne.»

Φόβον τό γῆρας, ὁ γὰρ ἔρχεται μόνον.

Prov. Evn.

La vecchiaja non vien sola. 1)

La vecchiaja vien con ogni male. 2)

Prov. Ital.

Homem velho, sacco de azares. 3)

Prov. Portug.

Alter kommt mit Allerlei. 4)

Prov. Germ.

1) Bătrânețea nu vine singură.

2) Bătrânețea vine cu toate relele.

3) Om bătrân, sac de nenorociri.

4) Bătrânețea vine cu tot soiul (de rele).

Allderdomen kommer sällan ensam. ¹⁾

Prov. Sued.

4913 Nici o bôlă mai grea ca bôla bătrânețelor.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 208.

Căci e bôlă fără léc.

4914 * La bătrânețe nu se mai prinde minte.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Se ȋice celui ajuns la o vîrstă mai mare, fără ca să capete minte.

4915 La vreme de bătrânețe, mănăncă mere pădurețe.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 38.*

Să ȋice pentru cele ne-potrivite (GOLESCU).

4916 * Δ La bătrânețe place vinul vechiū și nevêsta tînêră.

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Arată gusturile celor bătrâni.

4917 * Omul la bătrânețe ajunge în mintea copiilor.

I. ARBORE, *ing. J. Buzău.*

Veȋi *Bătrân, a Îmbătrâni.*

Arată urmele firesci ale bătrâneței.

4918 Vor veni bătrânețele să 'l întrebe unde sunt tinerețele.

DIM. TICHINDEAL, *Fab. p. 244.*

Se ȋice pentru acei care nu muncesc și nu strînge la tinerețe ca să se pôta odihni mai târȋiū. Francesul ȋice de asemenea: *La vieillesse viendra lui demander compte de l'emploi de sa jeunesse.*

4919 Ale mele bătrânețe, cu-ale tale tinerețe.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 208.

ȋice bătrânul sănătos și verde, tînêrului ofilit și fără vieță intr'însul.

4920 * Δ A avé bătrânețe unse.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A trăi fericit, ticnit, la bătrânețe.

¹⁾ Bătrânețea vine rare-orî singură.

BÓLĂ

Vedî *Bêtrânețe*, Cap. XXI,
c. *Bólă*, *Doctor*, *Mórte*, *Nădu-
șelă*, *Nevéstă*, *Plastur*, *Pungă*,
Sănătate, *Supărare*.

4921 * Δ *Bóla* cunoscută e pe jumătate vindicată.

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

Omul cu minte, care scie ce vrea și unde merge, izbutesce la multe, dacă nu la tóte, din care a început să facă.

4922 *Bóla* intră cu carul și iese pē urechea acului.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 85;
Mss. I, p. 542.

Bóla intră ca prin róta carului, și ese ca prin urechea acului.

A. PANN, III, p. 142.—HINȚESCU,
p. 17.

Bóla vine cu cirul și ese cu acul.

BARONZI, p. 50.—HINȚESCU, p. 17.

Bóla vine cu olacul, și se duce cu carul mocănesc.

P. ISPIRESCU, *Rev Ist.* I, p. 453.
—FR. DAMÉ, III, p. 151.

* Δ *Bóla* intră (vine) cu carul, și ese (ca) prin urechile acului.

I. G. VALENTINEANU, p. 25.—
GALLIN-NĂDEJDE, *Cart. Cúl.*—I. MA-
RINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J.
Argeș.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pî-
ria*, J. *Mehedinți*.—E. I. PATRICIU,
inv. c. Smulți, J. *Covurluiș*.—I.
ISTRĂTESCU, *inv. c. Cobia*, J. *Dâm-
bovița*.—B. P. HAȘDEŪ, *Ety. Magn.*
p. 114.

* Δ *Bóla* intră cu carul, și ese prin urechea acului.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*,
J. *Dorohoi*.

* *Vine bóla* prin urechile acului, și n'ó poțî scóte prin uși de biserică.

AL. MARTINIAN, *București*, J. *Iifov*.

* △ *Bóla intră cu carul, și ese cu anul.*

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesc-Mărgineni, J. Ialomitza.*

△ *Réu intră 'n trupu omului ca p'în urechili acului, și nu 'l încape nici caru când te umeresci să-l scoți.*

GR. JIPESCU, *Opinc. p. 65.*

Bóla vine cu fuga și se duce cu boii.

FR. DAMÉ, I, p. 153.

Bóla vine cu poșta, și se întorce pe jos.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 542.*

Adică lesne intră și anevoie iese (GOLESCU).

Omul lesne se îmbolnăvesce, pe când se întremază cu multă anevoință.

Maladies viennent à cheval et s'en retournent à pied.
Adages franç. XVIe Siècle.

El mal vén a cavall e al va via a pe ¹⁾.
Prov. Parmes.

El mal entra á brazadas y sale á pulgaradas ²⁾.
Prov. Span.

Krankheit kommt zu Pferde und geht zu Fusse weg ³⁾.
Prov. Germ.

Agues come on horseback, but go away on foot ⁴⁾.
Prov. Engl.

4923 * □ *Bólă lungă, mörte sigură.*

Evenimentul, Iași, 28 Iunie 1895.
— IORGU BALȘ, Iași.

Relele cari nu se curmă repede, au urmări grave. Se întrebuintează și cu înțelesul său natural.

De longue maladie, fin de la vie.
Prov. Franc.

1) Réul vine călare și se duce pe jos.

2) Réul intră cât coprinți cu brațele și plécă cât apuci cu degetul cel mare.

3) Bóla vine călare și plécă înapoi pe jos.

4) Frigurile vin călare, dar plécă înapoi pe jos.

Malatia longa, morte sicura ¹⁾).

Prov. Venit.

Lang Syge, er vis Død ²⁾).

Prov. Danes.

Lange Krankheit, sichrer Tod ³⁾).

Prov. Germ.

4924 Bôla lungă trece primejdia rea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 542. —

Inversul proverbului 4923

4925 * Δ A dat Dumneđeũ și bôle, dar a lăsat și lécuri.

A. PANN, III, p. 147. — HINȚESCU p. 51. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist* I, p. 227. — FR. DAMÉ, II, p. 266. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Dumneđeũ a lăsat și bôle și lécuri.

M. PĂSCULESCU, *La Intiln.* p. 1.

Δ * A dat Dumneđeũ bôle, dar a dat și lécuri.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Când este vorbă de un om care a fost greu bolnav, și în urmă s'a însănătoșit.

4926 Içido lângore în lume nu-duce cu nêsă mórtea ⁴⁾).

ANDREI AL BAGAVU, *Cart. Aleg.* p. 122.

Rcũl este adese-orĩ vremelnic.

4927 Bôle sã (le) dea Dumneđeũ, cã lécuri sunt destule.

A. PANN, III, p. 140. — HINȚESCU, p. 17.

Acelaș înțeles ca la No. 4926.

4928 Nu 'ntrebã pe om la bôle:
«Voesci sã 'ți dau pernã môle?»

A. PANN, III, p. 139.

Veđi *Bolnav.*

Adicã pe omul dorit de un lucru, daca vrea sã i se dea.

1) Bólã lungã, mórte sigurã.

2) Idem.

3) Idem.

4) Orĩ și ce bólã în lume nu aduce cu dinsa mórte.

Qui demande au malade s'il veut santé?

Prov. com. XVe Siècle.

4929 * Bóla nu îngrășă pe om.

Dna Z. J. c. Felești, J. Tutova.

Se țice când veți unul că slăbesce fiind bolnav, și se miră alții cum a slăbit așa de iute

4930 Bóla, pat móle unde găsesce, acolo se odihnesce.

IORD. GOLESCU, Mss. I. p. 542.

Cine se lasă móle, bolesce măi multă vreme.)

4931 * Lungesce-î, Dómne, bóla!

* △ *Lungesce-î, Dómne, bóla, până la coștul căpșunelor (căpșunilor)!*

M. STĂNCEANU, inv. c. Pîria, J. Meh. dinți. -- I. MARINESCU, inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.

* △ *Lungesce-î, Dómne, bóla,
Pân' s'o (să se) cóce (cócă) poma!*

ALFRED JUVARA, Bêrlad, J. Tutova. -- E. I. PATRICIU, inv. c. Smulți, J. Covurluiă. -- GAVR. ONIȘOR, prof. c. Bêrlad, J. Tutova.

— *Ce-ai mâncă? spune.*

— *Of! aș mâncă căpșune!*

— *Lungesce-î, Dómne, țilele*

Pân să crească căpșunele!

B. P. HĂȘDEŢ, ziar Traian, 1869, No. 63, p. 256.

— *Ce-ai mâncă, tată, spune?*

— *Of cum aș mâncă căpșune!*

— *Lungesce-î, Dómne, țilele,*

Pân' o cresce căpșunele!

A. PANN, III, p. 139.

△ *Dumneđu să 'ți lungescă durerile
Pân s'o cóce perile.*

E. BAICAN, Vorbe bune, p. 11.

Dialog proverbial între țiganul tată și copilul său cel bolnav de moarte.

Acest răspuns se dă de omul nevoit, care cerând ôre-ce în grabă, i se făgăduiesce pentru mai târziu, și când nu va mai fi de trebuință.

Veđi *Speranță* III, pag. 88--90.

4932 * Δ Unul zace de bôlă,
Altuia . . . i se scôlă.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Unul nu mai pôte de grijă și necazuri, și altul sburdă să veselesce, și d'alte drăcii îi arde.

4933 * Δ Bôla din născare,
Léc nu (mai) are.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubieni, J. Dorohoi.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mchedișni.*

Veđi *Prostie.*

O deprindere înrădăcinată în om, nu o mai poți înlătură. Se ȓice când un om vorbește prost, saŭ are năravurile rele, cu înțeles că e născut așa. În adevăr sciința nu a putut descoperi până acum lécuri pentru cele mai multe bôle din nascere ca : orbitul, surditul, schiopatul, etc.

4934 * Δ Bôla din fire
N'are lecuire.

N. MATEESCU, *inv. c. Movilița, J. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 4933.

4935 El de bôlă pătimesce
Și p'alții de léc sfătuesce.

A. PANN, II, p. 163.—HIŢEȘCU, p. 142.

Se ȓice despre acei cari daŭ altora sfaturî de cari s'ar puté folosi și dinșii.

4936 O bôlă dacă (când) vine la om, strigă către cele-lalte : «Săriși, că l'am prins!»

A. PANN, II, p. 87; III, p. 147, — HIŢEȘCU, p. 17.

1° Se ieă în înțelesul său natural.

2° Un rău nu vine nică odată singur.

Veți *A Pann*, III, pag. 142 — 147. Frigura, lingorea și ciuma cercă, fie-care pe rînd, puterea lor asupra unui bîet cioban, ca să afe care din ele este măi mare și măi grozavă, și rămân câte trele rușinate.

4937 O bôla vindecă pē alta, când vine una după alta.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 541.

Un rău te scapă de alt rău.

4938 * Δ Omul bôla singur ș'o caută.

A. PANN, III, p. 147. — HINȚESCU, p. 131. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș. — M. STĂNCĂNU, *inv. c. Pîria*, J. Mehedinți.

* *Omul când e sănătos, își caută singur bôla.*

C. MICLESCU, *c. Miclesci*, J. Vaslui.

Omul adese-orî e singur de vină dacă i se întîmplă vre-un rău.

Se măi đice când cine-va vrea să despartă pe alții cari se bat, și în urmă ieă el bătae.

4939 * Δ A se legă de... ca bôla de om sărac.

Veți *Merte*.

Se đice când ne ținem scaiū de ôre-cine, făcēndu'î necaz prin vorbă și prin fapt.

Nu'î păcat la Dumneđeu
Să te legi de capul meū,
Ca mazerea de harac
Ca bôla de om sărac.

S. FL. MARIAN, *Poes. pop.*, p. 57

4940 * Δ A se legă de cine-va ca bôla de om sănătos.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani*,
J. Covurlui. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*
p. 1014.

De odată, pe neașteptate și fără pricină.

«Te-ai legat de capul meū *ca bôla de om sănătos.*» — V. ALEXANDRI.

4941 Bôla de om se legă, ca vița dē par.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II *Asem.* p. 204.

Acelaș înțeles ca la No. 4922.

- 4942 Nicî nu 'l scólă după (din) bôlă,
Nicî nu 'l lasă ca să móră.

A. PANN, III, p. 140. — HINȚESCU,
p. 172.

Sê ȓice despre cei carî nu sunt în stare să 'ți facă nicî bine,
nicî rêu.

- 4943 * Δ Bôla lui e sănătatea nôstră.

A. PANN, III, p. 65. — HINȚESCU,
17. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p.
452. — M. STÂNCEANU, *inv. c. Pî-*
ria, J. Mehedinți. — I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.

Veȓi *Impêrat.*

1° Se ȓice despre omul care asupresee pre aceî carî sunt puși
sub ascultarea lui.

2°. Compară bôla bogatului cu sănătatea sâracului. — J. *Argeș.*

- 4944 * Δ Bôla lui ca sănătatea mea.

E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți.*
J. *Covurlui.*

Se ȓice când unul nu e bolnav cât se face.

- 4945 * A nu'î fi bôla sănătôsă.

BARONZI, p. 206.

Nu 'i-a fost bôla sănătôsă.

A. PANN, III, p. 141. — HINȚESCU,
p. 17.

A fi fôrte greu bolnav, a muri.

- 4946 Tote bolē nu scu sâre. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I,
p. 15.

Acelaș înȓeles ca la No. 4945.

Tutte le palle non riescon tonde.

Prov. Tosc.

- 4947 * Δ Nu e bôlă fără léc.

Dna EL. SEVASTOS, *Pov.* p. 187
— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-*
jos, J. Argeș. — M. STÂNCEANU, *inv.*
c. Pîria, J. Mehedinți.

¹⁾ Tôte bôlele nu sunt sănătôse.

Fie-care bôlă își are lécul său pe lume.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 24.

1° Acelaș înțeles ca la No. 4925.

2° Se țice când un om săvîrșesce o faptă rea, cu înțeles că nu rămâne ne-pedepsit.

4948 * Δ Asta e bôlă cu léc.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 234.

Asta e bôlă cu léc

Am eũ de cojocul tēũ ac.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158 ; III. p. 128. — HINȚESCU, p. 17. — B. P. HĂȘDĂC, *Etym. Magn.* p. 114.

* Δ *Bôlă cu léc.*

FR. DAMÉ, II, p. 266. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Rēũ care se pôte îndreptă. Se țice, mai ales, despre cei cari aũ luat deprinderi rele ca beția, jocul de cărți, etc.

4949 * Δ Bôlă are și léc.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Corurluiũ.*

Acelaș înțeles ca la No. 4440.

4950 * Δ Bôlă cu ochi.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.* — D^{na} PROFIRA SION, *c. Běrlad, J. Tutova.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

1° Când sē scie din ce e provenită bôlă, adică din beție, desfrînare, etc., și i se cunósce prin urmare lécul.

2° Se țice mai ales despre femeile îngreunate.

4951 * Δ A viri (băgă) în bôlă (bôle, tôte bôlele) pre cine-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 121; *Amint.* p. 63. — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 11, 256. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 20, 78, 229; *Unch. Sfăt.* p. 20. — FR. DAMÉ, I, p. 112. — B. P. HĂȘDĂC, *Etym. Magn.* p. 2319. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° De frică.

Măi bărbate,
Blestemate,
De când în ai semănat
Bôla 'n ôse mî-ai băgat.

IARNIK-BĂRSEANU, p. 457.

2° De dragoste, arată efectele frumuseții.

«Ochi ai aia mari, frumoși și vici de *te bagă în bôle.* — P. ISPIRESCU, *Leg.* 20.

Veți *Etymologicum magnum*, pag. 2319.

4952 * △ A scôte din bôlă.

Dra DIDINA ZANNE, c. *Bucuresci*,
J. *Ilfov.*

A îndreptă un lucru; a schimbă în bine starea materială sau morală a unui om.

BOLNAV

Veți *Bogat, a Măncă, Ôlă,*
Sănătos.

4953 * △ Ce folosește bolnavului patul de aur?

A. PANN, III, p. 142. — HINȚESCU,
p. 61. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II*
p. 147. — H. D. ENESCU, *inv. c.*
Zamostea, J. Dorohoi.

Se dice pentru cele ne-folositoare.

4954 * △ Bolnavul multe dice, și sănătosul face ce scie.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 82; III,
p. 30. — HINȚESCU, p. 18. — P. IS-
PIRESCU, *Rev. Ist. I*, p. 453. — M.
STĂNCEANU, *inv. c. Pîria J. Mehe-*
dinți.

Veți *Doctor, Mort.*

Căci cel sănătos scie mai bine cum să-l caute.

4955 * △ Bolnavul nu se întrebă.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J.*
Mehedinți.

Omul dorit de un lucru nu se întrebă dacă 'l primesce.

4956 * △ Numai bolnavii (ul) să întrebă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 156; III,
p. 126. — I. MARINESCU, *inv. c. Bra-*
du-le-Jos, J. Argeș. — ARTUR GO-
ROVEI, c. *Folticeni, J. Suciava.* —
GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dođrovăț, J.*
Vaslui.

Numai bolnavul se întreabă: «vei să-ți dai curtare trébă?»

A. PANN, III, p. 139.

Se țice când întrebî pe un om daca voiesce un lucru de care este dorit.

Se întrebuinteză mai ales când Românu dă peste prânț saă cină, împreunate și cu bătură, la vre-o casă saă cârciumă, și-î cunoscut bine de toți. Unul îl întreabă: Vrei să mănânci saă să bei? Atunci Românu răsponde ironic: *numai bolnavii se întreabă*. Cu alte cuvinte: Vreü, cum să nu!

4957 **Intrebî pe bolnav: «vrei să 'ți dai pernă?»**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 156; III, p. 126. — HINȚESCU, p. 18.

Veji *Bătă*.

Acelaș înțeles ca la No. 4956.

Qui demande au malade s'il veut santé?

Prov. Franc.

4958 **Mângâiere de om bolnav.**

I. G. VALENTINEANU, p. 38.

* *Parigorie de om bolnav.*

A. PANN, III, p. 142. — FR. DAMÉ, III, p. 186.

Se țice de o speranță zadarnică pe care o avem saă care ni se dá de alții.

4959 **Pârigurie a lundzitlui, până să 'și da sufletu. ¹⁾**

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahr.* II, p. 174.

Acelaș înțeles ca la No. 4958.

Neo-Grecul țice: *παρηγορία σ-τον άρρωστο, οσο να-πιθαν.*

4960 **Când un om se însănătoșeză, se țice: «a avut țile, mare este Dumnețeu!» Dar când móre bolnavul se țice: «Al dracului fú doctorul.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 459.

Arată lipsa de recunoștință a bolnavului către doctor.

4961 **Este bolnav foarte greu
Și ar mănca tot mereü.**

A. PANN, III, p. 139. — HINȚESCU, p. 18.

¹⁾ Mângâiere a bolnavului (lungitului) până să 'și dea sufletul.

Când unul nu e bolnav cât se face.

- 4962 * Δ Bolnav la (de) mörte,
Și ar mănca de tóte.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*— D. GHEORGHIU, *elev. Sc. Norm. c. Tecuci, J. Tecuci.*— ARTUR GOROVEI, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 4961.

- 4963 Bolnavul credința n'are
Când geme cerënd măncare.

A. PANN, III, p. 139.

Acelaș înțeles ca la No. 4961.

- 4964 * Δ Ți bolnavă de mörte, nevęsta mea: dörme bine, mănăncă bine, de lucrat ar lucră puțin. Diminęta cum se scólă ar mănca și foc; cum mănăncă, cum i-e somn; cum se culcă, cum adörme.

ARTUR GOROVEI, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Despre cel leneș și laconi la măncare.

- 4965 La ori și ce bolnav greș
Doftorul e Dumneșeu.

A. PANN, III, p. 140. — HINȚESCU, p. 18.

Se țice la desnădăjduire.

A SE BOLNĂVI

- 4966 * Δ De câte-ori se bolnăvesce omul numöre.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 134; II, p. 88.— HINȚESCU, p. 17.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 156.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

- * Δ De ar murì omul de câte ori șe bolnăvesce!

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

- * Δ De ar murì omul de câte-ori șe bolnăvesce n'ar fi ómeni pe pămînt.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Se dice, spre îmbărbătare, când cine-va se îmbolnăvesce sau i se întâmplă vre un rău.

4967 Omul când se 'mbolnăvesce
Cel mai mic ăi poruncesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 541.

Arată tristele urmări ale bólei, cari ne pun la cheremul ori-căruia.

4968 * \triangle Nici să te bolnăvesci, nici să (n') aibi trebuință (lipsă)
de dottor (doctor).

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 58; III, p. 73.—HINȚESCU, p. 18.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. Mehedinți.

Când se cere ajutor la cine-va, la o nevoe, fără a 'l puté do-bândi.

BONDOC

4969 * \triangle Bondocul, ori-unde se va urcă, tot bondoc rămâne.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 85.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 453.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. Mehedinți

Veđi *Tigan.*

Adică cel prost dē minte, în cea mai mare cinste, tot prost se înțelege (GOLESCU).

Lavez chien, peignez chien, toutefois n'est chien que chien.

Prov. Franc.

Chi asin nasce, asin muore. 1)

Prov. Italian.

*Ein Aff bleibt ein Aff,
Er mag König werden oder Pfaff. 2)*

Prov. Germ.

Aeselet beholder sine Øren, om det end æder græske Tidsler. 3)

Prov. Danez.

1) Cine se nasce măgar, măgar móre.

2) Póte ajunge rege sau popă, o măimută (tot) măimută rămâne.

3) Măgarul își păstrează urechile, chiar și când mănâncă scafeți grecesci.

BORÎTURĂ

Veđi No. 1562.

BUBĂ

Veđi *Belea, Deget, Femeie, Inimă, Sgăbuliță, a Tăcē.*

- 4970 *[△] Buba cap nu face,
Până nu se cōce.

A. PANN, I, p. 60.—BARONZI, p. 58.—HINȚESCU, p. 19.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Faptele rele ale omului nu sē sciū până nu sē dau în vilēg; un om nu pōrtă nume de hoț, până nu sē prinde furând.

- 4971 Buba ēl mistuiesce,
Și el sē rumenesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.

Sē dice pentru cei ce sē mândresc, când averea lor o istovesc, și pentru cei ce sē impodobesc la sfîrșitul vieței (GOLESCU).

- 4972 Câte bube tōte rele,
Tot în capul babei mele.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 144.Veđi *Belea.*

Pentru cei cari ne-încetat sunt loviți de sōrtă.

- 4973 *[△] Ca c'o (pe lângă o) bubă cōptă umblă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 18.—P. ISPIRESCU, *Snōv.* p. 70.—T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*

Veđi *Muiere.*

A umblă ușor pre lângă cine-va să nu 'l superi, să nu 'l atingi în ce-va.

«Amblă pe lângă mine *ca pe lângă o bubă cōptă.*»—P. ISPIRESCU.

- 4974 *[△] A fi bubă cōptă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 262 & 754.—FR. DAMÉ, I, p. 160; 288.

1° Plăpând

2° Fōrte supērăcios, gata de pricinī.

3° Leneș.

4° Istovit de bōle grele.

4975 A fi bubă rea.

FR. DAMÉ, I, p. 160.

Adică om foarte supărăcios.

4976 Să 'l puî la bubă și să 'ți fie de léc.

BARONZI, p. 50.—HINȚESCU, p. 19.
—FR. DAMÉ, II, p. 266.

Bun, să 'l puî la bubă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.

Vezi *Rană*.

Sé dice pentru cei blândi, arătând bunătatea lor (GOLESCU).

4977 * Aci e buba.

T. CODRESCU, *Uricar*, XXII, p. 56.

* *Asta 'i buba.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 262.—
FR. DAMÉ, I, p. 160.

△ *Unde e buba (négră).*

GR. JIFESCU, *Răur. Oraș.* p. 247;
Opinc. p. 161.

Vezi *Rău*.

Adică greutatea, nodul cestiunei.

4978 * △ Cel cu buba.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Căvurluii*.—T. SPERANȚĂ, I, p. 119.

Vezi *Muscă*.

Cel vinovat, cel care să teme ca să nu i se afele faptele rele, care la totă vorba i se nazăre creșdend că tot despre dînsul se vorbesce.

4979 * A pune mâna (degetul) pe bubă.

I. NEGRUZZI, *Conv. Lăter.* XII,
p. 17.

* △ *A dà peste bubă.*

M. CANIAN, *J. Iași*.—G. POBORAN,
inst. c. Slatina, J. Ol.

Vezi *Deget*.

Adică a atinge punctul dureros, grăutatea, nodul unei cestiuni.

Mettre le doigt sur la plaie.

Prov. Franc.

4980 A cunósce unde 'l dóre buba.

HELIADÉ-RADULESCU. *Tanda!* p. 89.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 161.

* △ *A 'i sci buba.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică punctul vulnerabil, partea cea slabă unde te póte lovi cine-va, și, precum țice Francesul: *le défaut de la cuirasse.*

4981 * △ A sparge cui-va buba.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'l atinge unde 'l dóre.

«*Îi sparg eũ buba 'i-o fac eũ.*»

BUCĂ

Veđi a *Pispã*.

BUCĂȚICĂ

4982 * △ Bucățică ruptă (tăiată).

I. CREANGĂ, *Prov.* p. 75 & 250.—BENGESCU, *Conv. Liter.* XI, p. 60.

Arată o mare aseménare fizică sau morală între doi ómeni.

«D'apót fetișóra lut: a đis dracuí și s'a făcut: *bucățică ruptă* tată-séũ în picíóre.» — I. CREANGĂ.

Il est bien le fils de son père.

Prov. Franc.

BUZAT

4983 * A se duce (rémáné) buzat.

Adică păcălit, rușinat, înșelat în așteptările sale.

A SE CĂCĂ

Veđi *Bet, Lutiarhiũ, Scãl-dătóre.*

4984 Cine se cacă cât mánânci tu!

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 154.

Cine (nimenea nu) se cacă cât mánâncă alt cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 293.

Se ȋdice :

1° Acelui care spune multe flĂecurĂi saĂu multe minciĂuni.

2° Omului înfumurat care sĂe crede prea mult.

4985 * \triangle CacĂ-te,  i 'i fĂ cu ochiul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 454.
—M. SPĂNGEANU, *inv. c. PiriA*, J.
Mehedin i. — I. MARINESCU, *inv. c.*
Bradu-de-Jos, J. *Arge *.

Se ȋdice :

1° CĂnd un om e  ncol it  i nu mai scie ce sĂ facĂ ca sĂ scape.

2° CĂnd un om dĂ o vorbĂ ne-potrivitĂ cu ceea-ce se vor-
besece de al ii. — J. *Arge *.

3° Despre cel fĂtĂrnic  i lingu itor care dupĂ ce a râs de unul
 n lume, cautĂ în urmĂ, prin lingu iri, a se apropiĂ  rĂ i de
el, cĂnd are nevoie. — J. *Mehedin i*.

4986 * CacĂ-fricĂ.

Om fricos.

4987 * \triangle A cĂcĂ tot butuci.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smul i*, J.
Covurlui .

Ve i a *PizĂ*.

Se ȋdice pentru cel prost  i obraznic.

4988 * CacĂ-te cĂ te tai  !

Maior P. BUDI TEANU, c. *Bucu-
resci*, J. *Ilfov*

A face ceva silit.

S N   V A

Un  igan se îmbrĂcase  i el turcesce  i sĂ plimbĂ fudul prin sat. La
marginea satului întâlnesce pe un romĂn  i rĂstindu-se la dînsul, cu iata-
ganul în mĂnĂ  i strigĂ : *CacĂ-te cĂ te tai *.  ceranul ne-av nd încotro sĂ
supune  i în urmĂ  i ȋdice : Mare păcat cĂ nu po i ved e singur ce bine ' i
stĂ îmbrĂcat turcesce; par'cĂ e ti un pa Ă!—Ușor lucru, r spunde  iganul.
ImbracĂ tu hainele mele.  is  i fĂcut. CĂnd se vede RomĂnul cu iataganul
 n mĂnĂ strigĂ faraonului : MĂnĂncĂ,  igane, cĂ te tai .

4989 * \triangle A se cĂcĂ nou e an  pe o a chie.

T. BĂLĂ EL, *inv. J. VĂlcea*.

A fi bolnav ca ast-fel, ne-mĂncĂnd sĂ nu aibĂ la ce merge
afarĂ.

CĂCAT

4990 *[△] Mai bine îl făcăă mumă-sa un căcat, și îl mânăă porcii.

V. FORESCU, *c. Folticenă, J. Suciava.*

*[△] A'l fi făcut mă-sa un căcat.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se ȃice omului r u, ne-trebnic, care er  mai bine, pentru el și pentru părinți, să nu fi fost născut.

4991 *[△] Pute a căcat și mai are un zmag.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Are mai multe cusururi.

4992 * Căcat cu ochi.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 295.

Om de nimic, care nu merită să fie luat în s m .

4993 * A m nc  căcat.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 295.

1° A spune minciuni.

2° A se am gi, a se  nșel , a se frige, a nu c p t  isbânda dorită.

4994 *[△] A lu  (a se alege cu) un căcat.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A nu folos  nimic.

4995 * A m ncat căcat c nd er  mic.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *c. București, J. Ilfov.*

Veđi *Sc ld tore.*

Adică e om norocos.

4996 *[△] Căcat cu apă rece.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 295. —
T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veđi *Rahat.*

Nemica, lucru fără nici o val re.

A CADĂ

Veđi *Cap. XVII, c. a C d , Copac, Picior, Spinare, Vatră.*

4997 Cine cade de sine (el) nu pl nge.

A. PANN, *Elit.* 1889, p. 106 & 148.
— HINȚESCU, p. 21.

Cine cade de sine, să plângă 'i-e rușine.

A. PANN, II, p. 118.—HINȚESCU,
p. 21.

* △ *Cine cade singur, nu plânge.*

A. PANN, III, p. 120.—BARONZI,
p. 60.—HINȚESCU, p. 147.—P. IS-
PIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 150.—I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J.
Argeș.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pi-
riv*, J. Mehedinți.

*Acel ce cade nepintu 'li este-arușie ca să se-
plângă. 1)*

ANDREIŢ AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
p. 123.

Când cine-va își face rău singur, când pate vre-un ne-ajuns în urma faptelor sale și ne-îndemnat de nimene. Trebuie să rabde ne-având pe cine să 'și verse necazul.

4998 * △ A nu căde nu se pôte, dar cinste ții face, când cați să te scoli.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 3.—M.
STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. Mehe-
dinți.

Adică a nu greși nu se pôte, dar cinste ții face, când greșești să te îndreptezi (GOLESCU).

Ce n'est point honte de choir, mais de trop gésir.

Prov. Franc.

*Non è vergogna cadere nel fango, ma gli è vergogna
il non volersene levare. 2)*

Prov. Napolit.

Fallen ist keine Schande, aber liegen bleiben. 3)

Prov. Germ.

4999 * △ Cade omu dintr'un pom, și tot măi ȳice o vorbă. .

GAY. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*
J. Vaslui.

△ *Omu cade dintr'un copac, și tot măi stă o lécă.*

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.* I, p. 220.

1) Acel ce cade ne-impins îi este rușine ca să plângă.

2) Nu e rușine să cați în noroiu (murdărie), dar e rușine să nu vrei să te scoli.

3) A căde nu e rușine, dar a rămăne întins.

Și cel ce pică dintr'un copaciū încă stă un pic.

S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 312.

* *Omul cade din copac și încă stă de se răsufliă.*

V. FORESCU, c. *Folticenī, J. Suciava.*

* Δ *Cade omul din tufan
Și tot se odihnesce un an.*

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

* Δ *Omul cade dintr'un copac, și tot se odihnesce lécă.*

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiū.*

A se adăogă aceste variante la No. 564.

5000 * *Vream să cad, bine că mi-ai făcut vint.*

Vream nuști ghini s'cad, ghini că mi pimsiș. 1)

PER. PAPAĞI, *Invēf. Iahres, II,*
p. 158.

* Δ *Ghine că me pinseși, că vream 's cad. 2)*

ILIE GHIGU, *prof. Băesa, S. marina.*

1° Când unul nu vrea să recunoscă că a fost bătut, învins.

2° Când cine-va vrea să scape de unu care 'l supără. Grecul ȳice de asemena: *Θελα να πεσο, καὶ καλά, πρὸ μ'ἐξερρακις.*

5001 * Δ *A cădé ca de pe mal.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

Se ȳice de cei pré obosiți, cari îndată ce se pun jos, se culcă, nu se mai pot sculă.

5002 * Δ *A cădé ca din pod.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A cădé greū.

1) Vream tocmai bine să cad, bine că m'ai împins.

2) Bine că mă-impinseși, că vream să cad.

A CĂLCA

Vezi *Bărbat, Bătătură, Coddă, Ierbură, Inimă, Islic, Lăcomie, Picior, Pod, Popă, Popesce, Scândură, Cap. XII, c. Sec, Strachină, Talpă, Urmă.*

- 5003 * Nu mă călcă pe picior
Că știu de ce ți-e dor.

V. FORESCU, c. *Folliceni, J. Suciava.*

Vezi *Opineă.*

Se dice când, după ore-ce semne, se cunosc dorințele noastre, și mai ales când o femeie e ușoră și face multe cochetării, astfel că bărbatul înțelege după ce umblă ea.

- 5004 * Δ Calcă tot a mare.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 129. — P. IPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 455. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.* — FR. DAMÉ, IV, p. 41.

Vezi *Cap. IX. c. Mare, a Scuișă.*

Se dice ómenilor trufași cari, prin însuși mersul lor, aruncă nesocotintă semenilor.

- 5005 * Δ A călcă de sus.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Vezi *Pod.*

Acelaș înțeles ca la No. 5004.

- 5006 * Cât va călcă ierbură verde.

ION AL LUI SBIERA, *Pop.* p. 241.

Cât va trăi.

- 5007 * Δ Calcă ca pe mărăcină (spini)

IORD. GOLESCU, *Mss. II. Asem.* p. 69. — GAVR. ONIȘOR *prof. c. Brlad, J. Tutov c.*

Vezi *Ghimpe.*

Se dice de un umblet nesigur său sfiicios.

- 5008 * A călcă pe jaratec.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

A se băgă într'o afacere primejdiósă.

5009 * \triangle Pare că calcă pe ouă.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*— M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*

Vezi No. 1238.

Se dice:

1° Când un om e trimis să facă un lucru mai repede și el merge încet.

2° Celor ce cad în greșeli cari le vor mânji cinstea.— J. *Mehedinți*.

5010 * \triangle Par'că calcă pe ace.

M. LUPESCU, *inv. J. Suciava.*

Se dice pentru cei greoi în mișcări.

5011 * \triangle A nu (mai) călcă pe pământ.

GR. JIPESCU, *Opinc. p. 29.*— M. CANIAN, *J. Iași.*

1° A fi plin de bucurie.

2° A fi mândru.

5012 * A călcă drept.

A avé o purtare bună, cinstită. Francesul dice, cu acelaș înțeles: *marcher droit*.

5013 * A călcă strîmb.

N. FILIMON, *Clocoi, p. 63.*

A avé o purtare rea, ne-cinstită.

«Când mușerea începe să calce strîmb și o simte bărbntul, inima lui arde ca peșcele pe cărbuni.»— FILIMON.

5014 * \triangle A călcă rău.

GR. JIPESCU, *Pêur. Oraș. p. 274*

Vezi *Picior*.

A umblă fără isbândă, a nu ți merge bine.

5015 * \triangle A călcă în pétră sécă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi No. 1017.

Acelaș înțeles ca la No. 5014.

5016 * A călcă într'aiurea.

V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 1017.*

A nu fi credincios, se ȝice mai ales pentru dragoste

«Te-am înțeles eū de mult că 'mă calcă într'ăurea.» — V. ALEXANDRI.

5017 * A 'și călcă cuvintul.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 20

A nu se ține de făgăduință, de cuvintul dat.

5018 * A călcă cuvintul cui-va.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 21.

A nu ascultă de poruncile lui.

5019 * Δ Calcă tot de trei ori într'un loc.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Veți *Urmă.*

Se ȝice de eeī cari nu aū spor la mers, saū la altă trébă; adică sunt ticăiți, pęcătoși.

5020 * A călcă.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 71.

Adică a se purtă.

«De nu m'et *călcă* cu n fmi place mie, să 'ți ieī gāndu de la ajutorul meu.» — GR. JIPESCU.

CĂLDURĂ

5021 * A avé căldură la cap.

FR. DAMÉ, I, p. 182.

A aīuri, a fi smintit

CALIC

Veți *Cap. X, c. Calic, a Ride.*

CAPIU

5022 * Δ A fi capiū.

FR. DAMÉ, I, p. 195.

Adică amețit, bēt.

A CĂSCĂ

Veți *Cap. VII, c. a Căscă.*

5023 * Δ Cine cască, dórme.

ION. GOLESCU, *Mss.* II, p. 79. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Fîria J. Mehedint.*

Arată starea celor leneși și somnoroși (GOLESCU).

5024 Umblă căscând din pom în pom,
Ca căscatul din om în om.

A. PANN, I, p. 100. — HINȚESCU,
p. 29.

Vezi Căscat.

Se țice pentru cel nerod care nu e bun de nici o trebă precum și pentru cel leneș.

SNÓVĂ

Un nerod, care 'și temeă rău nevêsta, vede odată un om care mergea căscând pe drum. Sê întâmplă că în acel minut cască și nevêsta Românu-lui. Acesta creșând atunci că a prins semne de înțelegere între dînșit, fără a mai țice nimic teă o frînghie, își chemă nevêsta și se pornesce spre casa lui cu gândul ca să o spânzure de un copac.

Deci împreună mergînd
Și în ogradă intrînd
Din loc în loc o purtă
Ș'un pom lesnicios cătă.
Ea, gîndu-i ne-cunoscînd,
Stînd îl întrebă, dicînd:
— Ce mă porțî din pom în pom
Ca căscat din om în om?
— Dar ce? o întrebă el,
Căscatul umblă ast-fel?
— Dîce ea, dar aũ nu scit?
Gêba dar ești între vii!
El privind'o a rêspons
Așa: — Bine că 'mî-af spus,
Că eũ asta n'o sciam
Și să te spînzur umblam.

A. PANN, I, p. 100.

5025 * Δ A căscă o dată de două ori.

A murî.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

CĂSCAT

5026 * Δ Umblă (din loc în loc) ca căscatul din om în om.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 45. —
G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Cœurului.*

Ca căscatul din gură în gură (trece).

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 70 & 180.

Vezi a Căscă.

Se țice pentru cel leneș care 'și perde vremea fără nici un rost.

Ἐνός χανόντος μετέχῃται ἕτερος. ¹⁾
Prov. Elin.

Oscitante uno deinde oscitat et alter. ²⁾
Prov. Lat.

Un bon bâilleur en fait bailler deux.
Prov. Franc.

Wenn Einer gähnt, so gähnen sie Alle. ³⁾
Prov. Germ.

Geispi fer millum mana. ⁴⁾
Prov. Feroe.

5027 * Δ Căscatul d'întâiū,
Cere căpătâiū.

LORD. GOLESCU, Mss. II, p. 32.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*
J. Argeș.

Căscatul cel d'întâiū
Cere căpătâiū;
Căscatul din urmă,
Cere o palmă bună.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 144.

* Căscatul d'întâiū
Cere căpătâiū,
Iar cel din urmă,
O palmă bună.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J.*
Mehedinți.

1° Să ție pentru cei somnoroși, ce cum cască vor să se culce
(GOLESCU).

2° Se ție în adunări celui care cască și nu este atent; în-
tâia oră i să trece, dar mai mult nu.— J. *Mehedinți.*

A CĂȚA

Veđi a Stă.

1) Unul căscând imiteză cel-alt.

2) Unul căscând pe urmă cască și altul.

3) Când unul cască, așa cască și cei-l-alți.

4) Căscatul trece la altul.

CĂUTĂTURĂ.

Veđi *Vultur*.

5028 Căutătura dulce, haz de dragoste ne aduce.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 253.

Arată puterea căutătorei.

A CĂUTĂ

Veđi *Nan, Pungă*.5029 * Δ Ce cauți? ȕiua de eri!EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița*.* Δ A căută ȕiua de eri.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Despre cel ce umblă fără scop, în zadar, fără folos.

5030 * Pe unde nu 'l cauți, pe-acolo îl găsești.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bărlad J. Tutova*.

Despre acei pre cari îi întilnim ne-încetat, și în locuri unde nu ne așteptam să 'i găsim.

5031 * Δ A căută ce n'a perdut.T. BĂLĂȘEL, *în r. J. Vâlcea*. — AVRAM CORCEA, *preot c. Coșteiu, Banat*.

1° Acelaș înțeles ca la No. 5029.

2° Caută să fure.

CHEL

Veđi *Chelbos, a se Intovărăși, Fleșuw, Tichie*.5032 * Δ Ce 'i lipsesce (trebuie) chelului? Tichie de mărgăritar.P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II*, p. 147. — DIM. ZANNE, *București, J. Ilfov*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pivă, J. Mehedinți*. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș*. — A. PANN, *Edit. 1889*, p. 120; III, p. 112. — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița*.

Ce 'ți lipsește, chelule? Tichie cu mărgăritar.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 78.

Ce lipsește chelului? Căciulă de mărgăritar.

I. G. VALENTINEANU, p. 20. — I. G. MAWR, p. 11.

Ce 'i trebuie chelului tichie de mărgăritar?

HINȚESCU p. 192. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 185.

Ce 'i trebuie chelului? Tichie de mărgăritar.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, *Edit.* 1872, p. 178.

* △ *Chelului scufie de mărgăritar îi trebuie!*

Dna Z. J. c. Fedești, J. Tutova.

* △ *Chelului tichie îi trebuie!*

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Chelului tichie de mărgăritar.

AL. DUMITRESCU, p. 135.

1° Să ție pentru cei scăpătați ce vor să se împodobescă, tocma ca cei mari (GOLESCU).

Intr'un mod mai general, să ție pentru acei cari rîvnesc la lucruri ce nu le sunt folositore și ne-potrivite cu starea lor; celor săraci și mândri.

2° Omului la nevoie, la supărare, nu 'i trebuie nici petrecere, nici cântece.

5032b * △ *Ți-i, mamă, chelă să n'apuce ea înainte.*

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineu*, J. Ialomița. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. Mehedinți. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș.

Vezi a *Țice*, *Gușat*.

Să ție despre acel care, avînd cusururi, ride el de alții; de pildă când un nătâng ar face pe cel cuminte nătâng.

5033 * △ *Ce-ai cu el,
Dacă e chel.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 74. — HINȚESCU, p. 2. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 146. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. Mehedinți. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș.

- 1° Ne învață să nu supărăm pē cel cu năravuri rele (GOLESCU).
 2° Dacă e prost lasă 'l în pace, nu te mai încercă zadarnic să 'l faci cu minte.— J. *Mehedinți*.

5034 * △ Chelul a mâncat mielul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 25.—
 P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149.—
 I. ARBORE, *ing. J. Buzău*.— I. MARI-
 NESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș*.
 — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Me-*
Mehedinți.

* *Chelul (care) mănâncă mielul.*

AL. MARTINEAN. *București, J. Ilfov.*

Se țice:

- 1° Când greșalele nōstre le aruncăm asupra altora (GOLESCU).
 2° Când un nevoiaș ieă partea cea bună.— J. *Argeș*.
 3° Copiilor când se tund până la piele.

Un om ducēndu-se să fure un miel, l'a prins păgubașul și l'a trântit de pēr, până ce i l'a jumulit de tot. De aci s'a născut acēstă țicare.

5035 * △ Am luat un mel și m'am vēțut chel.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

* △ *Am dat un mel pân'm'a vedea chel.*

Acelaș înțeles ca la No. 5034.

Din aceste țiceri se vede că, adeseori, cuvintul *chel* se ieă cu înțelesul de *tuns scurt*.

5036 * △ Chelul lesne se tunde.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 25.—
 P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149.—
 Dna S. CALOI, *Bērlad. J. Tutova*.
 M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Me-*
hedinți.

* △ *Pe chel ușor îl tunțzi.*

G. P. SALVIU *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Veđi *Chelbos, Tuns*.

Adică săracul lesne se dēsbracă, se căpuiesce și c. l. (GOLESCU). Trēba în mic lesne se face; unde e puțin lesne se isprăvesce.

Exigui caballo curta strigilis. ¹⁾

Prov. Lat.

Li ci qui n'a qu'treus ch'uets les a vite peignis. ²⁾

Prov. Wallon.

Quien presto sabe, presto lo reza. ³⁾

Prov. Span.

Kurzes Haar ist bald gebürstet. ⁴⁾

Prov. Germ.

A bald head is soon shaven. ⁵⁾

Prov. Engl.

5037 * [△] Chelului, numai chel să nu 'i ȃici.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149.
— I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-*
J. Argeș.— M. STĂNCEANU, *înv.*
c. Firia, J. Mehedinți.

Chelului despre chelie

Să nu 'i spuă vr'o istorie.

A. PANN, I, p. 5.— BARONZI, p
56.— HINȚESCU, p. 33.

Veși Pleșuv, Tichie.

Reamintirea cusurilor noastre ne este în tot-deuna displăcută și ne supără.

Il ne faut point parler de corde dans la maison d'un pendu.

Prov. Franc.

Em casa de ladrão não lembrar baraço. ⁶⁾

Prov. Portug.

Im Hause des Gehängten sprich nicht vom Strich. ⁷⁾

Prov. Germ.

5038 * Chelului de 'i ȃici chel

Să supără biet și el;

ȃar ȃie, om de nimic,

Când ȃi-oi ȃice, cum ȃi ȃic,

Nu te superi ca și el?

Maior, P. BUDIȘTEANU, *c. Bucu-*
resci, J. Ilfov.

¹⁾ Calului mic scurt frâu (și trebuie).

²⁾ Acel care n'are de cât trei fire de păr le péptână repede.

³⁾ Care scie puțin, repede îl spune.

⁴⁾ Părul scurt e iute periat.

⁵⁾ Un cap chel e repede tuns.

⁶⁾ În casa hoțului nu reaminti de frînghie.

⁷⁾ În casa spânzuratului nu vorbi de frînghie.

Acelaş înţeles ca la No. 4505.

5039 * △ A scăpă chel.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulţi, J. Cocurluii.*

Adică bătut.

CHELBE

5040 * △ Îi plin de chelbe.

I. S. MARDARE, *stud. c. Certesci, J. Tutova.*

N'are nimic, e sărac.

CHELBOŞ

Vezi Chel, Plătă.

5041 * △ Chelbosul lesne se tunde.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

* △ *Chelbosul lesne 'l tunđi.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulţi, J. Cocurluii.*

Vezi Chel.

Acelaş înţeles ca la No. 5036.

5042 Chelbosului tichie de mărgăritar nu 'i trebuie.

C. NEGRUZZI, I, p. 249.

* △ *Chelbosului îi trebuie scufie de mărgărintar!*

N. GH. IONESCU, *inv. c. Mamoniţa, J. Dorohoi.*

* △ *Chelbosului scufie (tichie) de mărgăritari îi lipsesce?*

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulţi, J. Cocurluii.* — I. D. DRAGAN, *elev. Sc. Inv. c. Coşula Miletin, J. Botoşani.*

Vezi Chel.

Acelaş înţeles ca la No 5032.

CHELIE

Vezi *Chel.*

5043 * \triangle După ce are chelie,
Mai are și fudulie.

A. PANN, I, p. 160. — HINȚESCU,
p. 33. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-
de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU,
inv. c. Pîria, J. Mehedinți.

Se țice despre cel sărac și mândru, și când un nătâng sē crede om cu minte.

5044 * A frecă chelia cui-va.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar.* p. 129.

A 'l pēruî bine, a 'l bate rēū.

5045 * \triangle A fi lovit chelia pre cine-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi dat peste vre-un noroc.

Când vre unuî om îi merge bine, câștigă sau găsește ce-va îi rămâne vre-o moștenire, poporul îi țice că *l a lovit chelia, a dat sau a venit chelia peste el.*

În graiul din J. Vâlcea *a cheli* însemnăză: a despoia pre cine-va de un bun ôre-care.

A CHEMĂ

Vezi *Camară.*

CHÏOR

Vezi *Dumnezeu, Orb.*

5046 * \triangle Cine trăește cu chiorii se învață a se uită cruciș.

BARONZI, p. b2. — HINȚESCU, p.
190. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-
de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU,
inv. c. Pîria, J. Mehedinți.

Vezi *Schiop.*

Deprinderile rele sē ieaū ușor când trăim la un loc cu cei rēū nărăviți.

*If ye gang a year wi'a cripple, ye'll limp at the
end o't.* ¹⁾

Prov. Scot.

¹⁾ Când mergeți un an cu un schiop, la finele anului așa o să schiopați și voi.

5047 * \triangle Cu chiorii chioresci,
Cu găgavi, găngăvesci.

BARONZI, p. 57. — HINȚESCU, p. 33 — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Acelaș înțeles ca la No. 5046.

5048 * \triangle Chiorul între orbi este împărat (e rege).

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.* — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149. — I. G. VALENTINEANU, p. 30. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Chiorul între orbi, împărat se socotesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 231.

Vezi *Orb.*

Adică între cei de tot proști cel cu puțină minte împărătește.

Beati li guerci in terra de 'cechi. ¹⁾

Prov. Cors.

Den enögde är högst i korgen bland de blinde. ²⁾

Prov. Suedes.

5049 * \triangle A nimerit chiorul Suciava.

C. IORDĂCHESCU, *stud. c. Cristesci, J. Botoșani.*

Vezi *Orb.*

Acelaș înțeles ca la No. 5639.

5050 * A dà busna ca chiorul.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

A se repeși de-odată.

5051 * \triangle A dà de-a dreptul ca jupânesa (baba) cea chioră.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Vezi *Orb.*

Acelaș înțeles ca la No. 5050.

5052 A dà chiorii unii peste alții.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 301 & 312; *Conv. Liter.* XII p. 27.

Vezi *Chioris, Orb, Orbis.*

¹⁾ Fericiti cei chiorii in țera orbilor.

²⁾ Un chior e cocos in coș printre cei orbi.

A se lovî unul de altul din iuțelă.

«Dar ce ai pățit, mă pahonțule, de te-ai sculat cu nóptea în cap, și faci așa larmă, ășeră ómenii boerului, cari *daă chïori* unul peste altul, de par'că aveaă orbul găinilor.» — I. CREANGĂ, p. 304.

A CHÏORIÎ

Veđi *Chïor, Găină*.

5053 De pré mult ce mă iubesc
Ca cocoșul mă chïorésce.

A. PANN, II, p. 159.—HINȚESCU,
p. 113.

Despre cei care nu ne iubesc.

5054 * Δ N'are cu ce chïori un șórece.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Se ăice de omul sêrac. Veđi No. 2537 b.

5055 * A chïori pre cine-va.

A 'l înșelă, a susține un ne-adevêr bătător la ochi.

CHÏORIȘ

5056 A dă chïoriș unii peste alții.

V. ALEXANDRI, *Proșă*, p. 145.

Veđi *Chïor, Orb*.

Acelaș înțeles ca la No 5052.

CHIOT

5057 * Δ Un chiot la dël și unul la vale.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

A dă cui-va un chiot la dël și unul la vale, însemnăză a nu' l rêsplăti cu nimic pentru serviciile făcute.

CHIP

Veđi *Frumos*.

A CHIȘCA

Veđi a *Pișcă*.

CHIŪ

Veđi *Di*.✓ 5058 * \triangle Cu chiŭ, cu vai.

FR. DAMÉ, IV, p. 208.

Adică cu mare grăutate și după multe necesuri.

✓ 5059 * \triangle A fi de chiŭ și vai.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A fi trăit rău, mai mult bolnav.

✓ 5060 * \triangle A fi trăit mai mult cu chiŭ și vai.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Mai mult bolnav ori bătut.

A SE CÎOCNÎ

5061 A se cîocni.

LAZAR ȘĂINEANU, *Dict.* p. 175.

A se îmbătă.

CÎOCNIT

5062 * Cîocnit.

LAZAR ȘĂINEANU, *Dict.* p. 175.

1° Nebun, care nu e în toate mințile.

2° Amețit de vin.

CÎUL

5063 * A scăpa cîul.

FR. DAMÉ, I, p. 273.

A scăpa cu greutate și cu óre-care pagubă, dintr'o mare pri-mejdie.

CÎUMĂ

Veđi *Mumă*.

5064 Cîuma, fuga.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108

La cîumă să fugi (GOLESCU) căci este singurul mijloc de a scăpa de această bôlă.

5065 * A fugi ca de ciumă.

A. PANN, II, p. 99.

Ca de ciumă fugi, și nu se mai întorče.

IORD. GOJESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 186.

A fugi de ôre-ce repede și cu frica în sîn.

Fuir comme la peste.

Prov. Franc.

5066 * Par' că eră bolnav de ciumă.

I. CREANGĂ, *Pop.* p. 73.

Toți fug de dînsul.

«Ba, de la o vreme în cöce, uritul îi mîncă și mai tare, căci țipenie de om nu le deschideà ușa: *par'că eraî bolnavî de ciumă*, sîrmanit. — I. CREANGĂ,

5067 * Δ L'a fêtat ciuma.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 36.

Se ñice de omul rîu și dușmănos.

5068 * Δ A fi (ca o) ciumă.

Gr. JIFESCU, *Opinc.* p. 56. —
LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 169.

* Δ *A fi ca ciuma.*

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea.*

1° Urit.

2° Imbrăcat rîu. — J. *Vâlcea.*

3° Rîu.

CÎUMAT

5069 * Δ Staî ca ciumații.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Corurlui.*

Acelaș înțeles ca la No. 5036.

Vivre comme des pestiférés.

Prov. Franc.

CÎUNG

Veđi *Dumneđeu, Vin.*

5070 * \triangle Ciung nu sunt, olog nu sunt.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 135; II, p. 88. — HINȚESCU, p. 35. — M. STĂNCEANU, *în. c. Pîria, J. Mehedintzi.* — I. MARINESCU, *în. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

1° Să ȋice de multe ori despre cei cu dorința de a se îmbogăți dar cari nu pot, lipsindu-le mijloucele trebuincioase.

2° Să ieà ca rãspuns când, unui om cam ne-ascultãtor, i se se ȋice cã are sã 'i mERGã rEũ într'o afacere.

A CÎUPI

5071 * \triangle Nu mi-ar pãrE rEũ, când m'ar ciupi o ciorã cu plisc; da mE ciupesce una fãrã plisc.

E. I. PATRICIU, *în. c. Smulți, J. Covurluiã.*

* \triangle Nu mE-ar fi ciuda sã mE ciupESCã o ciorã cu plisc, dar așA tu!

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bãrlad, J. Tutova.*

Când unul mãi rEũ ca tine vrE sã te mustreze.

CLĂBUC

5072 * \triangle A face clăbuc (clăbuci) la gurã.

I. TEODORESCU & M. LUPESCU, *în. J. Suciava.* — FR. DAMÈ, I, p. 256.

Despre cei cãrora nu le mãi tace gura.

CLIPĂ

5073 * Intr'o clipã (de ochiũ).

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 103 & 140.

VeđI ClipEã, a Clipi,
a se Șterge.

Adicã repede, într'un interval scurt de timp.

5074 Din clipã în clipã.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 341.

Dintr'un cEs într'altul, la fie-ce minut.

«AȘTEPTã mORTEA din clipã în clipã. — P. ISPIRESCU.

CLIPÉLĂ

5075 Ca clipéla ochilor.

Pravila de la Govora, p. 93.*Cât clipala ochiului.*NIC. MUSTE, *Letop. Mold.*, III,
p. 68.*In clipala ochiului.*DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 113.*Intr'o clipélă de ochi.*P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 340.Vezi *Bătăie, Clipă, a Clipi,*
a se Frecă, a se Șterge,
a Stringe.

Acelaș înțeles ca la No. 5073.

*En un clin d'oeil.**Prov. Franc.**E un alzame y quitame esas najas.* ¹⁾*Prov. Span.*

A CLIPÎ

5076 * Cât ai clipi (clípesci) (din ochi)

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 166 & 287;
Rev. Ist. II, p. 145.— H. D. ENESCU,
Inv. c. Zamostea, J. Dorohoiu. — Ion
AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 137.Vezi *Bătăie, Clipă, Clipélă,*
a se Frecă, a se Șterge,
a Stringe.

1° Cât de puțin.

«Și precum tu nu m'ai deslipit de lângă tine, *nicî cât ai clipi din ochi,*
așa și eu nu mă voi deslipi de tine . . .» — P. ISPIRESCU, p. 287.

2° Repede, într'un scurt interval de timp.

A CLOTORI

5077 Clotorește, apoi varsă.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 242.Vezi *Gură.*

Pentru cei lăudăroși, cari multe vorbesc și pré puțin fac.

1) Intr'un riedică-mi și du-mi aste paie.

«Acésta iaste pentru acei carii când stău a grâl te teâ o spaimă dâ ascultat, și gândesci că Dumneđeû scie ce nu ar puté face, și cum sânt de vrednici; iarâ când vin la lucru, se împlinesce vorba: *clotoresce, apă varsâ.*»
— DIM. TICHINDEAL.

COCOȘĂ

5078 * Δ A sunâ cui-va cocoșa.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 758. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

A 'l bate bine la spate.

A SE COCOȘĂ

5079 * Δ Tot așa, tot așa,
Până mi te-î cocoșâ.

IORD. GOLESCU, *Mss* II, p. 69. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Arată cea né-contentită și tot dâ un fel urmare (GOLESCU).

COCOȘAT

Vedî *Insărcinat.*

5080 Ca cel cocoșat, pururea încîrcat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem* p. 60.

Adică să plécâ sarcineî.

COPILĂRIE

5081 Omul în copilărie,
Lesne 'nvață ori-ce fie.

A. PANN, II, p. 3. — HINȚESCU, p. 133.

Ne îndémnâ a silî copiii la învătăturâ, căci mai târziû va fi de géba.

5082 A veni în dóga copilăriei.

A. PANN, II, p. 146. — HINȚESCU, p. 38 — I. IONESCU, *Cart. Cit.*

Vedî *Copil, Dógâ.*

Despre omul a a căruî minte e slăbitâ prin vîrstâ.

A CRESCE

5083 * Δ Are să mai crească.

E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Se ȳice pentru omul lesne creȳetor.

A CUFUNDĂ

5084 * Δ Vede pe om cĂ 'i dĂ apa ȳn gură și el il mĂi cufundă.

E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Veȳi *Undă.*

Despre cei carȳ nu te ajutĂ la nevoi sĂu ȳn primejdii.

A SE CULCA

Veȳi a *Asterne, Cap. XVII, Găină, Ne-măncat, Pod, SĂră, Urechie.*

5085 SĂ ne culcĂm doi și sĂ ne sculĂm trei.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 66.*

* Δ *SĂ se culce doi și sĂ se scĂle trei.*

M STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

* Δ *SĂ culcĂ doi și sĂ scĂlĂ trei.*

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

1° SĂ ȳice ca o urare cĂtre cei cĂsĂtoriți (GOLESCU).

2° Se ȳice ca glumĂ la doi tineri carȳ nasc un copil.— J. Argeș.

5086 * Δ Omul se culcĂ unde 'i mĂle.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. BĂrlad, J. Tutova.*

Fie-ce om alĂrgĂ unde i se pare mĂi bine.

CULCARE

5087 * La culcare, fatĂ mare, lasĂ baba sĂ mĂi tĂrcĂ.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Veȳi *Noră.*

SĂ ȳice, ȳn bĂtae de joc, celor tineri carȳ se dau de osteniți, cĂnd alȳii, mĂi bĂtrĂni, muncesc fĂrĂ a se mĂi plĂnge.

CUVÎNT

Vezi Ban, Cap. XXI, c. Cuvînt, Friguri, Miere, Răspuns.

5088 * Δ Cuvîntul bun unge,
Și cel rău împunge.

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea*,
J. Dorohoiu.

*Cuvintele cele bune ung,
În ră cele rele 'mpung.*

BARONZI, p. 61.—HINȚESCU, p. 42.

Vezi Vorbă.

Să nu fim răi de gură căci, precum ține Solomon XVI, 24:
Fagur de miere sunt vorbele plăcute.

5089 Cuvîntul întâiu să 'l cîoplești, apoi să 'l arăți.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 104.

Adică întâiu să te socotesci, apoi să grăiesci (GOLESCU).

5090 * Δ Cuvîntul la cel viclen ca undița la pescar.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 62.—HINȚESCU, p. 42.—M. STĂN-
CEANU, *înv. c. Piria, J. Mehedinți.*
—I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-
Jos, J. Argeș.*

Vorbele celui viclen sunt înșelătoare și pentru dînsul se ade-
veresce cuvîntul Frances: *la parole a été donnée à l'homme
pour déguiser sa pensée.*

5094 Trântesce cuvîntul tronc
Ca cloșca când face clonc.

A. PANN, I, p. 4. — HINȚESCU,
p. 42.

Se ține la vorbe ne-potrivite.

5092 * Δ Cuvîntul e ca vîntul.

BARONZI, p. 57. — M. STĂNCEANU,
înv. c. Piria, J. Mehedinți. — I.
MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos,*
J. Argeș.

*Cuvîntul e ca vîntul, nu se ajunge nici cu ar-
măsarul, nici cu ogarul.*

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 5; I,
p. 21. — HINȚESCU, p. 42.

*Cuvîntul s'ă duce iute ca vîntul, și nu 'l măi
poți ajunge nici cu ogarul, nici cu armăsarul.*

A. PANN, *Archir*, p. 8.

Se ȃice c'and un om a vorbit de r'eu pre cine-va și s'a auȃit.
Ne învaȃă s'ă ne p'azim gura c'ăci, precum ȃice Iov. IV, 2: *cine
p'ote opr'i cuvîntul?*

Semel emissum volat irrevocabile verbum ¹⁾.

HORAȃIU.

Il paroli j'én d'aria ²⁾.

Prov. Parma.

Les paroles et la plume, le vent les emporte.

Prov. Franc.

Ein Wort ist ein Hauch, ein Hauch ist Wind ³⁾.

Prov. Germ.

Woorden zijn wind ⁴⁾.

Prov. Olandez.

5093 P'ă unde ne ieșe cuvîntul, p'acolo o s'ă ne i'ésă și
sufletul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 56.

* Δ *Pe unde ese cuvîntul, ese și sufletul.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 146; III, p. 118. — HINȃESCU, p. 43. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 180. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș. — M. ST'ANCEANU, *inv. c. P'ir'a*, J. Mehedinȃi.

* Δ *P'ă unde i'ésă cuvîntu, i'ésă și sufletu.*

T. B'AL'ȘEL, *inv. J. V'âlcea.*

Veȃi *Vorbă.*

Ne învaȃă s'ă nu sc'otem vorbe rele ȃin gur'ă, c'ă p'ă unde ieșe
vorba, p'acolo va iși și sufletul, și ca s'ă ne mărturisim gre-
salele, ar'et'and adev'erul (GOLESCU).

Se ȃice măi ales c'and cine-va nu se ține de vorb'ă, și cam
m'inte, saũ chiar jur'ă str'imb.

«Cine va jur'ă pe Dumneȃeu str'imb, acela s'ă nu g'and'esc'ă c'ă'l va ult'ă.»

Prov. MATEI BASARAB, p. 254.

1) Odat'ă sloboȃit cuvîntul sb'or'ă f'ără a măi put'ă fi opr'it.

2) Cuvintele sunt v'înt.

3) O vorb'ă este o suflare, o suflare e v'înt.

4) Cuvintele sunt v'înt.

5094 Puține cuvinte și ispravă mai bună.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 243.

Faptă iară nu vorbe.

5095 * Δ Omul nu se bate cu bătăla ci cu cuvîntul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 135. —
M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Me-*
hedinți. — I. MARINESCU, *inv. c.*
Bradu-de-Jos, J. Argeș.

Vezi *Bătă.*

Sé ȕice când cine-va vrea să facă un lucru cu sila, prin bătaie.

5096 Cine de cuvînt nu înțelege, nici de ciomege.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 95; II,
p. 57. — HINȚESCU, p. 42.

* Δ Cine nu înțelege de cuvînt, nici de ciomag.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 153.
— II. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*
J. Dorohoi. — I. MARINESCU, *inv. c.*
Bradu-de-Jos, J. Argeș. — M. STĂN-

Cine nu ascultă de cuvînt, nu ascultă nici de
bătaie.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 916.

Pentru cel îndărătnic și ne-ascultător.

5097 Cine de cuvînt nu ieă, de falangă peștin ieă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.

Adică pe cei ne-înțelegetori cu pedepsa ei putem înțelepți
(GOLESCU).

5098 De multe ori, unde cuvîntul a isprăvi nu pôte, is-
prăvesce bătăla.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierog.* p. 326,

De multe ori ce nu se începe cu cuvîntul se
sfirșește cu bătăla.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 81.

Acelaș înțeles ca la No. 5097.

5099 Cuvîntul slobođit mai iute de cât fierul împănaț se
duce și pētra în fundul mării aruncată.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 54.

Veđi *Vorbă.*

Se ȕice când un om a vorbit de rēu pre altul și s'a auđit.
Ne invađă să punem strajă la gură.

5100 * \triangle Nu mulțimea cuvintelor umple dimerlia.

V. ALEXANDRI, & LASCAR ROSETI,
Mss.

Să ȃice celui vorbăreț și leneș, precum și celui care făgădu-
esce multe și nu se ține de cuvânt.

5101 * \triangle Câte cuvinte le ȃici, le vinȃi,
Și câte (tu) le auȃi, le prinȃi.

A. PANN, I, p. 171.— HINȚESCU,
p. 42.— M. STĂNCEANU, *inv. c. Pî-
ria*, J. Mehedintȃi.— I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.

Veȃi *Vorbă*.

1° Ce scii inveȃi pe alȃii, și ce nu scii afli de la cei mii în-
vȃȃi.

2° Tăcerea e mai bună de cât vorbă multă.

5102 Câte cuvinte le ȃici, le vinȃi,
Și câte nu le ȃici le cumperi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176.

Veȃi *Vorbă*.

Acelaș înȃeles ca la No. 5101.

5103 Din gură cuvint ese și se duce iară în vint.

A. PANN, *Moș Alb*, I, p. 5.

Când nu ni se ascultă vorbele, când nu se urmȃză sfaturile
date.

5104 Cuvintul cel mai dulce,
La 'ntristare lȃc aduce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 242.

Arată mângăierea cuvintului dulce la întristare.

5105 Cuvintul mângăios la întristare este ca numele dof-
torului la zăcare.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 267

Acelaș înȃeles ca la No. 5104.

5106 * \square Cuvintul e de argint, tăcerea de aur.

Dr MAWR, p. 74.— I. ARBORE,
ing. J. Buzȃu.

Veȃi *Tăcere*.

A vorbii e bine, a tăce e și mai bine.

Acȃstă ȃicere tinde a intră în limbă, înlocuind vechiul pro-
verb: *tăcerea e de aur*.

Le parole est d'argent et le silence est d'or.

Prov. Franc.

5107 Cuvîntul împotrivă sabia ascute, eră răspunderea
lină frânge mânia.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 242.

Mai mult dobândim prin vorbe dulci și liniștite, și precum
dice înțeleptul Solomon, Cap. XV § 1: *urgia p'erde și pre ceî
înțelepți; eră răspunsul cucernic întorce mânia, și cuvîntul
aspru aprinde urgia.*—BIBLIA, 1688.

5108 * Ca cuvîntul din poveste
Înainte mult mai este.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 216.—I. C.
FUNDESCU, *Basm.* p. 36.

*Ca cuvîntul din poveste,
D'acî-inainte se gătesce.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 321.

Adică departe; arată un drum mare care trebuie făcut.

«Și merse cu toți, merse *ca cuvîntul din poveste ce d'aci înainte se
gătesce*, și pe unde ajungea întrebă de împăratul Stririlor.»—P. ISPIRESCU.

5109 * Cuvînt rîțezat.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 184.

Veđi Vorbă.

Adică ca să curmăm vorba, fără altă vorbă, *en un mot.*

«Scî, *cuvînt rîțezat!* noi țî-om dă nici ce voesci tu, nici cât țî puté
duce, dar țî-om dă din binele nostru.»—ION AL LUI SBIERA.

5110 A lăsă fără cuvînt.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 916.

A 'l face să nu mai aibă ce să dică.

5111 * A nu se lăsă de cuvînt.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 140.

A țîne cu țâric la ceea ce a țis, *ne pas en dénordre.*

5112 * A nu eși din cuvîntul (vorba) cui-va.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 139
& 145.

A face întoemăi cum i s'a poruncit.

5113 * Om de cuvînt.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 916.

* \triangle *De cuvînt.*

Care se ține de cuvîntul dat, ori și ce s'ar întîmplă.

5114 Te apuc de cuvînt.

B. P. HĂȘDEU, *Etym. Magn.* p. 1393.

Să nu uiți ce spui; să te ții de vorbă.

5115 * A 'i tăiă (luă) cuvîntul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 916.—
P. ISPIRESCU, p. 23.

Veđi *Miere*.

A 'l opri de a vorbi, *lui couper la parole*.

5116 A bate cu cuvintele.

ENACHI KOGĂLNICEANU, III, p. 284.
— B. P. HĂȘDEU, *Etym. Magn.*
p. 2669.

A luă socotélă, a cere sama cu asprime.

Și vor să ne amărăscă,
Pentru Țara Românescă.
Bătënd cu cuvintele
Ce am făcut cu pungele?

ENACHI KOGĂLNICEANU.

5117 * Cu un cuvînt subțire.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 32;
Opinc. p. 106.

Adică pe de departe, într'un mod mai fin, mai delicat.

DE DESUBT

5118 * Când eü de-desubt, când el d'asupra.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 24. —
T. SPERANȚIA, I, p. 209—210. —
ISPIRESCU, *Snöve*, p. 33—35. — D.
STĂNCESCU, *Alte Basme*, p. 121.

Când unul a fost bătut și, fără ca să pötă întörce loviturile pre care le-a primit, se laudă că el a trântit pe adversar.

A sărit la bătălie,
Și 'ncepurăm amîndoi
Să ne batem între noi.
Ne bușeam și ne trânteam,
Inșă eü il dovedeam:
Când desubtu'i nîmeream
Când de-asupră'mi il zăream!
Cât e vorbă de bătae,
Dömnec, ce mai hărmlăe.

T. SPERANȚIA.

5118_b * Și pri asupra aroș, ș'di pri ghios țir. ¹⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Acelaș înțeles ca la No. 873.

A SE DEPĂRTĂ

Veți Vorbă.

A DEȘTEPTĂ

Veți Clopot.

DI

Veți Ață, *Cap. I c. Di, Mână,*
a Muri, Noroc, Popă.

5119 * [△] Are ȃile grămădite.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

*Avu ȃile grămădite,
Cât carul cu patru vite.*

A. PANN, III, p. 141.

Veți No. 96.

Să ȃice:

^{1°} Despre cei cari ajung la adînci bătrînețe și sunt priviți ca o sarcină pentru acei cari îngrijesc de dînșii.

^{2°} Când unul, prin minune, a scăpat de o nenorocire.

5120 * [△] A avé ȃile câte burueni.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

* *A avé ȃile (multe).*

Acelaș înțeles ca la No. 5119 § 2.

5121 Nisce ȃile amărite,
Necăjite și țirite.

A. PANN, II, p. 160.

* [△] *Nisce ȃile fripte și amărite.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se ȃice despre ómenii vecinic ne-norociți.

¹⁾ Și d'asupra roș, și de desubt puzderie.

5122 * Δ Dilele omului
Sunt ca flórea câmpului.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 305.
IARNIK-BĂRSEANU, *Poes. Pop.* p.
148.

* *Omul (e) ca ierba (dilele lui ca flórea câmpului).*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 362.

Veđi *Om*.

Arată cât de scurtă și plăpândă este vieța omului.

Dilele omului
Sunt ca flórea câmpului;
Diminéța înflorește,
Peste ăi se vestejesce,
Și spre séră nu mai este.

Poes. Pop.

Origina acestei đicere trebuie căutată în Biblie:

Omul ca ierba sunt dilele lui, ca flórea câmpului așa va înflori, un vînt trece . . . — PSALM. CIII, 15. 16.

Dilele omului sunt ca ierba ce crește, ce diminéța înflorește, și crește, déră séră se vestejesce și sécă.

PSALM. XC, 6. — ISAIA, XL, 6.

5123 * Dilele omului sunt numérate.

I. ARBORE, *ing. J. Buzéu.*

Acelaș înțeles ca la No. 5122 cu o nuanță fatalistă.

5124 * \wedge Dilele omului numai Dumneđeú le scie.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Omul nu scie cât va trăi și când va muri. A se vedé în poeziile Dómnei Elena Sevastos, p. 61: *De când nu scie omul césul morții.*

5125 * Δ I s'a mai pus điua de mâne.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smuți, J. Covurluiú.*

Când unul, ca prin minune, a scăpat de o primejdie, de o ne-norocire.

5126 Dilele lui cele sfirșite.

MIRON COSTIN, *Letop. Mold. I*
p. 263.

Ii sosise césul morții.

«Eră pre Vasile Stroici il ertase Ștefan-Vodă; numai, învățase pre Nicoriță armașul să 'l ducă să vadă peirea celor-l-alți, ca să 'i hie grijă mai pre urmă de mörte. Că eră om tânăr Stroici, și din casă mai vechiü și cinsteș de cât tóte casele din țeră. Ce, *șilele lui cele sfirșite*, cum ăice cuvîntul, vędënd că merge la perire, și nu 'i spune Armașul povestea, s'aü apucat de sabia unui dărăban să möră cu rescumpărare, că eră om de firea lui inimos.» — MIRON COSTIN.

5127 A incurcă șilele cui-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 216.

A nu 'i fi de nici un foios, a l' stinjenli.

«D'apoi de ce mi l'a dat tata de-acasă? Numai de vrednicia lui, ăice spânul; căci alt-fel nu 'l mai luam după mine *ca să 'mi incurce șilele.*» — I. CREANGĂ.

5128 *△ A 'i face șile fripte.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 38.— E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Cœurului.*— GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

A 'l necăji, a 'l zori de a face ce-va, a nu 'i dă pace. Veđi No. 108.

5129 *△ A 'i face șile amare.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Acelaș înțeles ca la No. 5128.

5130 * A 'i sorbi (măncă) șilele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A prăpădi pre cine-va.

5131 * A 'i pândi șilele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A așteptă césul prielnic pentru a 'i face reü, pentru a 'l omori.

5132 * N'a avut șile.

Veđi *Popă.*

Se ăice despre un om care a murit cu tóte îngrijirile cari i s'aü dat. Vehi 5586.

A ăICE

Veđi *Cămașă, Drac, Miere, Om, Popă, Plăcintă, Vorbă.*

5133 *△ De voiü ăice, vorbă se face; de nu voiü ăice, veniu se face.

Veđi *a Grăi.*

A. PANN, I, p. 14.— M. STĂNCĂNU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Un lucru spus înainte de a se pune în fapt, pare că este un făcut să rămână vorbă zadarnică. De nu se va spune ca un venin rămâne în inima noastră.

Stoileesem sîoz olur, stoilemesem dert olur. ¹⁾

Prov. Turc.

5134 Eū dîceanz, eū auđiam.

V. ALEXANDRI, *Pros.* p. 11. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 379.

* \triangle *Eū spun, eū aud.*

M. MOVILĂ, c. *Movileni*, J. *Covurluii*. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*. — M. STĂNCĂȘANU, *inv. c. Pîria*, J. *Mehedinți*. — GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 63.

* *Eū dzîc, eū avdu.* ²⁾

I. GHICU, *prof. c. Abela*, *Turcia*, *Aminciu*, *Epîr*.

Sē dîce cînd vorbim și nimene nu ne ascultă, cînd dăm poruncî să se facă un lucru și rămâne lucrul ne-făcut.

5135 * \triangle Pîná să dîcá : «Boū bréz»
Vine sórele l'amîiaz.

A. PANN, I, p. 96. — HINȚESCU, p. 18. — B. P. HĂȘDEŪ, *Etyrn. Magn.* p. 1069. — M. STĂNCĂȘANU, *inv. c. Pîria*, J. *Mehedinți*. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*.

Se dîce despre omul nerod, bilbiit, gîngav saū, cum dîce D-I Hășdeū, despre ómenii ceî molăi la faptă saū la vorbă.

Sē povestescē cā în timpul cînd alte nēmuri străine, ne copleșeău, haiducii noștri, și mai ales Tudor Vladimirescu, prin câte-va dîceri grele ca :

Reteveî de teî, pe miriște de meî.

Nu e anevoîe a dîce boū bréz bîrlobréz, dar e anevoîe a dîrlobîrlobrezi dîrlobîrlobrezitura din oile dîrlobîrlobrezênului.

puneău la probă pe străinii care le cădeău în mână ca să 'i deosibescă de adeverații Români. Aceștia le pronunțău ușor, pe cînd Grecii saū alte nēmuri străine, nici în ruptul capului nu le puteău dîce.

¹⁾ Spunēnd se face vorbă, ne-spunēnd se face venin (supărare).

²⁾ Eū dîc, eū aud.

5436 * Cât ai ȃice meiũ.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, p. 75, 131, 163. — G. POBORAN, *inst. c. Statina*, J. *Olt*

Cât ai ȃice mĩaũ.

LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 345. — N. POPESCU, 1883, p. 17.

Cât ai ȃice: cîrc, Frangoleo!

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 606 & 844,

Cîrc, Frangoleo!

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 844 & 1000.

Veđi *Meiũ.*

Adicã într'o clipã, într'un scurt interval de timp.

«Vorba ceea: *Cîrc Frangoleo!*... huștluluc... s'o dus.» — *Arvinte și Pepelea*, p. 884.

5437 * A nu mai ȃice (fãrã sã ȃicã) nici pis.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 161, 255, 347. — G. POBORAN, *inst. c. Statina*, J. *Olt*.

A nu ȃice (spune) nici (și) mîrc.

ION AL LUI ȘBIEREA, *Pov.* p. 20. — N. BOGDAN, *Nuvele.* — FR. DAME, III, p. 52.

A nu ȃice nici cîrc.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 201. — N. POPESCU, *Calend.* 1875, p. 37. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 13.

A nu mai ȃice nici blãũ.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 277.

A tãce cu desãvîrșire, și mai ales de fricã.

«Ai cãlcat învotãla și acum nu ai sã 'mi spuĩ nici mîrc.» — ION AL LUI ȘBIEREA.

5438 * Δ Nu'ĩ ȃice nimenea nici: dã-te mai în-colo.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulđi, J. Covurluiũ.*

E lãsat în voĩea lui.

5439 Δ ȃi, pãnã nu 'ți ȃic.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 23.

* \triangle *Ți-mă, ca să nu'ți Țic.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist* III, p. 160.
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*,
J. Argeș.

Ți, să nu 'ți Țic eă.

HINȚESCU, p. 45.

* \triangle *Ți-mă, să nu 'ți Țic.*

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J.
Mehedinți.

* \triangle *Ți-mă, să nu 'ți Țic.*

AVRAM CORCEA, *paroh, ori. ort.*
c. Coșteiu, Banat.

* *Ți, să nu 'ți Țic.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

Vezi *Chel, Gușal*,
Nume, Slut.

Să Țice pentru cei ce apucă mai nainte de ne mustreză, la câte trebuie noi pe ei să 'i muștrăm (GOLESCU).

5140 * Lasă să Țică el, numai eă să nu Țic.

Maxima ômenilor chibzuiți și prudenti.

5141 * Ai tot Țis până ai repus.

G. POBOHAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt

Ai tot Țis până ai murit și nu te-a ascultat nimene. Pentru cei ne-ascultători.

5142 * \triangle Ții pe nume, să ti 'l spuiă.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova

Când nu ne reamintim un lucru.

5143 Carle tot zice, niș nu face. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*. I.
p. 11.

Se Țice despre cel lăudăros și leneș. Corespunde proverbului Daco-Român: *vorbă multă și trebă puțină.*

¹⁾ Cara tot Țice, nimic nu face.

5144 * Țis și făcut.

Arată repede executare a poruncei dată, și cum Țice Francesul *aussitôt dit, aussitôt fait*.

5145 Va-n dȚiȚi ună, vu-Ți dȚic două. ¹⁾

PER. PAPAHAȚI, *Zweit. Jahr. II*, p. 178.

Să te porȚi cu alȚii, cum se porȚă și ei cu tine.

Wie du mir, so ich dir. ²⁾

Prov. Germ.

5146 * Eū Țic una, el Țice două.

G. POBOBAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Pentru cel îndărătnic, care nu vré să se lase.

5146b * Eū Ți dȚic alfa, tine nȚi dȚiȚi vita. ³⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Perivolți, Epir.*

Când unul spune una și altul alta.

5147 * Δ Una Țice (ș')alta face.

G. I. MUNTEANU, p. 122.—S. FL. MARIAN, *Ornit. I*, p. 389.—*Semin. Buc. cl. VIII, prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.*

Se Țice pentru cel care nu se Ține de cuvântul dat, care Ține pe altul de rău că a făcut ôre-ce și la rindul său nu se porȚă mai bine.

5148 * Δ Ia mai dȚii!

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Fă înainte de ce te-ai apucat.

5149 * Δ Țic dece, tu taie una.

E. I. PATRICIU, *inv. c. SmulȚi, J. Covurluiă.*

Daca nu vréi să primesci tot ce 'Ți spun cū, recunósce cel puȚin că, în mare parte, am dreptate.

A DORMI

VedȚi a *Asterne, Beiu, a Căscă, Cap. XXI, c. Dormire, a Face, GriȚă, Iepure, Leu, a Măncă, Mumă, Pat, Sfânt, Somn.*

¹⁾ ImȚi ȚicȚi una, i-Ți Țic două.

²⁾ Cum Țu mie, așa eū Ție.

³⁾ Eū Ți Țic alfa, tu 'mi ȚicȚi vita.

5150 * Δ Nu dorm toți câți au ochii închiși.

G. MUNTEANU, p. 151.—HINȚESCU,
p. 47.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pî-
ria, J. Mehedinți.*

1° Se țice despre omul nerod și, cum se mai țice, adormit.

2° Alții de și culcați dorm într'adevăr, însă își au lucrurile
în așa fel aședate în cât trebile le merg.—J, *Mehedinți.*

Tel a les yeux fermés qui ne dort pas.

Prov. Franc.

Sie schlafen nicht Alle, die mit der Nase schmauben. 1)

Prov. Germ.

De sove ei Alle, som lukke Øinene. 2)

Prov. Danez.

5151 Când țice că dórme, când țice că curu 'l dóre.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 34*

Sé țice pentru cei ce găsesc felurimi dē pricinī ca să nu
muncescă. (GOLESCU).

5152 Δ * Cel ce dórme rămâne cu dinții la stele.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea,
J. Dorohoi.*

Cine nu muncesce nu are ce mână.

A renard endormi, ne vient bien ni profit.

Prov. Franc.

Chi dormi, non piglia pesci. 3)

Prov. Ital.

5153 • Cine dórme, nu-ī e fóme.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 83.*

Veți a Mână.

1° Adică cel orb la minte, nu simte (GOLESCU).

2° Cine dórme se îngrășă ca și când ar mână.

Qui dort, dine.

Prov. Franc.

5154 Cine dórme pē pământ, n'are frică să cađă, când se
intórce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 83.*

1) Nu dorm toți, cari ronfăie.

2) Nu dorm toți, cari închid ochii.

3) Cine dórme, nu prinde pesce.

Adică cel sărac, când i se întâmplă vre-o nenorocire, n'are ce mai scăpătă (GOLESCU).

5155 *△ Cine dörme mult, trăește puțin.

IDEM. *Calend. Rom.* 1892. — I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J.
Mehedinți. — *S. min. Buc. cl. VII*,
prof. P. GĂRROVICEANU

Somnul e ca și mörtea. Se ȃice celui leneș, cine nu muncesce piere mai dă grabă.

5156 Ce mi-ești bui, ce mi-ești bun, dacă dörmi în cur!

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 77.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 148.

*
Ce mi-ești bun dacă dörmi în cur!

I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman.

Se ȃice pentru cei nevoiași (GOLESCU).

5157 Când dörmi, să dörmi iepuresce,
C'atunci tóte ȃți sporesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 446.

Veȃi Iepure.

Să fim în tot dēuna cu gândul la treburile nóstre.

5158 Cine dörme cu undița în mână, fuge peșcele din mână.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 83.

Carle dörme, nu cacea ribe. 1)

FR. MILKOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 9.

Adică cine nu priveghēză, pierde ceea ce are (GOLESCU).

Qui dormit, non piscat. 2)

Prov. Sard.

Chi dörme, nun pija pesce. 3)

Prov. Romagn.

5159 Carle dörme, li se mizaē. 4)

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 9.

Veȃi Somn.

Omul muncitor își îndeplinesce gândurile, iar cel leneș numai cu visuri se alege.

1) Cine dörme, nu vinēză-pesce.

2) Cine dörme, nu pescuesce.

3) Cine dörme, nu prinde peșce.

4) Cine dörme, viseză.

5160 *[△] Când dorme și pământul sub om.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 264. — T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Arată o liniște, o tăcere desăvîrșită.

«In dorii de ziua când somnul e mai dulce, *de dorme și pământul sub om.*» — I. CREANGĂ.

5161 *[△] Dorm apele.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 5160.

5162 *[△] A dormi butie (bute).

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 90. — BARONZI, p. 43. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 163

Adică foarte greu, și se dice pentru cei adormiți (GOLESCU).

5163 *[△] A dormi (ca un) buștén.

A. PANN. — G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* — FR. DAMÉ, I, p. 171.

Acelaș înțeles ca la No. 5162.

5164 *[△] A adormi butuc.

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni*, J. *Suciava*. — FR. DAMÉ, I, p. 171.

Acelaș înțeles ca la No. 5163.

5165 *[△] A adormi lemn.

FR. DAMÉ, II, p. 273.

Acelaș înțeles ca la No. 5164.

5166 *[△] A dormi blană.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 5165.

5167 *[△] A dormi mort.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*, J. *Tutova*.

Acelaș înțeles ca la No. 5166.

5168 A dormi bumben.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfât.* p. 87; *Lcg.* p. 377. — FR. DAMÉ, I, p. 166.

Acelaș înțeles ca la No. 5167.

5169 * \triangle A dormi dus.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pivra, J. Mehedinți*. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 97. — P. IȘPIRESCU, *Lej.* p. 20.

Acelaș înțeles ca la No. 5168.

5170 * \triangle A dormi să faci bureți la cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 5169.

5171 * \triangle A dormi obișlă.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pivra, J. Mehedinți*.

5172 * \triangle A dormi pierdut.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pivra, J. Mehedinți*.

Acelaș înțeles ca la No. 5171.

5173 * \triangle A dormi să faci mușiți la gură.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 5172.

5174 * \triangle A dormi deștept.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pivra, J. Mehedinți*.

Se dice de omul zăpăcit, zănat.

5175 * \triangle A dormi d'âl lung.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci J. Vâlcea*.

A fi murit.

5176 * \triangle A dormi de totă ispravă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 5175.

5177 * \triangle A dormi să nu se mai scole.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 5176.

Dormirei d'âl lung, dormirei de totă isprava, dormirei să nu te mai scoli, sunt blesteme populare, la adresa celor ce dorm în afară de vreme.

5178 * Δ A dormi să dai în nebunie.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vălcșa.*

A dormi mult fără sémă.

A DORMITĂ

5179 De și biet n'a dormitat,
Dar târziu s'a deșteptat.

A. PANN, II, p. 68. — HINȚESCU,
p. 14.

Se ȳice despre acei cari, sau din prostie sau din altă pricină se apucă pré târziu de o trébă, cam pe la spartul tîrgului.

5180 Șede, dormiteză
Și deștept viséză.

A. PANN, III, p. 155. — HINȚESCU,
p. 173.

Se ȳice de omul nerod din fire, sau ale căruî facultăți sunt slăbite printr'o vîrstă înaintată.

A SE DUCE

*Veđi Duluță, Mut, Pîrle, Săp-
tămână, a Vorbii.*

5181 Când tu te duceai, eū atunci veniam.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 36.

Se ȳice de către cei bătrâni către cei tineri, arătând mai buna sciință a lor (GOLESCU).

5182 * Δ Când se duce, par'că vine.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
G. P. SALVIU, *inv. c. Snuți, J.
Covurlui.*

Se ȳice de un leneș pe care 'l trimeți la trébă, și se duce încet, a-lene; precum și de cei lenoși cari se înșiră pe drum.

5183 M'ași duce, și'mi stă calea cruce.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1261.

A se îndoi, a fi ne-hotărit.

5184 * Δ Sculași de sărutași mîna moșu'tău, că se duce.

G. P. SALVIU, *inv. c. Snuți, J.
Covurlui.*

Se ȳice în glumă când, într'un mod ôre-care, dăm a înțelege, celor de față că ar fi bine să se ducă.

Ci-că odată un bun mehengiū se oploșise în gazdă la un om, și nu se mai gândea să plece. De aceea, într'o diminută, femeea începū a strigă ia băeți: «*Hai! sculați de sărutați mână moșu-tău, că se duce*».

5185 * △ Aci se duce, aci se'ntorce.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Aci spune una, aci alta.

5186 * S'a dus la păscut după viței, și s'a întors cu boboeci.

V. FORESCU, *c Folticenii J. Suceava*.

O femeie, rea de gură, a ȃis acest proverb vȃdȃnd douȃ femei ce se ducȃu tot-dȃuna ĩmpreunȃ, și sȃ ĩntorcȃu adese-orȃ pe la ĩnserate, a-casȃ. Ea a vrut sȃ ȃicȃ cȃ ele se ducȃu dupȃ bȃrbaȃi ca sȃ-ȃ pue la mȃnȃ, și sȃra se ĩntorcȃu cu pungile pline.— V. FORESCU.

5187 Sȃ te cam mai duci, bȃiete.

ION AL LUI SBIERA, *Pov. p. 272*.

Veȃi *Duluȃ, Pȃrte*.

Aratȃ o fugȃ repede.

«Ei ĩnsȃ, cum aȃ vȃdȃt pe Jidan ĩnșelat și ĩn cȃnci, aȃ și tulit'o la fugȃ și *sȃ te cam mai duci bȃiete*». — SBIERA.

5188 * △ Are pe dute 'ncolo.

E displȃcut, respingȃtor.

5189 * △ A se duce nouȃ anȃ de Dumineci.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Departa, de unde sȃ nu se mai ĩntȃrcȃ.

5190 * △ A se duce unde s'a gȃinat ciȃra 'ntȃi.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Acelaș ĩnȃeles ca la No. 5189.

5191 * △ A se duce la Mȃru-Roșu.

Acelaș ĩnȃeles ca la No. 5190.

Meru-Roșu, din basme, se aflȃ ĩn locuri fȃrte depȃrtate, grele de ajuns și primejdiȃse.

5194_b * S'duse lemnu, s'turnă școp ¹⁾

G. GHICU, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Prost s'a dus, și pros s'a întors. Pentru ceî carî, ducându-se la școlă, nu învață nimic.

A DURÉ

Vedî a Atinge, Cap, a Lovi,
a Usturâ.

5192 * [△] Unde-o dóre și unde-o légă!

V. FORESCU, *c. Păltiniș, J. Suciava*. — BARONZI, p. 9 — HINȚESCU, p. 47. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

Unde 'l dóre și unde 'l légă.

G. I. MUNTEANU, p. 122.

1° Se dîce când altă supërare avem și de alta ne cercetéză.

2° Când unul vorbesce ne-potrivit saū nu înțelege ce 'i spuî.

Acéstă dîcere se trage din obiceiul următor. Fetele, la Români, obicinuesc a merge în tot-déuna cu capul gol, și chiar în dîua cununiei își păstréză acest port. Insă a doua dî de nuntă după *masa cea mare*, șadică în dîua de *Uncrop*, urméză îm-brobodirea miresei, act care se numesce după localități *desgovire*, *desgovélă*, saū *invelire*. ²⁾ La o nuntă, un moșneag, mai glumeț vedînd la uncrop pe mirésă legată la cap, dîce către nuna cea mare vorba de mai sus, care a rēmas proverb.

De aci reîese că varianta dată de Munteanu este o aplicație greșită a dîcerii primitive.

5193 * [△] Fie-care (omul) sē légă unde 'l dóre.

A. PANN, *Elit.* 1889, p. 4; I, p. 7. — BARONZI, p. 57. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 382. — HINȚESCU, p. 88. — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 248. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.* — I. G. VALENTINEANU, p. 29. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.* — *Semin. Buc. Cl. VII prin P. GÂRBOVICĒNU, prof.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

¹⁾ Se duse lemn, sē 'nturnă bēț.

²⁾ A se vedé în Marian, Nuntă la Români p. 705 descrierea acestui obiceiū.

* \triangle *Pe cine 'l dore, légă.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

* *Omul s'legă în'l dore.* ¹⁾

D. A. MILESCU, *c. Gopești, Macedonia.*

* *Cathe un s'legă aclo în'l dore.* ²⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Perivolă, Epir*

Mi leg, în mi dore. ³⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zeit. Jahres. II, p. 160.*

1° Când cine-va lovesce vorbind, în ómenii greșiți, cel cu musca pe căciulă, daca e de față, numai de cât caută să se apere, adecă: *să légă unde 'l dore.*

2° Fie-care se intereséză mai mult de el de cât de altul.

Ognunu ratet sa runza sua. ⁴⁾

Prov. Sard.

Trage Ieder seinen Sack zur Mühle. ⁵⁾

Prov. Germ.

Hver hefur sin að binda sár. ⁶⁾

Prov. Danez.

5194 * \triangle *Fie-care pune mâna unde 'l dore.*

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P, GĂRBOVICEANU, prof.

Acelaș înjeles ca la No. 5193.

5195 *Pe cine 'l dore să 'i pese.*

A. PANN, II, p. 107.— HINȚESCU, p. 47.

Đice cel nepăsător de grijile, de nevoile saũ de durerile celor, l'altți.

5196 * \triangle *Fie-care scie unde 'l dore.*

AL. DUMITRESCU, *Galic. p. 117 & 134.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bėrlad, J. Tutora.*

¹⁾ Omul să légă unde îl dore.

²⁾ Fie-care se légă acolo unde 'l dore.

³⁾ Mě leg, unde mě dore.

⁴⁾ Fie-care își scarpină rila.

⁵⁾ Fie-care își duce sacu la móră.

⁶⁾ Fie-care își are rana lui de legat.

Mași tine scii în te dore. ¹⁾

ANDREIUL AL BAGAVŪ, *Cart. Aleg.*
p. 174.

Veđi *Cismă, Opineă.*

Nimeni, mai bine ca noi, nu cunoșce păsurile noastre. Veđi anecdotă raportată de Bagavu.

Chacun sent son mal.

Prov. Franc.

5197 * [△] Nu mă dore nici cefa trăgând, nici cörnele ținând.

I. VULCĂNESCU, *stud. c. Pelești,*
J. Dolj.

N'am habar.

5198 * [△] A duré în cur după urechi.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A nu'i pásă de nimic.

5199 Unde o dore, și de unde o apucă?

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 13.*

Veđi *Doctor.*

Să țiee când altă supărare avem, și de alta ne cercetéză, ca dohtorii de vînă (GOLESCU).

5200 * Când nu ti dore caplu s'nu 'l legi. ²⁾

D. DAN, *c. Nevesca, Macedonia.* —
META COSTANTIN, *c. Moloviște, Ma-*
cedonia.

Când face öre-ce fără ca să fie de trebuință.

5201 Unde nu te dore, nu te legi.

HINȚESCU, p. 47.

Acelaș înțeleș ca la No. 5193.

DURERE

Veđi *Bólă, Frumusețe, Cap.*
XIV, c. Durere.

DURÓRE

5202 Cine simte vr'o duróre
Pörtă flóre 'n legátóre.

BARONZI, p. 49. — HINȚESCU, p. 53.

Arată nepēsarea.

¹⁾ Numai tu scii unde te dore.

²⁾ Când nu te dore capul să nu'l legi.

A EȘI

Veți *Mort.*5203 * \triangle I-a eșit lupu înainte.E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

A dat norocul peste el.

5204 * Unde o eși să eșă.

A. PANN, III, p. 96.

Eșă unde o (va) eși.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 19.—
HINȚESCU, p. 54.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 378; *Leg. I, Edit.* 1872, p. 178.Veți a *Tunde.*

Dice acel care se hotărește a face un lucru, după multă șovăire, și vedând bine la ce se expune.

Alea jacta est. ¹⁾*Prov. Lat.*5205 * Ișit ca di tu loc. ²⁾D. DAN, *c. Nevesca, Maedonia.* —
XENOFONTE CAPSALE, *Pirlepe, Macedonia.*

Se șice de un om care e foarte slab, mai ales după o bătă.

A FACE

Veți a *Tăcé.*5206 * \triangle A făcut un mânz mort.E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Când unul se crede că a făcut ce-va, dar în realitate nu a făcut nimica.

5207 * \triangle Mă-sa l'a făcut dormind.I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piriă, J. Mehedinți.*¹⁾ Zarul este aruncat.²⁾ Eșit ca din loc.

Se țice:

1° De omul fără vieță și fără vlagă, leneș.

2° Unui om care moțae când alții staū de vorbă.

*Naquit un Dimanche ou fête,
Qui n'aime que besogne faite.*

Prov. Franc.

5208 * A nu fi făcut nóptea.

M. CANIAN, publ. J. Iași.

1° Trist. posac, posomorît.

2° Prost.

5209 * Δ A fi făcut pe ghietă.

A fi copil natural.

*M'a făcut mama pe ghietă
Ca să fiu și mai istetă*

5210 * Par'că e făcut în ȃi de post.

*Maior P. BUDIȘTEANU, Bucuresci,
J. Ilfov.*

Se țice de un om slab, pipernicit.

5211 * A fi făcut la luna nouă.

M. CANIAN, publ. J. Iași.

A fi lunatic.

5212 * Par'că e făcut Marțea

AL. MARTINEAN, Bucuresci, J. Ilfov.

Se țice de un om cu totul lipsit de noroc.

5213 * Δ Nu toți sunt făcuți într'o ȃi.

*ANDREI MARINESCU, inv. c. Hu-
mele, J. Argeș.*

Nu toți ómenii sunt la un fel, fie ca inteligență, fie ca apu-
cături.

FECĪORIE

5214 Feciōria cinstea fetei, cine-o pierde n'o mai vede.

IORD. GOLESCU, Mss. I, p. 239.

A FĒTĂ

5215 Δ Cum îl fētase mă-sa.

Adică gol, sărac.

«Rēmase întocmai *cum îl fētase mă-sa.*»

FĪERE

Veđi *Miere*.

FĪOR

Veđi *Os*.5216 * \triangle A bągă în flori pre cine-va.G. POBORAN, *inst. c. S'atina, J. Olt.*

A'l sperią.

A FLUERA

Veđi *Bisericiă, Butc.*5217 Face ce-va nerođesce
Și fluerând il privesce.A. PANN, I, p. 97. — HINȚESCU,
p. 32.

Se đice pentru cel prost.

5218 * \triangle Flueră ca baba, când îi bată.GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluiș,

Mormăesce, abia pôte vorbi; i sė împleticesce limba.

5219 * \triangle Nu flueră când 's curcanii de apröpe.GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Covurluiș.

Nu provoca cėrtă, gâlcėvă, când ești în fața femeii.

5220 * \triangle A flueră a pagubă.LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas. p. 354.*
— T. SPERANȚĂ, III, p. 182. — G.
P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Co.*
vurluiș.

Romănul, când a perdut ce-va, când nu isbutesce într'o întreprindere, flueră, arėtând ast-fel paguba pe care o suferă.

5221 * \triangle A flueră a sărăcie.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vălcra.*

Acelaș înțeles ca la No. 5220.

Când flueră cine-va, în casă, se đice că *flueră a sărăcie*.

S N Ó V Ă

Un om păcăliciu întreabă pe un popă: «Părinte, scii să flueri a sărăcie? — Nu scii, tată! — Părinte, veduți lepa Sfinției-Tale mōrtă, colea. — Fuiii. fii, fui, fui! — E părinte! par'că diceai că nu scii să *flueri a sărăcie*?».

5222 Flueră-vînt.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 120.—*Ma-*
ior P. BUDIȘTEANU, c. *Bucuresci*, J.
Ilfov. — LAURIAN & MAXIM, *Glosar*;
p. 252. — G. POBORAN, *inst. c. Sla-*
lina, J. *Olt.*

Om fără ocupație, care umblă hațmana, sau care face lucruri de nici o însemnătate.

«Fata tot ședînd la ferăstră, vedeă pe un june *flueră-vînt*, umblînd de colo până colo.» — P. ISPIRESCU.

5223 * Δ A flueră pre cine-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A'l luă în batjoeură.

FOFOLOC

5224 * Δ A fi un fofoloc.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veți *Fomfolog.*

Om scund, care merge urît și n'are mintea ntrégă.

Eū boboc, neica răsura
Și bărbatu-o cădătură;
Eū boboc, neica boboc,
Și bărbatu'n *fofoloc.*

Poes. Pop.

FOMFOLOG

5225 * Δ Tōte fomfolōgele (fofolōgele)
Își aștept norōcele.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104; II,
p. 117. — A. DE CIHAC, *Dict. Etym.*
II, p. 110. — HINȚESCU, p. 62. — I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J.
Argeș. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*,
J. *Mehedinți.*

Când e vorba de măritișul fetelor și se întimplă ca una nevoiașă să ieă un băiat bun.

5226 Fomfolog (fofolog).

DR. POLYZU, *Dict.* p. 517. — A.
CANDREA, *Rev. Nouă.*

Veți *Fofoloc.*

Se țice de omul leneș.

A FRECĂ

Veđi *Gâlcă*.

A SE FRECĂ

Veđi *Ochiu*.5227 * \triangle Nu te frecă mult, că dai de alb.GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui*.

Degéba te speli căci nu mai ești ce ai fost, ai îmbătrânit.

5228 * \triangle A se frecă de cine-va.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A nu lăsa pre cine-va în pace, a 'l vorbi de rău.

A SE FRIGE

Veđi *Fript*.

5229 Cine s'a fript odată cu ciorba ferbinte, suflă apoi și în lapte prins.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1363.

*S'a ars baba la curcut, suflă și 'n iaurt.*IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 63.* *Cine s'a fript (să frige) la ciorbă, suflă și în iaurt.*P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 170; *Rev. Ist.* II, p. 154.— I. G. VALENTINEANU, p. 30.— ARTUR GOROVEI, *c. Folticeni, J. Suciava*.*Cine s'a fript (să frige) cu ciorba, suflă și 'n iaurt.*G. DEM. TEODORESCU, *Cercet* p. 34.— HINȚESCU, p. 63.— I. G. VALENTINEANU, p. 42.— S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 130.*Care s'a fript la ciorbă, se teme și de iaurt.*N. FILIMON, *Ciocoli*, p. 203.* \triangle *Cine s'a fript cu ciorbă suflă și în lapte bătut.**Semin. Buc. Cl. VII, prin P. GÂRBOVICENU, prof.*

* △ *Cine s'a fript cu (de) zamă, și în lapte acru suflă.*

HINȚESCU, p. 63.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*— M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

* △ *Cine se arde cu zamă suflă și 'n lapte acru.*

AVRAM CORCEA, *paroch. ort. or. c. Coștei, Banat.*

Cine s'a fript cu terciul, suflă și 'n lapte acru.

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet. p. 34.*— FR. DAMÉ, III, p. 36

* *Cel ce s'a fript cu terciu, suflă și în ȧurt.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Cine s'a fript la papară, suflă și în ȧurt.

DNA E. B. MAWR. p. 2.

Cine s'a fript cu păsatul, suflă și în piftie.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ. p. 130.*

*Cine s'a fript în foc,
Suflă și în soc.*

BARONZI, p. 54.— HINȚESCU, p. 63.

Cine s'a fript în foc, suflă și în ghéță.

BARONZI, p. 65.— HINȚESCU, p. 63.

* △ *Cine se frige cu borș, suflă și în erturt (ȧurt).*

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*— G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

*Cine cu sorbirea d'întâi preste sciință se arde,
în lingura de pre urmă de două ori și de
triă ori a suflă i se cade.*

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl. p. 78.*

Care 'i sgorit de apa cada, are frica și de raçe. 1)

FR. MIRKLOSICH, *Rum. Unter, I, p. 10.*

Veđi, *a se Arde, Câne, Opărit.*

1) Care 'i fript de apă caldă, are frică și de cea rece.

Adică pătimașul se ferește și de cele bune, de unde nu trebuie să se ferescă (GOLESCU).

Să țină când unui pășit îi este frică de cel mai mic lucru rău

Chat échaudé craint l'eau froide.

Prov. Franc.

Chi x^e stà scotu da la menestra calda, supiu su la freda. ¹⁾

Prov. Veniț.

5230 * △ **Taca te frigî, încalea să te frigî cu o ciorbă bună.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872 p. 170;
Rev Ist III, p. 154—I. MARINESCU,
inc. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.

Daca te frigî, încaî să te frigî cu o zamă bună.

HINȚESCU, p. 63.

* △ *Dacă te frigî încalea să te frigî c'o ciorbă bună, nu cu zéma scolcilor.*

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pivra, J. Mehedinți.*

Veđi a se Arde.

1° Dacă ai să faci un prieteșug, o tovarășie, o căsătorie, etc. să o faci cu ómenî statornicî în cuvînt, cunoscuți ca ómenî de trébă, nu cu d'acei ce sunt terchea berchea trei lei perechea.

2° Când un om pătesce un rău în urma unui lucru de nimic.

5231 * △ **O șterseiū și mă fripseiū.**

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 260. — G. P. SALVIU, *inv. c. Sînuți, J. Coarluu.*

Când unul se păcălesce singur vrînd să facă altuîa rău.

SNÓVÁ

Ci-că un popă făcuse înțelegere cu dascălul său că, ori-unde vor merge, în vre-o casă, ce le-a căde la îndemână să nu lase. De la o vreme bieții creștînî au priceput obiceiul dracului ce aveau ómenîi lui Dumneșcu. Dómn^e értá-mé, dar ce să facă! Fața bisericească n'á? Unul însă mai îndrășneț, se lasă de tóte, înferblîntá o daltá și o așeđa cam la i.é.ă Asta a fost de ajunul Cráciunului, tocmai când erá să viná popa. Cum intrá popa în casă, zărînd daltá, țin^e cîntá dascălului, ca să nu pricepá gazda: Șterge daltá l'anaite. «— *O șterseiū și mă fripseiū*, răspunse dascălul tot cîntá d, și în traistá o bágaiū»

Veđi o variantá de G. Dem. Teodorescu, *Poesii populare*, p. 260.

¹⁾ Cinc s'a fript cu ciorbă caldă, suflă în cea rece.

FRIGURÎ

Veți Gălbînare, Pungă.

Veți în *Sezătorea*, I, p. 81, materialul cules de d-l M. Lupescu.

LÉC CONTRA FRIGURILOR

Bolnavul de friguri se duce des dinineța și în ți de sec, la cimitir, la mormîntul unui frate, sau o rudă așa de aprópe, și ȃice, adresându-se către mort: «N. . . dá-mi o pernă și'un lăceriú, cá mi-a venit un musafir!» Și apoi lea țernă din mormînt cu trei degete. Așa se repetă de trei ori. Acea țernă apoi o pune într'o legătură, și bolnavul o pórtă legată la gât trei țile, iar în dinineța țilei a patra, se duce înapoi la cimitir, tot la mormîntul acela, deslégă legăturica cu țernă și lăceriul și după ce ȃice de trei ori: «N. . . na-ți perna și lăceriul, cá mi s'a dus musafirul» asvirie țernă din legătură pe mormînt. — C. TEODORESCU, J. *Suciava*.

5232 * Δ In căldura frigurilor cuvîntul nu prinde loc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.—
M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. *Mehedinți*.

Adică întru turbarea norodului cuvîntul în zadar, cá nimeni nu 'l ascultă (GOLESCU).

Omului necăjit sau bét nu 'i mai vorbi zadarnic. Lasă 'l să să liniștescă singur și pe urmă vorbește 'i.

5233 De o umbră, d'o năluca
Frigurile il apucă.

A. PANN, III, p. 53.—ILINȚESCU
p. 195.

Se ȃice despre cel fricos.

5234 Frigurile, ca dragostea, când se lipește, cu totul te
ȃpește.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 190.

Arată cât de greú scapă omul de acéstă bólă, când odată s'a încuibat într'însul.

5235 Carle are febra, more muri ¹⁾.

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* p. 9.

Acelaș înțeles ca la No. 5234.

5236 * Δ A'l băgă în friguri.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A te răști la el, a'l amenință, a'l speria.

1) Cine are friguri, trebuie să móră.

FRIPT

Veđi *Di*, a se *Frige*, *Opărit*.

5237 * A fi fript.

B. P. HĂȘDĂC, *Colum. Traian*
VII, p. 86. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*
III, p. 383.Veđi *Inimă*.

1° A fi pierdut, prăpădit, sărăcit.

2° A fi slab peste fire.

3° A fi atins cu vorba.

4° A sări de odată :

«*Sare ca fript*, drept în picioare și dă fuga la grajd.»

5° A fi rușinat.

«*Boterul, fript de rușine*, le ădise, că li-o spune numai de cât după masă.» — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 70.

6° A fi prăpădit de fόμε său de sete.

«*Aă început a mă ruga și a mă celăl ca să 'i dau și lui să mănânce*, că eră *fript de fόμε*.» — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 107.*A fi fript de sete.*

FRUMOS

Veđi *Bărbat*, *Copil*, *Cuc*, *Feme*, *Cap. XXI*, c. *Frumos*, *Gras*, *Ințelepăune*, a *Lăsă*, *Mincună*, *Muiere*, *Noră*, *Orb*, *Radu*, *Urit*.

5238 * Δ De cât frumósă din sat străin, măi bine slută din satul meū.

V. FORESCU, c. *Folliceni*, J. *Suciava*.

De cât un om cu cap din sat străin, măi bine unul măi slab dar din satul tčū. Se đice de acei ce vin străini în sat și ocupă slujbe.

5239 * Δ Nimenea nu întrébă de casa frumosului, ci de casa vrednicului.

A. PANN, I, p. 150. — HINȚESCU, p. 29. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*. — M. STĂNCĂȘANU, *inv. c. Piriua*, J. *Mehedinti*.* Δ *Nimene nu întrébă de casa frumosului.*E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Cocurluiă*.

* △ *Nu se întreabă casa frumosului, ci casa gospodarului.*

E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

* △ *Nu întreabă nimene de casa frumosului (ci de a avutului).*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

* △ *Nu întreabă nimeni de casa frumoșilor, ci de a omenilor cinstiți.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Maî căutată e vrednicia de cât frumusețea. Sfat ce se dă tinerilor cari caută soții frumoșe, fără a se gândi maî departe.

5240 * △ *Când nu e frumos
Maî săruți (pupă) și mucos.*

BARONZI, p. 59.—IIINȚESCU, p. 63

* △ *Cine (daca) n'are frumos
Pupă și mucos.*

A. PANN, *Edit. 1889, p. 105 & 147; II, p. 113; III, p. 119.* — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II, p. 152.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

*Cine n'are frumósă
Pupă și mucósă.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 80.*

* △ *Când n'ai frumos
Pupi și mucos.*

AL. DUMITRESCU, p. 130. — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* △ *Când nu se găsesce frumos,
Maî sărută și mucos.*

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

* △
*Daca nu e frumos
 Mai pupi (săruți) și mucos.*

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Să ȳice pentru cei ce sē mulțumesc pē mai prost, cānd n'au mai bun (GOLESCU), și mai ales pentru port și traiu.

Faute de grives on mange des merles.

Prov. Franc.

5241 Nouă și frumósă ș'unde să te puiú?

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 49.

Sē ȳice în bātaie dē joc (GOLESCU).

5242 * △
 Ce e frumos
 Pórtă (și) ponos.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 3; I, p. 7. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 146. — BARONZI, p. 56. — HINȚESCU, p. 63. — Da E. B. MAWR, p. 10. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Cānd un om prin munca cinstitā a ajuns avut și cei-l-ālți vor să 'i scótā nume rēu.

5243 * △
 Nu e frumos ce este (e) frumos, (ci) este (e) frumos ce-mi place mie.

HINȚESCU, p. 64. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — AL. DUMITRESCU, p. 144. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.* — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

* △
 Nu 'i frumos ceea ce'i frumos, ci-i (dar e) frumos ceea ce-i plăcut.

S. MIHĂILESCU, *Șezdători,* I, p. 220. — V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.* — I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

*
 Nu e frumos ce e frumos, dar ce (mi) place (mie).

I. G. VALENTINEANU, p. 46. — DIM. ZANNE, *Bucuresci, J. Ifov.*

Ce ți place ochinlui aceea și mai frumos.

Vezi *Bun*.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 175.

Se dice când gusturile diferă între ómenii în privința unui lucru. Adese-orii nu frumusețea unei femei te face să o iubești, ci nurii și calitățile ei.

N'est pas beau ce qui est beau, est beau ce qui plaît.

Prov. Franc.

Non è bel quel che è bell, ma quel che piace ¹⁾.

Prov. Ital.

Quem ama ao feio, fermoso che parece ²⁾.

Prov. Portug.

Was lieb ist, das ist schön ³⁾

Prov. Germ.

Fair is not fair, but that which pleaseth ⁴⁾.

Prov. Engl.

5244 * Δ Nu'mi place pentru că'i frumos, ci-i frumos pentru că'mi place.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Acelaș înțeles ca la No. 5243.

5245 * Δ Nu e frumos ce e frumos,
Ci e frumos ce 'mi stă (e) frumos.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 103; II, p. 18.— HINȚESCU, p. 64.— I. MARI-
NESCU, *inv. c. Bradu-de-jos J. Argeș.*
— M. STĂNCEANU, *inv. c. Pivă, J. Mehedinți.*

Pentru cele potrivite, și mai ales pentru îmbrăcăminte.

5246 * Δ Nu 'i frumos cine se ține,
Ci 'i frumos cui îi stă bine.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad,*
J. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 5245.

1) Nu e frumos ce e frumos, ci ceea-ce place.

2) Cine iubesc ce'i urit, frumos i sã pare.

3) Ce'i place, aceea 'i frumos.

4) Frumosul nu e frumos, dar ce place.

5247 Frumos, frumos, ca cel și pe față și pe dos, tot ca
fața din dos.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 193.

Vezi *Față*.

Se țice pentru cele mai urite lucruri.

5248 Pe din afară frumósă,
Și 'n lăuntru găunósă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 58.*

Pe d'asupra frumos,
Și 'năuntru găunos.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 104.*

Vezi No. 5256.

Să țice pentru cei ce la vedere s'arată dē ispravă, iar pē din
lăuntru scârnăvi și cumpliți, ca fățarniciii (GOLESCU).

Res modo formosæ foris, intus erunt maculosæ ¹⁾.

Prov. Lat.

Bella in vista, Dentro trista ²⁾

Prov. Ital.

Pað er ekki alltíð pað besta, sem fagrt er utan ³⁾.

Prov. Island.

ᾠ οἶα κεφαλή! καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει.

Prov. Elin.

4249 *^Δ Ce folos, că ești frumos,
Dacă ești căpēținos.

N. MIRON, *stud. c. Onesci J. Bacău.* — *Poes. Pop. în Fr. DAMÉ,*
I, p. 193.

Se țice pentru cel frumos dar prost, tare de cap.

5250 *^Δ Ce e frumos la toți place.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 104.* —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II, p. 146.* —
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos,*
J. Argeș. — M. STĂNCEANU, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinți.

Mușata plăse la toți ⁴⁾.

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I, p. 13.*

¹⁾ Lucruri chiar frumósă pe din afară, pe dinăuntru vor fi stricată.

²⁾ Frumósă la vedere, pē dinăuntru rele.

³⁾ Nu e în tot-deuna mai bun, cea-ce la vedere este frumos.

⁴⁾ Frumósă place la toți.

1° Frumusețea e plăcută fie-căruia și, cum țice Francesul:
La beauté est un bon passeport dans la vie.

2° Se țice când cine-va are un lucru bun și el îi mai face și laudă.--J. Argeș.

Giuzeli bacma se-baptîr. 1)

Prov. Turc.

5251 Ce e frumos la toți place,
Dar nu scie 'n el ce zace.

A. PANN, II, p. 110. — HINȚESCU,
p. 63.

Veđi *Frumusețe.*

Ne învață a nu judecă după înfățișare.

5252 * Δ De frumósă, frumósă,
Dar cam bëshínósă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 94.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu de-Jos*,
J. Argeș.—M. STĂNCEANU, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinți.

Se țice spre scădere de cinste, cam în bătaie de joc, când are un mic cusur (GOLESCU).

Sê țice despre cele frumoșe la față, însă leneșe și care nu 'și vêd de ale casei.

5253 * Δ Ce folos de chip frumos.
Iaca nu e lipicios.

A. PANN, II, p. 129. — HINȚESCU,
p. 63. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pi-*
ria, J. Mehedinți. — I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.

Se țice:

1° Despre cele frumoșe, dar lipsite de vino 'ncôce.

2° Despre un avut care nu ajută pe nimeni. — J. Argeș.

5254 * Δ Chip frumos, la un cap prost!

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p.
175; *Rev. Ist.* II, p. 149. — HINȚESCU,
p. 33. — H. D. ENESCU, *inv.*
c. Zamostea, J. Dorohoi. — I. MA-
RINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J.*
Argeș. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pi-*
ria, J. Mehedinți.

1) A privi frumosul e o mângăiere.

Se țice de omul frumos, dar prost sau fără creștere. Esop în Fabula XI a țis mult înainte de noi:

Ἵ ὦσα κεφαλή και ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει.

Phaedru a desvoltat precum urmază ideea fabulistului elin.

VULPES AD PERSONAM TRAGICAM

Personam tragicam fortè vulpes viderat:
O quanta species! inquit, cerebrum non habet.
Hoc illis dictum est, quibus honorem et gloriam
Fortuna trebuit, sensum communem abstulit.

5255 Are chip frumos, cu dar,
Și 'i e vorba de vacar.

A. PANN, II, p. 130. — HINȚESCU,
p. 33.

Frumos, dar mojie și lipsit de creștere.

5256 La chip frumos,
La inimă găunos

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 38.

Veđi No. 5248.

Să țice pentru cele ce pē din-afară sē vēd frumoșe, iar pē din lăuntru sunt puturoșe (GOLESCU).

5257 * Δ Frumos și găunos.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se țice fetelor frumoșe, carī aū dat însă cinștea pe rușine.

5258 * Δ Frumos, frumos,
Ca dintr'un cur scos.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 74;
Asem. p. 193. — I. MARINESCU, *inv.*
c. Bradu-de-Jos, J. Argeș. — M.
STĂNCEANU, *inv.* c. Pirtia, J. Mehedint.

Să țice pentru cele mai urite, în bătaie dē joc (GOLESCU).

5259 Face pe frumos
Că e ponevos,
Și pe cel urit
Că e aurit.

A. PANN, I, p. 4. — HINȚESCU,
p. 111. — A. DE CIHAC, *Dict. Etim.*
p. 276.

4) Ce cap și nu are creeri!

Laudă saū defaînmă, nu conform adevărului lucrurilor, ci cum îi dictéză pasiunea.

5260 * \triangle Nu 'i frumósă,
Da 'i házósă.

S. MIHĂILESCU, *Sezătórea*, I, p. 221.—V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*.

Se đice despre cele urite dar plăcute, hazlie și pline de nuri.

5261 De mușat și de bire nu sã stufae¹)

FR. MIKLOSCH, *Rum. Unter*, I, p. 8.

Arată farmecul frumuseței și nesațiul de bine care stăpânesce pre om.

5262 * Frumósă de pică.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 72; *Rev. Ist.* III, p. 383.

'Adică fórte frumósă.

5263 * \triangle Frumos picat din sóre.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Arată o deosebită frumusețe.

5264 * \triangle Frumósă coz.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 656 & 714.—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*.

Aceleaș înțeleș ca la No. 5262.

5265 Frumósă de muc.

FR. DAMÉ, III, p. 70.

Aceleaș înțeleș ca la No. 5264.

5266 * Frumósă de foc (mama focului).

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 276.

Aceleaș înțeleș ca la No. 2565.

5267 * \triangle A fi frumos scris.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

1) De frumos și de bine, (omul) nu se satură.

Arată o deosebită frumusețe.

Scris are aci înțelesul de desinat, zugrăvit, adică frumos ca un chip din tablouri.

FRUMUSEȚE

Veđi *Fată*, Cap. XXI, c. *Frumusețe*, *Nuri*.

5268 * △ Frumusețea cui nu ți place!
Dar nu scii în ea ce zace.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 141.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. *Mehedinți*.

Veđi *Frumos*.

Adese-orî omul frumos are inimă rea sau stricată.

5269 * △ Cine 'ntrebă dă durere pe lângă frumusețe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 81.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. *Mehedinți*.

1° Să ție pentru cele ce se gătesc cu vătămarea lor, cum cele ce foarte tare se string cu corseturile, și cele se 'și scot perii după obraz cu smulgătorea, ca să se arate mai frumoșe (GOLESCU).

2° Când este vorbă de un băiat ce vroesce a se căsători și 'i lipsesc toate.

5270 Frumusețea vestejesce,
Dar înțelepciunea crește.

A. PANN, III, p. 147.— HINȚESCU p. 64.— S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 32.

Prin urmare mai mult caz să facem de cea d'a doua căci, precum mai ție Tichindeal. Fab. p. 262: *frumusețele sunt numai o vedere, care astă-ți se ved, iar mâne nu.*

Nurii sunt amăgitori, și frumusețea o deșertăciune.

Prov. SOLEM. XXXI, 30.

5271 * △ Frumusețe de mămuță.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 74.— M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria* J. *Mehedinți*.

Să ție, în bătaie de joc, pentru cele mai urite (GOLESCU).

5272 * △ De cât un car de frumusețe mai bine un car de minte.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. *Mehedinți*.

Cumințenia întrece toate darurile trupesci.

5273 Frumusețea la om, ca flórea în pom.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 193.

Adică e trecătoare.

5273b*[△] Par'că frumusețele se mănâncă pe talgere (farfurie).

G. MADAN, *c. Trușeni, T. Chișineu. Basarabia.*

Când unul vreă să se însóre cu o femeie frumósă dar săracă.

5274 Erumusețea, ca roșăta, la față se caută.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 192.

Deșpre cele cari sunt pentru a fi vădute.

FUGĂ

Veđi *Cap. XXII, c. Fugă, Răsboiú.*

5275*[△] Fuga 'i (e) rușinósă, dar 'i (e) sănătósă.

A. PANN, *Eddít.* 1889, p. 173; III, p. 52. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 1263; II, p. 1003 & 1049. — I. G. VALENTINEANU, p. 32. — S. MIHĂILESCU, *Șezdt.* I, p. 218. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 23; *Conv. Liter.* IX, p. 340. — AL. DUMITRESCU, 172. — BARONZI p. 54. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. C. vurluiú.* — HINȚESCU, p. 64. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I 1872, p. 172; *Rev. Ist.* III, p. 381. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — V. FORÈSCU, *c. Șarul-Dornii J. Suciava.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.* — FR. DANÈ, IV, p. 12. — S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 22 & 286. — GAYRIU ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.* — A. CORCEA, *paroh. ort. or. c. Coșteiú, Banat.*

Fuga, și dē e rușinósă, dar e sănătósă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 72.

Fuga e rușinósă, dar (este) și sănătósă.

A. PANN, *Fab.* I, p. 111. — HINȚESCU p. 64.

* \triangle *Fuga 'i rușinosă, dar sănătósă.*

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.* II, p. 218. —
T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea.*

*Fuga de și sănătósă,
Este însă rușinosă.*

AL ODOBESCU, *Moșii.* p. 91. —
FR. DAMÉ, IV, p. 42

* \triangle *Fuga e rușinosă, dar la urmă cide sănătósă.*

G. P. SALVIU, *inv.* c. *Smulți, J. Covurluiă.*

Vedî *Sănătos.*

Ne arată că, cu fuga, de mari primejdii scăpăm (GOLESCU).

Sê dice când cine-va prin fugă a scăpat de un rău. Varianta lui Odobescu ar dà qicerii un înțeles cam deosebit, căci insistă asupra rușinei de a fugi, pre când tôte cele-l'alte ne îndemnă la fugă, când numai în chipul acesta ne putem scăpa viața.

Ὀδὴ τις εστ' ἀλκή, φρεῖν κέρτιστον ἀπ' αὐτῆς ¹⁾.

Om̄r. Odis.

Fuga tutior ²⁾.

Prov. Lat.

Bonne fuite vaut mieux que mauvaise attente.

Prov. Franc.

E megghiu fùiri cu vriogna, ca ristari mortu cu onuri. ³⁾

Prov. Sicil.

Besser geflohen, als übelgefochten ⁴⁾.

Prov. Germ.

5276 * \triangle *Când a dat (s'a pus pe) fugă, atunci s'a isprăvit pămîntul.*

A. PANN, III, p. 141. — HINȚESCU,
p. 64. — M. STĂNCEANU, *inv.* c. *Piria,*
J. *Mehedinți.*

Vedî a *Fugî, a se
Repeșî.*

1° Sê dice despre omul fără noroc, măi ales pentru acel care

¹⁾ Nu e alt remediu (scăpare) de cât a fugi departe de dînsul (adică de Charybde).

²⁾ Fuga mai sigură.

³⁾ E măi bine să fugi cu rușine, de cât a rămâne mort cu onóre.

⁴⁾ Măi bine să fugi, decăt să te lupți rău.

a trăit în lipsă și sărăcie și 'i vine apa la móră tocmai la sfirșitul vieții.

2° A se apucà pré târđiũ de o trébă

5277 * △ Nădejdea pe fugă, cetatea la tufă.

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.* I, p. 218; IV, p. 118.—V. FORESCU, c. *Folticenii*, J. *Suciava*.—E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluii*.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. *Argeș*.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. *Mehedinți*.

Se ștece de omul fricos; acelaș înțeleș ca la No. 4675.

5278 * △ Taie-fugă.

BARONZI, p. 96.—G. POBORAN, *inst. c. Statina*, J. *Olt*.—AVRAM CORCEA, *paroh. ort. or. c. Coșteiũ*, *Banat*.

Se ștece de omul voinicos — fricos.

A FUGI

Veđi *Bine*, *Cal*, *Códă*, *Cium-ĩ*, *Drac*, *Dulușă*, *Iepure*, *Insemnat*, *Plóie*, *Tăun*, *Umbră*.

5279 A vrut să fugă de Stana,
Și a dat peste Satana.

A. PANN, I, p. 144.—HINȚESCU, p. 180.

Veđi *Drac*, *Intimplare*, *Stană*.

A fugi de un réũ și a dă de altul mai mare. Se ștece mai ales pentru căsătorie.

5280 * △ Fuge de la aoleũ
Și dă peste oleoleũ.

A. PANN, I, p. 144.—HINȚESCU p. 64.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. *Argeș*.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. *Mehedinți*.

Fuge de greũ și dă peste mai greũ; fuge de vaĩturile altora și a-casă găseșce altele mai mari.

5281 Când a dat să fugă, atunci s'a isprăvit pămintul.

P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 456.

Veđi *Fugă*, a se *Repeđi*

Acelaș înțeleș ca la No. 5276.

- 5282 * Δ Fugă d'acolo, vino 'ncóce,
Şedă binişor, nu 'mă dă pace.
I. CREANGĂ, *Pov.* p. 276; *Conv.*
Liter. XI, p. 195.
- * Δ Fugă d'acolo, vino 'ncóce.
M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J*
Mehedinţi.
- * Δ Fugă d'acolo, vino 'ncóce,
Lasă-mă şi nu 'mă dă pace.
N. GANE, *Conv. Liter.* 1875, —
76.— C. C. BUNGEŢIANU, *stud. c.*
Cosovţ, J. Mehedinţi.—GAVR. ONI-
ŞOR *prof. c. Bărlad, J. Tutova.*

1° Să ştie despre fetele în inima cărora se luptă dragostea pentru un tiner, şi ruşinea de a-şi da simţirile pe faţă.

2° Să ştie mai ales despre femeile care în lume se fac cinstite, iar între patru ochi sar în spinarea bărbaţilor.

FUGĂ ÎN COLO

Fugă încolo, vină 'n cóce,
Şedă binişor, nu 'mă dă pace
Lasă 'mă mâna, nu mă-o fiânge,
Ie-mă 'n braţe de mă strânge.
Vrei o flóre, nu 'ţi dau flóre,
Na 'ţi guriţă 'ndulcitóre.
Vrei ce vrei, eu vreu nu vreu
Şi 'ţi dau tot sufletul meu.

V. ALEXANDREŞ, *Poes. Pop.* p. 339.

Veţi în Revista pentru Archeologie, III, pag. 384, o variantă a acestei poezii populară dată de Ispirescu.

- 5283 * Fugă cu mine, ori fug singur?

V. ALEXANDREŞ, *Teatr.* p. 355.

Propunere ce se face, cam în glumă, unei femei ca să fugă cu noi, de la casa ei.

- 5284 Fuge pe del ca pe vale.

V. ALEXANDREŞ, *Teatr.* p. 1544.

Fuge repede; nici un obstacol nu 'l mai póte opri. Să ştie despre cel fricos.

- 5285 Fuge de pare că mănâncă pământul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 384.

* *Fuge mâncând pământul.*

A. PANN, I, p. 67.— HINȚESCU,
p. 131.— AL. MARTINIAN, *J. Ilfov.*
— TITU MAIORESCU. *Critic.* p. 27.—
LAURIAN & MAXIM, II, p. 573.

Fuge rumpând pământul.

ION AL LUI SIERA, *Pov.* p. 241.

Fuge ıute, din tóte puterile.

5286 * *Fuge de scapără petrele.*

Acelaș ınțeleș ca la No. 5285. Se ęice mai ales despre cai.

5287 *Fuge ca când ıl goneșce cu biciu de foc.*

A. PANN, III, p. 52.— HINȚESCU,
p. 64.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III,
p. 384.

Acelaș ınțeleș ca la No. 5286.

5288 * *Fuge de 'și scóte ochii.*

AL. LAMBRIOR, *Conv. Liter.* IX,
p. 4.— I. CREAȘGĂ, *Pov.* p. 217;
Conv. Liter. X, p. 375.

Acelaș ınțeleș ca la No. 5287.

5289 *^Δ *Fuge de-ı ese sufletul.*

T. BĂLĂȘEL, *ınv.* J. *Vălcea.*

Fuge ıute peste fire.

5290 * *Fuge ca și când ar fi scăpat din pușcă.*

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 72;
Rev. Ist. III, p. 384.

Acelaș ınțeleș ca la No. 5289.

5291 * *A fugi nouē hotare.*

ION POP FLORENTIN, *Conv. Liter.*
III, p. 157.— P. ISPIRESCU, *Rev.*
Ist. I, p. 228.

Adică departe.

5292 *^Δ *Fuge de 'ı scapără cãlcãele.*

T. BĂLĂȘEL, *ınv.* J. *Vălcea.*

Veęi *Cãlcãii.*

Fuge ıute peste fire.

5292_b * \triangle Fuge de 'i sfirite picîórele.

Veđi *Picîor.*

Acelaş înţeles ca la No. 5292.

5292_c * \triangle Fuge de nu 'i veđi picîórele.

Acelaş înţeles ca la No. 5292.

5293 Fudzi ca di per di lup. ¹⁾

Veđi *No. 2280.*

P. PAPAHAĞI, *Sezătórea*, IV, p. 163.

Acéstă đicere din Macedonia, se aplică celor cari fug de óre-ce repede şi speriaţi.

Aromânii cred că atunci când dracul zăresce sau mirosece pěr de lup işi ieà lumea în cap. Veđi în *Şezătórea*, credinţa care a dat nascere acestei đicetóri.

A GÂDILĂ

5294 * Gâdilă-mě să rid.

M. CANIAN, *publ. J. Iaşi.*

Când cine-va povesteste un lucru pre care 'l crede hazliú şi cei care 'l ascultă nu rid.

GÂDILICIÚ

5295 A avé gâdiliciú la limbă.

Veđi *Limbă.*

I. CREANGĂ, *Amint* p. 151.

1º A avé poftă de vorbă.

2º A nu puté ţine o taínă.

GĂLBINARE

Veđi *Buzunar.*

Veđi în *Sezătórea*, II, p. 19, articolul D-l M. Lupescu, despre gâlbinare.

5296 * \triangle Suferă de gâlbănare ruscă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulţi, J. Covurluiú.*

Se đice de omul gras, beţiv şi cu nasul vecinic roşu de beţie

5297 Celuí ce suferă de gâlbinare, tóte par galbine.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 587.

¹⁾ Fuge ca de pěr de lup.

Se ȋdice omului care nu vede lucrurile cum sunt în adevăr
ci cum i le arată pasiunile lui.

5298 Te găsesce bóla gálbinărei și frigurile pungei.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 133, II,
p. 87. — HINȚESCU, p. 17.

△ *A avé gálbinare.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Buzunar.*

Rémăi fără bani, sárac. Se ȋdice celui cheltuitor. Cuvintul
gálbinare este aci un joc de cuvinte precum se vede în frasa
urmátóre :

Vai de cel ce galben n'are,
Cá mi'l prinde gálbénare.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1648.

5299 * A 'l găsi gálbinarea.

De frică; a se îmbolnăvì de o mare spaímă.

5300 * △ A 'și înghiți gálbinarea.

G. POBORAN, *inst. J. O't.* — T.
BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

2° A se trece cu firea; a o păți din prea multă opintélă de-
odată. — J. Olt.

2° A muri.

GĂLCĂ

5301 * A frecă pre cine-va de gálci.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1581.

A potrivì bine pre cine-va, a'l rémâné și chíar a 'l batc.

GÂNGAV

Veđi *Chior.*

5302 * △ N'áșteptá dě la gângav vorbă dėslușită.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108. —
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos,*
J. Argeș. M. STĂNCANU, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinți.

Adică dě la cel prost vorbă dě cinste (GOLESCU). De la un ne-
ghiob nu poți aflá nimic bun.

A GEME

Veđi *Drav.*5303 *[△] A geme pămintu de cine-va.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*Veđi *Pămînt.*

Când cine-va se vaită și geme tot într'una.

GEMĂTURĂ

5304 Cu tótă a lui gemătură
Duce lingura la gură.A. PANN, III, p. 139. — HINȚESCU,
p. 91.

Despre cel ce se preface că e bolnav.

GHEBOS

Veđi *Dragoste.*5305 *[△] A scăpat ghebos.G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Eră cât p'aci să 'l bată.

GHIES

5306 * A dà ghies.

P. ISPIRESCU. *Unch. Sfăt.* I, p.
25; *Rev. Ist.* III, p. 155. — FR.
DAMÉ, II, p. 65.

A dà brânci, a îmbià să facă un lucru, a pune fitilu.

GLAS

Veđi *Cap. IX, c. Glas.*5307 *[△] După glas cunoscî pē om și pē dobitoc.IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91. —
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos,*
J. Argeș.

Adică după vorbă se cunoșce cel învățat și cel ne-învățat (Goleșcu); omul cu minte și cel fără de minte, cu alte cuvinte valoarea omului.

- 5308 Cât să'ți ascuți glasul gurii
N'ai ce să 'i mai faci naturii.

A. PANN, II, p. 15. — HINȚESCU,
p. 7.

Nu te încercă peste puterile tale.

*Ne forçons point notre talent
Nous ne ferions rien avec grâce.*

LA FONTAINE.

- 5309 Nu la glas, ci la dulcêta glasului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 109.

Adică nu la vorbă, ci la ceea ce ese din vorbă să bągăm sémă
(GOLESCU).

- 5310 La ori-ce îi sare glasul,
Și ride nebun cu césul.

A. PANN, I, p. 97. — HINȚESCU
p. 69.

Despre cel nerod.

- 5311 * I-a perit glasul.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Veđi *Piuit.*

Nu măi are ce spune, nu măi face pe grozavu, a pus botu
pe labe. Nu măi are nici o putere.

A GRĂÎ

Veđi *Mórdă, Nebun, Popă.*

- 5312 Până 'ncepem a grăi, putem a balbuți.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 60.

Adică până la o vreme jocurile copilăresci, cum și până când
cu măi mult, putem și cu măi puțin să ajutăm (GOLESCU).

- 5313 * △ De oiă grăi, oiă muri,
De oiă tăceă, oiă plesni.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p.
268.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria,*
J. Mehedinți.

Veđi a *Dice.*

Acelaș înțeles ca la No. 4579.

- 5314 Cine mult grăiesce, puțin sporesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 185.

Veđi a *Vorbî.*

Ne învață a fi cumpetați în vorbirea noastră.

578

778

5315 A grăi curmeziș.

Prov. de la GOVORA, p. 97.

A grăi cuvinte curmezișate.

Prov. de la GOVORA, p. 118.

A se împotrivi cu vorba.

5316 A grăi înderēt.

Pravila VASILE LUPU, p. 53.

«Cela ce va grăi omului cuvinte bune, și le va grăi cu hiclesugul de'l va batgiocori, ce sē dice va grăi înderēt, acesta sē va certā ca un suduior». Pr. VASILE LUPU.

GRAIŪ

Veđi Pēr.

5317 Omul dupā graiū, ca clopotul dupā sunet, îndatā sē cunoșce.

IORD. GOLESCU, Mss. II, Asem. p. 15.

Veđi Vorbā.

Din vorbele lui se pōte cunoșce gāndurile saū valōrea unui om.

5318 * Δ Pe unde iasā graiul, iasā și sufletul.

T. BĂLĂȘEL, inv. J. Vâlcea.

Sā ne ferim a vorbi de rēu și minciuni, cāci pe unde ese vorba ese și sufletul la vremea morșii.

5319 Graiul dulce
Mult aduce. ¹⁾

G. WEIGAND, Die Arom. p. 276.

Veđi Vorbā.

Cine vorbesce frumos, cu blāndețe, e mai folosit.

5320 Graiul bun aflā loc bun. ²⁾

M. G. BOJADSCU, Γραμμ. Πορτσ. p. 130.

Acelaș înșeles ca la No. 5319.

GRAS

Veđi Gol, Pepene, Frecelișā, Stab, Unturā.

5321 Δ Tot grasu e frumos, și tot avutu cinstit.

Gr. JIRESCU, Opinc. p. 141.

¹⁾ Graiul dulce, mult aduce.

²⁾ Graiul bun, aflā loc bun.

Tot grasul e frumos.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 69.

Tot grasul e frumos, și tot slabul ticălos.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 225.

Arată cinstea celor bogați (GOLESCU).

5322 *△ Gras fluer.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.*

Să ție despre cel slab și bolnăvicios.

5323 *△ Gras cobză.

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 5322.

5324 *△ Gras ca gratia.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi slab rău.

5325 *△ Gras ca gardul.

C. DANILESCU, *c. Scundu, J. Vâlcea.*

Despre unul slab la trup, pre care 'l laudă alții că e tare și gras.

5326 *△ Galben de gras, și cefa roșie de pumni.

G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Să răspunde în glumă când ești întrebat despre sănătate.

5327 *△ Galben de gras.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se ție în batjocură celor slabi, cari sunt pe sfirșite și ca mâne vor muri.

5328 Nimenea nu să vaetă de gras.

A. PANN, I, p. 145. — HINȚESCU, p. 71.

*△ *Nimene nu se vaetă de gras.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.* — S. I. GROSSMAN, *Dict. Germ.* p. 248.

Nimene nu se plânge de bine, de belșug; omul cu cât are cu atât ar vroi să mai aibă.

5329 * Δ A fi gras ca malu.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Se ȃice celor grași.

GREA

5330 Mamă, vȃdui ismene pȃ gard, și peștin purcesei grea.

IORD GOLESCU, *Mss. II, p. 43*.

Sȃ ȃice pentru cele desfrinate (GOLESCU).

GREŪ

5331 * A se lȃsȃ greŭ.

A nu primi o propunere care ni se face. Aratȃ rȃua voinȃ.

GROS

5332 Gros pȃ gros mȃnȃncȃ.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 23*.

Veȃi *No. 2288*.

Adicȃ cel tare pȃ cel tare (GOLESCU).

GUȘAT

Veȃi în Sezȃtȃrea, I, p. 123 descȃntece de gușȃ, precum și în volumul intȃiu, al acestei cȃrȃi, la No. 83, diferite credinȃe populare.

5333 * Δ Gușȃții cu gușȃții se incuscresc.

BARONZI, p. 67.— HINȚESCU, p. 73.— M. STȃNCEANU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș*. — I. MARINESCU, *inv. c. Piria, J. Mehedinȃi*.

Gușȃții cu gușȃții se-intȃlnesc.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ. p. 191*.

* Δ *Gușȃții cu gușȃții se adunȃ.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

Omul cu minte cu cel cminte, și prost cu prost se adunȃ.

5334 Ți-i, mamă, (și) gușată, până nu ți-o Țice ea înainte.

HELIADÉ-RADULESCU, *Mac. și Trand.*
Voința Națională, XIII, No. 3389.

Ți, mamă, că e gușată, ca să nu apuce să
'ți Țicē ea.

I. G. VALENTINEANU, p. 39.

Veȝi *Chel, a Țice,*
Stu.

Sē Țice pentru cei ce apucă să ne mustreze ei înainte, când
ar trebui noi să 'i muștrăm pe dinșii.

5335 * A fi gușat.

Adică prost, tâmpit.

HOLERA

5336 * \triangle Holeră.

A CANDREA, *Rev. Nouă.*

Se Țice de femeile urite-său rele.

HOP

Veȝi *a Sări.*

5337 * \triangle A trece hopul.

G. POBORAN, *inst. c. Statina, I. Ol-*

A scăpă de o greutate, de o primejdie.

5338 A fi hop de-o parte.

A fi desmetic, ȇocnit, nebun.

A ICNI

Veȝi *Popă.*

A ÎMBĂLĂ

Veȝi *Cap. XIX.*

IMBĂLĂTURĂ

Veȝi *Cap. XIX.*

A ÎMBĚTRÂNI

Veđi *Biserică, a Săi, Vatră.*

- 5339 * Δ Omul dacă îmbătrănesce,
Pune'i paie și'l pîrlesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.—
BARONZI, p. 54.—HIŢESCU, p. 134.
—E. I. PATRICIU, *în* r. c. *Smulți.*
J. Căvurluiș. — *Semin. Buc. Cl.*
VII prin P. GĂRBOVICĂȘU, prof.

Veđi *Fată.*

Arată ne-destoinicia la bătrânețe (GOLESCU).

Alușie la vechiul obicei de a omori bătrânii. Veđi *Mălaiu.**Pus vî, pus sot.* ¹⁾*Prov. Wallon.**Quando l'uno invecchia, perde il cervello.* ²⁾*Prov. Ital.**Hoe ouder, hoe zotter.* ³⁾*Prov. Oland.*

- 5340 Δ Omul dacă îmbătrănesce,
Fă-î secriu de odihnit.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 505

Acelaș înțeles ca la No 5340.

- 5341 * Δ La cuțit dacă ai îmbătrânit.

T. BĂLĂȘEL, *în* r. J. *Vâlcea.*

Ceî bătrâni peste măsură nu sunt bunî de cât de mórte. Veđi legenda de la c. Malaiu.

- 5342 * Omul când îmbătrănesce, copilăresce.

AL. MARTINIAN, *București, J. Ilfov.** *Omul când îmbătrănesce, copilului se asemănă.*Veđi *Bătrân, Bătrânețe.*

Arată urmele firesci ale bătrâneței.

¹⁾ Plus vieux, plus sot.²⁾ Când unul îmbătrănesce, își pierde mintea (creierii).³⁾ Mai bătrân, mai nebun.

Δις παιδες οί γέροντες. ¹⁾

THEOPOMP.

Bis pueri senes. ²⁾

Prov. Lat.

A l'ènvieili, l'ènfadèzi. ³⁾

Prov. Langued.

I vecchi son due volte fanciulli. ⁴⁾

Prov. Tosc.

O velho torna a engatinhar. ⁵⁾

Prov. Port.

Alte Leute sind zweimal Kinder. ⁶⁾

Prov. Germ.

5343 Omu ma-aușăști, bajă di glăreăști. ⁷⁾

PER. PAPAĞAGI, *Zweit. Lihres.* II, p. 151.

Acelaș înțeles ca la No. 5342.

5344 Omul de să 'mbêtrâneșce
Dar ce vede tot pofteșce.

A. PANN, *Fab.* I, p. 34.

Adese-orî omul bêtrân doresce lucruri carî nu măi sunt făcute pentru dînsul. Veđi A. Pann, *Fab.* I, *Boul bêtrân.*

5345 Omul cât să 'mbêtrânescă
Tot cere să măi trăiescă.

A. PANN, III, p. 155.—HINŢEȘCU
p. 131.

Idee, vechie ca și lumea, care a fost desvoltată de toți fabuliștii.

POVEȘTEA VORBEI

Un sărac bêtrân cu totul, cocoșat, încovoiat,
Abiă umblă pe piclôre, de môrte fiind uitat,
Plecă odată 'n pădure, să'și adune uscături,
Virful de lemne tăjete, și de vînt dărămături.
După ce cu ostenelă alergă, își adună,
Și după ce în spinare cu dinsele se 'ncrosnă,

¹⁾ A doua ôră copii (sunt) bêtrânii.

²⁾ Idem.

³⁾ Cine imbêtrâneșce, copilăresce.

⁴⁾ Bêtrânii sunt a doua ôră copii.

⁵⁾ Bêtrânul începe din nou a se tîri.

⁶⁾ Bêtrânii sunt pentru a doua ôră copii.

⁷⁾ Omul cînd imbêtrâneșce, începe a se prosti.

Când a vrut să se ardice să plece, sê opinti,
 Dar pârindu'i-se grele pe spate jos se trânti.
 Se mai opintu odată, și încă de câte-va ori,
 Și de geaba, n'avea cine să'l scôle de subsiori.
 El atuncea cu oftare începù a se ruga,
 Dicënd : mörte, mörte, vin'o! cum și altele 'ndrugă.
 Mörtea ne-fiind departe, numele'și cum auși,
 Ca 'ntr'o clipă 'n acea örä la dînsul se repeși,
 Și 'l întrébă să 'i spue, că pentru ce l'a chemat?
 Dar el vëdënd'o grozavă îi rëspunde cu oftat,
 Dicëndu'i: mē iertă mamă! și de'i vrea să te supui
 Fă bine și mē ardică, mână d'ajutor să'mi puș,
 Că cum veși nēm de om nu e aci într'acest ocol
 Ca să vie să'mi ajute cu lemnele să mē scol!

A se asemēnă cu fabula lui LA FONTAINE, *La mort et le bûcheron*.

5346 Unii trec și 'mbetrânesc,
 Alții cresc și infloresc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 11.

Arată ne-statornicia vremii (GOLESCU).

5347 * A'i îmbetrânit nebun.

Se dice aceluï care a îmbetrânit și tot fără de minte a rămas.

A testa bianca spesso cervello manca. ¹⁾

Prov. Ital.

Alter macht zwar immer weiss, aber nicht immer weiss. ²⁾

Prov. Germ.

5348 * △ A îmbetrâni pre cine-va.

A. PANN, II, p. 159.—HINȚESCU,
 p. 77.

A'l supără peste fire.

A SE IMBOLNĂVI

Veși a se Bolnăvi, a se Ismeni.

A IMBRĂȚIȘA

5349 • Cine mult tē'mbrățișeză, nu scie să tē stringă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 80.

¹⁾ Capuluï alb adese-ori lipsese minte (creeri).

²⁾ Vîrsta face în adevăr în tot-deauna alb, dar nu în tot-deauna cu minte.

Alică cine ești arată multă dragoste, nu te iubește, nu îngrijasce de tine (GOLESCU).

Golescu pare a fi tradus aci proverbul: *qui trop embrasse mal étreint*, dându'i un înțeles pre care nu 'l are în limba franceasă.

5350 *[△] Cine îmbrățișează multe, puține adună.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 73; III p. 99.—HINȚESCU p. 113.—Dna E. B. MAWR, p. 100.—S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 230.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș.

Cine umblă să coprindă multe, puține adună.

A. PANN, *Archiv.* p. 13.

Când unul se apucă de odată de multe le face rău, și în loc de câștig se alege ca pierdanie.

Qui trop embrasse mal étreint.

Prov. Franc.

Chi tutto abbraccia, nulla stringe. ¹⁾

Prov. Ital.

Wer zu viel fasst, lässt viel fallen ²⁾.

Prov. Germ.

IMBRĂȚIȘARE

Veđi Cap. XIX, c. *Imbrățișare.*

5351 Imbrățișarea te 'ncăldește, ca cloșca când clocește.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 242.

Căci ne arată dragostea.

5352 Imbrățișarea fără sărutare, nici un dar are.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 242.

Arată puterea și darul sărutării.

A ÎMPINGE

Veđi a Căde, a Trage.

¹⁾ Care îmbrățișează toate, nu stringe nimic.

²⁾ Cine îmbrățișează prea mult, lasă mult să cadă.

ÎMPUȚIT

5353 A fi un lucru împuțit cui-va.

Pravila Govora, p. 107.

Aî fi displăcut.

«Și cum s'era cădea rob grăesc pre duhul sfânt și 'l mărturisesc, și s'alte multe ce 's împuțite lui Dumnezeu și le aũ.» — *Pr. Govora.*

ÎNALT

*Veđi Brad, Nalt.*5354 *[△] Ferice de cel înalt (nalt) că dă gură piste (peste) gard.*IORD. GOLESCU, Mss. II, p. 71.—
P. ISPIRESCU, Rev. Ist. III, p. 381.—
M. STĂNCEANU, inv. c. Piria, J. Me-
hedinți. — I. MARINESCU, inv. c.
Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Să ție:

1° Dă cei mari ce, cu înlesnire, dobândesc ceea ce poftesc (GOLESCU).

2° Când un om trăește bine, având de tôte.— *I. Marinescu.*5355 [△]* A fi înalt, hăp-asa!*T. BĂLĂȘEL, inv. J. Vâlcea.*

A fi scund.

A SE ÎNĂLȚĂ

Veđi Cap. IV, c. a se Înălțã.

A ÎNCĂLDI

5356 *[△] Nu 'l încăldește sórele.*G. P. SALVIU, inv. c. Smulți, J.
Covurluiũ.*

E fôrte șiret.

A ÎNDRUGĂ

*Veđi Joi-Mare, Mórã, Verde.*5357 N'are cine să 'l asculte
Și el spune 'ndrugă multe.*A. PANN, I, p. 15.—HINȚESCU,
p. 91.*

Se țice despre cel limbut.

5358 * △ A îndrugă verđi și uscate.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 168.
— G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Corur'uiă.*— T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A vorbi ori-ce 'ți vine în gură, și bune și rele, ce e și ce nu e; lucruri neînsemnate. Acastă variantă se va adoaă la No. 1232.

A ÎNGENUCHIA

5359 * △ A îngenuchia.

C. BALLY, *c. Cărlomănesci, Tutona.*

1° A 'și perde tot avutul.

«A îngenunchiat cu desăvîrșire» nu mai are nimic.

2° A rușină, a supune pre cine-va.

A ÎNGHEȚĂ

Veđi *Limbă, Măduvă.*

5360 * A îngheță.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 178.

De frică, precum țice și francesul: *tout mon sang s'est glacé dans mes veines.*

«Femeea lui Ipate când a mai vėđut și asta, numai i s'a înțeleștat gura și a înghețat de frică.»— I. CREANGĂ.

A ÎNGRĂȘĂ

Veđi *Bólă.*

A SE ÎNGRĂȘĂ

Veđi *Cap. XIX, c. a se Ingrășă, Om.*

ÎNNECĂTURĂ

5361 Innecătură dē bani, iar nu dē tuse.

IOND. GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.

Sē țice pentru cel mītuit ce nu va să vorbēscă spre folosul obștei, făcēndu-se că se innecă de tusă și nu pōte vorbī (GOLESCU).

ÎNSEMNAT

Veți *Semnat*.5362 * Δ De omul însemnat să fugi.P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 170.
— HINȚESCU, p. 131.— FR. DAMÉ,
II, p. 203.— C. POSSA, *stud. c. Hu-*
mulesci, J. *Némțu*.*Să fugi de omul însemnat ca de dracu.*

I. G. VALENTINEANU, p. 32.

 Δ De om roș, spân și însemnat să fugi cât îi trăi!*Sezătorea*, I, p. 127.* Δ Să fugi (te feresci) de omul însemnat de Dumneșă.I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.—
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Co-*
rurluiș.— I. MARINESCU, *inv. c.*
Bradu-de-Jos, J. *Argeș*.— M. STĂN-CEANU, *inv. c. Piriă*, J. *Mehedinți*. Δ Să te ferescă Dumneșă de om spân și roș.S. MIHĂILESCU, *Sezătorea*, I, p. 220.*Să te ferescă Dumneșă de omul însemnat!*GIL, *Conv. Liter.* XXIV. — FR.
DAMÉ, II, p. 203.* Δ Omul însemnat de Dumneșă e dracul în pi-*căre.*E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*.
J. *Coaruluiș*.*Di om cu semnu, largu! 1)*PERI. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres*,
II, p. 174.Veți *Pěr, Rěș, Semnat*.

În popor se știe că ómenii cu năravuri rele ca: hoși, pis mași, ucigași, etc. Dumneșă îi însemneză ca să se ferescă lumea de ei.

La Romani, defectele corporale erau privite ca semne de rēutate și de rēu augur.

1) De om însemnat, departe!

*Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine læsus
Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es.*

Martial, XII, 54.

La Romani, ca și la Ebrei, nu putea fi preot acel care erà orb, cocoșat, cîung, olog, schiop, chior, chelbos, rîios, care aveà nasul prea lung sau prea scurt. Creștinii au adoptat și dinșii acest obicei.

Cave a signatis ¹⁾

Prov. Lat.

*Bigle, borgne, bossu, boileux,
Ne t'y fie si tu ne veux.*

Adages franç. XVI Siècle.

Il faut se défier des gens marqués au B.

Prov. Franc.

Niun segnato da Dio fu mai buono. ²⁾

Prov. Ital.

Hombre señalado, ó muy bueno, ó muy malo. ³⁾

Prov. Span.

Hüte dich vor denen, die Gott gezeichnet hat. ⁴⁾

Prov. Germ.

Beware of him whom God hath marked. ⁵⁾

Prov. Engl.

5363 De segneît de Domnu sto corac largo, de orbu și de zaposto sto și opt. ⁶⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I. p. 8*

Acelaș înfeles ca la No. 4736.

*Dai segnai de Dio cento passi indrio, de un orbo
e un zoto cento e oto.* ⁸⁾

Prov. Venit.

5364 Acelor ce'sû rîi pre lume Dumneđeû le bagă sêmne.

ANDREI AL BĂGAVU, *Cart. Aieg*
p. 99.

¹⁾ Păzesce-te de cei însemnați

²⁾ Nimeni însemnat de Dumneđeû n'a fost vre-odată bun.

³⁾ Om însemnat, sau foarte bun, sau foarte rău.

⁴⁾ Păzesce-te de acei pre care Dumneđeû îi a însemnat.

⁵⁾ Departe de acei pre care Dumneđeû îi a însemnat.

⁶⁾ Acelora'si rîi în lume Dumneđeû îi însemneză (le pune sêmne).

⁷⁾ De cei însemnați de Dumneđeû o sută pași departe (să stai), de orb și de schiop o sută și opt.

⁸⁾ Idem.

* Δ *Dumneŕcŕi, pe ómenii ai dracului îi însemnézá.*

T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vălcea.*

Acelaş înŕeles ca la No. 5362.

5365 A fi om însemnat.

T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vălcea.*

1° A fi mai cu minte şi, cu deosebire, mai avut ca alŕii.

2° A fi orb, schiop, surd, etc.

A SE INTINDE

Veŕi *Caşcaval.*

5366 * Δ *Pe cât 'ŕ'e pătura (atât) te 'ntinde.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; III, p. 71; II. p. 73.—HINŦESCU, p. 142.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pivria, J. Mchedinŕi.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-ics, J. Argeş.* — *Semin. Buc. cl. VII, prin P. GĂRBOVICĂNU prof.*

Intinděŕi piccrele pe cât pătura te iértă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 102.

Nu'ŕi întinde picerile, cât nu'ŕi ajunge pătura.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 110.

Δ *S'aũ întins mai mult de cât le ajungeà ŕolu.*

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 132.

A se întinde cât ŕine salteaó.

FR. DAMÉ, IV, p. 11.

A se 'ntinde cât ójunge plapoma.

G. I. MUNTEANU, p. 121.

Intinde-te cât iŕi ójunge plapoma.

B. P. HĂŞDEŦ, *Etym. Magn.* p. 634.

Intinde-te cât te ójunge plapoma.

DRU E. B. MAWR, p. 17.

* Δ *Intinde-te cât ŕi-e plapăma.*

EM POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomita.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulŕi, J. Covurluiũ.* *Semin. Buc. cl. VIII, prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.* — I. ANTONESCU, *stud. c. Pălănesci J. Râmnicu-Sărat.*

Cât ți-e cerga atât te întinde.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 145.

* Δ *Cât ți-e plapoma te întinde.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 171.
— HINȚESCU, p. 147. — G. POBO-
RAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Cât ți'e plapoma atâta te 'ntinde.

A. PANN, *Fab.* II, p. 106.

* Δ *A se întinde (pe) cât îi-e plapoma (cerga)
(pătura).*

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p.
219. — T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* Δ *Nu întinde mai lung picerile de cât e lungă
cerga (plapăma, oghealu).*

V. FORESCU, *c. Dorna, Bucovina.*

* Δ *Nu te întinde mai mult de cât ți-i cerga (o-
ghialu, plapăma, pătura).*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea.*
J. Dorohoi. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*
p. 464.

* Δ *Omul să se întindă cât îi ține cerga.*

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c.*
Știubeni, J. Dorohoi.

*Nu te întinde mai mult de cât oghealu (pla-
poma).*

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 125 &
464 — D^{na} E. B. MAWR, p. 101.

*Nu 'ți întinde piciorul până (unde) nu te-a-
junge patul.*

BARONZI, p. 54. — HINȚESCU, p. 145.

*Nu te întinde până unde nu țe ('ți) ajunge
învelitoarea.*

BARONZI, p. 63. — HINȚESCU, p. 8.

Nu te întinde până nu te-ajunge patul.

BARONZI, p. 64.

* *Nu te tinde cama mult de cât cerga.* ¹⁾

D. DAN, *Nevesca, Macedonia.* —
META COSTANDIN, *c. Moloviște, Macedonia.* — XENOFONTE CAPSALE, *c. Përlepe, Macedonia.*

* *Cât ți este dóga atât ti tinde.* ²⁾

N. ST., *c. Nijopole, Macedonia.*

Tindi-; ți tşórlı cât ı-u çerga. ³⁾

PER. PAPAĞAGI, *Zweit. Jahr. II,*
p. 176.

Adică să cheltuim p e c at ne este puterea (p. 102); adică s a nu cheltuim piste a n ostr a stare (p. 110), (GOLESCU). Intr'un mod mai general, ne  nvat a a nu ne apuc a de lucruri pre cari nu ne  iert a mijl ocele a le face. Veđi A. PANN, *fab. II,* p. 106.

Il ne faut pas peter plus haut que le cul.

Prov. Franc.

Sich nach der deck strecken. ⁴⁾

Prov. Germ.

5367 * Δ *Nu te 'ntinde pe c at n'ai, ci te 'ntinde pe c at ai.*

C. C. BUNGETIANU, *stud. c. Cosov e,*
J. *Mehedin i.*

Acelaş înţeles ca la No. 5366.

5368 * Δ *Intinde-te c at te ajunge curaua (cur eua).*

E. I. PATRICIU, * nv. c. Smul i, J. Covurlui .*

Acelaş înţeles ca la No. 5367.

5369 *S a te  ntind i c at po i s a coprind i.*

A. PANN, *Archiv,* p. 13.

* *Tinde te p an a în ag ung i.* ⁵⁾

ILIE GHICU, *c. Perivoli, Epir.*

S a nu  ncerc am lucruri prea grele puterile n ostre, s a nu cheltuim peste starea n ostr a.

¹⁾ Nu te întinde mai mult de c at cerga.

²⁾ C at ți este plapoma at at te întinde.

³⁾ Intinde-ți pic oarele, c at ți-e cerga.

⁴⁾ S a te  ntind i c at ți este plapoma.

⁵⁾ Intinde-te p an a nnde ag ung i.

5370 * Δ Nu te întinde că te rupi.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 165.
— HINȚESCU, p. 82. — I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș. —
M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J.*
Suciava. — E. I. PATRICIU, *inv. c.*
Smulți, J. Covurlui. — M. STĂN-
CEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți,*

1° Nu încercă peste puterile tale, căci în loc să te folosești,
mai mult păgubesci.

2° Nu cheltui peste starea ta.

3° Se țice aceluși care vorbește de rău pre mai marii lui.

Qui trop estent son mantel la penne en ront. ¹⁾

Prov. Franc.

5371 * Δ Să n'o întinzi pre mult că se rupe.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Vezi Córdă.

Acelaș înțeles ca la No. 5370.

5372 * Δ Nu te 'ntinde,
Că te frige.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluii.

Acelaș înțeles ca la No. 5371.

A ÎNTORCE

5373 * Cum il întorce (pune) așa stă.

Pentru omul prost care nu e în stare să facă ce-va de la
dînsul, lipsindu'i ori-ce voință și ori-ce energie.

A SE ÎNTORCE

*Vezi Cap. XVII, c. a se In-
torce, Mórdă.*

5374 * Δ Incotro te 'ntorci, tot dē el te freci

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos.*
J. Argeș. — M. STĂNCEANU, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinți.

Sē țice când nu putem scăpă dē ôre-cine (GOLESCU).

¹⁾ Cine pre 'și întinde mantaua, rupe panura. — A se observă că cuvîntul
vechiu frances *penne*, care însemnăză «stofă» se potrivește cu al nostru *panură*.

5375 N'ai să te 'ntorci din pricina lui.

A. PANN, III, p. 5. — HINȚESCU,
p. 82.

Acelaș înțeles ca la No. 5374.

5376 *[△] Tu te duci, tu te întorci,
Tot de curu meu te rogi.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Orî ce ai face, orî încotro ai da-o, tot cu cine ai trăit, vei trăi și de aci înainte, și vei avé trebuința de ajutorul lui.

INTRAT

5377 *[△] La intrat lesne pâși
Dar nu sciü cum va eși.

A. PANN, II, p. 28. — HINȚESCU,
p. 82. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pî-
ria, J. Mehedinți.*

Veđi Casă.

Se ȃice pentru cei carî se apucă de o trébă, fără ca să ȃea în sémă, să chibzuéscă bine de la început tóte greutățile întreprinderii.

A SE ÎNVÎRTI

5378 *[△] A se învîrti într'un călcăiu.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi om ȃute și harnic.

5379 *[△] A se duce invîrtindu-se.

A umblă zăpăcit, căpiat, fără minți.

A ÎNVIA

5380 *[△] Vița de vie
Tot învie,
Da cea de lauruscă
Se uscă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Omul, când și când, tot cu de tépa lui se întovărășese și mutra părintéscă nu și-o mai lépédă nici-odata.

Acéstă variantă se adaogă la No. 1243.

A SE JELI

5380_b * Cară s'ghileasce, lucru nu bițeasce. ¹⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

Ne îndemnă la muncă.

JUNIE

5381 • Junia e nebunie.

KÁROLY ÁCS, p. 83.

Veđi *Tinerețe.*

Omul la tinerețe e lipsit de judecată și crede că tot ce sbóră să mănâncă.

Forma în adevăr românească a acestei ȓiceri n'ar putea fi de cât: *tinerețea e nebunie.*

A LĂCRĂMĂ

Veđi *Cap. VII, c. Cépa, Ochiu.*

LACRIMĂ

Veđi *Bucurie, Cap. XXI, c. Lacrimă, Sărac.*

5382 * Cu dece rinduri de lacrimi.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 27.

Adică plângea foarte mult.

5383 * Cu lacrimi fierbinte.

Acelaș înțeles ca la No. 4748; arată o mare durere.

Pleurer à chaudes larmes.

Prov. Franc.

LAF

5384 * △ A tăia frunȓa verde și lafuri și talafuri.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A vorbi multe și, măi ales, nimicuri.

¹⁾ Care se jelesce, lucru nu isprăvesce.

A LĂSĂ

5385 * \triangle Lasă-mă să te las.

C. NEGRUZZI, I, p. 250. T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*. — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 110. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*. — D. GHEORGHIU, *c. Tecuci*, J. *Tecuci*. — C. C. BUNGEȚIANU, *stud. c. Cosovăț, J. Mehedinți*. — AVR. CORCEA, *paroh. ort. ori. c. Coșteiu Banat*.

* *A fi un: lasă-mă să te las.*

FR. DAMÉ, II, p. 261.

1° Se dice despre omul leneș, apatic, indiferent, môle, care nu'și vede de interes.

«Iar Mogorogea nădejduindu-se în potcapiul tătâne-său, adormise înaintea lui Pavel, cu piciorlele în mânicile contășului, după obicei și horăta zdravăn. Vorba cea: *lasă-mă, să te las!*» — I. CREANGĂ.

2° Dacă ai dorința ca nici eu să nu te mai supăr, făcându-ți neajunsuri, mai întâiu tu să mă lași în pace.

3° Acelaș înțeles ca: *real de pe mine că'l omor*.

5386 * \triangle L'aș lăsa dar nu mă lasă.

I. T. MERA, *Conv. Liter.* XVI. — G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 82. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți*.

\triangle *Lasă'l măr! l'aș lăsa eu, dar veđi că nu mă lasă el acuma.*

I CREANGĂ, *Amint.* p. 58.* \triangle *Să'l lași, dar nu te lasă.*

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*.

* *Acțăai un fur, lu alas, nu me alasă.* 1)I. GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*Veđi *Drac, a Luă*.

Când te încurei într'o afacere, și nu scii cum să mă scapi de dinsa.

1) Am prins un hoț, îl las, nu mă lasă.

Un copil al unui țeran, aflându-se cu tatăl său pe câmp, vede un Tătar și se ieă la luptă cu dînsul. Tatăl care eră mai departe strigă: lasă'l mă! copilul răspunde: *l'aș lăsă, dar nu mă lasă*. De atunci tot ast-fel se țice ori de câte-ori vre-unul se lęgă de altul mai tare de cât dînsul, dar în urmă nu mai pôte scăpă de el.

Sunt mai multe variante a acesteï snóve.

«Dar apoi scit povestea țiganului cu ursu din pădure: săriți ómeni buni c'am prins ursu! — Adu'l încóci, țigane, dacă l'ai prins! — L'aș aduce, frățico, dar nu mă lasă din labe dihania». — *V. Alexandri, Teatr. p. 693.*

A se vedea *G. Dem. Teodorescu, Cercet. p. 62*

5387 * Δ Lasă-mă în cât mă gălesc.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Să nu alergă după lucrul ne-vêđut lepădând pe unul bine cunoscut, sub cuvint că ar fi mai bine.

LEPRĂ

5388 Lepră.

AUREL CANDREA, *Rev. Nouă.*

Se țice de ființele urite și rele.

A LEȘINĂ

Veđi a Muri, *Ris.*

5389 * Δ Par'că e leșinat.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.* — GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.*

Să țice:

1° Despre ómeniî slabî, prăpădiți de bólă.

2° Despre cel flămând, lihnit de fóme.

LEȘINĂTURĂ

5390 * Δ A fi leșinătură.

GR. JIPESCU, *Opinc. p. 86.*

A fi om de nimic, rêu, stricat.

A LINGE

Veđi *Buză, Deget, Mână, Miere, Muc, a Pupă, a Scuipă, Taler.*

5391 * \triangle Linge unde a scuipat.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 180. — HINȚESCU, p. 91. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 169.

* \triangle *A linge unde a scuipat.*

G. I. MUNTEANU, p. 121. — T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea.*

1° Laudă ce a defăimat său defăimă ce a lăudat.

2° Se ȃice de omul care nu se ține de cuvint, care 'și întorce cuvintul ce odată l'a dat. Om cu două fețe.

5392 * \triangle Nu linge unde (ce) ai scuipat.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 23; I, p. 78. — HINȚESCU, p. 172 — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. *Mehedinți.*

* *Nu linge ce ai stupit.*

ARTUR GOROVEI, *c. Folticeni*, J. *Suciava.*

* \triangle *Nu linge ce ai schipit.*

AVR. CORCEA, *paroh. ort. or. c. Coșteiu*, *Banat.*

* *E rușine pentru cel ce linge unde a scuipat.*

C. BAȘOTA *prin V. Forescu c. Folticeni* J. *Suciava.*

1° Nu lăudă ce ai defăimat și vice-versa.

2° Nu întorce, nu ne-socoti cuvintul tău ce odată l'ai dat.

5393 A lins până a pus tingirea cu fundul în sus.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 2. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 230.

A lins până a pus vasu cu fundu 'n sus.

A. PANN, III, p. 69. — HINȚESCU, p. 91.

Lins, prelins, cu fundul în sus.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 230.

Să ȋice pentru cei ce papă tot (GOLESCU). Pentru cel lacom.

5394 * \triangle Lingi, părinte, lingi!

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acăstă ȋicere se întrebuinteză mult, în județul Vâlcea, mai ales în adunări intime, la cari ieu parte și preoți, ca amintire a următorei snove.

S N Ó V Ă

Un preot după sfirșirea liturghiei potrivea potirul, adică consumă vinul și pânea din potir. Un copil, care páscea vitele în préjma bisericei, ce-i vine, se uită pe feréstră, în altar, tocmai în acea minută de cés. Copilul, vėdénd pe preot sorbind din potir, nu sciu cum ? dete dracu în gând, și ȋise repede, sbughind'o: «*lingi, părinte, lingi!*»

Preotul luat fără veste cu acăstă vorbă, și năzărind copilul, care fugea, fi răspunse în pripă: «Ling, mé! ling, curu mă-ti!»

5395 * \triangle Poți linge mac.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vaslui.

Veți *Leturghie.*

Arată curățenia din casa unei bune gospodine.

LINS

5396 * \triangle A fi lins.

1° A fi neted, lustruit.

2° Pre bine îmbrăcat.

LIPCĂ

5397 * A ședé lipcă.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 46.

A nu măi plecà de unde se află.

5398 * A se ține lipcă de cine-va.

A nu 'l măi slăbì, a sé ține scaiu de dînsul.

5399 * A cădé lipcă pe mâncare.

A se aședà pe mâncare, a îm bucà cu lacomie.

LIPICIŪ

5400 A avé (fi cu) lipiciŪ.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 232.
—GR. JIFESCU, *Rêur. Oraș.* p. 112.Veđi *Frumos, Vorbă.*

Seie să se facă plăcut, iubit: se lipesce de inima omului.

A LOVI

Veđi *Iască.*

5401 Lovesce-mé, lele, în spate, c'un bulgăre de iască.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 165.

Se đice la vorbe ne-potrivite. Acéstă variantă se va adăogă la No. 777.

5402 *[△] Lovi-m'ai, lele, 'n spate, c'un bulgăre de ghêță friptă.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 5401.

5403 *[△] A fi lovit.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*Veđi a *Ciocni, Leuca.*

1° A fi nebun, ne-mintos.

2° A fi epileptic.

In comuna Călimănesci, J. Vâlcea, săteniŷ aŷ pururea în gură întrebarea: *ești lovit, neică?* ce o pun celor care le vorbesc orŷ le fac vre-un rău.5404 *[△] A fi lovit din đile mari.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 5403.

5405 *[△] A 'l lovi unde 'l dore.E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiŷ.* — G. POBORAN, *inst. c. Statina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 4862.

5406 *[△] Asta nu te lovesce peste cur.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Lucru, ce doresci, nu ŷi se împlinesce.

5407 * \triangle A fi lovită.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi întocmai cele ce ai făcut ori ȕis.

5408 * \triangle N'are lovele.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȕi, J. Covurluiă.*

N'are parale.

De ai bani faci ori-ce, *potrivesc* trébă. Se scie că țeranu' ȕice mai în tot-dé-una *se lovesce* pentru *să potrivesce*, de pildă ca în ȕicerea de la No. 5407.

A L U A

Veȕi *Cap. X, c. a Luă.*

5409 * \triangle Ieă-lă-i după mine, că 'l omor.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 6.* —
C. C. BUNGEȕIANU, *stud. c. Cosovȕț, J. Mehedinȕi.*

* \triangle Ieă 'l după (de pe) mine, că 'l omor.

A. PANN, *Ediȕ. 1889, p. 141; III, p. 106.* — C. NEGRUZZI, I, p. 250. —
BARONZI, p. 55 & 206. — HINȕESCU, p. 76. — IDEM. *Calend. Rom. 1872.* —
I. G. VALENTINEANU, p. 19. —
LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas. p. 346.* —
P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 174.* —
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȕi, J. Covurluiă.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — M. STĂNCĂNU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinȕi.* —
T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veȕi a Lășă.

1° Să ȕice când să laudă ore-cine la ne-putinȕa lui (GOLESCU).
Se ȕice de fulăul, de cel lăudăros.

2° Să ȕice când unul îȕi face silă cu prezenȕa lui. — E. I. PATRICIU.

5410 * \triangle A fi un: ieă'l de pe mine.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Un ieă-l de pe mine că 'l omor.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ p. 79.*

1° Un om care se ține scaiū. — J. Olt.

2° Un om lăudăros.

5411 * \triangle Ieà (le) de unde nu 'i (s)!

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 11. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 248. — T. SPERANȚIA, I, p. 222. — *Sezătóvea*, I, p. 4. — X... *elev Sc. Norm. c. Nanești*, J. Bacău. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Ott.

\triangle Ieà... *daca aî de unde!*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 47. — *Sezătóvea*, III, p. 131.

* \triangle Ieà *daca aî ce.*

D. GHEORGHIU, *elev. Sc. Norm. c. Tecuci*, J. Tecuci.

Se ȃice cãnd un lucru sãu un om nu se mai gãsesc acolo unde eraũ mai nainte, unde sciam cã 'i putem afla.

«Apoi ese pe uşã, pune mâna pe iepã şi pe o secure şi tunde-o! Cãnd se trezesce frate-sãu, *ieà ȃeapa dacã aî de unde!*» — I. CREANGĂ.

5412 * Ieà pe unul şi dã în celã-l-alt.

P. ISPIRESCU, *Leg I, Edit. 1872*, p. 169.

Se ȃice, cu înȃeles defavorabil, pentru cei cari se potrivesc.

5413 * \triangle Aşã ieà şi ursu caşu.

GAVRIL ONIŞOR, *prof. J. Tutova*.

Adicã pe furiş.

5414 * \triangle A 'l face sã nu aibã ce luã de jos.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȃi*, J. Covurluiã.

A 'l batjocorã rãu.

5415 * \triangle A 'l luã în colo.

P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 85. — T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vãlcea*.

A luã în rís, a luã peste picior, a vorbì cuî-va în bãtae de joc.

«Am socotit cã vreã sã ne *iea în colo.*» — P. ISPIRESCU.

LUĂTURĂ

5416 * \triangle N'are luãturã.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulȃi*, J. Covurluiã.

1° N'are rost la vorbă, sau la trebă.

2° Nu se supune la greū, când e vorba de boi sau cai.

LUNĂ

Veđi *Cap. I, c. Lună.*

5417 *Ii lipsesce o lună.*

G. DEM. TEODORESCU, *Mituri lunare*, p. 22.

Despre cei arțăgoși și zănaticii.

5418 * *E în șapte luni*

ION RĂDOIU, *avocat, c. București.*

Acelaș înțeles ca la No. 5417.

LUNATIC

Veđi *Nebun.*

A MÂNCĂ

Veđi *Palmă, Piele, a Scărpină, Spinare.*

5419 * [△] *Unde o mănâncă, acolo o scarpină.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 13.—
J. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*,
J. Argeș.— M. STĂNCEANU, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinți.

* *Se sgrămă în 'l măcă 1)*

I. GHICU, *prof. c. Turia, Epir.*

1° Adică ții faci după voiea lui, voiea ții (GOLESCU).

2° Se ȃice când un om scie să se porțe cu un mări mare al lui.— I. MARINESCU.

Tu me grattes où il me démange.

BOULLI, *Prov. XVIe Siècle.*

5420 *Il mănâncă într'o parte și se scarpină în alta.*

HINȚESCU, p. 99.

Il mănâncă 'n altă parte,

Și scarpină 'n altă parte.

A. PANN, I, p. 81.

Se ȃice despre cel prost.

1) Se scarpină unde 'l mănâncă.

Je crois qu'il se gratte bien maintenant où il ne lui démange pas.

Prov. Franc.

5421 Nu scie unde 'l mănâncă
Și ȕice: scarpină încă

A. PÄNN, I, p. 81.— HINȚESCU,
p. 99.

Acelaș înȕeles ca la No. 5420.

MÂNĂRICIŪ

Veđi *Limbă*.

MÂNĂTURĂ

Veđi *Limbă*.

A MĂNECĂ

Veđi *Diminătă*.

5422 * \triangle Care mănecă, nu întunecă.

P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 152.
— BARONZI, p. 61.— FR. DAMÉ, III, p.
18.— E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȕi*,
J. *Covurluiă*.— G. I. MUNTEANU,
p. 30.— HINȚESCU, p. 100.— I. MA-
RINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J.
Argeș.— M. STĂNCEANU, *inv. c. Pi-*
ria, J. *Mehedinȕi*.

Veđi *Diminătă*.

Arată folósele silinȕei. Cel ce plécă mai de diminătă ajunge séra mai de vreme, de asemenea, și cel ce se apucă de muncă din vreme, strînge avuȕie pentru bătrâneȕe.

De la cuvîntul *a mănecă*, a scula de cu nópte, a eșit numele serbătórei: *Mănecătóre*, în care omul e dator să se scóle de nópte, pe roua diminetei, spre a se scálda într'insa.

5422_b * \triangle Daca sě mănecă omul ajunge mai departe.

G. MADAN, *c. Trușeni*, *Ț. Chi-*
sineu, *Basarabia*.

A se adaogă, acéstă variantă, la No. 121.

5423 * \triangle Mănecă și întunecă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

Muncesce din ȕi până în nópte.

MARE

Veți *Cap. IX, c. Mare.*

5424 * \triangle M'am bucurat la mai marele t \ddot{e} u
Și la vai de capul me \ddot{u} .

I. ARBORE, *ing. J. Buz \ddot{e} u.* — C.
BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosov \ddot{e} ț, J. Me-*
hedinți.

Se țice de acel care s \ddot{e} vede înșelat în așteptările sale, în încrederea pe care o ave \ddot{a} în ôre-cine.

S N Ó V Ā

Un Sas, av \ddot{e} nd trebuinț \ddot{a} de un lucr \ddot{a} tor pentru munca câmpului, se duce în piaț \ddot{a} , și ved \ddot{e} nd pe unul, mare, nalt și mai sp \ddot{a} tos, îl tocmesce pe acela. Se pornesc la treb \ddot{a} ; dar în cur \ddot{e} nd Sasul vede c \ddot{a} s'a p \ddot{a} c \ddot{a} lit, și c \ddot{a} omul pe care 'și l'a ales e tot at \ddot{a} t de len \ddot{e} ș c \ddot{a} t este și de lung. În fine sosesc \ddot{e} c \ddot{e} sul prânzului, sta \ddot{u} din lucru și se pun la mas \ddot{a} . Sasul aduse de a-cas \ddot{a} o m \ddot{a} ncare cu prune fierte. Dar pe c \ddot{a} nd st \ddot{a} p \ddot{a} nu! m \ddot{a} nc \ddot{a} c \ddot{a} te o prun \ddot{a} , sluga c \ddot{a} r \ddot{a} în lege, ast-fel c \ddot{a} bietul Sas, dup \ddot{a} ce s'a p \ddot{a} c \ddot{a} lit cu munca lucr \ddot{a} torului ce 'și tocmise, a r \ddot{e} mas și ne-m \ddot{a} ncat, și 'i țise cl \ddot{a} tind din cap: *m'am bucurat la mai marele t \ddot{e} u și la vai de capul me \ddot{u} .*

A. Pann, I, pag. 154 d \ddot{a} o variant \ddot{a} a aceste \ddot{i} sn \ddot{o} ve sfirșind'o ast-fel:

Na! sc \ddot{o} l \ddot{a} de m \ddot{a} n \ddot{a} nc \ddot{a} ș'apoi iar te culc \ddot{a}
C \ddot{a} pe irupu 'ți mare te-am ales pe tine,
G \ddot{a} ndind s \ddot{a} 'm \ddot{i} t \ddot{e} u bine, ș'a \ddot{u} fost vai de mine

Grand homme est volontiers couard.

Prov. Gallic. Mss. XV e Si \ddot{e} cle.

5425 * \triangle Te mare, mare,
Dar mi \ddot{a} te n'are.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III, p. 158.*
T. B \ddot{A} L \ddot{A} ȘEL, *inv. J. V \ddot{a} lcea.*

Veți *Fat \ddot{a} , Trup.*

Se țice :

1 $^{\circ}$ De omul înalt și prost.

2 $^{\circ}$ Cu deosebire copiilor m \ddot{a} rișori, car \ddot{i} fac prostii.

Veți T. SPERANȚI \ddot{A} , *Anecdote, I, p. 21—29.*

ΑΥΔΣ Ó μακρ \ddot{o} s. ¹⁾

Prov. Elin.

Amens qui longus. ²⁾

Prov. Lat.

¹⁾ Cel înalt (e) prost.

²⁾ Idem.

Quand la maison est trop haute il n'y a rien au grenier.

Prov. Franc.

Cancelarul Bacon răspuse regelui Iacob I care 'l întrebă ce gândesce despre un ambasador frances, om foarte înalt, care tocmai atuncu eșea dintr'o audiență pre care o dobândise de la acest rege: «Sire, ómenii carí aũ această statură sémănă câte-odată cu casele cu ciuci saũ șese caturi, în care locuința cea mai de sus e de obiceiũ cea mai rãu mobilatã.»

Latinul mai diceã: *Homo longus raro sapiens, sed, si sapiens sapientissimus.*

5426 * \triangle Cel mai mare minte n'are,
Cel mai mic e mai voinic.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* 153.

Veđi An.

In tóte basmele nóstre cel mai mic dintre frați este și cel mai cuminte, saũ cel mai voinic. Dinsul isbutesce în tot-dé-una unde frații lui mai mari aũ rãmas de rușine.

In basmele franceze întilnim aceeași credință. De pildã în *Petit Poucel*.

«Les Picards disent que les aínés de Picardie sont souvent fols, ou de moindre sens que les maisnés: car ils ressemblent au pain venant du four et au vin premier versé, lequel est plus chaut et plus fumeux que le second versé.» — *Bouvelles Prov. XVIIe Siècle.*

Ὅδδεις κακός μέγας ἰχθύς. ¹⁾

Prov. Elin.

Nullus malus magnus piscis. ²⁾

Prov. Lat.

5427 * \triangle Mare cât o prăjină,
Și prost ca o beșină.

ARTUR GOROVEI, *J. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 5426.

5427b * \triangle Unu mare, altu tare.

G. MADAN, c. *Trușeni, Ț. Chișineu, Basarabia.*

La doĩ carĩ se cãrtã.

5428 * \triangle Hutul-hut,
Cãt de mare s'a fãcut!

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiã.*

¹⁾ Tot pescele mare e rãu (nu e bun).

²⁾ Idem.

Arată o surprindere ne-plăcută în față unei greutăți sau întâmplări ne-așteptată.

MĂRUNȚEL

5428^b * [△] Mărunțul ca macu,
Dar iute ca dracu.

G. MADAN, c. *Trușeni*. *Ț. Chișineu, Basarabia*.

Pentru cel mic, dar iute.

MĚDUVĂ

5429 * A'î cercă mēduva și ôsele.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 552.

A'î cercă în tôte chipurile pentru a află cât prețuesce.

5430 * A'î sugē până la mēduvă.

* [△] *Ci'î luă și mēduva din ôse.*

* *A'î sugē și mēduva.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ott.*

A'î luă tot ce are, a-l sārăci cu totul.

5431 * [△] Până 'n mēduva ôselor.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 551.—
GR. JIPESCU, *Rēur. Oraș*. p. 178.

Vedī *Os*.

Adică în tot trupul. Sē ȓice mai ales de frică, de bōlă și frig

5432 A inghețā mēduva în ciolane.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 256.

Acelaș înțeles ca la No. 4771.

«Vai de noi și de noi că ne-a inghețat limba în gurā și mēduva în ciolane de frig». — I. CREANGĂ.

5433 * Află-ȓi dzua, scōte-ȓi mēdua. ¹⁾

N. ST. NIJOPOLE, *Macedonia*.

¹⁾ Găsesce-ȓi ȓiua (ocasia), scōte-ȓi mēduva.

Să nu pierdem ceasul prîncios, pentru a ne răsburî de un duşman.

MELIC

5434 * A'î sci melicu. ¹⁾

G. POBOBAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Bubă*.

Punctul slab, unde 'l dore când îl atingi.

A MERGE

Veđi *Némț, Rac.*

5435 Mergé maî mult în trei ȝile de cât într'una.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 164.* - HINȚESCU, p. 103.

Om încet, leneș.

5436 * După care aș merge nu mă cere,
Care vine
Nu 'i de mine.

D^{na} SAFTA KRUPENSKI, *c. Betesci, J. Némțu.* - I. T. MERA, *Conv. Literatur. XVI.*

ȝice aceea care nu s'a măritat.

5437 Carle maēre cu lupo, urlăe ca și lupo. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter, I, p. 10.*

Trebue să urmăim voințele, gusturile și datinele ómenilor în mijlocul cărora trăim, chiar de și nu 'i aprobăm.

A se adaogă la ȝicerea de la No. 1990.

5438 A merge baltăc, baltăc.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar, p. 54.*

Adică greū și scăpētând din baltă în baltă.

MIC

Veđi *Cap. IX, c. Mic, Stat Trup.*

5439 * Δ Cel maî mic e maî voinic.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop. p. 153.*

¹⁾ Acéstă ȝicere, ne-primindu-se la vreme, nu s'a putut așegă la locul ei în capitolul III.

²⁾ Care merge cu lupo, urlă ca și lupo.

Veți înțelesul și origina la No. 4768. Veți LAZĂR ȘĂINEANU, *Basme*, pag. 537—538.

Dans les petites boîtes les bons onguents.

Prov. Fanc.

MIROS

Veți *Cap. XXI, c. Miros, a se Sătură, Sfânt.*

5440 Ca mirosul de muiere, nici un miros mai dulce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 91.

Țic berbanții.

5441 Alt miros de florăria,
Ș'alt miros de bălăria.

A. PANN, III, p. 44.

Arată marea deosebire între omul bun sau rău, prost sau deștept, între boer și mojiic.

5442 Alta e mirosul floriei
Ș'alta este al putorei.

A. PANN, III, p. 43.

Acelaș înțeles ca la No. 5441.

5443 * △ Potrivesc mirosul trandafirului cu putorea porcului.

A. PANN, I, p. 162—HINȚESCU, p. 109.— I. MARINESCU, *inv c Bradu-de-jos, J. Argeș.*— M. STĂNCEANU, *inv. c. Piriă, J. Mehedinți.*

Veți *Trandafir*

1° Când potrivim pe cele frumoase cu cele urite, un om bun cu altul rău, o faptă bună cu alta rea.

2° Acelui care nesocotesce binele ce i s'a făcut de altul.

5444 * △ Miros,
De lapte gros.

T. BĂLĂȘEL. *inv. J. Vâlcea.*

Se țice când se simte ce-va bun.

A MIROȘI

Veți *Cap. VI, c. Grăpă, Nevoie, a Pași, Usturoi.*

5445 Mie 'mi miröse a flóre,
Dar altuia a putóre.

A. PANN, I, p. 5. — HINȚESCU,
p. 109.

Arată ne-potrivirea gusturilor și a părerilor.

5446 * Δ Multe flori sunt pe lume dar puține miróse.

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

1° La nunți și la petreceri se ved multe femei frumoșe, puține însă din ele plac bărbaților.

2° Mulți ómenii sunt pe lume, puținii însă sunt de trebă și cinștiți.

5447 * Așa 'mii miróse tréba.

I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XIII, p. 30.

Așa bănuiesce, i se pare că trebuie sa fie lucrul.

5448 * Δ Miróse a e.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Se dice când cine-va, sătul, bagă vina la bucate că nu sunt bune, de óre-ce miróse a cutare saũ cutare lucru. Atunci i se răspunde că *miróse a e*; adică, că miróse fiind-că sunt, dacă nu ar fi, n'ar miroși, și ar fi mai rău atunci.

5449 * A 'i mirosi rău.

Da Ec. Z. c. *Běrlad*, J. *Tutova*.

* *A nu 'i mirosè bine.*

A bănuì că nu trebuie să fie lucru curat, lucru cinstit, ast-fel cum ar trebui să fie. Francesul dice de asemenea: *cela ne sent pas bon*.

5450 * Ii miróse d'aia nu 'i vine.

Maior P. BUDIȘTEANU, *Bucuresci*, J. *Ilfov*. — M. CANIAN, J. *Iași*.

Se dice despre lucrul care nu 'ți convine. *A mirosi*, însémnă a simți, a băgă de sémă ce-va.

5451 * Δ Miróse a nas belit.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

Se dice despre beăturile spirtóse, căci ele, îmbětând omul, îl face de cade și 'și belesce nasul.

5452 * \triangle Miróse a pute.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Miróse urit.

A MIȘCA

5453 * \triangle Cine mișcă,
Pișcă.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCĂȘANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

* \triangle Cine mișcă,
Tot mai pișcă.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 110; Conv. Liter. X, p. 376.* — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Cine mișcă,
Pișcă;
Cine șade
Códa 'i cade.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 80.*

* \triangle Cine mișcă.
Tot mai pișcă;
Cine șade,
Códa 'i cade.

BARONZI, p. 55. — HINȚESCU, p. 109. — S. FL. MARIAN, *Nunta, p. 29.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

* \triangle Cine mișcă,
Pișcă,
Cine șade ruginesce.

T. BĂLĂȘEL, *inv, J. Vâlcea.*

Vedj a Ședé.

Adică cel leneș piere de fómé, iar cel ce muncesce, pururea capătă óre-ce (GOLESCU).

Cine muncesce folosesce ce-va, cine șéde piere.

Qui va bêche, Qui repose sèche.

Prov. Franc.

5454 * \triangle A se mișcă ca dinții babei.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se dice despre ce-va care ar trebui să sté neclintit, însă se mișcă.

5455 * \triangle Te mișcă 'n cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se dice celui care n'are astîmpăr, și face prostii.

MISIDIE

5456 \bullet Misidii fără nuri, ca vinul fără gust.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 92.

Arată cât prețuesc nuri, și farmecul lor.

MÓLE

Veđi *Cap. VI, c. Móle.*

5457 * \triangle A se lăsà móle.

GR. JIPESCU, *Opinc. p. 37.*

Veđi *Fóle.*

1° A se arêtà slab, nehotărît, a cedà.

2° A fi blând.

«Când s'aũ întors înapoi mai *móle* aũ fost» — N. COSTIN.

A MORMĂÎ

Veđi *a Strigà.*

MORMĂITURĂ

Veđi *a Vorbì.*

MORT

Veđi *Colac, a Dormì, Drac, Limbà, Cap. XXI, c. Mort, Popușoiu, Sàrac.*

OBICEIŪ LA MORTÏ

Prin mai multe părți se fac șezători în casa mortului pentru a alinà durerea rudelor supërate. În timpul acesta se aduc douë saũ mai multe bucu me

de la stână și, din vreme în vreme, es afară din bărbaiți, cari suflând în acele buclume, scot un buclumat jalnic, sălbatic. La cei mai fruntași, mai ales la tineri, pușcă. De asemenea, unul său mai mulți cu fluere mari, cântă jalnic la capul mortului său, dacă-i vara, la ferestra din dreptul mortului, stând în picior pe prispă. Dacă-i flacău sau fată, i se împoobesce un brăduleț mic, cu fire de lână boită, învălătucind crengile de cari mai atîrnă și canafi. Cu toate aceste pompe se petrece mortul până la mormînt. Bradul se pune la mormînt lângă cruce, unde rămâne până se usucă.

Când plîcă la biserica și scot mortul afară, straele mortului le pun deasupra lui, începînd a lua câte una și le dau de pomana, alături cu colac și luminare. Din vite cînt a da ce e mai bun popei și, la parte din ceilalți, câte o oie sau miel.

S. MIHAILESCU, *c. Năgra-Șarului, Suciava.*

Veđi *Inmormîntarea la Români* de D-l S. Fl. Marian.

5458 * Δ Nu fac viii ce ție morții.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți. — Semin. Buc. cl. VII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*

1° Ultimele voințe ale mortului nu sunt ascultate.

2° Cel mic multe cere, cel mare însă îi dă ce vrea el.

5459 * Δ Mortul multe țice, viul face ce scie.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Acelaș înțeles ca la No. 5458.

5460 * Δ Mortul nu se (se) (mai) întorce (înapoi) de (de) la grópă.

IORD GOLESCU, *Mss. II, p. 45. — V. FORESCU, c. Folticeni, J. Suciava. — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, inv. c. Stîubenii, J. Dorohoi. — P. GRĂDIȘTEANU, Gaz. Pop. I, No. 192. — E. I. PATRICIU, inv. c. Smulți, J. Covurluii. — I. MARINESCU, inv. c. Bradu-de-jos J. Argeș. — M. STĂNCEANU, inv. c. Pîria, J. Mehedinți. — I. I. DONCA, stud. c. Cărja, J. Tutova. — G. POBORAN, inst. c. Slătina, J. Ol.*

1° Arată cele piste puțină (GOLESCU).

2° Să'ți ieși nădejdea de la un lucru pierdut. Când faci dar cui-va de un lucru, nu căută să'l ieși înderēt.

3° Se țice cînd cine-va vinde un lucru cam eftin și, vedēndu-se păcălit, are poftă să întorecă tirgul.

Quand on est mort c'est pour longtemps.

Prov. Franc.

5461 * △ Mort ești între cei vii.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*. — GR. JIPESCU, *Opinc. p. 134*.

Nimeni nu te ieà în sémã.

5462 * △ Eșiți morți, din gropi, să intrăm noi viii.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III, p. 378*.
— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*.

Eșiți morți de primii și noi la voi.

POPA GLIGORE, *Legenda Duminecei, Anul 1600*.

*Eșiți morți, să intrăm noi,
Cã e vremea de apoi.*

A. PANN, III, p. 51. — HINȚESCU, p. 111. — B. P. HĂȘDEU, *Etyrn. Magn. p. 1340*.

1° Se dice când suntem copleșiți de lipsuri, și tot felul de angarale; de omul desnădăjduit, care nu mai vede fericire și liniște de cât în mormînt.

2° A. Pann aplică această dicere și celor fricoși.

5463 * △ Morții cu morții, și viii cu viii.

DIM. ZANNE, *București, J. Ilfov*.
— I. G. VALENTINEANU, p. 47. —
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria J. Mehedinți*.

Morții cu morții, și ghiți cu ghiți. 1)

PER. PAPABAGI, *Zweit. Jahr. II, p. 169*.

1° Ne îndemnã să ne mângâiem de pierderea rudelor sau prietenilor noștri.

2° Nevoieaș cu nevoieaș, și vrednic cu vrednic să se adune.

*Iar el a dis: Dómne! dãm-ți voie întâiu să merg să îngrop pe tatã meu. Iar Isus a dis lui: *Lasã morții să și îngrope morții lor*. - E.VANGH. LUGA, IX, 60, 61.

Les morts avec les morts, les vifz à la toustée.

Prov. Gallic. Mss. XVe Siècle.

1) Morșii cu morșii, și vii cu vii.

Il faut vive avè les vivants.

Prov. Wallon.

Halt'es mit den Lebendigen. 1)

Prov. Germ.

5464 • De cât un înțelept mort mai bine un măgar viu.

AL. DUMITRESCU, p. 122.

Veđi *Câne.*

Acelaș înțeles ca la No 1525.

5465 • Mai bine un țeran viu decât un împărat mort.

BARONZI, p. 50. — HINȚESCU, p. 185.—Dna E. B. MAWR, p. 12.

Acelaș înțeles ca la No. 5464.

Micux vaut goujat debout qu'empercur enterré.

La Fontaine.

5466 * △ A fi mort de viu.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Pentru cel slab, prăpădit de bóle și neputințe.

5466b * △ A fi mai mult mort.

Acelaș înțeles ca la No. 5466.

5467 * △ Ești mort ca și un perit.

X, *stud. c. Schiopeni, J. Fălciu.*

Te-ai dus, nu mai trăesci mai mult.

5468 * △ De morți nu trebuie să vorbești de cât de bine.

M STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

• Ura noastră să se opréscă la grópă.

De mortuis nil nisi bene. 2)

Prov. Lat.

5469 * △ Nu 'i nici cu morții, nici cu vii.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Arată traiul rău.

1) Ține cu cei vii.

2) Despre morți nimic de cât bine.

5470 * \triangle O să o spun (o 'i spune-o) și morților.

Gr. JIPESCU, *Opinc.* p. 42.—GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Când am pășit vre un neajuns, arătând că nu vom uita nici odată ceea ce am pășit.

5471 * \triangle O să o țin minte și mort.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Acelaș înțeles ca la No. 5470.

5472 * \triangle E bună să mergă după morții.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Veți *Môrte.*

Sê dice de o femeie care, când merge, sê uită în jos și e cam prôstă.

5473 * Când vor învia morții.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 128.

La învierea morților.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 341.

Nici-odată. Se dice pentru cele peste puțină.

5474 * A 'l învăță să 'și plângă morții.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

Când vrei să înveți pre cine-va un lucru pre care 'l scie face tot așa de bine ca și noi.

5475 * Șed lucrurile môrte.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 230.

Adică pe loc, ne-isprăvite, părăsite.

5475_b * \triangle A se face mort în popușoi, cu sacu legat la gură.

G. MADAN, *c. Trușeni, Ț. Chișinău, Basarabia.*

Acelaș înțeles ca la No. 1070.

5476 * \triangle A o face môrta.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veți *Păpușoi.*

A cocoloși o afacere; a nu mai îngriji de un lucru, a 'l da uitării.

5477 * Mort buștén.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 139.

Cu totul mort, înțepenit.

«Când se întorse la prăvălie găsi pe toți morți bușténî.— P. ISPIRESCU.

5478 * Mort bumben.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 343.

Acelaș înțeles ca la No. 5477.

«Se mai svircoli, ce se mai svircoli dihația și rămase bumbenă». — P. ISPIRESCU.

5479 * Mort-copt.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 109.— V. FORESCU, *c. Folticenî, J. Suciava.*

Vrënd ne-vrënd, cu orî-ce preț. Se ȃice cãnd ești silit de împli rejurări sau de ómeni sã faci un lucru.

«Dar la crișmã, *mort-copt* trebuiaũ sã stete.» — I. CREANGĂ.

5480 * \triangle A umblã sã invie (inoiescã, desgrópe) morții.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A umblã sã facã lucruri deja trezite, cari nu se mai pot împlini.

5481 * \triangle Par 'cã 'i mort.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bãrlad, J. Tutova.*

Pentru unul lenes, fãrã viețã într'însul.

5482 * \triangle Mai bine mort, de cãt în pãmînt.

T. BĂLĂȘEL, *inv. Vâlcea.*

Se ȃice, în glumã, celui ce 'și chëmã mórtea.

5483 * \triangle Te 'și uitã morții.

C. POSSA, *elev. Sc. Norm. c. Humulesci, J. Némțu.*

Veđi *Limbã.*

Se ȃice de un lucru bun.

«Așa 'i de bun cã 'ți inghiți limba și 'fș ulți morții».

5484 *△ A fi mort,
In cort.

T. BĂLĂŞEL, *inv. Vâlcea.*

Se dice țiganelor, în baljocură.

MORTE

Veđi *Ață, Bôlă, a Invêță, a se Nasce, Palmac, Parale, Sărae, Somn, Stare, Țigan, Vi-
căt.*

I

Mórtea se arată bolnavilor sub forma unei babe híde și uríte, numai ciolane, cu ochi duși în fundul capului, cu dinții mari, cu degete lungi și subțiri, având în mână o cósă. Când se arată omului, ea 'l poftescce să beă dintr'un pahar o béuură amară, cum 'i focal. De gustă omul, dīlele i s'o sfirșit. De nu gustă cu voe, îl face de nevoe să guste din pahar. Aturci sufletul sē deslipește de trup, ese din om ca un fum albastru și mórtea fuge pe pustii. Pe unia fi cīopītesce cu cósă și de aceea, la trei dīle după ce mórțul s'a scos din casă, trebuie să se grijescă și să se sfințescă casa, căci din om, ținesce sânge pe pāveți, când mórtea 'l tae.

De nimeni n'are frică mórtea ca de Sfântul Haralamb. El e mai marele ei, și acolo unde sfântul îi poruncescce să nu se ducă, ea 'l ascultă, căci vaț și amar de ea, de nu face pe voea sfântului. Când mórtea nu ascultă de el, sfântul o pune la pedépsă și o calcă în picioare. Mórtea chiar în-țimplătore nu vine fără pricină la om.

Mórtea grabnică, dīsă și *morte năprasnică*, e privită de sătenī ca o pedépsă dumnezeescă. Rēu 'i de cel ce mōre grabnic, fără lumīnare. Rēu 'i de cel ce mor ca câniī fără lumīnă și fără cele sfinite.

Mórtea se prevestescce adese-ori prin semne, de pildă:

Când cântă cucuveica pe casă, are sē mōră cine-va în acea casă.

Când latră cănele, are să 'i mōră stăpāniī.

Când se arată pe cer stea cu cōdă, mōrte în popor arată prin bătālī, răzmīriți, ciurma, holera, ș. a.

Mórtea e prevestită prin visuri. Când viseđi că te pradă hoții, are să 'ți mōră cine-va în casă. Când viseđi că 'ți pică un dinte și nu te dōre, îți va muri o rudă fără să ai mare părere de rēu. De viseđi că ți-a scos cine-va o māsēn, și te dōre tare, îți va muri cine-va după care ai să te scārbești tare, ș. a.

Mórtea se prevestescce și prin semne pe trup. De ți se înegresc unghiile, ori de ai pui negri pe ele, îți va muri cine-va în casă, ș. a.

Mórtea va dispārea și ea la vremea judecāței celei înfricoșate când, în-viind toți mōrții, cei rēi vor trece la Iad și cei buni la raiū. Lume atunci nu va mai fi. M. LUPESCU, *Brosceñt, J. Suciava.*

II

Mórtea este o femeie fórte uritā; mai mult óse înșirate, și dinți rīnjiți și ascuțiți. Pōrtă pururea o cósă în mână, cu care cosescce viețile ómenilor. Ne-despārțită de ea, pōrtă o tolbă, în care ține diferite ciocane cu cari lovesce închețeturile ómenilor când li se apropie cēsul. Diferitele paralisiī sunt semne că mórtea este aprōpe. Tot în acea tolbă, pōrtă *paharul mōrții*

plin cu venin care omorâ, îndată ce se atinge de buzele celui care zace de bolă. Mórtea se arată în deosebite chipuri, după cum și omul a fost, mai bun sau mai păcătos. Ea este mai blândă cu copiii. Locul unde de obicei se aședă, în casa unui om pe patul morții, este grinda și după ușă. Mer-tea umblă tute ca săgéta. Ea este bine-făcătórea sáracilor, a bétrânilor peste fire, a schilozilor și a îndelung saferinților; atacă și învinge pe împérafi și viteji vestiți. *Sunt a mi de morfi.* ce se aude des în gura poporului, însémă că sunt chipuri diferite sub care dinsa omorâ lumea. Cea mai grozavă este *Mórtea náprasnică*, de care chiar și biserica creștină se rógă să fie scutiți credincioșii. *Mórte náprasnică* se chémă mórtea instantanee cum: trăsnetul, pușca, sabia, căderile de la înălțimă, strivirea sub greulăți mari, etc. Poporul se teme de acéstă mórte care schilodesce sau zdobesce corpul dându-i o înfățișare gróznică, și tot de odată lipsesce pe român de mórtea creștinăscă, adică mártuirierea păcatelor și comunicarea cu sfinta tatnă, fără de care nu poți strébate în raiu. Cea mai dorită mórte este, *mórtea pe căpétăiú*, adică în casă, între copii și rude.

Mórtea este socotită ca un fel de punte, pe care treci din viața acésta amară la alta mai bună. — T. BALĂȘEL. J. *Vâlcea*.

Veđi în *Basmale Române*, de D-l L. Săineanu, capitolele intitulate: *mórtea, mórtea ca cumétră, călătoria morței* la paginile 880 — 910, precum și indicațiunile date la pag. 1061 — 1062 sub titlul: *mórtea*.

5485 * Δ De mórte și de nuntă nimeni, nici odată, nu póte fi gata.

T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

De mórte nimeni nu e gata, când sosesce césul, și tot ar dori să mai trăiescă; asemenea, tot mai rămâne ce-va de gătit, când e să se facă nunta.

5486 * \wedge După mórte (și) cal de ginere.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91. -- A. PANN, *Edi.* 1889, p. 100; III, p. 15. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 168; *Rev. Ist.* III, p. 165. -- FR. DAMÉ, III, p. 59. — I. G. VALENTINEANU, p. 35. — BARONZI, p. 59. & 70. — HINȚESCU, p. 110. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 341. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* -- M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.* — S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 145. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi *Insurătóre*.

1º Când óre-ce se întimplă fără timp și fără loc.

2º Când după un mare reű, ni se mai cere lucruri ne-cuviincioșe (GOLESCU).

Sé dice despre acei cari după ce mor lasă și datorii de plătit ast-fel ca rudele după ce cheltuesc pentru înmormintare trebuie

să mai dee și plata datoriei, saū cheltueli de judecată, etc. — J. *Mehedinți*.

3° Când un om e sărac și peste el mai vine o bōlă saū alt-ceva spre réul lui. — J. *Argeș*.

La țéră mirele merge călare la cununie, pe un cal frumos împodobit, pre care 'l-a primit în dar de la părinții miresei. Acest cal se numesce *cal de ginere*. De la acéstă datină, care tînde a se pierde, s'a născut ȕicerea: *după mōrte și cal de ginere*.

Μετὰ τὸν πόλεμον σομαχία. 1)

Prov. Elin.

Post bellum auxilium. 2)

Prov. Lat.

Après la mort le médecin.

Prov. Franc.

Doppu ch'è mortu, cumunicamulu. 3)

Prov. Sard.

After death the doctor. 4)

Prov. Engl.

Nach dem Tode braucht man kein Recept mehr. 5)

Prov. Germ.

5487 * Δ Τreci ȕi, treci nópte,
Apropie-te mōrte.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 71. —
A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172; III,
p. 155. — HINȚESCU, p. 45. — G.
POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* —
T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

1° Adică cu trecerea vremii ni se apropie mōrtea (GOLESCU).

2° ȕice omul desnădejduit care 'și chēmă mōrtea ne mai pu-tînd îndurā chinurile vieții și neajunsurile sōrtei.

5488 ȕioa și nóptea
Imi rōgā mōrtea.

A. PANN, II, p. 160.

Se ȕice de cel care ne vrea rēū.

1) După resbel ajutōre.

2) Idem.

3) După ce e mort, îl grijim.

4) După mōrte doctorul.

5) După mōrte nu 'ți mai trebuie nici reȕete.

5489 Mórte fără bănuială, și nuntă fără vorbe, anevoie
să găsesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 309.

*Nici o nuntă fără vorbă, nici o mórte fără
bănuială.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 48.

* Mórte fără bănuială, și nuntă fără călălă nu
să póte.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 106; II
p. 113. — HINȚESCU p. 110. — D^F
GASTER, *Liter. pop.*, p. 218.

Nu e mórte fără bănuială și nuntă fără cértă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 176.

* Δ Mórte fără bănuială, și nuntă fără căință nu
se póte.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J.
Mehedinți.*

* Δ Mórte fără bănuială, și nuntă fără cértă nu
să póte.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-
jos, J. Argeș.*

* Δ Nuntă fără minciună, și mórte fără pricină
nu s'o mai auđit (nu se póte).

M. LUPESCU, *Sezăt.* III, p. 114.
— G. P. SALVIC, *inv. c. Smulți, J.
Covurluiă.*

Δ Se mai póte mórte fără pricină și nunta fără
minciună!

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.* II, p. 74.

Nuntă și mórte fără vorbă nu se póte.

AL. DUMITRESCU, p. 134.

* Δ Mórte fără bănuială nu se póte.

I. G. VALENTINEANU, p. 48. —
Maior, P. BUDIȘTRANU, *c. Bucu-
resci, J. Ilfov.* — T. BĂLĂȘEL, *inv.
c. Ste. ănesci J. Vâlcea.*

Nici o mörte fără bănuială.

HINȚESCU, p. 110.

* \triangle *Nu e mörte fără pricină, și nuntă fără minciună.*

V. FORESCU, c. Cândreni, Bucovina.

* *Mörtea fără pricină, ca și nunta fără lăutară.*

ARTUR GOROVEI, c. Folticeni, J. Suciava.

Vezi *Nuntă*.

Adică la ori-ce lucru să găsesce óre-ce pricină (GOLESCU).

Omul are pricină când móre și la nuntă multe se povestesc fără să fie adevărate, mai ales când e vorba de zestrele ce se dau fetelor.

*Au mariage et à la mort,
Le diable fait son effort.*

Prov. Franc.

Li moirt a todì on sujet. ¹⁾

Prov. Wallon.

La morte sempre trova qualche scusa. ²⁾

Prov. Ital.

Não la morte sem achaque. ³⁾

Prov. Portug.

Der Tod will eine Ursach haben. ⁴⁾

Prov. Germ.

5489b * \triangle *Mörtea n'are pricină.*

E. I. PATRICIU, inv. c. Smulți, J. Covurluiă.

Mörte vine și fără pricină.

5490 *Mörte fără ris, și nuntă fără plâns nu se póte.*

A. PANN, III, p. 7. — HINȚESCU, p. 110.

Vezi *Nuntă*.

¹⁾ Mörtea are în tot-dé-una o pricină.

²⁾ Mörtea găsesce în tot-dé-una o pricină.

³⁾ Nu e mörte fără pricină.

⁴⁾ Mörtea vrea să aibă o pricină.

Nu e nici bucurie, nici jale desăvîrșită, binele și răul sunt în tot-dé-una amestecați și, precum țice A. Pann, III, p. 116:

Că unde sunt iubiri multe sunt și multe întristăcuni
Ca plânsurile la nunta și risul la îngropăcuni.

5491 \triangle Mórte la tinerețe,
Sărăcie la bătrânețe,
Bólă la călătorie,
N'ar mai fi să fie!

S. FL. MARIAN, *Inmorm.* p. 401.

Trei lucruri ne-potrivite și supărătoare.

5492 * \triangle Mórtea nu vine când o chemi,
Ci te ieă când nu te temi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 23; I, p. 78.—HINȚESCU, p. 111.—*Semin Buc.* cl. VIII, prin P. GÂRBOVICENU prof.

*Mórtea nu vine la om atuncea când o chémi,
Ci alérgă la dînsul de ea când nu'î-e témă.*

A. PANN, III, p. 156.

*Când o cațți mórtea fuge, și-când nu scii ea
mă'și ghine! ¹⁾*

ANDREI AL BAGAVU, *Cart. Aleg* p. 99.

Ne îndemnă la o vieță cinstită și curată, căci la fie-ce cés putem fi chemați să dăm sémă de faptele nóstre.

5493 * \triangle Mórtea nu vine când o chemi.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

* *Mórtea nu ghine când o cîiem.*

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 5492.

2° Se dá ca răspuns celui care 'și cere mórtea din cauza traifului rău, saú când i se întîmplă vre-o nenorocire, și el se plînge că nu se așteptă la așa ce-va.

1) Când o cauți mórtea fuge, și când nu scii ea îndată vine.

2) Mórtea nu vine când o chemi.

A toute heure la mort est prête.

Prov. Franc.

La morte viene quando mena s'aspetta. 1)

Prov. Omb.

Der Tod kommt ungeladen. 2)

Prov. Germ.

5494 \triangle Mórtea nu va să scie
De averi, de bogăție.

G. DEM. TEODOBESCU, *Poes. Pop.*
p. 113.

Móre săracul ca și bogatul și, precum țice poetul frances :

La mort a des rigueurs à nulles autres pareilles.

Et la garde, qui veille aux barrières du Louvre,
N'en défend pas nos rois.

5495 Lumea e înșelătore,
Mórtea hôtă răpítore.

A. PANN, III, p. 140.

Acelaș înțeles ca la No. 5492.

5496 $* \triangle$ Mórtea le închide gura la toți.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Când móre omul, nimic nu măi póte.

5497 $* \triangle$ Mórtea potolesce pe tótă lumea.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 5496.

5498 $* \triangle$ Dómne! iew-mi mórtea și țilele bărbatului meu.

A. PANN, II, p. 159. — HINȚESCU,
p. 110. — M. STĂNCEANU, *inv. c.*
Pirva. J. Mehedinți. — I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-jos. J. Argeș.
— T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

1° Țic femeile îndrăgostite, care 'și blestemă bărbatul.

2° Se țice când un bănuít face un jurămínt cam pe capul păgubașului.

1) Mórtea vine când nu e așteptată.

2) Mórtea vine ne-poftită.

5499 Mórtea vóstră, viéța nóst ă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 45.

* △ *Mórtea unora este viéța altora.*

DIM. CANTEMIR, *Ist Ierogl.* p. 100.
— M. STĂNCEANU, *înv. c. Pîria*, J. *Mehedinți*.

Sê ȓice pentru cei scăpătați, ce așteptă să moștenescă, și pentru călugări, ce așteptă de la morți să dobândescă (GOLESCU).

Rêul ce vine unuia adese-orî în folosul altuia.

5500 △ * Numai mórtea e în dar.

KÁROLY ÁCS, p. 83. — M. STĂNCEANU, *înv. c. Pîria*, J. *Mehedinți*.

Ne arată că nimica nu se dobândesce fără plată.

5501 Mórtea, ca pisica, la șóreci mici rîvnesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 93.

Maî mulți tineri mor, de cât bêtrâni.

5502 Mórtea fără jale, ca o nuntă fără cântare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 93.

Se ȓice pentru cele de lipsă, și reamintesce vechiul obicei de a bocî morții.

5503 In deșert sunt tóte,
Dacă este mórte!

A. PANN, III, p. 140. — HINȚESCU, p. 188.

Căci, cine móre, trebuie să parasescă tot ce iubesce în această lume.

5504 Până la mórte sunt tóte.

DNA E. SEVASTOS, *Pov.* p. 29.

Veđi *Mort*, *Bîetă*.

După ce omul móre tóte i să iert, și nu maî încape dușmănie.

5505 * △ Mórtea împacă.

I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-jos*, J. *Argeș*.

Veđi *Viéță*.

Orî-ce ură se stinge după mórtea omului.

5506 Mortii, numai, léc între muritori nu s'au aflat.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* I, p. 247.

* *Mórtea 'i fără léc.*

Sé ȓice spre mângăierea celor desnădăjduiți arétându-li-se că ori-ce reu, ori-ce durere își are lécul ei și se tãmaduesce.

Il y a remède à tout fors à la mort.

Prov. Franc.

Mórtea este o cămilă négră care îngenuchiază înaintea fie-cărei porți.

Prov. Turc.

5507 * Δ A se agățã, ca mórtea, de om sănãtos.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* Δ *A se pune, ca mórtea, pe om sănãtos.*

Veȓi Bólã.

A cãutã pricinã tam-nesam, fără sã 'i fi fãcut cine-va cel mãi mic ne-ajuns; a supãrã într'una pre cine-va.

In judeșul Vâlcea, la țerã, se ȓice *agațã*, iar nici odatã *acațã*.

5508 * Δ Mórtea e mãi aprópe de cât cămașã.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Omul póte muri dintr'un ceas într'altul.

5509 Morta-i čare, ura te stepta. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 13.

Acelaș înțeles ca la No. 5494.

5510 * Δ Tot o mórte are sã mórã cine-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 82.

* Δ *O mórte are omul.*

Veȓi No. 5555.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

1º ȓice omul care se aruncã într'o afacere primejdiósã, acelor cari 'l sfãtuesc sã se mãi gândească. Aratã nepãsarea de mórte.

« — Dómne, moșule. Dómne! multã minte 'ți mãi trebuie. Sã vede cã ti-ai urit ȓilele.

1) Mórtea e certã, ora (césul) te aștéptã.

«— Apoi dă, ceea ce-î scris omului în frunte 'i este pus, și tot de o mórte are să móră cine-va.»— I. CREANGĂ.

2° Se dîse când cine-va este amenințat de mórte, ca o mân-gâere.

On ne meurt qu'une fois.

Prov. Franc.

5511 \triangle Nu se pôte, ca de mórte.

S. MIHĂILESCU, *Sezdtórea*, II, p. 73.

Nu scapi de . . . ca de mórte.

Dna SOF. NĂDEJDE, *Nuv.* p. 61.

Ca să se arate că óre-ce nu sè pôte, saũ este inevitabil.

5512 $* \triangle$ A avè mórte întunecată.

A. LAMBRIOR, *Con. Liter.* IX, p. 151.

Veđi No. 5584.

A muri fără lumînare și prin urmare fără veste.

Indată ce un om începe să tragă de mórte i se pune în mână o lumînare aprinsă, pre care îl ajută a o ține unul dintre cei de față.

Români cred, după locuri: că în lumea cea-l-altă domnesce un întuneric grozav și de aceea se ține murindului lumînarea aprinsă în mână ca să nu fie acolo pe întuneric; că mortul are să se înfățișeze înaintea lui Dumneđeũ luminos cu trupul și cu sufletul; ca să nu se apropie *duhurile necurate de dînsul*, căci acéstă lumînare aprinsă represintă *lumina lumii*, adică Hristos.

De aci resultă că daca móre omul fără lumînare, daca are *mórte întunecată*, el umblă pe cea-laltă lume rătăcind prin locuri pustii și întunecóse, și nu pôte eși dintr'însele, până ce nu 'i daũ némurile saũ străinii o lumînare de cèră de pomană, pre care apoi, aprinđend'o, reposatul călétorește cu dînsa până ajunge la locul menit pentru odihna de veci. Pentru aceea orî de câte orî s'a sfirșit o lumînare de cèră și a rēmas un căpețel, Românuil îl lipesce de pămînt spre a se istovi pentru sufletele celor adormiți de mórte năprasnică. ¹⁾

5513 $* \triangle$ Mórtea în douè róte.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Când cine-va chemă mórtea ca să'l ieà, cei cari 'l aud îi đic:

¹⁾ Veđi pentru mai multe detalii *Inmormintarea la Români*, de S. Fl. Marlan, de unde s'aũ luat și aceste amănunte.

«să 'ți vie mórtea 'n două róte, adică: pentru un bărbat o femeie frumoasă și pentru o femeie un bărbat.

5514 * A dat mâna cu mórtea

A. PANN, II, p. 160. — HINȚESCU, p. 98. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 227; *Leg.* p. 262. — FR. DAMÉ, III, p. 59

Eră cât p'aci să móră, a scăpat de o mare primejdie.

Il a été à deux doigts de la mort.

Prov. Franc.

5515 * △ A vădut mórtea cu ochii.

FR. DAMÉ, III, p. 59.

Acelaș înțeles ca la No. 5514.

Il a vu la mort de près.

Prov. Franc.

5516 * △ Ca din gura morții.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad. J. Tutova.*

Cu mare greutate, dintr'o mare primejdie.

«A scăpat *ca din gura morții.*»

5517 * △ S'a dus să 'și vadă mórtea cu ochii.

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Se dice mai ales despre acei ce se duc la prădăciuni. Omul ne-chibzuit se duce să facă rău, fără a se gândi că póte fi prins și pedepsit.

5518 * △ Mórtea găinilor.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Se dice despre o ființă urită.

5519 * △ Spaîma morții.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Veđi *Drac.*

Se dice despre babele pocite, de cari și mórtea se înfricoșeză și fuge de nu le mai ieă.

Frunză verde toporaș,
 Êtă-un dulce copilaș
 Care-alungă un fluturaș.
 Unu alérgă, unul sbóră;
 Ctuma'i prinde, și-i omórá!
 Frunză verde, pórnă acrá,
 Êtă-o babă, étă-o sócră.
 Cum o vede ctuma 'ndată
 Dă la fugă spăimîntată.

5520* \triangle E bun să'l trimeți (de trimes, să mērgă) după mórte.

Da Ec. Z. c. *Bērlad*, J. *Tutova*. —
 M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. *Me-*
hedinți. — E. I. PATRICIU, *inv. c.*
Smulți, J. *Covurluiă*. — CATRINIU,
stud. c. Rădiu, J. *Vasluiă*.

1° Se dice de ómenii cari merg a-lene, încetți, leneși la trébă.

2° Se dice câte-o dată de babele pocite și urite, căci ar fugi mórtea de ele. — M. STĂNCEANU.

Il est bon pour aller chercher la mort.

Prov. Franc.

E buon da mandar per la morte. 1)

Prov. Ital.

Er ist gut nach dem Tode zu schicken. 2)

Prov. Germ.

5521 A umblă cu mórtea în sîn.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 308.

Veți *Frică*.

A se teme de mórte, saũ de vre-un réu.

«Unde până aci *umbla cu mórtea în sîn*, acum se maț liniști o lecuță.»
 — P. ISPIRESCU.

5522* \triangle A se bate (se luptă) cu mórtea.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 129. —
 G. POBORAN, *in t. c. Slatina*, J. *Olt*.

A trage de mórte, a fi în agonie.

5523* \triangle A fi în gura morții.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

Acelaș înțeles ca la No. 5522.

1) E bun de trimes după mórte.

2) Idem.

5524 * A fi un înșală-môrte.

FR. DAMÉ, II, p. 202.

Se ȕice de acel care înșală, păcălesce pe tótă lumea.

C'est un trompe-la-Mort.

Prov. Franc

Veȕi *Ivan Turbincă* în poveștile lui I. Creangă. De almintrelea acéștă snóvă se află la mai tóte popórele din Europa.

5525 * Sor cu môrtea.

ISPIRESCU, *Leg.* p. 153. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Se ȕice de o lovitură, de o bătae zdravănă.

«Argatului îi făgădul o sântă de bătae, *sor cu môrtea.* — P. ISPIRESCU.

5526 * Δ A fi uítat de môrte.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 96. — A. PANN, III, p. 155. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulȕi, J. Covurluiú.* — GR. JIFESCU, *Opincar,* p. 54. — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Valcea.*

Adică bêtrân peste fire.

«Vêȕui înaintea mea un moș, fleoș de bêtrân, *uítat de môrte* și de Dumneȕeú.» — P. ISPIRESCU.

5527 * Δ Cu limba de môrte.

Pravila, VASILE LUPU, p. 17. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1571. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 14. — ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 31.

Adică pe patul morȕii.

El o lăsat *cu limbă de môrte* tótă averea lui, unei fete care s'o perdat din sat de la Măcieni. — V. ALEXANDRI.

5528 * Δ A bê paharul morȕii.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A muri.

2° A se îngrozì.

5529 * Până la môrte.

ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 159.

Adică fórté mult.

«Supărat până la mörte s'aü întors boțerul iar la curtea sa.» — ION SBIERA.

En vouloir à mort à quelqu'un.

Prov. Franc.

5530 *[△] A se dă de ceasul morții.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A 'și chîemă mörtea de mare supărare, a se frămînta de necaz.

5531 A băgă în ceasul morții.

A. PANN, *Fab. I, p. 64.*

*
A băgă (intră) în grozile morții.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 196.* — FR. DAMÉ, III, p. 59. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A speria său a se speria rău.

«M'ai băgat în tôte grozile morții căci, cuprins de ameteală, nu mai sciam unde mă găsec și cât pe ce erai să mă prăpădesc!» — I. CREANGĂ.

5532 *[△] A intrat în anul morții.

GAVRIL ONIȘOR, *inst. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Se ȃice cãnd vedem cã un om face lucruri care es din obi-ceiurile lui. De pildã cãnd un sgãrcit face vre'un dar frumos, s.c.a.

5533 *[△] A ajuns în dõga morții.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

E pe mörte.

5534 *[△] A'l trage mörtea.

ION AL LUI SBIERA, *Pov. p. 132.*

Veđi *Afã.*

Se ȃice despre acel care se apucã de o trãbã care 'i pôte primejdui vieța.

«Së vede cã numai mörtea ta te trage să te duci dupã ele.» — ION AL LUI SBIERA.

5535 *[△] A fi fără mörte.

GR. JIPESCU, *Opinc. p. 76.*

* Δ *A nu avé mórte.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Să ȕice:

1° De un lucru bun, solid, care ține multă vreme.

2° De acel care rabdă, îndură, multe grăutăți și tot nu pîere.
ȕipeseu aplică acéstă vorbă țeranilor.

MUC

Veȕi a Măncă, a Prăȕi.

5536 Lasă'ți lucrul,
Și-i ieă mucul.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 39.*

* Δ *Lasă'ți lucrul,
Și'ți ieă mucul.*

A. PANN, *Edit. 1889, p. 41; I. p. 151.* — HINȕESCU, p. 93. — I. ARBORE, *ing. J. Buzău.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Să ȕice când lăsăm cele mai însemnătóre și de folos, pentru cele mai de nimic (GOLESCU).

5537 — De ce 'ți curg mucii?
— De iernă.
— Lasă că te sciū și de astă vară.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 175; I. p. 162.*

— Vere 'ți curg mucii.
— Dă ger curge.
— Dar te sciū și de astă vară.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 19.*

Să ȕice:

1° Pentru cei ce vor să-și îndrepteze greșalele și nu pot (GOLESCU).

2° De săracul mândru.

5538 * Δ *Tropa, tropa din papuci,
Și cu nasu plin de mucii.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Să ȕice fetelor tinere și care se fudulesc la horă înainte celor mari.

- 5539 * **Îi curge mucii pe nas și el ȃice că'i untură.**
 ION VĂLCOF, *stud. c. Craiova J. Dolj.*

Veđi *Bale.*

1° Despre cel sărac și mândru.

2° Când un om face o faptă rea și el crede că e bună.

- 5540 * **'I-a picat mucul acolo.**

LAURIAN & MAXIM, II, p. 666.—
 I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — D.
 DRĂGUESCU, *c. Bucuresti, J. Ilfov.*

*Una, două la Marică,
 Muciă tot la ea ȃi pică.*

A. PANN, II, p. 107.

Se ȃice celui care stă mult într'un loc, care tot pe acolo se duce.

- 5541 **Amindoi vė lingeți mucii.**

A. PANN, II, p. 107.—HINȚESCU,
 p. 111.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I,*
 p. 230.

Sunteți de o sémă, vė lăudați unul pe altul.

Ὅνος ὄνῳ κάλλιστος. ¹⁾

Prov. Elin.

Asinus asino et sus sui pulcher. ²⁾

Prov. Lat.

- 5542 * Δ **Să'i sae mucii.**

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A lovì tare pre cine-va

«'I-a dat să 'ȃ sară mucii.»

- 5543 * Δ **Nici mucii să nu ȃi-i dai pe el.**

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bėrlad,*
 J. Tutova.

Atât de puțin prețuesce.

- 5544 * **Șterge'ți mucii.**

Maior P. BUDIȘTEANU, *Bucuresci,*
 J. Ilfov.

¹⁾ Măgarul măgarului cel mai frumos (se pare).

²⁾ Măgarul măgarului, porcul porcului frumos (se pare).

Se ȕice când refuŕăm ceea-ce ni ŕe cere.

5545 * A luă cui-va mucii de la nas.

Maior P. BUDIŔTEANU, J. *Ilfov*.

Adică a'l potrivì, a'l bate.

5546 * \triangle Cutare este bun, n'are mucii la nas.

T. BĂLĂŔEL, *inv. J. Vâlcea*.

Se ȕice în glumă când recomanȕi pre cine-va de rêu.

5547 * \triangle A fi încă cu mucii la nas.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 364.—
FR. DAMÉ, III, p. 88.—T. BĂLĂŔEL,
inv. J. Vâlcea.

A nu fi lepădat încă mucii de la nas.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 364.

* *Nici mucii nu ŕi-au picat de la nas.*

Maior P. BUDIŔTEANU, c. *Bucureŕci*, J. *Ilfov*

A fi încă copil, tînăr, crud ŕi fără experienȕă.

C'est un morveux.

Prov. Franc.

MUCOS

Veȕi *Frumos*.

5548 * \triangle Când vei vorbi de mucos
Nici tu să fi urduros.

A. PANN, I, p. 4.—HINȔESCU, p.
111.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*,
J. *Mehedinȕi*.

*Când vei să vorbeŕci, la gură
Să aiȕi lăcat ŕi mēsură;
Ca nu vorbind de mucos,
Tu să fi un urduros.*

HINȔESCU, p. 206.

Când judeci pe altul de o faptă să nu fii ŕi tu pătat de acelaŕ lucrul, vinovat ca ŕi dînsul.

Chi schernisce lo zoppo, dever esser diritto. ¹⁾

Prov. Tosc.

Wer Andere tadeln will, muss selbst ohne Mängel sein. ²⁾

Prov. Germ.

5549 * Mucos.

Acelaș înțeles ca la No. 5547.

A MUȚIA

5550 * A muția pre cine-va.

M. CANIAN, publ. J. Iași.

1° A 'l îmblândi, a 'l face mai mlădios.

2° A 'l bate.

A MURI

Vezi An, a se Bolnăvi Fin, Cap. XXI, c. a. Muri, a se Născ, Nevastă, Pernă, Pomană, a Sci, a Trăi, Tun.

5551 Eū leșin, mor pentru tine,
Și tu, habar n'ai de mine.

A. PANN, II, p. 93.— HINȚESCU, p. 111.

Când altul nu ne iubesce precum îl iubim noi pre dînsul.

POVEȘTEA VORBII

Un străin prost, într'o vreme, în România fiind
Și două-trei Romănesce ca să învețe doriind,
Cătă și își tocni slugă din sate pe un Român,
De calul lui să 'ngrijescă, fiind el tare bătrân.
Ș'intro zi și sluga vedându 'l ne încetând din oștat,
Pentru ce oțezî, stăpâne! îndrăznind l'a întrebat,
Străinul oștând, răspunse: Ah! nu scii tu ce, Ivan,
Eră să spunem la tine de mult, e! încă de an,
Este una Mariuța, dincolo de Vadu-Lat,
Eū mult iubesce la dînsa și ma rănit la ficat.
Dar ea, te iubesce ore? l'a 'ntrebat sluga cel prost.
El oștând iar, îi răspunse: ama eū 'ncolo n'a fost,
Tovarăș a spus la mine că este prea mult frumos,
Eū n'am vedut, dar ved pō:e, daca este sănătos.

¹⁾ Cine 'și bate joc de cel schiop, trebuie să fie drept.

²⁾ Cine vrea să judece pe alții, trebuie să fie el singur fără cusururi.

5552 Tu mori după mine,
Și eu n'am habar de tine,

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 160.—
HINȚESCU, p. 110.

Acelaș înțeles ca la No. 5551.

5553 * △ Tu mori și mirésa 'și pune flori.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Când unul sburdă de bucurie pe când altul e plin de supărare.

5554 * Cine móre, și cui îi trage clopotul.

T. SPERANȚIA, *prof. Iași.*

Se ȃice când așteptați pe unul, vorbesci de dînsul, și vine altul.

5555 * △ Odată móre omul.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Odată o să mor, n'o să mor de două ori.

A. PANN, III, p. 125

Veđi Mórte.

Acelaș înțeles ca la No. 5510.

Odată a murit datorita firii, iară cu gróza morții a trăi, (mórtea morții este. — DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 168.

5556 Omul și din ne-cătare
Móre, și ȃile când are.

A. PANN, III, p. 142.

Orî-ce ai face, când ți-a venit césul, trebuie să móri.

5557 «Voiu muri» cu «oiu muri» tot p'un drum mă duce

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 20

Arată aseménare la înțelegere (GOLESCU).

5558 Cât de reu sá trăiéscă omul, tot nu se îndură sá
móra.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 155; III
p. 125.— HINȚESCU, p. 190.— P. IS-
PIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 145.

Arată cât de mult ținem la viétă, de frica morței.

Tutto è meglio della morte. 1)

Prov. Tosc.

Est ist ein bitter Kraut um den Tod. 2)

Prov. Germ.

D'er saart aa Livet lata. 3)

Prov. Norv.

5559 * △ Cine a murit d'acuș doi ani, s'a înmormintat d'atunci.

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad*,
J. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 7.

5560 * △ De ar sci omul când are să móră, și-ar săpă grópa
singur.

P ISPIRESCU, *Rev. Ist III*, p. 156.
— I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-
Jos, J. Argeș* — M. STĂNCEANU, *înv.
c. Piria, J. Mehedinți*

Veđi a Sci.

Se ștece când ne-am înșelat în afacerile, în socotelile, în așteptările noastre.

Sê ștece bună óră când are omul un lucru de vîndare. Pe lucru i s'a dat preț bun și el nu l'a vîndut, și mai târđiũ sauș e silit să 'l deă pe un preț mai mic de cât acel pe care nu l'a primit.

5561 Unul trage să móră
Ș'altul jócă, sê 'nsóră.

A. PANN, II, p. 148. — HINȚESCU,
p. 110. — B. P. HĂȘDEȚ, p. 919.

Veđi a se Nasc.

Arată întimplările vieței.

Unuia îi merge bine și altuia rěu, unul se 'mbogățesece pre când altul sārăcesce, etc.

5562 * △ Să mor cu cheful meũ, iar nu cu gustul lor.

N. MATEESCU, *înv. c. Movilița, J.
Putna*.

Când unul ne împinge la fapte cari ne pot aduce vre-o pagubă.

1) Totul e mai bun de cât mórtea.

2) Este o iérbă amară pentru mórte.

3) E dureros de a părăsi vieța.

5563 * \triangle Cîne a murit erî, sê cîesce ađi.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

arate un timp frumos, față de altul trecut.

5564 Omul după ce móre, atunci darul i sê cunósce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 183.*

Numai când móre omul se cunósce ce a fost.

Paloda, ziar XIV, No. 25.

Căci numai după ce móre omul se sting urile și pasiunile, și fie-care judecă cu ne-părtinire.

5565 \triangle Mor întocmai ca tot omul
Și bogatul ca și robul.

G. DEM-TEODORESCU, *Poes. Pop. p. 113.*

Acelaș înțeles ca la No. 5494.

Înțeleptul móre întocmai ca și cel nebun.

ECCLES. II, 16.

5566 * \triangle Plóiea și mórtea nici odată sã nu le chemî.

Semin. Buc. cl. VII, prin P. GÂRBOVICËNU, prof.

Căci vin singure, nechemate și mai mult în paguba Româ-nului.

5567 * \triangle Pê cine (care) nu 'l lași sã mórã, nu te lasã sã trăiesci.

A. PAN, *Edit. 1889, p. 93.* — P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 166.* — HINȚESCU, 87. — I. G. VALENTIN-NEANU, p. 8. — AL. DUMITRESCU, p. 124. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluiă.* — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STÂNCEANU, *înv. c. Pîria, J. Mehedinți.* — *Semin. Buc. cl. VII prin P. GÂRBOVICËNU, prof.* — G. PANU, *în Epoca, An. III No. 356.*

*Nu'l lăsã sã mórã
Ca sã te ómore.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 50.*

Pě cel ce nu'l lași să móră, acela te omóră

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 58.

*Nu'l ai lăsat să móră și acum nu te lasă
să trăiesci.*

HINȚESCU, p. 110.

Să ȃice pentru cei ce se arată vrăjmași cumpliti către făcătorii lor dē bine (p. 50). — Să ȃice pentru cei ce supără pē însuși făcătorii lor dē bine (p. 58).—I. GOLESCU.

Οί τεθνηκότες οὐ δάκνουσιν. ¹⁾

Prov. Elin.

Mortui non mordent. ²⁾

Prov. Latin.

Otez un vilain du gibet il vous y mettra.

Prov. Franc.

Dispicca l'impiccato, impiccherà poi te. ³⁾

Prov. Ital.

*Wenn du Einen vom Galgen lösest, der brächte dich
silber gern d'ran.* ⁴⁾

Prov. Germ.

5568 Nu mē lāsă să mor, cā nu te oiū lāsă să trăiesci.

S. L. MARIAN, *Trad. Pop.* p. 197.

Acelaș înțeles ca la No. 5567.

5569 Nici n'am la ce muri, nici la ce trăi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 155; III, p. 125. — HINȚESCU, p. 115

ȃice cel desnădejduit, și care nu mai așteptă de nicăeri vre-o îmbunătățire a sôrtei lui.

5570 * Δ Aș muri, mórtea nu vine,
Aș trăi și n'am cu cine.

N. MACHIDON, *stud. c. Nicoresci, J. Tecuciū.*—G. MADAN, *Poes. Pop. Basarabia*, p. 34 & 62.

Acelaș înțeles ca la No. 5569.

¹⁾ Morții nu mușcă.

²⁾ Idem.

³⁾ Desfă pe cel spinzurat, el te spinzură apoi pe tine.

⁴⁾ Când ai scăpă pe unul de la spinzurătoare acela te-ar duce cu mulțumire pe tine acolo.

5571 \triangle Cine móre nu mai vine.

Şezdătórea Poes. Pop. I, p. 172.

Odată trăesce omul.

Lungu 'i drumu prin pădure
Dar mai lung pe ceea lume,
Cine móre nu mai vine.

Poes. Pop.

Quand on est mort c'est pour longtemps.

Prov. Franc.

5572 * Cine móre nu mai mişcă.

D^{na} E. B. MAWR, p. 21. — FR.
DAMÉ, III, p. 76.

1° Acelaş înţeles ca la No. 5571.

2° Cine móre nu mai póte face reû.

Οἱ τεθνηότες οὐ δάκνουσιν. ¹⁾

Prov. Elin.

Mortui non mordent. ²⁾

Prov. Lat.

5573 * \triangle Cine móre, grópa lui 'şi ('o) astupă.

A. PANN, *Edit.* 1889. p. 172.—
P. IŞPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 152.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*,
J. Argeş. — M. STÂNCEANU, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinţi.

* \triangle *Cine móre, grópa lui astupă.*

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulţi, J.*
Covurluiă.

Se dice de omul prins într'un fapt. Cel ce face reû, de reû are parte.

2° Fie-care datoriile lui împlinesce.

5574 * \triangle De ar muri tata ca să 'i iéu bricégul!

A. PANN, I, p. 103. — HINŢESCU, p.
111. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-*
de-jos, J. Argeş. — M. STÂNCEANU,
inv. c. Piria, J. Mehedinţi.

¹⁾ Mortii nu mişcă.

²⁾ Idem.

Se ȋdice de un om prost, nevoieaș, leneș, precum și de acel care așteptă să prindă locul altuia, sau lucrul de-a gata și prin moștenire.

Se ȋdice că un părinte odată avea un bricég frumos; îl arată copilului său. Acesta, cum din fire sunt copiii rîvnitori la tot ce vîd, cere bricégul de la tată-său, care 'i rîspunde că îi va dă când va muri. Diminēja copilul spune mamă-săi acela ce 'i ȋdisese părintele lui, apoi adaogă: *De ar muri tata să 'i ȋeu bricégul.*»

5575 * Δ De ar muri socru,
Ca să 'i apuc locu!

A. PANN, I, p. 103. — HINȚESCU, p. 177. — I. MARINESCU, *inv. c. Bra-du-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂN-CRANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

D'ar murì socrul, să 'i ȋeu locu!

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 156.

Veȋi a se Sculă.

Acelaș înȋeles ca la No. 5574.

5576 De ar muri moșul să 'i apuc toiagul!

A. PANN, I, p. 103. — HINȚESCU, p. 111.

Acelaș înȋeles ca la No. 5575.

5577 * Δ Numai de nu 'i ar muri mulȋi înainte.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulȋi, J. Covurluiă.*

Rîspuns ce se dă aceluși care laudă pre un om sciut de rîu de totă lumea, sau care 'i este vrăjmaș.

5578 * Δ Ai de grijă să nu 'ȋi móră mulȋi înainte.

I. S. MARDARE, *stud. c. Cerȋesci, J. Tutova.*

Singur îȋi faci rîu, cauȋi mórtea cu lumînarea, nu te îngrijesci de sănătate.

Păzesce-ȋi pîlea ta, nu te îngrijii de-a mea.

5579 * Δ N'are să móră a-casă.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

Adică se va mărită și dînsa. Se ȋdice mai ales când o fată nu vré să ȋea pre unul care o cere, și știm bine că dînsa așteptă pre altul care o ȋubesece.

- 5580 * De muriam eri, ađi nu auđiam . . .
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 159.

Când auđi o veste ne-plăcută, o nerozie, etc.

- 5581 Carle móre, lasa lúmele; carle viúu, se godač. ¹⁾
FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 10.

Acelaş înţeles ca la No. 1377.

- 5582 De ca muri ver face pamete. ²⁾
FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I, p. 8.

Acelaş înţeles ca la No. 5581.

Dopo la morte farai giudizio.
Prov. Ital.

- 5583 * A muri şi a înviá.
P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 2 & 105.

De bucurie.

«Când auđiră de unele ca acestea, unchtaşul şi baba *muriră şi înviară* de bucurie.» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 105.

- 5584 * A muri fără luminare.
LAURIAN & MAXIM, II, p. 196.

Adică fără veste. Veđi No. 5512.

- 5585 * \triangle A muri cu đile.
GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 74.

A muri fără ca să fi fost bine căutat, dintr'o întâmplare nenorocită, etc.

- 5586 A murit că i s'a isprăvit đilele.
A. PANN, III, p. 140.

A murit că n'a avut đile.
A. PANN, III, p. 157.

Acelaş înţeles ca la No. 5132.

- 5587 * \triangle A muri ca un câne.
GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Běrlad, J. Tutova.*

¹⁾ Care móre, lasă numele; care trăeşce, merge în pace.

²⁾ După mórte veđi fi judecat.

Singur, părăsit de toți, într'o miserie adîncă.

5588 * Δ A muri cu porumba 'n cur.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi supărat.

A MUȘCA

Vezi a Pîscă.

5589 * Δ De cât să musci omul pe din dos, mai bine mușcă 'l de față.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Când ai ce-va cu un om, să 'i spuî verde în față ce ai de spus, iar să nu 'l vorbesci de rău pe din dos.

5590 * Δ Se repede, dar nu mușcă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Se ȃice de acei care amenință cu bătaia, dar nu fac nimic.

5591 * A mușcă.

A înțepă cu vorba.

MUT

Vezi Bărbat, Dumneȃeai, Muier, a Rîde, Surd, a Tăce, Tăcut.

5592 Mai bine cu muta de cât cu limbuta.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 314 bis.

Bicîuesce limbutia femeilor.

5593 * Δ După ce e mută
Apoi e și slută.

A. PANN, I, p. 4. — HINȚESCU, p. 116. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Se ȃice despre acel care are mai multe cusururi, de pildă prost și urît, sărac și leneș, etc.

5594 Te duci unde a dus mutul iȃpa, și țiganul cȃrlanul.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 104; II, p. 118. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III p. 165. — HINȚESCU, p. 116.

* *Te duci unde a dus mutul iépa, țiganul cârlanul și surdul rótu.*

ALFRED JUVARA, c. Bělad, J. Tutova.—HRJSTICI, c. Buzěú, J. Buzěú.

* △ *Unde o asvirlit mutu róta și surdu iépa.*

DUMBRAVĂ, stud. c. Schineni. J. Tutova.

Să te duci unde a dus mutul iépa.

IORD. GOLESCU, Mss. II, p. 66.

△ *Unde a dus mutul iépa și călugărul baba.*

R. SIMU, inv. c. Orlat, Transilvania, în *Etym. Magn.* p. 2269.

A (se) duce (pre cine-va pe) unde a dus mutul iépa.

G. I. MUNTEANU, p. 121. — BARONZI, p. 44.

* △ *Unde a dus dracul róta și mutul iépa.*

G. P. SALVIU, inv. c. Smulți, J. Covurluiú.

* △ *Unde a dus mutul iépa.*

I. MARINESCU, inv. c. Bradu de Jos, J. Argeș. — GR. I. ALEXANDRESCU, Galați, J. Covurlui. — M. CANIAN, J. Iași. — G. P. SALVIU, inv. c. Smulți, J. Covurluiú. — M. ALBU, stud. c. Iresci, J. Tutova. — AVR. CORCEA, paroh, c. Coșteiú, Banat.

Veđi *Surd.*

Adică fórte departe.

Sě đice, ca un blăstem, în glumă, către cei ce fug dė la noi (Goleșcu) săú pre care'i alungăm.

D-l T. Speranția, în volumul III de anecdote p. 269, întrebuințeză acestă đicală, modificând'o întru cât-va.

Au diable Vauvert.

Prov. Franc.

NĂBĂDAIE

5595 Tremură de par-că 'l găsește tóte năbădaie.

A. PANN, III, p. 52.—HINȚESCU,
p. 192.

Despre cel fricos.

NĂDUȘELĂ

5596 *[△] Nădușala,
Scóte bóla.IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 51.—
ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele,*
J. Argeș.

Adică munca cu nădușală depărtéază sărăcia (GOLESCU).

Un om, după multă trudă, scóte și el vre-un folos și se adre-
séză unui altuia dîcînd: «Am făcut și eú ce-va, dar sciú că am
muncit.» Atuncî i se răspunde: «Nu sciú tu că *nădușela scóte*
bóla.»5597 *[△] A'l trece nădușelile.G. DEM. TRODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 555.*[△] *A'l trece o mie de nădușeli.*T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.**A vèrsà multe nădușeli.*P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 55;
Rev. Ist. III, p. 233.A isbutî într'o afacere cu mare greutate și după multă trudă;
a fi lucrat din greú; a fi pășit ce-va.Și d'abia că mi-o mișcă,
Și d'abia mi-o résturnă,
Până ce-o rostogoleă,
*Nădușelile 'i treceà.**Poes. Pop.*5598 *[△] A'l fi trecut nădușelile morței.T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi dat de o mare nenorocire.

A NĂDUȘI

Veđi a Munei, Necod.

NĂJIT

5599 *[△] Își face de năjit.G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Caută certă, bătaie.

Năjitul este o bătă de urechi caracterisată prin dureri mari și jiuclă saă huclă.

NALT

Veđi *Brad, Inalt.*5600 *[△] Nalt ca un munte.K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubeni, J. Dorohoi.*

Se đice:

1° De ómeni fórte naltí.

2° In rís de ceí mărunței.

5601 *[△] Nalt și cocorat, umblă în picíore pe sub pat.K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubeni, J. Dorohoi.* — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.*

Să đice în batjocură de ceí mărunței.

A SE NASCE

Veđi *Intuneric.*5602 *[△] Câte 'n lume nasc, mor tóte.A. PANN, *Fab. II, p. 77.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Píria, J. Mehedinți.**Ce nasce móre.*A. PANN, *Fab. II, p. 75.**Cum ur naste, așa și more.* ¹⁾FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I, p. 12.*Veđi *Nascore.*Tot ce nasce trebuie să móră. Veđi A. Pann, *Fab. II, p. 78.*¹⁾ Cum unul nasce, așa și móre.

Il faut mourir qui veut vivre.

Prov. Franc.

Tutto, che nasce, convien che muoja ¹⁾.

Prov. Ital.

Was geboren, ist vom Tod geworden ²⁾.

Prov. Germ.

Allir eru feigir fæddir ³⁾.

Prov. Island.

5603 * Δ Unul nasce ș'altul móre.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p.287.

Acelaș înțeles ca la No. 5561.

Așa'î lumea trecătoare,
De voinici amăgitoare,
Ca o apă trecătoare,
Unul nasce ș'altul móre.

Poes. Pop.

5604 More nasce, carle va contentu viiu fi ⁴⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unt. I*, p. 13.

Materia însuflețită resimte singura plăcerile.

5605 * A fi născut din flori.

M. CANIAN, *J. Iași.* — Maior P.
BUDIȘTEANU. *J. Ilfov.*

Acelaș înțeles ca la No. 3071.

5606 * A fi născut în ți de lucru.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

Veți a *Face.*

Se ȋice de omul muncitor.

5607 * A fi născut, iar nu făcut.

G. FUNDESCU, *c. Tîrgoviște, J.*
Di. bovița.

A fi de ném bun, iar nu parvenit.

¹⁾ Tot ce nasce, trebuie să móră.

²⁾ Ce se nasce e căștigat pentru mórte.

³⁾ Tóte sunt născute pentru ca să cadă în mórte.

⁴⁾ Trebuie să nască, care vrea să fie mulțumit.

NASCARE

Vezi *Nebunie, Prostie.*

NASCERE

5608 * Δ Cine vede nascerea, vede și mórtea.M. STĂNCEANU, *înv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Acelaș înțeles ca la No. 5603.

NEGRU

Vezi *Cap. X, c. Negru.*5609 * Δ După ce e neग्रă o (mai) chemă și Negră.A. PANN, I, p. 4. — BARONZI, p. 56. — HINȚESCU, p. 120. — I. MARI-
NESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos, J. Ar-
geș.* — M. STĂNCEANU, *înv. c. Piria,
J. Mehedinți.*

Se dice despre femeile próste și urite.

5610 * Δ A se face negru.T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Vâlcea.*

1° De ciudă,

2° De mânie.

NERĂSPUNDERE

5611 • Ne-răspunderea încă e un răspuns.

G. D. MUNTEANU, p. 151.

*Ne-răspunsul încă e un răspuns.*HINȚESCU, p. 121. — Dna E. B.
MAWR, p. 70.Vezi *Tăcere.*Se dice când tăcem la o întrebare ce ni se face. — Vezi
No. 5755.

NEVĚDUT

5612 Ne-vĚdut, ne-audit.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p 173.

Lucru de mirare, ne-obișnuit.

«Ciudă *nevoșită* și precum ȋice ȋicătorea, *ne-aușită*, cu cōda în virful capului Camilă eră». — DIM. CANTEMIR.

NEVOIĂȘ

- 5613 Trimite pe nevoiăș
Să 'ți slujescă la cevaș,
Dar plēcă și după el
Că nu 'ți face în grabă alt-fel.

A. PANN, I, p. 104. — HINȚESCU,
p. 123.

Se ȋice când am pus un om nevoiăș saș leneș la vre-o trebă.

*Il podestà di Sinigaglia, che comanda e fà da se*¹⁾.

Prov. Ital.

*Manda, manda, Pedro, y anda*²⁾

Prov. Span.

*Command your man and do it yourself*³⁾.

Oro.v Engl.

*Gib dem Buben einen Dreier und thu 'es selbst*⁴⁾.

Prov. Germ.

- 5614 Pe nevoiășul și leneșul cu o funie să'i legi și p'a-
mindoi să'i înneci.

HINȚESCU p. 124.

Căci unul nu pōte și cel de-al doilea nu vrea să muncescă,
ast-fel tot la aceeaș socotělă eși cu amîndoi.

- 5615 * Δ Omul nevoiăș se înneacă pe uscat.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 133; II.
p. 86. — HINȚESCU, p. 134. — M.
STĂNCEANU, *inv. c. Pîria. J. Mche-*
dinți. — BARBU CONSTANTINESCU,
Cart. cit., III, p. 15. — I. MARI-
NESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Ar-*
geș.

Se ȋice despre omul leneș, și când cine-va nu pōte să facă
cel mai ușor lucru.

¹⁾ Primarul din Sinigaglia, care poruncesce și face singur

²⁾ Poruncesce, poruncesce, Petre și dute (tu).

³⁾ Poruncesce slugei tale și fă singur.

⁴⁾ Dă băiatului un ban și fă singur tu.

- 5616 *[△] Nevoiașul la tôte
 Ȑice că nu pôte.

A. PANN, I, p. 104. — HINȐESCU, p. 123. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Celui slab tôte i se par cu neputință.

Se Ȑice unuia care e trimis să facă ce-va ușor și el spune că nu se pôte.

- 5617 *[△] Nevoiașul și prostul și în Ȑiua de Pasci postesce.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Se Ȑice unui om care, unde este cinstea măi mare, el face necinste fie prin purtare, fie prin vorbă.

NURÎ

- 5618 De cât un car de frumusețe măi bine un dram de nuri.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 135. — FR. DAMÉ, III, p. 135.

Măi bine un dram de nurițe de cât un car de frumusețe.

A. PANN, II, p. 129. — HINȐESCU, p. 70.

VeȐi Mînte.

Nurii sunt măi atrăgători de cât frumusețea. VeȐi în poeziile lui Costache Konaki frumoșa poezie intitulată: *Ce este nurul?*

A SE ODIHNÎ

VeȐi Copac, Gard.

A OFȐĂ

- 5619 *[△] Omul de n'ar ofȐă
 Cu totul s'ar venină.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 276. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Omul daca nu și-ar răsbună puțin cu vorba, s'ar bolnăvi.

5620 *[△] A ofta de la ficați.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Când cine-va oftază de mare durere.

5621 *[△] A ofta din fundul curului.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Când cine-va oftază din lucru de nimic.

OFTICĂ

5622 Ohtica, sapa și lopata.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 108.*

Când te îmbolnăvesci de ohtică să 'ți sapi grôpa (GOLESCU).

OFTICOS

Veđi *Pungă.*

OLOG

Veđi *Ciung, Vin.*

OPĂRIT

Veđi *Fript.*

5623 Lapte fiert l'a opărit,
Sufă și 'n cel covăsit.

A. PANN, II, p. 15. — HINȚESCU,
p. 87.

* *Care s'uprêșce tu culêș, suflă și tu mărcat. 1)*

N. ST. NIJOPOL, *Macedonia.*

Care s'uprêșci tu lapte, ș'tu mărcat. 2)

A. D. MILBESCU, *Gaz. Maced. I, 3.*

*Când ne-opărim cu lapte, suflăm până și
tru dală. 3)*

ANDREIUL AL BAGAVŪ, *Cart. Aleg,*
p. 61.

1) Care se opăresc cu ciulama suflă și în ȧurt.

2) Idem.

3) Când ne opărim cu lapte, suflăm până și în lapte bătut.

* *Care s'uprêsce tru culêş, suflă şi tru mărcaş.* ¹⁾

V. DIAMANDY, *prof. c. Meşova*
Arminciu, Macedonia.

* *S'oporî mósă tu culêş, suflă ş'tu mărcat.* ²⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Băesa, Epir.*

Veđi *a se Frigé.*

Acelaş înteles ca la No. 5229.

5624 * Δ *A rămâne (fi) opărit.*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 291. — P.
ISPIRESCU, *Basm.* I, p. 52. — G. P.
SALVIŪ, *inv. c. Smulţi, J. Covurluiū.*
— FR. DAMÉ, III, p. 156.

Ca opărit.

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.* II, p. 47.

Veđi *Fript.*

Adică ruşinat, înşelat în aşteptările sale, supărat, fără chef.

«Par'că l'ar fi *opărit* cine-va cu apă fierbinte.» — P. ISPIRESCU.

ORB

Veđi *Dunneleū, Făină, Gă-*
ină, Luminare, Ochiū, Cap.
XXI. c. Orb, a Rîde, Schîop,
Vin, a Vorbî.

5625 * Δ *Orbului de gēba îi spui că s'a făcut ȃiua (ȃiua) (ȃiua).*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 26 &
166; I, p. 86; III, p. 133. — HIN-
ȚESCU, p. 137. — I. MARINESCU, *inv.*
c. Bradu-de-jos, J. Argeş. — M.
STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Me-*
hedinţi. — V. SALA, *dasc. c. Vaşcoiū-*
Băresci, Bihar, Ungaria.

Se ȃice celor ce nu pot saū nu vor să înţelegă nimic din
câte alţii îi învaţă spre bine.

5626 * Δ *Orbului de gēba i s'a făcut (i se face) ȃiua (ȃiua).*

BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.*
III, p. 14. — *Semin. Buc. Cl. VIII*
prin P. GĂRBOVICĒNU, prof.

* Δ *Orbului de gēba i se face ȃiuo.*

IORD. CĂLIN, *elev, sc. norm. inst.*
J. Argeş.

¹⁾ Care să-opăresce cu ciulama suflă şi în iaurt.

²⁾ S'opări bētrāna cu ciulama, suflă şi în iaurt.

* \triangle *Pentru un orb de gēba se face ȕiui.*

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se ȕice pentru cele ne-folositoare. Un om prost, nici de cele mai frumoșe lucruri nu se pōte induleci.

5627 * \triangle *Orbul de nōpte nu se ingrijesce.*

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

* \triangle *Orbul de nōpte nu se grijesce, și udul de plōie nu se teme.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.* — DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 188.

1° Nu ne ingrijim de ceea-ce nu ne pōte fi de nici un folos, sau nu ne pōte aduce nici o pagubă.

«Precum orbul de nōpte nu se grijesce, așă cel pré slab, de cel pré tare nu se șiișce.» — DIM. CANTEMIR.

2° Se ȕice de omul sārăc. — J. Mehedinți.

5628 *Orbul trebuință dē masala n'are.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.

Adicā când dai, să dai ceea ce e dē trebuință, ca să prinȕă loc (GOLESCU).

5629 * \triangle *Orbul când dă de perete socotesce că s'a isprăvit lumea.*

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

*Orbul când dă de pērete,
Tocmai acē socotesce,
Că lumea sē isprăvesce.*

A. PANN I, p. 82. — HINȚESCU, p. 155.

*Se induperă orbul di muru, și lūi se pare că
na încolo nu este loc. 1)*

M. G. BOJADȘCHI, *Γραμμ. Ρωμαζ.*
p. 194.

1) Se lovesce orbul de perete, și i se pare că mai în colo nu este loc (nimic)

Se țice:

1° Pentru omul prost.

2° Unui lăudăros care spune că a făcut un lucru mare ce nu 'l mai pot face alții, când este cunoscut că el nu este în stare să facă aprópe nimic.— J. Argeș.

F A B U L Ă

Un șoric se nascu tru un canistru, și nu mânca alta, ma ducl. Se agadi un 'oră și easă di in canistru, și cara află alte multe plăși di gjele, dise: O di minte ci port! eū mindeam, că nu este altă casă afoară di canistrul âmen. — M. G. BOJADSCHI.

5630 Sărută pe órbă (p'a órbă), dar îi caută și în ochi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 105; II, p. 134.— HINȚESCU, p. 137.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Veți Sărac.

1° Iubesc un om, însă nu uită cusururile ce le are; se țice mai ales despre femeî.

2° Servesc-te de un om, însă gândesc-te și la dînsul și ajută 'l la pászurile lui. Se țice când un om ajută pre altul și el nu este ajutat cu nimic.— J. Argeș & Mehedinți.

5631 Orbul își caută acul în aria cu paele, și surdul îl povățuesce unde sună.

A. PANN, II, p. 4.— HINȚESCU, p. 137.

Veți Ac, Surd.

Se țice despre cei cari nu se pricep la o trébă și dau altora povețe.

5632 * Δ Orbul de la toți, și de la orb nimeni (nimenea).

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 65; III, p. 81.— BARONZI, p. 49.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — *Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*

* Δ Orbul de la toți, dară de la orb nimeni.

P. ISPIRESCU, *Leg* I, 1872, p. 168.— HINȚESCU, p. 137.— C. DANILESCU, *c. Scundu, J. Vă'cea.*

Veți Sărac.

Se țice:

1° De un om pre care 'l ajută toți, și el nu ajută pe nimeni, când póte.

2° Despre cel sgârcit.

5633 * Di la orbu nu caftă ocli. ¹⁾

D. DAN, c. *Nevesca, Macedonia.*—
D. A. MILESCU, c. *Gopeși, Macedonia.*

Să nu pretinzi de la om de cât ceea ce îți poate da.

5634 * [△] Ride orbul de schiop.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedintzi.*— REINSBERG-DÜRINGSFELD,
I, p. 122.

Veji Șioted.

Când batjocura între doi ómeni este fără temeiu.

Il cieco dice al lusco. ²⁾

Prov. Ital.

Der Blinde spottet des Hinkenden. ³⁾

Prov. Germ.

Gielken vil narre Daaren. ⁴⁾

Prov. Danez.

5635 Orb pe orb povățuind cad amîndoi în grópă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 29; II,
p. 4. — HINȚESCU, p. 137. — REINS-
BERG DÜRINGSFELD, I, p. 126.

Orb pre alt orb pörtă și amîndoi cade în grópă.

Pravila de la Govora, p. 92.

Orb pë orb când trage, amîndoi sê poticnesc.

IORD. GOLESCU, Mss. II, p. 10.

* [△] *Orb pe orb când trage, amîndoi cad în grópă.*

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedintzi.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Orb pe orb când se mână, amîndoi cad în grópă.

ODOBESCU-SLAVICI, Cart. Cit.

* [△] *Orb pe orb când se duc de mână, amîndoi cad în grópă.*

T. BĂLĂȘEL, inv. J. Vâlcea.

¹⁾ De la orb nu cere ochi.

²⁾ Orbul vorbește (rêu) de cel cu vederea slabă.
Orbul ride de schiop.

⁴⁾ Nerodul voește să ridă de nebun.

* \triangle *Orb pe orb când se conduc, cad amîndoi în grópă.*

I. G. VALENTINEANU, p. 30. —
V. HARAM, *inv. c. Grivița, J. Tu-*
șora. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
J. Covurluiă. — *Semin. Buc. Cl.*
VIII, prin P. GÂRBOVICĂNU, prof.

Orb pe orb povățuind, cad amîndoi în mormînt.

Dna E. B. MAWR, p. 95.

Un orb duce pe altul.

KÁROLY ÁCS, p. 84.

* \triangle *Duce orb pe orb.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș,*
Banat.

Orb la orb să 'și da mâna, doiți grópa va
să-o află.

ANDREIU AL BAGĂVU, *Cart. Aleg.*
p. 99.

Sé dice pentru cel ce învață pe altul când el nu știe nimic,
adică prost cu prost, amîndoi greșesc (GOLESCU).

Cei proști chiar mai mulți de s'ar sfătui, lor tot în rău le
va eși.

De va conduce orb pre orb, amîndoi vor cădea în grópă.

Evangel. MATEIU, XV, 14.

Τοφλὸς τοφλῶ ὀδηγὸς ¹⁾.

Prov. Elin.

Cæcus cæco dux ²⁾.

Prov. Lat.

Quand in aveule mône in aute, i toumet tous les deux
ès l'fossë ³⁾.

Prov. Wallon.

Se un cieco guida l'altro, tutti due cascano nella fossa ⁴⁾.

Prov. Tosc.

If the blind lead the blind, both fall into the ditch ⁵⁾.

Prov. Engl.

¹⁾ Orbul călăuză orbului.

²⁾ Orbul călăuză orbului.

³⁾ Când un orb duce pe un altul, cad amîndoi în grópă.

⁴⁾ Idem.

⁵⁾ Dacă orb duce pe orb, amîndoi cad în grópă.

*Wenn ein Blinder den andern führt, fallen sie beide
in den Graben* ⁶⁾).

Prov. Germ.

Balai anou balai ban kutulun ulu tchidamoui ⁷⁾).

Prov. Mongo!

5636 Orb pre orb când pörtă, ôre ce va fi?

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 147.

Aceiaș înțeles ca la No. 5635.

5637 * [△] In țera orbilor cel cu un ochiü este împërat.

A. PANN, *Etit.* 1889, p. 79; III, p. 29.—*Abecedar Ilustrat*, p. 27.—C. NEGRUZZI, I, p. 248.—HINȚESCU, p. 185.—LAURIAN & MAXIM, II, p. 524.—D^{na} E. B. MAWR, p. 2—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covelului*.—V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava*.—H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi*.—I. MARI-NESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș*.—V. SALA, *dasc. c. Vășcoiü-Băresci, Bihar, Ungaria*.

* [△] In țera orbilor chioru e (este) împërat.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehediniți*.—*Semin, Buc. cl. VII*, prin P. GĂRBOVICIANU prof.

In țera orbilor chiorü împërătesc.

BARONZI, p. 68.

Intre orbï cel cu un ochiü e împërat.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 476.

Intre orbï chiorul este împërat.

I. G. VALENTINEANU, p. 21.—AL. DUMITRESCU, p. 117.

In satul orbilor chiorul poruncesce.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.

* *Pentru orbï chiorul e împërat.*

DIM. ZANNE, *Bucuresci, J. Ilfov*.

Intre orbï chiorul împërătesce.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 17.—BARONZI, p. 62—HINȚESCU, p. 137.

⁶⁾ Când un orb duce pe cel-alt, cad amândoi în gröpă.

⁷⁾ Cel care e orb nu pöte duce pe un alt orb.

Pe toți îi aduce róta, un chior p'un sat de orbî.

HELIADÉ RĂDULESCU, *Bibl. port.*,
LXV, p. 92.

Vedî Chior.

Adică între cei de tot proști, cel cu puțină minte împără-
rășește (p. 16); Adică între cei proști cel mai deștept filosof
se arată (p. 17).—I. GOLESCU.!

Între săraci, cel cu o mică avere pare un Cresus; între cei
proști, cel care știe ce-va carte pare un mare învățat, etc.

Are în tot-d'a-una o nuanță ironică, căci arată că acel la care
dăcerea se aplică nu poate fi ce-va de cât între cei de nimic.

Inter cæcos regnat strabus ¹⁾.

Prov. Lat.

Ἐν τοῖς τῶποις τῶν τυφλῶν λάμῶν βασιλεύει ²⁾.

Prov. Elin.

Au pays des aveugles les borgnes sont rois.

Prov. Franc.

In terra de orbî chi ha un occhio è Rè ³⁾.

Prov. Ital.

In tierra de ciegos el tuerto es rey ⁴⁾.

Prov. Span.

Unter den Blinden ist der Einäugige König. ⁵⁾

Prov. Germ.

Among She blind a one-eyed man is King. ⁶⁾

Prov. Engl.

5638 * ^Δ Când treci prin țera orbilor închide și tu un ochiū.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176.—
M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. Me-
hedinți.—FR. DAMÉ, III, p. 160.

Când trăești printre cei nărași, de sîrg să te prefaci că
împărtășești năravurile lor, căci alt-fel ești hîduit și dispre-
țuit ca unul ce nu le semenî lor. Cam cu acelaș înțeles S-tu
Pavel a ȃis: *m'am făcut tuturor tôte, ca pe toți să î dobândesc.*

5639 Orbul cu întrebarea a nemerit Brăila.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 28; II,
p. 4.—HINȚESCU, p. 137.

¹⁾ Între orbî domneșee cel care se uită cruciș.

²⁾ În țerile orbilor, chiorul domneșee.

³⁾ În țara orbilor, cel cu un ochiū e rege.

⁴⁾ În țara orbilor, chiorul e rege.

⁵⁾ Printre orbî este cel chior Rege.

⁶⁾ Idem.

* \triangle *Orbul a găsit Brăila.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*,
J. Argeș. — M. STĂNCEANU, *inv. c.*
Piria, J. *Mehedinți*. — I. G. VA-
LENTINEANU, p. 36.

Nimeresc orbii Brăila.

V. A. URECHIE, *Conv. Liter.* XXI,
p. 1104.

* \triangle *Nimeresc orbii Suciava.*

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 107. —
M. CANIAN, *publ. J. Iași*. — AL.
LAMBRIOR, *Conv. Liter.* VIII, p. 69.
— I. TRODORESCU, *inv. J. Suciava*.

* \triangle *Orbul a nemerit Brăila.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* I. 1872, p.
168. — FR. DAMÉ, III, p. 160. — M.
CANIAN, *J. Iași*. — *Semin. Buc. Cl.*
VII prof. P. GÂRBOVICĂNU, — G.
POBORAN, *inst. c. Slatina*, *J. Olt.*

Vești Chior.

1° Să țiece pentru cei ce nimeresc după multă chibzuire (GOLESCU).

Se povestese că un orb, având mare dorință a'și regăsi o rudenie ce locuie în Brăila, a plecat pe drum. Lung sau scurt va fi fost drumul, nu se scie, el însă purtându-se bine cu cei cu ochi, a fost călăuzit, când de unul, când de altul, până la Brăila. De atunci ori-care om ce caută mult un lucru, ce de alt-fel eră lesne de găsit, aflându'l mai târziu alții, cari scieau lucrul dar nu voieau să'l spună, îi țiece acest proverb în deridere. — J. *Mehedinți*.

«-- Bine ai venit sănătos tată. Așa 'i că ne-ai nemerit.

«-- Bine v'am găsit sănătoși, mei băeți. D'apoi vorba ceea : *nimeresc orbii Suciava* și eă nu eram să vă nimeresc?» — I. CREANGĂ.

2° Se mai țiece și când cine-va este trimis într'un loc și spune că nu scie unde este acel loc. Ne învață prin urmare că, cu muncă și stăruință, putem atinge în tot-déuna ținta dorită.

Sciscitantes Trojam pervenere Græci. 1)

Prov. Lat.

1) Intrebând Grecii ajunseră la Troia.

Qui langue a, à Roma va.

Prov. Franc.

Dimandando si vù à Romà. ¹⁾

Prov. Ital.

Mit Fragen kommt man durch die Welt. ²⁾

Prov. Germ.

5640 *[△] Ce folosesce orbului obrazul frumos!

A. PANN, III, p. 139. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*. — FR. DAMÉ, III, p. 160.

Se ȕice pentru cele ce nu ne sunt de nici un folos.

Quid cæco cum speculo. ³⁾

Prov. Lat.

Τὶ τρυφή καὶ κατόπτρον. ⁴⁾

Prov. Elin.

5641 *[△] De cât orb și călare, măi bine schiöp și pe jos.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 120; III, p. 112. — HINȚESCU, p. 137. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*. — DR. G. CRĂINICEANU, *Conv. Liter.* XXII, p. 930. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*. — FR. DAMÉ, III, p. 160. — *Semin. Buc. Cl. VII, prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.* — V. SALA, *dascal c. Vășcoiă-Băresci, comit. Bihar, Ungaria*.

1° Măi bine ce-va măi sărac și sănătos, de cât bogat și bolnav.

2° De cât un cărturar prost, măi bine un muncitor bun. —

MARINESCU.

3° Despre cei ce se plâng de copii. — A. PANN.

Mieux vaut borgne qu'aveugle.

Prov. Franc.

Mas vale tuerto que ciego ⁵⁾

Prov. Span.

Besser einäugig, als gar blind. ⁶⁾

Prov. Germ.

1) Intrebând ajungî la Roma.

2) Cu întrebări nemeresci prin lume.

3) Ce va face orbul cu oglindă?

4) Idem.

5) Măi bine să fii chior de cât orb.

6) Măi bine chior de cât cu totui orb.

5642 Nu orbul, ce cel cu ochi giudecă de vâpsele.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 34.

Pentru acei cari vorbesc de lucruri pre cari nu le pot pricepe.

Parler comme un aveugle des couleurs.

Prov. Franc.

5643 * △ Orbul cu ochi nu 'i păcat să 'l înșeli.

N. MATEESCU, *inv. c. Movilița, J. Putna.*

Adică pre cel prost.

5644 Orbii și schiopii împotrivă s'au pus.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 10.*

Să ție, in bătaie de joc, când se împotrivesc cei mai ticăloși (GOLESCU).

5645 * △ Orbul a dat de vale.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 10.*—
M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria J. Mehedinți.*

Se ție:

1° Pentru cei ce năvălesc orbesce când găsesse înlesnire, pri-
lej (GOLESCU).

2° Când dă norocul peste ore-cine.

5646 * △ Orbul la vedere rivnesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 10.*—
I. MAHINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*—M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți*

* △ *Cererea orbului, în mare, e vederea.*

VASILE SALA, *dascal, c. Vășcoiui. Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

1° Adică săracul la ceea ce 'i lipsesce (GOLESCU).

«Tot-dé-una orbul asupra ochilor, și schiopul asupra piciorilor, și surdul asupra auzului, și hadimbul asupra întregului obidă are.»—DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 69.

2° Se ție în deobște când un om doresce saú ceea ce 'i lipsesce, saú ce nu e de nutra lui.—J. Argeș.

Chiorun istedii nedir? ichi geoz. 1)

Prov. Turc.

1) Cererea chiorului ce este? Doi ochi.

5647 Căți orbi și schiopi la sfântul Panteleimon.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 37.* \triangle *Căți orbi și schiopi la Pantelimon.*M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria J. Mehedinți.*

1° Să ȳice pentru cei ce primesc pē orī-ce prost și sarac. (GOLESCU).

2° Să ȳice ca blestem acelor ómeni, eunoscuți ca vrăjmășoși, ca să aibă copii, toți orbi și schiopi și mulți ca la Pantelimon, și ca orațiune acelor pretinși prietini, să aibă bani, vite sau alte lucruri căți orbi și schiopi se găsec la Pantelimon.—M. STANCEANU.

În jos de București, și la o mică depărtare de oraș, pe marginea rîului Colentina, se înalță un ospiciu, zidit de familia Ghica, și în care se primeau odinioră calicii, adică ómenii orbi, schiopi, ciungi, etc. Astă-ȳi acest aședămēt atirna de Eforia Spitalelor civile și primece mai ales bētrāni bolnavi sau cari nu mai pot lucrā.

5648 • Nu e mai orb decāt cel ce nu vrē să vaȳă.

Dna E. B. MAWR, p. 60.

Se ȳice pentru acel care se face cā nu vede lucruri cari se petrec chiar sub ochii lui.

Il n'y a pire aveugle que celui qui ne veut pas voir.
Prov. Franc.

5649 * \triangle Prinde orbul, scóte-ȳ ochii.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 61.—FR. DAMÉ, III, p. 160.—I. MARI-NESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*—HINȚESCU, p. 137.—LAURIAN & MAXIM, II, p. 476 & 524.—A. PANN, *Edit.* 1889, p. 133; II, p. 87.—P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 171; *Leg.* p. 106.—K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubieni, J. Dorohoi.*—C. NEGRUZZI, I, p. 249.—*Abecedar Ilustrat*, p. 28.—I. G. VALENTINEANU, p. 14.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*—M. CANIAN, *J. Iași.*—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*—C. POSSA, *elev. Sc. Norm. c. Humulești, J. Némțu.*—A. COJOCARU, *stud. c. Țifesci, J. Putna.*

A prinde orbul (pe orb) și a-î scôte ochi.

G. I. MUNTEANU, p. 122. — I. IONESCU, *Cart. Cit.* III, p. 50.

* *Acața orbul și scótîli oclîli.*

D. DAN, c. *Nevessa, Macedonia.* — XENOFONTE CAPSALE, c. *Pirlepe, Macedonia.* — PERI. PAPAĞAGI, *Zweit. Jahres.* II, p. 172.

Adică dē la cel ce n'are nimic, nu poți lua nimic (GOLESCU).
Se ȋdice, mai ales, cānd un creditor nu are ce lua de la un datornic, acesta fiind prē sārăe și cānd orî-ce urmārîre ar fi zadarnică.

Nudo vestimenta detrahere ¹⁾.

Prov. Lat.

On ne peut dēpouiller un homme nu.

Prov. Franc.

Centu latri nun ponnu spugghiari un nudu ²⁾

Prov. Sicil.

Ein Blinder kann nicht blind werden ³⁾.

Prov. Germ.

A beggar can never be bankrupt ⁴⁾.

Prov. Engl.

5650 * ^Δ Și el orb de cānd pāmîntul.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-dejos, J. Argeș.*

Acelaș înțeles ca la No. 5649.

5651 * ^Δ Orbul cu picerele și șchiopul cu ochi, unul pē altul să s'ajute.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 101.

Adică unul pē altul cu ce pōte (GOLESCU).

«După ce îmi spune cum frații i-aū scos ochi, din pismă, i-am povestit și eū cum mî-a tăiat frații piciorul. Atunci el îmi ȋdice:

«—Scii ce? Aide să ne prindem frații de cruce. Eū am picior, tu ai ochi; să te port în spinare. Eū să umblu pentru tine; tu să veȋi pentru mine. Eū scii cā p'aci prin vecinătate este o scorpie mare. Cu sângele ei se pōte vindeca orî-ce bōlă ar fi». — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 303.

¹⁾ A scôte hainele celui gol (nud).

²⁾ O sută de tâlhari nu pot despuia un om gol.

³⁾ Un orb nu pōte să devină orb.

⁴⁾ Un cerșetor nu pōte rămāne moșuz (dă faliment).

5652 * \triangle Nu e orb, dară nici bine nu vede.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 524.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*—M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Veți *Ochiu*.

Nu e prost, dar nici nu se pricepe a face ce-va bun; se țice unui om când face o mică greșelă

5653 * \triangle A se ține de ce-va ca orbul de gard.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 524.—
BARONZI, p. 46.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 224.—M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*—
T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* \triangle *Ca orbul de gard se ține.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asen.* p. 222. — AVRAM CORCEA, *paroh ort. or. c. Coștei, Banat.*

Se țice:

1° Despre cel ce a apucat un obicei, un învăț și nu'l părăsesce; despre acei ómeni cari, din capul lor, nu sunt în stare să facă nimic de cât după cum vęd sau aud pre alții.

2° De unul care ține șirul cărței, când e vorbă de învățatură și nu e în stare să spue o lecție cu propriile lui cuvinte..

5654 * A se legă de cine-va ca orbul de gard.

ION AL LUI SBIERĂ, *Pov.* p. 254.

A nu'i da răgaz, a se ține într'una de dînsul.

«Nu te legă de mine *ca orbul de gard*, că nu'i ești bine la capăt.» — SBIERĂ.

5655 * \triangle A se bate ca orbii.

A. PANN, III, p. 23.—HIŢESCU, p. 130. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*—M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Veți *Orbiș*.

1° A dà cu putere și fără a se uită unde lovesce. Se țice adese-orî de bărbatul cu nevęsta, când se bat în parte.

2° Se țice când cei cariî se bat se țin mai mult de haînă, căci scăpând orbului din mână nu'l mai prinde.—I. MARINESCU.

5656 * A da orb unde-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 524.

Veți *Chior, Chioris, Orbis.*

A intră de-odată; a se repeși fără a ține sémă de piedice, de greutăți, etc.

5657 * A fi orb de minte.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică prost.

5658 * △ A fi orb.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veți *Ochiu.*

A fi fără carte.

5659 * A fi orb de inimă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică ne-simțitor.

5660 * △ A da cu órba cui-va.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos. J. Argeș.* — FR. DAMÉ, III, p. 160.

A strigà orba cui-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 524.

A respinge cu dispreț, măi ales o cerere obraznică și supè-rătore.

A ORBÎ

5661 * A orbi pre cine-va.

1° A'l împiedică de a vedé lucrurile cum sunt, a'l face să cređă ceea-ce voim noi.

2° A da cui-va mită aprópe ne-însemnată, ca în schimb să'ți faci treburile pe plac.

5662 * △ A fi orbit de ce-va.

Când veți un lucru frumos, o fință desăvîrșită.

5663 \triangle Cât să orbesci un șorece chior.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 156. —
A. PANN, III, p. 71.

Veđi a *Chiori*.

Adică foarte puțin. Veđi No. 2538 & 3576.

ORBIRE

Veđi *Cap. XIX, c. Orbire.*

ORBIȘ

5664 A dă orbiș.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* I, p. 52.

Veđi *Orb.*

A dă cu putere și fără a se uita unde lovesce.

«Dă, nene, muferile *orbiș* de svintă. Nică că să mai uită unde dă.» —
P. ISPIRESCU.

A OSTENI

Veđi *Muncă.*

5665 Unul te lasă de ostenit, și altul te ieă de odihnit.

A. PANN, II, p. 147.— HINȚESCU,
p. 138.

Unul îl lasă de ostenit, și altul îl ie  de odihnit.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 12.

Arată silă piste silă, spre angarare, ca la caii de poște (GOLES

PĂDUCHIOS

Veđi a se *Intocăriși.*

PAS

5666 Pașii pripiti,
li face greșiți.

HINȚESCU, p. 153.

Veđi *A se Pripiti.*

Să ne gândim mult și bine înainte de a întreprinde  rcece, căci: *graba strică treba.*

5666b * Δ Pasul scurt lungesce viața.

V. SALA, *dasc. c. Beiuș, comit. Bihor, Ungaria*

Acelaș înțeles ca la No. 5666.

5667 *
Pasul
Păzesc nasul.

T. SPERANȚĂ, *prof. J. Iași.*

Acelaș înțeles ca la No. 5666.

5668 * Δ Un pas după altul dăparte te duce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 12.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piriu, J. Mehedinți.*

Adică ne-stând din lucru încet încet mult înaintezi (GOLESCU).
Micile economii casnice, sau o muncă fără preget te duc la avere.

5669 Măncele corac-i cela de ușa. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter, I, p. 13.*

O afacere nu se socotese că e începută de cât atunci când, sfârșindu-se chibzuelile, te apucă hotărît de dînsa.

5670 Face coracu dupa picioru. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter, I, p. 8.*

Nu te întinde peste puterile tale.

Far il passo secondo la garba. ³⁾

Prov. Ital.

5671 * Δ A 'și apucă pasu.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A face avere; a isbuti în vre-o întreprindere.

5672 * Δ A fi scurt în pas.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A isbuti anevoe, aprópe de loc, în întreprinderi.

¹⁾ Primul pas e cel de la ușa.

²⁾ Fă pasul după picior.

³⁾ A face pasul după picior.

5673 * \triangle A fi făcut pasu.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

1° A lua o hotărîre gravă, care pôte avé urmări însemnate

2° A se porni la o trébă.

.....
 Colea 'n vale la fântână,
 Mai asară 'n sêptămână,
 O țărâncuță română,
 C'uu vâscean de apă 'n mână;
 Eă veniam p'o cotitură,
 Ea venia p'o umbritură,
 Și venia cântând din gură.
 Oș! frumos era făcută
 Nici tînără, nici trecută
 Tocmai cum era, plăcută,
 Ca prin inel petrecută.

.....
 Blestemat să fie ceasu
 Când plecai, și făcuț pasu,
 Să fi căduț, să 'mi rup nasu
 Și să nu 'i mai auđ glasu!

5674 * A face un mare pas.

FR. DAMÉ, III, p. 190.

Acelaș înțeles ca la No. 5673 § 1.

4675 * A face cel d'intăiū pas.

FR. DAMÉ, III, p. 190.

A face cele d'intăiū încercări pentru a ajunge la o împăcare, pentru a face cunoștință cu cine-va, etc..

Faire les premiers pas.

Prov. Franc.

5676 * \triangle A (nu 'i) dă pas.

G. P. SALVIU, *inv. J. Cocurluiă.*
 — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A'i da saū a nu 'i da voie, puțința de a face ôre-ce.

«Nu 'i a dal pas de vorbă.»

PĂTIMAȘ

Vedī Doctor.

5677 Pătimașul mai bun dohtor.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 53.*

Adică cel ce pătimește mai bine cunoșce (GOLBESCU).

S N Ó V Ă

O dată un Episcop, chemă la sfânta episcopie pe un preot, bețiv vestit. Cum sosi preotul, episcopu începu, cu cuvînt dulce și blînd, a 'l muștră, zicîndu 'l:

«— Fiule, a intrat în urechile noastre, pē cum, Sfinția-ta, ai darul beției! «Așa e, fiule?— Nu e dar, Prea Sfînte, nu e dar; e patimă la mine!» răs-punse preotul strîngînd giubeaua la pept.

PECINGINE

Vezi Sărăcie.

5678 * \triangle A se întinde ca pecinginea (pecingenea, pecingina).

GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 122.—
P. IȘPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 83; *Leg.*
p. 270; *Leg.* I, 1872. p. 178.—
HIŢEȘCU, p. 142.—M. STĂNCEANU,
inv. c. Pîria, J. Mehedinți.—G.
P. SALVIČ, *inv. c. Smulți, J. Co-*
vurlui.—G. POBORAN, *inst. c. Sla-*
tina, J. Olt.

A se întinde ca o pecingene.

C. NEGRUZZI, p. 292.

1° Se lățește și se întinde pretutindenî.

«Acum epidemia începuse a scăde în capitală și a se întinde *ca o pecingene* pe celelalte orașe și sate».—C. NEGRUZZI, *J. Olt.*

2° A vorbi mult.

«A se întinde la vorbă *ca pecinginea.*

5679 * \triangle A fi pecingine.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A fi om obraznic, care se întinde la vorbă și la fapt, acolo unde nu are drept.

PERDEA

Vezi Cap. VI, c. Perdea.

5680 * A ave perdea la ochi.

FR. DAMÉ, III, p. 203.

A nu vedé, a nu înțelege.

5681 * \triangle A'i lua perdeaua de pe ochi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*,
J. Olt

Veđi *Cap. VI, c. Perdea.*

A'l face să vadă, să pricépă, să înțelegă.

A PIPĂI

Veđi *Miez, Necaz, Piuă.*

A PÎRLI

5682 * A pîrli pre cine-va.

1° A'l înșelă.

2° A'l fură.

PÎRLIT

5683 * Pîrlit.

Om ticălos, prăpădit; cu desăvirșire sărac.

A SE PIȘĂ

Veđi *Cerb.*

5684 * \triangle A pișă tot butuci.

C. NEGRUZZI, I, p. 250.—G. P.
SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Veđi *a se Căcă.*

A fi obraznic și prost.

5685 * \triangle Nu te pișă în potriva vîntului.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* —
M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Me-*
hedinți.

Veđi *a Seqipă.*

Se țiece pentru acei cari se vatēmă singuri vroind a lovî în alții.

PIȘAT

5686 * \triangle Pișatul fără beșini (beșini), ca nunta fără lăutari.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem-*
p. 123.—NICOLAE CURIERU, *c. Ținta*,
J. Prahova.—V. FORESCU, *c. Fol-*
liceni, J. Suciava.

Nu este lucrul cum ar trebui să fie; nu se află ce-va, absolut trebuincios, și a-cărui lipsă se simte.

A PIȘCĂ

Vezi *Limbă, a Mișcă, Cap. XXI, c. a Pișcă, a Plânga.*

5687 * Δ Pișcă-mă (chișcă-mă), Frăsino!

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J. Suciava.*—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*—GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui.*

* Δ Chișcă-mă, Frosino, că 'ți dau o ducă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

* Δ Brânză cu smântână,
Chișcă-mă, Frăsino!

N. MACHIDON, *stud. c. Nicoresci, J. Tecuci.*

1° Se dice la vorbe nepotrivite sau la minciuni.—J. Suciava.

2° Ai făcut și tu o glumă, dar n'ai nemerit'o.—J. Vaslui & Tecuci.

3° Adică rabdă. Când unul s'a lepădat de o slujbă bună într'un moment de supărare și în urmă mōre de fōme, i se dice: «fōrte bine, ți-ai dat demisia; acuma pișcă-mă, Frosino».—J. Covurlui.

5688 * Pișcă și mușcă.

FR. DAMÉ, III, p. 220.

A înțepă cu vorba.

5689 * A pișcă.

Adică a fură.

PIȘCĂTURĂ

Vezi *Cap. XXI, c. Pișcătură.*

A PIȘPĂI

5690 Cine la toți pișpăiesce, bucele i se topesce.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 80.*

Să ȕice pentru pîrîtorî ce trîiesc cu pişpăitul, însemnând că pē însuşi ei vatēnă (GOLESCU).

PIŞPĂITOR

Veđi *Cap. XXI, c. Pişpăitor.*

PLAGĂ

5691 * • Plaga veche sîngeră iute.

G. I. MUNTEANU, p. 31. — HINTESCU, p. 146. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinţi.*

Veđi *Rană.*

O veche durere îndată se întorçe dacă o sgîndăresci. Veđi la cuvîntul *rană* adevērata ȕicere romînescă.

A PLÂNGE

Veđi *a Cădē, Copîl, Cap. IV, c. Fecior, Inimă, Ochiul, Cap. XXI, c. a Plînge, a Rîde, Spân, a Trage.*

CREDINŢE

Plînsul este dăruit numai omului. Romînul care a avut să îndure atâtea nevoi şi nenorociri, apăsări şi umiliri, jafuri şi schingiuri, privesce plînsul ca pe o bine-facere dumnezeescă, ca pe o uşurare a trupului celui mai obidnit, ca pe un bun frate al sēu.

In popor se crede că, omul:

Daca plînge şi ostēză
Trupu i se uşurēză.

De aceea se rōgă:

Cine mi-a lăsat oftatu
Ierte'i Dumnezeu pēcatu,
Că oftatu şi cu plînsu
Uşurēză trupuşoru.
De n'aş plînge şi aş oftă,
Trupu 'n douē mi-ar crăpă.

Romînul are nenumērate credinŢe, referitōre la plîns, din care vom reproduce pe cele urmētōre:

Copilul care plînge în pîntecele mă-si, mare, se face hoŢ vestit.

Cînd un băieŢel pune mărgele la gât, mare, plînge din lucru de nimic.

Cînd mōre cine-va trebuie să fie plîns.

Românul ține mult ca, la mórtea sa, să fie plâns de fetele sau nurorile sale, de e bătrân, de soție, dacă móre înaintea ei, de fetele mari, daca móre ne-căsătorit.

În momentul când iese sufletul cui-va, negreșit să 'l plângă cine-va.

În momentul când îl lasă în grópă, pe mort, trebuie să plângă cine-va.

După ce începe a trage pămînt, pe mort, este oprit de a 'l mai plânge.

La trei zile, la nouă zile, la trei săptămîni și la șese săptămîni, trebuie plâns la mormîntul mortului.

La tóte zile mari: St. Vasile, St. Niculae, St. Gheorghe, St. Ion, S-ta Maria, Sînziene, Ispas, Sâmbetele Moșilor, Joi Mari, etc., trebuie ca morții să fie plânși la mormînt, căci, se crede că plânsul aduce o ușurare sufletului răposatului. Îndată ce termină, preotul, ocolirea bisericeii, cu epitaful, în séra Vinerii Patimilor, femeile și fetele se reped la mormintele morților, și plâng, pe rînd, la tóte mormintele familieii. Plânsul, din Vine-rea Patimilor, este privit ca fórte ușurător pentru sufletele morților, căci se plânge, în acelaș timp, când a fost plâns și Domnul Christos. — J. Vâlcea.

5692 * Prinde s'plângă ficiorlu ș-li da muma țîța. ¹⁾

ILIE GHICU, prof. c. Turia, Epir.

A se adăogă la No. 3062.

5692b * [△] Cine pē altul plânge, ochii lui șē'i (iși) scurge.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 81.
— A. PANN, *Edit.* 1889, p. 93.—
P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 153.
— M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. *Mehedinți* — *Semin. Buc. cl. VIII*, prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.

* [△] Pe altul cine'l plânge, ochii lui își scurge.

A. PANN, III, p. 109. — HINȚESCU, p. 128. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș.

* [△] Cine plânge pentru altu, 'i se scurg ochii.

I. ANTONESCU, *stud. c. Plănești*
J. Rîmnicu-Sărat.

Arată că, plângend de mila altuia, pē inșine ne vătămăm (GOLESCU). Cine cheltuesce pentru altu, punga lui și-o golesce.

¹⁾ Prinde să plângă copilul și-i dă muma țîță.

5693 Se-este că vrei ca să me plângi, plânge-te întâi
pe tine. ¹⁾

ANDREIU AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
p. 123.

Se dice de acel care plânge pe alții când dînsul e mai de plîns.

5694 Ma ghini s'ti plîngu, di cât s-mi plîndzi. ²⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zveit. Iubr. II.*
p. 167.

Fie-care ține mai întâi la sine.

5695 * \triangle Cu plînsul nu se învieză morții.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se dice celor cari plîng pre mult.

5696 * \triangle Să plînge și ăl (cel) de are
Să plînge și ăl (cel) de n'are.

A. PANN, I, p. 145.--HIŢESCU,
p. 147.-- M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Arată firea lacomă și nesățioasă a omului care se tot plînge de ne-avere.

5697 De cât să plîng eu, mai bine să plîngă ei.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 166; III,
p. 133.--HIŢESCU, p. 147.

* \triangle De cât să plîng eu, mai bine copilul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III*, p. 157.
—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

* *Maî bine să plîngă ei acum, de cât să plîng
eu mai târziu.*

Dna Z. J. c. Fedești, J. Tutova.

Se dice când copilul plînge în urma unei pedepse prînită de la părinții lui.

Il vaut mieux que l'enfant pleure, que son père.

Prov. Franc.

¹⁾ Dacă vrei ca să mă plîngi, plânge-te întâi pe tine.

²⁾ Mai bine să te plîng, de cât să mă plîngi.

Xe meglio che pianza i fioi che'l pare. ¹⁾

Prov. Venit.

Es ist besser, das Kind weine, als der Vater. ²⁾

Prov. Germ.

D'er betre sjaa Barnet graata, en Moderi. ³⁾

Prov. Norv.

5698 Plângând c'a rămas cu una
Pierdû și pe cea din mână.

A. PANN, I, p. 145. — HINȚESCU,
p. 160.

Te vaeți de o nenorocire și dai de alta mai mare.

5699 Plânge tot ce aū ris anul acest.

BERTOLD, *Mss.* 1779 ap. GASTER,
Crest. II, p. 119.

* Δ *Plânge rîsul d'astă-vară.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 61. —
C. TEODORESCU, *Sezăt.* I, p. 99 &
103. — LAZĂR ȘĂINEANU, *Basme*, p.
921. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872,
p. 170. — HINȚESCU, p. 162. — DR
GASTER, *Lit. Pop.* p. 137. — ION
AL LUI SIERA, *Pov.* p. 220. — I.
ARBORE, *ing. J. Buzău.* — I. MA-
RINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos J.*
Argeș — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria,*
J. Mehedinți.

Iși plânge în camară rîsul d'astă-vară.

A. PANN II, p. 140.

Acum plânge în camară

Rîsul ei de astă-vară.

A. PANN, II, p. 143 — HINȚESCU,
p. 146.

Sé ȕice pentru cei ce se căiesc cam târȕiū (GOLESCU).

Când un om tōtă vara s'a plimbat, nu a muncit și ierna duce lipsa, și mai ales pentru fetele cari îndrăgostindu-se, rămân însărcinate. Aū ris în vremea dragostei și plâng când le bate ceasul facerei.

Originea acestei ȕiceri se află în *Vięta lui Bertoldo.* ⁴⁾

¹⁾ E mai bine să plângă copiii de cât tatăl.

²⁾ E mai bine, copilul să plângă, de cât tatăl.

³⁾ E mai bine să veți copilul plângând, de cât mamă-sa.

⁴⁾ Veți în volumul I preiață, pag. XXIV & XXV.

VICLEȘUGUL LUI BERTOLD

— Ce face tatul tău, mamă-ta, frate-tău și soru-ta?

— Tatul meu dintr'o pagubă face două. Mama mea face unii vecine a sale acee, care alt(ă) dat(ă) nu o va mai fac(e). Frate meu câți găsești, atâți ucide. Soru-mea *plânge cea ce aș ris tot anul acest(a)*.

— Descurcă'm acest tîlc.

— Tatăl meu poftind să închiadă o cale la câmpu aș pus mărăctuni pe urmă; acei cari ave obiceiū să miargă pre ace cale, trecend și pe de o parte de acei mărăctuni și de altă parte, atâta cât unde eră un drum aș făcut dece drumuri. Mamă-mea închide ochii unii mahagiței, care murise; lucrul ce nu 'l va mai face altă dată. Fărate-meu ședend la sóre, ucide câți păduchi găsești în cămeși. Soru-me în anul acest(a) s'aș desmerdat cu un ibovnic al ei, și aș purces gre; iară acam plânge durere nascerii sale, viind vreme să nască pruncul.— Dr GASTER, *Chrestom.* II, p. 119.

Veđi A. PANN, III, pag. 139--142; *Sezătórea*, I, pag. 99--103. *Fata jitarului*; ION AL LUI SBIERA, pag. 220--224, *Fata pe care n'o întrece nimene în vorbă*; LAZAR ȘĂINEANU, *Basme* pag. 916 și următoarele *Ciclu fetei istețe*.

5700 S'aș plimbat o săptămână și aș plâns o sută de ani închieați.

Gr. JIPESCU, *Opinc.* p. 132.

Pentru acei cari, pentru o plăcere de scurtă durată, sacrifică o întregă viață.

5701 *△ Să sară ochii cui a plânge.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

Adică nu 'mă pare rău, nu 'mă pasă.

5702 *△ A 'și plânge morții.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*

Despre cel care plânge ne-încetat, avend vre-o durere tainică.

5072b *△ A 'și plânge némurile.

Acelaș înțeles ca la No. 5702.

5703 *△ A 'și plânge în pumni.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

Arată căința cui-va față de greșela ce a făcut.

5704 *△ A fi plânge-pele.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

Adică prost.

5705 *[△] A fi plânge-pișcă

E I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Pentru cel fățarnic.

5706 *[△] De plângeaŭ lemnele și petrele.

I. C. FUNDESCU, *Basme*, p. 51.—
T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Locușione, întrebuițată mai ales în basme. prin care se zugrăvesce dușoșia unui cântec, efectul povestirei unei întâmplări nenorocite, etc. Se țice despre cel ce se află într'o stare tristă, peste măsură de rea.

«Cântă un cântec de dor de *plângeaŭ lemnele și petrele.*»—I. C. FUNDESCU.

PLÂNS

Vezi *Morte, Ris, a Vorbii.*

PLÂNSORI

Vezi *Cap. XXI, c. Plângere.*

A SE PLECA

5707 Nu mă plec d'aș sci că m'aș tiri cu inima pe pământ.

A. PANN, III, p. 17.—HINȚESCU,
p. 147.

Țice omul înderătnic și pizmaș.

PLEȘUV

5708 *[△] Cu pleșuvul când vorbești
Tigvă să nu pomenesci.

A. PANN, I, p. 5. — AL. DUMITRESCU, p. 119.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria J. Mehedintzi.*

*Cu pleșuvul când vorbești
Tigvă să nu pomenesci;
Căci noi rîdem d'unu, doi,
Și patru-țeci rîd de noi.*

HINȚESCU, p. 147.

Vezi *Chel.*

Reamintirea cusurilor sale îi este în tot-dé-una displăcută omului.

Il ne faut pas clocher devant les boiteux.

Prov. Franc.

POCITURĂ

5709 Nu te uită 'n pocitura'i,
Ci veđi ce ese din gura'i.

A. PANN, II, p. 139.—HINȚESCU,
p. 148.

*Nu dedea în chip pocitura,
Ci veđi ce'i vorbesce gura.*

A. PANN, *Nastr. Hoge*, p. 11.

Nu după trăsăturile feței, ci după mintea și învățătura lor trebuie se judecăm ómenii.

S N Ó V Ă

Trecând un pașă odată prin satul lui Nastratin,
Locuitorii îndată toți ca la un Hoge

vin;
Il rog și îl postesc să mǎrgă la pașă ca deputat,
Socotindu'l de cât dănuș mai procopsit și învățat.
Și pașii să înfățișeze, ca din partea tutulor,
Supunerea și respectul, ca la un stăpânitor.
Mergând el să îplinească cererea ce l'a rugat,
Pașă la chipul și forma Hogii dacă s'a uitat:
«Dar n'au mai găsit alți ómeni, pașă către el a ăis,
«Și pe un măgar ca tine înainte-mi a trimes?
«Pe ómeni, Hoge

rǎspunse, la alți ómeni îi trimit,
«Dar eú ca să viu la tine toți cu cale au găsit».

A. PANN, *Nastr. Hoge*.

POHOIALĂ

Veđi Pohlea.

5710 * Δ Par' că are pohoiele pe ochi.

FR. DAMÉ, III, p. 240. — MAIOR
P. BUDIȘTEANU, *București, J. Ilfov.*

* *Are puhătele'e la ochi.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Se ăice de omul puțin observator care nu vede, nu înțelege ce se petrece în jurul lui.

Avoir la berlue.

Prov. Franc.

POHLEA

Veți *Pohoială*.5711 * Δ A'i luă pohlelele de pe ochi.G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A'i deschide ochii, a'l face să vadă, să pricépă un lucru.

POTCĂ

Veți *Șioteă. Cap. XVII. c. Potcă.*

5712 Potca spăimânteză dar nu infricoșeză.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 55.*

Adică cei proști și pociți (GOLESCU).

A PRIVI

5713 Privesce la el.

Și'l scrie la fel.

A. PANN, III, p. 111.—HIŢEȘCU,
p. 154.

Se ȕice de omul bét.

PUCHINOS

5714 * Puchinos.

Da Z. J. c. *Fedești, J. Tutova.*

Uricios, om de nimic.

PUHĂIALĂ

Veți *Pohoială*.

A PUNE

5715 * L'am pus bine.

G. POBORAN *inst. c. Slatina, J. Olt.*

'I-am făcut'o.

A PUPĂ

Veți *Frumos, Cap. XIII, c. Muestră.*

C R E D I N Ţ E

Românul are următóarele credințe, saũ obiceiuri, privitóre la pupat:

Nu trebuie să pupi copilul în cefă căci, mare, devine neascultător, întorce cefa.

Părinții își arată dragostea către copiii lor, pupându-i pe obraz.

Copiii dovedesc respect și dragoste părinților lor, pupându-le mâna drăptă.

Preotului îi dovedești respect pupându-i mâna drăptă când te întâlnești cu dînsul.

Nevasta dovedește respect și supunere bărbatului ei, pupându-i drăptă după cununie, în biserică, în fața poporului.

Când doarești de cine-va, dus departe, ori mort, îi pupi deosebitele obiecte rămase.

Icônele și alte lucruri bisericesti, se pupă în semn de respect.

La zile mari și la lăsături de posturi, copiii sărută mâinile părinților, vecinii, între ei, se pupă cerându-și iertare de greșelă.

Mortul, înainte de a se lăsa în grăpă, se pupă pe mână și pe obraji de rude și prieteni.

Nu e bine să pupi dobitocele, căci mor, ori le sfășie jigăniile.
—T. BĂLĂȘEL, *inv.*

5716 *[△] Te pupă în bot și 'ți ieă din pungă tot.

A. PANN, *Edit* 1889, p. 104 ;
II, p. 133. — HINȚESCU, p. 156. —
H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

A sărută în bot și a luă tot.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1060.

A pupă pre cine va în bot și a'i luă din pungă tot.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 849.

A linge pre cine-va în bot ca să'i pape tot.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar* p. 89.

*[△] *Pupă'l în bot și'i ieă tot.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 55. —
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-joș,*
J. Argeș.

Pupă'l în bot și papă tot.

I. CREANGĂ, *Prov.* p. 118.

Pupă pe român în gură, și îi ieă din pungă tot.

HELLADE RĂDULESCU, *Bibl. port.*
LXV, p. 122.

Vezi a Sărută.

Să ție pentru cei ce cu mângâierea te despõe (GOLESCU).

5717 * Fugi de cel ce pupă în bot, că îți ieă din pungă tot.

P. IPIRESCU, *Leg.* I, 1872. p. 180, *Rev. Ist.* III, p. 384. — HINȚESCU, p. 64. — ARTUR GOROVEI, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 5716, sub formă de povață.

5718 Pupă-mă, leleo, în spate, numai mai dă departe, ca să'n'ăib dă tine parte.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 55.

Să dăce pentru cei ce nu'î vrem să 'î vedem dă aprópe (GOLESCU).

5719 * A se pupă în gură.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 849.

A se avé, a se înțelege bine.

5720 * Δ A se pupă în bot.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104; II, p. 133. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 849. — HINȚESCU, p. 156.

Acelaș înțeles ca la No. 5719, în mod ironic.

5721 * A nu mai pupă ce-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 849.

A nu mai căpătă, a nu mai întilni.

«Nu mai *pupî* tu așa om.»

PUPAT

5722 * Δ Dă pupat, dă sărutat,
Popa nu ne dă păcat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 94.
I. MARINESCU, *inv. c. Piriă, J. Mehedinți.* — M. STĂNCEANU *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

De pupat
Nu e păcat.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 850.

1° Arată cele ușóre greșeli (GOLESCU).

2° Fapta, iar nu vorba constituie păcatul.

A PURTĂ

Vezi *Ioană*.

5723 A fi tot purtat pe sus.

A. PANN, II, p. 5.

A fi resfățat, căutat cu mare îngrijire.

PUȘCHIE

Puschelele sunt nise beșicuți durerose ce se fac pe dungele limbei de către păreții obrazului. Ele să tămăduie prin următorea întrebare ce trebuie s'o facă mezinul celui bolnav de pușchiea.

— Ce ai pe limbă?

— O puschiea.

— Ptiu, amu să chee!

Puschelele se fac din cauza blăstemurilor celor răi la gură; numai ce-I auți blăstămînd: «Puschele pe limbă-ți cât bulughenele». — M. LUPESCU, *Sezăt*. II, p. 130.

5724 * Puschie (pusche, puschea, pusteaa) pe limbă ('ți).

A. DE CHAC, *Dict. Etym.* I, p. 224. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 276, 410, 677, 899, 963, 974, 1178, 1376, 1585. — Dna Z. J. c. *Fedești*, J. *Tutova*. — FR. DAMÉ, III, p. 302.

Adică să'ți iêsă puschie pe limbă. Se ȃice aceluî care ne proocesce ce-va rēu sau displăcut.

MĂNDICA. — Tot aici ești? da fugi, măi omule, că, de te-a găsi Grecul, te taie bucăți.

PAPĂ-LAPTE. — *Fuschea pe limbă'ți...*

Kir Zuliaridi, p. 1178.

PUTERE

Vezi *An*, *Cap. IX & XVII*, c. *Putere*, *Tinēr*, *Vulpe*.

5725 Dacă n'ai putere nu întărită gâlcévă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 100; II, p. 68.

* *Daca (de) n'ai putere nu căută gâlcévă.*

Dna E. B. MAWR, p. 20. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Daca nen'ai puterintă, la ce (mai) chichireză gâlcéva? ¹⁾

A. PANN, I, p. 128. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 177; *Rev. Ist.* III, p. 154. — HINȚESCU, p. 157. — *Buciumul (ziar)* No. 250.

¹⁾ Cum a ȃis țiganul.

*Nu te lĂgă vĂr 'nĂ orĂ la Ă ce nu 'Ă este Ăn
putĂre.* ¹⁾

ANDREI AL BĂGĂVU, *Curt. Aleg.*
p. 123.

VeĂi *Cap. XVII, c. Putere.*

Fii modest, dacĂ ești slab, și nu te apucĂ de treburi pre cari nu le poți duce la un bun sfirșit, lipsindu 'Ă mijlĂcele trebuinciose.

5726 ^Δ CĂnd puterea se sfirșește,
Inima la ce slujește.

V. ALEXANDRI, *Pocs. Pop.* p. 25.

Đice omul la bĂtrĂnețe cu mare pĂrere de rĂu.

5727 Nu 'Ă este puterea
CĂt Ăi este vrerea.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 75; III,
p. 101.

Voința omului Ăntrece adese-ori puterile lui.

5728 * ^Δ A fi om cu putere.

T. BĂLĂȘEL, *Ănv. J. VĂlcea.*

A fi om bogat. Prin deosebire cu: *a fi om Ăn putere* adicĂ, om puternic, tare de vĂnĂ.

A nu avĂ putere = a fi sĂrac.

5729 * ^Δ A avĂ puterea țĂntĂrului.

T. BĂLĂȘEL, *Ănv. J. VĂlcea.*

A fi slab, nevoiăș.

A PUȚI

VeĂi a *Mirosi.*

5730 * ^Δ NicĂ nu pute, nicĂ nu mirĂse.

I. MARINESCU, *Ănv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*— M. STĂNCEANU, *Ănv. c. PĂria, J. Mehedinți.*

¹⁾ N'are nicĂ o ĂnsemnĂtate; nu 'Ă pasĂ.

²⁾ Se potrivește Ămenilor cari nu fac nicĂ bine, nicĂ rĂu, cari nicĂ muncesc nicĂ nu se lasĂ de tot lucrul, nicĂ sĂ sfĂdesc, nicĂ sunt pacĂnici, etc.

¹⁾ Nu te lega vre odatĂ la ce nu 'Ă este putere.

5731 * Nici nu 'i pute, nici nu 'i miróse.

D-na Eç. Z. c. Bërlad, J. Tutova.

Se ñice despre omul care vreà sã se arëte ne-vinovat, strãin ñe o faptã rea.

5732 * Δ Pute, pute,
Cã 'i din bute;
Dacã-ar fi din poloboc
Ñi-ar cãrni nasul din loc.

C. MANOILESCU, *elev. Scol. Inst. c. Cosmesci, J. Vaslui.*

Cãnd unul s'a ñmputit ñntr'o adunare.

5733 * Pute locul sub ñnsul.

Maior P. BUDIÑTEANU, *Bucuresci, J. Ilfov.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Se ñice de omul leneÑ ñi trãndav.

5734 * Δ Ii pute ñi urma.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulfi, J. Covurluiã.*

AcelaÑ ññteles ca la No. 4986.

RACILĂ

5735 * Δ A avë racilã (rahilã) la inimã.

GR. JIPESCU, *Rëur. OraÑ p. 112.*
— D-na Z. J. c. Fedesci, J. Tutova.

Adicã vre-o supërare.

RANĂ

Vedï *Deget, Léc, Muñere, Otet, Plagã.*

5736 * Δ Obrintelã rãni de pre margini se cunoÑce.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl. p. 331.*
— M. STANCEANU, *inv. c. Pira, J. Mehedinçi.*

Dupã semnele feñii se cunoÑce inima omului, dupã traiu averea, mãi ales cãnd a stat mãi bine ñi ñncepe a sãrãci.

5737 * \triangle Rana deschisă anevoie se vindecă.

I. G. VALENTINEANU, p. 10.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*— M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

*Rana dacă se deschide
Anevoie se închide.*

A. PANN, I, p. 60.— HINȚESCU, p. 159.— Dª E. B. MAWR, p. 45.

Rēul, greū se vindecă și greū se uită.

Llaga renovada lastima algun tanto mas. 1)
Prov. Span.

Pia renovada superat sa passada. 2)
Prov. Ital.

Alte Wunde soll mann nicht aufreissen. 3)
Prov. Germ.

5738 * \triangle Rana veche ușor sângeréză.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Veđi *Plagă.*

Acelaș înțeles ca la No. 5691.

5739 Rana obrintindu-se, și patima învechindu-se, a se vindecă cu nevoe va fi.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 274.

Veđi *Plagă.*

Se curmăm certurile nōstre cât de repede.

5740 * \triangle Rana trebuie vēđută ca sa'i dai peste lēc.

V. FORESCU, *c. Cernăuți, Bucovina.*

Nu se pōte tāmădui rēul fără a i se cunōsce pricina.

5741 * \triangle Rana ce nu sē vede, aceea măi grea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 61.— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*— M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Adică patima ce nimeni țî-o scie (GOLESCU).

1) Rana reînōită e măi rea de cât cea d'întăiū.

2) Idem.

3) Rana veche nu trebuie sgândărită.

5742 * Unde vede rana, acolo ca musca se lipesc.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 13.

Sé ȕice pentru cei r u n r viȕi spre sup rare, ŕi pentru cei spurcaȕi (GOLESCU).

5743 P n  ce rana te ustur , nu poȕi uit  cuȕitul ce te-a rănit.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 60.

Adică r ul nu se uită p n  nu să vindec  (GOLESCU).

5744 Rana c t d  mic , dacă nu 'ngrijesci d  ea, curind să face m i rea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 61.

Adică r ul c t d  mic, dacă nu'l depărtezi din vreme, m i mare ŕi m i gre  să face (GOLESCU).

5745 *   Rana se vindec  dar semnul r m ne.

V. ALEXANDRI, & LASCAR ROSETTI, *Mss.*—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeŕ.*—M. ST NCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinȕi.*

1  Urmele r ului sunt ne-ŕterse.

2  Se ȕice c nd un om cheltuesce multe parale intr'o chestie ne-omenos . El a scăpat dar a rămas s rac.— J. Argeŕ.

5746 *   Rana de cuȕit se vindec  lesne, da cea de la inimă nici odată.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smuȕi, J. Covurlui .*

Ca se arate că cine-va p str z  r bunarea.

5747 Iȕi c ni arana 'ŕ-lindzi.

PER. PAPAHAGI, *Zveit. Iahres.* II, p. 164.

Fie-care ingrijesce de dînsul.

5748 *   Bun de să'l pu  la rană ŕi să te (se) vindec .

P. IPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 453; III, p. 378.—B. P. H SD U, *Columna lui Traian*, VII, p. 369.—*Conv. Liter.* XII, p. 216.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ott.*—T. BĂLĂŕEL, *inv. J. Vălcea.*

1) Fie-ce c ne rana 'ŕi linge.

* *E bun de pus la (pe) rană.*

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 939;
Conv. Lit. III, p. 246.

S'o puî la rană.

DA SOFIA NĂDEJDE, *Nov.* p. 123.

* Δ *E bun să'l legî la rană.*

P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

* Δ *Iî (e) să'l lipescî la rană.*

S. MIHĂILESCU, *Sezătorea*, I, p. 218.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursuceni, J. Covurluiă.*

Veđi *Bubă.*

Se ȃice pentru cei blânde și buni la suflet, arătând bunăta-
tea lor.

A SE RĂTĂCÎ

5749 Cel ce se rătăcesce înapoi se întorče și nici odată
ajunge.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 77.

Adică cel ce umblă încóce și încolo, fără nici o ispravă, nici
odată înainteză (GOLESCU).

A SE RĚCÎ

5750 * Când s'o rĚci nu se mai încălȃdesce.

DR. P. LUZZATTO, *Iași, J. Iași.*

Când odată se supĚră, nu se mai împacă.

RĚCORÎ

5751 * Δ A apucă rĚcorile pre cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A se îngrozî.

5752 * Δ A băgă în rĚcorî pre cine-va.

A'l sperîă.

A SE REPEȚI

Veți a Mușcă.

- 5753 * Δ Tocma când s'a repețit
Și lumea s'a isprăvit.

A. PANN, I, p. 82. — HINȚESCU,
p. 160. — I. MARINESCU, *inv. c.*
Bradu-de-Jos, J. Argeș. — M. STĂN-
CEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Veți Fugă.

Se țice de acel care se apucă de o trebă în afară de vreme
și țice: cum s'ar mai țice: la spartul țargului.

RĂSFUG

- 5754 * A dat răsfigu în ei.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

I-a lovit strechea; nu mai stă la un loc

A RĂSPUNDE

- 5755 * A nu răsponde este un cuvînt: da.

D. DRĂGUESCU, *București, J. Ilfov.*

Cine tace, primesce. Veți No. 5611.

*Qui ne dit mot, consent.**Prov. Franc.*

- 5756 A răsponde cam în doi perî.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 187.*

Veți Vorbă.

Intr'un mod ne-hotărit, cam cu două înțelesuri. Veți Cap.
VI, c. Păr, origina acestă țiceri.

RESPUNDERE

- 5757 Răspunderea môle frânge mânia și trestia înduple-
cată de vifor nu se frânge.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl. p. 56.*

*Cuvîntul împotriva sabia ascute, iură răspun-
derea lină frânge mânia.*

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl. p. 242.*

Veți Răspuns.

Arată puterea și folósele blândeței. Se dice când pe un om supărat, cu vorbire próstă mai rău îl superi.

RĂSPUNS

Veđi *Intrebare, Răspundere, Tăcere.*

5758 * △ Răspunsul blând înlătură mânia.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Acelaș înțeles ca la No. 5757.

Răspunsul blând înlătură mânia, ér cuvîntul aspru întărîță mânia.

Prov. SOLOM. XV, p. 1.

5759 * △ A răsuflă în fund.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

A goli óla cu vin, a fi bét.

RĂU

Veđi *Bólă.*

5760 △ Unde coptoresesce rău.

GR. JIPESCU, *Opinc. p. 161.*

Veđi *Bubă.*

Unde e gréutatea, nodul chestiuneii.

A SE REZEMĂ

Veđi *Stilp.*

A RÎDE

Veđi *Ciob, Copil, Drac, a Gădilă, Glas, Inimă, Mustăță, Ras, Nebun, Nervod, Ochiu, Orb, a Plânge, Pumn, Șiotcă, Spân, Tînér, Virșă.*

5761 * △ Ride om de om și dracul de totii.

Λ. PANN, *Ediț. 1889, p. 3; I, p. 7.* — I. G. VALENTINEANU, p. 19 — V. FORESCU, *c. Folticenii J. Suc ara.* — BARONZI, p. 56. — HINȚESCU, p. 130. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — II. D. ENESCU, *inv. c. Zamostex, J. Dorohoiu.* — *Semin. Buc. Cl. VII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*

* Δ *Rîdem unu de altu și dracul dă toți.*

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Unul dă altul rîde și dracul dă toți.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 12.*

Unul dă altul rîdem, și dracul dă noi toți.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 440.*

* Δ *Rîde de toți și dracul de el.*

M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, J. Suceava.*

* Δ *Rîdem de unul, doi
Și (în urmă) dracul de noi.*

Semin. Buc. cl. VIII, prin P. GĂRBOVICĂNU prof.

Vedî *Orb.*

Ne arată să nu ne batem joc unul dă altul (GOLESCU).
Să ție despre cei ce rîd de alții și nu se vîd.

«Póte că acesta'i vestitul Ochilă, frate cu Orbilă, vîr primar cu Chîtorilă, nepot de soră lui Pîndilă, din sat de la Chitulă, peste drum de Nimerilă; ori din tîrg de la Să-'l-cați, megiaș cu Căutați și de urmă nu'i mai dați. Mă rog unu-i Ochilă, pe fața pămîntului, care vede tóte și pe toți alt-fel de cum vede lumea cea-l-altă; *numai pe sine nu se vede cât e de frumușel.* Par'că-i un boț-chilimboț, boțit, în frunte cu un ochiú, numai să nu fie de deochiú.» — I. CREANGĂ.

5762 * Δ *Noi rîdem de unul, doi,
Și patru-đeci rîd de noi.*

A. PANN, I, p. 5. — HINȚESCU, p. 147 & 161. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.* — I. MARI-NESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

*Rîdem de unul, doi
Și o sută rîd de noi.*

I. M. RIURĂNU, *Dat. Cvp. 96.*

* Δ *Noi rîdem de doi și patru-đeci rîd de noi.*

K. A. ZAMPINESCU-DIACON, *inv. c. Știubieni, J. Dorohoi.*

Noi rîdem de unul și de altul, iar alții rîd de noi.

I. G. VALENTINEANU, p. 30.

Acelaș înțeles ca la No. 5761. Se țice mai ales cînd batjocura între doi ómeni este fără temeiu.

5762^b * \triangle Rîde mucea de cîcîcea și de amîndoi bată'l crucea.

AVR. CORCEA, *paroh. ort. or. c. Coșteiș, Banat.*

Acelaș înțeles ca la No. 5762.

5763 Să nu rîdi de ómeni sluți,
De orbi, de șchiopi și de muți;
Ci cînd veți așa calici,
«Dómne feresce» să dici.

A. PANN, II, p. 15.—HINȚESCU,
p. 129.

Veți a *Schiopetă.*

Trebue să fim simțitori la nenorocirile altora.

5764 Nu trebue să rîdem de zidirea lui Dumneđu.

A. PANN, II, p. 138.—HINȚESCU,
p. 161.

A rîde de om este a rîde de Dumneđu care l'a făcut.

5765 * \triangle Nu rîde de alții, uită-te la tine.

M. LUPESCU, *inv. J. Suciava.*

Căci nu e om fără cusur.

5766 * \triangle Să nu rîdi de nimene nici-odată, căci rîsul îți cade în vine.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea,
J. Dorohoiu.*

* *Să nu rîdi de nimene, căci rîsul îți cade în nas.*

Da Ec. Z. c. Běrlad, J. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 5765.

5767 \triangle Cine ieă în ris pe altul singur se face de ris.

V. FLOCEA, *Cîmpulung, Bucovina, în Ornit. I, p. 177.*

Acelaș înțeles ca la No. 5766.

5768 Ei ce aridzi, nu ascachi. ¹⁾

PER. PAPAHAGI, *Zweit. Jahres. II*,
p. 151.

Acelaș înțeles ca la No. 5767.

5769 *△ Cine rîde la urmă, rîde mai bine.

P. ISPIRESCU, *Leg. I*, 1872, p. 172.
— HINȚESCU, p. 161.— D^{na} E. B.
MAWR, p. 53.— H. D. ENESCU, *inv.*
c. Zamostea, J. Dorohoi.— I. MA-
RINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J.*
Argeș.— M. STÂNCEANU, *inv. c. Pîria,*
J. Mehedinți.— *Semin. Buc. Cl. VII,*
prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.— V.
SALA, *dasc. c. Vașcoă-Băresci, co-*
mit. Bihor, Ungaria.

Cine rîde la urmă, rîde mai cu folos.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 36.*

Rîde mai bine, cel ce rîde mai în urmă.

I. G. VALENTINEANU, p. 34.

Se țice, ca amenințare, celui care rîde de noi sau de un al-
tul, arătându'î că va veni vremea să ridă și alții de dînsul.

Rira bien qui rira le dernier.

Prov. Franc.

Ride bene chi ride l'ultimo. ²⁾

Prov. Ital.

Wer zuletzt lacht, lacht am besten. ³⁾

Prov. Germ.

Better the last smile, than the first laughter. ⁴⁾

Prov. Engl.

5770 *△ Rîde și lăgă, plănge și deslăgă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smuți, J.*
Cocurliu.

¹⁾ Legănd ce-va să cauți să legi așa de bine în cât mai bine
să te necăjești la deslegat, de cât să se deslege singur aducên-
du'ți ne-ajunsuri.

²⁾ Se mai țice și despre căsătorii.

¹⁾ De ce riți, nu scapi

²⁾ Rîde bine cine rîde cel de pe urmă.

³⁾ Cine rîde la urmă, rîde mai bine.

⁴⁾ Mai bine cel din urmă ris, de cât primul ris.

5771 Cine-o rîde gura i s'o'ntinde.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 79.

* △ *Cine rîde gura 'și întinde.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 159; III, p. 128. — HINȚESCU, p. 161. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 154; *Leg.* I. 1872, p. 176. — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș. — M. STĂNCEANU, *înv. c. Pîria*, J. Mehedinți. — G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți*, J. Covurluiū. — *Semin. Buc. cl. VII*, prof. P. GĂRBOVICĒNU.

Ne învață să nu rîdem de alții (GOLESCU).

Acest proverb este mîngăerea și răspunsul celor expuși la vre-un rîs care-î supără.

5772 * △ Rîde-ți, rîde-ți și purceaoa mîrtă în coșar.

I. ARBORE, *îng.* J. Buzău. — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos*, J. Argeș.

* △ *Rîde-ți, rîde-ți și purceaoa mîrtă în cocină.*

M. STĂNCEANU, *înv. c. Pîria*, J. Mehedinți. — C. C. BUNGEȚIANU, *stud. c. Cosovăț*, J. Mehedinți.

* △ *Lui ū vine a rîde și purcica mîrtă în coșar.*

E. I. PATRICIU, *înv. c. Bursuceni*, J. Covurluiū.

* △ *Rîde... dar scrôfa'î mîrtă.*

G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți*, J. Covurluiū.

* △ *El rîde și purceaoa mîrtă în coteț.*

Semin. Buc. Cl. VIII prin P. GĂRBOVICĒNU, prof.

Se dice celor ce la adunări se veselesc fără să se gîndescă, sau că duc lipsa a multor lucruri trebuincioase, sau că li s'a întîmplat vre o pagubă, vre o nenorocire după cari unii sciū dar nu 'și bat capul, iar alții nu sciū ce'i așteptă.

5773 * △ Rîde ca mirele cel surd.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Bursuceni*, J. Covurluiū. — G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți*, J. Covurluiū. — N. MACHIDON, *stud. c. Nicorești*, J. Tecuciū.

Când unul rîde, ca un prost, fără să scie de ce rîde, despre ce e vorba.

5773_b *[△] Pentru 'un lucru de nimica,
Ride baba de se strică.

G. MADAN, c. *Trușeni*. *Ț. Chișineu, Basarabia*.

Acelaș înțeles ca la No. 5774.

5774 *[△] Ride ca nebunul când eși vede (bate) curul.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 62, *Assem.* p. 150.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți*.

Se dice pentru cei ce rîd fără vreme și piste măsură (GOLESCU); fără ca rîsul să'și aibă locul.

5775 *[△] Ride Tanda de Manda.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 63.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*.

Ride unul de altul, ca Tanda de Manda.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.* p. 150.

Adică cel scârboș de cel scârnav, cel mucos de cel urduros, cel trențeros de cel dăspuiat și c. l. l. (GOLESCU).

5776 *[△] Ride rupt de cărpit.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vaslui*.

Acelaș înțeles la No. 5775.

5777 Ride unul de altul în parte,
Și fie-care are un răvaș în spate.

HINȚESCU, p. 161.

Veți *Răvaș*.

Acelaș înțeles ca la No. 5776.

5778 Vreme e a rîde, vreme e a plînge.

A. PĂNN, III, p. 7.—HINȚESCU, p. 208.

Veți *Ris*.

Se dice când se face ôre ce în afară de vreme. Acastă țicere se trage din *Eclesiast*, unde se găsește întocmai.

5779 * Ađi și rîde, ađi și plînge.

ILÉNA OLARU, c. *Crîngu*, J. *Tutova*.

Veđi *Ris*.

Se đice pentru acei cari într'un ceas trec de la veselie la întristare.

5780 Cine astă-đi rîde, mâine plînge, că vremea e nestatornică.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 440.

Fericirea ca și nenorocirile sunt trecătoare. Arată firea schimbătoare a lucrurilor.

Tel qui rit Vendredi, Dimanche pleurera.

Prov. Franc.

5781 Rîde ca un copil, și când nu e dă ris.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 150.

Veđi *Copil*.

Se đice pentru cei ce rîd fără vreme.

5782 \triangle Ii vine a rîde și eú abea țiu.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*.

Când unul sburdă de bucurie, pre când altul nu mai pôte de necaz și de supărare.

5783 * \triangle A'l rîde și câni.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*.

Arată batjocura pre care a primit'o cine-va de la un altul.

5784 * M'ar rîde și ciorile de pe gard.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 942.—
D^{na} ECAT. Z. c. *Běrlad*, J. *Tutova*.

Se đice când nu vrom să facem un lucru care ni se pare că ne-ar face de rîsul lumii.

5785 M'ar rîde și curcile.

Veđi *Ris*.

Acelaș înțeles ca la No. 5784.

5786 * \triangle A rîde mînzesc.

ILÉNA OLARU, c. *Crîngu*, J. *Tutova*.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J. *Argeș*.—G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurlui*.

Veđi *Ris*.

1° Când riđi și plângi tot de odată.

2° Când cine-va ride pré tare. — J. Argeș.

Să nu riđi mánzesce, adică: să nu plângi acuși. Se dice ca amenințare.

5787 * Când ride, sórele rêsare.

A. PANN, III, p. 13.—HINȚESCU,
p. 161.—P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I,
p. 458.—FR. DAMÉ, III, p. 338.

1° Atât de veselă și plăcută îi este fața.

2° Toți se înveselesc împrejurul lui.

5788 * A'i ride ochii.

A ride în ochi.

G. POBORAN, *inv. J. Olt.*

A fi bucuos, vesel; a privi cu plăcere.

A RIDICĂ

Veđi a Ardică.

5789 * \triangle A'l ridică în slava cerului.

A'l lăudă fórte mult.

Elever quelqu'un aux nues.

Prov. Franc.

5790 * \triangle A'l ridică (cu totul).

A luă pre cine-va dintr'un loc, împreună cu averea sa.

5791 * \triangle Ridici, ridici,
Până te strici

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Celor ce se osteneșc peste măsură.

5792 * \triangle A ridică un sac cu pae.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se dice celor nevoiași.

5793 * \triangle Par'că ar fi ridicat bușteni (la bile).

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se dice celui ce se vaetă de ostenělă din fie-ce lucru.

RÎGĂITURĂ

Vezi Cap. XIX c. Rîgăitură.

RÎIE

Vezi Capră, Datorie.

5794 Cine scarpină rîia altuia, răcoresce pe a lui.

Bertoldo apud GASTER, Lit. Pop. p. 211.

Cine trăesce cu cei răi, rău se face ca și dinșii.

5795 Carle are scrabu, more se cessi. ¹⁾*FR. MIKLOSICH, Rum. Unter, I, p. 9.*^{1°} Se dice despre acei ce se plâng că sunt acușați, într'un mod pieđiș, de fapte pre cari în adevăr le-au săvîrșit.^{2°} Acelaș înțeles ca la No. 2179.*Qui se sent galeux se gratte.**Prov. Franc.**Chi ga roгна se la gratti. ²⁾**Prov. Triest.*5796 * \triangle Să ține ca rîia de om.*IOND. GOLESCU, Mss. II, Asem. p. 222.—I. CREANGĂ, Amint. p. 28.—I. MARINESCU, inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.—M. STĂNCEANU, inv. c. Pîria, J. Mehedinți.* \triangle *Nu se curăță (scapi) de dînsul (el) ca de rîie (rîe).**P. ISPIRESCU, Leg. I, 1872, p. 178.—HINȚESCU, p. 45.—Sezătorea, II, p. 70 & 159.** \triangle *A fi ca rîia.**T. BĂLĂȘEL, inv. J. Vâlcea.*

Vezi Datorie.

Se dice despre omul de care nu poți scăpă, care nu'ți dă pace.

«Atuncț dăruind Domnul pe Enicer-Agasi după cum se cade, s'au rădicat și s'au dus la sarhatul lui la Hotin, curățindu-se țera ca de mare rîie ce aveă.»—EM. KOGĂLNICEANU, I, p. 223.

¹⁾ Cine arc rîie, trebuie să se scarpine.²⁾ Cine are rîie să o scarpine.

RÎIOS

Veđi *Cal, Capră, a se înto-vărăși.*

5797 * \triangle A face pe rîiosu.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Veđi *Capră.*

A fi mândru.

RÎS

Veđi *Cap. VII, c. Fasole, Glu-mă, Mörte, Nebun, a Plänge, a Rîde, Vis, a Vorbî.*

5798 * \triangle Să nu'ți cadă risu în vine.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Veđi *No. 5010.*

Când unul rîde de ne-ajunsul altuia. Adică să nu i se în-tîmple ca ciocârlanului cu sticlele.

5799 Când se vorbește de rîs, nu se spune pentru plâns, și când se spune de plâns, nu se vorbește de rîs.

A. PANN, III, p. 7.—HINȚESCU¹⁾, p. 147 & 162.

Veđi *a Rîde.*

Se ȃice pentru acei cari rîd sau plîng în afară de vreme.

5800 * \triangle Risul rîde țera și mascaraua mahalaua.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Când unul fiind el singur de rîs, el rîde de altul.

5801 * \triangle Risul te rîde și batjocura te batjocoresce.

DRĂ SOF. NĂDEJDE *Nuv.* p. 61.—I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Acelaș înțeles ca la No. 5800.

5802 * \triangle Ris amestecat cu plâns.

A. PANN, III, p. 7.—HINȚESCU, p. 162. — B. P. HĂȘDEȘ, *Etym. Magn.* p. 1056. — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *înv. c. Piria, J. Mehedinți.*

¹⁾ Hințescu a împărțit acest proverb în două.

* *Rîs cu plîns,
Baligă de mînz.*

Dna E. Z. c. *Bérlad*. J. *Tutova*. —
I. ARBORE, *ing. Buzău*. — ARTUR
GOROVEI, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

△ *Rîs cu plîns
Balegă de mînz.
lépa fuge,
Mînzul sugé.*

R. SIMA, *inv. c. Orlat, Transilv.*
în Etym. Magn. p. 238.

Veđi a *Rîde*.

1° Când unul rîde și plînge tot de odată.—J. *Tutova*.

2° Când un om supărat vrea să facă glume și nu'l prinde.—
J. *Argeș*.

3° Cîntec de glumă la un copil care plînge.—*Transilv.*

5803 * △ *După risul vine plînsul.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 992. —
S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 442. — I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, J.
Argeș — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pi-*
ria, J. *Mehedinți*.

După rîs vine plîns.

X. . . . *Elev. Sc. Norm. c. Mă-*
nești, J. *Bacău*.

După rîs vine plîns, ér după plîns urméză rîs.

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 708.

Rîsul peste fire, aduce plîns după fire.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 62.

*Acicé veri semênă mărăcină cu rîsul și glumele;
acolo veri seceră lacrîmele și plîngere.*

Con. Mss. Miscell. XVII, Bis. St.
Nicolae din Brașov, p. 596, *în*
Etym. Magn.

Rîsul aduce plînsul.

REINSBERG-DÜRINGSFELD, *apud G.*
DEM. TEODORESCU, Cercet. p. 34;
II, p. 1.

După ris urmăze plânsul.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 886.

Astă-đi ris și mâine plâns.

AL. DUMITRESCU, p. 126.

*△ *Risul e frate cu plânsul.*

V. SALA, *dase. c. Vașcoy-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Veđi a *Ride.*

1° Adică după marea veselie ne vine întristare. (GOLESCU).

2° Când, din glumă, se face un rău.—J. Argeș.

3° Pentru acei cari rid fără vreme. Veđi S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 442 & 708.

Tel qui rit Vendredi, Dimanche pleurera.

Prov. Franc.

Ἐὖν τῶ θεῶ πᾶς καὶ γελᾷ κωδῶρεται. 1).

Prov. Elin.

Cum deo quisque et gaudet et flet 2).

Prov. Lat.

Drio al rider vien el pianzel. 3)

Prov. Venit.

Dat hjem stundom Graat etter Laatt. 4)

Prov. Norv.

He that laughs in the morning, weeps at night. 5)

Prov. Engl.

5804 Risul piste măsură te arată de om prost.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 440.

Veđi *Nebun, Nerod.*

Să ridem cu măsură.

5805 *△ Risul are trei frați: pe nebun, pe nerod și pe tine însu 'ți.

T. BĂLĂȘEL, *inv. Vâlcea.*

Se dice celor ce rid fără măsură.

1) Cu (voința lui) Dumnezeu fie-care se bucură și plânge.

2) Idem.

3) După risul vine plânsul.

4) Plânsul vine une-oră după ris.

5) Acel care ride diminea, plânge noaptea.

5806 *△ A fi bun numai de ris.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Pentru cel ce rîde, lăsându 'și lucrul.

5807 (E)rde abunde 'en gura lu mugnit. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.* I,
p. 8.

Vezi *Nebun.*

Acelaș înțeles ca la No. 5804.

5808 * A ajunge de risul curcelor.

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

A ajunge de risul și celor mai proști.

5809 *△ A fi de ris
Până 'n prânz,
Și de ocară
Până 'n sară.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A fi disprețuit de totă lumea.

5810 *△ Eū am ajuns de ris, și tu de ocară.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Se ȝice celui ce tot își aruncă în obraz greșelile pre care le-ai putut face, fără să 'și vază pre ale sale.

5811 * A leșină de ris.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 306.

A se strică de ris.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 310 & 600.

A rîde mult. Francesul ȝice: *rîre à se tordre.*

A RÓDE

5812 *△ Róde ghêță.

E. I. PATRICIU, *inv.* c. *Smulți*, J. *Covurluiă*.— G. P. SALVIU, *inv.* c. *Smulți*, J. *Covurluiă*.

Vezi *Gură.*

1° A vorbi clar și mult.— E. I. PATRICIU.

2° A vorbi fôrte vioiū, energic.— G. P. SALVIU.

¹⁾ Risul se află cu prisos în gura nebanului.

ROȘAȚĂ

5813 Roșata la față numai se caută.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 52.

Adică frumusețea (GOLESCU).

5814 * Δ A 'i mîncă roșata, fața.T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

A fi gras, sănătos.

A ROSTI

5815 * Δ Și el rosti de (și) se plăti.A. PANN, I, p. 10. — M. STĂNCEANU,
*inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*Se șice pentru o vorbă care nu este la locul ei, sau o gugu-
mănie.

A SE RUMENI

5816 * Δ In zădar te rumenesci,
Că mai rău te feștelesci.I. I. DONCA, *stud. c. Cârja, J*
Tutova.

De gēba te aperi, că mai rău te afunși.

A RUPE

Veși *Coșar*.

SĂNĂTATE

Veși *Bólă, Golătate, Impē-*
*rat, Pahar.*5817 * Δ Sănătatea face banii, și banii sănătatea.A. PANN, *Edit.* 1889, p. 59; III,
p. 73. — HINȚESCU, p. 166. — I. MA-
RINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J.*
Argeș. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pi-*
ria J. Mehedinți. — V. SALA, *dasc.*
Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Un-
*garia.*Omul sănătos muncesce și câștigă banii de cari se servește,
mai în urmă, la cas de bólă, pentru a 'și redobândi sănătatea.

5818 * Δ Sănătatea e mai bună ca toate.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-
jos, J. Argeș.*—M. STĂNCEANU, *inv.
c. Piria, J. Mehedinți.*

Nimic nu e ca sănătatea.

A. PANN, III, p. 142.—HINȚESCU,
p. 166.

Δ *Eă daă pentru sănătate
Că 'i mai bună dintre toate.*

S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 239.

Δ *La mulți ani cu sănătate
Că 'i mai bună de cât toate.*

Sezătorea, Poes. Pop. II, p. 22.

1° Se ȕice mai ales când un om are avere dar îi lipsesce să-
mătatea.

2° Urare pentru sănătate.

Potissima res est valere. ¹⁾

Prov. Lat.

Qui n'a santé, il n'a rien; qui a santé, il a tout.

Prov. Franc.

*La ce servesce un lighian de aur, daca 'ți scuipi sân-
gele într'însul.*

Prov. Grecesc.

5819 * Δ Nu e nimic ca sănătatea și banii.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 59; III,
p. 73. — HINȚESCU, p. 166. — M.
STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Me-
hedinți.* — I. MARINESCU, *inv. c.
Bradu-de-jos, J. Argeș.*

* Δ *Nu e nimic mai scump ca sănătatea.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Cu bani poți dobândi ori-ce vrei, și dacă ești sănătos te
poți bucură de toate folósele pre care le dă banul.

¹⁾ Cel d'întăiă lucrul, este de a fi sănătos.

- 5820 * △ Hai! noroc și sănătate,
Că 's mai bune de cât tôte.

Șezătorea, *Poes. Pop.* p. 71.

Acelaș înțeles ca la No. 5819.

- 5821 Sănătatea e mai scumpă ca aurul din lume.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 262.

Sănătatea face mai mult de cât avuția.

I. IONESCU, *Cart. Căt.*

- * △ Sănătatea e a mai bună din tôte.

T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Vâlcea.*

*E mai bună sănătatea
De cât tötă bogătatea. 1)*

A. PANN, III, p. 138.—HINȚESCU,
p. 166.—D-na E. B. MAWR, p. 36.

Veți Bogat.

Arată cât de mult prețuește sănătatea.

Santé passe richesse.

Prov. Franc.

- 5822 Sănătatea e bogătatea.

HINȚESCU, p. 166.

Acelaș înțeles ca la No. 5821.

- 5823 * △ Sănătatea e cea mai bună avuție.

Semin. Buc. cl. VII, prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.

Acelaș înțeles ca la No. 5821.

- 5824 * △ Sănătate gólă,
Jumăta(te) de bólă.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 262.
—I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU,
înv. c. Piria, J. Mehedinți.

Sănătatea e mai bună, însă și averea își are folóșele ei.

- 5825 Sănătate gólă, ca óla gólă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 158.

Acelaș înțeles ca la No. 5824.

1) D-na Mawr întocuesce c. *bogătute* prin *bogăție*.

5826 Sănătatea e ca o iepă albă, cum trece delul nu se mai vede.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 997.—
B. P. HĂȘDEŪ, *Etyrn. Magn.* p.
704 & 705.

Se îngrijim de sănătate căci, cine odată a pierdut'o, nu se mai întilnesce cu dînsa.

5827 * △ Sănătate în tîrlă că oile aū murit de gălbéză.

BARONZI, p. 85. — HINȚESCU, p.
166. — DOBRE MARINESCU, *inv. c.*
Pirvul-Roșu, J. Argeș.

△ Sănătate în tîrlă că oile s'aū dus.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți*,
Covurluiū.

1° Cu acestă țicere se răspunde la urările de prosperare ale cui-va, când urările ne vin după ce suntem deja păgubași.

2° Se țice când un creditor nu are ce luă de la un debitor datornic.

S N Ó V Ă

«Ci-că un cîoban, care cumpărase de curînd o mulțime de oi și muriseră numai de cât, când un altul 'i-a țis: să'î trăescă oile și să se înmulțescă! el a răspuns: *sănătate în tîrlă, că oile s'aū dus.*

5828 Ca pre sănătatea mea.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.* I, p. 462

Precum sunt sigur că sunt sănătos, în vieță.

«Eū pre Ieremia creț *ca pe sănătatea mea*, că 'i-am cunoscut și-i sciū bine credința și bunătatea lui.» — N. COSTIN.

5829 * Sănătate, și mórte în țiganī.

Veđi *Țigan.*

Formulă de salutare. Adică să fii sănătos și mórtea numai în țiganī se lovescă. Țicere rămasă din timpul robicī.

5830 Sănătatea a noastră, hiavra Uvreilor. 1)

I. NENȚESCU, *Rom. Turc.* p. 24,
Nota 1.

Țic Româniī din Macedonia când gustă întâiū dintr'un fruct nou.

1) Nouă sănătate, frigurile Uvreilor.

SĂNĂTOS

Veđi *Bogat, Bólă, Bolnav, Doctor.*

5831 Din bun sănătos, te faci bolnav.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 133; II, p. 87.—HINȚESCU, p. 166.

Când te bagi singur și de bună voe într'o încurcătură, într'o afacere displăcută.

5832 Ceî sănătoși pe ceî bolnavi caută.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.

Adică ceî cu minte pē ceî fără dē minte (GOLESCU).

5833 * [△] In trup sănătos, minte voiósă.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Veđi *Inimă.*

Arată înriurirea stărei trupesci, asupra minții omului.

Mens sana in corpore sano 1).

Prov. Lat.

5834 * Cine'i sănătos e destul de bogat.

Când ești sănătos bărbat.

Ești îndestul (de) bogat.

A. PANN, III, p. 138.—HINȚESCU, p. 166.

Arată prețul sănătăței.*

Il n'est trésor que de santé.

Prov. Franc.

Chi è sano, è ricco 2).

Prov. Ital.

Gesundheit ist der grösste Reichtum 3).

Prov. Germ.

Heilbrigðin er hin hollasta farsæld 4).

Prov. Island.

1) Minte, sănătósă in trup sănătos.

2) Cine e sănătos, e bogat.

3) Sănătatea e cea mai mare bogăție.

4) Sănătatea e cea mai plăcută fericire.

- 5835 Mai bine obraz gros,
Și om sănătos.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 454.

Acelaș înțeles ca la No. 5833.

- 5836 * Δ Tare'i bine și frumos
Când e omul sănătos,
Și călare și pe jos.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Corurlui.*

Acelaș înțeles ca la No. 5835.

- 5837 *
* Sănătoslu a lăndetlui nu încrede ¹⁾.

D DAN, *Neresca, Macedonia.* — META CONSTANTIN, *c. Moloviște, Macedonia.* — XENOFONTE CAPSALE, *c. Pirlépe, Macedonia.*

Adică bogatul celui sărac.

- 5838 * Sănătos ca fierul.

A. PANN, II, p. 153.

Adică foarte sănătos.

- 5839 * Sănătos ca pétra.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 127. — A. PANN, I, p. 16. — F. R. DAMÉ, III, p. 210.

Acelaș înțeles ca la No. 5838.

- 5840 * Δ Sănătos tun.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.* — Ziarul *Adevărul*, An. IX, No. 2629. — GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Sănătos ca tunul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 158. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 613.

Acelaș înțeles ca la No 5839.

- 5841 * Δ Sănătos ca ou. •

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Mehedinți.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

¹⁾ Sănătosul bolnavului nu crede.

Se dice de un om care nu e tocmai sănătos. Veți No. 2237.

5842 * Δ Sănătos cobză.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.*—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*—T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

* Δ Sănătos ca cobza.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Se dice despre cel bolnăvicios.

5843 * Δ Îi sănătos, galbên de virtos.

M. ALBU, *Stud. c. Ivesci, J. Tutova.*

Se dice în derîdere despre cel slab și bolnăvicios.

5844 * Δ A o luă la sănătosa.

B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn. p. 1410* — I. CREANGĂ, *Amint. p. 67.*—LAURIAN & MAXIM, II, p. 1049.—P. IȘPIRESCU, *Leg. p. 14. 194. 290. 329.*—BARONZI, p. 41.—V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 1441.*—M. POPESCU, *Calend. 1883, p. 18.*—E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*—GR. JIPESCU, *Opinc. p. 38 & 142.*

A se apucà de sănătosa.

DIONISIE ECCLESIARI, *in Etim. Magn. p. 1410.*

A apucà sănătosa.

DIONISIE ECCLESIARI, *in Etim. Magn. p. 1410.*

Veți *Fugă.*

Adică a fugi. Acastă țicere e în legătură cu: *fuga e rușinosă dar e sănătosa* presintând, precum observă *Vatra*, un cas frumos de metonimie populară.

SÂNGE

Veți *Baligă, Cristos, Domnu, Dumnețeu, Cap. XXI. c. Sânge.*

5845 Sângele cel ne-vinovat cere judecată de la Dumnețeu și nu lasă.

ION NECULCE, *Letop. Mold. II, p. 254.*

* \triangle *Sângele ne-vinovat cere răsbunare.*

I. G. VALENTINEANU, p. 20.—
ANDREI MARINESCU, *înv. c. Humele*,
J. Argeș.

Cel care a pedepsit pe ne-drept va primi răsplata ce i se cuvine.

«Sângele vărsat cere răsbunare».

ESCHIL, *Agamemnon*.

5846 *Sângele vărsat cărbune ardător și foc pirjolit or se face.*

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl*, p. 198.

Acelaș înțeles ca la No. 5045.

5847 * \triangle *Sângele apă nu se (se) face.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 67.—
V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 400.
— *Abecedar Ilustrat*, p. 25.— I. G.
VALENTINEANU, p. 7.— LAURIAN &
MAXIM, I, 1213; II, p. 1046.—
V. ALEXANDRI, & LASCAR ROSETTI,
Mss.— S. FL. MARIAN, *Ornit.* I, p.
410.— K. A. ZAMFIRESCU-DIACON,
înv. c. Stiubeni, J. Dorohoi.— HIN-
ȚESCU, p. 166.— BARONZI, p. 53.—
Dna E. B. MAWR, p. 15.— C. NE-
GRUZZI, I, p. 249.— AL. DUMITRESCU,
p. 140.— I. CREANGĂ, *Pov.* p. 38;
Conv. Liter. 1876, p. 453.— H. D.
ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoi*.—
S. MIHĂILESCU, *Șezătórea*, II,
p. 220.— K. A. ZAMFIRESCU-DIACON,
înv. c. Stiubieni, J. Dorohoi.— BARBU
CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* II, p.
15.— P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p.
172; *Leg.* p. 391.— REINSBERG-DÜ-
RINGSFELD, I, p. 127.— G. DEM. TE-
ODORESCU, *Cercet.* p. 33; *Credinți*
Datine, p. 13.— C. BAȘOTA, *prin V.*
FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava*.
— Dr GASTER, *Liter. Pop.* p. 215.—
E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J.*
Covurluii.— ANDREI MARINESCU,
înv. c. Humele, J. Argeș.— FR. DAMÉ,
VI, p. 13.— T. BĂLĂȘEL, *înv. J.*
Vâlcea.— V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-*
Băresci, comit. Bihor, Ungaria.

Sângele traje. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, I, p. 15.

¹⁾ Sângele traje.

* *Sângele apă nu se face.* ¹⁾

ANDREI AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
p. 54.— ILIE GHICU, *c. Perivolii,*
Epir.

Sândzili apă nu s' faci. ²⁾

PER. PAPANAGI, *Zveit. Iahr.* II,
p. 175.

* *Sângzele apă nu s' face.* ³⁾

N. ST., *Nijopole, Macedonia.*—D.
A. MILESCU, *Gazeta Maced.* I, 3.

¹⁾ Se dice pentru rude, însemnând că, de și se mânie între ele, însă mânia nu o țin multă vreme. (GOLESCU).

Al tău nici odată nu te lasă la nevoie.

²⁾ Un om bine născut, bine crescut nu e în stare a face ceea ce e în stare să facă un moșic.— C. BAȘOTA.

Înțelesul dat de Goleșcu este cel mai obișnuit.

«*Sângele apă nu se face*, și rebedenia la rebedenie trage.»— P. ISPIRESCU. *Leg.* p. 391.

«Ea Țicea adese-ori: frate, frate, dar pita-i cu bani, bărbate!

— Apoi de, mări nevestă, *sângele apă nu se face* Dacă nu l'oiu ajuta eă, cine să l' ajute.»— I. CREANGĂ, *Pov.* p. 38.

Bon sang ne peut mentir.

Prov. Franc.

Il sangue non fù mai acqua. ⁴⁾

Prov. Ital.

Ia sang no s'pod tornar aigua ⁵⁾.

Prov. Catal.

Blood is not water ⁶⁾.

Prov. Engl.

Bluct is nid Water ⁷⁾.

Prov. Elvet.

Blodet är alltid tjockare än vattnet ⁸⁾.

Prov. Sved.

¹⁾ Sângele apă nu se face.

²⁾ Idem.

⁴⁾ Sângele n'a mai fost apă.

⁵⁾ Sângele nu se poate schimba (întorce în) apă.

⁶⁾ Sângele nu e apă.

⁷⁾ Idem.

⁸⁾ Tot-de-una sângele este mai gros de cât apa.

5848 Sânge cu sânge nu se spală.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 67.

Adică rău cu rău nu se îndreptăză (GOLESCU).

5849 * A fierbe sângele în cine-va.

FR. DAMÉ, IV, p. 13.

A fi plin de supărare și de mânie.

Vous me faites bouillir le sang.

Prov. Franc.

5850 * Ferbe sângele în tine (mine) ca într'o cójă de rac.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158 ;
III, p. 128. — HINȚESCU, p. 166. —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

*Ferbe sângele într'însul ca într'o cójă de rac
mort.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 381.

Sângele ferbe în cine-va ca într'un rac mort.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 372.

A fi lipsit cu totul de inimă și de vlagă.

5851 * A face sânge pe-o surcea.

DR. POLYZU, *Dict. Germ. Mss.*
SI p. 19 ; SII p. 19. — FR. DA-
MÉ, IV, p. 13. — D. DRĂGUESCU,
Bucuresci, J. *Ilfov.*

* *A face sânge pe surcea.*

Maîor P. BUDIȘTEANU, *Bucuresci*,
J. *Ilfov.*

* *A face sânge pe (o) așchie.*

TITU FRUMUȘANU, *Tîrgu-Jiu*, J.
Gorj. — G. POBORAN, *inst. c. Sla-
tina*, J. *Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J.*
Vâlcea.

Veji *Baligă*, *Perete*.

1° A nu face nici o ispravă.

2° Se dice, în bătaie de joc, aceluî care se dă de om iute,
grozav.

3° A te necăji mult, iără să poți a te răsibună.—J. *Vâlcea*.

Ἀσκὸν δέρεις ¹⁾

Prov. Elin.

Utrem cædis ²⁾

Prov. Lat.

5852 * [△] Nu ese sânge din mine.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Veđi Necăjit.

Sunt fôrte necăjit.

5853 Că dóră n'o pică sânge.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sfât. p. 99;*
Rev. Ist. I. p. 454 -- FR. DAMÉ, IV
p. 13.

* [^] Dór nu curge sânge.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Nu cură sânge.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 995-996.

Veđi Lume.

Adică nu e mare pagubă. Se đice despre un lucru de mică însemnătate.

«Nu cură sânge, dacă 'mi voi dà și mie o bucățică din această plăcintă»

Ce n'est pas la mort d'un homme.

Prov. Franc.

5854 * [△] A'í bé (sorbi) sângele.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*—T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A omorî, a nimicî pre cine-va, a'l nenorocî, a'și rësibunà crunt.

5855 * [△] A'í stă sângele în vine.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*

De frică, de mare spaîmă.

Être glacé d'effroi.

Prov. Franc.

¹⁾ A tăiă (sparge) o beșică.

²⁾ Idem.

5856 * \triangle A'și face sânge rău.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A'și pune sânge rău la inimă.

A se supăra, a i se amări sufletul, a se necăji. A doua locuțiune se aude mai cu sémă în Moldova.

Se faire du mauvais sang.

Prov. Franc.

5857 A i se sui (urcă) sângele în obraz (cap).

1° De rușine.

2° De supărare.

Le sang me monte au visage.

Dict. Academ.

5858 * \triangle A'și băgă căldură în sânge.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A se înfi, a se pune pe trebă.

A SĂRI

Vedî Gard, Grópă, Gură, Par, Tontoroii.

5859 * \triangle Sări-voiü, plesni-voiü;
Sta-voiü, crăpa-voiü.

P. IȘPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 180.*—HINȚESCU, p. 168.—M STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Se dice când se află cine-va într'o încercătură din care, ori-cum ar face, nu pôte eși cu bine.

5860 * \triangle Cine sare cam sus, îndată cade jos.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 82.*—I MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

1° Adică cine va să se înalțe, îndată alunecă (GOLESCU).

2° Se înțeleg acei ómenî cari, fără mijlóce în deajuns, se avintă la întreprinderi mari, pe care ne avënd cu ce le preînțimpină, cad în sărăcie; precum și celor obraznici cari, așeđându-se la locuri ce nu li se cuvine, sunt izgoniți de acolo cu rușine. — J. Mehedinți.

De grande montée, grande chute.

Prov. Franc.

A cader v'è chi troppo in alto sale. 1)

Prov. Ital.

A gran subida, gran descinda 2)

Prov. Span.

Hohe Steiger fallen tief 3)

Prov. Germ.

Hasty climbers have sudden falls. 4)

Prov. Engl.

5861 * Δ Nu se vede că'i gol nap
Ci mi-și sare ca un țap.

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 68.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Arges.*—M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Vezi Got.

1° Se țice în pofida golanilor isteți la joc.

2° Celor care se dedau la petreceri neingrijind de hrană și îmbrăcăminte. Acest înțeles se apropie de cel d'întăiu.

3° Se țice unui om sărac și cu pretenții de avut.

5862 Nimenea nu pôte sări ca cocoșul d'odată în pridvor sus.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 101.

*Nimenea de odată nu sare ca cocoșu 'n pridvor
ci se sue pe trepte.*

A. PANN, II, p. 47.

Vezi Scară, Tréptă.

Înainte de a ajunge la cele mari trebuie, treptat, să treci prin cele mai mici slujbe.

Bisogna fare i passi secondo le gambe. 5)

Prov. Ital.

*Niemand mag wçiter springen, als sein Springstock
lang ist. 6)*

Prov. Germ.

1) Spre cãdere merge cine prã sus sare.

2) La mare ridicare, mare cãdere.

3) Acei cari se sue mai sus, cad jos.

4) Repede suire are cãdere repede.

5) Trebuie fãcuți pașii dupã picior.

6) Nimeni nu va puteã sãri mai sus de cãt bõțul ssũ de sãrit e de lung.

5863 * Δ 'I-a sărit săritele.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

S'a speriat.

5864 * Δ Eh, moț! săriși și tu!

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Când se amestecă cine-va cu vorba unde nu'l privesce.

5865 * Δ Nu ți: hop! până n'ai sărit.

N. GH. IONESCU, *inv. c. Mamornita, J. Dorohoi.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Nu ți dice (să nu ți ci): hop! până nu'i sări.

ION AL LUI SBIERA, *Pov. p. 249 & 250.*

Să nu ți ci: hih! până nu'i sări.

ION AL LUI SBIERA, *Pov. p. 251.*

* *Nu ți: hop! până nu treci șanțu.*

T. SPERANȚIA, *prof. J. Iași.*

* *Până s'nu arsari s'nu dzici: hop! 1)*

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia.*

Ne arsărit traplu, nu dzî, hopa. 2)

PER. PAPADAGI, *Zweit. Jahr. II, p. 159.*

* *Arsare prota ș'd preapóia dzî: hop. 3)*

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta Macedonia.*

Veți Grópa, Joe.

Nu te pripì a spune ce-va de care nu ești sigur. Să nu te lauđi până nu-ai vėđut isprava ce ai făcut.

Veđi SBIERA, *Pov. p. 249.*

1) Până să nu sarì să nu ți ci, hop!

2) Până n'ai sărit grópa să nu ți ci -hopa!

3) Mai întâiú sare, și pe urmă ți: hop.

Rufe nicht: Iuch! bevor du über den Graben bist. ¹⁾

Prov. Germ.

Don 't holla till you are out of the wood. ²⁾

Prov. Engl.

Fo djamé dere: hu! K'on n'osse passa le rio. ³⁾

Prov. Elveț.

Non convien cantare il trionfo prima della victoria. ⁴⁾

Prov. Ital.

5866 Cine a sărit și nu s'a poticnit, voinic mare s'a numit
IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 462.
Se ȳice celui care a scos la un bun sfârșit o întreprindere grea.

5867 * \triangle A fi sărit din grăunțe.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

* \triangle A fi sărit.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Adică nebunatic, ȳiocnit, hop într'o parte.

5868 Cât sare capra.

FR. DAMÉ, IV, p. 18.

Adică mult, departe.

5869 Pe unde a sărit capra, trebuie să sară și iēda.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 171.

Acēstă variantă se adaogă la No. 1589, unde se va găsi și înțelesul.

5870 * Sare din lac în puț.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 170.
—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Fugēnd de rēu, departe și mai rēu. A se adăogă la No. 799.

SĂRITĂ

Veđi Cap. XXI, c. Sărită.

¹⁾ Nu ȳice: Iuch! înainte de a sări șanțu.

²⁾ Nu chiu înainte de a fi trecut pădurea.

³⁾ Il né faut jamais dire: hu (avant) qu'on n'ait passé le ruisseau.

⁴⁾ Nu trebuie să cânți triumful înainte de victorie.

SĂRITURĂ

Veđi *Cap. XXI, c. Săritură.*

A SĂRUTA

Veđi *Mână, Orb.*

5871 Sărută'l în bot de vrei să'i iei tot.

BARONZI, p. 59.—HINȚESCU, p. 169.

Veđi a *Pupă.*

Se ڊice pentru cei ce cu mângâere te despõe.

SĂRUTARE

Veđi *Fățarnic, Iuda, Cap. XXI, c. Sărutare.*5872 Sărutare și 'n zadar,
Tot eși are al sėu dar.IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 462.

Arată puterea și prețul sărutării. Mai bine ce-va de cât nimic.

5873 Dulcea sărutare, la dragoste léc mare.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 463.

Acelaș înțeles ca la No. 5872.

5874 Intru zadar sărutare când nu'i dai dē măncare.

IORD. GOLESCU, *Mss. I*, p. 462.

Numai cu dragostea nu se ține casă.

SARUTAT

Veđi *Pupat.*5875 Cu un trat bușni nu se afla muliere ¹⁾.F.R. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I*, p. 12.Se ڊice pentru cele ce se dobândesc cu greú și după multă
trudă.

A SE SBATE

Veđi *Chitic, Pesce.*

A SBIERĂ

Veđi *Măgar.*

1) Cu un singur sărutat nu se prinde o muliere.

A SBURĂTUÎ

5876 * Δ Nimeni nu sburătuesce în pomul ne-roditor; totă lumea dă în pomul cu røde.¹⁾

ION COSTACHI, c. *Gădiniți*, J. *Roman*.

Invidia se lęgă numai de ómenii carî prețuesc ce-va și nicî-odată de cei proști saũ neînsemnați.

A SE SBURDĂ

Veđi *Drac*.

A SCĂPĂ

5877 Δ A scăpă pre cine-va în păpușoiũ.

FR. DAMÉ, IV, p. 28.

A'l pierde din mână, a nu'l puté stăpâni.

5878 Aî să scapi la ierbă verde.

FR. DAMÉ, IV, p. 28.

Fii cu răbdare, vei isbuti. Veđi No. 2162.

SCĂRNĂ

Veđi *Muscă*.

5879 Scârna, dē ce o scormonescî mai mult, mai mult și pute.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 67.

* Δ *Scârna nu pute până nu o scormolescî.*

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Scârna nu pute până a nu o scormolî.

V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*.

* *Scârna când se scormonesce pute răũ.*

DNA CALIOPE MACRI, *Galatz*, J. *Covurlui*.

Ne învață că, faptele cele rele și urite, să le lăsăm la uitare; că de le am scormonî mai mult, mai răũ ne vatēmă (GOLESCU).

¹⁾ Acēstă đicere, primindu-se după tipărirea Vol. I nu s'aputut așeđa în capitolul II, după cum s'ar fi cuvenit.

A SE SCĂRPINĂ

Vezi *Bogat, Brac, Mână, Cap V, c. a Mână, Rîie, Cap. XXI c. Scărpînătură, Străin.*

5880 Ca să te poți scărpina bine, trebuie să aibi unghii
de câine.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 104.
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 144.

Adică spre o bună săvîrșire, trebuie silință și putere mai bună
(GOLESCU).

5881 * △ Vaî de cel ce nu se scarpină cu unghiile sale!

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 18.—
M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Ca vaî di carî cu uñgîl a-l nu si sgrîmă. 1)

PER. PAPAĞAGI, *Zweit. Jahr.* II,
p. 62.

Ne învață că înșine să ne slujim unde mult ne pasă (GOLESCU).

5882 * △ Precum te scarpină, așa și tu să 'l scarpini.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 112.
— M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos J. Argeș.*

Adică cum eți slujasce, așa și tu să 'i slujăsci (GOLESCU).

Precum se porță cu tine, tot ast-fel să te porțiși tu cu dînsul.

5883 Pă unde, mamă, mă scarpi-i, și pă unde pă mine
mă mănăcă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 56.

Vezi *Cap. V. c. a Mână.*

Să ȕice când nu ne mângăie la patima ce suferim, și când
de unele pătimim și de altele ne cercetăză (GOLESCU).

5884 * △ A scărpina pre cine-va.

FR. DAMÉ, VI, p. 30.— GAVR. O-
NIȘOR, *prof. c. Běrlad, J. Tutova.*

A 'l bate.

«Bine l'a mai scărpinat.»

5885 * △ A se scărpina în cap.

FR. DAMÉ, IV, p. 30.

A stăla îndoielă.

1) Vaî de (cel) care cu unghia lui nu se scarpina.

SCĂRPINARE

Veji Dulec, Sărac.

ȘCHIOP

Veji Dumnegei, Orb, a Ride.

5886 * Δ Șchiopul mai bine te învață să umbli.IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 100.
— M STĂNCEANU, *inv. c. Firiă, J. Mehedinți.*

Adică pătimașul, și de nu e învățat (GOLESCU).

5887 Cu șchiopul împreună de vei lăcui, te 'nveji și tu a schiopătă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 31.*Cu cel șchiop de vei trăi, te vei învăța și tu a șchiopătă.*IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 591.*Cu șchiop într'un (la un) loc (de) ședî
Te înveți să șchiopetezi.*A. PANN, I, p. 60.—HINȚESCU,
p. 171.

Veji Chior.

Adică cu nebun, nebun te 'nveji (GOLESCU). Intr'un mod mai general, deprinderile rele se iewă ușor când trăim la un loc cu cei rău nărăviți.

Χωλῶ προικεῖς κᾶν ἐνί, σκάζειν μάθεις. 1)

PINDAR.

Si juxta claudum habites, subclaudicare disces. 2)

Prov. Lat.

Chi pratica col zoppo, impara o zoppicare. 3)

Prov. Ital.

*Bei Lahmen lernt man hinken,
Bei Säufern lernt man trinken. 4)*

Prov. Germ.

*If ye gang a year wi'a cripple, ye'll limp at the
end o't. 5)*

Prov. Scoț.

1) De locuiesci lângă un șchiop, te înveți a șchiopătă.

2) Idem.

3) Cine merge cu șchiopul, se învață a șchiopătă.

4) Cu șchiopi te înveți a șchiopătă, cu bețivii te înveți a be.

5) Dacă mergi un an cu un șchiop, la finele anului vei șchiopătă și tu.

5888 * \triangle Își nimeri (nimeri) șchiopul coborișul.

A. PANN, II, p. 52. — HINȚESCU, p. 171. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*—S. I. GROSSMAN, *Dict. Germ.* p. 191.

Se dice:

1° Celor asemănați în calitate și în viața de toate zilele.

2° Celor ce cad sub înrîurea altora.

5889 * \triangle Șchiopa te scutesce de hora.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Relele aú și folósele lor.

5890 * \triangle Șchiop, orb.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1089.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Adică fórte defectuos: cum va fi, *schïop, orb.*»

A ȘCHIOPËTĂ

Veđi *Domn, Șchiop.*

5891 * \triangle Fata mamii
Șchiopëtéză, mititica,
Că a călcat'o pisica!

A. PANN, I, p. 103.—HINȚESCU, p. 57.—ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Se dice omului care se preface că este bolnav.

5892 Pâia a nu ride dē cel ce schiopëtéză, bagă dē sēmă bine dacă tu umbli cu mult mai bine.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 112.

Ne învață să nu rîdem dē cei ce greșesc, când noi mai rău dē cât aceia greșim (GOLESCU).

5893 * A șchiopëtă din drum.

A se abate de la calea cea bună.

5894 * \triangle A șchiopëtă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1088.
— T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A nu merge bine, a se împedică, a greși, a se înșelă.

A SE SCOBORIÎ

Veđi *a se Urcă*.5894^b * Δ Dacă se scubórá baba din căruț e mai ușor bălaii.G. MADAN, *c. Trușeni, Ț. Chișinău, Basarabia.*

Arată ușurarea adusă de micșorarea unei sarcine.

SCOBORÎRE

Veđi *Cap. XIX, c. Scoborire.*

SCOPIT

5895 Cel scopit nu sã 'nțelege, cã dă voie sã 'nfrineză.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 77.*

Adică cel fără putere (GOLESCU).

5896 * Δ Cel scopit nu cunoșce cinstea feteiIORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 77.*—
M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

Cel ne-simțitor nici o cinste cunoșce (GOLESCU).

A SE SCREME

5897 S'a scremut muntele și a născut un șorece.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 169.** *S'a scremut un munte și a eșit un șorece.*E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Aceste variante se vor adăoga la No. 894.

A SCRÎNȚI

5898 * A scrîntit'o.

FR. DAMÈ, *IV, p. 40.*

A făcut o prostie, o borobóța.

A SCUÎPĂ

Veđi *a Linge, a Stup.*5899 * Δ Acum scuipă-ne și ne lasă.IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 2.*—
M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*—M. CANIAN, *J. Iași.*

Mergând un tânăr cu o tînără, la biserică, să se cunune, preotul, în loc d'ale cununilor, le cetea d'ale botezului, și ajungând la troparul unde țice «și suflă d'asupra lor» a țis către tineri «întorce-vêți ca să vē suflu». Tinerii, supărându-se de prostia preotului, îi țise: «la halul ce ne-ai adus, scuipă-ne și ne lasă». Și se țice ca o pildă către cei ce ne aduc la desnădējduire. — GOLESCU.

5900 * \triangle Cine scuipă, anevoie linge.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 82. —
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*,
J. Argeș. — M. STĂNCEANU, *inv. c.*
Piria, J. Mehedinți.

1° Sē țice pentru cei mari, ce supără pē cei mici fără a'i mângăia, și pentru cei ce nu'și cunosc greșalele lor (GOLESCU).

2° Se țice de omul cinstit care, în ori-ce împrejurare s'ar afla, nu'și mai întorce cuvîntul dat. — J. Argeș și Mehedinți.

5901 * \triangle Cine scuipă în sus, ăi cade pē obraz.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 82. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 154. —
M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, J. Me-
hedinți.

Nu scuipă în sus, că'ți cade pē obraz.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 110.

In sus scuipând în obraz îi va călede.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 155.

Veđi a se Pișă, a Stupî.

Arată că cine ne-cinstesce pē cei mari, pē sineși vatēmă (p. 82); arată să nu ne-cinstim pē cei mari, că ne-cinstea cade éráși pē noi (p. 110). — I. Golescu.

5902 Cine scuipă în potriva vîntului, își scuipă mustățile.

Bertoldo apud GASTER, *Lit. Pop.*
p. 210.

* \triangle Cine scuipă în vînt, își scuipă barba.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J.
Covurluiă.

\triangle Cine scuipă în bătaea vîntului, își scuipă în
barba sa.

R. SIMU, *inv. Transilvania*, în
Etyrn. Magn. p. 2509.

* △ *Cine scuipă în vînt, în obrazul său scuipă.*

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoi-Băresci, Bihar, Ungaria.*

* △ *Nu scuipă în vînt că te scuipi pe tine.*

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, J. Covurluii.*

* *Nu sticlî pi altul că cade pi tine ¹⁾.*

D. A. MILESCU, *c. Gopeşi, Macedonia.*

Se dice acelor cari se vatămă singuri, voind a lovî în alţii. Cine batjocoreşte pe altul, singur se batjocoreşte.

Acastă dicere este mai generală de cât cea de la No. 5901.

Iriuzgéra tiuchiuren iuziune tiuchiurîur ²⁾.

Prov. Turc.

5902b * *Iu ascuchiaşi nu linge. ³⁾*

C. IONESCU, *c. Nevêsta, Macedonia.*

Acelaş înţeles ca la No. 5392.

5903 * *De iu s'mi ascuche tu faţa, ma ghine tu pältari. ⁴⁾*

D. A. MILESCU, *c. Gopeşi, Macedonia.*

Se dice despre acel care fuge, ca să nu audă răul ce se pôte spune de dinsul.

5904 * △ *Unde scuipă un sat merge o móră.*

T. BĂLĂŞEL, *înv. J. Vâlcea.*

Tu ascuche nă hóră,

Maşină nă móră ⁵⁾.

PER. PAPAĞAGI, *Zweit. Jahres., II, p. 159.*

* *Iu ascuche uă hóră,*

Macină uă móră;

Tu ascuche un, s'uscă trăóră ⁶⁾.

N. ST. NIJOPOLE, *Macedonia.*—
ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

¹⁾ Nu scuipă (stupî) pe altul că cade pe tine.

²⁾ Cine scuipă în vînt în obrazul său scuipă.

³⁾ Unde ai scuipat nu linge.

⁴⁾ De unde (în loc) să mă scuipe în faţă, mai bine la spate.

⁵⁾ Unde scuipă un sat, macină o móră.

⁶⁾ Unde scuipă un sat, macină o móră; unde scuipă unul, se usucă îndată.

Lucrul la care pun mâinile și gura toți, lesne se face. Arată puterea și folósele unirei.

5905 * \triangle Scui pă'ți în sîn.

IORD. GOLESCU, *Mss* II, p. 114.

Scui pă'ți în sîn că te-ai speriat.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1220.

* \triangle Fă-ți cruce și schipe-ți în sîn.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiș, Banat.*

1° Adică să ne ferim de vorbe mari, că ne bagă în primejdie, ca cel ce'și scui pă în sîn ca să nu se deóche (GOLESCU).

2° Semne prin cari se feresc ómenii de puterea și influența necuratului. Decí, de un om rėu, de o faptă rea, *fă-ți cruce și schipe-ți în sîn.* — *Banat.*

5906 * \triangle A scui pă în gură pre cine-va.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Valcea.*

A'l necinsti.

5907 * \triangle A'l scui pă pe beregați.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Valcea.*

Acelaș înfeles ca la No. 5906.

5908 * \triangle A scui pă de sus.

DNA E. B. MAWE, p. 69. — AL. MARTINIAN, *Bucuresci, J. Ilfov.* — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — FR. DAMÉ, IV, p. 41.

* \triangle Scui pă de sus.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 129. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 455. — DIM. DRĂGUESCU, *c. Bucuresci, J. Ilfov.*

Veđi a Căleá

A fi mândru. Se đice măi ales când un om vrea să facă pe marele și este luat în ris de alții.

5909 Are în palmă să 'i scui pe
La (cu) ochișori (d'ăi) de vulpe.

A. PANN, II, p. 128. — HINȚESCU, p. 139.

Adică este bogat. Veđi No. 2686.

5910 *[△] A scuiþa ca pe brotac.

T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vâlcea.*

A necinşti pre cine-va.

Este un obicei popular ca, vara cnd vei cel d'nti brotac verde, să 'l prni, i să 'l scuiþi în gură, căci nu te prind frigurile, peste vară. De aci s'a născut cala: *Te scuiþ ca pe brotac.*

SCUIÞAT

5911 *[△] A i se topi scuiþatu 'n gură.

G. POBORAN, *nst. c. Slatina, J. Olt.*

Rvnesce la ce-va frte gustos.

5912 *[△] A nu mai av scuiþat în gură.

T. BĂLĂŞEL, *nv J. Vâlcea.*

Despre cel ce vorbeşte mult.

A SE SCULĂ

*Vei a se Culcă, Cur, Dimi-
nf, Cap. VII, c. a se Sculă.*

5913 *[△] Scl tu, să  () e.

A. PANN, *Edit. 1889. p. 106.—*
P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 174.—*
HINÞESCU, p. 172 & 202.— AL. DU-
MITRESCU, p. 136.— E. I. PATRICIU,
nv. c. Smulþi, J. Covurlui.— I.
MARINESCU, *nv. c. Bradu-de-jos, J.*
Arge.

[△] *Scl-te tu, să m' e.*

GR. JIPESCU, *Opinc. p. 84.*

*[△] *Scl-te, să  e.*

GAVRIL ONIÞOR, *prof. c. Brlad,*
J. Tutova.

**Scl te tine, s'  e.*

D. A. MILESCU, *Gopei, Mace-*
donia.

Vei a Tc.

Se ice cnd unul, mai mic, poruncesece cel mai mare, să

facă un lucru, și, mai ales, când un om ieà o fată pentru averea ei, și e silit, în urmă, să facă tot ce 'i poruncese dînsa.

Ote-toi de là que je m'y mette.

Prov. Franc.

5914 De s'ar sculă socrul,
Să 'i apuc locul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 94.

Veți a *Muri*.

Se ȃice pentru cei ce așteptă să prinȃă locul altuia (GOLESCU).

5915 * S'a sculat pe picioru stâng.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Veți *Cur, Picior*.

Se ȃice de omul care e tótă ȃiua posomorît, fără chef.

5916 Cine se scólă mai de diminêță, (acela) ajunge mai departe.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 164.— C. MEISSNER, & V. DOGAR, *Cart. Cit.* II, p. 50.

* Δ *Cine se scólă de diminêță departe ajunge.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*— *Semin. Buc. cl. VII, prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.*— I. GH. SIMION, *elev, c. Băsești-Tămășeni, J. Fălciu.*

Carî si scólă de-an dzari, l'a cunachî mari. ²⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Avela, Epir.*

Variante de adăogat la No. 121.

5917 * Δ A se sculă cu nóptea în cap.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 6, 159, 304.
— BARONZI, p. 40.

A se sculă de cu nópte, fórte de vreme.

S'éveiller au chant de l'alouette.

Dict. Academ.

5918 * Δ Se scólă singur de la pămînt.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*— GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

¹⁾ Scólă-te tu, să șed eũ.

²⁾ Care se scólă din zori, face conacurî mari (drum mult).

* \triangle *Se scôlă singur de jos.*

T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Vâlcea*

Se ȕice, în bătaie de joc, de omul forțe leneș.

SCUND

5919 * \triangle De scund este scund
Dar nu'î dai de fund.

A. PANN, III, p. 63. — I. MARI-
NESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Se ȕice:

1° De omul viclén și prefăcut.

2° De omul cam tăcut, care dă câte o vorbă, și bună.

A SCUTURĂ

Veȕi Cojoc, Purice.

5920 Să găsece câte-o mână,
Să'l scuture de țerină.

A. PANN, I, p. 95. — HINȚESCU,
p. 98.

Adică să'l târbăcescă, să'l bată.

5921 * \triangle A se scutură de un lucru.

FR. DAMÉ, IV, p. 44.

A se lepădă de o răspundere, a se apără de o învinuire.

A ȘEDÉ

*Veȕi Casă, Joșcă, Grecesce,
Măica-Precista, Mire, Mirésă,
Muscal, Scaun, a se Scută, a
Stă.*

5922 * \triangle Șede 'n del și prăvale caru 'n vale.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, J.
Covurluiă.*

Veȕi Drac.

Arată culmea răutății la un om.

5923 * \triangle Nu ședé, că 'ți șede norocul.

I CREANGĂ, *Amint.* p. 62. — I.
MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos, J.
Argeș.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Do-
brovăț, J. Covurluiă.*

* \triangle *Șeșț, dar șede norocul.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

* \triangle *Șeșți să șadă norocu.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Covurluiă.*

Se dice :

1° Celor leneși.

2° Acelor cari, în tot timpul, caută să fie ocupați și cu un lucru de nimic, cari 'și pierd vremea cu nimicuri.

5924 * \triangle *Cine șede își lăgă norocul cu teiă.*

C. C. BUNGEȚIANU, *stud. c. Cosovăț, J. Mehedinți.*

Aelaș înțeles ca la No. 5923.

5925 *Daca șade el de gēbă,
Gāndesce că toți n'aū trebă*

A. PANN, III, p. 5. — HINȚESCU, p. 69.

Se dice pentru un pierde-vară.

5926 *I să urasce (urāsce) șeșlënd,
Nici o trebă ne-avēnd.*

A. PANN, III, p. 5. — HINȚESCU, p. 174.

Se dice pentru cel leneș.

5927 *Cāt dē strîmb vei să șeșți, dar vorba drēptă s'o
așeșți.*

IORD GOLESCU, II, p. 105.

* \triangle *Mai bine (să) șeșți strîmb, și vorbesce (să vor-
besci) drept.*

A. PANN, *Edit.* 1889. p. 10; I, p. 51. — HINȚESCU, p. 174. — GALIN & NĂDEJDE, *Cart. Cit.* — V. SALA, *dasc. c. Vășcoă-Băresci, Bihar, Ungaria.*

* \triangle *Să ședem strîmb, și să judecăm drept.*

AL. ODOBESCU, III, p. 15 — I. MARINESCU, *c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

* Δ *Şeđi strîmb Ńi grăesce (vorbesce) drept.*

C. NEGRUZZI, I, p. 247. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Cuvurliuđ.*

Veđi a Stă.

Adică Ńi cānd veđ greŃi, adevărul să grăiesci (GOLESCU). Se đice cānd vreā să se arate o ne-dreptate făcută unui om, de alții. J. Argeș.

5928 N'are nici ce (să) se îmbrace,
Ńi Ńade, sėrbători face.

A. PANN, I, p. 137. — HINȚESCU, p. 77.

Despre cel sārac Ńi leneș.

5929 * *Şede Ńi norocu'i cresce.*

Se đice de omul norocos.

La fortune lui vient en dormant.

Prov. Franc.

5930 * Δ *Da Ńeđi, duce-te-ai, cā nici aici n'ai ce face.*

ARTUR GOROVEI, *c. Fălticeni, J. Suciava.*

Veđi a Stă.

Cānd ne cercetėzā unul care nu ne este drag.

5931 *Mai Ńeđi, cā nu Ńeđi pe ghimpī,
Ce te grăbesci cā 'n alți timpī.*

A. PANN, III, p. 3.

Veđi No. 750, A.

Se đice acelor cari sunt toți grăbiți ca să plece, cānd se găsesc într'o adunare.

5932 * Δ *Şeđi, cā Ńi se rėcesce locul.*

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Bėrlad, J. Tutova.*

Acelaș înțeleș ca la No. 5931.

5933 * Δ *Cine șede
Coda îi cade.*

Semin. Buc. cl. VII prin P. GĂRBOVICĚNU, prof.

*
Cine șede,
Códa 'i cade;
(Iar) cine mișcă,
(El) tot (maî) pișcă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 179; *Rev. Ist.* II, p. 154.—A. PANN, *Edit.* 1889, p. 41; I. p. 151.—HINȚESCU, p. 173.—MATAK, *inginer*, *Bucuresti*, J. *Ilfov*.

* Δ
Cine șede,
Códa 'i cade;
Cine mișcă,
Pișcă.

I. VULCĂNESCU, *stud. c. Pelesci*,
J. *Dolj*.

Veđi a *Mișcă*.

Cel lenș piere de fóme, iar cel ce muncesce, pururea capătă óre-ce.

Qui va, il lèche,
Qui repose, il sèche.

Prov. Franc.

Ci seta secca,
Ci camina lecca. ¹⁾

Prov. Apulia, Bari.

Fliegende Kröhe findet allezeit etwas. ²⁾

Prov. Germ.

5934 * Δ A ședé la bedreag.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*.

A stà la un loc de veđelà, la vorbà cu maî mulți ómenî.

5935 * Δ Șeđi, voînice pân 'a ninge.

IELIU VULCĂNESCU, *stud. c. Pelesci*, J. *Dolj*.

Se đice pentru cel lenș.

5936 * Δ Fele par'câ c plouat.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*. — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovîț*, J. *Vaslui*.

Veđi *Carcă*.

¹⁾ Cine stà, se usucà, cine umblà, linge.

²⁾ Cióra care sbórá gâsesce tot-dé-una ce-va.

Adică supărat, posomorît.

5937 * \triangle Şede par'că 'i-a căduţ iépa din ham!

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulţi, J. Covurluiă.*

Acelaş înţeles ca la No. 5936.

5937_b * \triangle Şéde ca cióra 'n par.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiu, Banat.*

Şéde pe ducă şi, de multe ori, arată o stare trecătoare ce inspiră risul altora.

5938 * \triangle Şi pe urmă şeđi.

T. SPERANŢIA, II, p. 160. — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeş.*

Se đice când cine-va e trimis să facă un lucru şi el nu pré voesce.

Veđi în T. Speranţia, II, pag. 160—162.

ŞEDERE

Veđi *Lenes.*

A SEMĚNĂ

Veđi *Bucăţică.*

5939 Cui să sémĚn m'a făcut ? dĚ cât celui ce m'a născut.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 27.*

InsemnĚză asemĚnarea unor copii cu părinţii lor la rele năravuri (GOLESCU).

5940 Fă-mĚ, mamă, (ca) să 'ţi sémĚn!

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 73.* — D^{na} E. B. MAWR, p. 6.

SĚ đice pentru cei ce mult sémĚn cu părinţii lor, la cele netrebnice (GOLESCU).

5941 * Fă-mĚ, tată, să 'ţi sémĚn.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III, p. 380.* — D^{na} PROFIRA SION, *c. BĚrlad. J. Tutova.*

*Fă-mĚ, tată, ca să ' i sémĚn
Ca frate cu frate gémĚn.*

A. PANN, I, p. 4. — HINŢESCU, p. 174.

Acelaş înţeles ca la No 5940.

Patrem sequitur sua proles. ¹⁾

Prov. Lat.

Wie die Alten singen, so zwitschern auch die Jungen. ²⁾

Prov. Germ.

5942 * Are cui să semene.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 4.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 232.—
B. P. HAȘDEŪ, *Etyrn. Magn.* p. 974.

Adică după părinți, și copiii (GOLESCU).

Ha a chi somigliare.

Prov. Ital.

Il a à qui ressembler.

Prov. Franc.

SEMÑAT

Veți Insemnat.

5942b * \triangle De omul semnat te feresce.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș,*
Banat.

Acelaș înțeles ca la No. 5362.

5943 * \triangle Sémână ca două picături de apă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 177.
— T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

A se adăogà la No. 407.

SGĂIBULIȚĂ

5944 * \triangle Din sgăibulița (cea) mică,
Bubă mare se ardică (ridică).

A. PANN, I, p. 60.— HINȚESCU, p. 176.
— BARONZI, p. 58— I. MARINESCU, *inv.*
c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.

Se ȝice când dintr'o vorbă ne-cioplită se nasce cêrtă și bătae.

¹⁾ Copii sémână tatălui.

²⁾ Cum cântă cei bătrâni, așa ciripesc puii.

ȘIOTCĂ

5945 * \triangle Ride șiotcă
De potcă.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, J. Mehedinți.*

Vezi *Orb.*

Când ride unul de altul, și amîndoi sunt de rîs.

Când doi caraghioși se întîlnesc, pentru că cei simțitori nu prind sfat cu ei, ei singuri încep a se păcăli, după priceperea lor; atunci, cei ce îi privesc, rid de ei cu această vorbă.— STĂNCEANU.

SLAB

Vezi *Cap. XXI, c. Slab.*

5946 \triangle Te lasă unu de slab și te țieă altu de gras.

GR. JIPESCU, *Pêur. Oraș. p. 33.*

Se țice de cel care e cîupit din tôte părțile, cum e de pildă țeranul de arendaș, primari etc.

5947 * E slab de'l bate vîntul.

Se țice de omul slab, fără nici o putere.

5948 * E slab de'l dă vîntul la pămînt.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Acelaș înțeles ca la No. 5947, exprimat cu mai multă tărie, zugrăvind o slăbicieune și mai mare.

5949 * Slab de 'i flueră vîntul p'in ôse.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vezi *Os.*

Acelaș înțeles ca la No. 4402.

SLUT

Vezi *Mut, Prut, a Ride, Urît.*

5950 Ți 'i slută ca să n'apuce să 'ți țică ea.

I. G. VALENTINEANU, p. 47.

Vezi *Chel, a Dice, Gușat, Urît.*

Se țice pentru cei ce apucă mai nainte de ne muștrăză, când am fi noi mai în drept să 'i muștrăm pe dinșii.

5951 * \triangle S'a întilnit cu sluta 'n drum.

ILEANA OLARU, c. *Crângu*, J. *Tutova*.

Când dă, pe ne-așteptate, vre-o supărare, vre-un rēū, mai ales vre-o bōlă, peste om.

5952 * \triangle A rămâne cu sluta 'n vatră.

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pirvu-Roșu*, J. *Argeș*.

1° A nu 'și putē mărită o fată.

2° Se dice, mai ales, de femeia care nu 'ți e dragă. Trebuie să 'ți alegi o nevastă care să 'ți placă, căci zestrea se pōte duce și rămăi numai cu sluta 'n vatră.

5953 Cu sluta în vatra casa ajunge să fie cu ușa prin pod și cu ferestra pe sub pat.

P. ISPIRESCU, *Leg. I*, p. 291.

Se dice pentru acel care nu 'și iubesce nevēsta.

5954 * De cât cu sluta în vatră
Mai bine cu ea mōrtă.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Acelaș înțeles ca la No. 5953.

A SMULGE

5955 * Și smulge-o !

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

Și, fugi !

«A scăpat din mânăle lui și *smulge-o*.»

SNAGĂ

5956 * \triangle A dat și snaga dintr'insul.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*.

A dat tot ce a avut.

Cuvintul *snagă* are în județul Olt înțelesul de : mēduvă, miez, mângă.

SOMN

Veđi *Cuconiță*, *Popesc*, *Cap. XXI*, c. *Somn*, *Vin*.

5957 Somnul mult nu e fără vise.

BARONZI, p. 61.—HINȚESCU, p. 177.

Veđi a *Dormi*.

Acel care muncesce ajunge la țință, cel leneș numai cu vi-surii se alege.

5958 Somnul, cu mórtea, frați gemeni s'au născut.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 446.

Timpul, cât dormim, e ca și pierdut pentru viață.

U sonnu è cumpagnu di a morte. ¹⁾

Prov. Cors.

Schlaf und Tod sind Zwillings-brüder. ²⁾

Prov. Germ.

5959 Somnul pilda morții.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 446.

Acelaș înțeles ca la No. 5958.

Le sommeil est l'image de la mort.

Prov. Franc.

5959_b* Δ Somnul e oglinda morții.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

5960* Δ Somnul e rupt din mórte.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 5959.

5960_b* Somnul 'i giunitate di mórte. ³⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 5960.

5961* Δ Somnul dulce,
Nimic n'aduce.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-dojos, J. Argeș.*

Cui îi place să dórma mult, n'are cu ce trăi.

Nu iubì somnul ca să nu sărăcesci.

Prov. SOLOM. XX, p. 13.

A raposa dormida não lhe cade nada da boca. ⁴⁾

Prov. Portug.

¹⁾ Somnul e tovarășul morții.

²⁾ Somnul și mórtea sunt frați gemeni.

³⁾ Somnul e jumătate de mórte.

⁴⁾ Vulpei care dórme nu 'i cade nimica în gură.

Dem schlafenden Wolf läuft kein Schaf in's Maul. ¹⁾

Prov. Germ.

When the fox sleeps, no grapes fall in his mouth. ²⁾

Prov. Engl.

5962 Somnul dulce
Viștă ne-aduce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 446.

Răspunde la rindul său cel leneș.

5963 Somnul ca vameșul, vișta pē jumătate ne-o dă la
o parte.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 154.

Acelaș înțeles ca la No. 5958.

5964 Cine mult iubesce somnul, hănele după el curg ca
aluatul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 154.

Cine nu lucrăză sărăcesce.

5965 * Dôrme somnul cel de pe urmă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 163.

A murit.

5966 * Δ Dôrme (adôrme) somnul cel de veci.

P. ISPIRESCU, *Leg.* 147; *Rev. Ist.*
III, p. 163.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina*,
J. *Olt.*—T. BĂLĂȘEL, *inv.*
J. *Vâlcea*.

Acelaș înțeles ca la No. 5965.

5967 * Dôrme (adôrme) somnul cel lung.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 16;
Leg. p. 147; *Rev. Ist.* III, p. 163.
—G. POBORAN, *inst. c. Slatina*,
J. *Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 5966.

5968 Dôrme somnul tatei.

A. PANN, *Moș Alb*, I, p. 4.—¹⁾
ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 163.

Acelaș înțeles ca la No. 5967.

¹⁾ Lupului care dôrme nu 'i fuge nici o ôie în gură.

²⁾ Când vulpea dôrme nu 'i cad struguri în gură.

5969 * A'l prinde somnul.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 131.

A adormi.

5970 *[△] Nu'l mai prinde somnul.

P. ISPIRESCU, *Basm.* p. 97. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 140. — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° De harnic și muncitor ce este.

2° De bucurie.

5971 * A'l fură somnul.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 133. — T. SPERANȚIA, III, p. 130.

A dormi fără vreme și pe ne-așteptate.

5972 * A i se speria somnul.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 131.

A nu mai pute dormi.

5973 *[△] A dá în somn nebunesc.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se dice celui ce dorme pré mult.

5974 * Ii ajută la somn.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *București, J. Ilfov.*

Se dice de un om leneș.

ȘONT

5975 Șont.

LAZAR ȘAINEANU, *Dict.* p. 759.

Poreclă ce se dá Nemților.

ȘOPTĂ

5976 *[△] Șoptele (dumnevostre) vostre.
În urechile nóstre.

IOND GOLESCU *Mss.* II, p. 96. — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Se ȳice:

1° Pentru cele ce nu sē pot ascunde, și cā taina anevoie a sē pāzi (GOLESCU).

2° Despre cei ce vorbesc, cāutānd în zadar, sā nu fie auđiți de cei-l-aiți.

5977 * Δ Șopta cāt ciobota, de aude și cumētra.

GAVRIL ONIȘOR, *inst. c. Dobro-
vēț, J. Vaslui.*

Nu pōte ține taina.

5978 * Δ In șoptā trebuie sā fie o drācie.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-
Jos, J. Argeș.*

*In șoptā trebuie sā fie,
Și vre-o diavolie.*

A. PANN, I, p. 168. — HIN-
TESCU, p. 177.

Cānd doi sǎu mǎi mulți șoptesc, subiectul șoptei trebuie sā fie necinstit.

Variantā datā de A. PANN, pare a fi schimonositā prin dorința de a produce o asonanță.

5979 Cu șoptele cu momele.

P. ISPIRESCU, *Leg* p. 279.

Cu șoptiele cu momiele.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 77.

Veđi *Șosele*.

Cāutānd a înșelā pre cine-va șoptindu'i verđi și uscate.

«Se luā, deci, pe lāngā dīnsul, *cu șoptele* cu momele, viclenīndu-se ca sǎ'i afe puterea».—P. ISPIRESCU.

ȘOSELE

5980 * Δ Cu șosele cu momele.

B. P. HĂȘDEŪ, *Colum Traian*, VII, p. 89. — P. ISPIRESCU, *Leg*. 47, 128, 131, 302; *Rev. Ist.* II, p. 162.—V. A. URUCHE, *Conv. Liter.* XXI, p. 576. — LAZĀR ȘĂINEANU, *Rev. Ist.* p. 342.—N. POPESCU, *Calend.* 1882, pag. 30. — FR. DAMÉ, III, p. 63.—G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Maî cu șoșele, maî cu momele.

P. IȘPIRESCU, *Leg.* p. 174.

Veți *Soptă.*

Acelaș înțeleș ca la No. 5172.

A ȘOVĂÎ

5981 * \triangle În cotro șovai,
Tot de belea dai.

V. ALEXANDRI, & LASCAR ROSETTI, *Mss. Acad.* -- A. PANN, *Edit.* 1889, p. 20; I, p. 69.--HIȘTESCU, p. 43.--I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. *Argeș.*

Se ȃice cȃnd un om alergȃ, în tȃte pȃrțile, dupȃ muncȃ și nu se procopsesce, fiind cu totul lipsit de noroc.

Acest cuvânt e luat dintr'o snȃvȃ popularȃ, unde e pus în gura unui țigan.

5982 * \triangle Șovai, șovai,
Tot de mine dai.

T. BȃLȃȘEL, *inv. J. Vȃlcea.*

Orȃ-ce ȃi face, nu poți fȃrȃ cutare om saũ cutare lucru.

SPȂN

Veți *Insemnat, Nȃdejde.*

În credința poporului dracul e spȃn. Omul care este spȃn, a mȃncat din pomana dracului, prin urmare e în legȃturȃ cu dracul, dacȃ nu o fi chiar și dracul, și trebue sȃ te feresci de dînsul.

Veți CREANGȃ, *Povești*, pag. 198; L. ȘȃINEANU, *Basmele Romȃne*, pag. 18. 19. 334. 345. 354. 450 484. 487. 497; precum și legenda care se gȃsește la ȃicerea: *a mȃncat din pomana dracului.*

5983 * \triangle Spȃnu se rade lesne.

I. IONESCU, *inv. c. Beciu, J. Olt.*—
ION NIȘESCU, *inv. c. Viespeni, J. Olt.*

Veți *Chel.*

Adicȃ sȃracul lesne se desbracȃ, se cȃpuiesce.

Quien poca sabe presto lo reza. ¹⁾

Prov. Span.

¹⁾ Cine puține știe, repede le știe.

Lijtet förråd är snart förtard. ¹⁾

Prov. Sved.

Kurzes Haar ist bald gebürstet. ²⁾

Prov. Germ.

5984 * [△] Dragu mă-e bădița spân,
Că 'i și tinăr și bătrân.

GR. ALEXANDRESCU, *Galatz, J. Covurluii*. — S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 686.

* [△] Drag mă-e neica spân, că 'i și tinăr și bătrân;
când ride par 'că plânge.

P. IPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 163.
— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*.

Se dice, în bătae de joc, despre cei spâni, câte odată și despre cei bătrâni.

5985 * [△] Să te ferescă Dumneșeu de omul spân și roșu.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*.

Acelaș înțeles ca la NO. 4451.

5986 Și spân, și bun, nu s-faci.

PER. PAPAĞAGI, *Zveit, Iahr, II*, p. 175.

Acelaș înțeles ca la No. 5362.

5987 * Când va face spânul barbă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 34;
Asem. p. 128. — FR. DAMÉ, *IV*, p. 88.

Se dice pentru cele piste puțință (GOLESCU). Adică nici odată.

Quand les poules auront des dents.

Prov. Franc.

5987_b * Tuti lucrurile s' indreg, maș barba spânului nu crește. ³⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir*.

¹⁾ Agoniséla mică să isprăvesce repede.

²⁾ Părul scurt, se periează repede.

³⁾ Tote lucrurile se dreg, numai barba spânului nu crește.

* *Tute va s'facă, sade barba a chiuselului nu crește.* ¹⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevêsta, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 5987.

SPUMĂ

5988 * A face spumă (spume) la gură.

DR^{ea} DIDINA ZANNE, *c. București, J. Ilfov.* — FR. DAMÉ, IV, p. 96.

A fi foarte necăjit.

Ecumer de rage.

Prov. Franc.

A SPUNE

Veți a Dice, *Cap. III, c. Moș, Verde, a Vorbii.*

5989 * △ Cine spune multe, face puține.

BARONZI, p. 54. — HINȚESCU, p. 179. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Se țice unui om care se laudă că face tot și el nu face nimic.

5990 * △ Una spunem (vorbim), bașca ne 'nțelegem.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

* △ *Amîndoî vorbim dar bașca ne 'nțelegem.*

GR. JIFESCU, *Rêur. Oraș p. 8. — Semin. Centr. Buc. Cl. VII, prof. P. GÂRBOVICÉNU.*

Când răspunsul unui om este dat cu totul alt-fel de ce este vorba.

Les gens du même avis ne sont jamais d'accord.

Prov. Franc.

5991 * △ Spune vrute și ne-vrute.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.* — GAVR. ONIȘOR *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

¹⁾ Tôte se vor face, numai barba spânului nu crește.

*Spune câte vrute și ne-vrute.*G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*Veđi a *Vorbii*.

Arată ne-însemnătatea vorbei cui-va.

5992 *[△] Spune de pe cea lume.E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*Veđi a *Vorbii*.

Lucruri de ne-cređut, povestii.

5993 Spune gogoși de tufă.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 167.*

A se adăogă la No. 753.

5994 * Le spune tot cu córne.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 939.

Veđi *Mincină*.

Adică exagerate și cam mincinoase.

5995 * A spune prăpăstii.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 82.*

Adică lucruri grozave, înfiorătoare.

«Atăți ómeni vojnici și deprinși cu nevoile, n'aú putut face nimic; și tocmai tu, un mucos ca tine o să isbutescă? N'auđi, tu, ce *prăpăstii spune* frații teli.» — P. ISPIRESCU.

5996 * Scie să le spună calde.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ. p. 248.*

Scie să potrivescă îndată minciuna.

5997 *[△] A spune verde (în ochi) (în față).V. ALEXANDRI, *Teatr. p. 707.* — *Sezătore, I, p. 284.* — I. CREANGĂ, *Pov. p. 207; Amint. p. 151.* — ION AL LUI SBIERA, *Pov. p. 165.* — GR. JIPESCU, *Răur. Oraș. p. 63.* — P. ISPIRESCU, *Basme, I, p. 234.* — BENGESCU, *Conv. Liter., XI, p. 137.** *A spune în ochi.*G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*Veđi *Romănesce*.

A spune în față, pe șleaú și fără a mai ocolii cu vorba.

5998 *[△] A spune desghețat.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 5997.

5999 *[△] Spune vede, ce nu vede,
Tôte la lume se crede.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Valcea.*

Se găesc carî spun și ce a vëđut, și ce nu a vëđut, și lumea îi crede.

5999_b *[△] S'fêce di sâ spune, cari s'nu s'fâcea nu s'punea. ¹⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevesca, Macedonia.*

Pentru cele carî se spun și nu ne vine să le credem.

6000 *[△] Spuse și ne-spuse.

GR. JIFESCU, *Rêur. Oraș. p. 57.*

Adică multe și mërunte, auđite și ne-auđite.

6001 *[△] Luași bazmaua, daca spuseși?

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Valcea.*

*[△] Ce luași, daca spuseși?

*[△] Luași colacu, daca spuseși.

MARIA DORDEA, *c. Topîrcea, Transilvania.*

Se đice celui ce spune, pîrînd pe altul.

Ce-mî dai ca să'ți spuî cutare lucru? Se aude adese-orî ca rëspuns aceluî care vrea să afle câte ce-va.

A SPUZÎ

6002 [△] Și fierul spuzăsce în fața sóreluî.

V. FORESCU, *c. Dorna, J. Suciava*

In fața unei neveste frumóse, omul cel maî liniștit își pierde mințile după ea.

¹⁾ S'a făcut de să spune, de nu să făcea nu se spune.

A STĂ

Veți *Seaua*.6003 *[△] Stă ca curca în lemne.E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.*[△] Stă (*șede, cată*) ca găina în lemne.G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Adică posae și tăcut.

6004 *[△] 'I-a stat alba în ham.E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*.

Adică a sărăcit.

6005 [△] Să stăm strîmb și să grăim (vorbit) drept.IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 113; I. p. 185.*—M. PĂSCULESCU, *la In-tiln. p. 5.**[△] A stă strîmb și a vorbi drept.LAURIAN & MAXIM, II, p. 1294.
E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*—I. IONESCU, *Cart. Căt. III, p. 159.*—G. I. MUNTEANU, p. 72.—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*Veți a *Ședé*.

Adică adevărul să grăim și când vre-o greșală vom face. (GOLESCU).

6006 *[△] Stați strîmb și judecă drept.GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiă*.

Să judeci drept și când vei fi singur greșit.

6007 *[△] A stă drept și a vorbi strîmb.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1294.

Se țice pentru cei cari nu spun adevărul.

6008 *[△] Mai stai, plecare-ai, c'acum veniși, duce-te-ai.ST. DUMITRESCU, *elev. Sc. inst. c. Balș, J. Românași*.Veți a *Ședé*.

Când ne cercetă unu care nu ne este drag.

- 6009 * Guî, neguî,
Stai să 'ți-o puî.

P. ILIEȘ, *ing. c. Baia de-Criș, Transilvania.* — Maior P. BUDIȘ-TEANU, *c. București, J. Ilfov.*

- * △ Guî, neguî.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Când unu este silit, vrînd ne-vrînd, să facă saū să rabde ôre-ce.

- 6010 * Unde 'l legi acolo stă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 13.*

Veđi *Gard.*

Se đice pentru ceî ce sē arată cu plecăciune (GOLESCU).

- 6011 * △ A stă popinteū (popânzac, popânzoi).

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A stă înșepat și drept, cu mutra cam obraznică.

Cuvintele *popinteū, popânzac, popânzoi* însemneză fețe grase și umflate.

- 6012 * △ Te stai în loc.

- * △ De stai ca voînicu în loc.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Atât de frumos este.

- 6013 * A stă ca pe ghimpî.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 272.* — M. CANIAN, *J. Iași.*

A se adaogă la No. 750.

STÂNGACIŪ

Veđi *Drac, Dumneđeū.*

A ȘTERGE

- 6014 * A o șterge.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A fugî, a plecă.

2° A furà.

A SE ȘTERGE

Veți *Ochiu*.

STERP

Veți *Tată*.

6015 Femeia stêrpă este ca pomul fără råde.

I. G. VALENTINEANU, p. 13.

Nu prețuesce nimic, și trebuie lepêdată.

A SE STÊRPI

Veți *Ardeu*.

A STRIGĂ

Veți *Brôscă, Nagăf, Șerpe, Cap. XXI, c. a Strigă*.6016 Eū strig in cât capul mi se descleesce,
Și bărbatu 'n lene abia mormăescē.A. PANN, II, p. 158.—HINȚESCU,
p. 181.

Se ȃice când lipsesce înțelegerea între bărbat și femeie.

6017 Strigă de la munte ca să'l auȃă,
Și de la Dunăre va să'i rēspunȃă.A. PANN, I, p. 94.—HINȚESCU, p.
181.—G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.*
p. 67.

Se ȃice :

1° Despre omul nerodȃ și lipsit de judecată.

2° Celor ce pretind să fie înțeleși, chiar când nu spun nimic
sau le spun începēnd pré de sus.—G. DEM-TEODORESCU.

6018 * Δ Strigă pe un copac și se ȃărīmă ; dar pe un om !

G. P. SALVIU, *inv. c. Smuȃi, J. Covurluiu*.Când ai ochi rēi pe cine-va și'l ponegresci pe tôte cāile, acela
cu tōtă nevinovăȃia lui, va pātimi ne-apārat ce-va rēu.

6019 * Δ Nu strigă că deștepȃi muscele.

C. DANILESCU, *elev Sc. Inst. c. Scundu, J. Vālcea*.

Omuluī care vorbesce încet.

STRIGARE

6020 Strigarea norodului este urgia lui Dumnezeu.

ZILOT ROMÂNUL, *Rev. Ist.* III,
p. 87.

Dumnezeu răsplătesce precum se cuvine, celor care împielază poporul.

6021 *[△] Să nu fie de strigare.

I. TRODORESCU, *înv. J. Suciava*.

Să nu fie de deochiú.

A STRÎNGE

Veđi *Ochiú*, *Cap. XXI, c. a Strînge*.

A STUPI

Veđi *Mătă*.

6022 *[△] Cine stupește în sus, îi cade pe obraz.

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea*,
J. Dorohoi.

* *Stupi în sus, cade pe barbă*.

N*** *c. Běrlad, J. Tutova*.

Veđi *a Scúipă*.

Se ăice de acel care vroind a loví în alăii, se vatemă singur.

6023 Spre vint a stupi și pėtra la dél a pohărni, aevae lucru nebunesc este.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 327.

Veđi *a Scúipă*.

Se ăice pentru cel care se încercă la lucruri nebunesci.

STUPIT

6024 *[△] Are stupit la furcă.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrověț*,
J. Vasluiú.

E vorbăreț, are gust de vorbă.

A ȘUERA

Veđi *a Fluera*.

6025 *[△] Tu eraí, care șueraí?

GAVRIL ONIȘOR, *prof. c. Dobrověț*,
J. Vaslui.

Te-am înăeles, ce cauăi; te-am aflat.

A SUFLĂ

Veți Bory, Cap. VI, c. Gaură,
Gură, Luminare. Ōă, Pahar,
Pungă, Cap. XXI, c. a. Suflă.

6026 * A nu suflă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1363.

1° A nu țice nimica, a tăce,

2° A stă bine și în pace.

6027 *△ Să'l sufli și să cadă.

ANDREI MARINESCU *inv. c. Humele,*
J. Argeș. — LAURIAN & MAXIM, II,
p. 1363 — G. POBORAN, *inst. c. Slatina,*
J. Ōlt.

Veți *Suflat.*

Așa e de slăbănog și tot bolnav, gata să se pērdă dintr'un ceas într'altul, mai mult mort.

6028 *△ Par'că 'i-a suflat cu gâtlan (gârlan) de lup.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina,* J. Ōlt.

Așa fuge și se feresce; 'i-a făcut de urît.

6029 * A o suflă.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *București,*
J. Ilfov.

A fura.

SUFLARE

Veți Cap. XXI, c. *Suflare.*

A SUGHIȚĂ

6030 * A ('i) sughita (inima) după ce-va său cine-va.

FR. DAMÉ, IV, p. 126. — G. DEM.
TEODORESCU, *Poes. Pop.*, p. 510.

A dorî ôre-ce cu mare rîvnă.

A SE SUÎ

Veți Cap, *Pēr.*

6031 Puțini suie, mulți coboră.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 248.

Mai multor ómení le merge rău de cât bine; mulți sárăcese, și pușini strîng avere.

6032 * Δ Nu 'i greú sá te sui în sus, îi greú sá te ții acolo.

N. MACHIDON, *stud. c. Nicoreșei*,
J. Tecuciú.

Și precum mai ȝice Miron Costin: *Orb norocul la suis și lunecos de a stare pe loc.*

SUIRE

Veđi *Cap. XIX, c. Suire.*

SURD

Veđi *Bárbat, Dumneđeú, Mu-
iere, Tăcut.*

6033 * Δ Surdul n'aude, dar le potriveste.

A. PANN, I, p. 137.—HINȚESCU,
p. 182.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-
de-Jos, J. Argeș.*

* Δ *Surdul n'aude, dar (o) potriveste.*

H. D. ENESCU, *inv. J. Dorohó.*—
C. IORDĂCHESCU, *stud. c. Cristești*,
J. Botoșani.—G. P. SALVIU, & E.
I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiú.*—
GAVR. ONIȘOR, *prof. J. Tutova*—
G. MADAN, *c. Trușeni, Ț. Chiși-
năú, Basarabia.*

* Δ *Surdu n'aude, dar prubuluesce.*

X... *elev Sc. Norm. c. Nănesei*,
J. Bacăú.

1° La vorbe nepotrivite.

2° Arată pre cel ce i se pare vorba, tot despre ce doresce
el.—J. Covurluiú.

6034 Surdul povățuiesce acul unde sună.

HINȚESCU, p. 182.

Veđi *Orb.*

Despre acei cari nu se pricep la o trébă, și daú altora povețe.

6035 * Δ — Buna ȝioă, nea Istrate!
— Doi boboci de rață, frate.

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 26.—I.
STĂNESCU, *elev, Sc. Norm. J. Argeș.*

- *
 — *Bună ȕioa, nea Istrate!*
 — *Doi boboci de raȕa frate.*
 — *Măi, Istrate, tu ești surd!*
 — *Maî erà, colé, un cârd.*

A PANN, I, p. 86.— S. FL. MARIAN, *Ornit.* II, p. 396.

- *Bună ȕioa, nea Istrate!*
 — *Șapte boboci de raȕa frate.*
 — *Mă, Istrate, tu esci surd!*
 — *Maî vèȕui, pe baltă, un cârd.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 453.

- *
 — *Bună ȕioa, nea Istrate!*
 — *Trei boboci de raȕa, frate.*
 — *Nea Istrate, tu esci surd!*
 — *Pe colé, treceà un cârd.*
 — *Nea Istrate, ce vorbesci!*
 — *De ai băȕ, le și lovesci.*

- *
 — *Bună ȕiuoa, măi fãrtate!*
 — *Șapte puî de raȕa, frate.*
 — *Măi, fãrtate, tu ești surd!*
 — *Ba c'acu trecu un cârd.*

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 603.—
 D. GHEORGHIU, *elev. Sc. Norm. J. Tecuci.*

- *Bună dzuă, Gïoto* ¹⁾.
 — *Dzadă scot.*

PER. PAPAĞI, *Zeit. Jahres.* II,
 p. 153.

- *
 — *Calimera, Ghiani!*
 — *Dzadă scot* ²⁾.

ILIE GHICU, *prof. c. Perivoli & Samarina, Epir.*

Se ȕice pentru surȕi și la rãspunsuri ne-potrivite. Veȕi A. PANN, III, p. 9—12 și T. SPERANȕĂ, III, p. 28.

¹⁾ Bună ȕiuoa, Gïoto!—Scot (taiu) trunchiu de brad.

²⁾ Bună ȕiuoa Ióne, etc.

Εγώ σκόραδάσοι λέγω, σύ δὲ κρομμὺ ἀποκρινεῖς. ¹⁾

Prov. Llin.

Ego tibi de aliis loquor, tu respondes de cepis. ²⁾

Prov. Lat.

— Καλησπέρα, γέρο.

— Κουκιά σπέρω. ³⁾

Prov. Grec.

— *Acsám heir olsum!*

— *Balic, avlárím.* ⁴⁾

Prov. Turc.

6036 — Bună diminéță, babă!

— Castraveți, dragă.

— Tu ești surdă, babă?

— Trei, de doi bani, dragă.

I. T. MERA, *Conv. Liter.* XVI.

* Δ

— *Bună diminéța babă!*

— *Castraveți pe ierbă, mamă.*

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiū.*

Acelaș înțeles ca la No. 6035.

6037 * Δ Popa, pentru o babă surdă, nu tócă de dóoă (două) orî.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 54.—
P. ISPIRESCU, *Leg.* I 1872, p. 173.—
*Semin. Buc. Cl. VI, prin P. GÂR-
BOVICEANU, prof.*—IORD. CĂLIN, *stud.*
J. Argeș.

* Δ

Pentru o babă surdă, popa nu tócă de două orî.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 152; III,
p. 123 —B. P. HĂȘDEŪ *Etym Magn.*
p. 2269.—HINȚESCU, p. 150. — H.
D. ENESCU, *inv.*, J. Dorohoiū. — I.
MARINESCU, *inv.* J. Argeș. — E. I.
PATRICIU & G. P. SALVIŪ, *inv.* J.
Covurluiū.—V. FORESCU, *c. Folti-
ceni, J. Suciava.*

* Δ

Pentru o babă surdă, popa nu spune de două orî.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiū,
Banat.*

¹⁾ & ²⁾ Îți vorbesc de usturoiū, tu 'mî răspunđi de cépă.

³⁾ Bună séra moșule. Semăn bob.

⁴⁾ Bună séra. Pesce prind.

* *Nu se tócă de douë orî pentru o babă surdă.*
AL. MARTINIAN, *Bucuresci, J. Ilfov.*

* \triangle *Pentru o babă surdă, nu tócă popa de douë orî.*
LAURIAN & MAXIM, II, p. 435 & 1403.—E. I. PATRICIU, *inv. J. Cœurluiș.*

Pentru surd popa nu tócă de douë orî.
I. G. VALENTINEANU, p. 19.

* \triangle *Popa nu trage clopotu (clopotele) de douë orî pentru o babă surdă.*
GAVR. ONIȘOR, *Bêrlad, J. Tutova.*
G. MADAN, *c. Trușeni, Ț. Chișineș, Basarabia.*

Adică pentru cei ne-înțelegători, nu se dau dăoă porunci (GOLESCU).

Răspuns ce se dă celor cari n'au audît bine o vorbă, și cer să se mai spună odată.

Il est fils de prêtre, il ne dit pas ces choses deux fois.

Adages Franc. XVI-e Siècle.

6038 * \triangle *Surdului să'i scoți bumbacu din urechi.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiș.*

Veđi Urechie.

Cine nu vré să înțelegă, deslușeseși lucrul; dacă tot se face că nu înțelege, bate'l.

6039 * \triangle *Baba e surdă,
Că a mâncat urdă.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Pentru babele cari nu pré aud.

6040 * \bullet *Nu e mai surd, ca surdul ce se face că nu aude.*

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1403.—
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

* \bullet *Nici un surd mai surd ca cel ce nu ascultă.*

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 450.*

• *Nu e mai surd de cât cel care nu vré să audă.*

D^{na} E. B. MAWR, p. 59.

• *Cel mai mare surd, séu orb, este acela care nu voesce să audă séu să vadă.*

I. G. VALENTINEANU, p. 25.

Se țice de omul care, ne vroind să răspundă la o întrebare, se face că nu aude, că nu pricepe.

Ȋicerea e puțin respândită, mai ales pe la țeră, și de origină străină.

It n'y a pire sourd que celui qui ne veut pas entendre.

Prov. Franc.

6041 La pórta surdulul
Poți să bați ori cât de mult,
Că el îți va șede mut.

A. PANN, I, p. 94.— HINȚESCU,
p. 151.

Pentru cei proști cari, ori cât li s'ar spune, tot nu înțeleg nimica.

6042 La pórta surdului aurlă, di nu ai lucru. ¹⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres*, II,
p. 175.

Acelaș înțeles ca la No. 6041.

6043 * ^Δ Bate toba la urechea surdului.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 175; *Rev. Ist.* I, p. 451. — FR. DAMÉ, I, p. 125. — I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.* — GALLIN & NĂDEJDE, *Cart. Lect.*

* ^Δ Bate tóca la urechea surdului.

ZAMPIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubeni*, J. Dorohoi. — AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiu*, Bunat.

* Bate toba surdului.

AL. MARTINEAN, J. Ilfov.

¹⁾ La pórta surdului urlă, de nu ai de lucru.

Bate toba la urechea surdului.

Abecedar Illustrat, p. 27.

* *Surdului de gēba îi tocî la urechie.*

P. GĂRBOVICĒNU, *prof. Semin. Buc.*

Gēba bați toba la curul surdului.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 85.

* \triangle *De gēba bați doba la urechea surdului.*

II. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

De gēba bate toba la urechile surdului.

Conv. Liter. XII, p. 186.

Ca cānd ai bate toba la urechea celui surd.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 7.

Arată zadarnica vorbă cu cel ce nu te ascultă (GOLESCU).

$\text{Κωφῶ ἄδεις. } ^1)$

Prov. Elin.

Surdo canis. } ^2)

Prov. Lat.

Chanter la messe pour les sourds.

Prov. Franc.

6044 Nu bate toba la urechile surdului.

I. G. VALENTINEANU, p. 33.

Acloaș înțeles ca la No. 6043, sub formă de povață.

6045 * \triangle *La urechia surdului, poți dá și cu tunu.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

Celui ce nu vré să înțelégă, orî cât de mult ai vorbi, e în zadar.

6046 *La ușa surdului,
Orî bate dacā 'ți pasă,
Orî mai bine fugi, te lasă.*

A. PANN, I, p. 82. — HINȚESCU,
p. 198.

¹⁾ Cānți surdului.

²⁾ Idem.

Se țice pentru cei proști.

6047 La ușa surdului când bați, bate să se audă.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 105.

Să țice pentru cele ce cer mare dășteptare (GOLESCU).

6048 Vai de cel ce strigă la urechia celui surd.

LORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 450.

Acelaș înțeles ca la No. 6043.

6049 Tră surdu macă asun, tră orbu macă thimnițesci,
și mbitat macă vai mesci, chirdută ba z-ducă. ¹⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zveit. Iaures.*, II,
p. 165.

Pentru cele zadarnice.

6050 Surdului de gēba îi cānți de jale.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 26 & 166;
I, p. 86; III, p. 133. — HINȚESCU,
p. 182.

* \triangle *Surdului de gēba îi cānți de jele.*

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Bă-
resci, comit. Bihor, Ungaria.*

De gēba vrei să faci să înțelēgă pre omul nesimțitor și prost.

6051 * \triangle După ce că e surd, nici n'aude.

T. BĂLĂȘEL, *în r. c. Ștefănesci, J.
Vâlcea.*

Glumă populară care se mai ieă cu înțelesul: după ce că are un cusur, mai e și prost.

6052 * Du-te unde a dus surdul rōta și mutul iēpa.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 47; *Conv.
Liter.* IX, p. 456. — T. ȘPERANȚĂ,
Anect., p. 269.

* \triangle *Du-te, unde a dus surdul rōta și chiorul iēpa.*

C. IORDĂCHESCU, *stud., c. Cris-
tesci J. Botoșani.*

Veđi *Mut.*

Același înțeles ca la No. 5594.

6053 Par'că este surd și mut.

A. PANN, III, p. 13. — HINȚESCU,
p. 182.

¹⁾ Dacă strigă la surd, dacă afumă pe orb și dacă vei primi în gazdă pre (cel) bēt, perdută va fi (munca ta).

Despre cel care șede posac și tăcut

6054 * Par'că întâlnește tot surd și muț.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 160. — M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

Când la o întrebare nu ni se dă un răspuns satisfăcător,

«Cercetară în dreapta și în stânga, ca să afle niscaiva lecuri cari să le desfacă făcutul stăpâniei lor, dar, așa! *par'că întâlnește tot surd și muț.* Nimeni nu scia să-i învețe ce-va». — P. ISPIRESCU.

6055 A cântă surdilor.

LAURIAN & MAXIM I, p. 393. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 459. —
FR. DAMÉ, IV, p. 131.

A vorbi în deșert, a nu fi ascultat.

Κωφῶ ἄδεις¹⁾).

Prov. Elin

*Surdo canis*²⁾).

Prov. Lat.

6056 * Δ Ca surdu în ôste.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci J. Vâlcea.*

Celui ce merge drept, fără să țină socotelă de vre o pedică.

6057 * Δ Ca surdu la móră.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Celui ce nu ieă în sémă nimic din cele ce se întâmplă împregiurul lui.

SUSPIN

6058 Suspinele drepte ceriurile pătrund.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 198.

Și faptele rele primesc resplata ce li se cuvine.

6059 Suspiniul săracilor nu rămâne în deșert, macar cât de târziu.

NIC. MUSTE, *Letop. Mold.* III, p. 70.

Vezi *Blestem.*

Ne învață a nu asupri norodul.

1) & 2) Cânti surdului.

A TĂCÉ

*Veđi a Auđi, Chitic, Filosof,
Gaiđă, a Grăi, Gură, a Lucră,
Nucă, Pămînt, Pesce, Pitie,
Porc, Tareă, Cap. XXI e. a
Tăc.*

6060 Saŭ tacî, saŭ đî ce-va mai bun de căt tăcerea.

A. PANN, I, p. 14.

Orî đî ce-va mai bun de căt tăcerea, orî tacî.

A. PANN, III, p. 8.—HINŢESCU,
p. 183.

Ne învață a nu vorbî fără rost, și în afară de vreme.

6061 * \triangle Tacî să nu te-audă măța.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. *Vaslui.*

Tacî că vorbești lucruri ne-adevărâte; spuî la palavre, ce nimenî nu le crede.

6062 E mai bine să tacî de căt să vorbești rău.

BARONZI, p. 60.—HINŢESCU, p. 183.

Acelaș înțeles ca la No. 6060.

6063 Mai bine tacî, căci, de grăiesci dreptate, te vor bat-jocori.

KÁROLY ÁCS, p. 83.

Nimêruî nu'î place adevêrul căci, precum se mai đice: *adevêrul e prôstă marfă.*

6064 * \triangle Mai bine să tacî de căt să spuî drept.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos,* J. *Argeș.*

Când un om, cu o vorbă đisă, a făcut rău altuîa.

6065 Cine tace,
Nimului nu'î place,
Dar și cine vorbește,
El la multe greșesce.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 173.

*L'adunare, cine tace,
El la nimineu nu place.*

A. PANN, III, p. 8. — HINŢESCU,
p. 2.

Să vorbim, însă puțin, la vreme și cu mied.

6066 * △ De tac
Bubă fac.

E. I. PATRIGIU, *înv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

*De tacî
Bubă faci,
De țici
Mai rău te strici.*

E. I. PATRIGIU, *înv. J. Covurlui.*

Pentru cei limbuți.

6067 * △ Cine tace, primesce.

A. PETRESCU, *îng. c. Curtea-de-Argheș, J. Argeș.* — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Carle tăce, conferme.

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unt. I, p. 11.*

Vedî *Tăcere.*

Cine tace, primesce de adevărate spusele noastre sau consimte la propunerile ce i se fac.

Qui tacet, consentire videtur. 1)

Prov. Lat.

Qui ne dit mot, consent.

Prov. Franc.

Chi tace, confessa. 2)

Prov. Ital.

Silence gives consent. 3)

Prov. Engl.

Den som tier, samtykker. 4)

Prov. Danes.

6068 Tacî să tac, să ne fie casa casă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 114.*

* △ Tacî să tac, să ne fie casa casă, și masa masă.

M. STĂNCEANU, *înv. c. Piria, J. Mehedinți.*

1) Cine tace, pare că primesce.

2) Cine tace, recunoșce.

3) Tăcerea primesce.

4) Cine tace, primesce.

* △ *Cine tace
Mai multă trebă face.*

HINȚESCU, p. 183.—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

* *Acel ce tace
Și trebă 'și face.*

AL. MARTINIAN, *J. Ilfov.*

*Cel ce tace
Și trebă face.*

A. DONIȚĂ, *Fab. XIII*, p. 25.

* △ *Cine tace și face,
El mai bună (multă) trebă face.*

I. DUMITRESCU, *inv. J. Dolj.*—T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Vezi a *Lucră, a Vorbă.*

Acelaș înțeles ca la No. 6076.

6078 * *Face și tace.*

Maior P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov

Face și tace.

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I*, p. 8.

Se dice de omul ascuns și fățarnic.

6079 * △ *Tace și cöce.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Se dice pentru cel care 'ți vrea rău, și 'și răsbură fără să se laude.

6080 * △ *Să'ți fie frică de cel ce tace-face.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Acelaș înțeles ca la No. 6076.

6081 *De m'ei bate cât vei vrea, tot nu voiü tăcea.*

IORD GOLESCU, *Mss. II*, p. 93.
—P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist. III*, p. 158.

Să dice pentru mușterea cea limbută și rea (GOLESCU).

6082 Tac mă chêmă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 250.

Se face o tăcere adincă.

«Apoi intră cu toți în lăuntru, și se tologesce, care unul unde apucă și . . . *tac mă chêmă*».—I. CREANGĂ.6082b *[△] Tac, tac,
Ca nucile în sac.V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 918.

6083 Tace ca un mut.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 178*[△] Tace ca mut.T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*Veđi *Pămînt.*

Tace cu desăvirșire.

6084 * A tăcé ca munții.

A. PANN, *Pov. Vorbiți.*

Acelaș înțeles ca la No. 6083.

«Să tăceți ca muțiș dintr'acest minut».—A. PANN.

6085 A tăcé ca zidul.

A. PANN, III. p. 115.

Acelaș înțeles ca la No. 6084.

6086 A tăcé ca pescele în borș, la foc.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 25.Veđi *Pesce, Pitiu.*

Acelaș înțeles ca la No. 6085.

«Iedul cel cu minte tăceă molcum în horn, *cum tace pescele în borș la foc.*»—I. CREANGĂ.

6087 A tăcé milc.

N. POPESCU, *Calend.* 1882, p. 25.

Acelaș înțeles ca la No. 6086.

TĂCERE

Veđi *Filosofie, Răbdare, a Tăcere.*

6088 * Δ Tăcerea
E ca mierea.

A. PANN, *Fab.* II, p. 86. — HINȚESCU, p. 183. — I. G. VALENTINEANU, p. 15. — ÁCS, KÁROLY p. 82. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 171. — V. FORESCU, c. *Folticeni*, J. *Suciava*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă*. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș*. — T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*. — V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, Bihor, Ungaria*.

* Δ Tăcerea
E dulce ca mierea.

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.

Se ȃce celui care a vorbit în afară de vreme, și pentru paguba lui.

Veđi A. Pann, *Fabule*, II, pag. 86.

*Bocca stretta e man fidata,
Dappertutto vien stimata*

Prov. Ital.

*Stiller Mund und treue Hand,
Gelten durch das ganze Land.*

Prov. Germ.

Komu jazik svrbí, tomu hlava bolí.

Prov. Slovac.

Ne szólj nyelwem, Nem fáj fejem.

Prov. Ung.

6089 De multe ori tăcerea este răspuns.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176.

*De multe ori la 'ntrebare
Și tăcerea răspuns are (pare).*

A. PANN, III, p. 8. — HINȚESCU, p. 183. — ODOBESCU-SLAVICI, *Cart. Lect.*

* △ *Și tăcerea e un răspuns.*

I. G. VALENTINEANU, p. 9 — M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria*, J. *Mehedinți*.

* △ *Tăcerea este și ea un răspuns.*

Vezi *Ne-răspundere*.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiă*.

Tăcerea se poate lua ca o aprobare, și mai ales ca o desaprobară.

Tot ast-fel dice Francesul: *Qui ne dit mot consent*, sau *Le silence est la leçon des rois*.

Keine Antwort ist auch eine Antwort. ¹⁾

Prov. Germ.

Inkje Svar er og eit Svar. ²⁾

Prov. Norv.

6090 Tăcere multă la răspundere de trebă, în locul mărturisirii se ține.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 61.

Acelaș înțeles ca la No. 6067.

6091 De multe ori tăcerea e mai bună de cât răspunsul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 153; III, p. 123.— P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 159.— FR. DAMÉ, III, p. 332.

Acelaș înțeles ca la No. 6089.

6092 * △ *Cu tăcerea îi rupi pelea.*

G. P. SALVIU, & E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Covurluiă*.

* *Tăcerea rupe pelea.*

Când cine-va certyă pe altul, îl bățjocorește, și acesta nu îi răspunde, umplându 'l ast-fel de neccaz.

6093 * Tăcerea e de aur.

I. ARBORE, *ing. J. Buzău*.— I. G. VALENTINEANU, p. 12.

Vezi *Cuvint*.

A vorbi e bine, a tăcé și mai bine.

Prin orașe a început a se întinde acertyă țdicere sub forma: *vorbă e de argint iar tăcerea de aur*, traducere a cuvintului frances: *la parole est d'argent et le silence est d'or*.

¹⁾ Nici un răspuns este tot un răspuns.

²⁾ Idem.

6094 Bur taca¹ nu fost nazat pis¹it. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I.*
p. 7.

Cine tace nu se compromite.

Nessuno si penti mai d'aver taciuto. ²⁾

Prov. Tosc.

TĂCUT

Veđi *Mormint, Muiere, Mut.*

6095 Cel tăcut și smerit, ca apa cea lină, ce îndată te înșală.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 179.

Nici apă lină, nici omul tăcut nu 'mă place.

Prov. lui Bertoldo, GASTER, Lit.
Pop p. 209.

Acelaș înțeles ca la No. 365.

Dio mi guardi da chi ha poche parole. ³⁾

Prov. Ital.

Guarte de homem que não falla, e de câo, que não ladra. ⁴⁾

Prov. Port.

6096 * În inima tăcutului locuesce dracul.

Semin. Buc. Cl. VII, în P
GĂRBOVICĂNU, *prof.*

Veđi *Smerit.*

Acelaș înțeles ca la No. 6095.

6097 Cel de tot tăcut,
Tocma ca un mut.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 179.

Pentru cei posaci și tăcuși.

A SE TĂIĂ

6098 * A se tăia în necazul nevestei.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

Veđi *Vacar.*

¹⁾ Bună tăcere n'a fost nici odată scrisă.

²⁾ Nimeni nu se căsese vre odată că a tăcut.

³⁾ Dumnezeu să mă păzescă de cine vorbește puțin.

⁴⁾ Păzese-te de omul care nu vorbește, și de cânele care nu latră.

A 'și face rău sie-și, în necazul altuia; se țice pentru prost.

TALAF

Vezi *Laf*.

TARA

6099 * Δ Tara tara,
Tótă vara.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Se țice:

1° Despre omul cicălitör cu vorbă.

2° Despre cel vorbăreț.

TARE

Vezi *Bractnar, Cap. IX, c Tare, Tun.*

6100 * Δ A fi om tare.

T. BĂLĂȘEL, *inv, J. Vâlcea.*

1° A fi om virtos, voinic, sănătos.

2° A fi om avut.

6100_b * A fi tare ca malu.

MAIOR P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

A fi om voinic, sănătos.

6100_c * Δ Nu'i tare care dă, ci care ține.

AVR CORCEA, *paroh. ort. or. c. Coșteiă, Banat.*

Vorba țiganului. Acelaș înțeles ca la No. 2731.

Se mai țice când unul este bătut, și tot el se laudă că e mai tare.

ȚÉPĚN

6101 * A fi țépĚn.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș p. 113.*

A fi bét.

TIFLĂ

6102 * A dà o tiflă peste cine-va.

Adică un noroc, o întâmplare fericită.

A SE ȚINE

Veđi *Cap. IX, c. Mare, Orb, Pânză, Pîrle.*

TÎNĚR

Veđi *Bêtrân, Bogat, Cartofor, Insurare, a se Logodi, Mincinos, Ne-insurat, Rêșboiă, a Rîde, Spân, Cap. XXI, c. a Rîde.*

6103 Nu se pôte omul să fie cu două : și tînăr, și cu minte.

A. PANN, III, p. 147. — HINȚESCU, p. 131.

Cei tineri sunt lipsiți de judecată și de experiență.

6104 Este tînăr ș'o mai cresce,
D'o trăi se procopsesce.

A. PANN, I, p. 170. — HINȚESCU, p. 187.

Pentru învățatură și, mai ales, în bătae de joc pentru cei proști.

6105 Tînăr lângă tînără, ca paiele lângă foc.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, Asem.* p. 176.

Acelaș înțeles ca la No. 950.

6106 * Δ Cel tînăr crede căte cióre sboră, tôte se mănâncă.

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.* I, p. 220. —
C. CONACHI, *Opere.* — V. FORESCU, c. *Folticenii, J. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 2467.

Este de însemnat că, dintre deosebitele specii de ciori, numai *stanca*, se mănâncă căte odată.

6107 Pré e tînăr, n'are minte,
'I-o cresce d'aci 'nainte.

A. PANN, I, p. 80. — HINȚESCU, p. 187.

Se șice pentru omul prost.

- 6108 E tânăr, și s'o mai face,
Tigva dē i sē va cōce.

A. PANN, I, p. 80. — HINȚESCU,
p. 187.

Acelaș înțeles ca la No. 6107.

- 6109 * Tinerii cu tinerii, și bătrânii cu bătrânii.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Fie-care e bine să trăiească cu semenii lui.

“Ομοίον ὁμοίῳ φίλον ¹⁾).

Aristot.

Fagot cherche bourrée.

Prov. Franc.

Giovin coi giovin, e vèc coi vèc ²⁾.

Prov. Lomb.

- 6110 * Eū am fost ca tine, tu n'ai ajuns ca mine.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 6.

Se dīce către tinerii ce vor să se arate mai învățați de cât cei bătrâni (GOLESCU).

- 6111 Este tânăr între tineri, și bătrân între bătrâni.

A. PANN, III, p. 147. — P. ISPI-
RESCU, *Rev. Ist. III*, p. 379.

- * Δ *Sunt tineri între tineri, și bătrâni între bătrâni.*

A. PANN, III, p. 148. — I. MARI-
RESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Veđi *Bătrân.*

Nu toți tinerii sunt lipsiți de judecată, nu toți bătrânii sunt cu minte.

- 6112 Dă'mi, Dómne, puterea tinérului și mintea bătrânului.

AL. DUMITRESCU, p. 132.

Veđi *Tinerețe.*

Arată darurile firescī, ale fie-cărei din aceste două vârste. Tot cu acest gând Francesul spune: *si jeunesse savait, si vieillesse pouvait.*

¹⁾ Asemenea iubesc pe asemenea.

²⁾ Tânăr cu tânăr, și bătrân cu bătrân.

Fala tinerilor este puterea lor.

Prov. XX, 29.

6113 Carle-i bur tirer, ie bur și betér. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I*, p. 9.

Acelaș înțeles ca la No. 103.

6114 Carle se (e)rde, când ie tînér, plânge când ie betér. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I*, p. 10.

La tinerețe să muncesci, să nu'ți perđi vremea în petreceri, de vreî să trăesci liniștit la bătrânețe.

6115 Tinerii înaintea bătrânilor, să aibă ochi iară nu gură.

I. IONESCU, *Cart. Cit. II*, p. 87.

Adică să tacă, ascultând sfaturile și povețele lor.

6116 [△] Voinic tînér, cal bătrân, greū se 'ngăduie la drum.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 193.

Voinic tînér și cal bătrân rău se învoiesc la drum.

IORD GOLESCU, *Mss. II*, p. 20.

* [△] *Om tînér, cal bătrân, greū se îngăduie la drum.*

V. IFRIM, *stud. c. Corodesci, J. Tutova.*

Sê ȃice pentru cei ce nu sê potrivesc la fire (GOLESCU).

Tînér cu bătrân nu se pot împreuna la fapte.

TINEREȚE

Vedî *Bătrânețe, a Inuță, a Lucră, Morte, Cap. XXI, c. Tinerețe, Vin.*

6117 * [△] Deprinderea dia tinerețe rămâne și la bătrînețe.

ION AL LUY SBIERA, *Pov.* p. 252.

— I. MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

Se întrebuițeză, mai ales, pentru cei cu deprinderi rele.

6118 Tinerețele fără frumusețe, ca frumusețea fără nuri.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, Asem.*
p. 175.

¹⁾ Care ȃi bun tînér, e bun și bătrân.

²⁾ Cine rîde când e tînér, plânge când e bătrân.

- 6119 • Omul la tinerețe trebuie să se păzescă de desfrinare;
la bărbăție de trândăvie, și la bătrânețe de fi-
lărghirie.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176; III,
p. 157.

*Omlu lipsésce să s'avéglie: la tinerețe de des-
frinare, la bărbăție de lenevire, și la aușiatic
de sclînceame.* ¹⁾

ANDREIU AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
p. 90.

Acastă pildă ne dovedesce că putem afla, și în Anton Pann,
șiceri cari nu sunt Românesci.

- 6120 * △ De vrei să te joci la bătrânețe, păzesce-te la tinerețe.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Bêrlad, J. Tutova.*

Vedî *Tinêr.*

Omul la tinerețe trebuie să se păzescă de desfrinare.

- 6121 * △ Cine adună la tinerețe, are la bătrânețe.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-
jos, J. Argeș.*

*Puî d'o parte 'n tinerețe,
Aî ce dâ în bătrânețe.*

I. M. RÎUREANU, *Dat. Cop.* p. 144.

- * △ *Cine nu adună la tinerețe,
Nu are (e în lipsă) la bătrânețe.*

C. MEISSNER, & V. DOGAR, *Cart.
Lect. II, p. 45. — Semim, Buc. cl.
VII, prin P. GÂRBOVICEANU prof.*

Vedî a *Munc.*

Se dice unui tîner care risipește din avere, precum și celui
care cheltuesce tot ce câștigă și nu pune nimic de o parte.

*Carele în tinerețe nu le aî adunat, cum în bătrâ-
nețe le cerî?*

Ecles, XXV p. 5.

Qui garde de son dîner, il a mieux à souper.

Prov. Franc.

¹⁾ Omul să se păzescă: la tinerețe de desfrinare, la bărbăție de lenevire, și
la bătrânețe de șgărzenie.

Chi risparmi da giovanu, si lu trova da vecchiu. ¹⁾

Prov. Corsic.

6122 * \triangle Adună (stringe) la tinerețe ca să ai (aibă) la bătrânețe.

I. IONESCU, *Cart. Cit.* II, p. 87.—
AL. DUMITRESCU, p. 126 —E. I. PATRICIU, *inv. Covurluiș.* — *Semin. Buc. Cl. VIII și VII, prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.*—K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stiubeni, J. Dorohoi.*

Acelaș înțeles ca la No. 6121 sub formă de povață.

*On doit quérir en jeunesse
Dont on vive en la vieillesse.*

Prov. Franc.

Guarda, mozo, y hallarás viejo. ²⁾

Pr.v. Span.

6123 * \triangle Cine n'alergă la tinerețe, nu odinesce la bătrânețe.

T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veđi *Tînăr.*

Cine nu muncesce la vreme, rabdă mai în urmă.

6124 Sémână la tinerețe ca să ai ce culege la bătrânețe.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 171.—HINȚESCU, p. 187.

Munca, la tinerețe, asigură omului o bătrânețe lipsită de griji și de nevoi.

6125 Tinerețele, vremea nebuniilor.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 491.

Tinerețea și cumițenia rare-orî se împreună.

6126 Beția tinereții între pe a vinului.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176; I, p. 114.—HINȚESCU, p. 13.

Veđi *June.*

Tinerețea se încrede pré mult în puterile ei, închipuindu-și că tot ce sboră se mănâncă.

6127 Nevoia tinereții,
Mintea bătrâneții.

V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI,
Mss.

Acelaș înțeles ca la No. 6112.

¹⁾ Cine stringe (economisesc) când e tînăr, și'l găsesce când e bătrân.

²⁾ Păstréză (adună), tinere, veđi găsi bătrân.

6128 Tineretele se trec ca florile după (*sic*) câmp.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, *Asem.*
p. 175.

Se dice celui care se mândrește cu tineretele lui.

6129 * Δ Tinerete fără bătrânețe, și viață fără (de) mörte.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 2. — E. I.
PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. *Co-*
vurliuă.

Arată traiful cel bun.

Intr'un basm, de o adincă filosofie, Ispirescu ne dovedește că o asemenea viață ar fi o povară și un blestem pentru om.

6129_b * Δ Tineretele sunt primăvara vieții.

V. SALA, *dascal c. Vășcoiș-Bă-*
resci, comit. Bihar, Ungaria.

Dante a spus de asemenea: Primavera gioventu del anno, gioventu primavera della vita.

A ȚIPĂ

Veți Brósă, Sërpe.

TÎRÎȘ-GRĂPIȘ

6130 Tiriș-grăpiș, bietul moș,
Sări afară din coș.

A. PANN, III, p. 141.

Același înțeles ca la No. 3635.

6131 Cam tiriș, cam grăpiș,
Ajunse la suiș.

A. PANN, III, p. 141. — HINȚESCU
p. 2.

Se dice despre acel care, cu multă greutate, a isbutit într'o întreprindere, a scăpat de o mare primejdie, și mai ales de mörte.

6132 * Δ Mai mult tiriș de cât pe sus.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci J.*
Vâlcea.

Când cine-va face un lucru cu multa anevoință, mai mult de silă.

6133 * \triangle A o duce tiriş.

T. BĂLĂŞEL, *inv. J. Vâlcea.*

A merge mai mult rău de cât bine.

6134 * \triangle Tiriş-gropiş.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.*

* \triangle Tiriş-grăpiş.

A. PANN, III, p. 14. — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiă, Banat.*

1° Despre cel care lucrând, și mai bine, și mai rău, ajunge la țintă.

2° Pe ne-simțite. — *Banat.*

TÎRÎTURĂ

6135 * Tîritură.

LAZĂR ȘĂINEANU, *Dict. Român,*
p. 813.

Femea josnică, de nimic.

TÎRȚA-PÎRȚA

Vezi Gherghița.

6136 * \triangle Tîrța-pîrța și nimica.

HINȚESCU, p. 124. — T. BĂLĂŞEL,
inv. J. Vâlcea.

Slabă trébă, tîrța-pîrța, mai nimica.

A. PANN, III, p. 119. — BARONZI,
p. 122. — HINȚESCU, p. 192.

Se ȳice pentru o muncă fără folos.

Din planul ce armatele române adunau în urma înfrângerii inamicului, se făceau trei părți de opotrivă din care una se cuvenea generalului, a doua ofițerilor și a treia legionarilor: Acastă *tertia parte* a legionarilor eră de obicei, puțin lucru, precum se înțelege de la sine. Baronzi admite ca *tîrța-pîrța* al nostru ar veni de la această *tertia-pars*.

Este mai de cređut că vorba românească are o altă origină, nă totul próstă, și trebuie considerată ca o simplă onomatopeă.

A TRAGE

Veți Câne, Măsea, Stânga.

6137 Trage-mă, și eu să plâng.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 71.

*Trage-mă tu, mereu,
Și lasă să plâng eu.*

A. PANN, II, p. 135.

Sé ȕice pentru cei ce sé fac cá nu primesc óre-ce, la care mult mái înainte rivniã, luãndu-se pildã dē la mirese ce, din vechime, plãngeã la cununii, ca când n'ar fi vrut sã se mãrite (GOLESCU).

Intr'un mod mái general se ȕice pentru cei ce, una gãndesc și alta spun.

6138 O trag nu vine, o 'mping nu merge.

A. PANN, I, p. 104.— HINȚESCU, p. 123.

* Δ *Imping nu intrã, trag nu iesã, ce e de fãcut
nu sciũ.*

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefãnesci, J. Vãlcea.*

Se ȕice când cãznesei în tóte felurile spre a scóte la capēt un lucru, și nu isbutesci.

A. Pann aplicã ȕicerea celor nevoieãși.

S N Ó V Ă

Punēnd pe sãteni la clacã, óre-care arendaș,
Sa 'ntĩmplat în ei sã fie și un leneș, nevoieăș,
Care, de 'l puneã la sapã, adormiã în mâni cu ea,
De 'i da cósã sã cosēsã, nu sciã cum sã o ieã,
De 'i da secura sã tale, innoptã pãnã sã deã,
Abiã stãnd și ardicãndu-și ciórecii carii cãdeã.
Vēȕēnd, gãndi arendașul, cá, nevoieăș cum erã,
Dór o sã póta din curte nisce gunoiũ al carã:
Il chemã, fi dete róba, el o luã, sé uitã,
Si 'ucepũ sã o încarce, dupã cum fi arētã;
Dar vēȕēndu-l arendașul, cá 'n mâini dupã ce o ieã,
O ține 'n loc încãrcatã, și stãnd se uitã la ea,
Incepũ la el sã strige, ca sã care mái curĩnd;
Iar nevoieășul rēspunse, cãtre arendaș ȕicēnd:
«Apoi uite, o *trag nu vine, o 'mping nu merge.*»
Atunci puĩnd arendașul asupra'i un dorobãnt,
Tot sãrĩnd o duceã róba, ca când par'cã jucã danț,
ȕicēnd: «Veȕi ce ușor merge, ajutat de bãțui meũ?
«Apoi, ȕice nevoieășul, așã cu rēũ sciam și eu.»

6139 * \triangle Faci tu și le trag eă.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Când unul făptuesce rele, și altul trage ponosul.

6140 * \triangle Par'că 'l tragi la urs.

E. I. PATRICIU, *inv.* c. Smulți, J. Covurluiă.

1° Face un lucru în silă, fără tragere de inimă.

2° Când unuia îi vrei binele, dar el se feresce saă cu greă
îi faci să primescă.

A TRĂI

Veđi Avram, Găină, a In-
veșă, a Mur, a Nădejdui, Raiu,
Cap. III, c. Seu, Cap. XXI, c.
Traiu, Viêtă, Vierme.

6141 * \triangle Trăind omul, când și când
Află ce nu'i dă prin gând.

A. PANN, I, p. 171. — HINȚESCU,
p. 135. — E. I. PATRICIU, *inv.* c.
Smulți, J. Covurluiă.

Arată folósele experienței.

6142 Spune'mă cu cine trăesci,
Și 'ți voiă spune cine ești.

HINȚESCU, p. 190.

Veđi a se Adună,
a se Insofi.

Fie-care trăiesce cu semenii lui; se ăice mă ales pentru cei răi.

6143 Ori cu cine vei trăi,
Ca acela vei își.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, *Asem.* p. 179.

Arată înriurirea pildelor rele.

6144 Până nu trăesci cu om, nu'l cunoscă cine e.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 903.

Arată cât de greă poți cunósce bunul și, mă ales, réul unui om.

6145 Tot omul trăiesce pentru sine.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172; III,
p. 157. — HINȚESCU, p. 135.

* \triangle Tot omul trăiesce pentru sine.

V. SALA, *dascal* c. Vășcoi-Bă-
resci, *comit.* Bihor, Ungaria.

Deviza celor egoiști.

Chacun pour soi.

Prov. Franc.

Ognuno per se e Dio per tutti. 1)

Prov. Ital.

Ein Jeder für sich und Gott für uns Alle. 2)

Prov. Germ.

6146 Staū să 'i pice potcovele, și tot cere să mai trăiească.

A. PANN, III, p. 156.

Veđi No. 2387.

E bătrân și nu se îndură să móră.

6147 Nimene n'a dat zapis cu Dumnezeu cât o să trăiească.

A. PANN, III, p. 140.—HINȚESCU,
p. 210.

Omul póte murì dintr'un ceas într'altul.

6148 Nimenea n'o să trăiească,
Lumea să o moștenescă.

A. PANN, III, p. 140.—HINȚESCU,
p. 190.

Orî-ce om va murì odată, și precum ȕice Creangă: «dór n'am a trăi cât lumea, ca să moștenesc pămîntul.»

6149 Multe trăesci, multe pătimesci; multe greșesci, multe inveđi.

A. PANN, II, p. 4.—HINȚESCU,
p. 190.

* Δ *Cât trăiesci, multe pătimesci.*

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Multe i se întimplă omului, în vieța lui, și din greșelile, pre care le face, trage adese-orî o bună învățatură.

2º Când unui om 'i se întimplă ce-va, nu tocmai rău, și e căit de alții.

6150 Mult traesci, multe auđi, multe veđi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 29.

Mult trăesci, multe auđi; mult umblî, multe veđi.

A. PANN, II, p. 4.—HINȚESCU,
p. 190.

1) & 2) Fie-care pentru sine, și Dumnezeu pentru toți.

* *Multe mări vede omul cât trăește!*

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 240.

* △ *Cine trăește mult, vede multe.*

V. IFRIM, *stud. c. Corodesci, J. Tutora.*

* △ *Cât trăește omul, multe află (învoță).*

Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBOVICĂ, prof.

Vezi a *Umbă.*

Arată foloșele experienței.

Înțelepciunea este la bătrâni, și înțelegerea în lungirea vieții.

Iov. XII, 12; *Cap. XXXII, 7.*

6151 *Cât bănedz, ahātu nveți.* ¹⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres.* II, p. 164.

Omul învață cât trăește, și tot ne-învețat móre.

6152 *Nu cine traesce mult, scie multe; ci cine umblă mult, scie multe.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 29 & 172; II, p. 4.— HINȚESCU, p. 190.— DR. GASTER, *Liter. pop.* p. 218.

Nu cine traesce mult, scie multe; ci cine umblă mult, învață multe.

A. PANN, III, p. 154.

Arată foloșele călătoriilor.

6153 *Cine va să trăiească în pace, Aude, vede și tace.*

BARONZI, p. 63.— HINȚESCU, p. 139.

Vezi a *Vedé.*

Să ne cumpănim bine cuvintele.

6154 * △ *De cât să trăești murind, mai bine să mori trăind.*

E. I. PATRICIU, *ine. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Maș bine o vieță scurtă și bună, de cât lungă și próstă. Vezi No. 6157.

¹⁾ Cât trăești, atâta înveți.

- 6155 Cu arte și cu gura se viie pod de ar; cu gura și
cu arte se viie ata parte. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I, p. 12.

Cu meșteșugul numai, omul nu trăiesce daca nu se mai ajută
și cu gura.

- 6156 Omul trăesce ca să móră, și móre ca să trăiescă.

I. G. VALENTINEANU, p. 41.

Tot omul trebuie să móră, însă jertfindu-și vieța pentru o
causă sfântă își dobândește un nume ne-peritor.

Finele ȃicerii se pôte lua și ca o alusie la vieța viitoare.

- 6157 * Mai bine trăiesci puțin și bine, de cât mult și prost.

Maior P. BUDIȘTEANU, *J Ilfov*

Acelaș înțeles ca la No. 6154.

Courte et bonne.

Prov. Franc.

- 6158 Cum se živescu așa și se more. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*, I,
p. 12.

După vieță și mórte.

- 6159 Trăesc împreună
Ca pâinea a bună.

A. PANN, II, p. 135.—HINȚESCU,
p. 191.

Arată bunul traiu între ómeni.

- 6160 * \triangle A trăit și a vácuit.

G. POBOBAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt*

Pentru cei cari au trăit bine în vieță.

- 6161 * \triangle A trăi ca cucu 'n frunze.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*,
J. *Vaslui*.

A trăi fericit, fără nici o grije; a nemerit'o bine.

- 6162 * \triangle Trăesce ca vermele în rădăcina hrénului.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J.
Covurlui.

¹⁾ Cu meșteșug și cu gura se trăiesce (vieță) jumătate de an; cu gura și cu
meșteșugul, se trăiesce cea-l-altă parte.

²⁾ Cum trăiesci așa și mori.

* △ *Trăesce ca viermele în irian.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat.*

Acéstă đicere, pe lângă înțelesul dat la No. 2621, se mai întrebuinteză când vrei să arăți că omul, fie-î traiul cât de greș, nu se depărtéză de locul seú de nascere.

Frasa lui Donici, I, p. 45, lámuresce și mai bine, acest din urmă înțeles.

6163 * △ Nici n'ai cu cine trăi, rici cu cine muri.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiș.*

Când n'ai pentru cine să te puí, mai bine să'ți cauți de trebă.

6164 Ei fi tu bun cât ții trăi.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 377.

Ei fi bun cât ții fi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 82. — HINȚESCU, p. 20.

A fi bun cât trăesce.

G. MUNTEANU, p. 72.

Pentru cele cari, fără a fi cum ar trebui, tot ne sunt de un óre-care folos.

6165 * A nu trăi cât lumea.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 186.

A avé un sfirșit, o mórte.

«Și de-acum înainte, ducă-se din partea mea cine scie că, mie unuia, nu'mi trebuie nici împěrație, nici nemica; doar n'am a trăi cât lumea, ca să moștenesc pămîntul.»—I. CREANGĂ.

6166 Scie ca lumea să trăiescă.

A. PANN, II, p. 125.—HINȚESCU, p. 190.

Pentru ómul vrednic.

6167 A trăi lumea albă.

B. P. HĂȘDEÚ, *Etym. Magn.* p. 702.

A duce vieța în petreceri.

6168 * △ A trăi ca gásca cu porcul.

GAVR ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

A trăi reú de tot cu cine-va.

tremură mâna de milostenie.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 63; III, p. 77.—HINȚESCU, p. 98.

No. 6181.

6171

A
arga.P. IȘPIRESCU, *Leg.* I, p. 133.—V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 371.—I. ȘTEANGĂ, *Pov.* 11 & 145.—FR. DAMÉ, *Dict.* IV, p. 211.—T. BĂLĂȘEL, *Vâlcea.*

A

782

și cu a)

* Δ A trăi un traiu,

6176

A trăi rău.

* Δ Trai
6177

La

6174 *

că n'are
împé-

Dice om

6172 * §

V

A îmbătrâni, nu mai e de nici o trebă.

6173 Traiū pē vătraiū.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.

Adică cel mai urit traiū (GOLESCU).

6174 * Traiū cu vătraiū.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 104; II, p. 118.—HINȚESCU, p. 67 & 191.—P. IȘPIRESCU, *Leg.* I, 1872 p. 165.—FR. DAMÉ, *Dict.* IV, p. 213.—M. CANIAN, *publ.* J. Iași.

A trăi tot cu certuri și bătăi. Se dice, măi ales pentru soți.

6175 * Δ A trăi un traiū și jumătate.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*, J. *Vâlcea.*

A trăi bine.

6176 * Δ A trăi un traiu, și cu al morții două.

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

A trăi rău.

A TRĂNCĂNI

6177 * Δ Trăncăni mi-ai, lele!

T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. Vâlcea.

Vezi *Leu, Măr.*

La un răspuns nepotrivit.

TRĂPĂD

Vezi *Cés.*

6178 * Δ Trei zile trăpădu, ș'un ceas praznicu.

I. BĂNESCU, *prof.* J. Roman. —
PĂRVU, *stud. c. Ivesci, J. Tutora.*

Vezi *No. 62.*

Alergătură multă, pentru o dobândă neînsemnată.

A TRECE

Vezi *Ban, din Năute.*

6179 * Pi în trece ierbă verde nu crește.

D. A. MILESCU, *stud., c. Gopeși,*
Macedonia,

Se dice despre cel cumplit.

O țicere turcăscă sună ast-fel: *nu mai crește ierba unde călăreții otomani au călcat odată..*

A TREMURĂ

Vezi *Cămașă, Năbădaie.*

6180 Tremură după un nap
Ca de ochii săi din cap.

A. PANN, III, p. 91.—HINȚESCU,
p. 192.

Pentru cei sgârcit.

6181 Ii tremură mâinile de mult ce a dat de pomană.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, Edit. 1872,*
p. 180.—HINȚESCU, p. 101.

Pentru cel bătrân și sgârcit, în bătae de joc.

6182 Îi tremură mâna de milostenie.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 63; III, p. 77.—HIŢEȘCU, p. 98.

Acelaș înțeles ca la No. 6181.

6183 * △ A tremură ca varga.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, p. 133.—V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 371. — I. CREANGĂ, *Pov.* 11 & 145. — FR. DAMÉ, IV, p. 211 — T. BĂLĂȘEL, *inv.* J. *Vâlcea*.

* *A tremură vargă.*

1° De frig.

2° De frică.

«Acésta tremurând ca varga, fugi în sus, fugi în jos, și vedând că n'are scăpare de vrăjunașa fiară sălbatică», se repeși și se ascunse în sinul împărătesei.» — P. ISPIRESCU.

6184 * △ A tremură carnea pre cine-va.

Acelaș înțeles ca la No. 6183.

A SE TREZI

Veđi a *Adormi*.

6185 * △ Unde te trezesci?

Veđi *Oie*.

Se ȝice celui îndrăsneș, obraznic sau moșic.

6186 * A se trezi vorbind.

Dra A. J. c. *Běrlad J. Tulova*.

A se pomeni vorbind.

A. PANN, I, p. 4.—HIŢEȘCU, p. 67.

Pentru cei proști cari vorbesc, fără a 'și da sémă de ceea ce spun.

A TRUPI

Veđi *Popă*.

A TURNĂ

6187 Vede ca nu ('i) mai încape,
Și tórnă până să crape.

A. PANN, I, p. 128.—HIŢEȘCU, p. 199.

Pentru cel lacom la mâncare, și mai ales, pentru bețiv.

- 6188 Törnă, umple folele,
Până 'și udă pölele.

A. PANN, I, p. 128.— HINȚESCU,
p. 61.

Se ȃice pentru cel bețiv.

- 6189 Când torni piste măsură, apa afară urlă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 36.

Adică când piste putere însărcinezi, totă însărcinarea o pierđi
(GOLESCU).

TUSE

Veđi *Innecătură*.

- 6190 * Δ A băgă în tuse pre cine-va.

Sездt. III, p. 121.— M. CANIAN,
publ. J. Iași.

A'l speriă, a viri frica într'insul.

«Din mănüşă se făcu o măță mare care se înviri printre șoreci, și îi
băgă în tusă înghițind pre căți-va.»

- 6191 Carī s'mor di tusi, anathimată s'hibă pușcla. ¹⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Iahr.* II,
p. 162.

A TUȘI

Veđi *Cântăreț, Vorbă, a Vorbî*.

A SE UȚA

Veđi *Boù, Drac, Sóre, Sprin-
cénă*.

- 6192 * Δ Se uită ca cióra 'n os.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
J. Vasluiș.

Omul care 'și plânge păcatele, cheltuind mult, vede însuși
că se apropie de sfișit.

- 6193 * A se uită în pămînt.

De rușine, de sfielă.

¹⁾ Dacă voiți muri de tuse, blestemată să fie cioma.

6194 A se uită cam acru la cine-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 257.

Cu ne-plăcere, urit.

«De-acum înaintea cred, că mi 'ți dă fata, ca să vă lăsăm în pace, și să ne ducem în treba noastră.»

«— Bine voînice, țise Impăratul, uitându-se la diușii *cam acru*, órecum...» — I. CREANGĂ.

6195 Se uită la dinsa ca la o cirేశă cóptă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 166.

Acelaș înțeles ca la No. 537, la care se adaogă acéastă variantă.

6196 *△ A se uită ca o găină.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Veđi *Ochiu*.

A se uita șasiu.

UITĂTURĂ

Veđi *Cap. XIX, c. Uitătură.*

A UMBLĂ

Veđi *Alaiu, Apostolesce, Bét, Căscat, Colivă, Dor, Drac, Cap, XII, c. Ele, Frasin, Fuior, Hărăgea, Incet, a Măncă, Orbeș, Ouă, Piuă, Schiop, Tănase, a Trău.*

6197 Unul umblă și străbate,
Și pe alt fericea (!) bate.

A. PANN, II, p. 42. — HINȚESCU,
p. 194.

1° Acelaș înțeles ca la No. 419.

2° Pentru cei cari se pricopsesc fără muncă, și cam pe ne-așteptate.

6198 Cine umblă cu gândul acasă, își perde căciula în tirg.

A. PANN, I, p. 114. — HINȚESCU,
p. 67.

Când te apuci de o trebă să'ți fie gândul numai la dinsa.

6199 Mult umbli, multe pățimesci, multe înveți.

A. PANN, *Ediția* 1889, p. 29.

Veđi *a Trău.*

Arată folósele experienței. Francezul țice: *les voyages forment la jeunesse.*

6200 Mult umbli, multe înveți; mult trăești, multe veți.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 132; II, p. 85.—HINȚESCU, p. 195.

Veți a Atergă, a Trăi.

Acelaș înțeleș ca la No. 6199.

6201 Omul e născut (ca) să umble și pasărea (ca) să sbóre.

A. PANN, *Edit.* 1889 p. 132; II, 85.—HINȚESCU, p. 132.

Omlu este faptu să-imnă, cum e puliulu ca să -asbórd.

ANDREI AL BAGAVU, *Cart. Aleg.* p. 122.

Ne îndemnă la muncă.

*S'homine a tribagliare, su puzone a bolare.*¹⁾

Prov. S. ard.

*Der Mensch ist zur Arbeit, wie der Wogel zum Fliegen genacht.*²⁾

Prov. Germ.

*Maðrinner skapa ðr til erviðisins, fugliun til flugsins.*³⁾

Prov. Island.

6202 Carle âmă nu' i mort.⁴⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 9.

Mișcarea însemnă vieță. Indemn la muncă.

6203 * △ Cine umblă multe 'i dá un lemn în cur.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.*

Veți Gard.

Cine se ține de rele, la urmă trebuie să o pățescă.

6204 * Ai umblat cât ai umblat,
Dar acum ți s'a-înfundat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 1.—
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 229.—
FR. DAMÉ, II, p. 183. — *Semin.*
Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICĂNU, pro.

1) Omul pentru a lucră, și pasărea pentru a sbură.

2) & 3) Omul e (făcut) pentru a lucră, ca și pasărea pentru a sbură.

4) Cel care umbliă nu e mort.

* Δ *Ai umblat cât ai umblat,
Dar aci ți s'a-înfundat.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 229;
Leg. II, p. 110. — D. STĂNCESCU,
Bosme, p. 82.

* Δ *Umblă cât umblă,
Până i se 'nfundă.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 10. —
Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂR-
BOVICEANU, *prof.*

* *A umblat cât a umblat,
Dar acum i s'a 'nfundat.*

A. PANN, I, p. 29. — HINȚESCU,
p. 195. — G. POBORAN, *inst. c. Sta-
tina*, J. *Olt.*

* *A umblat cât a umblat,
Dar acum s'a cufundat.*

A. BAȘOTA, *c. Folticeni*, J. *Suciava*.

1° Se țice pentru cei mincinoși sau înșelători, când sunt prinși cu ocaua mică.

2° Se mai țice și pentru femeile desfrinate.

Vezi A. Pann, I, p. 29.

6205 *A umblat, tot a umblat,
Până când pe brânci a dat.*

A. PANN, III, p. 141. — HINȚESCU,
p. 195.

1° Acelaș înțeles ca la No. 6204.

2° Se mai țice despre acei cari se pierd, după ce au scăpat de mai multe primejdii.

6206 *A umblat cât a umblat, până a dat peste dracu.*

GR. TOCILESCU, *Rev. Ist.* I, p. 229.

Acelaș înțeles ca la No. 6205.

6207 * Δ *Umblă cu ciolane legate la gât.*

N. MACHIDON, *stud. c. Nicorești*,
J. *Tecuciș*.

A înnebunit de tot.

6208 A umblă gonind vînturile, și măsurând câmpurile.

A. PANN, II, p. 48. — G. MUNTEANU, p. 72. — HINȚESCU, p. 70

A umblă fără nici un rost, se ȃice și pentru cei leneși.

6209 Umblă par'că treeră la mărăcini.

A. PANN, I, p. 102. — HINȚESCU, p. 194.

Pentru cei nevoieași.

6210 * \triangle A umblă zoica-betă.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A umblă fără lucru, și cam zăpăcit.

6211 * \triangle Umblă ca o găină care nu'și găsește cuișarul.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Adică de colo până colo, zăpăcit.

6212 Umblă ca cănele surd la vînat.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 166.*

A se adăogă la No. 1539.

6213 * \triangle A umblă crêngă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.* — FR. DAMÉ, *Dict. I, p. 303.*

A umblă fără rost, de colo până colo.

6214 * \triangle A umblă frunza lelei.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluii.*

Acelaș înțeles ca la No. 6213.

6215 * \triangle A umblă ne-arat, ne-sămănat.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluii.*

Acelaș înțeles ca la No. 6214.

6216 * \triangle A umblă mănz după iepă.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluii.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 2119.

2° Acelaș înțeles ca la No. 6215.

6217 * Δ A umblă huș-margina.

G. P. SALVIU, & E. I. PATRICIU,
inv. c. Smulți, J. Covurluii.

1° Se ferește să nu cadă în cursă, după ce a făcut o faptă rea.
2° A umblă cu vicleșug.

6218 * Δ A umblă cu șopîrcăele.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluii.*

A umblă cu vicleșug.

6219 * Δ A umblă (cu) șolda.

FR. DAMÉ, IV, p. 82.—E. I. PATRICIU,
inv. J. Covurluii.

Acelaș înțeles ca la No. 6218.

6220 * Δ A umblă fuiogă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Umblă fără rost, rězleț, fugar sau pe lături; fuge de trébă.

6221 * Δ A umblă cu șacăr-macăr.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

A umblă să înșele, se țice mai ales pentru Evrei.

UMBLARE

6222 Umblarea 'i e încovoiașă,
Ca la pisică (a) ploată.

A. PANN, I, p. 102.—HINȚESCU,
p. 194.

Despre cel nevoiaș

UMBLET

Vedî Cumpăt, Cap. XIX, c. Umblet.

6223 * Δ Omul se cunósce din umblet ca și după vorbă.

I. G. VALENTINEANU, p. 25.—I,
MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos. J. Argeș.*

Mișcările trupului arată vioiciunea sau lenca omului.

Au semblant cognoit on l'ome.

Anc. Prov. Mss. XIIIe Siècle.

UMFLAT

Veđi *Tévă.*

UNTURĂ

6224 *[△] Îi cură untura pe nas.

T. BĂLĂȘEL. *inv. J. Vâlcea.*

De gras (ce este) îi curge untura pe nas.

P. ISPIRESCU, *Leg. I. 1872, p. 175;*
Rev. Ist. III, p. 158.— HINȚESCU,
p. 79.

Se ȃice, în batjocură, celor slabi.

La țără nu se ȃice nici odată *curge* ci *cură*.

6225 *[△] Untură de țintar.

Maior P. BUDIȘTEANU, *J. Ilfov.*

Acelaș înțeles ca la No. 6224.

A SE URCA

Veđi *de Grab, Cap. XXI, c.*
Urcare.

6226 Urcă-te, dragă, 'l jos, c'acum, în sus, te-ai scoborit.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 14.*

Să ȃice pentru filosofii ce cer cinuri ori cavalerii, socotind că ele mai mult te cinstesc, în vreme ce cinstea lor e mai mare de ori-ce (GOLESCU).

URDUROS

Veđi *Mucos.*

URÎT

Veđi *Frumos, Înțelepciune,*
Tată.

6227 *[△] Și uritul șede unora frumos.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 542.—
I. MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

Se ȃice despre un om urit, ca chip, dar bun ca minte, sau plăcut.

6228 * Imi dicit urită, îți dicit (spun) slută.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 158; III, p. 127. — M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

Pentru cei cari nu se lasă, și întorc ne-întârziat batjocura ce li s'a aruncat.

6229 * Δ După ce e urit, bé și tutun.

A. PANN, II, p. 139. — HINȚESCU, p. 197. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 164. — I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Ești urit și-ai bé tutun.

BARONZI, p. 85. — HINȚESCU, p. 55,

Se dicese celui ce are mai multe cusururi.

6230 * Δ După ce e urit, îl chemă și Vlad (Neacșu).

T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Vâlcea*

Vezi *Versat.*

Același înțeles ca la No. 6229.

6231 * Δ Pe lângă că'i urită, o mai chemă și Irina.

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Acelaș înțeles ca la No. 6230.

6232 * Urît de mănâncă omul.

Adică foarte urît.

6233 * Urît de mama-focului.

Acelaș înțeles ca la No. 6232.

6234 * Δ Eu mă căznesc să fac bine,
Și uritu calea 'mă ține.

I. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Se dicese de omul care se tot ține de altul, fără ca să fie chemat sau dorit.

6235 Δ A cunoște pre cine-va de urît și de frumos.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 196.

A'i cunoște și bunele și relele.

6236 * \triangle A'i face de urit.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A bate, a pune pe fugă.

2° A speria.

A URLĂ

Veți Șerpe.

6237 Cari aurlă pravatós, gura lui va'l dóră. ¹⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zveit. Iahres. II, p. 162.*

Strigând și certând nu se face trebă.

URMĂ

Veți a Puși.

6238 * \triangle A luă urmă cui-va.

M. CANIAN, *publ. J. Iași.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

1° A merge pe unde a mers altul.

2° A se luă întocmai după faptele și pildele altuia.

3° A se luă astémăt după cine-va, a'l urmări pe ne-simțite

6239 * A se luă după urma cui-va.

Aceleași înțelesuri ca la No. 6238.

6240 * \triangle A călcă urma (in urmele) cui-va.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I, p. 455.* — *Conv. Liter. VII, p. 84.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. J. Tulova.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea*

Aceleași înțelesuri la No. 6238.

6241 * \triangle A'i fi luat cine-va din urmă.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 47.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Se dice:

1° Despre cel care uită lesne.

2° Despre omul căruia îi merge rău.

¹⁾ Care urlă (tipă) pré tare, gura (lui) il va duré.

Cui i se face fermece, i se descântă cu pământ luat de unde a călcat el întâi, adică din urma lui.

«Mă! că rău mi-a mers astă-ți! Ce ți pocită! Se vede *mă-a luat cine-va din urmă*». — I. CREANGĂ.

6242 * Δ A'l ține din urmă.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

A'l urmări, a'l supraveghia.

6243 * Δ A'i tăia urma.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A'l înlătură.

6244 * Δ Calcă de două ori într'o urmă.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluiă*

Vezi a Călca.

1° Arată ne-spornicia cui-va, la lucru.

2° Merga a-lene.

6244_b * Δ Cel de la urmă, ori mai mult ori mai puțin primesce.

G. MADAN, *c. Trușeni, J. Chiși-neu, Basarabia.*

Pentru cei cari vin mai la urmă, după ce s'a împărțit la toți ce eră de dat.

A USCĂ

6245 * Δ A uscă pre cine-va.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

A'l storce de bani.

A USTURĂ

6246 * Δ Ustură, dore;
Când intră bine pare.

V. FORESCU, *c. Drăgoeasa, J. Suciava.*

Dintr'o durere se pôte nasce o plăcere.

S N Ó V Ă

O babă bătrână a fost însărcinată a găti o fată tânără, ca mirésă, și, când îi punea flori în cap, îi a povestit prin acest cuvânt, ceea ce are să i se întâmple.

6247 * Δ Ustură, da trece.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Când unul ți-a făcut un necaz mare și, ca să te mângâie, spune această dicere.

A SE VĂITĂ

Veți Călugăr, Călugăriță.

VĚD

Veți Lup.

6248 * Δ A'i luă vĚdu.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ol.*

1° De lucios, de frumos ce este.

2° A uimi pre cine-va dându'i o lovitură puternică peste obraz.

«Îi dete o palmă *d'e'i luă vĚdu*» sau cum țice Francezul «*Il en a vu trente-six chandelles*».

A VEDÉ

Veți a Auđi, Cap. XI, c. Bărbat, Sită, a se Speria, Stea Țigan, Cap. VIII și XXI, c. a Vedé, Cap. XIX, c. Vedere; a a Visă.

6249 Mai credincios lucru iaste a vedé de cât a auđi.

MATEIU BASARAB, *Pravilă*, p. 425.

Veți a Auđi, Ochiă.

Auđul ne pôte înșelă, dar vederea nicî de cum.

6250 Să auđi, să veđi și să taci, daca vei să petreci cu pace.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 120.

Veți a Trăi.

Acelaș înțeles ca la No. 6153.

6251 Daca vei să trăesci liniștit, să nu veđi, să n'auđi, să taci.

A. PANN, *Ediția*, 1889, p. 6; I, p. 14.—HINȚESCU, p. 91.—D^{na} E. B. MAWR, p. 82.

Acelaș înțeles ca la No. 6250.

6252 * Δ De nu l'aș vedé, par' c'aș mai trăi.

A. PANN, III, p. 5. — HINȚESCU, p. 199. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

De nu te-aș mai vedé, par' c'aș mai trăi.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 179; Rev. Ist. III, p. 159.*

Să ȕice :

1° Când un om are ură pre altul, și i se vorbesce de el.

2° Când tot întâlnim pre unul care ne este dispăcut.

6253 Pe al altuia îl vede, și pe al seü nu'l vede.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 3; I, p. 7.*

Veđi Ochiü, Râvaș.

Cusururile altuia le vedem, iar pe ale nóstre nici odată.

6254 Noi încă nu l'am veđut, și numele i l'am pus.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 49.*

Sé ȕice când, până a nu dobândi óre-ce, îngrijim dé aceea, adică grijă în zadar (GOLESCU).

6255 * Nu sciü, n'am veđut,
Nici p'acolo n'am trecut.

Când cine-va vroesce să tăgăduiescă un lucru veđut, ca să nu fie amestecat într'o afacere ce 'i póte aduce ne-plăceri.

6256 * Δ Mulți veđ, dar puțini înțeleg.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*

* Δ *Mulți veđ, puțini cunosc.*

G. P. SALVIÜ, *inv. c. Smulți, J. Covurluiü.*

Când unul judecă un lucru alt-fel de cât este.

6257 Lasă, lasă să vedem, strigă cimpoiele, la nuntă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 39.*

Ne arată că nu trebuie să ne bucurăm dé grab dé orî-ce (GOLESCU).

6258 De 'l voiü (oiü) mai vedé o dată, se face de doué orî.

A. PANN, III, p. 19.—HINȚESCU, p. 199.—P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 171; Rev. Ist. III, p. 158; Snöve, p. 44.*

Pentru acei pre cari abia îi cunoşcem.

6259 Cum mă veđi, aşa te veđ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 30.

* △ *Cum mă veđi, aşa te veđ.*

I. MARINESCU, *inv. J. Argeş.*

Adică, cum mă cauți, aşa te caut (GOLESCU).

Cum mă ajuți, aşa te ajut.

6260 Precum te veđ, aşa te cred.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 61.

Adică, după purtarea lui omul a fi se înțelege (GOLESCU).

6261 * Cum te veđ și cum mă veđi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*
M. CANIAN, *publ. J. Iași.*

Afirmare energică pentru a întări adevărul spuselor noastre.

6262 Ori-ce rar se vede mai dulce ni se pare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 261.

Veđi *Intilnire, Ochiu.*

Să nu supărăm ómenii cu cercetările noastre.

6263 Lesne a bagă în urechile acului, când veđi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 161 ;
III, p. 130. — HINȚESCU, p. 8.

Lesne a face un lucru când ai cele de lipsă pentru acesta.

6264 Pe unul îl vede ca doi.

A. PANN, I, p. 128. — HINȚESCU,
p. 199.

Se ăice de omul bêt.

6265 De să'l veđi și să nu'l mai uiți.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 41.

1° Urît, fioros.

2° Frumos.

«Dobândi un drag de copilaş, *de să 'l veđi și să nu 'l mai uiți.*» —
P. ISPIRESCU.

6266 * △ N'ai veđut din porc stup și din cióră cuc.

X... *stud. c. Schiopeni, J. Fălciu*

Lucru ce nu s'a mai veđut.

6267 * A vedé roșu (înaintea ochilor).

Maior P. BUDIȘTEANU, J. *Ilfov*.

A se tulbură de mânie.

Voir rouge.

Prov. Franc.

6268 * Vêdënd și făcënd.

V. ALEXANDRI, & LASCAR ROSETTI,
Mss.—I. CREANGĂ, Pov. p. 140.

După împrejurări, după o mai matură chibzuire vom vedé ce e de făcut.

«Alergă singur, și și nópte, în tóte părțile, cum puteă și munceă, în drépta și în stânga, ca doar-doar a încălecă pe nevoie, și apoi atunci, *vêdënd și făcënd.*» I. CREANGĂ.

6269 * △ Abia îl ved.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Ott.*

Veđi *Ochiu*

Mi-e fórte drag.

6270 A nu mai vedé cu ochii (înaintea ochilor).

Veđi *No. 3913.*

De necaz, de supărare.

6271 * △ Cum nu l'ai vëđut, așa și eu.

Pentru a afirmă că nu am vëđut cutare persónă sau cutare lucru.

VEDERE

Veđi *Orb, Cap. VIII & Cap. XIX, c. Vedere.*

6272 * △ Trece 'l cu vederea,
Până 'i crapă fierea.

C. C. BUNGEȘIANU, *stud. c. Cosovëț, J. Mehedinți.*

A umplé pre cine-va dē necaz ne luându 'l în sémă.

Se đice, mai ales, pentru cei carī se cred mai mult de cât sunt.

6273 * A i se fură vederile.

I CREANGĂ, *Pov. p. 228.*

Veđi *Ochiu*.

De o pré mare lumină; a nu mai vedé.

«Zăresc, în depărtare, un sul de raze scântefetóre, care veneà în spre dînșit; și de ce se apropià, de ce lumină mat tare, de le furà vederile. I. CREANGĂ.

A VENI

Vedî *A-casă, a se Duce, Cap, VIII, c. a Veni.*

6274 * Cum a venit așa s'a dus.

Dna E. B. MAWR, p. 26.

Cum viniră acși s-dusiră. ¹⁾

PER. PAPAĞI, *Zweit. Jahres. II.*
p. 163.

Dicumu înu așa se ducu. ²⁾

M. G. BOJADSCHI, Γραμμ. Ρομικ.
p. 198.

Pentru cele cari se perd ușor, precum s'aũ și dobândit.

F A B U L Ă

Lupu arichî di in stungă ună oac, și u purta tru peșterae și o macă cu pache. Acolo iu imna lii ese leulu în cale, și lii arache oaia; atuncea stându lupu di diparte, lii țice: cu neîndreptate nîi-u loși; nu va și u incherdiseșci. E leulu arisendalut lii țice: nacă și tu u ai measire di la oaspile a teu? — M. BOJADSCHI.

Ce qui vient par le flûte, s'en va par le tambour.
Prov. Franc.

6275 * Vin la mama să te vadă,
Să 'ți dé un cocén de varză.

Dna SOFIA ZANNE, c. *Bucuresci*
J. *Rfov.*

Când 1 oftim pre cine-va făgăduinduindu-î folóse.

6276 * Δ Are pe vino încóce.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 20, 179,
240 & 400; *Leg. II.* p. 17; *Snóve,*
p. 100; *Unch. Sfăt.* p. 91; *Rev.*
Ist. I. p. 232.— G. POBORAN, *inst.*
J. *Oit.*

A avé vino 'ncóce.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 695.

¹⁾ Cum veniră, așa se duseră (adică banii).

²⁾ Precum vin, așa se duc.

A fi plin de vino 'ncóce.

I. CREANGĂ, *Pop.* p. 275; *Conf. Lit.* XI, p. 195.

*Ce folos de multa albéță,
Dacă n'are un vino 'ncóce.*

A. PANN, II, p. 129. — HINȚESCU, p. 61.

Pentru omul plăcut, atrăgător, în opunere cu: *are pe du-te încolo.*

VENIN

Vezi *Códă.*

6277 * △ *A face venin.*

FR. DAMÉ, IV, p. 216. — *Poes. Pop. Sezdt.* I, p. 107.

* △ *A face o vadră de venin.*

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

* △ *A'și pune venin la inimă.*

Poes. Pop.

A se supără rău.

Când mănânc pun la inimă venin.

Poes. Pop.

Se faire de la bile.

Prov. Franc.

6278 * *A'și vërsă veninul.*

FR. DAMÉ, *Dict.* IV, p. 216 & 218

A'și aréta supărarea, ura către cine-va.

Verser sa bile contre quelq'un.

Prov. Franc.

6279 *A'î pune venin la inimă.*

I. CREANGĂ, *Pop.* p. 235.

A'l necăji, a'l supără.

«Acum am să'mi arēt puterile, chiar de aci de pe loc, în ciuda stăpânului ca *să'î puvem venin la inimă*». — I. CREANGĂ.

VĚRSAT

6280 * Δ După ce e ciupit de vĕrsat îl mai chĕmă și Vlad.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Veđi *Urii, Vlad.*

Acelaș înțeles ca la No. 6230.

Insă acest înțeles se generalisĕză adese-orĭ fôrte mult. De pildă se đice când cui-va i se poruncĕse să facă un lucru, și el, nu numai că nu'l face, dar mai rĕspunde și poruncitorului

VĚRSĂTURĂ

Veđi No. 1562.

VIĖȚĂ

Veđi *Ață, Môrte, Nădejde, Ne-căsătorĭ, Cap. XIX & XXI, c. Viĕță.*

6281 Viĕța fără sĕrbători, ca un drum fără conac.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 37.*

Arată foloșele sĕrbătorilor cari procură, muncitorului, o odihnă trebuitore.

6282 * Δ Ce inghite pămîntul viĕță nu mai are.

V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

Cine a murit e bun dus.

Quand on est mort c'est pour longtemps.

Prov. Franc.

6283 Carle sparaĕ sa živut, sparaĕ ur bur castel. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Untev., I, p. 11.*

Arată prețul vieței.

Chi sparagna la su veita, sparagna un biel castielo. ²⁾

Prov. Rov.

6284 Necăjita lui viĕță
Se ține 'ntr'un fir de ață.

A. PANN, I, p. 132.—HINȚESCU p. 201.

Pentru cel sărac.

¹⁾ Care-le își economisĕscĕ țieța, economisĕscĕ un bun castel.

²⁾ Idem.

6285 II stă vieța
Intr'un fir de ață.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 108.—DE-
LAVRANCEA, *Sultânica* p. 36.

I se ține vieța ca într'un fir de pěr.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 36.

II stă vieța în primejdie.

Dar a omului vieța, după cum singur spunea,
Se ține într'un fir de ață, și se rupe când gând n'ai,

A. PANN, II, p. 89.

6286 * Δ Vieța ingerescă, traiu porcesc.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiu.*

Se dice:

1° De călugări său de cei cari o duc într'o beție și uită tôte.

2° De cei cari trăesc miserabil, murdar și nu simt nimic, cre-
dându-se fericiți.

6287 Trăesce vieța
Cărpită cu ață.

A. PANN, I. p. 155.—HINȚESCU,
p. 201.

* Δ *Vieța*
Cărpită cu ață.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 45 &
171; III, p. 155.—HINȚESCU, p. 201.
—B. P. HĂȘDEU, *Magn. Etym.* p.
2079.—T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*
—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J.*
Olt.—I. MARINESCU, *inv. J. Argeș.*
—ARTUR GOROVEI, *c. Folticeni, J.*
Suciava.—V. SALA, *dasc. c. Vașcoi,*
comit. Bihor, Ungaria.

* Δ *Vieța*
Legată cu ață.

E. I. PATRICIU & G. P. SALVIU,
inv. c. Smulți, J. Covurluiu.

1° Arată traiul rău.

2° Despre omul prăpădit, și gata să móră dintr'o ți într'alta.

6288 Vieța bună, când ai pâne în gură.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 264.

Omul trebuie înainte de toate să mănânce.

6289 După viață este și moarte.

C. NEGRUZZI, I, p. 146. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 165. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 154.

Nimeni nu poate scăpa de moarte.

«Judecă că, după viață este și moarte, și că Măria Ta ești muritor, și ai să dai sémă.» — C. NEGRUZZI.

6290 Omul are și viață și moarte.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172.

* (*Tot*) omul are și moarte și viață.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 23 ; I, p. 78; III, p. 156. — HINȚESCU, p. 131.

* Δ Omul e cu viață și cu moarte.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Este și viață, este și moarte.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1549.

* *Omlu are ș'moarte ș'bană.*

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 6289; și se țice, mai ales, când un om este povățuit să se îngrijescă.

6291 Dulce e viața, dar scump o plătim.

I. G. VALENTINEANU, p. 8.

Căci e plină de rele și de neazuri.

6292 Viața ticită,
Ca o fată împodobită.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 37.

Adică cea mai plăcută.

6293 Până sórele apune,
Viața ta jos se pune.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 266.

Arată scurtimea vieții.

- 6294 Vięta omului, ca oul în mână copilului.
IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.*
p. 36.
Acelaș înțeles ca la No. 6293.
- 6295 • Vięta scurtă, învățătura lungă.
IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 186.
- *Vięta scurtă, arta lungă.*
G. MUNTEANU, p. 151.—HINȚESCU,
p. 201.
Vezi *Cap. XIX, c. Om.*
Arată cât de multe are de învățat omul.
- 6296 * Δ Scurtă și bună.
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*
Pentru cel care doarece mai bine să trăiească puțin și bine de cât mult și prost.
- 6297 Δ Și e vięta o nălucă,
Călător gata de ducă.
G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*
p. 330.
Acelaș înțeles ca la No. 6290.
Vita mortalium brevis. 1)
Prov. Latin.
- 6298 * Δ Vięta urâșce, iar mórtea împacă.
IDEM, *Calend. Rom.* 1892.
Acelaș înțeles ca la No. 5504.
- 6299 * Când ți-e vięta mai dragă.
MAIOR P. BUDIȘTENU, *J. Ilfov.*
La o întâmplare neplăcută și care vine pe ne-așteptate.

A VIĘTUI

- 6300 Spune-mi cu cine 'mpreună viețuesci, să 'ți ghicesc
ce fel de om ești.
IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 267.
Omul se cunoșce după prietiniă lui.

1) Vięta muritorilor e scurtă.

VÎETUIRE

Vezi Cap. XIX, c. *Viețuire*.

VÎNT

6301 Cu vinturi nu se vopsesc ouăle roșii.

Dna E. B. MAWR, p. 31.

Vezi *Beșină, Fată,*
Gogoși, Ouă.

Acelaș înțeles ca la No. 4886.

VÎRSTĂ

Vezi *Tiță*.

6302 Cele trecute la vîrstă, dar cu nuri, ca stafida cea uscată, dar plină de dulceta.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*
p. 44.

Pentru femeile bătrâne dar plăcute.

VIS

6303 * Δ Visul nu e nimic.A. PANS, *Fab. II, p. 123.* — I.
MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos,*
J. Argeș.

Se țice celor cari cred în visuri.

*Tous songes sont mensonges.**Prov. Franc.*6304 Aș spune un vis,
Dar nu pociu de ris.IORD GOLESCU, *Mss. II, p. 5.*

Vezi No. 6811.

Se țice când va să spuie ore-cine ore-ce, dar nu scie de unde să începă (GOLESCU).

6305 * Δ Vis de babă bătrână.IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 20.* —
I. MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

1° Adică vorbe de tot prôte (GOLESCU).

2° Când un om vré să spue ce-va și n'o lovesce.

6306 * \triangle Vis, c'a nins!

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefănesci, J. Vâlcea.*

Când cine-va spune un lucru peste puțință, la care nici nu te așteptai.

6307 * \triangle Par 'că e de vise rele.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Urît, displăcut, de spaimă.

6308 * \triangle A 'și vedé visul cu ochii.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 155; III, p. 125.*— HINȚESCU, p. 202.— BARONZI, p. 40.— G. MUNTEANU, p. 121.— I. IONESCU, *Cart. Cit. III, p. 14.*— G. POBORAN, *inst. J. Olt.*— I. MARINESCU, *inv. J. Argeș.*— E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurlui.*— V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

A 'și vedé visul.

A. PANN, III, p. 114.

1° A 'și vedé dorința, gândurile împlinite: a 'și atinge scopul.

2° A se încredința.— J. Olt.

A VISA

Veđi Flămând.

6309 A visat că s'a 'nghimpat.
Și umblă la picior legat.

A. PANN, I, p. 103.— HINȚESCU, p. 79

Se ȳice pentru cei leneși sau nevoiași.

6310 * \triangle Nici să'i veđi
Nici sa'i visezi.

G. DEM. TEODORESCU, *Pop. Pop.*
p. 489.

Despre lucruri sau ființe displăcute, urite, gróznice, spăimântătoare.

Se ridică-o óste mare,
Óste mare de Muscali,
Imbrăcați în haine veđi.

*Nici să'i veđi
Nici să'i visezi.*

Poes. Pop.

- 6311 Când nici nu visază omul atunci o pătesce.
S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 300.

Belele vin pe capul nostru cam pe ne-ăşteptate.

- 6312 Când cu gândul nu visază,
El în cursă o să cadă,
Şi atunci il pisază
Şi potecile îi scurtază.
A. PANN, II, p. 32. — HINŢESCU,
p. 202.

Acelaş înţeles ca la No. 6311, dar se aplică, mai ales, făcătorilor de rele.

- 6313 * A visă cu ochii deşchişi.

A tot visà.

Pentru cel care nu e cu gândul la tréba lui.

Rêver tout éveillé.

Prov. Franc.

- 6314 * Δ A visă ziua.

Despre cel care vorbeşte ce nu e.

- 6315 * Δ A visă codri verđi.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Ol.*

Veđi Flămând.

Adică lucruri peste putinţă.

VIŪ

Veđi a Beli, Mort.

- 6316 * Δ Ieà de pe vii şi de pe morţi.

D-na EC. Z. c. *Bêrlad*, J. *Tutova*.
— I. CREANGĂ, *Amint* p. 138.

1° Despre popi, care ieú de la om, cât trăeşte, pentru felurite slujbe, şi mai cere ca să'l îngrópe.

2° De omul cumplit şi lacom.

Primul înţeles a dat nascere acestei điceri.

- 6317 * Δ Nici cu viii, nici cu morţii.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovêt*,
J. *Vasluiú*. — G. P. SALVIŪ, *inv.*
J. *Covurlui*.

1° Nu se ieà cu nimene, fuge de tótã lumea.

2° Se ñice de cei cari zac mult, și nici nu mor nici nu se îndreptã.

6318 * L'a pus viu, și l'a sculat mort.

I. BĂNESCU, *prof. J Roman.*

I-a tras o bãtaie, sorã cu mórtea.

VORBĂ

Veđi *Audire, Boă, Cadelniță, Ciorbă, Cuvint, Frumos, Imbucătură, Mâncare, Mare, Mincinã, Moje, Mórã, Muere, Nebun, Ne-credincios, Nuntã, Pãne, Port, Prost, Șic, Traistã Cap. XXI, c. Vorbã.*

6319 * Δ Vorbã mare sã nu ñici.

I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.* — AL. DUMITRESCU, p. 132.

Imbucăturã mare sã 'nghiti,
Și vorbã mare sã nu ñici.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 6; I, p. 14.* — BARONZI, p. 57. — HINȚESCU, p. 77.

* Δ *Imbucătura mare s'o viri în gurã, da vorba mare sã n'o scapi din gurã.*

I. I. DONCA, *stud. c. Cârja, J. Tutova.*

Muscăturã mare, sborë micã. 1)

D. A. MILESCU, *c. Gopeși, Macedonia.*

Veđi *Mâncare.*

1° Sã nu ñici cã nu vei face odatã cutare lucru.

2° Sã nu pomenesci pe dracul. — J. Argeș.

3° Se ñice copiilor micã, ca sã nu se amestece în vorbã — Macedonia.

6320 * Δ Cine ne-credincios este în vorbã, viclén este și în lucru.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*

Mincinosul și fățarnicul sunt frați de cruce.

1) Muscăturã (mâncare) mare, cuvinte micã.

6321 * Δ Cu vorba și fapta.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 104.
— I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos. J. Argeș.*

Adică ceea-ce făgăduesci, peșin s'o puî și 'n lucrare (GOLESCU).

6322 * Δ Cel ce intră în vorbă ne-chemat, se numesce ôie cu șoricîu.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, p. 1872, p. 179; *Rev. Ist.* II, p. 147. — HINȚESCU, p. 120. — I. MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

Să ȃice celor obraznicii și rîi crescuți cari se amestecă în vorba altora.

6323 * Δ Vorba își are și ea vremea ei.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț J. Vaslui.*

Pentru cei cari vorbesc în afară de vreme.

6324 Vorôva nu în vremea și la locul s_ău, ca rafturile de aur în capul magarului se prind.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 235.

Pentru cele ȃise în afară de vreme. Din potrivă, precum ȃice Solomon, *Prov. XXV*: «*Mere de aur în panere de argint, este cuvîntul ȃis la timp.*»

6325 * Δ Nu te amestecă, ne-poftit, în vorba altora.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 6; I, p. 24. — HINȚESCU, p. 121. — BARBU CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* III, p. 15. — *Semin. Buc. cl. VIII prin P. GĂRBOVICENU, prof.*

Să nu ne amestecăm, de la noi, în treburile cari nu ne privesc.

În vechime cuvîntul *a fi amestecat cu*, aveă înțelesul de: a fi în înțelegere cu

«Și cînd l'a găsit (pe Miron Costin) Macri acolo, la Barboși, atuncea îi murise și gîpăneșa, și nimic nu scia de sfatul fraține-s_ău sau de acelor-l-alti boieri, că nu era *amestecaț* cu cei l-alti boieri la sfat.» N. NECULCE, II, p. 241.

6326 * De vorbă bună nu te d_ore gura.

AL. DUMIFRESCU, p. 137.

1° Ne îndemnă a vorbî frumos, cu blândețe.

2° Se Țice mai ales celor cari nu vor să pună o vorbă bună pentru alții.

Douce parole n'écorce pas la bouche.

Prov. Franc.

Il bel parlare non scortica la lingua ¹⁾

Prov. Tosc.

Good words break no bones. ²⁾

Prov. Engl.

Ein gutes Wort bricht Einen kein Bein. ³⁾

Prov. Germ.

6327 * Δ Vorba dulce
Mult aduce.

A. PANN, *Edi.* 1889, p. 6; I, p. 21. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, J. Dorohoi. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș. — C. C. BUNGETIANU, *stud. c. Cosovăț*, J. Mehedinți. — HINȚESCU, p. 205. — I. G. VALENTINEANU, p. 29. — AL. DUMITRESCU, p. 142. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, J. Covurlui. — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 69. — FR. DAMÉ, I, p. 43. — V. FORESCU, *c. Folticeni*, J. Suciava. — *Semin. Buc. cl. VII, prin P. GÂRBOVICĂNU, prof.* — V. SALA, *dasc. c. Vașcoi comit. Bihor, Ungaria.*

*Vorba cea mai dulce,
Dragoste ne-aduce.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 178.

*Sborlu dulci,
Mult aduși. ⁴⁾*

PER. PAPAĞI, *Zweit. Jahres*, II, p. 180.

* *Sborlu dulce,
Multe adușe.*

C. IONESCU, *prof. c. Nevêsta, Macedonia.*

Veđi *Grăii.*

¹⁾ Frumôsa vorbire nu jupoe limba.

²⁾ Vorbele bune nu strică ôsele.

³⁾ O vorbă bună nu strică osul nimănui.

⁴⁾ Vorbă dulce, mult aduce.

Cine vorbește frumos e în tot-dé-una folosit.

Fagur de miere sunt vorbele plăcute.

Prov. Solom. XVI, 24.

Boun paroll varen tant e costen poch. 1)

Prov. Lomb.

Für Geld und gute Worte kann man Alles haben. 2)

Prov. Germ.

6328 * Δ Vorba bună
Mult adună.

V. FORESCU, *înv. c. Folticeni, J. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 6327.

6329 Bura beseda ciuda cruto va. 3)

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I,*
p. 7.

Acelaș înțeles ca la No. 6328.

6330 Sborlu dulce óspețli adavgă. 4)

ANDREIU AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
p. 59.

Acelaș înțeles ca la No. 6329.

Mit guten Worten fängt man die Leute. 5)

6331 Vorbele cele dulci deschid ușa cea de fier.

DIM. TICHINDEAL, *Fab. p. 220.*

Vorbele cele dulci deschid (și) porța cea de fer.

BARONZI, p. 49.— HINȚESCU, p. 206.

Acelaș înțeles ca la No. 6327.

Buon parlare porta a buon logo 6)

Prov. Ital.

Ein gutes Wort findet ein gute Statt. 7)

Prov. Germ.

6332 Cu vorbe dulci mai multă pâine mănânci.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 179.*

Acelaș înțeles ca la No. 6328.

1) Vorbele bune valoréză mult și costă puțin.

2) Cu aur și cu vorbe bune le poți tóte dobândi.

3) Vorba bună face fórté mult.

4) Cuvintul dulce prietení adaogă.

5) Cu vorbe bune se prind ómenii.

6) Vorba bună ține bun loc.

7) O vorbă bună găsesce un bun loc.

6333 Vorba dulce óse frânge.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 178.

Acelaș înțeles ca la No. 6329.

6334 Voróva blândă tótă pornirea îmblândesce, iară cea aprigă, și pre cel slab ațiță la mânia.

NIC. MUSTE, *Letop. Mold.* III, p. 88.

Cu vorbă bună și pe dracul îmblândesci.

HINȚESCU, p. 204

Acelaș înțeles ca la No. 6331.

Responsio mollis frangit iram. ¹⁾

Prov. Lat.

Douces paroles ront grant ire.

Prov. Franc. XIIIe Siècle.

Worte thun oft mehr als Schläge. ²⁾

Prov. Germ.

6335 * Δ Faguri de miere sunt vorbele plăcute.

Semin. Buc. cl. VII prin P. GĂRBOVICĂNU, pro^o.

Acelaș înțeles ca la No. 6327.

Fagur de miere sunt vorbele plăcute.

Prov. Solom. XVI, 24.

6336 Vorba bună scapă barba din mână.

IDEM. *Calend. Rom.* 1892.

Acelaș înțeles ca la No. 6334.

6337 Vorba de rău, omul pré lesne o crede.

A. PANN, I, p. 57.

* Δ *Vorba de rău, măi lesne se crede.*

A. PANN, III, p. 9.—V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.* — I. MARINESCU, *într. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Vorba rea se crede măi lesne.

I. G. VALENTINEANU, p. 30 — GALIN-NĂDEJDE, *Cart. Căt.*

¹⁾ Răspunsul blând (móle) frânge mânia.

²⁾ Cuvintele fac adese-ori măi mult de cât bătaia.

Omul e făcut ast-fel, în cât mai ușor crede răul, de cât binele ce i se spune despre altul.

6338 * \triangle Vorba de rău se duce peste nouă țeri și nouă mări.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mörgineni, J. Ialomîța.*

Acelaș înțeles ca la No. 6337 și cu adaosul că vorba, odată scăpată din gură, nu se mai pôte prinde.

6339 Sborlu arău, ne cu cal, ne cu zigar l'acați.¹⁾

PER. PAPAIAĞI, *Zweit. Jahres.*, II, p. 180.

Acelaș înțeles ca la No. 6338

6340 * \triangle Vorba rea se duce ca glonțul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 6; I, p. 21.—HINȚESCU, p. 205.—B. CONSTANTINESCU, *Cart. Cit.* II, p. 16.—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*—V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

* \triangle Vorba de rău se duce ca glonțul.

Semin. Buc. cl. VIII, prin P. GĂRBOVICĂNU, prof.

Acelaș înțeles ca la No. 6339. Se dice mai ales când un om este oprit să nu vorbescă pre altul de rău.

Nimio celerius venit, quod molestum est, quam id quod cupide petas.

Prov. Lat.

Les mauvaises nouvelles ont des ailes.

Prov. Franc.

*Novella trista arriva presto.*²⁾

Prov. Ital.

*Böse Botschaft bringt man bald.*³⁾

Prov. Germ.

6340b * \triangle Vorba rea se duce ca din pușcă.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 6340

¹⁾ Vorba de rău, nici cu cal, nici cu ogar nu o prinđi (acați).

²⁾ Vestea rea sosesc repede.

³⁾ Vorba de rău ți se aduce repede.

- 6341 Sborlu arëu, când porñesce, fuge 'nvie ca gugosilu. ¹⁾
 ANDREIÛ AL BAGAVÛ, *Cart. Aleg.*,
 p. 99.

Sborlu arëu 'i ca gugoslu. ²⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres.*, II,
 p. 180.

Acelaș înțeles ca la No. 6340

- 6342 Sborlu ațel uritlu ca cămbana s'avdi. ³⁾
 PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres.* II,
 p. 180.

Acelaș înțeles ca la No. 6338.

- 6343 *[△] Vorba rea fuge mai tare ca cea bună.
 GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bërlad*,
 J *Tutora.*

Acelaș înțeles la No. 6337.

- 6344 O vorbă rea rănesce mai mult de cât o sabie ascuțită.
 IDEM, *Calend Rom.* 1892.

Veși *Gură, Lîmbă.*

Acelaș înțeles ca la No. 3684.

- 6345 *[△] Pentru o vorbă de nimica
 Jócă baba de se strică.
 G. P. SALVIÛ, *inv. c. Smulți, J.*
Covurluiă.

Veși *Drac.*

Când de la un lucru fôrte ne-însemnat s'a iscat o cërtă saũ
 bătae mare.

- 6346 Grumbe besede nu facu bire. ⁴⁾
 FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I,
 p. 8.

Să ne ferim de a vorbi pre alți de rëu.

La cateive paruoale nun fa mai ben. ⁵⁾
Prov. Rov.

- 6347 Vorba 'n colțurî și rotundă,
 Fără cercurî se infundă.
 A. PANN, I, p. 10. — HINȚESCU,
 p. 205.

¹⁾ Vorba de rëu, când së pornesce, fuge îute ca săgëta.

²⁾ Vorba de rëu 'i ca săgëta.

³⁾ Vorba acea urită ca clopotul s'aude.

⁴⁾ Urită vorbă nu face bine.

⁵⁾ Vorbele urite nu fac nici odată bine.

Acelaş înţeles ca la No. 6346, şi mai ales pentru vorbele celor copilăroşi.

6348 Vorba ce sboră odată nu se mai întorce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 20.

* \triangle *Vorbele sbor.*

J. MARINESCU, *înv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeş.*

Adică ceea ce odată ȕicii n'o mai poţi luà înapoi (GOLESCU).

Nescit vox missa reverti. ¹⁾

HORATIU.

*Parole une fois envolée
Ne peut plus être rappelée.*

Prov. Franc.

*La paraula que ha exid de la boca no pod tornar
atrás.* ²⁾

Prov Catal.

6349 Cu vorbe îmbolditoare
 Il atinge unde 'l dore.

A. PANN, I, p. 5.—HINŢESCU, p. 77.

Pentru ómenii rēi de gură şi de inimă, care te înţepă cu vorba tocmai unde 'ȕi pasă.

6350 * \triangle Vorba işi are şi ea vremea ei.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 180.
— HINŢESCU, p. 205.—I. MARINESCU,
înv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeş.

*Vorba 'şî are şi ea vremea ei
Iar nu să o trântesci când vei.*

A. PANN, I, p. 14.

Se întrebuinteză, mai ales, când într'o chestie seriósă. unul umblă cu glumele.

6351 * \triangle Vorbele cele ferite
 In piaţã şi 'n mórã 's vorbite.

A. PANN, I, p. 15.—HINŢESCU, ³⁾
p. 206.—I. MARINESCU, *înv. J. Argeş.*

¹⁾ Cuvintul sloboȕit nu se mai pȕte întorce.

²⁾ Vorba ce a eşit din gură nu se pȕte întorce înauntru.

³⁾ Hinţescu scriind *nu 's vorbite*, schimbând cu totul înţelesul ȕicerii.

1° Adese-ori lucruri pre cari le credem de taină sunt date în vileag.

2° Se ȳice aceluı care vorbește lucruri ne-cuviincioșe între ȳomeni de cinste.

6352 * Vorba pe unde a eșit.
Mai bine să fi tușit.

A. PANN, I, p. 3.—HINȚESCU, p. 205.

Pentru cei cari vorbesc, când eră mai bine să tacă.

6353 * Δ Unde 'i vorbă nu 'i mânia.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 151.—I. MARI-
NESCU, *inv. c. Bradu-de-jos, J. Argeș.*

Pentru cei cari spun un adevăr displăcut; pentru acei cari se tîrguese mult când aũ ce-va de cumpărat ș. c. a.

«Apoi dă bade Ipate, unde'z vorbă nu'z mânia; mai bine să te toc-
mesci întâiu de cât pe urmă.—I. CREANGĂ.

6354 Δ Vorbele celor mari sunt ca smochinele de dulci,
Iar vorbele celor mici sună ca nisce nucı.

A. PANN, I, p. 14.—HINȚESCU,
p. 206.

Arată trecerea pre care o are omul bȳogat la orı-ce.

*Dum divis loquitur, verbum Salomonis habetur:
Dum pauper loquitur, tunc barbarus esse videtur.* 1)
Prov. Jósă-Lat.

Rien ne vault grand cœur en povere pance.
Prov. Gallic. Mss. XVIe Siècle.

*Per ben parlare e assai sapere.
Non sei stimato senza l'avere.* 2)
Prov Ital.

Armer Leute Reden gilt nicht. 3)
Prov. Germ.

6355 Din vorbă în vorbă, vorbă se deschide.

A. PANN, *Ediția* 1889, p. 5; I,
p. 21.—HINȚESCU, p. 204.—P. IS-
PIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 162,—I.
MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

1) Când bogatul vorbește, are graiul lui Solomon: când săracul vorbește, se vede că este un barbar.

2) Poți, vorbi bine și fi mintos, nu vei fi stimat fără avere.

3) Vorbele celor săraci nu prețuese nimic.

* △ *Vorba, vorbă deschide.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 20. —
V. SALA, *dasc. c. Vaşcoi-Băresci,*
comit. Bihor, Ungaria

* △ *Vorba, vorbă aduce.*

B. P. HĂŞDĂŢĂ, *Magn. Etim. Pref.*
II. — P. ISPIRESCU, *L.g.* I, 1872, p.
172; *Leg.* 367 & 289; *Snove* p. 32
& 60. — HINŢESCU, p. 205. — T. BĂ-
LĂŞEL, *inv. J. Fălcea.* — DR V. LU-
CACIU, *Gazeta*, I, No. 160

1° Omul de ce vorbeşte, de aceea ar mai vorbi.

2° Să ştie când, dintr'o vorbă, trecem într'alta, fără a isprăvi
pe cea d'intăi (GOLESCU).

«Vorba aluia, *vorba vorbă aduce.* Incepură împărăţii a'şi povesti despre
judecăţile şi dreptăţile ce făcuse fie-care în împărăţia sa.—P. Ispirescu.

*Le parole son come le ciriegie, ch'una tira l'altra.*²⁾

Prov. Ital.

*Ein Wort gibt das andere.*¹⁾

Prov. Germ.

6356 * △ *Din vorbă în vorbă ese adevărul.*

A. PANN, *Ediția* 1889, p. 5; I,
p. 21. — HINŢESCU, p. 1 & 204. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 162.
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos.*
J. Argeş.

Când din vorbă, se află ce-va ce nu se ştie bine.

6357 *Vorba, din vorbă în vorbă*

Aă ajuns şi la coceorbă.

A. PANN, I, p. 3. — HINŢESCU,
p. 205.

Vorba, din vorbă în vorbă

Ajunge pân' la cociorbă.

AL. ODOBESCU & SLAVICI, *Cart.*
Lect.

* △ *Din vorbă în vorbă*
Ajunge la cociorbă.

N. MATEESCU, *inv. c. Movilița, J.*
Putna.

1) Vorbele sunt ca cireşile, una trage pe alta.

2) O vorbă aduce alta.

Când doi, din vorbă, au ajuns la cêrtă.

6358 * Δ Din vorbă se face fapta, și din fapta vorbă.

A. PANN, *Ediția* 1889, p. 5; I, p. 21. — *Idem Calend. Rom.* 1892.—
HINȚESCU, p. 204. — I. MARINESCU,
inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.

1° Din vorbe ese adese-orî fapte, și de un fapt trebuie să se vorbescă.

2° Intr'un înțeles mai restrîns, când doi fac un fapt trebuie să se vorbescă. După dovedire vorbesc alții de ei.

6359 * Δ Din vorbă
Trecem la ciorbă.

T. BALĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*

Veți Ciorbă.

Vorbim și apoi facem.

6360 * Δ Vorba lui face cât beșina porcului.

C. BAȘOTA & V. FORESCU, *c. Fol-ticenî, J. Suciava.*

Veți *Cap. I, c. Beșina-Porculei.*

Când un om nu are șic la vorbă, când nimene nu'l bagă în sêmă, când dă sfaturî, și nu sunt urmate. Acêstă țicere este fôrte veche.

6361 Rumegă vorba ca ôlea iërba.

A. PANN, I, p. 106.—HINȚESCU,
p. 204.

Îi e lene să și vorbescă.

6362 * A'și rumegă vorba.

A se gândi bine înainte de a vorbi

*Il faut tourner sept fois sa langue dans sa bouche
avant de parler.*

Prov. Franc.

6363 * \triangle Vorba multă, sărăcia omului.

C. NEGRUZZI, I, p. 247.—D^{na} E. SEVASTOS, *Pov.* p. 119.—FR. DAMÉ, IV, p. 16.—HINȚESCU, p. 205.—LAURIAN & MAXIM, II, p. 1610.—AL. ODOBESCU, I, p. 145.—I. G. VALENTINÉNU, p. 25.—EM. POPESCU, *înv. c. Ciocănesci-Mărgineni J. Ialomîța*.—V. FORESCU, *c. Folticenii J. Sucava*.—I. CREANGĂ, *Amint.* p. 154; *Por.* 250.—H. D. ENESCU, & K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Știubenii, J. Dorohoi*.—S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 10.—P. ISPIRESCU, *Leg. I.* 1872, p. 174.—D^{na} SOF. NĂDEJDE *Nuv.* p. 45.—T. BĂLĂȘEL, *înv. J. Vâlcea*.—I. MARINESCU, *înv. J. Argeș*.—V. SALA, *dasc. c. Vașcoi, comit. Bihor, Ungaria*.

Vorba multă 'i (e) sărăcia omului.

Abecedar Ilustrat, p. 24.—I. G. VALENTINÉNU, p. 8.

* \triangle Vorba multă, sărăcie.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 99; *Teatr.* p. 463, 746 & 1102.—V. SALA, *dasc. c. Vașcoi, comit. Bihor, Ungaria*.

* \triangle Vorba multă, sărăcie gólă.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiu, Banat*.

\triangle Sărăciē 'i vorbă multă.

Șezătórea, II, *Poes. Pop.* p. 35.

* \triangle Vorba lungă, sărăcia omului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 20.—HINȚESCU, p. 205.—AL. DUMITRESCU, p. 117.—E. I. PATRICIŪ, *înv. c. Șmulți, J. Covurlui*.—G. MADAN, *c. Trușeni, T. Chisinău, Basarabia*.

Vorba lungă e sărăcia omului.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 41; I, p. 152.

Vorba lungă, sărăcie.

I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.* XII, p. 6.

* △ *Vorbă lungă,
Sărăcie-în pungă.*

V. A. URECHE, *Conv. Liter.* XXI, p. 572. — V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 236. — G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

* *Sbóre multe, ftohia mare.* ¹⁾

LIE GHICU, *prof. c. Abela, Samarina, Perivoli, Epir.*

1° Ne arată că numai cu vorba nimic folosim, că pierdem vremea în zadar (GOLESCU).

2° Când cine-va stă mult de vorbă, și vorba e cam fără folosul lui.

— Ce poene, măi Păune?
Ce finațe măi nebune?
Doar pământul nu 'i al tēu,
Nici al tēu nu 'i, nici al meū,
Ci-i tot al lui Dumnezeu.
— Hei, Stoene, bărbărie,
Vorbă multă sărăcie!
Dă'mi giuncaniū tēt drept vamă
Și îți cată-apoi de sémă.

Poes. Pop.

Brebis qui bêle, perd sa goulée.

Prov. Franc.

6364 * △ *Vorbă multă (și) trebă puțină.*

P. IȘPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 170.
— HINȚESCU, p. 205. — I. G. VALENTINÉNU, p. 49. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

* △ *Vorbă multă, trebă puțină.*

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi, comit. Bihor, Ungaria.*

* △ *Unde e vorba multă e (și) trebă puțină.*

I. G. VALENTINEANU, p. 47. — IORD CĂLIN, *stud. J. Argeș.*

¹⁾ Vorbe multe, sărăcie mare.

*Unde este vorbă multă
Acolo e trebă scurtă (puțină).*

A. PANN, I, p. 15. — HINȚESCU,
p. 205. — I. M. RĂURENU, *Dat. Cop.*
p. 95.

*Unde e vorbă pré multă
Acolo 'i și tréba scurtă.*

AL. ODOBESCU & SLAVICI, *Cart.*
Cit.

Veși a Vorbî.

1° Când vorbesci în loc de a lucră.

2° Când spui în loc de a face.

Les grands diseurs ne sont pas les grands faiseurs.
Prov. Franc.

Lunga lingua, corte mano. 1)

Prov. Ital.

A long tongue is a sign of a short hand. 2)

Prov. Engl.

Vicl Maulwerk, wenig Herz. 3)

Prov. Germ.

6365 De la vorbă până la faptă, ca de la pământ la cer.

X. . . *stud. Scol. Norm. c. Nă-
nești, J. Bacău.*

Mulți spun cari nu fac.

6366 * Vorbele plăcute înmulțesc învățătura.

*Semin. Buc. Cl. VII, prin P.
GĂRBOVICEANU, prof.*

Arată folósele blândetei.

6367 Sborlu dat ținut lipsésece, ca să te-credă și-altă óră. 4)

ANDREIU AL BACAVU, *Cart. Aleg.*,
p. 123.

Ne învață că trebuia să ne ținem de cuvîntul dat.

6368 * Vorba sus și tréba jos.

Dna E. B. MAWR, p. 56.

Acelaș înțeles ca la No. 6364.

1) Limba lungă, mâna scurtă.

2) O limbă lungă este semn de o mână scurtă.

3) Multă vorbă, tréba puțină.

4) Cuvîntul dat trebuie ținut, ca să te credă și-altă dată.

Longue langue, courte main.

Prov. Franc.

Zu Hause Löven, im Treffen Hasen.¹⁾

Prov. Germ.

6369 * Δ Vorba'i vorba, tréba'i tréba.

G. P. SALVIU & E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*—I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Δ *Vorba, vorbă; lucru, lucru.*

GR. JIFESCU, *Opinc. p. 40.*

Una'î vorba, alta'î tréba.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 322.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 6364.

2° Când în convorbire ne-am depărtat de la subiect, și cum țice Francezul: *Revenons à nos moutons.*

«Dar bine, Ivane, *una'î vorba, alta'î tréba*; mult ai să mă ții? Pune-te măi frate, bine, cum se pune».—I. CREANGĂ.

6370 * Δ Bun de vorbă, (și) rău de lucru.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*—G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Vezi *Gură.*

Acelaș înțeles ca la No. 3484.

6371 Unde vorbă multă, acolo ne-sciată cu mult măi multă.

IORD. GOLESCU, *Mss. I, p. 177.*

Ț Adevăratul învățat e modest.

6372 * Δ Vorba lui e vorbă.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 114 & 142.*—E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

1° Arată temeînicia vorbeii cui-va.

«— Da te-ai ținut de cuvânt, moș Nichifor.

— Apoi de, jupâne Strul, *vorba'î vorbă*, eă nu mă cîșmolesec atâta».—I. CREANGĂ.

¹⁾ Acasă leu, și la tréba țepure.

2° Pentru cei cari vorbesc cu miez.

«Stan erà om tăcut în feiiul său, dar și când dà câte o vorbă dintr'însul, *vorba erà vorbă*, la locul ei și nu'l putea răpune, te miri cine». — I. CREANGĂ, p. 142.

6373 * Vorba să rămână vorbă.

Să te ții de cuvînt.

6374 * Δ O mie de vorbe un ban nu fac (face).

B. P. HĂȘDEU, *Etim. Magn.* p. 2421; *Col. Traian*, 1876, p. 173. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 168; *Leg.* p. 36 & 52. — HINȚESCU, p. 206. — EM. POPESCU, *inv. J. Ialomița*. — MARINESCU, *inv. J. Argeș*.

1° Când ori-ce am spune e de prisos.

«Ce s'a făcut s'a făcut; vedû el acuma că o mie de vorbe un ban nu fac». — *Colum. Traian*, p. 173.

2° Când un vecin geme de gēba, căci nu ne ieà nimene vorba în sēmă.

«Daca vedû, tăcû din gură și înghiți rușinea ce-l făcură frați înaintea tatălui său. Se gândi el, acum *o mie de vorbe un ban nu fac*. Lasă, își dîse el, să vedem că cine rîde mai la urmă, rîde mai cu folos — P. ISPIRESCU, p. 36.

6375 Un ban cu mult mai bun de cât mii dē vorbe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 177.

Acelaș înțeles ca la No. 6374

6376 * Una milie di sbōră ti un aspru. ¹⁾

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia*.

1° Acelaș înțeles ca la No. 6374.

2° Adică a vorbi nimicuri, pui și ouē.

6377 Unde auđi vorbă multă, acolo scop puțin, că șiretlicul o innécă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 177.

Acelaș înțeles ca la No. 6364.

6378 Câte le dîce omul sunt vorbe.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 9.

* Δ Câte le dîce omul sunt tōte vorbe.

A. PANN, I, p. 51. — HINȚESCU, p. 206. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș*.

¹⁾ O mie de vorbe pentru un ban.

Când un om te ține cu vorba, făgăduiesce că are să facă un lucru și în urmă nu 'l face.

6379 * Astea 's vorbe.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 234.

Aste sunt numai nisece vorbe.

A. PANN, III, p. 3.

Acelaș înțeles ca la No. 6378.

6380 * \triangle O vorbă ca o sută.

V. ONIT. *Conv. Lit.* XXII, p. 1059.—ĂCS, KÁROLY, p. 78.—I. MARINESCU, *inv. J Argeș.*—AVR CORCEA, *paroh. c. Coșteiū, Banat.*

O vorbă ca o mie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *prefață*, p. 8.—A. PANN, III, p. 40.—P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 74.

Adică una și bună (GOLESCU).

Iar de 'i face fată
Dic o vorbă ca o mie,
Că nu 'mi vei mai fi soție.

A. PANN.

Sapientia pauca. ¹⁾

Prov. Lat.

A bon entendeur demi-mot.

Prov. Franc.

Al buono intenditor poche parole. ²⁾

Prov. Ital.

A word is enough to the wise. ³⁾

Prov. Engl.

Ein Wort ist genug für den, der 's merken mag. ⁴⁾

Prov. Germ.

6381 * \triangle Doi ómeni o vorbă aú.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiú.*

Arată taina vorbeii.

¹⁾ Celui deștept puține (cuvinte).

²⁾ Celui care înțelege bine puține cuvinte.

³⁾ O vorbă e de ajuns celui mintos.

⁴⁾ O vorbă este destul pentru cel care o pòte înțelege.

6382 Vorbele sunt femeii, faptele sunt bărbații.

I. G. VALENTINEANU, p. 28.

Acelaș înțeles ca la No. 6369.

6383 * Altă vorbă!

Vezi Căciulă, Gâscă.

Acelaș înțeles ca la No. 1881.

Das ist ganz etwas Anderes. ¹⁾

Prov. Germ.

6384 * Δ Altă Stancă, leică vorbă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 176; *Rev. Ist.* I, p. 230. — HINȚESCU, p. 180. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș.

Se dice unui om care înțelege alt-fel de cum se vorbește.

6385 * Δ Numai cu vorba
Nu se face ciorba.

A. PANN, *Ediția* 1889, p. 41; I, 152. — HINȚESCU, p. 204. — I. G. VALENTINEANU, p. 28. — H. D. ENESCU *inv. c. Zamostea*, J. Dorohoi—K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Știubienii*, J. Dorohoi. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-jos*, J. Argeș.

Cu vorbă

Nu se face ciorbă.

S. I. GROSMANN, *Dict. Germ.* p. 123.

Vezi Baniță, Olă.

1° Ne îndemnă la muncă.

2° Când un om se laudă că face un lucru și nu'l face.

Μή λόγους ἀντ'ἀλφειῶν. ²⁾

Prov. Elin.

Ne verba pro farina. ³⁾

Prov. Lat.

Le parole non fan farina. ⁴⁾

Prov. Ital.

¹⁾ Acésta e cu totul alt ce-va.

²⁾ Nu vorbe pentru făină.

³⁾ Idem.

⁴⁾ Vorbele nu fac făină.

*Schöne Worte machen die Kohl nicht fett.*¹⁾

Prov. Germ.

6386 Vorbele nu potolesc fόμεa.

I. G. VALENTINEANU, p. 45.

1° Cel flămând nu se mulțumesc numai cu vorbe.

2° Intr'un mod mai general, numai cu făgădueli nu se mulțumesc omul.

*Worte füllen den Bauch nicht.*²⁾

Prov. Germ.

Le ventre ne se rassasie pas de paroles.

Prov. Franc.

6387 * Cu vorba nu ne săturăm.

Acelaș înțeles ca la No. 6386.

6388 * Δ Pe unde ese vorba, ese sufletul.

Maior P. BUDIȘTEANU, *București. J. Ilfov.* — ARTUR GOROVEI, *c. Fol. ticești, J. Suciava.* — *Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.*

Veți *Cuvînt.*

Pentru cei cari nu se țin de vorbă, cari mint saũ jură strîmb.

6389 Vorba fără glume pare ca bucate fără sare.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, Pref. 1.*

Veți *Glumă.*

Arată prețul și farmecul glumelor în convorbire,

6390 Dacă nu ți se trece vorba, nu'ți mai răci gura.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 74; III, p. 101.* — HINȚESCU, p. 204.

Daca nu ești vrednic să faci o trébă, nu te mai apucă de dînsa.

6391 * Δ Vorba nu ne omórá.

1° Pentru cei tăcuți

2° Daca nu putem dobândi saũ face óre-ce, putem cel puțin vorbi de dînsul.

1) Vorbele frumoșe nu fac varza grasă.

2) Vorbele nu umple pântecel.

6392 Silă de vorbă își face,
Tot să troncănescă 'i place.

A. PANN, I, p. 15. — HINȚESCU,
p. 176.

Se ȃice pentru cel limbut și flecar.

6393 * Δ Vorbă să fie, dăm o lulea de tutun, că bilciu sē
face.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 159; III,
p. 129.

* Δ *Vorbă să fie, dăm o lulea de tutun.*

A. PANN, *Fab* I, p. 113. — I. C.
FUNDESCU, *Basme*, p. 167. — DIM.
STĂNCESCU, *Basme*, p. 126. — V.
SALA, *dascal c. Vășcoi-Băresci*,
comit. Bihor, Ungaria.

— *N'ai vędut calul meū, Ióne?*

— *Vorbă să fie, dă-mi o lulea de tutun, că
tîrg se face.*

HINȚESCU, p. 205.

1° Se ȃice la vorbe nepotrivite.

2° Celor cari intră în vorbă cu gāndul să vorbēscă. mai în
urnă, de altele.

S N Ó V Ă

Un țigan întilnesce pe un Român și ne-avēnd tutun ȃice: «Măi vere,
mai ții iepă de la mine care a murit asta vara la Crăciun?

— Ce iepă, spune Românul? — Lasă vorba, Românico, și *dăm o lulea
dă tutun.*

Veđi ISPIRESCU, *Basme*, p. 167; D. STĂNCESCU, *Basme*, p. 126; A.
PANN, I, p. 13.

6394 * Δ Vorbă să fie pentru o lulea de tutun.

S. I. GROSSMAN, *Dict. Germ.* p.
121. — E. I. PATRICIU, *inv. J. Covur-
luiū.* — I. MARINESCU, *inv. J. Argeș.*
— G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

* \wedge *Vorbă să fie 'n drum
Pentru o lulea de tutun.*

V. IFRIM, *stud. c. Corodesci, J.
Tutova.*

Când lucrul de care se vorbesce este cu totul ne-însemnat.

6395 * Δ Vorbă să fie, că tirg se face.

I. ANTONESCU, *stud.*, c. *Plăinesci*, J. Rimnicu-Sărat.—ILIE TRIFU, *elev*, Sc. Inv. Bucur.—I. G. VALENTINEANU, p. 20.—E. I. PATRICIU, *inv.* J. Covurluiă.—*Semin. Buc. Cl. VIII*, prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Vorbă să fie că tocmala 'i g'at'.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 219.

1° Acelaș înțeles ca la No. 6393.

2° Vorbe în vînt, vorbe de prisos.—J. Covurluiă.

«— Póte ai primit poroncă să jupesci pētra morii și să duci pielea la împērație?

— Basm, căluțul meū; alta și mai înfricoșată, ȕise Harap Alb.

— *Vorbă să fie*, stăpāne, *că tocmala 'i gata*, ȕise calul. Nu te teme, sciū eū năzdrăvniit de ale spānului. — I. CREANGĂ.

6396 Vorba puțină și mîncarea puțină, nici odată nu strică pe om.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 153; III, p. 123.

* Δ *Vorbă puțină și mîncare puțină, nu strică nici odată omului.*

HINȚESCU, p. 205.—I. MARINESCU, *inv.* c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.

* Δ *Vorba puțină și mîncarea puțină, nu strică omului.*

V. SALA, *dascal* c. Vășcoii-Băresci, *comit. Bihor, Ungaria.*

Veđi *Mușcătură*.

Ne învață a fi cumpētați și scumpi la vorbă. Se ȕice unui om care vorbește prost sau lucruri pre cari ar trebui să le ține ascunse, căci precum ȕice Solomon, Prov. X, 19: *în vorbă multă greșelele nu lipsesc.*

Trop parler nuit, trop gratter cuit.

Prov. Franc.

6397 Par'că pentru'o vorbă vie
Gura îi cere chirie.

A. PANN, I, p. 106.—HINȚESCU, p. 204.

Pentru cel leneș și tăcut.

6398 * \triangle Vorba unui om cinstit face mai raut ca un înscris.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Arată cât prețuesce cuvîntul unui asemenea om.

6399 Mai bine vorbe multe de cât sulite frânte.

LORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 107.*

Adică mai bine cu vorba decât cu răsboiul (GOLESCU).

6400 * \triangle Vorbă multă nu e fără minciuni.

BARONZI, p. 61.—HINȚESCU, p. 205.—I. MARINECU, *inv. c. Bradu-de-Jos, J. Argeș.*

Când un om bun de gură mai spune câte o minciună, și este înțeles de alții.

Grand parleur, grand menteur.

Prov. Franc.

Gran parlar non e senza menzojne. 1)

Prov. Ital.

Wer viel redet, lügt viel. 2)

Prov. Grem.

6401 Scie vorbe să îndruge,
Par'că tot la țită suge.

A. PANN, I, p. 10.—BARONZI, p. 57.—HINȚESCU, p. 206.

Veți Copil.

Despre omul prost și copilăros.

6402 * \triangle Dintr'o vorbă îți aprinzi pae în cap.

A. PANN, III, p. 9.—HINȚESCU, p. 204.—V. FORESCU, *c. Folticeni, J. Suciava.*

* \triangle *Pentru o vorbă (rea) 'ți aprinzi pae în cap.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, J. Vasluiă.*—FETU, *stud. c. Onesci, J. Bacău.*

* \triangle *Dintr'o vorbă 'ți aprinzi scaii în cap.*

V. IFRIM, *stud. c. Corodesci, J. Tutova.*

Să fim cumpătați la vorbă.

1) Vorbă multă nu e fără minciuni.

2) Cine mult vorbește, minte mult.

- 6403 Omul se cunoște din vorba sa, și nuca, cea sacă,
din ușurința sa.

COST. DIN GOLESCI, I, p. 12.

Vezi *Graiul, Prost.*

După vorba lui se cunoște cât prețuește un om.

- 6404 Par'că a luat, în arândă vorba.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 203.

Pentru cel vorbăreț.

«De s'ar află cine-va a vorbi, să vorbescă pentru mine, mare plăcere
mă face; și fără de acesta pre rînd a vorbi *ca și când ar fi luat în arândă
vorba.*» — D. TICHINDEAL.

- 6405 Câte sbore țiți, le vinți, câte tați le-ai cumpărat.

ANDREI AL BAGAVU, *Cart. Aleg.*
p. 90.

Vezi *Cuvînt, a Vorbi.*

Acelaș înțeles ca la No. 5101.

- 6406 * Lăgă teiū de curmeiū
Și vorbe fără temeiū.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

Vezi *Curmeiū.*

Nu face, nu țice nimic bun.

- 6407 A amestecă vorba, ca făcălețul mămăliga.

Conv. Liter. 1874, p. 73.

1° A bilbiū.

2° A vorbi fără șir; a spune neroșii.

- 6408 De vorba lui nu te saturi.

A. PANN, III, p. 9. — HINȚESCU,
p. 204.

Despre omul plăcut la vorbă.

- 6409 * [△] Din vorbă în vorbă.

A. PANN, I, p. 3. — HINȚESCU, p.
205. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 135. — I.
MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

Dintr'una într'alta; luându-se cu vorba, pe ne-simțite.

«Și din vorbă în vorbă aū ajuns la pórta lui jupân Ițic.» — I. CREANGĂ.

- 6410 * [△] A se depărtă cu vorba.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 107. —
I. CREANGĂ, *Pov.* p. 184.

A vorbî de lucruri ce nu sunt în legătură cu subiectul vorbirei, și cum țice Francesul: *s'éloigner de son sujet*.

«*Să nu ne depărtăm cu vorba și să încep a depênă firul povestii.*»—
I. CREANGĂ.

6411 * Să venim (ne întorcem) iar la vorba noastră.

A. PANN, II, p. 148.

A lăsă digresiunile și a se întorce la subiectul vorbirei. Și cum țice francezul: *Revenons à nos moutons*.

6412 * A veni la vorba cui-va.

A recunoșce că a avut dreptate; a'i primi părerile.

6413 * A'și întorce vorba.

A. PANN, II, p. 101.

A nu se ține de cuvîntul dat.

6414 * △ Aflai vorba.

E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii*.

Arată neînsemnătatea vorbeii cui-va.

6415 * △ A se întrece cu vorba.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 106.

Vedî *Deochii*.

A se obrăznicî cu vorba.

«Ia ascultă, dascăle Mogoroge, *nu te pré întrece cu vorba*, că nu'ți șede bine. Pe cine faci cărpaciū».—I. CREANGĂ.

6416 * △ A'i luă vorba din gură.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 36.—DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 207.—I. CREANGĂ, *Pov.* p. 14.

A'l împedică de a vorbi, tăindu-i cuvîntul.

Vru să le spue cine a fost Brósca, dar nu'l deteră răgaz, căci *îi luau vorba din gură*, și'l cam dedeau în tărăbăclă cu graiuri cari mai de care păcălitore».—P. ISPIRESCU.

6417 A'l încheiă cu vorba.

FR. DAMÉ, II, p. 155.

A'l păcăli.

6418 * A'i tăiă vorba.

Acelaș înțeles ca la No. 6416.

*Couper la parole à quelqu'un.**Prov. Franc.*

6419 * A luă cu vorba (înainte).

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 14.

A zăpăci pre cine-va cu vorbă multă.

«De la poartă s'aruncă în gâtul bărbaților, și încep a'î luă cu vorba...»
—I. CREANGĂ.

6420 A luă altă vorbă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 209.*
*A schimbă vorba.*ION AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 176.

A vorbi despre alt ce-va; a se face că uită óre-ce.

«Fetele, atunci, *a'î luat altă vorbă*, dar din inima lor nu s'a șters purtarea necuviincioasă a spânului».—I. CREANGĂ.6421 * \triangle Cu vorba asta, și cu cincî bani béi un rachiú.CATRINIU, *stud. c. Rădiu*, J. *Vasluiú*.

Pentru vorbe fără temeíú.

6422 * A purtă cu vorba.

A. PANN, II, p. 144.—HINȚESCU,
p. 204.

A făgădui un lucru și a nu se ține de cuvînt.

6423 * A'și întórce vorba.

Acelaș înțeles ca la No. 6420.

6424 Vorbe umede.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1523.

Cuvinte deșerte.

6425 * Vorbe fără miez.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 259.

Acelaș înțeles ca la No. 6424.

6426 Vorbe încornorate.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 48.

Vorbe mincinoase saú numai înflorite.

6427 * \triangle Vorbă de popă ostenit.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Schiopeni*,
J. Fălciu.

Trăncănesce de pomană. Faci, ca pentru altul, fără inimă și fără rîvnă.

6428 * \triangle Vorbă de clacă.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 117. —
LAURIAN & MAXIM, *Glosar* p. 174.
— V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 40 &
1557. — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.*
p. 186. — FR. DAMÉ, I. p. 256. — G.
POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. Olt.

Veți a *Vorbă*.

Vorbă fără temeiu, secă, deșertă, precum se vorbește la clacă.

6429 * \triangle Vorbe de furcă.

Acelaș înțeles, și aceeași origină, ca la No. 6428.

6430 Vorbe de toate țiilele.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 131.

Adică deprinderile, faptele obicinuite.

«Să aprindă cu foc satele altora, să răpescă, să ucidă, acele le sunt lor vorbele cele de toate țiilele». — D. TICHINDEAL.

6431 * Vorbe piperate.

FR. DAMÉ, *Dict.* III, p. 217.

Adică înțepătoare, reutăcioase.

6432 * Vorbe în doi peri.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 36.

Veți a *Răspunde*.

Adică cu două înțelesuri, prin alusii.

A se vedé la Cap. VI, c. *Pěr*, origina acestei ȕiceri.

«Incepù a'l cam luà peste pictor, cu vorbe în doi perù și cu glume ne-sàrate.» — P. ISPIRESCU.

6433 * Nu plătiti vorba ce o perd cu voi.

AL. ODOBESCU, *Rev. Carp.* I, p. 14.

Aratà puțina însemnătate a celui cu care stăm de vorbă.

6434 * \triangle Aduce vorba cu bétul.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman*.

Când îți vorbește, te batjocorește, te provócă.

6435 * Δ A pipăi vorba cu bețul.

I. BĂNESCU, *prof. J. Roman.*

A căută cértă.

6436 Δ A măsură vorba cu imblăciul.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 151.*

A spune nimicuri, și chiar prostii.

— Ș'apoi ce ți-oi lua eu din casă, nu'ți face trebuință d-tale.

— Apoi na, dișe Ipate. *Măsură-și vorba cu imblăciul.* Balan să'ți alégă din gură, ce spui, dacă nu vorbești deslușit.—I. CREANGĂ.

6437 * Δ Mai bine cu vorba de cât cu restul.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, J. Argeș.*

Când dojenim pre cine-va.

6438 Iti trântesce vorba ca ciomagul. ¹⁾

A. PANN, III, p. 48.—HINȚESCU, p. 204.

Se dișe despre omul mojiș și ne-cïoplit.

6439 * Vorbe (cuvinte) sărate.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1053.

Vorbe cu sare.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1057.

Adică plăcute, cu farmec, hazlii, pline de agerime.

6440 * Δ Vorbe ne-sărate.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluii.*
— LAURIAN & MAXIM, II, p. 1053.

* Δ *Vorbe bune, dar ne-sărate.*

A. PANN, *Ediț. 1889*, p. 6; I, p. 21.—HINȚESCU, p. 206.—I. MARINESCU, *inv. J. Argeș.*

Vorbe ne-plăcute, fără farmec, ne-potrivate.

6441 A eși cu vorba înainte cuiva.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 231.*

A 'i deschide vorba despre ôre-ce.

¹⁾ Hințescu scrie : cu ciomagul, ceea ce e fără nici un înțeles.

«Le spuneà inima ce om fără de lege erà spânul. Dar cum eraù sã *esã* cu vorba înaintea tatãlui lor?»— I. CREANGĂ.

6442 * Scurtã vorbã.

A. PANN, III, p. 123.

Veđi *Cuvînt*.

Fãrã multã vorbã.

«*Scurtã vorbã*; cu tine nu mai staũ.»

6443 * Din douë vorbe.

I. CREANGĂ, *Poc.* p. 203.

Fãrã multã vorbã, fãrã multã tînguélã

«*Din douë vorbe* s'aũ și înțeles.»

6444 A 'i rãmãne vorba în vînt.

A. PANN, III, p. 12.

Veđi *a Vorbì*.

A vorbi fãrã rost, fãrã a fi înțeles saũ ascultat.

6445 * Așa vine vorba.

V. ALEXANDRI, *Proșã*, p. 26.—
AL. ODOBESCU, *Ψευδο-Κομει*, p. 134.
— P. ISPIRESCU, *Unch. Sf'at.* p. 2;
Rev. Ist. I, p. 233.

Adicã: așa se spune, însã nu trebuie sã ãei ad litteram cuvintele mele.

- Ceasul primejdiei se apropie.
- Așa mē tem.
- Te temi?
- *Vorba vine.*

iași în Carnaval, p. 1124.

6446 * ^Δ A 'i fi vorba cu lipic.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*, J. *Olt.*

Veđi *Lipiciũ*.

A vorbi frumos și plãcut.

6447 * A nu se potrivi la vorbã.

A. PANN, III, p. 130.— HINȚESCU,
p. 204.

A nu se înțelege în vorbã.

6448 * ^Δ A prinde la vorbã.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Pentru care începe să vorbescă după ce a păstrat multă vreme tăcerea.

6449 * A o lăsă încurcată.

A. PANN, III, p. 133.— HINȚESCU, p. 79.

A pune capăt vorbirei, discuțiunei, neputându-se înțelege.

6450 * A fi scump la vorbă.

A. PANN, *Elit.* 1889, p. 152; III, p. 123.

Pentru cei cari vorbesc puțin, saū nu vrēū să spue de douē orī acelaș lucru.

6451 * Vorbe late.

G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Cuvinte sforăitoare, cari nu sunt într'un raport exact cu sentimentele pre care le exprimă.

6452 * A fi vorbă lungă.

LAURIAN & MXIM, II, p. 199.

Adică limbut.

6453 * Δ Vorbă lungă.

BARONZI, p. 96.

Poreclă ce se dă omului limbut.

6454 * A lungi vorba.

A. PANN, II, p. 133.— HINȚESCU, p. 204.— I. CREANGĂ, *Pov.* p. 80.

A vorbi într'o cestiune mai mult de cât se cuvine.

«Străjerul, sciind porunca, nu mai lungesce vorba, ci tea moșneagul și 'l duce înaintea Impăratului.» — I. CREANGĂ.

6455 * Δ A avē scaun la vorbă.

BARONZI, p. 40.— M. CANIAN, *publ. J. Iași.* — G. POBORAN, *inst. J. Olt.*

Se dice pentru cine nu scie să vorbescă cu minte, cu sciință, cu logică, cu tocmelă.

6456 * Δ Are sēmință de vorbă.

A. PANNI, III, p. 9.— HINȚESCU, p. 174.— AL. ODOBESCU, *Opere*, I, p. 400. LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.*, p. 351.— D. DRĂGUESCU, *Bucuresci*, J. *Ilfov.* — G. POBORAN, *inst. c. Slătina*, J. *Olt.* — GR. JIPESCU, *Rēur. Oraș.* p. 113.— FR. DAMÉ, III, p. 50.

1° Este chefuit, e cam bcut.

2° Mai rare-orî, a avé poftă de vorbă, fără înțelesul că ar fi după masă.

Veđi Odobescu, *Câte-va ore la Snagov*.

6457 * Δ A fi înțepat (pișcat) la vorbă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt*.

Veđi *Limbă*.

Același înțeles ca la No. 3456 § 1.

6458 * A căută sēmînță de vorbă.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 255. — FR. DAMÉ, IV, p. 50.

A căută cértă.

— Óre cum-va v'ați face și voi, nisce feciori de ghindă fătați în tindă, că sunteți obraze subțiri?

— Iean *cauți sēmînță de vorbă*, măi Buzilă? Țiseră ceț-l-alți. Al dra-cului să fii cu tot némul tēu, în vecii vecilor, amin». — I. CREANGĂ.

6459 * Aia e vorbă.

A. PANN, II, 134. — HINȚESCU, p. 204. — P. ISPIRESCU, *Colum. Tra-ian*, VII, p. 367.

Nu e vorba aia.

Nu cred ce'mi spuî.

A VORBÎ

Veđi *Biserică, Jarte, Cap. XII, c. Ceas, Chinezesc, Cobe, a Gândi, Grecesce, Gură, Havră, Lene, Cap. IX, c. Mare, Móră, Nebun, Nerod, Nevoie, Papagal, Părete, Perdé, Puiú, Riș, Cap. XII, c. Sămbătă, a Ședé, a Stă, a Tăcé, Taină, a se Trezi, Vlad, Verde*.

6460 * Orî (saú) te pórtă cum țî-e vorba, orî (saú) vorbesce cum țî-e portul.

A. PANN, *Archiv*, p. 10. — LAURIAN & MAXIM, p. 715 & 1610.

Orî te pórtă cum țî-e vorba, orî grătesce după port.

IORD GOLESCU, *Mss.* II, p. 101.

* △ *Orî te pörtă cum țî-î vorba, orî vorbesce cum țî-î portul.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.*—I. G. VALENTINEANU, p. 9. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvul-Roșu, J. Argeș.*—AVR. CORCEA, *paroh, c. Coștei, Banat.*

* △ *Orî vorbesce cum țî-î portul, orî te pörtă cum țî-î vorba.*

I. G. VALENTINEANU, p. 19.—FR. DAMÉ, III, p. 249.—K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stiubeni, J. Dorohoi.*—GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 55. — *Abecedar Ilustrat*, p. 28. — *Semin. Buc Cl. VIII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*

Orî vorbesce cum țî-e portul, orî te pörtă cum vorbesce.

A. PANN, *Moș Alb*, I, p. 27.

* △ *Vorbesce cum țî-e portul, și te pörtă cum țî-e vorba.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurlui.*

Să ție pentru cei ce nici să pörtă, nici grăiesc după cinstea lor (GOLESCU).

Se ție pentru cei fățarnici, cari una spun și alta gândesc și fac.

6461 ✓ *S'o lovi, nu s'o lovi
Ecă el, biēt, țî-o vorbi.*

A. PANN, II, p. 147.—HINȚESCU, p. 92.

Veđi a *Fränge.*

La vorbe ne-potrivate.

6462 *Cine tot mereu vorbesce,
El la multe și greșesce.*

A. PANN, III, p. 8. — HINȚESCU, p. 206.

*Cine tace,
Nimului nu place,
Dar și cine vorbesce
El la multe greșesce.*

A. PANN *Edit.* 1889, p. 173.

Ne învață a fi cumpătați la vorbă.

- 6463 Care tot mereu vorbește
El trăba ș'o zăbovesce.

A. PANN, II, p. 48. — HINȚESCU,
p. 206.

Acelaș înțeles ca la No. 6364.

- 6464 * Δ Cine tot vorbește
Lucru nu'i sporesce.

M. LUPESCU, *inv. c. Broscenti, J. Suciava.*

*Cine (mult) vorbește
Lucrul nu'i sporesce.*

HINȚESCU, p. 93. — I. G. VALEN-
TINEANU, p. 30.

*Cine vorbește
Lucru nu'i sporesce,
Eră cine tace
Mai multă trăbă face.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 41; I,
p. 152.

Veți a Grăi.

Acelaș înțeles ca la No. 6364.

- 6465 Multe vorbesc, eră nimica nu isprăvesc.

DIM. TÎCHINDEAL, *Fab.* p. 135.

- * *Care multe sburasce, vĕrnu lucru nu bitiseasce.*¹⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Abele, Epir*

Pentru cei cari se tot laudă, și nu fac nimica.

- 6466 * Cine vorbește mult face puțin.

I. G. VALENTINEANU, p. 15.

Acelaș înțeles ca la No. 6464.

- 6467 * Δ Vorbește puțin și lucrăză mult; căci, cel ce vor-
besce multe, face puțin.

D. ENESCU, *inv., c. Zamostea, J. Dorohoiu.*

Veți Vorbă.

Acelaș înțeles ca la No. 6466, sub formă de povață.

¹⁾ Cine multe vorbește, nici (vre) un lucru nu isprăvesce.

6468 * Cel ce vorbește mult, ascultă puțin.
Arată slăbiciunea minții și încrederea în sine.

6469 * Δ Lasă lumea să vorbească
Numai puica să'mi trăiească.

G. DEM. TEODORESCU, *Pop. Pop.*
p. 316. — E. BAȚCAN, *Vorbe bune*,
p. 10.

Pentru cei cari fac ce le place, fără a se îngrijî de părerea altora.

6470 Vorbește cu mormăitură,
Par' că are mămăligă'n gură.

A. PANN, I, p. 103. — HINȚESCU,
p. 110.

Despre cel ne-înțeleș la vorbă; bîlbîit, sau nerod.

6471 Vorbește vorba 'ngănată,
Par' că 'i-e gura legată.

A. PANN, I, p. 103. — HINȚESCU,
p. 205.

Acelaș înțeleș ca la No. 6470.

6472 Până să'ți vorbească înseréză și 'noptéză.

A. PANN, I, p. 56. — HINȚESCU,
p. 73.

Acelaș înțeleș ca la No. 6471.

6473 * Δ Nu vorbi peste măsură,
Ci pune-ți lacăt la gură.

A. PANN, III, p. 9. — HINȚESCU, p.
207. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-
de-Jos, J. Argeș.*

Vedî *Gură.*

Se dice celui care vorbește mai mult de cât ar trebui, și lucruri cari ar fi mai bine să nu le spună.

6474 Când vei să vorbești, la gură
Să aibi lacăt (lăcat) și măsură.

A. PANN, I, p. 3. — HINȚESCU,
p. 206.

Vedî *Gură.*

Acelaș înțeleș ca la No. 6473.

6474b * Multe tot s'minduesci, ma puține se sburăsci. ¹⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevêsta, Ma-
cedonia.*

¹⁾ Multe tot să gîndesci, dar puține să vorbești.

A fi cumpătat la vorbă.

- 6475 Nici în cap ce nu'ți pocnesce,
A vorbi se pomenesce.

A. PANN, I, p. 9. — HINȚESCU,
p. 148.

Despre omul nerod.

- 6476 Să vorbim ce e de vorbit.

A. PANN, II, p. 146. — HINȚESCU,
p. 207.

1° Când se spun lucruri ne-cuviințioase sau ne-exacte.

2° Când, după ce s'a vorbit de una și de alta, ajungem la urmă și la subiectul care ne interesează.

- 6477 Așteți să vorbim de gēba.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 228.

*Așteți să vorbim de gēba
Că tot (căci) n'avem nici o trebă.*

A. PANN, I, p. 3. — VARRON, p. 10.

*Așteți să vorbim de gēba.
Căci n'avem altă trebă.*

HINȚESCU, p. 207.

Veți Vorbă.

Pentru cei cari spun lucruri fără nici o însemnătate

- 6478 Așteți să vorbim nimic.

A. PANN, *Fab.* I, p. 114.

Acelaș înțeles ca la No. 6477.

- 6479 * Δ Să vorbim să n'adormim.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.* — I. ANTONESCU, *stud. c. Plăinesci, J. Râmnicu-Sărat.* — GR. JIPESCU, *Opincar*, p. 117.

Acelaș înțeles ca la No. 6478.

- 6480 * Δ Vorbesc ca să nu tac.

ST. DUMITRESCU, *stud. Sc. Inv. c. Balș, J. Romanași.*

Același înțeles ca la No. 6479.

- 6481 Vorbesce ne-isprăvite,
La înșiră-te mărgărite.

A. PANN, I, p. 9. — BARONZI, p. 57. — HINȚESCU, p. 83 & 206.

Despre cei nerozi și limbuși. Veđi la No. 863 origina acestei điceri.

6482 * Δ Chirales! vorbesce ce'ți aduce, nu ce se duce!

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci*,
J. Vâlcea.

Sfat pentru cei ce'ți spun lucruri ne-cuviinđoșe.

6483 Nu vorbi unde nu sunt urechi.

G. I. MUNTEANU, p. 60. — HIN-
TESCU, p. 207.

Nu vorbi unde nu veđi urechi.

BARONZI, p. 61.—HINȚESCU, p. 207.

Nu vorbi când nu e cine să te asculte, să te înțelegă.

6484 Care vorbesce ce'î place, acela să audă și ce'l supără.

G. I. MUNTEANU, p. 60. — HIN-
TESCU, p. 146.

Care 'î place să rîdă de alții, trebuie să se aștepte ca și aceștia să rîdă la rîndul lor, de dînșii.

Pare a fi o simplă traducere a đicerii germană: *Wer redet was er will, mus hören, was er nicht will*, care se află, aprópe sub o formă identică, la tóte popórele de origină germană.

6485 Pune'l să stea să'ți vorbescă,
De vei să te păcălescă.

A. PANN, I, p. 81. — HINȚESCU,
p. 206.

Despre cel prost.

6486 Daca nu scii să vorbești, taci; ca să'ți fie casa, casă,
și masa, masă.

HINȚESCU, p. 207.

Veđi a *Tăc.*

Arată folóșele tăcerei, în anumite împrejurări.

6487 Cine vorbesce, sémână; cine ascultă, culege.

I. IONESCU, *Cart. Cit.*, II, p. 177

Unul folosesce altora, cel d'al doilea sie însu-și.

6488 Cari sburasci, vindi; cari ascultă, acumpără. ¹⁾

PER. PAPAĞI, *Zweit. Jahr.* II,
p. 180.

Veđi *Vorbă.*

Acelaș înțeles ca la No. 6487.

¹⁾ Care vorbesce, vinde; care ascultă, cumpără.

6488b * Dadun sburăm ș'ahoria avdzîm. ¹⁾
I. GHICU, *prof. c. Turia, Epir.*
Acelaș înțeles ca la No. 5999.

6489 A vorbit și nea Ion,
Că este și el om.
IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 1.*

*Vorbî și nenea Ion,
Că este și el om.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 20.*

* Δ *Vorbî și nenea Ion.*

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, J. Mehedinți.*

* Δ *Să vorbescă și nea Ion
Că și el 'i om.*

E. I. PATRICIU & G. P. SALVIU,
*inv. c. Smulți, J. Covurluii. — Semin. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBOVICI-
CEANU, prof.*

* Δ *Vorbescă bade Ion,
Că și el îi om.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. J. Tutova.*

Să ție, în bătaie de joc, pentru cei ce grăiesc vorbe prôste, socotindu-le dē vorbe mari, (p. 1). Să ție pentru cei proști la vorbă, (p. 20). — (GOLESCU).

6490 Să vorbescă și nea Chilom
(Pentru că) și el e om.

A. PANN, *Ediț. 1889, p. 7; I, p. 25.*

Acelaș înțeles ca la No. 6489.

6491 Pân'acuma a vorbit
Iară acuma a tușit.

A. PANN, III, p. 8. — HINȚESCU,
p. 207.

Veși *Vorbă.*

Când, într'o adunare, spune unul vre-o neroție, vre-o ne-cu-cuviință, etc.

6492 * Δ E greū a vorbi drept.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Veși *Adevăr.*

¹⁾ Impreună vorbim și a parte aușim.

Căci superi pre cei-l-alți, și adese-orî nu'ți vine nici ție la socotélă.

6493 □ La timp a vorbi și a tăcea e arta cea mai grea.

G. I. MUNTEANU, p. 60. — HINȚESCU, p. 207.

Pentru cei cari vorbesc fără rost și în afară de vreme.

6494 Nu vorbi pe d'intregul, ca baba chióra, că se găsesce vre unul de 'ți umflă fața (céfa) de pumni și spatele (spinarea) de ciomege.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 7; I, p. 25. — HINȚESCU, p. 207.

Cine vorbește ne-cumpătat, o pășește.

6495 A vorbi ca baba chióra.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 7; I, p. 25. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 61. — HINȚESCU, p. 207. — B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p. 2269.

A vorbi de-a dreptul, fără a ocoli, fără a chibzui mult ca baba chióra care taie drumul.

6496 * △ A vorbi ca baba órba.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 61. — FR. DAMÉ, I, p. 109.

A vorbi de-a dreptul, fără a ocoli, fără a chibzui mult ca baba órba care nu'și dă séma cu cine vorbește.

«Bietu taica, șontorog cum erà el, da vorbia omului drept ca baba órba nu sè schiia.» — GR. JIPESCU.

6497 A vorbi de pe cal.

G. COȘBUC, *Foia pentru toți*, I, p. 311.

A vorbi de (în) călare.

G. COȘBUC, *Epoca*, 25. Dec. 1897.

Veđi 6226.

A vorbi cu mândrie, cu dispreț; se dice despre omul îngâmfat.

Sermo equestris. 1)

Prov. Lat.

Ρήματα ἰπποδάμονα. 2)

Prov. Elin.

6498 A vorbi din șea.

G. COȘBUC, *Foia pentru toți*, I, p. 311.

și 2) Cuvîntare de a călare.

Pentru omul sigur.

6499 * A vorbi de un lucru ca orbul de lumină.

Maior P. BUDIȘTEANU, J. Ilfov.

Când unul vorbește de lucruri pre cari nu le cunósce.

Juger d'une chose comme un aveugle des couleurs.

Prov. Franc.

Blind men must not judge of colours. 1)

Prov. Engl.

6500 * Δ A vorbi rözemiş.

E. I. PATRICIÖ, inv. c. Smulți, J. Covurluiü.

Arată temeñnicia vorbeii cui-va; o.n într'a cãruü cuvînt poüi sä te rezemü.

6501 * Δ Vorbesce de törce.

M. LUPESCU, inv. c. Brosceñi, J. Suciava.

Adicã vorbește bine, curgător și frumos.

6502 * Δ A vorbi plevü.

E. I. PATRICIU & SALVIÖ, inv. c. Smulți, J. Covurluiü.

A se adaogã la Nc. 1026.

6503 * Δ A vorbi (spune) taclale.

M. LUPESCU & I. TEODORESCU, inv. J. Suciava.—G. P. SALVIÖ, inv. J. Covurluiü.

Glume lungü și cam ne-sãrate.

6504 A vorbi în vînt.

DIM. TICHINDEAL, Fab. p. 93, 185, 284 & 369.—G. POBORAN, inst. J. Olt.

A flecãri, a vorbi fãrã rost.

6505 * Ai vorbit de te-ãi prãpãdit.

A. PANN, Edit. 1889, p. 159; III, p. 129.

1) Orbiü nu trebuie sä judece despre fețe.

Ai vorbit de te-ai stricat.

HINȚESCU, p. 207.

La vorbe ne-potrivite.

6506 * Par' că vorbesci de pe ceea lume.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 155.

Veđi a Spune.

A spune lucruri cari nu pot fi, de ne-cređut.

«Par' că vorbesci de pe ceea lume, Cređi tu că vom puté noi secerá și strínge atíta amar de gríu?— I. CREANGĂ.

6507 A vorbi cu dușii după lume.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172;
III, p. 155.

* △ A vorbì cu dușii de pe lume.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.*— T. BĂLĂȘEL, *inv. J. Vâlcea.*— G. POBORAN, *inst. J. Olt.**A vorbì dușilor de pe lume.*P. ISPIRESCU, *Unch. Sfăt.* p. 126.
— LAZĂR ȘĂINEANU, *Semas.* p. 355.

A vorbì în ne-scire și lucruri ce n'au ființă; a ațurà, a bate câmpii, a visà.

Se ăice mai ales pentru bētrânii a căror minte este slăbită.

6508 * △ A vorbi încolo.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, J. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 6507.

6508_b △ * A vorbi n'aiurea.AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteii, Banat.*

Acelaș înțeles ca la No. 6508.

6509 * △ A vorbi alături cu drumu.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, J. Vâlcea.*

A spune flécuri și lucruri cari nu sunt.

6510 * △ A vorbi tam-nesam.

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, J. Ialomița.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 6509.

2° De odată, pe ne-așteptate.

6511 Vorbite și ne-vorbite.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 57.

Ori și ce; ce e și ce nu e.

6512 * \triangle Vorbește cu piciorole.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluiă.*

Arată ne-însemnătatea vorbei cui-va.

6513 * \triangle A vorbi cu degetul.

T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Stefăne ci, J. Vâlcea.*

A amuți.

Adesea, în popor, se aude blestemul «*vorbire-aî cu deștîu*» către cei ce nu vor să răspundă, când sunt întrebați.

6514 A vorbi salcâm.

LAZĂR ȘĂINEANU, *Dict.* p. 708.

Adică dulcég.

6515 * \triangle A vorbi verde.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.* p. 31.—
FR. DAMÉ, IV, p. 217.

Veđi No. 5997.

Adică fără tertipurî, fără ocol, pe șléu, hotărît.

6516 * \triangle A vorbi de clacă.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 174.
P. IPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 228.

Veđi *Vorbă.*

A vorbi fără temeiu, fără loc și fără vreme, verđi și uscate.

6517 \triangle A vorbi curate și spurcate.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 112.

Adică multe și de tóte, ce e și ce nu e.

6518 \triangle A vorbi fierte și ne-fierte.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 112.

Acelaș înțeles ca la No. 6517.

6519 A vorbi vrute și ne-vrute.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 122.

Veđi a *Spune.*

Acelaș înțeles ca la No. 6518.

«Mai știu eu pe cine să cred? că 6meii vorbesc *vrute și ne-vrute*. Noroc numai că eu unul știu solomonii și nu pr6 mă tem nici de bălauri.» — I. CREANGĂ.

6520 * Δ A vorbi dăhii.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, J. Covurluii.*

Adică lucruri fără nici o însemnătate.

6521 * Δ A vorbi în dodii

E. I. PATRICIU, *inv. c. Bursucani, J. Covurluii.* — I. CREANGĂ, *Por.* p. 154. — FR. DAMÉ, I, p. 383.

Adică pe dibuite, fără să știi ce spui; a spune nerozii.

6522 * Δ A vorbi în bobote.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 911. — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 105

* Δ A vorbi în bobot.

G. POBORAN, *inst. J. Ol.*

Acelaș înțeles ca la No. 6521.

6523 * A vorbi fără (cu) miez.

Veși *Vorbă.*

A spune cuvinte deșerte sau cu greutate

6524 * Δ A vorbi păsăresce.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 693 & 705. — S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* p. 178. — GR. JIPESCU, *R6ur. Oraș.* p. 110. — FR. DAMÉ, III, p. 191. — M. LUPESCU, *inv. J. Suciava.*

1° Adică într'o limbă nedeslușită, care nu se p6te înțelege.

Ecă o pildă de vorbire păsărescă: *Cevene, maivăinași, fafana, civini, tuvunu, Drăvănăgavananevene?* adică *Ce mă faci tu Drăgane?*

2° Țeranul aplică această 6icere și acelor care grăesc în virful limbei.

6525 * Δ A vorbi în pustiū.

E. I. PATRICIU, *inv. J. Covurluii.*

A vorbi fără a fi ascultat. «Vox clamat in deserto.»

6526 * \triangle A vorbi de sus.

Ics. *điar. Paloda*, XIV.

Cu ifos, cu obrăznicie; acelaș înțeles ca la No. 6497.

6527 * Ai vorbit de te-ai pripit (prăpădit).

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 273, 504
& 1376.

Se đice celui, care vorbind pe ne-gândite, spune câte o ne-rođie.

VORÓVĂ

Veđi *Vorbă*.

ZACARE

Veđi *Cuvint*.

A ZACE

6528 N'a zăcut de géba de și nu muri în grabă.

A. PANN, III, p. 141.—HINȚESCU,
p. 115.

Pentru cel care a murit după o bôlă mai lungă.

A ZÎMBÎ

Veđi *Mustéjă*.

6529 * \triangle Când lelea tot zimbesce, umblă după căpétuit.

V. FORESCU, *c. Dorna*, J. *Suciava*.

O femeie când se hlizesce cu ori-ce bărbat ușor se póte avé.

GLOSAR

ROMÂNNO-FRANCES

A

- A**, *auxiliaire du futur présent*, forme élidée pour *va*, p. 145. 154. 180. 275. 676.
- A**, *pr. dém. fém.* celle, 145. 561. || celle, la, 8. 654. 779.
- A**, *prép.* indiquant l'infinitif présent; de, pour, 694. || *prép. dét.* 508, 554. 609. 610. 611. || *flueră a pagubă*, il siffle en signe de dommage, 554. || *miróse a flóre*, cela sent la fleur, cela fleurit comme baume, 609.
- Abăa**, *adv.* à peine, presque pas, difficilement, 695.
- Abia**, *adv.* à peine, presque pas, difficilement, 154. 364. 747. 797.
- Abraș**, *adj.* qui porte malheur, mauvais, 203. 394. — Fém. *abrașă*; — Pl. *abrași, abrașe*.
- Ac**, *s. n.* aiguille, 330. 492. 493. 499. 512. 654. 750. 796. — Pl. *ace*.
- A-casă**, *adv.* à la maison, chez lui, 641. 785.
- Acăță** (a se), *v. r.* s'accrocher, se cramponner, s'agripper, 471.
- Aceea**, *pr. dém.* pour cela, pour cette raison, 170. 200. 376. 459. || celle-là, 685. — Pl. *acele*.
- Aceia**, *pr. dém. n.* ça, cela, 74.
- Acel**, *adj. dém.* celui-là, 299. — Pl. *acei*.
- Acela**, *adj. et pron. dém.* celui-là, ce... là, 41. 80. 639. 727. — Pl. *acei*.
- Acelaș**, *adj. et pron. dém.* le même, 377. — Fém. *aceasă*; — Pl. *aceiaș, aceleaș*.
- Acest**, *adj. et pron. dém.* celui-ci, celle-ci, 675. — Fém. *acéstă*; — Pl. *acești, aceste*.
- Aci**, *adv.* ici, 505. 534. 653. 787. || tantôt... tantôt, 548. || *de aci 'nainte*, dorénavant, 768.
- *Acicé**, *adv.* ici, 699.
- Acolo**, *adv.* là, là-bas, y, 77. 92. 201. 473. 495. 516. 572. 603. 633. 686. 699. 746. 750. 795. 820. 821. 822. || *p'acolo*, par là, 531.
- Acru**, *adj.* aigre, âcre, sûr, vert (en parlant d'un fruit), 115. || *lapte acru*, lait caillé, 557. || *a se uita acru la cine-va*, regarder quelqu'un de travers, 780. — Fém. *acră*; — Pl. *acri, acre*.
- Acu**, *adv.* à l'instant, 751.
- Acum**, *adv.* à présent, maintenant, de suite, 56. 73. 639. 674. 675. 722. 745. 786. 787. 790. || *de acum*, maintenant, 19.
- Acuma**, *adv.* maintenant, 596. 842. || *pân' acuma*, jusqu'à présent 842.
- Acuș**, *adv.* maintenant. || *d'acuș*, depuis, il y a, 637.
- Adevăr**, *s. n.* vérité, 70. 71. 174. 224. 816.
- Ađi**, *adv.* aujourd'hui, de nos jours, 224. 371. 638. 642. 695. || *de ađi până mâine*, au jour le jour 479. — *Veđi Astă-đi*.

- Adormi (a), *v.* endormir, faire dormir, 472. 840. || s'endormir, 471. 502. 545. 737.
- Adormi (a se), *v.* endormir, faire dormir, 81.
- Aduce (a), *v.* amener, apporter, faire venir, 177. 244. 407. 658. || produire, rapporter, procurer, 222. 248. 295. 516. 533. 736. 737. 809. 832. || provoquer, 172. 699. 816.
- Adună (a), *v.* amasser, mettre de côté, 239. 585. 771. 772. 810. || recueillir, 124, || récolter, 423.
- Adună (a se), *v.* s'assembler, se rassembler, se réunir. 155. 478. 580.
- Adunare, *s. f.* assemblée, réunion, 758. — Pl. *adunări*.
- Avea, *adv.* toujours, 748.
- Afară, *adv.* dehors, hors de, 66. 405. 784. || *afară din*, hors de (du), 290. 291. 473. 773. || *a dà afară*, chasser, mettre dehors, 266. || *pe din afară*, à l'extérieur extérieurement, 564.
- Află (a), *v.* apprendre, savoir, 71. 776. 778. 830.
- Află (a se), *v. r.* Se trouver, être découvert, 626.
- Agată (a se), *v.* s'accrocher, 72. 73. 626. — *Veți a se Acătă*.
- Ager, *adj.* prompt, agile, 199. || *a fi ager la mână*, avoir la main prompte, être habile, 260.
- Ăi, *det.* pentru acei, ceux, 271. 276.
- Aia, *pr. dém. et adj.* cela, 160. 458. 459. || *d'ăia*, pour cela, à cause de cela, 610.
- Aici, *adv.* ici, 730.
- Aideți, *interj.* allons, 840.
- Ailantă, *adj. și pr. dém.* l'autre, 458. — Pl. *ailanți*.
- Ălurea, *adv.* ailleurs, autre part. || *a călca într'ălurea*, être inconstant, faire des infidélités, 512. || *a vorbi 'n ălurea*, radoter, 845.
- Ajunge (a), *v.* arriver, 99. 101. 163. 178. 233. 257. 307. 308. 383. 530. 531. 604. 687. 727. || suffire, être suffisant, 267. 306. 590. 591. 592. || atteindre, rattraper, 445. 450. 773. || *nu'i ajunge nici la degetul cel mic*, il ne lui arrive pas au petit doigt, 108. || *a ajunge în dâga (mîntea) copiilor*, tomber en enfance, 82. 491. ||
- en arriver à, 82. 735. || rester avec, 107. || *a ajunge în dâga morții*, être à l'article de la mort, 631. || devenir, 75. 107. 115. 488. 769. || *a ajunge de risul lumii*, devenir la risée du monde, 751.
- Ajuns, *adj.* arrivé, atteint, parvenu. || *a fi ajuns de cap*, être intelligent.
- Ajută (a), *v.* aider, 233, 738.
- Ajută (a se), *v. r.* s'entraider, 663.
- Al, *adj. et pr. dém.* le, celui de, 104. 142. 491. 609. — Fém. *a*; pl. *ai, ale*.
- Ăl, *adj. et pr. dém.* le, celui-ci, 98. 546. 674.
- Alături, *adv.* à côté, 845.
- Alb, *adj.* blanc, 69. 89. 271. 402. 556. 705. || heureux, fortuné : *a trăi lumea albă*, couler d'heureux jours, 780. || farine : *a vedé alb în căpăstere*, voir de la farine dans la huche, s'enrichir, 398. — Fém. *albă*; pl. *albi, albe*.
- Albă, *s. f.* vierge, jeune fille. || *a trecut alba prin raiu*, elle a vu le loup, 1. || jument blanche, nom de jument, 745.
- Albastru, *adj.* bleu, 339. 340. || funeste, sinistre, triste : *inimă albastră*, cœur attristé, *cântece de inimă albastră*, chants mélancolique, romances, 203. — Fém. *albastră*; pl. *albaștri, albaștre*.
- Albătă, *s. f.* blancheur, 131. 472. 799. || taie de l'oeil, leucome, cataracte, 31. 472. || *a avé albătă*, avoir la berlue, 472. — Pl. *albete*.
- Albi (a), *v.* blanchir, rendre blanc, devenir blanc, 396. || *a'i albi ochii*, atteindre en vain 362. || *dinți îți albesce*, il te montre des dents blanches, il te fait bon visage, 134.
- Albină, *s. f.* abeille, 227. 237.
- Alege (a se), *v. r.* être choisi, se distinguer. || *a se alege cu*, gager, rester avec.
- Alergă (a), *v.* courir, 169. 227. 443. 472. 473. 474. 623. 772.
- Ales, *adj.* élu, choisi, 434. — Fém. *alesă*; pl. *aleși, alesc*.
- Alintat, *adj.* droloté, gâté, 77. — Fém. *alintată*.
- Alt, *adj. et pron.* autre, autrui; passim. || autre chose 482. || *nu-mic alt*, rien, rien autre chose

296. 300. || *cu alt obraz*, tout au contraire, 325. || *alt cine-va*, quel qu'un d'autre, 506. — Fém. *altă*; pl. *alți*, *alte*.
- Al-fel**, *adv.* autrement, sinon, 649.
- Aluat**, *s. n.* pâte, 377. 737. — Pl. *aluaturi*.
- Alunecă (a)**, *v.* glisser, 356. 474.
- Aluniță**, *s. f.* envie, grain de beauté, 1. — Pl. *alunițe*.
- Amăgi (a se)**, *v. r.* être abusé, leurré, trompé, 81.
- Amar**, *adj.* amer, 180. 223. || malheur, ennui: *omul are un dulce și un amar*, tout homme a du bonheur (de la joie) et du malheur (des ennuis) 378. || triste pénible: *a'i face d'ite amare*, lui rendre la vie dure, 538. — Fém. *amară*; — Pl. *amari*, *amare*.
- Amări (a)**, *v.* abreuver d'amertume, affliger, causer du chagrin, 169. 222.
- Amărit**, *adj.* attristé, rempli d'amertume, 536. — Fém. *amărită*; pl. *amăriți*, *amărite*.
- Âmblă (a)**, *v.* [*Mold.*] aller, 95. Veđi *a umblă*.
- Amestecă (a)**, *v.* mêler, remuer, 829.
- Amestecă (a se)**, *v. r.* se mêler, 808.
- Amestecat**, *adj.* mélangé, 693. — Fém. *amestecată*; pl. *amestecați*, *amestecate*.
- Ameți (a se)**, *v.* se troubler, s'étourdir, 35. 46.
- Amiaz**, *adv.* pentru *amiază-đi*, midi, zénith, 539.
- Amindoi**, *adj. et. pron.* tous les deux, l'un et l'autre, *passim*. — Fém. *amindouă*.
- Amnar**, *s. n.* fusil à aiguiser, 146.
- An**, *s. n.* an, année 133. 403. 474. 475. 493. 507. 510. 548. 631. 637. 675. 676. || âge; *e mare de ani*, il est âgé; *și-a uitat ani*, il a oublié son âge, 475. || *la mulți ani!* vivez de longues années! 703. — Pl. *ani*.
- Anevoie**, *adj.* difficile 171. 295.
- Anevoie**, *adv.* difficilement, à grand peine, 73. 369. 621. 685. 723.
- Aoleu**, *interj.* hélas! malheur! 571.
- Ap**, veđi hap.
- Apă**, *s. f.* eau, 51. 95. 193. 175. 187. 217. 294. 374. 424. 466. 503. 529. 545. 709. 733. 766. 784. — Pl. *ape*.
- Apără**, (a) *v.* défendre contre, 241.
- Aplecă (a)**, *v.* mettre au sein, allaiter, 83.
- Apoi**, *adv.* puis, ensuite, après; *passim*, || mais encore, 643. || *de apoi*, dernier, *vremea de apoi*, le jugement dernier, 614.
- Aprig**, *adj.* dur, violent, 811.
- Aprinde**, (a), *v.* allumer, 828.
- Aprinde (a se)**, s'enflammer. || *s'aă aprins căldăle*, il est amoureux 32.
- Aprópe**, *prép.* près, proche de, dans le voisinage de, 68. 114. 164. 200. 247. 339. 415. 554. 626.
- Aprópiă (a se)**, *v.* s'approcher, venir, 620.
- Apucă (a)**, *v.* saisir, attraper, prendre, 165. 273. 551. 667. 641. 727. || *il apucă frigurile*, il en a la fièvre, 559. || commencer, *a apucă (cu gura) înainte*, commencer (à crier, à gronder) le premier, 192. 517. 581. 734. || *n'a apucat să'i lădă suftelul și*, il n'a pas encore rendu le dernier soupir et déjà... 438. || *a' apucă răcorile*, en avoir froid dans le dos, en avoir la chair de poule, 687. || *a apucă lumea în cap*, se sauver de par le monde, 57. || *a apucă de ochi*, 1° éblouir par l'éclat de sa beauté, 2° mentir, essayer de tromper, 355. || *tot ce apucă se usucă* rien de ce qu'il entreprend ne réussit, il n'a pas la main heureuse, 475. || *te apuc de cuvânt*, je te prends au mot, 535. || *a o apucă la talpă*, filer, prendre ses jambes à son cou, 444. || *a apucă sănătósa*, se sauver à toutes jambes, se mettre à l'abri, 708.
- Apucă (a se)**, *v. r.* s'empoigner, 396. || commencer à, entreprendre. || *a se apucă de sănătósa*, sesauver à toutes jambes, se mettre à l'abri, 708.
- Apune (a)**, *v.* se coucher (en parlant des astres) 802.
- Apus**, *s. n.* occident, couchant, ouest, 347.
- Arde (a)**, *v.* brûler, s'enflammer, 33. 157. 209. || en brûler d'envie du: *ii arde de joc*, il brûle d'envie de danser, 201. || *ii ard*

- tălpile*, il fuit rapidement, il a le feu aux talons, 444.
- Arde (a se), *v. r.* se brûler, 476. 477. 556. 557.
- Arđetor, *adj.* brûlant, 709.—Fém. *arđetóră*; pl. *arđetori*, *arđetóre*.
- Ardică (a), *v.* lever, prendre, emporter, 477. || soulever, 452. || révolutionner, 281.
- Ardică (a se), *v. r.* sortir, naître, pousser, 723.
- Arătă (a), *v.* montrer, faire voir, 33. 35. 70. 91. 455. || montrer, prouver, 46. 700. || dire, exprimer, 530. || *a'si arătă dinții*, se fâcher, montrer les dents. 118. || *a'si arătă spatele cui-va*, tourner le dos à quelqu'un, 430. || *a arătă nutre cui-va*, faire la mine à quelqu'un, 303. || *cum te arată chipul*, comme en témoigne ton visage, 68.
- Arătă (a se), *v. r.* se montrer, 223. 241. || être, devenir, 335. || ressembler à, se montrer semblable à, 132.
- Arătat, *adj.* montré, 111.—Fém. *arătată*; pl. *arătați*, *arătate*.
- Argea, *s. f.* chambre où l'on tisse, 15. 299.—Pl. *argele*.
- Argint, *s. n.* argent, 533.
- Argint-viú, *s. n.* vif-argent, mercure, 99. 212.
- Arie, *s. f.* aire, 654.—Pl. *arii*.
- Arindă, *s. f.* bail, loyer, fermage. || *imarindă*, à bail, 829.—Pl. *arindă*.
- Aripă, *s. f.* aile, 199. 298. 474.—Pl. *aripe*.
- Armăsar, *s. m.* étalon, 530. 531.—Pl. *armăsari*.
- Ars, *adj.* rougi au feu, 208. || *cu inima arsă*, le coeur brisé, malheureux, 209. 210. || *a rămâne cu buza arsă*, malheureux d'avoir perdu ou de n'avoir pu obtenir quelque chose, 28.—Fém. *arsă*; pl. *arși*, *arse*.
- Artă, *s. f.* art, 803. 843.—Pl. *arte*.
- Aruncă (a), *v.* jeter, lancer 146. 171. 241. 360. 428. 432. 452. 532.
- Aruncă, (a se a'si) *v. r.* se jeter se précipiter 421. 431.
- Arvinte, *s. pr. m.* Arvinte. 37.
- Așă, *adv.* ainsi, comme cela. 53. 75. 125. 427. 461. 528. 593. 602. 610. 719 || de même, 299. 796. 798. || tel, semblable, 691.
- Așchie, *s. f.* écharde, copeau, 507. 711.—Pl. *așchii*.
- Asculta (a), *v.* écouter, 169. 391. 460. 468. 477. 586. 753. 841. || écouter, suivre, 279. || obéir, 80 532.
- Așcunde (a se) *v. r.* se cacher, 110.
- Ascuți (a), *v.* aiguiser, 118. 534. 577. 688. || *a'si ascuți piciorole*, fuir au galop, 412.
- Ascuțiș, *s. r.* taillant, tranchant 281.—Pl. *ascuțișuri*.
- Ascutit, *adj.* affilé, tranchant, 220. 813 || *a avé limba ascuțită*, avoir la langue effilée, 231.
- Ascutitură, *s. n.* taillant, tranchant 281.—Pl. *ascuțituri*.
- Așeđa (a se), *v. r.* s'asseoir, 726.
- Asemănă (a se), *v. r.* ressembler, 104. 369. 370 478. 582.
- Asta *adj. et. pr. dém. s. f.* celle-ci, cette, 126. 181. 317. 411. 499. 505. 600. 632.
- Asta, *adj. et. pr. dém. m. s.* cet, 675.
- Astă-și, *adv.* aujourd'hui, 127. 244. 695. 700.
- Astea, *adj. et. pr. dém. f. p.* ces choses, 823.
- Așteptă (a), *v.* attendre, patienter, espérer, 2. 180. 227. 349. 555. || *a așteptă la mâna altuia*, attendre qu'un autre vous donne, 237. 238.
- Așteptă (a), *v. r.*, s'attendre à, 575.
- Astupă (a), *v.* boucher, fermer, 175. 176. 196. 283. 640.
- Asupra, *prép.* sur, 118. || *de asupra*, au-dessus, par dessus, 478. 535. || *de asupra*, extérieurement, 564.
- Asudă (a), *v.* suer, transpirer, 228. || *a'i asudă urechia pentru ceva*, attendre, impatientement une nouvelle, 62. || *a asudă precine-va* le fâcher, le faire suer, 478. || *a nu asudă de vorba lui*, ce qu'il dit ne me fait ni chaud ni froid, 478.
- Asvirli (a), *v.* lancer, 146. 644. || repousser, 478.
- Ată, *s. f.* fil, 800. 801.—Pl. *ațe*.
- Atât, *adj. et. pr.* tant, autant, 43, 44. 331. 371. 475. 591. || *cu atât*, plus, 77. 296. || *atât . . cât*, autant . . que, 367.—Fém. *alăta*.
- Atinge (a), *v.* atteindre, toucher, 157. 218. 376. 478. 479. 814.

Atinge (a se), *v. r.* toucher, effleurer, 479.
 Atirná (a), *v.* pendre, 28. || accrocher suspendre, 479. || dépendre de, 237. 479. || pendre, faire pendre, 393.
 Ațiță, (a), *v.* exciter, 811.
 Atuncea, *adv.* alors, 2. 623. 805.
 Atunci, *adv.* alors, passim. || *d'atunci*, depuis lors, 637.
 Auđ, *s. n.* ouïe, 479.
 Auđi, (a), *v.* entendre, entendre dire, 119. 345. 346. 429. 457. 460. 479. 480. 481. 482. 483. 533. 539. 642. 739. 747. 750. 753. 754. 758. 777. 794. 822. 841.
 Auđi (a se), *v. r.* entendre, être entendu, 178. 456. 457. 483. 621. 756.
 Auđire, *s. f.* action d'ouïr, d'entendre, audition, 483.
 Auđit, *adj.* entendu. || *auđite și ne*

auđite, vérités et mensonges, 483.—Fém. *auđită*; pl. *auđiți*, *auđite*.
 Aur, *s. n.* or. 195. 204. 229. 292. 500. 533. 704. 765. 808. || *e gură de aur*, c'est un Saint-Jean Bouche d'or, 155.
 Aurit, *adj.* doré, 195. 566. || *a fi cu gură aurită*, être un beau parleur, 195.—Fém. *aurită*; pl. *auriți*, *aurite*.
 Avé (a), *v.* avoir, posséder, passim. || *a avé ce-va cu cine-va*, s'en prendre à quelqu'un 517.
 Avera, *s. f.* avoir, fortune 77. 624.—Pl. *averi*.
 Avut, *adj.* riche, 561. 578.—Fém. *avută*; pl. *avuți*, *avute*.
 Avuție, *s. f.* richesse, fortune, 294. 704.—Pl. *avuții*.
 Azimă, *s. f.* pain non fermenté, fouace, 286.—Pl. *azime*.

B

Ba, *adv.* non, 14. 40. 292. 751.
 Babă, *s. f.* vieille femme, 2. 3. 4. 5. 6. 44. 85. 115. 118. 140. 485. 504. 522. 529. 554. 556. 612. 644. 694. 722. 752. 753. 804. 813. 843.—Pl. *babe*.
 Bade, *s. m.* terme d'amical respect, s'emploie envers un frère aîné, une personne plus âgée, etc.; 842.
 Badiță, *s. m.* diminutif de *bade*, 741.
 Bagă (a), *v.* mettre, placer 97. 111. 215. 270. 369. 390. 403. 426. 427. 462. 464. 465. 713. 796. || fourrer, 308. 475. || *a băgă în semn*, prêter attention à, tenir compte de, 4. 378. || *a băgă de semn*, faire attention, remarquer, 721. || *a băgă în mâinile cui-va*, livrer à, 263. || *a băgă pe sub nări*, manger, 304. || *a băgă ochii*, regarder avec attention, 365. || *a băgă în răcori*, effrayer, 687. || *a băgă în căsul (în grozile) morții*, *a vâgă în bô'ă*, effrayer, 499. 631. || *a băgă în friguri*, 1° effrayer, 2° menacer, 559. || *a băgă în tuse*, effrayer, *a băgă în flori*, effrayer, 554. 784. || *a i băgă flori în oșe*, glacer d'effroi, 385.

Băgă (a sa, a 'și), *v. r.* se mettre, se fourrer. || *a se băgă pe sub pielea cui-va*, entrer sous la peau de quelqu'un, 417. || *a se băgă în suflitul cui-va*, 1° lui parler sous le nez, 2° ne pas le quitter d'une semelle, 3° accaparer sa confiance, 422. || *a 'și băgă nasul în*, fourrer son nez dans, se mêler de, 306.
 Băiat, *s. m.* garçon, 6. 7. 548.—Pl. *băieți* ou *băieți*.
 Baie, *s. f.* bain, baignoire, 298.—Pl. *băi*.
 Baier, *s. n.* cordon, lien. || *din băierile inimii*, du fond du cœur, 216.—Pl. *baiere*.
 Băiet, *s. m.* [*Mold.*] garçon, 6.—Pl. *băieți*.
 Balaia, *s. f.* la Blonde, nom qui se donne aux juments, 722.
 Bălărie, *s. f.* mauvaise herbe, 609.—Pl. *bălări*.
 Balbuți (a), *v.* balbutier, bégayer, 483. 577.
 Bale, *s. f.* bave, salive, 483.
 Bălegă, *s. f.* [*Trans.*], fiente, excrément || crottin, 699.
 Balerca, *s. f.* [*Mold.*], baril, || *a 'și face pântecule balercă*, boîte comme un tonneau, 392.—Pl. *balerce*.

Viğă, *s. f.* crottin, 699. — Pl. *balige*.
 Baltă, *s. f.* lac, étang, marais, 485. 751. — Pl. *bălți*.
 Baltăc, *int.* baltăc-baltăc, cahincaha, 608.
 Bălțat, *adj.* grivelé, tacheté. || *a fi cu carnea bălțată*, être méchant, 63. || *a fi cu mașele bălțate*, être méchant, 271. — Fém. *bălțată*; pl. *bălțoți*, *bălțate*.
 Ban, *s. m.* ban, ancien titre de noblesse, 471. — Pl. *bani*.
 Ban, *s. m.* argent en général, 156. 191. 474. 487. 587. 702. 703. || centime, 100. 752. 822. 831. — Pl. *bani*.
 Bănuială, *s. f.* soupçon, 621. 622. — Pl. *bănuieli*.
 Barbă, *s. f.* barbe, 2. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 71. 403. 404. 723. 741. 811. — Pl. *barbe*.
 Bărbat, *s. m.* homme, 13. 14. 15. 16. 17. 154. 280. 292. 293. 296. 297. 298. 299. 300. 706. 824. || mari, 143. 154. 289. 294. 297. 624. 747. — Pl. *bărbați*.
 Bărbat, *adj.* mâle, vaillant, énergique, 17. 294. 295. — Fém. *bărbată*; pl. *bărbați*, *bărbate*.
 Bărbăție, *s. f.* âge mûr, 484. 771.
 Barbie, *s. f.* menton. || doublementon. 17. — Pl. *bărbii*.
 Bașca, *adv.* autre chose, 742.
 Bat, *adj.* [*Mold.*] ivre, 554. — Fém. *bată*.
 Bătaie, *s. f.* coups, rossade 532. || *a da bătaie*, battre, 98. || battement, pulsation 484. || clignement (d'yeux) 484. || *în bătaia vîntului*, dans la direction où souffle le vent, 723. — Pl. *bătăi*.
 Bate (a), *v.* battre, frapper, 90. 98. 119. 138. 157. 171. 172. 281. 325. 388. 413. 415. 428. 535. 694. 754. 755. 756. 762. || tomber sur, 785. || *a fi bătut la cap*, avoir la tête dure, 41. || *a 'i bate în pumni*, lui faire la nique, 425. || *cât ai bate în palmă*, en une seconde 388. || *a bate cu degetul*, menacer du doigt, 111. || *a bate cu fruntea în nori*, 1° décrocher les étoiles, 2° porter haut la tête, 161. || *a bate din (în) buze*, faire la lippe, 27. || *a bate din călcăie*, s'écarter de joie, 31. ||

a'și bate gura în vînt, parler pour ne rien dire, inutilement, 192. || *a'și bate limba*, bavarder, 226. || *să batem mîna*, tope là 264. || *a'î bate nasu cu vorba*, lui tenir des discours désagréables 312. || *bată'l crucea*, que Dieu le confonde, 691. || *îl bate fericea* il a tous les bonheurs, 785. || *slab de'l bate vîntul și mair* qu'un souffle le renverserait, 734.
 Bate (a se aș'i), *v. r.* se battre, se frapper, 188. 425. 664. || lutter, 629. || battre (en parlent du cœur) 207. 440. 532. || *a'și bate*, se cogner, 282. || *ași bate piciorole*, marcher beaucoup, user ses jambes à, 412.
 Bătetură, *s. f.* cor, cal, durillon 484. — Pl. *bătătură*.
 Batir, *conj.* [*Mold.*] tout au moins 2.
 Batjocori, (a) *v.* se moquer, baffouer, 698. 758.
 Batjocură, *s. f.* risée || ce qui est la risée de tous, 698. — Pl. *batjocuri*.
 Bătut, *adj.* battu. || *lapte bătut*, ba-beurre, 556. — Fém. *bătută*, pl. *bătuți*, *bătute*.
 Bazma, *s. f.* foulard, mouchoir, 744. Provincialisme pour *basma*. — Pl. *basmale*.
 Bé (a), *v.* boire, 177. 398. 424. 630. 712. 831. || *a bé tutun*, fumer du tabac. 791.
 Bedreag, *s. m.* chaise de cordonnier. || *a ședeala bedreag*, pérorer en public, en se mettant en évidence, 731.
 Belea, *s. f.* ennui, désagrément 36. 37. 740. || *urdu-belea*, sans que l'on s'y attende, 433. — Pl. *belele*.
 Beli (a), *v.* écorcher, dépouiller. 119. 304. 305. 365. 484. 610. || *a'î beli obrazul*, se moquer de quelqu'un, le rendre la risée de tous, 326.
 Beli (a'și), *v. r.* s'écorcher, 309.
 Berbec, *s. m.* bélier, 41. — Pl. *berbeci*.
 Berbec, *s. m.* bélier, 41.
 Beregată, *s. f.* larynx, gosier, 17. 725. — Pl. *beregăți*.
 Beși (a), *v.* péter, vesser, 126. 484. 485
 Beși (a), *v.* péter vesser, 484.

- Beși (a se), *v. r.* péter, vesser, 485.
 Beșică, *s. f.* bulle, 375. — Pl. *bêșici*.
 Beșină, *s. f.* pet, vesse, 487. 606. 670. 817. — Pl. *beșini*.
 Beșină, *s. f.* pet, vesse, 171. 485. 486. — Pl. *bêșini*.
 Beșină, *s. f.* pet, vesse, 485. 486. 670. — Pl. *bêșini*.
 Beșina-porcului, *s. f.* vesse de loup, p. 817.
 Beșinos, *s. m.* péteur, 565. — Fém. *bêșinósă*; pl. *bêșinoși, bêșinóse*.
 Beț, *s. n.* bâton, 14. 489. 532. 751. 832. 833 — Pl. *bețe*.
 Bêt, *adj.* ivre, 70. — Fém. *bêtd*; pl. *beți, bete*.
 Beție, *s. f.* ivresse, 772. — Pl. *beții*.
 Betrân, *s. et adj.* vieux, ancien, 2. 3. 4. 73. 98. 101. 274. 295. 407. 423. 469. 486. 487. 488. 489. 490. 741. 769. 770. 804. — Fém. *bê-trând*; pl. *bêtrâni, bêtrâne*.
 Betrânețe, *s. f.* vieillesse, 490. 491. 623. 770. 771. 772. 773. — Pl. *bêtrâneți*.
 Biciu, *s. n.* fouet, coup de fouet, 95. 96. 389. 573. — Pl. *bice* et *biciuri*.
 Biet, *adj.* pauvre, malheureux, 519. 547. 773. 837. — Fém. *biată*; pl. *bieți, biete*.
 Bilciu, *s. n.* foire, marché, 826. — Pl. *bilciuri*.
 Bilă, *s. f.* bille (bloc de bois non travaillé) 696 — Pl. *bile*.
 Bine, *adv.* bien, 17. 23. 146. 222. 277. 343. 438. 467. 473. 502. 563. 610. 615. 664. 679. 707. 719. 721. 760. 779. 781. || *mai bine*, mieux, 17. 80. 108. 130. 131. 162. 298. 299. 300. 334. 335. 343. 355. 692. 720. 721. 758. || *mai bine*, plutôt, mieux vaut que, 292. 329. 336. 345. 483. 508. 560. 568. 615. 617. 643. 650. 660. 674. 707. 778. 779. 815. 828. 833. || *solidement*, 407. || *heureusement* que 167. 510. || *bine ăice*, il a raison de dire, 37. || *a face bine*, se bien conduire, 791. || *imi pare bine*, j'en suis heureux, 793.
 Bine, *s. m.* bien. || *pe bine*, pour le bien, 45.
 Binișor, *adv.* assez bien. || *șeđi binișor*, tiens toi bien, tiens toi tranquille, 572.
 Birfi (a), *v.* mal parler, médire, 3.
 Birnă, *s. f.* solive, poutre, 327. 328. 329. — Pl. *birne*.
 Biserica, *s. f.* église, 128. 129. 447. 492. — Pl. *biserici*.
 *Blagoslovenie, *s. f.* bénédiction, 77. — Pl. *blagosloveni*.
 Blană, *s. f.* planche. || *a dormi blană*, dormir comme une souche, 545. — Pl. *blăni*.
 Blând, *adj.* doux, affable, 374. 811. || *rêspuns blând*, réponse, soumise, 689. — Fém. *b'ândă*; pl. *blândi, blânde*.
 Blestem, *s. n.* malédiction, 85. — Pl. *blestemuri*.
 Bléu, dans l'expression, *nu mai ăice nici bléu*, il ne souffle plus mot, 540.
 Bob, *s. m.* grain, 146. — Pl. *bóbe*.
 Boboc, *s. m.* canneton, 750. 751. — Pl. *boboci*.
 Bobocel, *s. m.* [Mold] diminutif de *boboc*, oison, 548. — Pl. *boboci*.
 Bobot (in), *adv.* a vorbi în bobot, radoter, 847.
 Bobote (in), *adv.* a vorbi în bobote, radoter, 847.
 Bócă, *s. f.* tête 17. 18. || *a fi tare de bôcă*, avoir la tête dure 17.
 Bogat, *adj.* riche, 638. 706. — Fém. *bogată*; pl. *bogați, bogate*.
 Bogătare, *s. f.* richesse, 704. — Pl. *bogătăți*.
 Bogăție, *s. f.* richesse, 624. — Pl. *bogății*.
 Boi, (a se), *v. r.* se teindre, se colorer, 485.
 Bojoc, *s. m.* poumon, || *a vèrsă bojoci dîntr'insu*, vomir ses entrailles, 18. — Pl. *bojoci*.
 Bojog, *s. m.* poumon. || *a se umfla în bojogi*, enfler sa voix, crier 18. — Pl. *bojogi*.
 Bólă, *s. f.* maladie, mal, 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 575. 623. 645. 704. || *a vîri (băga) în bôlă (bôle, tôte bôlele)*, effrayer, rendre malade de peur, 499. || *a scôte din bôlă* remettre sur pied, 500. — Pl. *bôle* et *boli*.
 Boli, (a), *v.* souffrir, être malade, 46.
 Bolnav, *adj.* malade, 500. 501. 502. 525. 706. — Fém. *bolnavă*; pl. *bolnavi, bolnave*.
 Bolnăvi, (a se), *v.* tomber malade, 502. 503.

BON

- Bondoc, *adj.* trapu, boulot, 503.—
Fém. *bondócă*, pl. *bondoci*, *bondóce*.
- Boritură, *s. f.* vomissement, 504.—
Pl. *borituri*.
- Borș, *s. n.* borș (eau aigrie par la fermentation du son), 557. 763.
- Bostan, *s. m.* citrouille, 47. 50. 206. 237.—Pl. *bostani*.
- Bot, *s. n.* figure, museau, 18. 19. 20. 680. 681. 717. || *a unge pe bot*, graisser la patte, 18. || *a se șterge pe bot*, se brosser le ventre, 18. 19. || *ași linge botul* s'en lécher les lèvres, 19. || *a se linge în bot cu cine-va*, se faire des m'amours, 19. || *lingete pe bot de acum*, tu peux, dorénavant, en faire ton deuil 19. || *a'i tunde botul*, lui couper la parole, 20.—Pl. *boturi*.
- Boț, *s. n.* boule. || *boț cu ochi*, 1° homme de rien, 2° figure sans expression 3° sot, 42.—Pl. *boțuri*.
- Botos, *adj.* qui a un gros museau || *a fi botos*, être effronté, fort en gueule, 20. || *a rămâne botos*, rester tout bête, 20.—
Fém. *botósă*, pl. *botoși*, *botóse*.
- Boț, *s. m.* boeuf, 72. 73. 303. 316. 345. 493. 539. || *a avé ochi de boț*, avoir de grand yeux, 360.—Pl. *boi*.
- Brăila *s. n.* Brăila, port roumain sur le Danube, 658. 659.
- Brâncă, *s. f.* membres (bras, pied) || *a da pe brânci*, tomber de fatigue, 20. 787. || *a da brânci*, donner une poussée, 20. 215.—
Pl. *brânci*.
- Brânză, *s. f.* fromage, 671.—Pl. *brânze*.
- Braț, *s. n.* bras, 20. 21. 72. 73. 261. || *cu brațe deschise*, à bras ouverts, 20. || *a stă cu brațele încrucișate*, rester les bras croisés, 21. || *a avé brațe legate*, avoir les mains liées, 21. || *a fi brațul drept*, être le bras droit de, 21. || *a se aruncă în brațele lui*, se jeter dans ses bras, se confier à lui, 21.—Pl. *brațe*.
- Breaz, *adj.* tacheté, bigarré, 323. 539. || *ochi brezi*, yeux vairons.—
Pl. *brează*, pl. *breji*, *brezi*, *breje* et *breze*.

BUL

- Briceag, *s. n.* canif, 640.—Pl. *briceaguri* et *bricege*.
- Briș, *s. n.* ceinture. || *a stă cu mânele în briș*, rester les bras croisés, 255.—Pl. *brie*.
- Brăbodi (a), *v.* envelopper la tête d'un fichu, d'un voile. || *a'l broboți la ochi*, faire prendre des vessies pour des lanternes, 354.
- Brăscă, *s. f.* grenouille, 361.—
Pl. *brăsce*.
- Brascoiș, *s. m.* mâle de la grenouille, 361.—Pl. *brascoi*.
- Brotac, *s. m.* rainette, graisset, 726.—Pl. *brotaci*.
- Bubă, *s. f.* bube, abcès, tumeur, 112. 213. 291. 504. 505. 506. 733. 759. || *a pune mâna pe bubă*, mettre le doigt sur la plaie, 505. || *Acî e bubă*, là est la difficulté, 505. || *a'i scî bubă*, connaître son point faible, le défaut de la cuirasse 506. || *a fi bubă cîptă*, être irascible, paresseux, etc. 504.
- Bubuiag, *s. m.* bubon, furoncle, || *i-a scos ochii ca de bubuiag*, les yeux lui en sortent de la tête, 352.—Pl. *bubuiage*.
- Bucă, *s. f.* joue, 21. 671. || *a alergă cu sufletul în buci*, courir comme un dératé, 473.—Pl. *buci*.
- Bucată, *s. f.* morceau, mets, 97. 153. 476. 825.—Pl. *bucate*.
- Bucățică, *s. f.* petit morceau, petit fragment. || *bucățica ruptă și cutare*, il ressemble à un tel comme deux gouttes d'eau. 506.—Pl. *bucățele*.
- Buclucaș, *adv.* querelleur, chicanier 394.—Fém. *buclucașă*; pl. *buclucași*, *buclucașe*.
- Bucură (a să), *v. r.* se réjouir, 340. 605.
- Bucurie, *s. f.* joie, 77—Pl. *bucuriș*.
- Bucuros, *adj.* heureux, content, 199. 438.—Fém. *bucurósă*; pl. *bucuroși*, *bucurose*.
- Bucuros, *adv.* volontiers, de bon coeur, 436.
- Buhaiș, *s. m.*, [Mold.], taureau, 428.—Pl. *buhaiș*.
- Buigui (a), *v.* [Mold.], avoir des mouvements désordonnés, 35. 46.
- Bulgare, *s. m.* boule, motte, 65. 600.—Pl. *bulgări*.

Bumbac, *s. n.* coton, 464. 753. || *a avé bumbac în urechi*, avoir du coton dans les oreilles, 464.
 Bumban, *adv.*, *a dormi bumban*, dormir comme une souche, 545.
 Bumben, *adj.* *a rămășița bumbenă*, elle n'a plus bougé, elle est morte, 617. — Fém. *bumbenă*; pl. *bumbeni*, *bumbene*.
 Bun, *adj.* bon, bienveillant, 2. 14. 37. 97. 106. 155. 169. 171. 213. 221. 257. 263. 295. 296. 298. 299. 303. 304. 319. 352. 354. 370. 371. 376. 378. 460. 469. 487. 483. 505. 515. 530. 544. 558. 616. 629. 634. 686. 687. 701. 706. 750. 751. 752. 779. 780. 801. 803. 808. 810. 813. 821. 833. || *m-î bun*, meilleur, 126. 289. 532. 668. 703. 704. 758. 762. 822. || *bun de*, bon pour, 56. 92. || *agrabile a prendre*, 85. || *bun de gură*, qui a bon bec, beau parleur, 181. 182. 183. || *bun de dinte*, hargueux, qui a la parole mordante, 117. || *bun de mână*, adroit, voleur, 257. || *bună de picior*, coureuse, qui a une mauvaise conduite, 414. || *a stă pe un bun picior*, être bien dans ses affaires, 415. || *de inimă bună*, gai, 212. — Fém. *bună*; pl. *buni*, *bune*.
 Bună-dimineață, *s. n.* bon-matin, bonjour, 330.
 Bunică, *s. f.* grand-mère. || *de sufletul bunicăii*, pour l'âme des morts, 443. — Pl. *bunice*.
 Burete, *s. m.* champignon, 546. — Pl. *bureți*.
 Buric, *s. n.* nombril, cordon ombilical, 22. 23. || *buricul pămîntului*, nabot, 23. || *a-i tăia buricul*, lui couper le siffet, 22.
 Burilă, *s. m.* Burilă, nom propre, 73.
 Burtă, *s. f.* ventre, 10. 23. 24. 25. 81. 347. || *a stă cu burta la soare*, paresser, ne rien faire, 24. || *a stă cu burta la pământ*, ne rien faire, 24. || *cu burta de pământ*,

ventre à terre, 24. || *a avé burtă de iepă*, boire (manger) comme un chantre, 24. || *a fi numai burtă și căciulă*, *a fi numai burta de cine-va*, trapu, 24.
 Burtă-Verde, *s. m.* bourgeois, philistin, 25. — Pl. *burtă-verdi*.
 Burueană, *s. f.* [Mold.], mauvaise herbe, 536. — Pl. *burueni*.
 Bușele (de a), *l. adv.* à quatre pattes, 489.
 Busta, *adv.* se précipiter tous à la fois, sans tenir compte des obstacles, 522.
 Bușten, *s. m.* souche, 696. || *a dormi bușten*, dormir comme une souche, 545. || *mort bușten*, bien mort, 617. — Pl. *bușteni*.
 Bute, *s. f.* botte, tonneau, 545. 684. — Pl. *buți*.
 Butie, *s. f.* botte, tonneau, 25. 545. — Pl. *butii*.
 Butoiu, *s. n.* tonneau, 40. — Pl. *butoie*.
 Butuc, *s. m.* sonche, 507. 545. 670. — Pl. *butuci*.
 Buză, *s. f.* lèvres, 25. 26. 27. 28. 29. 200. 440. || *a-i scăpăra (crăpă) buza* mourir d'envie, 26. || *a fi cu lapte pe buze*, si on lui pressait le nez il en sortirait du lait, 26. || *a se șterge pe buze*, en faire son deuil, 26. || *a rămâne cu buzele umfate*, fâché, trompé dans ses espérances, 27. || *a lăsa buza* faire la lippe, 27. || *a bate din (în) buze*, se brosse le ventre, 28. || *a fluera (sbîrni) din buze*, *a sufla în buze*, même sens que précédemment, 28. || *a-și linge buzele*, s'en lécher les lèvres, 29. || *a-și mușcă buzele*, s'en mordre les lèvres, 29. || *cât să pui pe buze*, de quoi mettre sur une dent creuse, 29. — Pl. *buze*.
 Buzat, *adj.* lippu, 27. 29. 506. || *a rămâne buzat*, trompé dans son attente, 27. — Fém. *buzată* pl. *buzăți*, *buzate*.

C

Ca, *conj.* comme, passim. || de même que, 638. || afin que, 634. || pour, 233. 240. 390. 779. || pour

que, 98. 428. 640. 641. 681. 685. 719. 747. || plutôt que, 114. || autant que, 509. || semblable à,

81. 348. || afin que, 330. || *ca când*, comme si, 484. 573. 755. || *ca și când*, comme si 427. || que 220. 371. 703. 828 || *ca și*, de même que, tout-à-fait comme, 146. 153. || *ca mâne*, sous peu, 475.

Că, conj. que, passim. || car, parce que 4. 11. 14. 20. 31. 36. 68. 72. 101. 127. 131. 154. 180. 201. 291. 292. 305. 332. 335. 344. 410. 413. 446. 457. 460. 477. 478. 479. 494. 496. 507. 547. 586. 601. 614. 632. 671. 672. 675. 684. 695. 702. 705. 712. 721. 753. 806 || de, 115. 753. quoi que, 201.

Cacă (a), v. embrener, emmerder, 376.

Cacă (a se), v. r. chier 506. 507.

Cacă-frică, s. m. poltron, froussard, 507.

Căcăce, s. m. [*Banat*], foirard, 691.

Căcăcios, adj. merdeux. || *căcăcios la inimă*, envieux, méchant, 212. — Fém. *căcăcioasă*; pl. *căcăcioși*, *căcăcioșe*.

Căcat, s. m. excrément, merde, 308 461. 508. || *căcat cu ochi*, homme de rien, 508. || *a mânca căcat*, 1° mentir, 2° se tromper, 508. || *căcat cu apă rece*, rien qui vaille, 508. — Pl. *căcați*.

Căci, conj. car, parce que, 4. 180. 377. 488. 677. 691.

Căciulă, s. f. bonnet de fourrure, 24. 37. 43. 61. 398. 457. 517. 785. — Pl. *căciuli*.

Căde (a), v. choir, tomber, 22. 95. 202. 207. 216. 262. 317. 386. 389. 411. 427. 433. 468. 469. 488. 508. 509. 510. 543. 556. 599. 611. 655. 691. 698. 713. 723. 730. 731. 732. 748. 749. 886.

Căde (a se), v. r. convenir, falloir, 557.

Căială, s. f. regret, 621. — Pl. *căieli*.

Căine, s. m. 489. 719. Veđi *căne*. — Pl. *căini*.

Căință, s. f. regret, 621. — Pl. *căințe*.

Căiță, s. f. coiffe, bonnet. || *născut cu căița*, né coiffé, 29. — Pl. *căițe*.

Cal, s. m. cheval. 3. 82. 144. 145. 147. 153. 294. 297. 619. 770. 826. 843. — Pl. *cai*.

Calare, adv. à cheval, 208. 660. 707. 843.

Calabalic, s. n. bagage, hardes, 22. — Pl. *calabalicuri*

Calauză, s. f. guide, conducteur, 335. — Pl. *călduze*.

Calcă (a), v. marcher, mettre le pied sur, 31. 209. 376. 410. 484. 511. 512. 513. 792. 793. || fouler, 410. || marcher sur les pieds 721. || *a călcă cu*, partir du, 410. || se conduire, 513. || *a 'și călcă inima*, faire taire ses sentiments intimes, 761. || *a călcă drept*, marcher droit, 512. || *a călcă strîmb*, dévier du droit chemin, 512. || *a'i călcă cuvîntul*, désobéir, 513.

Calcăiū, s. n. talon, 30. 31. 32. 33. 59. 99. 164. 216. 456. 472. 594. 573. || *ii jōcă șorecii'n călcăe*, il a le feu au derrière, 31. || *a'i dă cu călcăiū*, repousser du pied, 31. || *a bate din călcăi*, sauter de joie, 31. || *din călcăe pân' la cap*, de la tête aux pieds, 31. || *a pune sub călcăe*, mettre sous ses pieds, 32. || *căt te-ai învîrti într'un călcăiū*, en un clin d'œil, 32. || *a arêta călcăile*, tourner les talons, 33. || *a 'și luă călcăile de-a umere*, prendre ses jambes à son cou, 33. || *a jucă din călcăi*, jouer des jambes, 33. || *a se duce cu călcăile învînte*, s'en aller les talons en avant, mourir, 33. — Pl. *călcăi*, *călcăie*, *călcăie*, *călcăe*.

Cald, adj. chaud, 179. 299. 743. — Fém. *caldă*; pl. *caldi*, *calde*.

Caldare, s. f. chaudron, 70. — Pl. *căldări*.

Caldură, s. f. chaleur, 179. 713. || accès, 559. || *a avé căldură la cap*, être une tête chaude, un cerveau brûlé, 513. — Pl. *călduri*.

Cale, s. f. chemin, route, 547. 791. || *a pune la cale*, arranger, s'occuper de, 189. — Pl. *căi*.

Caletor, s. m. voyageur, 803. — Pl. *căletori*.

Caletor, adj. voyageur, 4. 440. — Fém. *căletoră*; pl. *căletori*, *căletóre*.

Caletorie, s. f. voyage, 623. — Pl. *căletorii*.

***Calic**, s. m. et adj. estropié, 513. 691. — Pl. *calici*.

Călți, s. f. pl. étoupe, bourre, 125. 191.

Călugăr, s. m. moine, 644. — Pl. *călugări*.

Cam, *adv.* un peu, en quelque sorte, quasi, 185. 313. 339. 346. 393. 407. 454. 461. 462. 488. 548. 565. 785. || trop, 713. || *cam... cam*, en partie... en partie, 773.

Camară, *s. f.* chambre, 675.

Cămașă, *s. f.* chemise, 300. 368. 415. 626. — Pl. *cămeși*.

Cămașă, *s. f.* placenta. || *ndscut cu cămașă*, né coiffé, 34.

Cămeșă, *s. f.* [*Mold.*] placenta, 34.

Câmp, *s. n.* champs, 367. 537. 773. || plaine, 788. — Pl. *câmpî*.

Când, *adv. et. conj.* quand, lorsque, passim. || *de când cu*, du temps de, 22. 276. || *de când*, depuis que, 663. || *pe când*, tandis que, 126. || *ca când*, comme si, 15. 305. 484. 573. || *ca și când*, comme si, 427. 755. || *când și când* à la fin des fins, 776. || *când... când*, tantôt... tantôt, 125. 179. 535. 543. || *când-va*, parfois, 485.

Câne, *s. m.* chien, 145. 154. 176. 197. 322. 642. 695. 781. 788. — Pl. *câni*.

Cânesc, *adj.* de chien, 177. 322. — Fém. *cânescă*, pl. *cânesci*, *cânesce*.

Cântă (a), *v.* chanter, 757. || jouer (d'un instrument), 159.

Cântare, *s. f.* chant, chanson, 625. — Pl. *cântări*.

Cap, *s. m.* chef. 16. — Pl. *capî*.

Cap, *s. n.* chef, tête, 7. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 74. 80. 92. 93. 98. 100. 101. 115. 129. 131. 142. 161. 171. 178. 219. 220. 252. 256. 262. 271. 282. 283. 291. 301. 311. 341. 348. 353. 365. 396. 370. 400. 401. 402. 403. 414. 504. 513. 565. 605. 713. 719. 747. 782. 808. 828. 840. || *a fi bățut la cap*, avoir la tête dure, 41. || *cap fără creeri*, écervelé, 45. || *a 'și pune cenușe pe cap*, se couvrir la tête de cendre, 45. || *a 'și lua capul în poldă*, se sauver à toutes jambes, 46. || *cap sec*, sot, 48. || *a suci capul cui-va*, tromper quelqu'un, 48. || *a 'și legă capul*, 1° se marier, 2° prendre l'engagement de faire une chose 48. || *a fi tare de cap*, avoir la tête dure, 49. || *a avé capul ca*

dovlécul, être un sot, 50. || *a avé cap*, avoir de la tête, 50. || *a ave grăunțe în cap* être un imbécile, 50. || *a avé apă la cap*, être toqué, 51. || *a luă apă la cap*, s'enivrer, 51. || *a fi cu luna 'n cap* être lunatique, 51. || *i-a răsărit luna 'n cap*, il est devenu chauve, 51. || *a fi greū la cap*, avoir la tête dure, 51. || *a fi ajuns de cap*, être intelligent, 51. || *cap ușor*, tête légère, 52. || *cap gros*, tête dure, 52. || *a fi mare de cap*, être intelligent, 52. || *a umb'ă cu capu mare*, être fier, 52. || *a luă în cap*, 1° comprendre, 2° se charger de, 53. || *a 'și luă în cap*, en faire à sa tête, 53. || *a 'și pierde cipul*, en perdre la tête, 53. || *cu capu 'n jos*, la tête basse, 53. || *cu capul (pe) sus*, la tête haute, 53. 54. || *a ridică capul*, prospérer, 54. || *a avé fumuri în cap*, des idées de grandeur 54. || *a umb'ă cu capul între urechi*, être sot, 54. || *a mână capul cui-va*, perdre quelq'un, 55. || *a 'i rōde capul*, lui ressasser les oreilles, 55. || *a se pune pe capul cui-va*, insister auprès de quelqu'un, 56. || *a avé cap de întors jurci*, être un sot, 56. || *a se da cu capul de (toți) pereți*, ne savoir où donner de la tête, 57. || *a se dà peste cap*, faire des pieds et des mains, 20. 57. || *a dà peste cap*, lever le coude 57. || *a 'și luă lumea în cap*, s'enfuir et tout abandonner, 57. || *a nu 'și vedé capul*, 1° ne savoir où donner de la tête, 2° être très-malheureux, 58. || *a 'i pune plumb în cap*, lui mettre un peu de plomb dans la tête, 58. || *il taie capul*, il s'entend à, 58. 370. || *a dà peste cap*, tomber à la renverse, 449. || *merge tréba peste cap*, l'affaire va mal, 58. || *odată cu capul*, à aucun prix, 59. || *în ruptul capului*, à tout prix, 59. || *din cap până în picere*, des pieds à la tête, 59. || *a 'și face de cap*, s'attirer des désagréments, 60. || *a 'și dà de cap*, s'attirer des désagréments, 60. || *a 'i dà de cap*. 1° réussir, 2° mêmes sens que précédemment, 60. || *a se pune pe ca-*

- pul cui-va*, demander une chose avec insistance, 60. || *a'i întorçe capul*, lui tourner la tête, 61. || *a se suă în capul cui-va*, monter sur le dos de quelqu'un, 61. || *a fi de capul sêu*, être son maître, être indépendant, 61. || *a fi cap tăiat (leit) cutare*, être un tel tout craché, 61. || *cu nóp-tea în cap*, de très grand matin, 727. || *a stă în capul ôselor*, se tenir debout, 385. || *a face cap*, se former (en parlant d'un bouton), 504. || *a ardică în cap*, révolutionner, mettre en émoi, 281. || *a alergă pe capete*, rivaliser à la course, 474. — Pl. *capete*.
- Capestere*, *s. f.* maie, huche à farine. || *a vedé alb în căpestere*, s'enrichir, 398.
- Capet*, *s. n.* bout, commencement. || *a scóte la capet*, venir à bout de, s'entendre, 292. — Pl. *capete*.
- Căpeta* (a), *v.* obtenir, 83.
- Capetăiü*, *s. n.* chevet, 515. — Pl. *căpătăie*.
- Căpetină*, *s. f.* tête, 61. — Pl. *căpătine*.
- Capetinos*, *adj.* qui a une grosse tête. || sot, 564. — Fém. *căpătinosă*; pl. *căpătinoși*, *căpătinoșe*.
- Căpetuit*, *adj.* s. pourvu, établi. || *umbă după căpătuit*, elle cherche à obtenir quelque chose, 848.
- Căpiü*, *adj.* qui a le vertige. || *a fi căpiü*, 1° être toqué, 2° être ivre, 513. — Fém. *căpie*; pl. *căpii*.
- Capră*, *s. f.* chèvre, 8. 9. 275. 361. 374. 716. — Pl. *capre*.
- Capșună*, *s. f.* capron, grosse fraise, 495. — Pl. *căpșune*, *căpșuni*.
- Capușă*, *s. f.* bourgeon, bourgeon de la vigne, 193. — Pl. *căpușe*.
- Car*, *s. n.* char, chariot, 72. 300. 373. 492. 493. 563. 650. 728. || *un car*, un plein chariot, 461. || *un car de*, beaucoup de, 568. — Pl. *care*.
- Caraba*, dans l'expression *babă carabă*, très vieille femme 15.
- Carare*, *s. f.* sentier, 11. 12. — Pl. *cărări*.
- Carbune*, *s. m.* charbon, 476. 709. — Pl. *cărbuni*.
- Cărd*, *s. n.* volée, bande, 155. 298. 751. — Pl. *cărduri*.
- Care*, *pr. rel. des 2 genres*, qui, le quel, celui qui; passim || que, 169. || *cu care*, avec qui, avec lequel, 453. || *pe care*, que, 244. — Pl. *cari*, *care*.
- Cărlan*, *s. m.* poulain de deux ans, 643. 644. — Pl. *cărlani*.
- Cărmi* (a), *v.* tourner, biaiser. || *a cărmî din nas*, désapprouver, montrer son mécontentement, faire la grimace, 313.
- Carne*, *s. f.* chair, 61. 62. 63. 64. 370. 382. 453. 455. 783. || *carne cu ochi*, 1° homme de rien, 2° figure sans expression, 3° sot, 61. || *a cresce carnea pe căne-va*, être plein de joie, 62. || *nu se prinde carne pe el*, c'est un méchant, 62. || *a 'și mănca carnea*, se faire du mauvais sang, 62. || *a fi cu carnea bălțată*, être méchant, 63. || *a mănca carne de om*, 1° être mauvais, 2° être laid, 63. || *a fi rëu de carne*, 1° être coureur, 2° avoir le sang vicié, 63. || *a tăia în carne vie*, trancher dans le vif, 63. || *în carne și în ôse*, en chair et en os, 64. — Pl. *cărni*, *cărnuri*.
- Cărni* (a), *v.* tourner, dévier, 684.
- Cărpă*, *s. f.* chiffon, loque, 191. 301. || *are urechi de cărpă*, il a l'oreille paresseuse, 464. — Pl. *cârpe*.
- Cărpit*, *adj.* raccomodé, rapiécé, 694. 801. || *a avé ochii cărpiti*, être un sot, 353. — Fém. *cărpită*; pl. *cărpiti*, *cărpite*.
- Căruț*, *s. n.* [Mold.], petit chariot, 722.
- Căruța*, *s. f.* charrette, 160. — Pl. *căruțe*.
- Caș*, *s. n.* fromage à la pie, 602.
- Casă*, *s. f.* maison, 14. 15. 16. 79. 125. 126. 128. 129. 143. 156. 235. 287. 290. 291. 292. 294. 295. 296. 300. 380. 560. 561. 735. 759. 760. 841. — Pl. *case*.
- Cască* (a), *v.* ouvrir, 106. 190. 196. || bâiller, 513. 514.
- Cască-gură*, *s. m.* nigaud, badaud, bayeur aux cornelles, 190.
- Căscat*, *s. n.* bâillement, 190. 196. 514. 515.
- Castravete*, *s. n.* concombre, 298. 752. — Pl. *castraveți*.
- Cășună* (a), *v.* venir, survenir, 5.
- Cât*, *adj. adv. et pr.* combien, ce

que, 73. 383. 418. 504. 777. || le temps de, 116. 362. 363. 404. 408. 409. || tant que, 111. 378. 394. 416. 511. 583. 762. 778. 780. || autant que, 29. 37. 106. 155. 177. 206. 267. 274. 280. 293. 330. 455. 456. 506. 527. 536. 590. 591. 592. 662. 666. 683. 716. 739. 786. 787. 817. || le temps de, 81. 388. 401. 527. 540. || si, 490. 636. 757. || si (aussi) grand que, 40. 196. 345. || gros comme, comme, 207. 424. 425. 463. 606. || autant de, 43. || tout . . . que, 533. || vous aurer beau, 577. || *cu cât* . . . *cu atât*, plus . . . plus, 77. 296. || *cât* . . . *âtât*, autant . . . autant, 371. || *și* . . . que, 686. || *în cât*, de sorte que, 747. || *pe cât*, autant que suivant que, 590. 591. 592. || *nicî cât*, qui même autant 267. || *cât*, a beau, 583. — Fém. *cătă*; pl. *căți*, *câte*.

Cată (a), v. chercher, 304. 325. 515. 516. || tâcher de, 486. || regarder, 349. 746. || attendre de, 237.

Cataligă, s. f. [*Mold.*], échasse, 406. — Pl. *catalige*.

Catarambă, dans l'expression, *babă catarambă*, très-vieille femme 6.

Câte, adj. et pr. pl. de *cât*, beaucoup, 743. || tout ce que, tout ce qui, 646. 822. || quelque, 728. || *câte unul*, un à un, 423. || *de câte ori*, chaque fois que; passim.

Cățea, s. f. chienne, 295. — Pl. *cățele*.

Cățel, s. m. petit chien, 4. 215. Pl. *căței*.

Căți, pr. pl. de, *cât*, qui, 543.

Către, prép. vers, à, 496.

Căută (a), v. chercher, 12. 146. 168. 193. 301. 306. 399. 497. 654. 682. 836. || soigner, 174. 706. || examiner, 137. 516. || rechercher, 161. || *îi caută în obraz*, il le respecte, il le ménage, 325. || *caută ce n'a pierdut*, il cherche à voler, 516. || *a căută diava de ori*, bâyer aux corneilles, 516.

Căută (a se), v. r. être cherché, être recherché, 569. 702. || examiner, tenir compte, 180.

Căutătură, s. f. regard, 105. 346. 516. — Pl. *căutăturî*.

Gazan, s. n. chaudron, marmite, 390. — Pl. *cazane* et *cazanurî*.

Căzni (a se), v. r. s'efforcer, 791.

Ce, pr. rel. qui, que, quel, quelle, ce que, ce qui, quoi, passim. || à quoi, 500. 544. 660. 683.

Ce, conj. que, passim. || pourquoi 165. || *de ce*, plus 718. || *de ce*, pourquoi, 140. 632. || *la ce*, pourquoi, 639. 632.

Ce, conj. pour *ci*, mais, 14. 40. 661.

Cea, adj. et pr. dém. f. celle, 218. 594. || cette 225. || ja, 126. 289. 305. — Pl. *cele*.

Ceas, s. n. heure, 314. 631. 782. || *cu ceasul*. des heures entières, 577. — Pl. *ceasurî*.

Ceea ce, ce qui, ce que, passim.

Cefa, s. f. nuque, 64. 65. 66. 139. 359. 551. 579. 843. || *a fi gros la cefă*, avoir du foin dans ses bottes, 64. 65. || *a pune la cefă*, ne pas s'occuper d'une affaire, 65. || *a scărpină la cefă*, battre, 65. || *a fi tare de cefă*, avoir le sac, 65. || *când mi-oii vedea cefă*, la semaine des quatre jeudis, 66. || *a'i muia cefa*, le battre, 66. — Pl. *cefe*.

Cel, adj. et pr. dém. ce, celui, le, la; passim. || *pe cel*, celui que, 639. — Fém. *cea*; pl. *cei*, *cele*.

Cel-alt, adj. et pr. dém. l'autre; passim. — Fém. *cea-l-altă*; pl. *cei-l-altî*, *cele-l-ulte*.

Celă-l-alt, adj. et pr. dém. l'autre; passim.

Cenușă, s. f. cendre, 45. 99. — Pl. *cenușe*.

Cepă, s. f. oignon, 416. || *face cât o cepă degerată*, il ne vaut pas un sou, 37. — Pl. *cepi*.

Cer, s. n. ciel, 120. 233. 264. 369. 483. 757. 820. || *a 'l ridică în slava cerului*, élever quelqu'un aux nues, 696. — Pl. *cerurî*.

Ceră, s. f. cire. || *are nas de ceră*, c'est une soupe au lait, 307.

Cerc, s. n. cercle, 813. — Pl. *cercurî*.

Cercă (a), v. éprouver, examiner, 607.

Cere (a), v. demander, solliciter, exiger, 6. 74. 78. 103. 115. 173. 176. 282. 283. 337. 489. 502. 515. 583. 608. 708. 709. 777. 827.

Cere (a se), v. r. demander, falloir, 383, 469.

Cerere, s. f. demande, requête, 661. — Pl. *cereri*.

- Cergă, *s. f.* couverture, 591. — Pl. *cergi*.
- Cerne, (a), *v.* tamiser, cribler, 154. 155. 286.
- Cernit, *adj.* tendu de noir, en deuil. || *a fi cu inima cernită*, avoir l'âme en deuil, être triste, 203. — Fém. *cernită*; pl. *cerniți*, *cernite*.
- Certă (a se), *v. r.* se disputer, se quereller, 55. 270. 292. 421.
- Certă, *s. f.* dispute, querelle, 621.
- Cetă, *s. f.* brouillard, 93. || *glaucome*, 330. || *a acé cetă în creeri*, être ivre, 93. — Pl. *cefe*.
- Cetate, *s. f.* forteresse, cité, ville, 172. 571. — Pl. *cetăți*.
- Ceva, *pr. ind.* un peu 14; passim.
- Cevaș, *pr. ind.* quelque chose, 649.
- Chef, *s. n.* bonne disposition, bonne humeur. || *cu cheful meș*, à ma guise, à ma fantaisie, 637. — Pl. *chefuri*.
- Cheie, *s. f.* clé, 16. — Pl. *chei*.
- Chel, *adj.* chauve, 516. 517. 518. 519. 520. || *a scăpă chel*, être battu, 520. — Fém. *chellă*.
- Chelbe, *s. f.* [*Mold.*], teigne, 520. || *e plin de chelbe*, il est tout-à-fait pauvre, 520.
- Chelbos, *adj.* [*Mold.*], chauve, 422. 520. — Fém. *chelbósă*; pl. *chelboși*, *chelbóse*.
- Chelie, *s. f.* calvitie, 519. 521.
- Cheltuială, *s. f.* dépense, frais, 321. — Pl. *cheltuieli*.
- Cheltuielă, *s. f.* dépense, frais, 136. 305. 321. — Pl. *cheltuieli*.
- Chemă (a), *v.* appeler, inviter, 521. 622. 636. 638. 763. 791. 800.
- Chemă (a se), *v. r.* s'appeler, 648.
- Chiar, *adv.* même, 126. 154. 177. 411. || *chiar ca*, tout-à-fait comme, 346.
- Chică, *s. f.* cheveux qui tombent sur la nuque, cheveux, 66. 67. — Pl. *chice*.
- Chichirez, babillard (meunerie) 682.
- Chieltuială, *s. f.* dépense, frais, 321. Pl. *chieltuieli*.
- Chilnă, *s. f.* coffre d'un chariot, 73. — Pl. *chilne*.
- Chilom, *s. n.* masse, coup de poing. || nom propre pour désigner un homme fort et sans intelligence, une brute, 842.
- Chilug, *s. n.* [*Mold.*], pilon 371.
- Chingă, *s. f.* [*Mold.*], ranche, 72.
- Chior, *adj.* borgne, 521. 522. 657. 658. 666. 843. || *a nu 'i fi gura chioră*, être bavard. 93. — Fém. *chioră*; pl. *chiori*, *chióre*.
- Chiorăi (a), *v.* grouiller, gargouiller, 217. 270. 438.
- Chiori (a), aveugler, 523. || devenir borgne, fermer un oeil, 522.
- Chioriș, *adv.* de travers, 523.
- Chiot, *s. n.* cri perçant, clameur, 523. — Pl. *chiote*.
- Chip, *s. n.* figure, apparence, forme, 68. 523. 565. 566. — Pl. *chipuri*.
- Chirales, *s. f.* chirie eleison, 841.
- Chirie, *s. f.* loyer, 173. 827. — Pl. *chiriri*.
- Chișav, dans l'expression, *chișav la inimă*, méchant, envieux, 212.
- Chișcă, (a), *v.* [*Moldave*], pour *a pișcă*, pincer, 523. 671.
- Chiș, *s. n.* cri perçant. || *cu chiș cu vai*, à grand peine, 524.
- Chiulac, dans l'expression: *a avé chiulac*, être intelligent, 50.
- Ci, *conj.* mais; passim.
- Cicală, *s. f.* cigale, 299.
- Cimpoiș, *s. n.* cornemuse, biniou, 72. 73. 793. — Pl. *cimpóie*.
- Cinci, *adj. num. card.* cinq, passim.
- Cinci-deci, *adj. num.* cinquante; passim.
- Cine, *pr. ind.* qui, celui qui; passim. || *pe cine*, celui que, 638. || *cine*, pour *ori-cine*, n'importe qui, tout homme qui, 47.
- Cine-va, *pr. ind.* on, quelqu'un; passim.
- Cinste, *s. f.* honneur, considération, 41. 130. 131. 295. 509. 553. || honnêtement, 722.
- Cinsti, (a) *v.* honorer, respecter, louer, 134. 372. 488.
- Cinstit, *adj.* honnête, honoré, 131. 143. 294. 561. 578. 828.
- Ciobotă, *s. f.* [*Mold.*], botte. 739. — Pl. *ciobote*.
- Ciocan, *s. n.* marteau, 300. — Pl. *ciocane*.
- Ciocni, (a se), *v. r.* se cogner, se heurter, || *a se ciocni*, être ivre, 524.
- Ciocnit, *adj.* cogné. || toqué, qui à un coup de marteau, 524. || gris, qui à une pointe, 524.
- Ciolan, *s. n.* [*Mold.*], os, 68. 69. 419. 607. 787. || *a'și face de ciolan*, se préparer des désagrément

- ments, 68. || *a fi cu ciolane în pântece*, être enceinte, 69.—Pl. *ciolane*.
- Cîomag, *s. n.* gourdin, 66. 154. 542. 833. || coups de bâton, 843.—Pl. *ciomege*.
- Cioplî (a), *v.* tailler, dégrossir, sculpter, 134. 324. 530.
- Cîoră, *s. f.* corneille, 81. 129. 526. 548. 695. 723. 763. 784. 796.—Pl. *ciori*.
- Ciorbă, *s. f.* soupe, potage, 476. 556. 558. 817. 824.—Pl. *ciorbe*.
- Cîotă, *s. f.* [*Mold.*], souche, 44.—Pl. *ciôte*.
- Circ, *s. n.* son faible. || *a nu dice nici circ*, ne passouffler mot, 540.
- Cîrșă, *s. f.* cerise, 322. 785.—Pl. *cîrșî*.
- Cismă, *s. f.* botte, 288.—Pl. *cisme*.
- Citi (a), *v.* lire, 82. 365.
- Ciuda, *s. f.* dépit, colère, 12. 526.
- Cîuf, *s. m.* hibou des marais. || homme laid et insensible, grossier, 69.
- Cîuf, *s. n.* touffe, partie feuillue, 129.
- Cîuf, *s. n.* cheveux, tignasse. || *a'i luă ciuful foc* 1° être battu, 2° s'attirer des désagréments, 399.
- Cîul, *adj.* essorillé, 524.—Fém. *ciulă*; pl. *ciuli, ciule*.
- Cîumă, *s. f.* peste, 266. 524. 525. || *a fi o ciumă*, laid, méchant, 525.
- Cîumat, *adj.* pestiféré, 525.
- Cîung, *adj.* manchot, 525. 526.
- Cîupercă, *s. f.* champignon, 49.—Pl. *ciuperci*.
- Cîupi (a), *v.* pincer, || béqueter, 526. || *a cîupi de ochi*, éblouir, attirer l'attention, 355.
- Cîupit, *adj.* pincé, écorné. || *ciupit de vîrsat*, grêlé, 800.—Fém. *ciupită*.
- Cîur, *s. n.* crible, 419.—Pl. *ciururi*.
- Cîurilă, *s. m.* Ciurilă, nom propre, 73.
- Clabuc, *s. m.* have, écume. || *a face clăbuci la gură*, 1° bavarder, 2° écumer de rage, 526.
- Clacă, *s. f.* corvée, travail non payé. || *vorbe de clacă*, paroles inutiles, sans valeur, 832. 846.
- Clăti (a), *v.* rincer 169.
- Cleşte, *s. m.* tenailles, pince, 106. 115. 266.—Pl. *cleşti*.
- *Cletană (a se), *v. r.* branler, 116.
- Clipă, *s. f.* clin d'oeil, instant, 526.—Pl. *clipe*.
- Clipală, *s. f.* [*Mold.*], clin d'oeil, instant, 527.—Pl. *clipele*.
- Clipelă, *s. f.* clin d'oeil, instant, 527.
- Clipi (a), *v.* cligner, 527.
- Cloci (a), *v.* couvrir, 585.
- Clonc, *s. n.* gloussement 202. 530.
- Clopot, *s. n.* cloche, 578. 636. 753.—Pl. *clopote*.
- Cloşcă, *s. f.* poule couveuse, 202. 530. 585.—Pl. *cloşci*.
- Clotori (a), *v.* [*Banat.*] rincer, 527.
- Cobori, (a) *v.* descendre, 749.
- Coboriş, *s. n.* déclivité, descente, 721.—Pl. *coborişuri*.
- Cobză, *s. f.* sorte de guitare, 392. 579. 708. || *sănătos cobză*, malade, 708. || *gras cobză*, maigre comme un clou, 579. || *a'i face pântecele cobză*, le battre, 392.—Pl. *cobze*.
- Cóce (a), *v.* cuire au four, 762. || *a cóce pre cine-va la inimă*, lui garder un chien de sa chienne, 214.
- Cóce (a se), *v. r.* mûrir, venir à maturité, 495. 504. 769.
- Cocen, *s. m.* trognon, 798.—Pl. *coceni*.
- Cocorbă, *s. f. v.* *cociorbă*.
- Cocină, *s. f.* soue (étable à porcs), 693.
- Cociorbă, *s. f.* fourgon, tisonnier, 816. || *u veni la cocorbă*, en venir aux coups 816.
- Cociorvă, *s. f.* [*Mold.*], fourgon, tisonnier, 816.
- Cocorat, *adj.* qui a de longues jambes, 646.—Fém. *cocorată*.
- Cocoş, *s. m.* 292. 523. 714.—Pl. *cocoşi*.
- Cocóşa, *s. f.* bosse, 528. || *a sună cui-va cocóşa*, battre quelqu'un, —Pl. *cocóşe*.
- Cocoşă (a se), *v. r.* se vouîter, 528.
- Cocoşat, *adj.* bossu, 528.—Fém. *cocoşată*.
- Códă, *s. f.* queue (des animaux), 41. 45. 92. 161. 162. 282. 298. 300. 363. 474. 611. 730. 731. || tresse, 69. || *a împleti códă albă*, coiffer Sainte-Catherine, 69.—Pl. *cođi*.
- Codru, *s. m.* forêt séculaire, 806.—Pl. *codri*.
- Cojiță, *s. f.* croustille, croûton, 115.—Pl. *cojiți*.

- Cojoc, *s. n.* bisquain, vêtement fourré que portent les paysans, 499. — Pl. *cojôce*.
- Colac, *s. m.* pain en couronne, brioches, 154. 744. — Pl. *colaci*.
- Colea, *adv.* là-bas, 751.
- Colo, *adv.* là || *când colo*, tandis que, 106.
- Colț, *s. n.* coin, angle, 813. — Pl. *colțuri*.
- Colțat, *adj.* qui a des crocs. || hargneux, mauvais coucheur, 70. — Pl. *colțaiți*.
- Colțos, *adj.* qui a des crocs. || hargneux, mauvais coucheur, 70. — Pl. *colțoși*.
- Colluc, *s. n.* traversin. || croûton de pain. || *a'și arêlă collucul*, refuser avec mépris, faire la nique, 70.
- Conac, *s. n.* halte, repos, 800. — Pl. *conacuri*.
- Conduce (a se), *v.* se conduire, se guider, 656.
- Conteni (a), *v.* cesser, s'arrêter, 217. 296.
- Copac, *s. m.* arbre, 507. 510. 747. — Pl. *copaci*.
- Copaciū, *s. m.* arbre, 73. 510.
- Copil, *s. m.* enfant, 2. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 447. 489. 490. 491. 582. 674. 695. 803. || *a ajunge în dăga copiilor*, tomber en enfance, 82. || *copil de suflet*, enfant adoptif, 85. || *copil din flori*, bâtard, 86. || *ca un copil de fiță*, innocent, naïf, 88. — Pl. *copii*.
- Copilari (a), *v.* tomber en enfance, 582.
- Copilărie, *s. f.* enfance, 528. || *a căde în copilărie*, tomber en enfance, 528.
- Coprinde (a), *v.* embrasser, 256. 585. 592.
- Copt, *adj.* mûr, 291. 382. 785. || *a fi copt la os*, 1° être vieux, 2° avoir de l'expérience, 385. || *a fi bubă coptă*, être irascible, maladif, paresseux, 504. — Fém. *cóptă*; pl. *copti*, *cópte*.
- Copt, *s. n.* maturité, 495.
- Coptori (a), *v.* former du pus, ronger, 689.
- Corb, *s. m.* corbeau, 344. 361. — Pl. *corbi*.
- Corn, *s. n.* corne, 316. 551. || *a le spune cu corno*, exagérer, mentir, 743. — Pl. *corno*.
- Coronă, *s. f.* couronne, 143. 294. — Pl. *coroane*.
- Cort, *s. n.* tente, 617. — Pl. *corturi*.
- Coș, *s. n.* trémie, 437. || cercueil, 274. 773. || cavité thoracique, 89.
- Coșar, *s. n.* étable, 693.
- Cosiță, *s. f.* tresse, 89. || *cosiță albă*, vieille fille, 89. — Pl. *cosițe*.
- Costí, *s. f.* côte, flanc, 90. 91. 126. 392. || *a bate la trei coste*, battre à plate couture, 90. || *a avé coste lipite*, être mort de faim, 90. || *gras de-i numără coste*, si maigre qu'on pourrait lui compter les côtes, 91. || *a'și dà coste cu cine-va*, s'entendre en sous main avec quelqu'un, 90. — Pl. *coste*.
- Cot, *s. n.* coude, 11. 91. 92. || *a'i arêlă cotul*, lui montrer le coude, 91. || *côte-gôle*, va-nu-pieds, 91. || *côte-gôle*, coude percé, 11. 71. 72. — Pl. *côte*.
- Cot, *s. m.* aune, 236. — Pl. *coți*.
- Coteț, *s. n.* soue (étable à porcs), 693. — Pl. *cotețe*.
- Cotro (în), *adv.* de quelque côté que, partout où, 740.
- Covasiț, *adj.* caillé, 651. — Pl. *covăsiți*.
- Covirși. (a), *v.* surpasser, dépasser, l'emporter sur, 92.
- Coz, *adv.* chose rare, de prix. || *frumósă coz*, extrêmement belle, 567.
- Crac, *s. m.* jambe, 92. 106. — Pl. *craci*.
- Crâng, *s. n.* hallier, taillis, 298. — Pl. *crânguri*.
- Crede (a), *v.* croire, 106. 768. 796. 811. || avoir confiance, 145. 333.
- Crede (a se), *v.* être cru, 336. 744. || paraître, sembler, 303.
- Creșemint, *s. n.* crédit, confiance, foi. || *a avé creșemint*, être cru, avoir confiance en, inspirer confiance, 144. 145.
- Credincios, *adj.* fidèle, 295. 794. || sûr, qui inspire confiance, 336. — Fém. *credincioși*.
- Credință, *s. f.* confiance, foi. || *a luă credința cui-va*, croire quelqu'un, 81. 145. || *a avé credință*,

CRE

- inspirer confiance, être cru, 287. 502. — Pl. *credințe*.
 Creer, *s. m.* cervelle, 38. 45. 92. 93. || *a nu avé creeri în c-ș*, être un écervelé, 93. — Pl. *creeri*.
 Crenga, *s. f.* branche. || *a umblă crengă*, aller à l'aventure, 788. — Pl. *crengi*.
 Crepă, (a), *v.* crever, se fendre, 21. 26. 158. 201. 269 323. 325. 343. 355. 713. 783.
 Cresce, (a), *v.* croître, grandir, se développer, 24. 49. 62. 85. 301. 313. 398. 495. 584. 768. || venir 768. || pousser, 403. 463. || grandir, 529. 730. 768. || augmenter, 568. || grossir, s'enfler, se gonfler, 206. 418.
 Crescut, *adj.* élevé, 104. 426. — Fém. *crescută*.
 Creștet, *s. m.* tête, 93. || *din creștet până în tâlpi*, de la tête aux pieds, 93.
 Crier, *s. m.* [Mold], cervelle, 35. 46. 92. — Pl. *crieri*.
 Croi, (a) *v.* tailler, couper. || dire, parler, 134.
 Cruce, *s. f.* croix, || signe de la croix 725 || *bătă 'l crucea*, le diable, 491. || *a stă culea cruce*, être dans un carrefour, 547. || le maître de, 16.
 Cruce, *s. f.* troupe, bataillon. || *a fi cruce întrégă*, *a fi jumătate de cruce*, valoir une unité, valoir la moitié, indique la supériorité du premier sur le second, 280.
 Cruciș, *adv.* de travers. || *a se uită cruciș*, loucher 521.
 Cu, *prép.* avec; passim. || de, 700. 797 || en, 794. || malgré, 576. || *cu ceasul*, des heures entières, 577.
 Cuc, *s. m.* coucou, 282. 480. 779. 796. || *țirgu cucului*, marché, 288. — Pl. *cuci*.
 Cuculeț, *s. m.* diminutif de *cuc*, 292. 293. — Pl. *cuculeți*.
 Cufundă (a), *v.* plonger, enfoncer, 529.
 Cufundă (a se), *v. r.* s'enfoncer, se perdre, 787.
 Cui, *pr. relat.* (au datif), à qui; passim. || *a cui*, du quel, dont; passim.
 Cuiar, *s. n.* nichet, 788. — Pl. *cuibare*.

CUR

- Cuiă, *s. n.* clou, 300. — Pl. *cui*.
 Cui-va, à quelqu'un; passim.
 Culcă (a se), *v. r.* se coucher, 129. 458. 459. 503 529.
 Culcare, *s. m.* action de se coucher, 529.
 Culcat, *adj.* couché, abattu, 39. — Fém. *culcată*.
 Culege (a), *v.* cueillir, récolter, 100. 772. 841. || cueillir, ramasser, 269. 423.
 Cultuc, *s. n.* Voir *coltuc*.
 Cum, *adv.* comme, comment, se-lou; passim. || aussitôt que, 298. 369. 376. 388. 502. 705. || *după cum*, suivant que, comme, 68. 223. 378.
 Cumetru, *s. m.* compère, 739. — Pl. *cumetri*.
 Cumpenă, *s. f.* balance, fléau de la balance, 375.
 Cumperă (a), *v.* acheter, 7. 8. 106. 321. 461. 486. 533.
 Cunósce (a), *v.* connaître, 444. 576. 722. 776. 791. || savoir, se rendre compte, 74. 289. 309. 310. 330. 506. 795.
 Cunósce (a se), *v. r.* se connaître, 343. 578. 638. 684. 789. 829.
 Cunoscut, *adj.* connu, 492. — Fém. *cunoscută*.
 Cur, *s. m.* cul, derrière, 31. 42. 44. 45. 80. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 107. 111. 145. 171. 183. 184. 306. 376. 407. 469. 475. 485. 543. 544. 546. 551. 566. 594. 600. 612. 643. 651. 694. 755. 786. || *în cur*, assis, 544. — Pl. *curi*.
 Cură (a), *v.* couler, fluer, s'écouler, 37. 357. 712. 790.
 Cura, *s. f.* [Mold.], courroie, 592.
 Curat, *adj.* propre, 139 266. 296. 326. 846.
 Curată (a se), *v. r.* se débarasser, 697.
 Curatură, *s. f.* partie coupée d'une forêt, 116.
 Curcă, *s. f.* dinde, 124. 282. 695. 701. 745. — Pl. *curci*.
 Curcan, *s. m.* dindon, 17. 434. 554. — Pl. *curcani*.
 Curcut, *s. n.* eau mélangée avec de la farine de maïs et qui commence à bouillir, 556.
 Curea, *s. f.* courroie, 204. 592. — Pl. *curele*.

CUR

Curător, *adj.* courant, 217.—Fém. *curătoare*.
 Curge, (a), *v.* couler, affluer, 36. 483. 632. 633. 712. 790. || glisser, 737.
 Curînd, *adv.* rapidement, 686. || *mai curînd*, plus tôt, 232.
 Curisor, *s. m.* petit derrière, 273.
 Curmeiû, *s. n.* corde d'écorce. || *curmeiû de teiû*, corde de tille ou teille 829.
 Curmeziş, *adv.* en travers. || *a grăi curmeziş*, être d'un avis contraire, 578.
 Curmezişat, *adv.* en travers. || *a*

DA

grăi curmezişat, être d'un avis contraire, 578.
 Curvă, *s. f.* piège, 805.—Pl. *curse*,
 Curvar, *s. m.* coureur de filles, 294.—Pl. *curvari*.
 Cusur, *s. n.* défaut, vice, 97. 373.—Pl. *cusururi*.
 Catare, *adj. et. pr. ind.* tel, telle, 203. 501. || un tel, 634
 Cuşit, *s. n.* couteau, 221. 281. 582. 686.—Pl. *cuşite*.
 Cuvînt, *s. n.* parole, 279. 487. 513. 530. 535. 559. 630. 833.—Pl. *cuvînte*.

D

Da, *adv.* oui, 40. 688.
 Da, *conj.* pour *dar*, mais, 12. 14. 292. 322. 526. 567. 594. 686. 794. 807.
 Dă, (a), *v.* donner, 6. 12. 83. 93. 101. 103. 129. 177. 184. 199. 203. 238. 239. 240. 262. 264. 282. 330. 377. 388. 389. 394. 423. 424. 431. 446. 489. 494. 501. 576. 609. 633. 671. 703. 717. 769. 771. 798. 826. || frapper, 19. 21. 30. 31. 63. 65. 80. 98. 159. 312. 323. 360. 371. 413. 468. 602. 718. 767 || jeter, 428. 734. || faire aller, 223. || arriver à, 320 || en, 572. || mettre, 226. 312. 313. 387. 737. || rendre, 344. || entrer, pénétrer, 208. 786. || laisser buter, se cogner, 57. 60. || tomber, 20. 144. 167. 180. 345. 352. 738. || tirer, 755. || permettre 417. || entrer, 529. || s'élançer, sortir, 209. 216. 665. || montrer 70. 91, || souffler, 325. || lâcher, promener, 315. || trouver, 383. || *a dă din*, remuer, 102. 110. 23?. 233. 234. 253. 313. || *a dă în*, tomber en, 82. || *a dă în*, devenir 547. || *a dă în*, jeter sur, 718. || *a dă prin*, traverser, 420. 776. || *a dă peste*, tomber sur, 381. 505. 571. 787. || *a dă peste*, découvrir, 685. || *a dă de*, atteindre, 653. 728. || *a dă de*, trouver, rencontrer, 556. 661. 740. || *a dă de*, se cognerà, 57. || *a dă cu*, atteindre, toucher, 264. 265; dire 438;

mettre la, 250; repousser du, 165. || *a dă din buză*, 1° trembler de colère, 2° désirer ardemment une chose, 3° bayer aux corneilles. || *a dă dos*, fuir, se cacher, 120. || *a dă sălcî*, jouer des mâchoires, 121 || *a dă pe faşă*, dévoiler, 139. || *a'l dă de gât*, le perdre, 163. || *a dă la stînga*, 1° voler, 2° être faux, rusé, 435. || *a dă pas*, permettre de, 668. || *a dă păcat*, considérer comme un péché, 681. || *a dă bătaie*, battre, 98. || *a dat răsfuğu în ei*, ils courent comme des dératés. 688. || *a dă cu ghiarele*, travailler d'arrache pied, 165. || *a dă zapis cu*, prendre un engagement 777. || *a'i dă pe nas*, éprouver un désagrément, 306. || *a dă nas cui-va*, permettre trop de liberté, trop de familiarité à quelqu'un, 311. || *a dă nas cu cine-va*, oser se présenter devant quelqu'un, 320. || *a dă busna*, se précipiter, 522., || *a dă peste cap*, faire la culbute cul par dessus tête, 449. || *a dă din umeri*, hausser les épaules, 452. || *a dă cu gura*, parler, 191. || *a dă gură*, tancer, crier, appeler, 586. || *a dă brânci*, donner une bourrade, 20. 215. || *a dă cu piciorul*, repousser du pied, 412. 413. || *a dă mâna cu*, se rencontrer, 265. 628. || *a dă pe mână*, confier, livrer, 404. || *a*

- dà fuga*, prendre son élan pour fuir, 570. 571. || *a dà obraz*, permettre trop de liberté, trop de familiarité, 323. || *a dà ochii peste cap*, 1° s'évanouir, 2° mourir (tourner l'oeil), 365. || *a dà ochii în gene*, fermer les yeux, dormir, 362. || *a dà de multe*, endurer, souffrir beaucoup de malheurs, 60. || *a dà cu órba*, huer, 665.
- Dà** (a se), *v. r.* aller, se retirer, se mettre, 100. 423. 540. || *a se dà de ceasul morții*, appeler la mort 631. || *a se dà după*, se cacher derrière, 110. || *a se dà după pěr*, obéir, faire ce que l'on exige de nous, 397. || *a se dà cu capul de*, se cogner la tête à, 57.
- Dà** (a'si), *v.* se mettre, 108. || se fourrer, 360. || *a'si dà còste*, se pousser du coude, 92.
- Dacă**, *conj.* si, en cas que; passim.
- Daca**, *conj.* voyez *dacă*, lorsque, après que, 744.
- Dăhii**, *în locutiunea a vorbii dăhii*, dire des riens, 847.
- Dapêrà** (a), *v.* tirer, arracher, 241. *v. a depêrà*.
- Dar**, *s. n.* don présent, || charme, agrément, 566. 585. 717. || qualité, 378. 638. || *în dar*, gratuitement, 625.—Pl. *daruri*.
- Dar**, *conj.* mais, or; passim || mais encore, 270. 747. 804.
- Dară**, *conj.* mais, or, 9. 396. 664. voir *dar*.
- Dare**, *s. f.* action de donner, don || *om cu dare de mândă*, homme aisé, riche, 261.
- Dărimă** (a se), *v. r.* s'abattre, 747.
- Dată**, *s. f.* fois. || *o dată*, une fois; passim.
- Dator**, *adj.* redevable, débiteur, 148. 278.—Fém. *datòră*; pl. *datori*, *datóre*.
- De**, *prép.* de; passim. || depuis, 632. 637. || pour ce qui est de, 728. || sur, au sujet de, 136. 137. || de façon que, à, 573. 574. 702. 746. || pour, 127. 547. 565. 582. 681. 752. || avec, 476. || à cause de, 310. 610. 632. 804. || aux, dans les, 330. || à, 24. 200. 296. 502. 594. 626. 653. 756. 803. || par, 315. 316. 403. 421. 477. 532. 557. 586. 630. 655. 688. || comme,
- considéré comme, 734. 791. || que, 641. || quoique, 583. || du, des, 588. 634. 661. || digne de, 608. || *de și*, quoique, 547. 848. || *de loc* à l'instant, 53. || depuis, 160. || *de la*, du fond de, 651. || au point de, 55. || *cel de are*, celui qui a, 674. || *bun de gură*, bavard, beau parleur, 182. || *a fi numai . . . de el*, sa . . . seulement vaut quelque chose, 166. 191. || *a'l jupui de piele*, l'écorcher, 419. || *bun de vorbă*, bavard, 821. || en, 643. 810.
- De**, *conj.* si, 2. 36. 53. 74. 93. 130. 304. 305. 486. 490. 577. 637. 640. 641. 650. 682. 717. 718. 720. 727. 751. 759. 768. 795.
- De**, *adv.* pour *de cât*, que, plutôt que, 220.
- De**, *interj.* quoi, 377.
- Dé**, *prép.* voir *de*.
- De-a**, sur, 33. 411. || *d'a bușete*, a quatre pattes, 489.
- D'a'n**, sur, 409
- Decât**, *p. de cât*, plutôt que, que; passim. || seulement, 175.
- Dece**, *adj. num. card.* dix, passim.
- De-desubt**, *loc. adv.* en dessous, 535.
- Degeră** (a), *v.* geler 457.
- Degerat**, *adj. gélé*, 37. 416.—Fém. *degerată*; pl. *degerați*, *degerate*.
- Deget**, *s. n.* doigt, 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 360. 370. 435. 505. 846. || *a stă cu degetul în gură*, 1° rester les mains dans les poches, 2° être sot, 3° être pauvre, 107. || *numai cu degetu*, sans chemise, 107. || *îi numeri pe degete*, on peut les compter sur les doigts, 109. || *nu scie să 'și numere degetele*, c'est un sot, 109. || *i-a trecut p'între degete*, il lui a glissé entre les doigts, 109. || *a scî pe degete*, savoir sur le bout du doigt, 110 || *a se ascunde după deget*, chercher des faux-fuyants, 110. || *cât va dà din deget*, jusqu'à son dernier souffle, 111. || *a bate cu degetul*, menacer du doigt, 111. || *a se trage în degete cu cineva*, disputer avec quelqu'un, 111. || *avîtat cu degetul*, montré au doigt, 111. || *a purtă pe degete*, mener par le bout du nez, mener à se guise, 111. 112. || *a pune*

- degetul pe rană*, mettre le doigt sur la plaie, 112. || *a'și linge degetele*, s'en lécher les doigts, 112. || *a'și mușcă degetele*, s'en mordre les doigts, 113. || *a'și mânca degetele*, être un grippe sou 113. || *a avé degetele lungi*, faire sa main, voler, 113.—Pl. *degete*.
- Deġit, s. n. doigt, 111.
- Dejt, s. n. [*Mold.*] doigt, 106.—Pl. *dejte*.
- Dél, s. n. colline, coteau, 169. 532. 572. 705. || *par'că aduce picerele de după dél*, il traîne la jambe, 407.—Pl. *déluri*.
- Delicat, adj. [*néologisme*] délicat, 249.
- Demâncare, s. f. manger, nourriture, 84. 438.—Pl. *demâncări*.
- Demâncare, s. f. v. *demâncare*.
- Deminêta, s. f. [*Bucov.*], matin, 129.—V. *diminêta*.
- Departă (a), v. éloigner, 245.
- Departă (a se), v. r. s'éloigner, 536. 829.
- Departe, adv. loin, 68. 200. 248. 306. 310. 339. 342. 348. 446. 604. 667. 681. 727.
- Departe, veđi *Departe*.
- Deperà (a), v. tirer, arracher, 241. Veđi *a dapèrà*.
- Déprindere, s. f. habitude, 770.—Pl. *deprinderi*.
- Deprinde (a se), v. r. s'habituer, s'acoutumer, 379.
- Des, adj. épais, touffu, 66.—Fém. *désă*; pl. *deși, dese*.
- Des, adv. souvent, 338.
- Deschide (a), v. ouvrir, 350. 364. 467. 810. 816.
- Deschide (a se), v. r. s'ouvrir 815.
- Deschis, adj. 20. 21. 121. 685. 806. || *cu pieptul deschis*, ouvertement, 421.—Fém. *deschisă*.
- Desclei (a se), v. r. se décoller, 747.
- Descojat, adj. écorcé, 14.—Fém. *descojată*,
- Descrețire, s. f. action de défriser, 149. 284.
- Deșert, adj. vain, 43. 757. || *în deșert*, en vain, 625.—Fém. *deșértă*.
- Desface (a), v. défaire, 3. 4. || défaire un maléfice, 379.
- Desfacut, adj., défait. || *cu pieptul desfacut*, bravement, 421.
- Desfrinare, s. f. débauche, 771.
- Desfrinat, adj. débauché, 294. || *gură desfrinată*, homme qui parle sans frein, 169.—Fém. *desfrinată*.
- Desfundă (a), v. déboucher. || *a desfundă urechile*, frotter les oreilles, 463.
- Desghețat, adj. dégelé. || *a spune desghețat*, dire vertement, 744.
- Desgoli (a se), v. r. se dénuder, s'user, 174.
- Desgropă (a), v. déterrer, 617.
- Deslegă (a), v. délier, défaire, 148. 692.
- Deslegă (a se), v. se délier, 229.
- Deslușit, adj. clair, 575.—Fém. *deslușită*.
- Despedicat, adj. désentravé, 297.
- Despică (a), v. fendre, 159. 400.
- Despre, prép. de, sur, au sujet de, relativement à, 275. 189. 519.
- Deșt, s. f. doigt. 106. 398. Veđi *deget*.
- Deștept, adj., éveillé, 546. 547.—Fém. *deșteptă*.
- Deșteptă (a), v. réveiller. 536. 747.
- Deșteptă (a se), v. r. se réveiller 547.
- Destul, adj. et adv. assez, suffisamment, 444. 457. 494. 706.—Fém. *destulă*; pl. *destuli destule*.
- Destupă (a), v. déboucher, ouvrir, 467.
- Devlă, s. f. tête d'âne, porc etc. 50.
- Đi, s. f. jour, 126. 144. 154. 155. 196. 286. 367. 371. 391. 495. 516. 536. 537. 538. 553. 600. 608. 620. 624. 642. 647. 650. 652. 653. 750. 751. 782. 806. 832 || *cu țile a mână*, la mort dans l'âme, 252. || *a nu fi de țilele tôte*, né avant terme, 407. || *a avé țile*, avoir de longs jours à vivre, 581. 636.—Pl. *țile*.
- Đi, s. f. jour, 652.
- Diavolie, s. f. diablerie, 739.—Pl. *diavolii*.
- Đice (a), v. dire, parler 2. 4. 37. 97. 99. 168. 177. 178. 275. 287. 326. 351. 373. 377. 500. 509. 519. 533. 538. 542. 543. 581. 604. 613. 633. 650. 691. 734. 759. 791. 807. 822.
- Đice (a) v. [*Banat*], parler, dire, 541.
- Đice (a se), v. r. se dire, 456.

Dihai (mai), *loc. adv. [Mold.]* pire que, 147.
 Dimerlie, *s. f. [Mold.]*, boisseau, 533. — Pl. *dimerlii*.
 Dimineta, *s. f. matin*, 502. 727. 752. — Pl. *diminetai*.
 Dimprotiva, voir *improtiva*.
 Din, *prep.* de, du, de la, des; passim. || en, dans, 77. 135. 327. 834. || de, de dans, 675. || par, 244. 294. || de, du haut de, 510. || de, des, hors de, 544. 614. 712. 721. 807. || à, 567. 782. || depuis, à partir de, 444. || d'après, à, 289. 789. 829. || a *stringe din car*, serrer les fesses, 99. || a *dà din mâni*, agiter les mains. || a *stringe din umeri*, hausser les épaules, 452. || *din nainte*, devant, passim, || *pe din dos*, par derrière, passim,
 Din, *v. din*.
 Dinsu, *pron. pers.* il, lui 623. passim — Fém. *dinsa*.
 Dinte, *s. m. dent*, 14. 74. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 134. 145. 205. 223. 289. 453. 489. 543. 612. || *cât te-ai-scobî în dinte*, en un clin d'oeil 116. || *ii se clătănă dinți*, il va mourir, 116. || *nu-l mai dore dinți*, les dents ne lui font plus mal, 117. || a *scôte cui-ra și dinți* *din gură*, mettre quelqu'un sur la paille, 117. || *dinte pentru dinte și ochiul pentru ochiul*, oeil pour oeil et dent pour dent, 117. || *bun de dinte*, mauvaise, langue, 117. || *as'și arătă dinți*, montrer les dents, 118. || *abeli dinți*, ricaner 119. — Pl. *dinți*.
 Dintre *prep.* d'entre, de; passim. || du, 328. || du haut de, 509. 510. ||
 Dintru, *prep.* de, 266.
 Diră, *s. f. trace*, 11. 12.
 Discretire, *s. f. action de défriser*, 284. *v. descretire*.
 Disface (a), *v. [Mold.]* défaire, défaire un sortilège, 379. Veđi a *desface*.
 Doă, deux, 281, voir *două*.
 Doae, deux, 228, voir *două*.
 Doar, *adv.* tout au moins, peut-être que, 712.
 Doară, *adv.* tout au moins, peut-être que, 712.
 Dobă, *s. f. [Mold.]* tambour, 432. 755. Provincialisme pour *tobă*.

Dobândi (a), *v. obtenir*, 84.
 Dobitoc, *s. m. animal domestique*, 372. 373. 576. — Pl. *dobitoca*.
 Doctor, *s. m. docteur*, 501. 503. — Pl. *doctori*.
 Doctorie, *s. f. médecine*, 2. 85. — Pl. *doctorii*.
 Dodii (in), *loc. adv. a vorbi în dodii*, radoter, 847.
 Doftor, *s. m. docteur*, 502. 503. 533. — Pl. *doftori*.
 Doga, *s. f. douve*. || a *ajunge (veni) în dogă copiilor*, tomber en enfance, 82. 528. || *ii lipsesce o dogă*, il a la tête fêlée, 298. || a *ajunge în dogă morții*, être à l'agonie, 631.
 Dogit, *adj.* dont les douves sont tombées, 40. — Fém. *dogită*.
 Dohtor, *s. m. médecin*, 668.
 Doi, *adj. numr. card. masc. deux*; passim. — Fém. *două*.
 Doica, *s. f. nourrice*, 423. — Pl. *doici*.
 Dolofan, *adj.* gros, bien rablé, 88. — Fém. *dolofană*.
 Dolofeiu, *s. m. Dolofeiu*, nom d'homme, 73.
 Domn, *s. m. Dieu, Seigneur*, 77. 146. 234. 377. 495. 624. 691. 769.
 Domoli (a se), *v. r. se calmer*, s'apaiser, 115.
 Dooă, *adj. num. card. fém. deux*, 752.
 Dor, *s. n. désir et regret*, 32. 203. || *de ce ți-e dor?* que désires-tu? 511. || a *duce doru*, regretter, 413. 478.
 Dori (a), *v. désirer, souhaiter*, 2. 274.
 Dormi (a), *v. dormir*, 502. 513. 542. 547. 552. 737.
 Dormita (a), *v. sommeiller*, 547.
 Dorofteiu, *s. m. Dorothee*, 72. 73.
 Dos, *s. n. envers, dos*, 119. 120. 137. 263. 275. 320. 321. || *pe dos*, à l'envers, 564; de travers, sans dessus dessous, 119. || *în dos*, par derrière, 119. 134. 135. 330. || *pe din dos*, par derrière, 643. || a *dă dos*, tourner les talons, 120. || a *duce la dos*, ne pas tenir compte de, mépriser, 120.
 Doue, *adj. num. card. fém. deux*, 782.
 Doue, *adj. num. card. fém. deux*, 325. passim.

DOU

Doué-deci și cinci, *adj. num. card.* vingt-cinq, 95.
 Dovedi (a), *v.* l'emporter, 35. 46.
 Dowléc, *s. m.* potiron, citrouille, 50. — Pl. *dowléci*.
 Drac, *s. m.* diable, 3. 4. 6. 13. 14. 78. 79. 126. 127. 146. 147. 148. 278. 282. 283. 284. 288. 290. 295. 297. 343. 348. 370. 371. 379. 394. 447. 476. 501. 588. 590. 607. 644. 689. 690. 766. 787. 811. || *a fi urechia dracului*, être un coquin fieffé, 464. — Pl. *draci*.
 Drăcie, *s. f.* diablerie, 370. 739. — Pl. *drăcii*.
 Drag, *adj.* cher, aimé, chéri, 69. 123. 124. 168. 427. 740. 752. 790. 803. — Fém. *dragă*; pl. *dragi, drage*.
 Drăgalaș, *adj.* charmant, aimé, 338. — Fém. *drăgălașă*.
 Drăgăstos, *adj.* aimant, plein d'amour, 294. — Fém. *drăgăstosă*.
 Dragoste, *s. f.* tendresse, affection, amour, 341. 342. 516. 559. 717. 809.
 Dram, *s. n.* mesure de pesanteur (3 gr. 37), 650. — Pl. *dramuri*.
 Drept, *s. n.* ce qui est vrai, juste, 758. 842.
 Drept, *adj.* droit, 21. 228. 254. || juste, 757. || *a călca drept*, marcher droit, 512. || *de-a dreptul*, tout droit, 411.
 Drept, *adv.* justement, équitablement, 729. 730. 745. 842. || droit, tout droit, 214. 217. 745.
 Dreptate, ce qui est vrai, juste, 758.
 Drugă, *s. f.* gros fuseau servant à filer les fils pour la trame, 3. 273. || *a'și împărți mațele cu druga*, se quereller, se battre, 400.
 Drum, *s. m.* route, chemin, 12. 124. 376. 412. 473. 636. 721. 735. 770. 860. 826. 845.
 Ducă (de), *loc. comp., gata de ducă*, prêt à partir, 803. || *pe picior de ducă*, au pied levé, 409.
 Duce (a), *v.* diriger, conduire, 34. 73. 387. 465. 636. 643. 644. || mener, 264. 315. 636. 667. || porter, 576. || guider, conduire, 656. || *a se duce după*, suivre, 123. || *a o duce*, vivre, 774. || *a duce doru*, désirer, regretter 413. 478. || *a duce la dos*, mépriser, ne pas tenir compte de, 120.
 Duce (a se), *v. r.* s'en aller, partir,

DUP

7. 20. 33. 153. 154. 319. 344. 403. 492. 493. 506. 531. 532. 533. 594. 628. 643. 644. 730. 745. 798. 812: 820. || s'allonger, 186. || *a se duce de mână*, mener en tenant par la main, 656. || *a se duce pe*, passer par, avaler, 320. || *a se duce*, mourir, 705.
 Dulce, *adj.* doux, 14. 180. 223. 764. || fig. doux, aimable, 26. 166. 195. 222. 516. 533. 717. 736. 737. 796. 802. 809. 810. 811. 815. || plaisant, agréable, 609. || douce, bonne, 300. || *ochi dulci*, yeux doux, 364. || *are un du'ce și un amar*, il a du bonheur (joie) et du malheur (chagrin), 378.
 Dulcēța, *s. f.* douceur, 577. 804. — Pl. *dulcēți*.
 Dulcile, *s. artic.* les jours gras (ceux qui précèdent le carême) 124.
 Duman, *s. m.* nom que les paysans donnent à leur boeuf. || rustre, sot, 471.
 Duminică, *s. f.* dimanche, 548.
 Dumneșeu, *s. pr.* Dieu, 69. 85. 129. 130. 156. 167. 175. 249. 394. 438. 439. 463. 494. 501. 502. 537. 588. 590. 691. 708. 741. 748. 777.
 Dumnevôstră, *pr. per.* vos, les vôtres, 738.
 Dunăre, *s. pr.* Danube, 747.
 După, *prép.* après, 114. 124. 209. 227. 374. 450. 451. 457. 483. 497. 498. 619. 638. 667. 699. 749. 802. || derrière, à la suite de, 110. 359. 407. 428. 461. 548. 551. 616. 629. 649. 788. || d'après, 14. 75. 289. 343. 378. 434. 576. 578. 789. || selon, 68. 137. 139. 180. 219. 417. 699. 836. || *după cum*, selon que, 223. 378. || semblable à, selon, 131. || autour de, 112. || pour, 636. 783. || par dessus, 452. || *după ce*, non seulement . . . 643. 648. 800. || *după ce*, non content de . . . 791. || alors que, 521. || pour de pe, de sur, 330. 356. 419. 601. 737. || *a merge (se duce) după*, suivre, 122. 153. 154. 608. || *a se lua după*, écouter les conseils de, 180. || *a se da după pînă*, obéir, faire ce que l'on exige de nous, 397. || pour, du désir de, 187. 357.
 După, *s. f.* [Mold.] pièce de cinquante centimes, 671.

Duré (a), *v.* avoir mal, faire mal, 46. 56. 98. 106. 115. 117. 218. 223. 266. 269. 397. 437. 456. 478. 543. 549. 550. 551. 600. 793. 808. 814.
 Durere, *s. f.* douleur, 375. 495. 551. 568. — Pl. *dureri*.
 *Duróre, *s. f.* douleur, 551. — Pl. *duróri*.

Dus, *adj.* parti. || *cu ochi duși*, les yeux voilés, mourant, 365. — Fé.m. *dușă*.
 Dus, *s. m.* celui qui est parti. || *duși de pe lume*, les morts, 845.
 Dus, *adv.* profondément, 546.
 Dute'ncolo, *va-t-en*. || *are pe dute'ncolo*, il est repoussant, peu attrayant, 548

E

Ea, *pr. per* elle; passim.
 Ead, *s. n.* [*Mold*] enfer, 177. Voir *iad*.
 Eaurt, *s. n.* [*Mold*] lait caillé, 557. Voir *iaurt*.
 Ecà, *adv.* voici, 837.
 Eh, *interj.* hé! 715.
 Ei, *pr. per.* eux, 674. || à elle, 225. || lui, à lui 179. 503.
 Ei, *2-e pers. sing. du verbe a voi*, pour *vei*; employé pour former le futur; *vei mărită*, tu marieras, 126.
 El, *pr. per.* il, le lui; passim.
 El, *veđi el*.
 Ele, *pr. per.* elles; passim.
 Ele, *s. m. pl.* génies malfaisants, 173.
 Epure, *s. m.* [*Mold*] lièvre, 155; *veđi iepure*. — Pl. *epuri*.
 Ér, *adv.* mais, passim; *veđi iar*.
 Êrà, *adv.* mais, passim; *veđi iară*.
 Erî, *adv.* hier, 127. 516. 638. 642; *veđi ieri*.

Eși (a), *v.* sortir, 8. 42. 66. 78. 102. 119. 139. 169. 170. 191. 226. 232. 233. 235. 270. 274. 305. 311. 320. 369. 371. 438. 444. 457. 458. 492. 493. 531. 533. 552. 594. 614. 722. 815. 816. 825. || pousser, sortir, 114. 116. 401. || couler, 712. || *a eși la obraze (omeni)*, sortir du commun, 326. 351. || *a eși din cuvintul cui-va*, désobéir à quelqu'un, 534. || *de'i ese suflatul*, à en perdre haleine, 573. || *a eși în capăt*, s'entendre, 292. || *unde o eși să eși*, le sort en est jeté, 552. || *a eși cu vorba înaintea cui-va*, oser ouvrir la bouche devant quelqu'un, parler le premier, 833. — Voir, *a iși* et *a ieși*.
 Eși, *pr. per.* son. sa, à lui, a elle, passim; *veđi își*.
 Eți, *pr. per.* à toi, te, etc. 168. 544; voir *îți*.
 Eă, *pr. per.* moi; passim.

F

Facăleț, *s. n.* bâton qui sert à remuer la bouillie de maïs, 829. — Pl. *făcălețe*.
 Face (a), *v.* faire, construire, créer; passim. || ouvrir, 360. 361. 364. || dépeindre, faire passer pour, 566. || valoir, 37. 155. 418: 485. 817. 822. 828. || mettre bass, 552. 553. || arranger, 433. 434 || concevoir, engendrer, 552. || *a face un mare pas*, prendre une décision grave, 668. || *a face ure-*

chi, comprendre, 463, || *a face sərbătóre*, fêter tous les saints, 730. || *a face cu ochiul*, faire de l'oeil, 341 365. || *a face ochii patru*, ouvrir bien les yeux, 350. || *a face ochi*, 1° ouvrir les yeux (petits des animaux), 2° se réveiller, 3° comprendre, 363. || *a 'i face pe obraz*, le traiter comme il le mérite, 326. || *a face din nas*, approuver, 313. || *a face cu mustața*, faire signe, 302. || *a face*

- cu mîseaua*, faire signe, 269 ||
a'si face de cap, jouer sa tête.
 s'attirer des désagrément, 60. ||
a face vorbă, parler, 167. || *tot
 tu le faci*, c'est toujours toi qui
 est fautif, 201. || *a face picioru*,
 se sauver à toutes jambes, 413.
- Face** (a se, a 'și), *v. r.* se faire 11.
 12. 66. 77. 100. 123. 257. 294.
 360. 379. 392. 713. 769. 824. 826.
 827. || devenir, 207. 381. 485. 538.
 606. 648. 686. 706. 709. || naître,
 652. 653. 817 || se changer en,
 709. || faire le, 616. || faire sem-
 blant, 461. 753. || *se face*, cela
 fera, 795. || *a se face de ris*, se
 rendre la risée de, 691. || *i se
 face pîrul măciucă*, ses cheveux
 se dressent sur sa tête, 400.
 401. || *a 'și face obraz*, se faire
 une bonne réputation, obtenir
 du crédit, 323. || *a 'și face de cap*,
a 'și face de ciolane, *a 'și face
 de năjit*, chercher plaies et bos-
 ses, 60. 68. 646.
- Făcut**, *adj.* fait, 127. 289. 301. 377.
 434. 488. 647. || *ăis și făcut*, aussi
 tôt dit, aussitôt fait, 542. || *nî-
 mic de făcut*, rien à faire, 278.
 — Fém. *fă ută*; pl. *făcuți, fă-
 cute*.
- ***Fag**, *s. n.* rayon de miel, 131.
- Fagur**, *s. n.* rayon de miel, 229.
 811. — Pl. *faguri*.
- Făina**, *s. f.* farine, 346. — Pl. *făini*.
- Falangă**, *s. f.* falaque, barre de bois
 sur laquelle on attachait les jam-
 bes de ceux, qui étaient con-
 damnés à recevoir des coups
 de bâton sur la plante des
 pieds, 532.
- Falcă**, *s. f.* mâchoire, 120. 121. ||
a fi tare în fălcă, être énergi-
 que, 121. || *a du fălcă*, manger
 gloutonnement, 121. — Pl. *fălci*.
- Făli** (a se), *v. r.* se glorifier, s'en-
 norgueillir, 9.
- Faptă**, *s. f.* acte, action, 808. 817.
 820. 824. — Pl. *fapte*.
- Fără**, *conj.* sans; passim. || en mo-
 ins, 115.
- Farfurie**, *s. f.* assiette, 569. — Pl.
farfurii.
- Fărtat**, *s. m.* compagnon, cama-
 rade, 751.
- Fasole**, *s. f.* haricot, 476. — Pl.
fasole.
- Fată**, *s. f.* fille, 121. 122. 123. 124.
 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131.
 132. 133. 397. 445. 553. 721. 722.
 802. 843. || *fată mare*, pucelle,
 jeune fille, 122. 128. 129. 132.
 133. 298. 485. 529. — Pl. *fețe*.
- Fața**, *s. f.* face, visage, 119. 120.
 133. 139. 200. 235. 236. 263. 270.
 369. 440. 564. 569. 643. 702. 743. ||
în față, sous les rayons de,
 774. || *de față*, présent, 138. —
 Pl. *fețe*.
- Fătatau**, *s. n.* luronne, 139.
- Fecior**, *s. m.* fils, 140. 141. — Pl.
feciori.
- Feciorie**, *s. f.* virginité, 553. — Pl.
feciorii.
- Fel**, *s. n.* espèce, 803. || *la fel*, tel
 qu'il est, 679. — Pl. *feluri*.
- Femea**, *s. f.* femme, 143. 144. 145.
 146. 148. 153. 154. 155. 156. 292.
 — Pl. *femea*.
- Femeie**, *s. f.* femme, 14. 75. 126.
 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148.
 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155.
 156. 157. 279. 281. 283. 288. 293.
 422. 747. 824. — Pl. *femei*.
- Fên**, *s. n.* foin, 391. 489. — Pl. *fê-
 nuri*.
- Fer**, *s. n.* fer, 208. 260. 810.
- Ferbe** (a), *v.* bouillir, bouillonner,
 711.
- Ferbinte**, *adj.* brûlant, 556. 595. —
 Fém. *ferbinte*.
- Ferestră**, *s. f.* fenêtre, 23. 390.
 735 — Pl. *ferestre*.
- Feri** (a), *v.* préserver, garder, 156.
 175. 377. 588. 691. 741.
- Feri** (a se), *v. r.* se préserver, se
 garder, se méfier, 291. 296. 394.
 733.
- Ferice**, *adj.* heureux. || *ferice de*,
 heureux celui qui, 586.
- Ferice**, *s. f.* bonheur, chance, 586.
- Ferit**, *adj.* préservé, secret, 814.
 — Fém. *ferită*.
- Feșteli** (a se), *v.* [*Mold.*] se salir,
 se souiller, 702.
- Fet**, *s. m.* enfant, 157. — Pl. *fești*.
- Fetă** (a), *v.* mettre bas, 553.
- Fetat**, *adj.* mis bas par, né de,
 380. 525. || *fetată*, qui a déjà en
 un enfant, 131.
- Fetișoră**, *s. f.* fillette, 126. 136. —
 Pl. *fetișore*.
- Fetișoră**, *s. f.* diminutif de *față*,
 136. — Pl. *fetișore*.

Fi (a), *v.* être; passim. || *ce va fi*, qu'en adviendra-t-il, 657.
 Ficat, *s. m.* foie, 157. 158. 651. — Pl. *fiçați*.
 Fie, *3-e pers. sing. subj. pr. du verbe a fi*, même, 14. || *fie cât de mare*, si grand soit-il, 40. || *ori-ce fie*, n'importe quoi, 173. || *fie de ce*, de n'importe quoi, de tout, 423.
 Fie-care, *pr. ind.* chaque, chacun; passim.
 Fie-ce, *pr. ind.* chaque; passim.
 Fier, *s. n.* fer, 62. 186. 208. 532. 707. 743. 810. Veđi *fer*.
 Fiere, *s. f.* fiel, bile, 25. 135. 158. 168. 204. 223. 297. 330. 554. || vé-sicule biliaire, 158. 797.
 Fierbe (a), *v.* bouillir, 272. 390. 711. || fermenter, 299.
 Fierbinte, *adj.* bouillant, brûlant, 476.
 Fiert, *adj.* bouillant, brûlant, 651. || *a vorbî fierte și ne fierte*, parler à tort et à travers, 846.
 Fieș-care, *pr. ind.* chacun, chaque; passim.
 Fie-ce, *pr. ind.* chaque; passim.
 *Filarghirie, amour de l'argent, 771.
 Fimee, *s. f.* [Mold.], femme, 155. — Pl. *fimeî*.
 Fimeie, *s. f.* [Mold.], femme 149. 153. 155. — Pl. *fimeî*.
 Fin, *s. n.* veđi *fên*.
 Fior, *s. m.* frisson, 385. 554. — Pl. *flori*.
 Fir, *s. n.* fil, 159. || *fir de ață*, fil, 800. 801. || *fir de păr*, cheveu, 149. 159. 284. 394. 395. 399. 801. || *într'un fir de păr*, à un fil, 401. — Pl. *fire*.
 Fire, *s. f.* nature, 137. 283. || *din fire*, naturellement, 294. 496. || *după fire*, tout naturellement, 699. || *peste fire*, outre mesure, 699. — Pl. *firî*.
 Fiû, *s. m.* fils, 8. — Pl. *fiî*.
 Flamând, *adj.* affamé, 91. — Fém. *flomândă*; *flământî*, *flământe*.
 Flamândî (a), *v.* avoir faim, être affamé, 81.
 Flecar, *adj.* bavard, diseur de balivernes, 176. — Fém. *flecardă*.
 Fleoncă, *s. f.* (pop.) museau, bec. || *bun de fleoncă*, bavard, qui à bon bec, 182.
 Flocai, (a), *v.* battre, 159.
 Flôce, *s. f. pl.* dans l'espresion: ||

norôce în flôce, lorsqu'un homme est battu en notre présence.
 Florârie, *s. f.* jardin, magasin ou marché aux fleurs, 609. — Pl. *florârîi*.
 Flôre, *s. f.* fleur, 56. 130. 132. 300. 305. 367. 537. 551. 569. 609. 610. 636. 647. 773. 781. || *copil din flo-ri* bâtard, 86. — Pl. *flori*.
 Fluier, *s. n.* flûte, chalumeau, 579. — Pl. *fluere*.
 Fluier, *s. n.* tibia. || *a cântă cu fluerele*, rester accroupi, les genoux très-rapprochés de la bouche, 159.
 Fluieră (a), *v.* siffler, 348. 554. 555. 734. || *a fluieră din buze*, regretter une perte que l'on vient de faire, 28. || *a fluieră pe cine-va*, se moquer de quelqu'un.
 Fluieră-vint, *s. m. comp.* qui baye aux corneilles, 555.
 Foc, *s. n.* feu, incendie, 13. 72. 73. 168. 214. 248. 250. 294. 300. 390. 399. 432. 444. 557. 573. 709. 763. 768. || chagrin, peine, 201. || *ar mâncă foc*, il mangerait n'importe quoi, il est affamé, 502. || *frumôsă de foc*, belle comme un astre, 567 || *a dă cu ochii în foc*, se tromper, être trompé, 352.
 Foc (de), *adv.* extrêmement, 292.
 Fofolog, *s. et adj.* qui bredouille; paresseux, fainéant, 555. Veđi *fomfolog*. — Fém. *fofolôgă*.
 Fôle, *s. m.* outre; ventre, estomac, 784. || *a dă pe foi*, battre, 159. — Pl. *fôle* et *foi*.
 Folos, *s. n.* profit, avantage, 337, 436. 472. 564. 565. 692. 799. — Pl. *folose*.
 Folosî (a), *v.* profiter, être utile, 74. 285. 500. 660.
 Folosî, *adj.* qui tire un profit de, 77. — Fém. *folosîtă*.
 Fône, *s. f.* faim, 270. 825.
 Fomfolog, *adj.* et *s.* qui bredouille; paresseux, fainéant, 555; veđi *fofolog*. — Pl. *fomfolôge*.
 Fôrîcă, *s. f.* [Mold.] ciseaux, 16. — Pl. *fôrîce*.
 Fôrîcî, *s. n. pl.* ciseaux, 221.
 Fôrte, *adv.* très, 295. || *nici pré-pré, nici fôrte-fôrte*, ni trop, ni trop peu, 376.
 Fraget, *adj.* [Mold.] tendre, délicat, 231.

- Främintă (a), *v.* pétrir, 154. 155. 286.
- Frânge (a), *v.* casser, rompre, briser, 80. 218. 314. 385. 427. 534. 688. 811.
- Frânge (a 'și), *v.* se rompre, 263.
- Frangole, *s. m.* nom propre, 540.
- Frânt, *adj.* brisé, 828. — Fém. *frântă*.
- Frăsină, *s. f.* Euphrosine, 671.
- Frate, *s. m.* frère, 168. 329. 700. 732. 736. — Pl. *frați*.
- Frățilă, *s. m.* nom propre, 73.
- Frecă (a), *v.* frotter, 389. 521. 556. 575. 750. 751.
- Frecă (a se), *v. r.* se frotter, 102. 362. 556. 593.
- Freme (a), *v.* remuer, frémir, 320.
- Frică, *s. f.* peur, crainte, 154. 307. 450. 543. 762. || *cacă-frică*, frous-sard, 507.
- Frig, *s. m.* froid, 179.
- Frige (a), *v.* rôtir, griller, 24. 135. 157. 168. 226. 272. 420. 476. 479.
- Frige (a se), *v. r.* se brûler, 556. 557. 558. 593.
- Frigurî, *s. f. pl.* fièvre, 559. 575.
- Fript, *adj.* rôti, grillé, brûlé, 28. 210. 600. || *a fi fript*, être pauvre, maigre, 560. || *a fi fript de foame (sete)*, être à moitié mort de faim (de soif), 560. || *fript de rușine*, honteux, 560. || *a'i face dăle fripte*, lui rendre le vie dure, 536. 538. || *a fi mațe-fripte*, être un meurt-de-faim, 272. — Fém. *friptă*.
- Friș, *s. n.* frein, 167. 175. 225. 294. || *a slăbi din friș*, lâcher la bride, 671. — Pl. *frie*.
- Frosina, *s. f.* Euphrosine, 671.
- Frumos, *adj.* beau, 2. 6. 13. 14. 78. 85. 138. 156. 294. 296. 305. 560. 567. 578. 579. 660. 707. 791. || *îi șede frumos*, cela lui va bien, 563. 790. — Fém. *frumôsă*.
- Frumusețe, *s. f.* beauté, 130. 568. 569. 650. 770. — Pl. *frumuseți*.
- Frunte, *s. f.* front, 160. 161. 162. || *a fi frunte*, la fleur, ce qu'il y a de mieux, 129. 161. || *de frunte*, sieffé, 181. || *a bate fruntea în nori*, porter sa tête comme un Saint-Sacrement; être haut, 161. || *a ridica fruntea sus*, le front haut, 161. || *a fi fruntea coșii*, être sot, être le dernier, 161. — Pl. *frunți*.
- Frunză, *s. f.* feuille, 174. 595. 779. || *a umblă frunza-lelei*, bayer aux corneilles, 789. — Pl. *frunze*.
- Fudul, *adj.* [*Mold.*] orgueilleux, fier, 462. — Fém. *fudulă*.
- Fudulie, *s. f.* fierté, orgueil, 521.
- Fugă, *s. f.* fuite, 120. 266. 524. 569. 570. 571. || *cu fuga*, au galop, 493.
- Fugi (a), *v.* fuir, s'enfuir, 30. 31. 98. 154. 168. 290. 394. 404. 525. 544. 571. 572. 573. 574. 588. 681. 691. 755. 813. || *a'i fugi ochii*, ne pouvoir supporter l'éclat, 356. || *juge de 'și scöte ochii*, il fuit à en perdre haleine, 573. || *a fugi nouă hotare*, fuir par monts et par vaux, 573.
- Fuiögă, inlocuțiunea: *a umblă fus-iögă*, paresser, bayer aux corneilles, 789.
- Fuior, *s. n.* quenouillée, 142. — Pl. *fuiöre*.
- Fum, *s. n.* fumée, 54. 290. 291. || *a avé fumuri în creeri*, être pris de vin (fumées du vin), 93. — Pl. *fumuri*.
- Fumigă (a), *v.* fumer, 320.
- Fund, *s. n.* fond, 154. 201. 301. 532. 598. 599. 651. 689. 728. — Pl. *funduri*.
- Funie, *s. f.* corde, 205. 649. — Pl. *funii*.
- Fură (a), *v.* voler, 214. 361. || *a fură cu ochii*, regarder à la dérobée, du coin de l'oeil, 363. || *il fură somnul*, il s'endort, 738.
- Fură (a se), *v. r.* fuir. || *a'i se fură vederile*, perdre la vue, 797.
- Furcă, *s. f.* fourche, 56. 399. 400. || *quenouille*, 6. 360. 748. || *vorbe de furcă*, paroles (dites à la veillée) inutiles, sans valeur, 832. Pl. *furci*.
- Furțișag, *s. n.* vol, larcin, 241. — *furțișaguri*.
- Fus, *s. n.* fuseau, 300. — Pl. *fusuri*.

G

Gădila (a), *v.* chatouiller, 574.
 Gădiliciu, *s. n.* [*Mold.*], déman-geaison, 574.
 Gahița, *s. f.* nom de femme, 72.
 Gaie, *s. f.* épervier, 60. 273. 347. — Pl. *găi*.
 Găina, *s. f.* géline, poule, 346. 628. 745. 785. 788. — Pl. *găini* et *găine*.
 Găina (a se), *v. r.* hienter, 548.
 Găinaț, *s. n.* fiente de volailles, 380.
 Galben, *adj.* jaune, 579. — Fém. *galbend*.
 Galben, *s. m.* ducat, 485. — Pl. *galbeni*.
 Galbën, *adj.* [*Mold.*] jaune, 708.
 Galbenare, *s. f.* [*Mold.*] jaunisse 574.
 Galbeză, *s. f.* clavelée, 705.
 Galbin, *adj.* jaune, 574 — Pl. *galbine*.
 Galbinare, *s. f.* jaunisse, 577. 575. || *a avé gălbinare*, ne plus avoir un seul ducat, être pauvre 575. || *a'și înghiți gălbinarea*, s'effrayer mourir, 575.
 Gălcă, *s. f.* amygdale, || *a frecă de gălci pe cine-va*, l'emporter sur quelqu'un, le battre, 575. — Pl. *gălci*.
 Gălcăvă, *s. f.* dispute, querelle, 682.
 Gând, *s. n.* pensée, idée, 146. 201. 282. 377. 447. 776. 785. 805. || *după gând*, comme on veut, 219. — Pl. *gânduri*.
 Gândi (a), *v.* penser, songer, 47. 281. 296. 370. 438. 729. || s'imaginer, croire, 129.
 Gândit, *s. n.* penser. || *de gândit*, pour penser, 178.
 Gângav, *s. m.* bègue, 522. 575. — Pl. *gângavi*.
 Gângavi (a), *v.* bègayer, 522.
 Gărâi (a), *v.* crier comme les oies, 155.
 Gard, *s. n.* clôture, haie, 15. 49. 81. 489. 579. 580. 586. 664. 695. || *a'și pune gard la gură*, se taire, 183. — Pl. *garduri*.
 Gărlă, *s. f.* rivière, 345. || en grande quantité, sans cesse, 36
 Gărlan, *s. n.* gosier, 162. 749.
 Găscă, *s. f.* oie, 155. 165. 288. 360. 380. 780. — Pl. *găscă*.

Găsi (a), *v.* trouver, 295. 296. 297. 324. 339. 381. 495. 788. || rencontrer, 516 || parvenir à, 639. || *Va găsit băla*, il est tombé malade, 575. || *Va găsit gălbinarea*, il a attrapé la jaunisse, 575. || *Vă găsit tôte năbădăile*, il a une attaque d'épilepsie, 645.
 Găsi (a se), *v. r.* se trouver. se rencontrer, 15. 47. 561. 621. 728. || *lasă-mă în căt mă găsec*, laisse-moi comme je suis, 597.
 Gât, *s. n.* cou, 10. 162. 163. 164. 455. 787. || gorge, 162. 163. 320. || *a o luă în gât*, s'atteler à la besogne, 162. || *a pune gâtul pentru cine-va*, garantir sur sa tête, 163. || *a'l dă de gât*, le perdre, 163. || *a se ține de gât cu*, être à tu et à toi, 163. || *a'și rupe gâtul*, se perdre de réputation, ne pas réussir, 163. || *pân'n gât*, beaucoup, 163. || *a'l potrivî din gât*, le tromper, 164. || *a se strică la gât*, ne plus être bons amis, 164. — Pl. *gături*.
 Gata, *adj. inv.* prêt, 130. 619. 803. 827.
 Găti (a se), *v. r.* se terminer, s'achever, 534.
 Gâtlan, *s. m.* gorge, gosier, 164. 749.
 Găunos, *adj.* creux, troué, vide, 138. 564. 566. — Fém. *găunosă*.
 Gaură, *s. f.* trou, 247. 282. — Pl. *găuri*.
 Gêba, *adv.* inutilement, en vain, 93. 192.
 Gêba (de), *loc. adv.* inutilement. 652. 653. 755. 848. || sans rien faire, 729. || pour ne rien dire, 840.
 Geme (a), *v.* gémir, se plaindre, 502. 576.
 Gemen, *adj.* jumeau, 732. 736. — Pl. *gemeni*
 Gemetură, *s. n.* gémissement, gémissement, 576.
 Gënë, *s. f.* cil, 164. 362. || *a lăsa genele* (baisser les yeux), se fâcher, 164.
 Genunchiă, *s. n.* [*Mold.*], genou, 164. 165. — Pl. *genunche*.
 Genuchiă, *s. n.* genou, 164. 165. ||

- în genuche*, à genoux, 445. || *genuche-góie*, va-nu-pieds, 165. || *a dà cu genuchiú*, repousser du pied, 165 || *pîn 'n genuchiú*, jusqu'aux chevilles, 165. — Pl. *genuche*.
- Ger, *s. n.* froid glacial, 632. — Pl. *geruri*.
- Gestă, *adv.* [*Mold.*] vite, 446.
- Ghebos, *adj.* [*Mold.*] bossu, 576. — Fem. *ghebósă*.
- Ghêtă, *s. f.* glace, 161. 185. 131. 427. 429. 432. 553. 557. 600. 701. Pl. *ghete*.
- Ghiară, *s. f.* griffe, 165 330. — Pl. *ghiare*.
- Ghici (a), *v.* deviner, 803.
- Ghies, *s. n.* poussée. || *a dà ghies*, pousser, exciter, 576.
- Ghimpe, *s. m.* épine, 209. 414. 437. 730. 746 — Pl. *ghimpi*.
- Ginere, *s. m.* gendre, 619. — Pl. *gineri*.
- Gingie, *s. f.* gencive, 165. — Pl. *gingii*.
- Giol, *s. n.* enjeu. || *cu ochii la puiú de giol*, cherchant à voler quelque chose, 241.
- Giudecă (a), *v.* [*mo'd.*] juger, 661.
- Glas, *s. n.* voix, 576. 577. — Pl. *glasuri*.
- * Glavă, *s. f.* tête, caboche, 41.
- Gleznă, *s. f.* cheville (du pied), 30. 166. || *până la glezne*, jusqu'aux chevilles, très-peu, 166. — Pl. *glezne*.
- Glont, *s. n.* balle de fusil, 812. — Pl. *glonțe*.
- Glumă, *s. f.* plaisanterie, 77. 699. 895. — Pl. *glume*.
- Gogôșă, *s. f.* mensonge, 133. 275. || *a spune gogoși de tufă*, dire des mensonges, 743.
- Goi, *adj.* nu, 11. 301. 396. 714. || vide, 10. 235. 272. 391. || *dracu gol*, un vrai diable, 6. 73. 79. — Fem. *gólă*; pl. *goi, góle*.
- Góla, *adj. f. s.* seule, sans rien d'autre, 704. — Pl. *gól'e*.
- Goni (a), *v.* poursuivre, 573. 788.
- Goz, *s. n.* fétu de paille, 328. — Pl. *gozurî*.
- Grabă, *s. f.* hâte, 649. || *în grabă*, en hâte, 848.
- Grăbi (a se), *v. r.* se hâter, se presser, 730.
- Grăi (a), *v.* parler, dire, 169. 224. 485. 577. 578. 730. 745. 758. 836.
- Grăiú, *s. n.* voix, 578. || parole, 396⁷ 578. — Pl. *grăiurî*.
- Grămădi (a se), *v. r.* se presser, se hâter, pousser pour entrer le premier, 5.
- Gramădit, *adj.* entassé, amassé, 131. 536. — Fem. *grămădită*; pl. *grămădiți, grămădite*.
- Grapiș, *adv.* en s'accrochant, 773.
- Gras, *adj.* gras, 64. 65. 91. 476. 578. 579. 580. 734. 790. — Fem. *grasă*; pl. *groși, gruse*.
- Gratie, *s. f.* grille, 579. — Pl. *gratii*.
- Grău, *s. m.* blé, 30.
- Grăunte, *s. n.* grain. || *a avé grăunțe în cap*, avoir une araignée dans le plafond, 50. || *a fi sărit din grăunțe*, être toqué, 716. — Pl. *grăunțe*.
- Grea, *s. f.* enceinte, 580.
- Grébăn, *s. m.* épine dorsale. || *e număi grébănu de el*, c'est une squelette, 166.
- Grecesce, *adv.* comme les Grecs, 208.
- Greșală, *s. f.* faute, 341. — Pl. *greșeli*.
- Greși (a), *v.* se tromper, 224. 375. 449. 758. 837. || faire une faute, commettre une erreur, 484. 777.
- Greși (a), *v. p.* 484. Veđi *a greși*.
- Grășit, *adj.* fautif, 666. — Fem. *grășită*.
- Greú, *adj.* lourd, 438. || *a se lăsa greú*, montrer de la mauvaise volonté, 580. || *greu pămîntului*, l'ours, 480. 481. || *a fi greú la cap*, avoir la tête dure, 51. || *a fi cur greú*, être gros et gras, 98. || *păcate grele*, péchés mortels, 342. || *a fi greú de mână*, ne pas être adroit, 260. — Fem. *grea*; pl. *grei, grele*.
- Greú, *adj.* difficile, 750. 770. 842. 843. || grave, dangereux, 491. 685.
- Grău, *adv.* gravement, dangereusement, 501. 502. || *mai grău*, plus difficilement, 42.
- Grijă, *s. f.* soin, souci, 74. 126. 641.
- Griji (a se), *v. r.* [*Mold.*] s'inquiéter, se soucier, 653.
- Griú, *a. m.* veđi *grăú*.
- Grópă, *s. f.* fosse, trou, 180. 345. 405. 406. 655. 656. || tombe, tombeau, fosse, 73. 613. 614. 640. — Pl. *gropi*.

GRO

Gros, *adj.* gros, épais, lourd, 3. 18. 19. 64. 65. 609. || *a fi gros de cap*, avoir la tête dure, 52. || *a fi cur gros*, avoir du foin dans ses bottes, 99 || *a fi gros de obraz (obraz gros)*, avoir toute honte bue, sans délicatesse, 324. 707. || *a fi gros la pele*, 1° être patient, 2° avoir toute honte bue, 418. — Fém. *grósă*.

Gros, *s. n.* gros arbre renversé par le vent, 275.

Groși (pe), *in loc.* moși pe groși, chose impossible, 275. Acastă expresiune trebuie să fie o coruptiune de la moși per-și.

Gróza, *s. f.* effroi || *grozile morții*, les affres de la mort, 631.

Grumaz, *s. m.* cou, nuque, 166. — Pl. *grumăji*.

Gui, *adv.* dans l'expression *gui-negui*, volens nolens, 746.

Gunoiu, *s. m.* impureté, fétu, 124. 327. 328. 329. 330. — Pl. *gunoie*.

Gura, *s. f.* bouche, 12. 17. 25. 40. 65. 88. 97. 106. 107. 115. 116. 117. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 200. 205. 217. 224. 237. 242. 243. 244. 250. 253. 268. 283. 289. 299. 305. 324. 332. 369. 393. 424. 440. 443. 446. 460. 477. 479. 480. 483. 484. 514. 526. 529. 533. 546. 576. 577. 624. 634. 678. 680. 681. 693. 724. 726. 742. 760. 770. 801. 807. 808. 825. 827. 830. 839. || bouche, ouverture, 616. || gueule, 628. 629. || *bun de gură*, beau parleur, bavard, 182. || *ași păzi gura*, peser ses paroles, 183. || *ași pune gard la gură*, se taire, 183. || *ași îngrădi gura*, mettre un frein à sa langue, 183. || *a avé gura împedicată*, ne pas avoir la langue bien pendue, 183. || *ii umblă gura ca curu*, il a de l'esprit comme mou cul, 183. || *ii umblă gura ca rișnița*, c'est un moulin à paroles, 184. || *ii umblă gura ca o mără*, même sens que le précédent, 184. || *a luă pără în gură*, affirmer sous serment, 184. || *a i dă și pe gură și pe nas*, comblé de dons, de bienfaits,

GUR

184. || *a avé gura impușită*, mentir, 184. || *a vorbi cu gura altuia*, parler pour un autre, parler entre ses dents, 185. || *a vorbi cu gura pe jumătate*, ne pas dire franchement, parler bas, 185. || *ii råde gura ghêță*, il est bavard, 185. || *ii taie gura (în săbii) (în fier)*, c'est un bavard, 186. || *a vorbi cu două guri*, avoir la langue fourchue, 186. || *a intră în gura lumii*, être critiqué, 187. || *are apă în gură*, c'est un taciturne, 187. || *i-a venit apa la gură*, il est en danger, 187. || *ii lasă gura apă*, l'eau lui en vient à la bouche, 187. || *a prinde cu mâna la gură*, prendre sur le fait, 188. || *a se sterge pe gură de un lucru*, renoncer à une chose, 189. || *ași pune gura la cale*, manger, 189. || *a da gură*, tancer, crier, appeler 586. || *gură lată, gură largă*, bavard, 189. || *gură-cască*, musard, badaud, 189. 190. || *a rămâne cu gura căscată*, rester bouche bée, 190. || *gură-spartă*, bavard, 190. || *a avé gură de cărpă*, être incapable de garder un secret, 191. || *tocă gură*, bavard, 191. || *parcă are călți în gură*, bégayer, 191. || *a luat gura pe din naunte*, cela lui a échappé, 191. || *a stă cu gura rece*, ne rien se mettre dans la bouche, 192. || *a avé gura slobodă*, parler sans crainte, 192. || *a avé gură*, oser dire, 192. || *a avé gură mare*, parler haut, 193. || *a nu fi gura cui-va chióră*, ne pas être muet, 193. || *a i umblă prin gură*, avoir sur le bout de la langue, 193. || *a se uită în gura cui-va*, suivre les avis de quelqu'un, 193. || *a face gura pilnie*, boire comme un tonneau, 193. || *a purtă pre cine-va în gură*, médire de quelqu'un, 194. || *a purtă pre cine-va în gură ca pe un sfânt*, louer quelqu'un, 194. || *a avé gura strămbă*, mentir, 194. || *a strămbă gura la cine-va*, se moquer de quelqu'un, 194. || *a face gura pungiă*, serrer la bouche, 194. || *a fi bun de gură*, avoir bon bec, 194. || *a fi rău de gură*, être mauvaise langue, 194. || *gură de aur*, bouche d'or,

195. || *a avé gura dulce*, avoir la parole mielleuse, 195. || *î merge gura capupăza*, il jacasse comme une pie borgne, 195. || *a'i luă gura*, lui clouer le bec, 195. || *a se sărută în gură cu cine-va*, être à tu et à toi avec quelqu'un, 196. || *cu gura căscată*, avidement, bouche bée, 196. || *a astupă (închide) gura cui-va*, lui chouer le bec, 196. || *a unge cu gura*, dire des paroles mielleuses 197. || *din gură în gură*, de bouche en bouche, 197. || *gură în gură*, bouche à bouche, 197. ||

în gura mare, à haute voix, 198. || *a intră în gura* ... être la fable de, 197. || *a sărî cu gura*, se mêler à une querelle, 197. — Pl. *guri*, *gure*.

Gurguiū, *s. n.* mamelon, bout du sein, 198. 446.

Guşă, jabot; gorge, 198. || *a se umflă în guşă*, faire la roue, 198

Guşat, *adj. et s.* goitreux, 580. 581. || *guşat*, goitreux, idiot, 581. — Fém. *guşată*.

Gust, *s. n.* goût, 331. 612. 63 7. Gustă (a), *v.* goûter, 96.

H

Habar, *s. n.* souci, cure, 635. 636.

Hac, *s. n.* [*Mold.*], prix ce qui est dû. || *a'i venî de hac*, en venir à bout, l'emporter sur, 148.

Haï, *interj.* allons, 704.

Hailea, *s. n.* le devant, 199.

Haină, *s. f.* habit, vêtement, 299. 737. — Pl. *haine*,

Halal, profit, 79.

Ham, *s. m.* harnais, 732. 745. — Pl. *hamuri*

Hap, dans l'expression: *a fi hap pe cap*, un prêt pour un rendu, 49.

Hăpa, *interj.* hop! 101. || *hăp-aşa*, hop, comme cela, 586.

Haram, *s. m.* perte, sans profit 79.

Hatir, *s. n.* passe-droit, faveur, 45.

Haz, *s. n.* agrément, 516.

Hăzos, *adj.* pleine d'attrait, de charme, 567. — Fém. *hăzôsă*.

Hihî! *interj.* hu! 715.

Hir, *s. n.* fil, 284. — Voir *fir*.

Hirbuit, *adj.* délabré, 184. — Fém. *hirbuită*.

Hircă, *s. f.* crâne, tête de mort. || vieille femme, 198.

Hodorogit, *adj.* délabré, 184. — Fém. *hodorogită*.

Holeră, *s. f.* choléra. || vieille sorcière, 581.

Homoc, *s. f. pl.* longs cheveux flottants, 198.

Hop, *interj.* hop! 715.

Hop, *s. n.* saut. || *a trece hopul*, sauter un obstacle, 581. || *a fi hop de-o parte*, être un peu fêlé, 581.

Horă, *s. f.* hora, ronde paysanne, 128. 721.

Hospodar, *s. m.* [*Mold.*] patron, bon ménager, 561. — Pl. *hospodari*.

Hoţ, *s. m.* voleur, 289. 624. — Pl. *hoţi*.

Hotări (a), *v.* décider, 148.

Hrăni (a), *v.* nourrir, 407.

Hrén, *s. n.* raifort, 379. 779.

Hursus, *adj.* [*Mold.*], maussade, triste, 99.

Huş-margina, [*Mold.*] dans l'expression: *a umblă huş-margina*, 1° chercher à tromper 2° nager entre deux eaux, 789.

I

I et 'I, à lui, à elle, son, sa; passim.

'I pour *este*, est, 147. 154. 168. 180. 187. 200. 245. 246. 415. 563. 566. 569. 570. 602. 615. 633. 684. 706. 707. 760. 815. 821. 842.

Îa, *interj.* allons, voyons, 542.

Îad, *s. n.* enfer, 3. 177. 375. Voir *ead*.

Îar, *adv.* mais; passim. || *tandis que*, 14. 803 || *de nouveau*, 830. || *c'est tonjurs*, 282.

Îară, *adv. et conj.* mais, 168. || de nouveau, 533. || tandis que, 688.
 * Îasac, *s. n.* défense, prohibition, 331.
 Îască, *s. f.* amadou, 65. 600.
 Îaste, pour *este*, est, 794.
 Îași (a), *v.* [*Banat, Oltenie*], sortir, 179. 578. Vedî a ieși, a eși.
 Îaurt, *s. n.* lait caillé 476 556. 557.
 Îazmă, *s. f.* monstre, fantôme, 299. — Pl. *iezyme*.
 Icnî (a), *v.* [*néol.*], être secoué par des sanglots, sangloter, 581.
 Icónă, *s. f.* image, 375. — Pl. *icône*.
 Ideie, *s. f.* [*néol.*], idée, 43.
 Îedă, *s. f.* chevrette, 716.
 Îele, *s. f. pl.* génies malfaisants, 15.
 Îepă, *s. f.* jument, 24. 30. 643. 644. 699. 705. 732. 788. — Pl. *iepe*.
 Îepure, *s. m.* lièvre, 155. 298. — Pl. *iepurî*.
 Îepuresce, *adv.* à la façon des lièvres, 544
 Îerbă, *s. f.* herbe, 165 367. 511. 537. 718. 752. 817. — Pl. *ieburî*.
 Îeri, *adv.* hier, 127.
 Îerră, *s. f.* hiver, 101. 102. 632.
 Îertă (a), *v.* pardonner, 174. 438. || permettre, 590.
 Îeși (a), *v.* sortir, 531. 775. Voir a eși.
 Îi, *pr. pers.* à lui, à elle, son, sa; passim.
 Îi, [*Mold.*] pour *este*, est, 153. 180. 247. 446. 455. 456.
 Îl, *pr. pers.* lui, le; passim.
 Îbală (a), *v.* souiller de bave, mouiller de salive, 581.
 Îbătătură, *s. f.* action de mouiller de salive, 581.
 Înbetă (a), *v.* griser, 296.
 Înbetrâni (a), *v.* vieillir, 73. 124. 148. 149. 281. 284 296 582 583. 584.
 Înblaciū, *s. n.* fléau (à battre), 833.
 Înblânđi (a), *v.* calmer, 811.
 Înblânđi (a se), *v. r.* se calmer, 282.
 Înbolditor. *adj.* piquant. || *vorbe îmbolditoare*, paroles blessantes, 814.
 Înbolnăvi (a se), *v. r.* tomber malade, 503. 584.
 Înbrăcă (a), *v.* habiller 79.
 Înbrăcă (a se), *v. r.* s'habiller, 730.
 Înbrățișă (a), *v.* embrasser, 584. 585.

Înbrățișare, *s. f.* embrassement, action de serrer dans ses bras 585.
 Înbucă (a), *v.* happer, 305.
 Înbucătură, *s. f.* bouchée, 243. 807. — Pl. *înbucături*.
 Îni, *pr. pers.* à moi, mon, ma, me, pour moi; passim.
 Înpacă (a), *v.* réconcilier, raccommoder, 803. || mettre d'accord, 625.
 Înpacă (a se), *v. r.* s'entendre, s'accommoder, 292. 378.
 Împacat, *adj.* satisfait, tranquille, 215. — Fém. *împăcată*.
 Împărți (a), *v.* séparer, diviser, 273. 399. 401.
 Împedică (a), *v.* entraver, 406.
 Împedică (a se), *v. r.* s'embarasser, 227.
 Împedicat, *adj.* entravé. || a avé gura împelicată, avoir la parole difficile, 183.
 Împelițat, *adj.* incarné, 297. — Fém. *împelițată*.
 Împenat, *adj.* empenné, 532. — Fém. *împenată*.
 Împerat, *s. m.* empereur, 522. 615. 657.
 Împerăți (a), *v.* régner, 657.
 Împetrit, *adj.* endurci, 204. — Fém. *împetrită*.
 Împinge (a), *v.* pousser, 585. 775.
 Împleți (a), *v.* treser, 69. 89. 422.
 Împletici (a se), *v. r.* s'enchevêtrer, s'embrouiller, 227.
 Împlini (a), *v.* exécuter, 148.
 Împodobit, *adj.* paré, 802.
 Împotrivă, *prép.* voir *împrotivă*.
 Împrejur, *prép.* autour, 199.
 Împreună, *adv.* ensemble, 104. 720. 779. 803. || en même temps que, 439.
 Împrotivă, *prép.* contre, 534. 661. 688. || d'împrotivă, au contraire, 169. 335.
 Împrumută (a) *v.* prêter, 144.
 Împrumută (a se), *v. r.* prêter, emprunter, 144.
 Împunge (a), *v.* piquer, 330. 530.
 Împutit, *adj.* empesté, corrompu, 173 586. || a avé gura împutită, être un fiellé menteur, 184.
 În, *prép.* en. dans; passim. || en, avec, 64. 813. || sur, 20. 61. 74. 93. 160. 196. 256. 385. 400. 401. 410. 411. 414. 428. 433. 445. 476.

556. 557. 569. 651. 680. 681. 714. 717. 728. 792. 828. || à, 10, 64. 65. 171. 255. 267. 445. 701. 713. 757. 784. 829. || au, 22. 98. 308. 318. 532. 551. 701. 713. || aux, 25. 93. 205. 467. || des, 429. || pendant, 528. || par, 479. 480. 747. || le, 100. 116. 650. || vers, 120. || parmi, 705. || *a băgă în tuse*, affrayer, 784. || *a se linge în bot*, être à tu et à toi, 19. || *a se fârlă în*, être fier de, 9. || *a se umfla în sprincene*, être fier, 434. || *a fi scurt în pas*, malechanceux, 667. || *a băgă în semnă*, faire attention, 4. || *a fi tare în rînză*, être dur, méchant, 426. || *a i căută în obraz*, écouter, avoir de la déférence pour, 325. || *în cur*, assis, 544. || *mare în trup*, de grande taille, 447. || *a răbdă în sec*, patienter sans obtenir, 332.
- Înacri (a), *v. r.* aigrir, 441.
- Înaduși (a se), *v. r.* transpirer, 228.
- Înainte, *prép.* devant, 8. || devant, en présence de, 92. 770. || au devant de, 139. 552. 797. 833. || en avant, 33. 162. 421. 444. || avant, avant de 224. 641. || plus loin, 534. || *a apucă (luă) înainte*, prendre les devants, 192. 517. 831.
- Înainte, *adv.* d'abord, 410. 581.
- Înainte, *s. n.* devant, 199.
- Înaintea, *prép.* devant, 360. 363.
- Înalbi (a), *v.* blanchir, 284.
- Înalt, *adj.* haut, 261. 586.
- Înaltă (a), *v.* hausser, 452.
- Înaltă (a se), *v. r.* s'élever, 586.
- Înapoi, *adv.* en arrière, 101. 199. 613. 687.
- Înăuntru, *adv.* dedans, 564.
- Încă, *adv.* encore, en outre, déjà, davantage, au moins; passim.
- Încăi *adv.* au moins, 558.
- Încăiea, *adv.* au moins, 558.
- Încăldi (a), *v.* réchauffer, 267. 585. 586.
- Încăldi (a se), *v. r.* se réchauffer, 133. 687.
- Încălea, *adv.* au moins, 558.
- Încălecă (a), *v.* enfourcher, 298.
- Încăpă (a), *v.* avoir place, 262. 493. 783. || pouvoir entrer, 427. || contenir, 417. || *nu'și încapă în piele*, il crève de vanité, 417.
- Încărcat, *adj.* chargé, 528.—Fém. *încărcată*.
- Începe (a), *v.* commencer, 8. 176. 197. 577.
- Începe (a se), *r. r.* commencer, 532.
- Încercă (a), *v.* sonder, 103.
- Înceiă (a), *v.* clore. || *a'l înceiă cu vorba*, se moquer de lui, lui river son clou, 830.
- Înceiat, *adj.* entier, complet, 676.
- Închide (a), *v.* fermer, 176. 196. 345. 366. 624. 658.
- Închide (a se), *v. r.* se refermer, 635.
- Închină (a se), *v. r.* saluer, s'incliner, 125. || *a se închină pântecelui*, faire un Dieu de son ventre 392.
- Închis, *adj.* fermé, 203. 247. 543.—Fém. *închisă*.
- Încins, *adj.* fermé, 38.—Fém. *în-cinsă*.
- Înceștat, *adj.* serré fortement, 173.—Fém. *înceștată*.
- Încôce, *adv.* par ici, 572.
- Încolo, *adv.* de là, 845. || *mai încolo*, plus loin, 540. || *a'l luă încolo*, se moquer de lui, 602.
- Încornorat, *adj.* cornu. || *vorbe încornorate*, gros mensonges, 831.
- Încotro, *adv.* de quelque côté que, 593.
- Încovoiat, *adj.* courbé, (gros dos), 789.—Fém. *încovoiată*.
- Încrincină (a se), *v. r.* [Mold.] se plisser. || *a se încrincină carnea pe om*, avoir la chair de poule, 64.
- Încrozniat, *adj.* bossu, tordu. || *a fi îngrozniat*, être contrefait, au physique et au moral, 199.
- Încruciașat, *adj.* croisé, 21.—Fém. *încruciașată*.
- Încurcă (a), *v.* embarrasser, 538.
- Încurcă (a se), *v. r.* s'embarrasser, 229.
- Încurcat, *adj.* confus, 835.—Fém. *încurcată*.
- Înscrisi (a se), *v. r.* s'allier (par mariage), 580.
- Îndată, *adv.* de suite; passim.
- Înderet, *adv.* en arrière, 578.
- Îndestul, *adv.* suffisamment, 706.
- Îndestulă (a se), *v. r.* se rassasier, 283.
- Îndoii (a se), *v. r.* se courber, se plier, 219.
- Îndrăcit, *adj.* endiable, 384.—Fém. *îndrăcită*.

IND

- Îndreptă (a), *v.* redresser, 451. || corriger, 428.
 Îndreptă (a se), *v. r.* se redresser 73. || se corriger, 378.
 Îndrugă (a), *v.* filer grossièrement || dire des riens, 275. 445. 586. 587. 828.
 Îndulci, (a), *v.* adoucir, rendre doux, 169. 180. 222.
 Înduplecat, *adj.* qui plie, 688. — Pl. *înduplecată*.
 Îndură (a se), *v. r.* consentir à, 636.
 Înăl, *s. n.* anneau, bague, 103. 104. 170. 186. — Pl. *înele*.
 Înflori (a), *v.* fleurir, s'épanouir, 200. 367. 584.
 Înfricoșă (a), *v.* terrifier, 97. 98. 679.
 Înfrină (a), *v.* maîtriser, 97.
 Înfrină (a se), *v. r.* se contenir, 722.
 Înfumurat, *adj.* vaniteux, 308 — l'ém. *înfumurată*.
 Înfundă (a se), *v. r.* s'enfoncer. 813. || être acculé, être mis au pied du mur, 786. 787.
 Îngadui (a se), *v. r.* [*Mold.*], s'entendre, 770.
 Îngânat *adj.* mêlé, || *norbă îngânată*, bredouillement, 839.
 Îngenuchiă (a), *v.* abaisser, humilier, 587. || se ruiner, 587.
 Înger, *s. m.* ange, 369. — Pl. *îngerî*.
 Îngeresc, *adj.* d'ange, 801.
 Înghetă (a), *v.* geler, glacer, 133. 211. 227. 408. 587. 607.
 Înghetat, *adj.* gelé, 211.
 Înghimpă (a se), *v. r.* se piquer, 805.
 Înghîți (a), *v.* avaler, 166. 229. 283. 575. 800. 807.
 Îngingia (a), *v.* commencer à faire fortune, 165.
 Îngradi (a'și), *v. a'și îngrădi gura*, mettre un frein à sa langue, 183.
 Îngrașă (a), *v.* engraisser, 495. 587.
 Îngrașă (a se), *v. r.* engraisser, prendre de l'embonpoint, 368. 587.
 Îngreunată, *adj. f.* enceinte, 132.
 Îngriji (a), *v.* prendre soin, 686.
 Îngriii (a se), *v. r.* se précautionner, 7 || se soucier, s'inquiéter, 653.
 Îngropă (a), *v.* enterrer, 73.
 Îngroșă (a), *v.* grossir. || *îngroșe*

INI

- obrazul*, il s'accoutume à supporter les insultes, les coups du sort, 324.
 Îngroșă (a se), *v. r.* s'épaissir, 191.
 Inima, *s. f.* cœur. 25. 38. 43. 115. 134. 135. 167. 178. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 332. 337. 339. 343. 361. 371. 396. 484. 566. 665. 684. 685. 686. 713. 749. 761. 766. 799. || *a'i cădă tronc la inimă*, s'amouracher, 202. || *a avé inimă verde*, être joyeux, 203. || *inimă negră*, méchant, 203. || *inimă albastră*, cœur attristé, 203. || *a fi cu inima închisă (cernită)*, avoir le cœur, en deuil, 203. || *abras la inimă*, mauvais cœur, 203. || *a avé scorbură la inimă*, être triste, 204. || *inimă de peltă*, cœur de rocher, 204. || *inimă de aur*, cœur d'or, 204. || *a avé inimă de fier*, avoir le cœur plein de fiel, 204. || *a avé inima legată cu curele*, être audacieux, courageux, 204. || *mi-am sărut inima*, j'ai un baume sur le cœur, 204. || *a'și ține inima cu dinții*, prendre son courage à deux mains, maîtriser son cœur, sa douleur, 205. || *a'și luă inima în dinți (gură)*, prendre son courage à deux mains, 205. || *i-a prins inima nucegaiă*, son cœur s'est endurci, 206. || *il ridică la inimă*, il a des démangeaisons de parler, 206. || *îi crește inima (de o schiopă)*, son cœur se gonfle de joie, d'orgueil, etc. 206. || *a fi cu inima mare*, avoir le cœur gros, 206. || *cu inima cât un purice*, le cœur serré, 207. || *i se stringe (stîrcesce) inima*, son cœur se serre, 207. || *a i se pune o peltă pe inimă*, avoir un poids sur le cœur, 207. || *a'i stă pe inimă*, avoir sur le cœur, 208. || *a stă grecesce (călare) în inima cui-va*, connaître les plus secrètes pensées de quelqu'un, 208. || *a se pune călare pe inima cui-va*, imposer sa volonté à quelqu'un, 208. || *i-a dat un fer ars prin inimă*, il eut un serrement de cœur, 208. || *cu inima arsă*, le cœur en deuil, 209. ||

a'i pune un ghimpe la inimă, lui mettre une épine au cœur, 209 || *a'si călcă pe inimă*, se décider (après longue hésitation), 209. || *a'i sărî inimă din loc*, s'épouvanter, 209. || *a nu'i fi inimă la loc*, ne pas être content, 210 || *a venî cuî-va inimă la loc*, se calmer, se tranquilliser, 210. || *a sfîrî inimă cuî-va...* son cœur brûle de... 210. || *a rămâne cu inimă friptă*, rester désolé, 210. || *a'si răcorî inimă*, se venger, 210. || *a unge la inimă (cu miere)*, mettre un baume sur le cœur, 211. || *îi rîde inimă*, son cœur est tout joyeux, 211. || *a fi cu inimă înghețată*, avoir le cœur transi, 211. || *'i-a trecut rece prin inimă*, il se sentit un frisson au cœur, 211. || *i se răcesce inimă*, son cœur se glace, 211. || *a fi môle la inimă*, avoir le cœur tendre, 211. || *a nu are la inimă*, ne pas porter dans son cœur, 212. || *căcăcios (chișav) la inimă*, envieux, 212. || *inimă de argint-viă*, avoir du vif-argent dans les veines, 212. || *a fi cu inimă*, avoir du cœur, 212. || *de inimă bună*, 1° par bonté d'âme, 2° de joie, 212. || *inimă rea*, 1° mauvais cœur, 2° cœur attristé, 213. || *a'i pune o bubă la inimă*, lui mettre la puce à l'oreille, 213. || *a i sê pune la inimă*, aimer quelqu'un, 213. || *a le pune tôte la inimă*, prendre tout à cœur, 213. || *a i se lipî de inimă*, être aimable, 214. || *a fi slab la inimă*, manquer d'énergie, 214. || *a începe cine-va la inimă*, lui garder un chien de sa chienne, 214. || *a are foc la inimă*, 1° désirer ardemment, 2° être très-fâché, 214. || *'i-a rămas la inimă*, cela lui est resté sur le cœur, 214. || *'i-a mers drept la inimă*, cela lui a été droit au cœur, 214. || *a fi cu inimă împăcată*, avoir la conscience tranquille, 215. || *îi dă inimă brânci*, son cœur le pousse, 215. || *a boga inimă în cine-va*, lui mettre du cœur au ventre, 215. || *a prinde la inimă*, prendre courage, 215. || *a i se tăia inimă*, perdre courage, 216. ||

a'i face căței pă inimă, l'irriter, 215. || *'i-a căduț inimă în călcăi*, perdre courage, être amoureux, 216. || *a căde cu inimă*, perdre courage, 216. || *până a dat inimă din noi*, d'arrache-pied, 216. || *din băierile inimă*, du fond du cœur, 216. || *i s'a stricat inimă*, il est tout triste, 216. || *inimă de teiă*, cœur faible, 216. — Pl. *inimi*.

Inimă, *s. f.* estomac, ventre, 217. 677.

Îninimă (a), *v.* prendre courage, commencer à faire fortune, 206.

Injură (a), *v.* injurier, 119.

Inlătură (a), *v.* dissiper, écarter, 689.

Inlauntru, *adv.* à l'intérieur, 564.

Înmulți (a), *v.* augmenter, 166. 820.

Înnecă (a), *v.* noyer, 94. 649. 822.

Înnecă (a se). *v. r.* se noyer, 232. 233.

Înnecat, *adj.* noyé, 361. — Fém. *innecată*.

Înnecatură, *s. f.* étouffement, 587. — Pl. *innecături*.

Înnodă (a), *v.* nouer, 126.

Înnoi (a), *v.* ressusciter, 617.

Înnoptă (a), *v.* venir (en parlant de la nuit) 839.

Însă, *conj.* mais, cependant; passim.

Însanatoși (a se), *v. r.* recouvrer la santé, 501.

Înscris, *s. m.* écrit, 828. — Pl. *înscrisuri*.

Înșelă (a), *v.* tromper, 661. 766 || *un înșelă-môrte*, un trompe la mort, 630.

Înșelă (a se). *v. r.* tromper, être trompé, 75.

Înșelător, *adj.* trompeur, 624. — Fém. *înșelătoare*.

Însemnat, *adj.* marqué d'un signe, 394 588. 589. 590. — Fém. *însemnată*.

Înseră (a), *v.* venir (en parlant du soir), 839.

Înșiră (a), *v.* enfiler, 275.

Înșiră (a se), *v. r.* s'enfiler, 840.

Înșirat, *adj.* enfilé, 384.

Înșură (a), *v.* marier (en parlant de l'homme), 124.

Înșură (a se) *v. r.* se marier (en parlant de l'homme), 637.

Înșuți (tine) toi, même, 700.

ÎNT

Întâiū, *adj. ord. premier.* || *cel d'întâiū*, le premier, 668. || *d'întâiū* la première, 557.
 Întâiū, *adv* d'abord, 169. 396. 477. 530. 548. || *mai întâiū*, d'abord, 328. || *d'întâiū*, d'abord, 515.
 Întari (a), *v. durcir* || *a întârî din piele*, patienter, refuser d'obéir, 418.
 Întari (a se), *v. r. durcir*, 445.
 Întarît, *adj. durci*, 420.
 Întarîtă (a), *v. exciter*, 682.
 Întelege (a), *v. comprendre*, 483. 532. 795.
 Întelege (a se), *v. r. s'entendre*, 294. 742. || *vouloir dire*, 722.
 Întelegciune, *s. f. sagesse*, 568.
 Întelegt, *s. et adj. sage*, 29. 169. 224. 281. 290. 342. 343. 615.
 Întepă (a), *v. piquer*, 230.
 Întepat, *adj. piqué.* || *întepat la limbă*, pris de vin, 228. || *întepat la vorbă*, mordant en paroles, 836.
 Întilni (a), *v. rencontrer*, 757.
 Întilni (a se), *v. r. se rencontrer*, 155. 580. || *a se întilni cu*, rencontrer, 735.
 Întimplare, *s. f. événement*, 242. — Pl. *întimplări*.
 Întinde (a), *v. tendre* 103. 241. 417. || *étendre*, allonger, 235. 310. 412. || *allonger*, agrandir, 693.
 Întinde (a se, a 'și), *v. r. s'étendre*, s'allonger, 416. 590. 591. 592. 593. 669. || *allonger*, agrandir, 693.
 Întineri (a), *v. rajeunir*, 274.
 Întocma, *adv. exactement*, 299. 369.
 Întocmai, *adv. exactement*, 638.
 Întorče (a), *v. tourner*, 61. 66. 139. 308. 430. 593. || *faire tourner*, 451.
 Întorče (a se a 'și), *v. r. retourner*, revenir, 525. 548. 594. 687. 814. 830. || *tourner*, 408. 593. 594. 613. || *se retourner* 426. 543. || *pirouetter*, 32. || *s'en retourner*, partir, 493. || *a'și întorče*, changer, revenir sur, 830. 831.
 Întors, *adj. châtré*, 41 || *a fi întors de la fiță*, homme qui porte malheur à tout ce qu'il approche, 446. || *de întors*, pour recourber, 56.
 Întors (de), pour courber, 56.

ÎNV

Intră (a), *entrer*, 12. 42. 162. 163. 190. 197. 417. 438. 457. 458. 492. 493. 614. 631. 793. || *se fourrer*, 808.
 Intrat (la), à l'entrer, 594.
 Între, *prép. parmi*, entre; *passim*.
 Întrebă (a), *v. demander*, 136. 137. 491. 494. 501. || *s'informer de*, 560. 561. 568.
 Întrebă (a se), *v. r. se demander*, 500. 501.
 Întrebare, *s. f. demande, question*, 658. 764.
 Întrece (a), *v. dépasser, surpasser*, 278. 772.
 Întrece (a se), *v. r. dépasser les bornes*, 830.
 Întreg, *adj. entier*, 173. 280. 283. 446. || *vrai, complet*, 168. 295. 300. || *pe d'întregul*, complètement, 12; sans ambages, 843.
 Întristare, *s. f. tristesse*, 533.
 Întru, *prép. en, dans; passim.* || *sur*, 408. 409. 594. || à, 401. 513. 801. || *de*, 393. 443. 474. 603. || *într'însu*, dedans, en lui, 291. 390.
 Întunecă (a), *v. rentrer après le coucher du soleil*, 604.
 Întunecat, *adj. sans lumière*, 627. — Fém. *întunecată*.
 Întuneric, *s. n. obscurité*, 360.
 Înturui (a), *v. aller, jacasser*, 197.
 Învechi (a se), *v. r. vieillir*, 685.
 Învelitoare, *s. f. couverture*, 591.
 Înverși (a), *v. devenir vert*, 362.
 Înveseli (a se), *v. r. se réjouir*, 200. 332.
 Înveș, *s. n. leçon*, 489. — Pl. *înveșuri*.
 Înveță (a) *v. apprendre*, 23. 74. 81. 288. 294. 296. 436. 528. 616. 720. 777. 778. 785. 786.
 Înveță (a se), *v. r. apprendre, savoir*, 89. 521. || *s'habituer à*, 720. 781.
 Învețatura, *s. f. science, étude*, 803. 820.
 Învia (a), *v. ressusciter, revivre*, 6. 16. 617. 642. 674. || *repousser*, 594.
 Înviere, *s. f. résurrection*, 616. — Pl. *învieri*.
 Învirtii (a), *v. tourner*, 112, 224. || *faire tourner*, 299.
 Învirtii (a se), *v. r. tourner, tournoyer*, 32. 370. 409. 594.

- Învoi (a se), *v. r.* s'entendre, 770.
 Înzabală (a), *v.* mettre le mors. 281
 Înzoboniță, *adj. f.* voilée, couverte du *zobon*, 127.
 Ion, *s. m.* Jean, 123. 826. 842.
 Iordache, *s. m.* Georges, 25.
 Irian, *s. m.* [*Banat*], raifort, 780. Voir *lirén* vol. I. 691 et *lirén*.
 Irina, *s. f.* Irène, 791.
 Isbi (a), *v.* frapper, heurter, 30. 223.
 Iși (a), *v.* sortir, 274. || devenir, 776. *Veđi a eși*.
 Își, *pr. per.* à soi, à lui, à elles, son, sa; *passim*.
 Ismene, *s. f. pl.* caleçon, 580.
 Ispravă, *s. f.* effet, résultat, 126. || acte, effet. 532. || *a dormi de tătă isprava*, être mort, 546. — Pl. *isprăvi*.
 Isprăvi (a), *v.* terminer, achever, 373. 532. 838.
 Ispravi (a se), *v. r.* se terminer, 579. 571. 642. || *s'a isprăvit lumea*, c'est le bout du monde, 653. 688.
 Istorie, *s. f.* récit, conte, 519.
 Istrati, *s. m.* nom d'homme, 70. 751.
 Ițe, *s. f. pl.* râteau (du métier à tisser), 69.
 Îți, *pr. pers.* te, ton, à toi, pour toi; *passim*.
 Iubi (a), *v.* aimer, 80. 129. 297. 487. 523. 734.
 Iubi (a se), *v. r.* s'aimer, 333.
 Iute, *adj.* vite, 531. 532. || vif, leste, 607. — Pl. *iuți*.
 Ivan, *s. m.* Jean, 123.

J

- Jale, *s. f.* affliction, 625. — Pl. *jeli*.
 Jaratec, *s. n.* braise enflammée, 444.
 Jaratec, *s. n.* [*Mold.*], braise enflammée, 511.
 Jefuire, *s. f.* pillage, celui qui est pillé, détruit, 375.
 Jeli (a se), *v. r.* se lamenter, 595.
 Jelui (a se), *v. r.* se plaindre, 72.
 Joc, *s. n.* danse, 201. — Pl. *jocuri*.
 Jos, *adv.* en bas, 247. 802. || par terre, à terre, 282. 318. 445. 713. 820. || à bas, 171. || plancher, 57. || *în jos*, baissée, 38. 53; en bas, 790. || *în sus și în jos*, de tous côtés. 474. || *pe jos*, à pied, 493. 660. 707. || *de (pe) jos*, de terre d'en bas, 269. 602. 728.
 Jucă (a), *v.* danser, 31. 296. 637. 813. || *berner*, rouler, 281. || *ii jăcă ochii în cap*, il a l'air déluré 348. || *a jucă pe palmă*, mener à sa guise, 387 || *s agiter*, 98. || *a jucă din*, remuer les, 33.
 Jucă (a să), *v. r.* jouer, 82. 127. 201. 771.
 Jucarie, *s. f.* jouet, 375. — Pl. *jucării*.
 Judecă (a), *v.* juger, 135. 148. 278. 729. 745. || apprécier, 136. 374.
 Judecăia, *s. f.* jugement, 422. || sentence, 703. — Pl. *judecăți*.
 Jumătate, *s. f.* moitié, 280. 382. 492. 704. 737. 781. — Pl. *jumătăți*.
 Jumătate, *s. f.* [*Mold.*], moitié, 185.
 Jumetate, *veđi jumătate*.
 Jupăneșă, *s. f.* servante, 522. — Pl. *jupăneșe*.
 Jupui (a), *v.* écorcher, 419.
 Jupui (ași), *v. r.* s'écorcher, 399.

L

- L, *pr. per.* le, lui; *passim*.
 La, *prép.* à au, aux; *passim*. || chez, 114. 374. 474. 485. 496. 569. 614. 633. 654. || quant à, 435. || pour, 80. 577. 650. 717. || en, dans la, 533. 623. 770. 771. || vers, 623. 776. || contre. 428. 452 || sur, 505.
 La (a), *v.* laver, 287.
 Lac, *s. n.* lac, 716. — Pl. *lacuri*.
 Lacaș, *s. n.* demeure, 295.
 Lăcat, *s. n.* cadenas, 178. 839.
 Lăcat, *s. n.* cadenas, 167. 634. 839.
 Lacata, *s. f.* [*Mold.*] cadenas, 167.
 Lăcom, *adj.* avide, 117. 332.

Lacomî (a), *v.* convoiter, 352.
 Lacomie, *s. f.* avidité, 283. — Pl. *lăcomii*.
 Lăcrămă (a), *v.* pleurer, 298. 329. 595.
 Lacrimă, *s. f.* larme, 425. 593.
 Lacrimă, *s. f.* larme, 699
 Lăcui (a), *v.* habiter, 14. 292. 720.
 Laf, *s. n.* balivernes, 595. — Pl. *lafuri*.
 Lângă, *adj.* auprès de, 768. || *pe lângă*, auprès de, 504. 568. || en comparaison de, 300. || *pe lângă că*, outre que, 791.
 Lapte, *s. n.* lait, 26. 282. 556. 557. 609. 651. || *dinți de lopte*, dents de lait, 418.
 Larg, *adj.* large, 25. 189. 259. 426.
 Largi (a), *v.* élargir, agrandir, 259. 273.
 Lăsă (a), *v.* laisser, quitter, abandonner, 7. 11. 27. 84. 156. 174. 176. 209. 251. 282. 344. 415. 421. 431. 442. 457. 498. 529. 541. 572. 596. 597. 632. 638. 639. 666. 708. 722. 734. 795. 835. 839. || permettre, 11. 438. || donner, 460. 494. || *a lăsă buza*, faire la lippe, 27. || *a lăsă genele*, baisser les yeux, 164. || *a lăsă nasu jos*, baisser le nez, 318. || *a lăsă bărbie*, engraisser, s'enrichir, 17.
 Lăsă (a se), *v. r.* s'abandonner, suivre 397 || renoncer, 4. 755. || *a se lăsă greii*, faire des difficultés, 580. || *a se lăsă môle*, être bon, faible, indécis, 612. || *a nu se lăsă de cuvânt*, ne pas en démordre, 534. || *a se lăsă pe-o urche*, négliger, 459.
 Lat, *adj.* large, 65. 189. 230. 295. 429. 835. — Fém. *lată*.
 Lat, *s. n.* largeur. || *a dă latul pe spată*, s'étaler tout de son long, 429.
 Lătră (a), *v.* aboyer, 154. 176.
 Lăudă (a se), *v.* se vanter, 180.
 Lăuntru (în), *m.* dedans, 138. 564.
 Lăurușcă, *s. f.* lambruche, vigne sauvage, 594.
 Lăutar, *s. m.* violoneux, ménétrier, 622. 760. — Pl. *lăutari*.
 Le, *pr. pers.* les; passim
 Léc, *s. n.* remède, spécifique, 295. 494. 496. 498. 499. 505. 533. 626. 685. 717. — Pl. *lécuri*.
 Léca (o), [*Mold.*] un peu, 509. 510.

Lecuire, *s. f.* guérison, 496. — Pl. *lécuri*.
 Legă (a), *v.* lier, attacher, 148. 228. 260. 261. 489. 549. 550. 649. 687. 692. 729. 746. 829. || nouer, 341. || bander, 354.
 Legă (a se), *v. r.* se lier, se paralyser, 228 || *a se legă de*, s'en prendre à, 497. 664. || *a'și legă capul*, se marier, 48
 Lăgân, *s. n.* berceau, 81.
 Legat, *adj.* lié, 38. 204. 260. 616. 787. 801. || bandé, 363. 805. || bâillonné, 839. — Fém. *legată*.
 Legătoare, *s. f.* [*Mold.*] fichu, 551.
 *Lege, *s. f.* croyance, religion, 16. 439.
 Leică, *s. f.* diminutif de *lele*, 820.
 Leit, *adv.* tout-à-fait, tout pareil, 61.
 Lele, *s. f.* se dit, à la campagne, à une soeur, à une amie, à une femme plus âgée; bonne amie, 416. 600. 681. 782. 848. || *a umblă frunza lelei*, bayer aux corneilles, 788.
 Lemn, *s. n.* bois, 311. 545. 677. 745. 786. — Pl. *lemn*.
 Lene, *s. n.* paresse, 747.
 Leneș, *adj.* paresseux, 156. 439. 649.
 Lăpedă (a), *v.* jeter, rejeter, 266. 634.
 Lepră, *s. f.* lèpre, 597.
 Leșină (a), *v.* défaillir, s'évanouir, 597. 635. 701.
 Lesinatură, *s. f.* homme de rien, 597.
 Lesne, *adj.* *invar.* facile, aisé, com-mode, 95. 96. 155. 171. 174. 217. 796.
 Lesne, *adv.* facilement, 283. 338. 374. 518. 520. 528. 594. 686. 740. 811.
 Leucă, *s. f.* ranche (d'un charriot), 11.
 Li, pour *le*, 72. 294.
 Licari (a), *v.* scintiller, 357.
 Liman, *s. n.* hâvre, port, refuge, 232. 233. 369.
 Limba, *s. f.* langue, 168. 169. 200. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 281. 574. 630. 682. || *a 'și pune frîu la limbă*, mettre un frein à sa langue, 225. || *a avé vierme la limbă*, la langue lui dérange, 225. || *i s'a scurtat limba*, il ne peut plus parler

LIM

225. || *a avé mâncărime de limbă*, la langue lui démange, 226. || *il frige la limbă*, il a des dé-mangeaisons de parler, 226. || *a'și bate limba*, ne pas laisser sa langue en repos, 226. || *îmi stă pe limbă*, j'ai sur le bout de la langue, 226. || *a'i eși limba de un cot*, tirer la langue d'un pied de long, 226. || *a așteptă cu limba scôsă*, attendre avec impatience, 227. || *a alergă cu limba scôsă*, courir à en perdre haleine, 227. || *a'i îngheță limba în gură*, être gelé de froid, avoir peur, 227. || *l'a mușcat albinele de limbă*, il est pris de vin, 227. || *a i se împedică (împletică) limba*, avoir la langue pâteuse, 227. || *a fi pișcat (prîns) la limbă*, être pris de vin, 228. || *nici limba nu'i a-sudă*, c'est un bavard, 228. || *a legă limba cui-va*, l'empêcher de parler, par crainte, etc, 228. || *a avé limbă de aur*, être un St. Jean Bouche-d'or, 229. || *a fi cu două limbi*, avoir la langue fourchue, 229. || *a'și mușcă limba*, se mordre la langue, 230. || *a'l trage de limbă*, lui arracher un secret, 230. || *s'o spargi cu limba*, c'est un travail de fée, 230. || *a fi limbă-lată*, bégayer, 230. || *a avé limbă lungă*, avoir la langue trop longue, 230. || *a fi slobot la limbă*, avoir la langue bien pendue, 231. || *a fi fraget la limbă*, être bavard, 231. || *a înțeală cu limba*, *a avé limba ascuțită*, avoir mauvaise langue, 231. || *a prinde limbă*, 1° la voix lui revient, 2° il est pris de vin, 231. || *limbă*, éclairer, 231. || *a'și ține limba în gură*, garder le silence, 232.

Limbūt, *adj.* bavard, 225. 289. 643.

Lin, *adj.* tranquille 374. 766. || calme, 534. 688.—Fém. *lină*.

Linge (a), *v.* lécher, 19. 29. 112. 135. 244. 598. 599. 633. 680. 722.

Linge (a se), *v. r.* se lécher, 19.

Lingura, *s. f.* cuiller, 180. 557. 576.

Liniștit, *adj.* tranquille, 794.

Lipi (a), *v.* coller, 268. 285.

Lipi (a se), *v. r.* se coller, 214. 296. 686. || s'attacher fortement. se cramponner, 559.

LUĂ

Lipic, dans l'expression: *vorbe cu lipic*, paroles qui charment, 834.

Lipca, *adv.* collé à, 599.

lipicios, *adj.* attrayant, 565.—Pl. *lipiciosă*.

Lipiciu, *s. n.* attrait, charme, 600.

Lipit, *adj.* collé, 90.—Fém. *lipită*.

Lipitoare, *s. f.* sangsue, 26.—Pl. *lipitori*.

Lipsa, *s. f.* absence de, 35. 46.

119. || *a fi în lipsă*, être dans, le besoin, 771. || *a avé lipsă*. avoir besoin, 503.

Lipsi (a), *v.* manquer, 15. 73. 92.

296. 298. 369. 516. 517. 520. 603. || être absent, 138.

Listai, *adv.* [Mold.], absolument, précisément, 394.

Liulea, *s. f.* pipe, 325. Voir *lulea*.

Loboda, *s. f.* arroche (plante), 174.

Lac, *s. n.* place endroit, 14. 102.

171. 209. 292. 294. 372. 513. 514.

641. 684. 727. 730. 808. || *în loc*,

sur place, 746; || *la place*, 104.

au lieu de, 476. || *la loc*, en place

210. || *din loc*, de sa place, 684. ||

de loc, de suite, 53. || *a prinde*

loc, être bien reçu, servir à quel-

que chose, 559.—Pl. *locuri*.

Locui (a), *v.* habiter, 766.

Logodit, *adj.* fiancé, 350.—Pl. *logodită*.

Lopata, *s. f.* pelle, 42. 266. 300.

651.—Pl. *lopeți*.

Lor, *pr. per.* leur, à elles; passim.

Levele, *s. f. pl.* dans l'expression: *n'are lovele*, il n'a pas d'argent,

601.

Lovi (a), *v.* frapper, heurter, 31.

65. 413. 521. 600. 601. 751. || *a'l*

lovî und'e'l dore, toucher au dé-

faut de la cuirasse, 600.

Lovi, (a se), *v. r.* se frapper, se heurter, 91. 106. 121. 329. 837. ||

se ressembler. 370.

Lovit, *adj.* frappé || *e lovită*, c'est bien tapé, 601. || *a fi lovit (din gile mari)*, être toqué, fêlé, 600.

Luă, *v.* prendre, attraper, enlever,

13. 15. 57. 85. 90. 97. 117. 129.

184. 198. 205. 239. 240. 263. 265.

345. 399. 403. 413. 419. 423. 424.

426. 438. 441. 445. 449. 455. 508.

518. 532. 534. 601. 602. 623. 624.

632. 634. 640. 641. 666. 670. 679.

680. 681. 717. 734. 744. 794. 806.

829. 830. 831. || *a luă de pept*,

mettre la main à la poitrine, 421. || *cât îl ea picerile*, à grands pas, 409. || avoir, 51. || *a luă în cap*, comprendre, 53. || *a luă din mînți*, faire perdre la tête, 74. || *a luă pe credință*, avoir confiance, 81. 145. || *a luă în picior* (*peste picior*) traiter par dessous la jambe, 82. 407. 408. || *a o luă în gât*, s'atteler à, 162. || *a luă în rîs*, se moquer de, 691. || *a o luă la sănătosa*, décamper, 708. || *l'a luat gu-a pe dinainte*, cela lui a échappé, 191. || *a'i luă gura*, le faire taire, avoir la langue paralysée, 173. 195. || *a luă împrejur*, demander compte, 199. || *a luă în nas*, il a été échaudé, 314. || *a luă nas (obraz)*, devenir impertinent, 317. 323. || *a luă la ochi*, jeter les yeux sur, surveiller, 354. || *a luă de ochi*, séduire, captiver, 355. || *a luă ochii*, perdre la vue, mettre un bandeau sur les yeux, 355. || *a luă peste umăr*, se moquer de, 453. || *a luă într-o ureche*, sans réflexion, 461. || *a luă cuvîntul*, couper la parole, 534.

Luă (a se, a'și), *v. r.* se prendre, se mettre, 33. 46, 142, 256. 261. 400. 411. 412. 444. || se glacer, se figer, 229. || *a'și lua în cap*, faire à sa tête, 53. || *a se luă după*, suivre, 180. 374. 792. || *a'și luă obraz*, devenir impertinent, 323. || *a'și lua ochii*, lever les yeux, 349. || *a'și lua vînt*, naître, 486.

Luatură, dans l'expression : *n'are luatură*, propre à rien, 602.

Luci (a), *v.* briller, 348.

Lucră (a), *v.* travailler, 502. 838.

Lucra (a se), *vr.* l'on travaille, 42.

Lucrare, *s. f.* travail, 383. — Pl. *lucrări*.

Lucrat (de), pour ce qui est de travailler, 502.

Lucrător, *s. m.* travailleur, ouvrier, 77. — Pl. *lucrători*.

Lucru, *s. n.* travail, 109. 139. 144. 156. 175. 180. 182. 188. 647. 821. 838. || affaire, 616. || acte, fait, action, 748. 807. || chose, 116. 119. 249. 250. 263. 290. 291. 351. 477. 585. 694. 728. 794.

Lui, *pr. per.* à lui, son; passim.

Lulea, *s. f.* pipe, 325. 826. — Pl. *lulele*.

Lume, *s. f.* monde, 14. 57. 93. 111. 173. 174. 175. 187. 205. 393. 428. 451. 452. 499. 609. 624. 646. 653. 688. 704. 718. 744. 777. 780. 839. 845. || *de pe ceea lume*, de l'autre monde, 743, 845. || *a'și luă lumea în cap*, se sauver de par le monde, 57. 142

Lumină, *s. f.* lumière, 369. 844. || prunelle (des yeux) 232. || *a fi lumina ochilor cui-va*, aimer quelqu'un comme la prunelle de ses yeux, 352. — Pl. *lumini*.

Lumină (a), *v.* éclairer, 370.

Luminare, *s. f.* lumière, cierge, 370. || *a murî fără luminare*, mourir à l'improviste, 642.

Lună, *s. f.* lune, 51. 460. 553. 603.

Lunatic, *adj.* lunatique, 603.

Lung, *adj.* long, 9. 10. 69. 92. 106. 113. 165. 225. 230. 280. 281. 319. 396. 422. 454. 462. 493. 494. 546. 591. 737. 803. 818. 819. 835. || *a avé mână lungă*, être voleur, 248. 258. || *mai lung*, plus, plus loin, 375.

Lung, *s. m.* longueur, 309. 310.

Lungi (a), *v.* allonger, 313. 495. 667. 835.

Lungi (a se), *v. r.* s'allonger, 273. 462.

Lungime, *s. f.* longueur, 41. — Pl. *lungimi*.

Luntre, *s. f.* barque, 94. 95. 369. — Pl. *luntri*.

Lup, *s. m.* loup, 164. 168. 407. 552. 749. — Pl. *lupi*.

Luptă (a se), *v. r.* lutter, 375.

M

M' pour *me*, passim.

Mac, *s. m.* pavot, 599. 607.

Măcar, *adv.* tout au moins, même, 56. 161. 757.

Macină (a), *v.* moudre, 277.

Maciuca, *s. f.* gourdin nouveau, 67. 400. 401. — Pl. *măciuce*.

*Mădular, *s. n.* membre 35. 46.

Mafteiü, *s. m.* Mathieu, 73.
 Magar, *s. m.* âne, 45. 124. 125. 303. 463. 615. 808.
 Măguli (a), *v.* flatter, 134.
 Mahala, *s. f.* faubourg, quartier, 281. 698. — Pl. *mahalale*.
 Mai, *adv.* plus; *passim.* || encore, 116. 156. 176. 253. 306. 457. 468. 508. 509. 521. 529. 534. 537. 542. 583. 611. 648. 730. 745. 768. 777. 795. || aussi, 561. 562. || déjà, 44. || presque, 185. 225. 774. || *mai... mai*, tantôt... tantôt, 740. || *mai de dimineață*, de plus grand matin, 727. || *mai întâi*, d'abord, 328. || *mai bun*, meilleur; *passim.* || *mai bine*, mieux; *passim.*
 Măi, *interj.* eh! 123. 751.
 Maică, *s. f.* petite mère, 74.
 Maimuța, *s. f.* singe, guenon, 79. 376. 568. — Pl. *maimuțe*.
 Măine, veđi *măne*.
 Mal, *s. n.* berge, bord escarpé, 232. 233. 510. 580. 767. — Pl. *maluri*.
 Malaiü, *s. n.* pain de farine de maïs, 125.
 Mama, *s. f.* mère, 4 83. 129. 130. 131. 146. 287. 332. 517. 580. 581. 719. 721. 732. 752. 798. || *mama-focului*, esprit méchant et fort laid, 767. 791. — Pl. *mame*.
 Mamaligă, *s. n.* bouillie très-épaisse de farine de maïs, 15. 128. 286. 829. 839. — Pl. *mămăligi*.
 Mamucută, *s. f.* petite mère, 251.
 Mamuța, *s. f.* petite mère, 251.
 Mână (a), *v.* conduire, guider, 335.
 Mână (a se), *v. r.* se conduire, se guider, 655.
 Mână, *s. f.* main, 48. 53. 91. 100. 103. 104. 105. 106. 108. 121. 171. 188. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 292. 341. 343. 505. 544. 547. 550. 628. 675. 728. 782. 783. 803. 811. || poignée, 442. || *a-mână*, dans la main, 246. 252. || *a fi o mână scără*, ne pas avoir de chance, 247. || *a fi cu mâna lungă*, être voleur, 248. 258 || *ași spălă mânilor de*, s'en laver les mains, 249, || *a se spălă pe mâni de*, perdre, renoncer à, 250. || *a da cu mâna în foc*, s'enrichir tout d'un

coup, 250 || *a lăsa cu mâna în gură*, tromper quelqu'un, 251. || *mâni piperate*, doigts crochus (dit des voleurs), 251. || *i s'oiă ddiat mânilor*, les bras lui en sont tombés, 251. 408. || *sunt o mână și un suflet*, ce sont les deux doigts de la main, 251. || *cu diclele a-mână*, tremblant de frayeur, 252. || *cu capu a-mână*, à grand peine, 252 || *a da și om mâni și din picior*, faire des pieds et des mains, 253. || *dă și din mână și din gură*, il donne tout ce qu'il a, 253. || *ași mușcă mânele*, s'en mordre les poings, 253. || *a fi mâna dreaptă cui-va*, être la main droite de quelqu'un, 254. || *a fi mână dreaptă*, être adroit, 254. || *cu mânilor la piept*, humblement, 254. || *a pune mânilor pe piept*, mourir, 254 || *ași pune mâna în piept*, prendre au collet, 255. || *a sta cu mânilor în sin (brău, șolduri)*, rester les bras croisés, 255. || *a prinde cu mâna în sin*, attraper sur le fait, 256. || *ași pune mânele în cap*, a se luă cu mânilor de păr, rester stupéfait, 256 || *a fi mână spartă*, être un panier percé, 256. || *cu mâna spartă*, sans compter, 257 || *a avé mână bună*, réussir dans ses entreprises, 257. || *a fi bun de mână*, adroit, voleur, 183. 257. || *ași face mână bună*, gagner les bonnes grâces de, 257. || *a fi cu mânilor de soare*, ne pas réussir dans ses entreprises, 258. || *mână lungă*, pourvu de longues mains, 259. || *a avémâna scurtă*, être sans influence, avare, 259. || *a avé mâna largă*, être généreux, 259. || *a fi ager la mână*, avoir la main leste, être adroit, 260. || *a avé mână strinsă*, être serré, 260. || *a fi mână de fier*, avoir une main de fer, 260. || *a fi cu mânele legate*, avoir les mains liées, 260. || *ași luă mâna de pe cine-va*, ne plus protéger quelqu'un, 261. || *om cu dare de mână*, homme aisé, 261. || *a l' pune la mână*, le tromper, 261. || *a prinde la mână*, mettre la main sur, prendre sur le fait, 261. || *a avé în (la) mână*,

- avoir en son pouvoir, 262. || *o să vină (să cadă) la mâna mea*, il passera par mes mains, 262. 488. || *a dà pe (în) mâna cui-va*, confier, remettre au pouvoir, à la discrétion de quelqu'un, 12. 144. 193. 262. 263. 404. || *a fi în bune mâni*, être en bonnes mains, 263. || *a'și frânge mânele*, se mordre les doigts, 263 || *a pune mână dela mână*, se cotiser, 263. || *din mână în mână*, de main en main, 263 || *mână în mână* d'accord, 264. || *când te oîți aduce de mână*, quand les poules auront des dents, 264. || *pe sub mână*, en sous mains, 264. || *a bate mâna*, conclure un marché 264. || *iea-te de mână cu el*, vous pouvez vous donner la main, 265. || *a dà cu mâna de*, mettre la main sur, 265. || *a fi peste mână* être trop loin, trop difficile à faire, 265. || *o mână de*, une poignée de, 265. || *a avé mâna curată*, avoir les mains nettes. 266. || *unu la mână*, et d'une! 266.—Pl. *mâni. mână, mâne.*
- Mâncă (a)**, *v.* manger, dévorer, 62. 63. 79. 112. 123. 154. 185. 256. 357. 390. 437. 444. 454. 466. 473. 490. 491. 495. 501. 502. 506. 508. 518. 580. 702. 753. 791. || *a'i mâncă dîlele*, le perdre, 538. || *a mâncă pămîntul*, dévorer l'espace, 572. || ronger, 37. || *a mâncă cu ochii*, dévorer du regard, 356.
- Mâncă (a)**, *v.* démanger. 12. 388. 421. 431. 719. 603. 604. || *a'și mâncă capul*, se perdre, 55. ||
- Mâncă (a se, a'și)**, *v. r.* manger, se manger, 63. 298. 569. 768. 810. || *a'și mâncă degetele*, être avare. 113.
- Mâncare (de)**, *s. f.* manger. nourriture, 502. 599. 717. 827.—Pl. *mâncări*,
- Mâncăriciū**, *s. m.* [*Mold.*], démangeaison, 266. 604.
- Mâncărime**, *s. f.* démangeaison, 226.
- Mâncatură**, *s. f.* démangeaison, 226.
- Manda**, *s. f.* Smaranda (Esmeralda) nom de femme, 694.
- Mândrila**, *s. m.* nom d'homme, 73.
- Mândruța**, *s. f.* diminutif de *mândră*, belle 129
- Mâne**, *adv.* demain, 224. 286. 470. 480. 537. 695. 700. || *ca mâne*, bientôt, 475.
- Mâne (a)**, *v.* [*Mold.*], rester, 24. 270. 391.
- Mânecă (a)**, *v. r.* se lever au petit jour, 604.
- Mânecă**, *s. f.* manche, 139.—Pl. *mâneci*.
- Mângâia (a)**, *v.* caresser, consoler, 136. 240. 244.
- Mângâiere**, *s. f.* consolation, 501. Pl. *mângâieri*.
- Mângâios**, *adj.* de consolation, 533.—Fém. *mângâioasă*.
- Mânie**, *s. f.* colère, 534. 688. 689. 811. 815.
- Mânios**, *adj.* violent, colère, 295.—Fém. *mânioasă*.
- Mânji (a se)**, *v. r.* se salir, 351. 363.
- Mântui (a)**, *v.* sauver, délivrer, 466.
- Mânz**, *s. m.* poulain, 552. 699. 788.—Pl. *mânji, mânzi*.
- Mânzesce**, *adv.* comme un poulain. || *a ride mânzesce*, rire et pleurer en même temps, 695.
- Mănușită**, *s. f.* petite main, 251.
- Mănuța**, *s. f.* petite main, 251.
- Mărăcină**, *s. m.* ronce, 86. 511. 699. 788.—Pl. *mărăcini*.
- Mare**, *s. f.* mer, 108. 201. 283. 295. 340. 532. 812.—Pl. *mări*.
- Mare**, *adj.* grand; passim. || *mară de ani*, âgé, 475. || *în mare*, le principal, 661. || *cei mari*, les grands, 815. || *calcă a mare*, le roi n'est pas son cousin, 511. || *a fi cu curu mare*, descendre de la cuisse de Jupiter, 102. || *degetul cel mare*, le pouce, le gros orteil, 106.
- * **Mare-ban**, *s. m.* titre de noblesse, 471.
- Mărgăritar**, *s. n.* perle fine, perle, 516. 517. 840.—Pl. *mărgăritari*.
- Mărgărintar**, *s. n.* [*Mold.*] perle, 520.
- Mărgine**, *s. f.* perle, 98. 123.
- Mărgine**, *s. f.* bord, 784.—Pl. *mărgini*.
- Marica**, *s. f.* Mariette, 72. 633.
- Marița**, *s. f.* Mariette, 72.
- Mărită (a)**, *v.* marier, 126. 136.
- Mărți**, *s. f.* mardi, 553.
- Mărturisire**, *s. f.* aveu, 765.—Pl. *mărturisiri*.
- Mărunt**, *adj.* petit, 422.

- Măruntaie, *s. pl.* [*Mold.*] viscères, 273.
- Marunțel, *adj.* dimin. de *mărunt*, 607.
- Ma-sa, *m. com.* sa mère, 78. 83. 508. 552. 553.
- Masă, *s. f.* [*Mold.*] dent molaire, 266. 267. 269.
- Masa, *s. f.* table, diner, 15. 66. 85. 125. 759. 760. 841. — Pl. *mesa*.
- Masala, *s. f.* torche, 653.
- Mascara, *s. f.* bouffon, 698.
- Mascure, *s. m.* porc, 322.
- Masea, *s. f.* dent molaire, 266. 267. 268. 269. 270.
- Maț, *s. n.* boyau, 60. 270. 271. 272. 273. 400. || *mațe*, entrailles, 72. 73. 91. 137. || *mațe-negre*, méchant, 271. || *a fi mațe-fripte (mațe-gôle)*, un meurt-de-faim, 272.
- Măța, *s. f.* [*Mold.*] chatte, 758.
- Mateiü, *s. m.* Mathieu, 72.
- Matușa, *s. f.* tante || vieille femme, 5.
- Me, *pr. pos.* [*Mold.*] pour *mea*, mienne, 132.
- Me, *pr. pes.* me, moi; passim.
- Mea, *pr. pos.* ma, mienne; passim.
- Međuvá, *s. f.* moëlle, 607.
- Meiü, *s. m.* millet, 146. 540.
- Mel, *s. m.* agneau, 518. — Pl. *mei*.
- Melic, *s. n.* avives. || *a'i sci melicu*, savoir où le bât le blesse, 608.
- Meni (a), *v.* souhaiter, 74.
- Mer, *s. m.* pommier, 138. 781. — Pl. *meri*.
- Mer, *s. n.* pomme, 37. 115. 274. 490. 491. — Pl. *mere*.
- Mereü, *adv.* constamment, 501. || *tot mereü*, sans cesse, 501. 837. 838.
- Merge (a), *v.* aller, 8. 20. 58. 101. 162. 195. 214. 264. 307. 318. 320. 411. 414. 608. 761. 775. || *marcher*, 608. || *tourner*, 724. || *a merge după*, suivre, accompagner, 122, 608. 616; aller chercher, 629. || *a'i merge gura*, parler, 760.
- Meru-roșu, dans l'expression: *la Măru-roșu*, au diable Vauvert, 548.
- Meșină, *s. n.* basane, 485.
- Meșteșugos, *adj.* habile, 324. — Fém. *meșteșugosă*.
- Meștina, *s. n.* basane, 485.
- Mesura, *s. f.* mesure, 157. 634. 700. 784. || *peste măsură*, outre (sans) mesure, 839.
- Mesură (a), *v.* mesurer, 833. || *arpenter*, 788.
- Meü, *pr. pos.* mon, mien; passim.
- 'Mi, *pr. per.* ma, moi, à moi; passim.
- Mi, *pr. per.* me, moi, mon; passim.
- Mi, [*Mold.*] pour *'mi-e*, m est, 12.
- Miaü, *interj.* miaü, 540.
- Mic, *adj.* petit, 40. 73. 74. 98. 106. 108. 109. 113. 364. 435. 446. 503. 508. 606. 608. 625. 686. 773. || *a fi mic la suflet*, manquer de grandeur d'âme, 441. || (*fig*) *cei mici*, les petits, 815.
- Mie, *pr. pers.* à moi, 123. 124. 398. 609.
- Mie (o), *s. f.* mille, 169. 240. 242. 645. 822. 823.
- Miel, *s. m.* agneau, 168. 518.
- Miere, *s. f.* miel, 25. 112. 131. 134. 168. 211. 223. 229. 285. 330. 764. 811.
- Miez, *s. n.* amande. || *vorbe cu miez*, discours bien nourri, 831. 847.
- Mijloc, *s. n.* milieu, 22. || *taille*, 273. || *moyen*, 296. || *a'și pune gâtul la mijloc*, garantir sur sa tête, 163.
- Mijlocal, dimin. de *mijloc*, *taille*, 273.
- Mila, *s. f.* pitié, 80. 88. 249.
- Milc, dans l'expression: *a tăce milc*, ne pas ouvrir la bouche, 763.
- * Milostenie, *s. f.* charité, 783.
- Milostiv, *adj.* clément, pitoyable, 40.
- Milostivire, *s. f.* pitié, compassion, 40.
- Mincinos, *adj.* mensonger, faux, 396. — Fém. *mincinosă*.
- Minciuună, *s. f.* mensonge, 174. 245. 246. 621. 622. 828.
- Mine, *pr. per.* moi; passim. || *pe mine*, moi, 287.
- Minte, *s. f.* esprit, intelligence, 9. 10. 37. 38. 41. 43. 47. 69. 73. 80. 82. 98. 114. 115. 190. 280. 281. 377. 396. 422. 447. 475. 489. 490. 568. 605. 606. 665. 706. 768. || *sagesse*, 769. 779. || *cu minte*, sage, 2. 6. 768. 815. || *a avé minte*, être sage, 123. || *a ține minte*, ne pas oublier, 616. || *a ajunge în mintea copiilor*, tomber en enfance, 491. || *a prinde minte*, devenir sage, intelligent, 145.

MIN

491. || *a scôte din minți*, tourner (faire perdre) la tête, 74.
 Minți (a), *v.* mentir, 178.
 Mirc, dans l'expression: *a nu dice nici mirc*, ne pas souffler mot, 540.
 Mire, *s. m.* fiancé, 693 — Pl. *miri*.
 Mirăsă, *s. f.* fiancée, 636.
 Miros, *s. n.* odeur, 296. 609.
 Miroși (a), *v.* sentir, 305 314. 487. 609. 610. 611. 683. 684.
 Mirșav, *adj.* [*Mold.*] dévergondé, 156.—Fém. *mirșavă*.
 Mișcă (a) *v.* remuer, 45. 611. 612. 640. 731.
 Mișcă (a se), *v. r.* branler, 612.
 Misidie, *s. f.* 612.
 Mistui (a), *v.* digérer, 390. 437. || ronger, 504.
 Miștei, *adj.* tout petit, 72. 73. 721.—Fém. *miștică*.
 Mocănesc, *adj.* de *mocan*, 492.
 Mojic, *s. m.* rustre, vilain, 241.
 Môle, *adj.* mou, 211. 218. 494. 529. || faible, 273. || sans énergie, 14. || *a se lăsă môle*, céder, 612. || conciliant, 688.—Fém. *môle*.
 Molie, *s. f.* mite, teigne, 299.
 Momela, *s. f.* intrigue, 739. 740.
 Momiăla, *s. f.* intrigue, 739.
 Mōră, *s. f.* moulin, 128. 149. 153. 184. 277. 298. 437. 724 757. 814. || *pētră de mōră*, meule, 207.
 Mormăi (a), *v.* marmonner, grommeler, 612. || murmurer, 437.
 Mormăitură, *s. f.* gromnement, murmure, 612. 839.
 Mormint, *s. n.* tombeau, 5. 176. 656.—Pl. *morminte*.
 Mort, *s. m.* mort, 229. 443. 614. 615. 616.
 Mort, *adj.* mort, 130. 267. 471. 545. 552. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 674. 693. 711. 735. 806. 807. || *os mort*, os mort, 384. || *mort copt*, à tout prix, 617. || *mort buștēn (bumben)* raidi par la mort, 617.—Fém. *mōrtă*.
 Mōrte, *s. f.* mort, 114. 451 493. 502. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 639. 648. 705. 736. 773. 782. 801. 803. || *a dat mâna cu mōrtea*, il a été à deux doigts de la mort, 628. || *a vēdūt mōrtea cu ochi*, il a vu la mort de près, 628. || *mōrtea găinilor*,

MUL

vieille sorcière, 628. || *a fi în gura morții*, râler, 629. || *e un înșală-mōrte*, c'est un trompe-la-mort, 630. || *a fi uitat de mōrte*, très-vieux, 630. || *cu limba de mōrte*, en mourant, 630. || *a fi fără mōrte*, être immortel, 631.
 Moș, *s. m.* [*Mold.*] oncle, 547.
 Moș, *s. m.* vieux, vieillard, 2. 274. 275. 276. 490. 641. 773. || père, (titre qui se donne aux personnes âgées), 37.
 Mosor, *s. n.* bobine, 370.
 Moșteni (a), *v.* hériter, 777.
 Moț, *s. m.* huppe, aigrette, homme important, 715.
 Motan, *s. m.* [*Mold.*], matou, 4.
 Muc, *s. m.* morve, 633. 634. 635. || *ștergeți mucii*, ce n'est pas pour ton nez, 633. || *a luă cui-va mucii de la nas*, moucher quelqu'un, 634. || *e încă cu mucii lu nas*, c'est un morveux, 634. || *frumōsă de muc*, très-belle, 567.
 Mucalit, *adj.* bouffon, 299.—Fém. *mucaliță*.
 Mucea, *s. m.* morveux, 691.
 Mucegaiă, *s. m.* moisissure, || *a prin-de înima mucgaiă*, vieillir, 206.
 Mucos, *adj.* morveux, 561. 562. 634. 635. 676.—Fém. *mucosă*.
 Muere, *s. f.* femme; vești *muere*.
 Muia (a), *v.* mollifier, amollir. || *a'i muia ești (osele)*, le rosser d'importance, 66. 385. || *a'l muia*, le faire céder, le battre, 635.
 Muia (a se), *v. r.* se mollifier. || *a i se muia nasul*, perdre de sa fierté, 306. || *a i se muia gura*, le prendre de moins haut, être plus réservé (en paroles), 195.
 Muier, *s. f.* femme, 1. 14. 15. 16. 17. 114. 249. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 368. 469. 609.—Pl. *muieri*.
 Mult, *adj.* et *adv.* beaucoup, très; passim. || *măi mult*, plus, 77; passim; nombreux, 248; plutôt, 615. || *pré mult*, trop, 393. 523. 593. || *cu mult*, de beaucoup. 17. 40. 60. 73. 106. 164. 721. 821. 822. || *cât de mu't*, autant que tu voudras, beaucoup, 754. || *mulți*, nombreux, 168. 335. || *de multe ori*, bien des fois, sou-

vent; passim. — Fém. *multă*; pl. *mulți, multe*.
Mulțime, *s. f.* multitude, grand nombre, 77. 533. — Pl. *mulțimi*.
Mumă, *s. f.* mère, 83. 130. 131. || *mumă-sa*, sa mère. 508. — Pl. *mume*.
Munci (a), *v.* travailler, 341.
Muncitor, *s. et adj.* travailleur, 371.
Munte, *s. m.* mont, montagne. 369. 646. 722. 747. 763. — Pl. *munți*.
Mură, *s. f.* mure, 180. 197. 361. — Pl. *mure*.
Muri (a), *v.* mourir, 125. 448. 490. 498. 501. 502. 577. 626. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 646. 647. 705. 778. 779. 780. 848
Muritor, *s. et adj.* mortel, 626.
Muscă, *s. f.* mouche, 107. 190. 247. 686. 747. — *mușci*.
Mușcă (a), *v.* mordre, 29. 113. 154. 227. 530. 244. 253. 643. || *a'și*

mușcă buzele, se mordre les lèvres, 29.
Mușiță, *s. f.* fleur de moisissure, 546.
Mustaci (a), *v.* faire des façons, 302.
Mustată, *s. n.* moustache. 301. 302. 723. || *i's mustățile făcute pe ôlă, i-a crescut mustață în ôlă, trage la mustață*, c'est un ivrogne, 301. || *sus mustață!* bravo! 301. || *a face cu mustață*, faire signe, 302. || *a zîmbi pe sub mustața*, rire dans sa barbe, 302. — Pl. *mustăți*.
Musteța, *s. f.* [Mold.], vedi *mustață*.
Mut, *adj.* muet, 17. 289. 643. 644. 691. 754. 757. 763. 766. || *silencieux*, qui se tait, 26.
Mutra, *s. f.* visage. || *a face mutre cui-va*, faire vilaine figure à quelqu'un, 303. || *nu e de mutra lui*, ce n'est pas pour son museau, 303. — Pl. *mutre*.

N

Nabadaie, *s. f.* épilepsie, 645. — Pl. *năbădăi*.
Nădejde, *s. f.* espérance, 571.
Nădușală, *s. f.* transpiration, 645. — Pl. *nădușeli*.
Nădușela, *s. f.* transpiration, 645.
Năduși (a), *v.* transpirer, 645.
Nainte (din), *adv.* en avant, devant, 191. 303.
Năjit, *s. f.* otite. || *iși face de năjit*, il cherche plaies et bosses, 646.
Nalt, *adj.* haut, 580. 686. — Fém. *naltă*.
Naluca, *s. f.* spectre, fantôme, 559. 803.
Naluci (a), *v.* avoir une vision, rêver éveillé, 348.
Nap, *s. m.* navet, 53. 714. 782. — Pl. *napi*.
Napoï (din), *adv.* par derrière, 303.
Nară, *s. f.* narine. || *a se umflă în nări*, se donner de l'importance, se fâcher, 304. || *omul acesta e cu bune nări*, cet homme a bon nez, 304. || *a bîgă pe sub nări*, manger gloutonnement, 304.
Narav, *s. n.* [Mold.] habitude (en mauvaise part), 436. — Pl. *năravuri*.
Nărav, *s. n.* mauvaise habitude, 137. 369. 370. 371. 447.

Nas, *s. m.* nez, 160. 184. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 427. 610. 632. 633. 634. 667. 684. 691. 790. || *a ride pe sub nas*, rire dans sa barbe, 308. || *a'i ride în nas*, lui rire au nez, 308. || *a'i întorçe nasul*, lui tourner le dos, 308. || *a bîgă pe sub nas*, manger gloutonnement, 308. || *a'și lălă (rupe, jupui) nasul*, se casser le nez, 309. || *a puși a nris belit*, puer le vin, 309. || *a'și cunoșcelungul nasului*, connaître sa valeur, 309. || *nu vede mai departe de cât lungul nasului*, il ne voit pas plus loin que le bout de son nez, 310. || *nu vede de nas*, il ne se rend pas compte, 310. || *a scôte pe nas*, reprocher, 311. || *a dà nas cui-va*, lui permettre des privautés, 311. || *a'i bate nasu cu vorba*, lui tenir des discours désagréables, 312. || *a dà în nas*, reprocher, 312. || *a dà peste nas*, donner sur les oreilles (doigts), 312. || *a dà pre la nas*, passer sous le nez, faire sentir, 312. || *a dà cu nasu prin...* mettre le nez... 313. || *a dà pre cine-va cu*

- nasul*, lui fourrer le nez dans, 313. || *a dà din nas*, approuver ou désapprouver, 313. || *a cărmî (strîmbă) din nas*, faire la grimace, 313. || *a'și lungî nasul*, devenir impertinent, 313. || *a luă în nas*, souffrir, 314. || *a'î tîdiă (frînge, rupe, scurtă)*, *nasu*. lui rabattre son caquet, 314. || *a'și turtî nasul*. se casser le nez, 315. || *a umflă nasul*, gonfler les narines, 315. || *a duce de nas*, mener par le bout du nez, 315. || *a'și luă nasu (la purtare)*, devenir impertinent, 317. || *a finé nasul sus*, être fier, 318. || *cu nasul în vînt*, nez au vent, 318. || *a lăsă nasul în jos*, baisser le nez, 318. || *cu nasul lung*, le nez long, 319. || *a avé nas*, avoir du toupet, 319. || *a dà n-ș cui-ra*, permettre trop de libertés (familiarités) à quelqu'un, 320.
- Nascare*, *s. f.* naissance, 496. 648.
Nascere, *s. f.* naissance, 648.
Nasce (a), *v.* naître, 646. 647. || accoucher, mettre au monde, 722. 732.
Nasce (a se), *v. r.* naître, 291. 423. 646. 647. 736.
Nascut, *adj.* né, 29. 104. 647. || mis au monde, 786. — Fém. *născută*.
Nasfros, *adj.* susceptible, irascible, 313. — Fém. *năsfiră*.
Nasos, *adj.* impertinent, 319. 320. — Fém. *năsosă*.
Năsu (a se), *v. r.* se comparer, aspirer à, 317.
Natura, *s. f.* nature, 460. 577. || naturel, 244. 371. — Pl. *nature*.
Ne, *pr. pers.* à nous, nous, pour nous, 119. 295. 445. 531. 825.
Nea, *interj.* hue! 393.
Nea, pour *nenea*, 750. 751. 842.
Neacșu, *s. m.* nom propre, 791.
Ne-arat, *adj.* non labouré, 788.
Ne-audit, *adj.* inouï, 483. 648.
Ne-batut, *adj.* non battu, 149. 153. 277.
Nebun, *adj.* et *s.* fou, 70. 71. 124. 169. 290. 343. 489. 584. 694. 700. — Pl. *nebună*.
Nebun, *adv.* follement, 577.
Nebunesc, *adj.* fou, de fou, 738. 748. — Fém. *nebunăscă*.
- Nebunie*, *s. f.* folie, 73. 547. 772.
Necaji (a se), *v. r.* se tourmenter, s'irriter, 283.
Necajit, *adj.* misérable, malheureux, éprouvé, 536. 800. — Fém. *necăjită*.
Ne-catare, *s. f.* manque de soins, abandon, 636.
Necaz, *a tj.* ennui, chagrin, 320. || *în ucazul ei*, en dépit d'elle, pour lui causer du chagrin, 766. — Pl. *necazuri*.
Necaz, *adj.* ennui, chagrin, 136.
**Ne-certat*, *adj.* non puni, non battu, 277. — Fém. *ne-certată*.
Ne-chemat, *adj.* non invité, 808.
Ne-chibzuit, *adj.* inconsideré, 153.
Ne-cinste, *s. f.* honte, 130.
Ne-coprins, *adj.* qui manque de, 38
Ne-credincios, *adj.* de mauvaise foi, 807. — Fém. *ne-credincioasă*.
Ne-ferecată, *adj.* non rhabillée (meule), 149. 153. 277.
Ne-fericată, *adj.* [*Mold.*], non rhabillée (meule), 149.
Ne-fierte, *adv.* non cuites, 846.
Negă, *s. f.* nom de femme, 648.
Ne-gatit, *adj.* non paré, 299. — Fém. *ne-gătită*.
Negri (a 'și), *v. r.* noircir, attrister, 124.
Negru, *adj.* noir, 1. 271. 339. 340. 351. 360. 363. 455. 456. 505. 648. || *șile negre*, jours tristes, 126. || *inimă neagră*, *subst. n.* *negru*, méchant, 203. 441. — Fém. *neagră*.
Negui, *adv.* dans l'expression, *gui-negui*, volens nolens, 746.
Neica, *s. m.* diminutif de *nene*, 741.
Ne-inșirat, *adj.* non enfilé, 123. — Fém. *ne-inșirată*.
Ne-invețat, *adj.* ignorant, 76.
Ne-ispravite, *adj.* non terminé, sans cesse, 840.
**Ne-istovit*, *adj.* inachevé, 291.
Nem, *s. n.* race, lignée, 439. 676. — Pl. *nemuri*.
Ne-măritată, *adj. f.* non mariée, 123. 133. 153.
Nemeri (a), *v.* atteindre juste, parvenir, rencontrer, 274. 371. 658. 659. 721.
Ne-milos, *adj.* cruel, sans pitié, 40. — Fém. *ne-milosă*.

Ne-mustrat, *adj.* non réprimandé, 149. 153.
 Nenai, pour *nu ai*, tu n'as pas, se dit par corruption dans le langage des bohémiens, 682.
 Nene, *s. m.* terme de respect, se dit à un frère aîné, un parent ou un ami plus âgé, 842.
 Nen-to, pour *nene tîă*, 381.
 Ne-obrazat, *adj.* éhonté, 322.
 Ne-om, *s. m.* monstre, 381.
 * Ne-pedepsit, *adj.* non instruit, ignorant, même sens que l'ancien mot français *chastie*, 75.
 Ne-pottit, *adj.* non invité, 808.
 Ne-prăţuit, *adj.* inestimable, 294.
 Ne-pricopsit, *adj.* ignorant, qui n'arrive à rien, 75.—Fém. *ne-pricopsită*.
 Ne-procopsit, *adj.* ignorant, qui n'arrive à rien, 75.
 Ne-răghilat, *adj.* [*..old*] de *răghilă*, sérans, peigne pour la filasse; *non peigné*, 163.
 Ne-respundere, *s. f.* pas de réponse, silence, 648.
 Ne-respuns, *s. m.* silence, 648.
 Nerod, *adj.* sot, 700.—Fém. *nerodă*.
 Neroşescă, *adv.* sottement, 554.
 Ne-röditor, *adj.* stérile, improductif, 718.—Fém. *ne-rotitöră*.
 Ne-săcelat, *adj.* [*Mold.*] non étrillé, 153.
 Ne-sărat, *adj.* non salé, sans sel, 153. 833.
 Ne-săţis, *adj.* insatiable, 375.—Fém. *nesăţiosă*.
 Ne-sciinţă, *s. f.* ignorance, 821.
 Ne-semenat, *adj.* non semé, 788.
 Nesocoti (a se), *v. r.* ne pas tenir compte de, négliger, 378.
 Ne-spalat, *adj.* non lavé, 162.
 Ne-spoit, *adj.* non étamé, 299.
 Ne-spuse, *adj.* non dites, 744.
 Ne-statornic, *adj.* changeant, 695.
 Ne-statornicie, *s. f.* inconstance, 375.
 Ne-suferit, *adj.* insupportable, 173.
 Ne-tăiat, *adj.* non coupé, 39.
 Neteţea, propre, lisse, 129.
 Netedi (a), caresser, 13. 134.
 Ne-ţeselat, *adj.* non étrillé, 149. 153.
 Ne-vaţemat, *adj.* sain et sauf, 39.
 Ne-veđut, *adj.* qui n'a pas été en core vu, 648.

Năvestă, *s. f.* femme, épouse, 84. 85. 127. 128. 283. 491. 502. 766.—Pl. *neveste*.
 Ne-vinovat, *adj.* innocent, 423. 708. 709.—Fém. *ne-vinovată*.
 Nevoe (cu), *adv.* difficilement, 685.
 Nevoie, *s. f.* effort, 772. || souffrance, malheur, 168. || nécessité, besoin, 81. 374. 490.—Pl. *nevoi*.
 Nevoiaş, *adj.* infirme, 649. 650.—Fém. *nevoiaşă*.
 Ne-vorbite, *adv.* non parlées. mensonges, 846.
 Ne-vrute, *adv.* non voulues, 742. 743
 Ni, *pr. pers.* nous, 796.
 Nici, *conj.* ni, ne, non plus; passim. || même, 540. || pas même, 37. 56. 113. 115. 176. 227. 267. 283. 299. 331. 414. 416. 419. 429. 455. 456. 493. 633. || *nici o*, *nici un*, aucun, aucune; passim. || non plus, 634. || *nici odată*, jamais; passim. || *nici cum*, nullement, aucunement, 9. 14. 104. 292.
 Nime, *pr. ind.* [*Mold.*] personne, 176. 191.
 Nimene, *pr. ind.* [*Mold.*] personne, 396. 560. 561. 579. 691. 777.
 Nimenea, *pr. ind.* personne, 281. 379. 396. 485. 561. 619. 654. 718.
 Nimeri (a), *v.* parvenir, à, trouver, 622. 659. 721.
 Nimic, *adv.* rien; passim.
 Nimica, *adv.* rien, 774. 838. || *de nimica*, sans valeur, de rien, 694.
 Nimine, *pr. ind.* personne, 758.
 Nimului, à personne, 758. 837.
 Ninge (a), *v. imp.* neiger, 731. 805.
 Nisce, *pron. ind.* certain, quelque, des. passim.
 Nisip, *s. n.* sable, 360.—Pl. *nisipuri*.
 Niţel, *adj.* un peu, 306.
 Nod, *s. n.* nœud, 320.—Pl. *n duri*.
 Nodă (a), *v.* nouer, lier, 126.
 Noi, *pr. pers.* nous; passim.
 Noiţa, *s. f.* lanière de sandale, lacet, 273.—Pl. *noiţe*.
 Nopţe, *s. f.* nuit, 27. 292. 293. 553. 620. 653. 727.—Pl. *nopti*.
 Nor, *s. m.* muage, 161.—Pl. *norii*.
 Noroc, *s. n.* chance, bonheur, 57. 159. 305. 375. 377. 555. 704. 728. 729. 730.—Pl. *norocce*.
 *Norod, *s. n.* peuple, 748.—Pl. *norode*.

Nostru, *adj. pos.* notre; passim
 Noù, *adj.* neuf. nouveau, 296. 299.
 460. 553. 562.— Fém. *nouă*; pl.
noi, nouè
 Noue, *adj. num. card.* neuf. 282.
 283. 293. 391. 403. 439. 507. 548.
 812.
 Noue-déci, *adj. num.* quatre-vingt-
 dix, 391.
 Nu, *adv.* non, ne... pas; passim.
 Nucă, *s. f.* noix, 763. 815. 829.—
 Pl. *nuci.*
 Nuia, *s. f.* baguette, 80. 81. 95.
 98. 416.— Pl. *nuiele.*
 Numa, *adv.* seulement, 207.
 Numai, *adv.* seulement, ne... que;

passim. || mais, 438. || *a rēmas nu-
 mai umbra de el*, il n'est plus
 que l'ombre de ce qu'il était,
 450. || pourvu que, 641. 839.
 Nume, *s. n.* nom, 533. 541. 795.
 Numeră (a), *v.* compter, 91. 109.
 Numerat, *adj.* compté, 537.— Fém.
numărată.
 Numi (a se), *v. r.* se nommer;
 s'appeler, 14. 716. 808.
 Nunta, *s. f.* noce, 619. 621. 622.
 625. 670. 795.— Pl. *nunți.*
 Nuri, *s. m. pl.* charmes, attraits,
 grâce, 612. 650. 770. 804.
 Nurițe, *s. f. pl.* diminutif de *nuri*,
 650.

O, *adj. num. card.* devant un ad-
 jectif ou un substantif, une;
 passim.
 O, *pr pers. fém.* la, immédiatement
 à côté d'un verbe: *am țețut-o,*
o vënd; passim.
 O, *pr. neutre*, le, l', cela, 305. 806.
 O, pour *va*, 3-e pers. fut. sing. 130.
 305. 344. 476. 531. 712. 768.
 O, pour *vor*, 3-e pers. fut. pl. 344.
 O, pour *voiă*, 1-e pers. fut. sing.
 451.
 O, [Mold.] pour *a*, 106. 209. 391.
 621.
 Obiela, *s. f.* morceau de linge
 dont les paysans s'entourent les
 pieds, en guise de bas. || *a dormi*
obiela, dormir à poings fermés,
 546.— Pl. *obiele.*
 Obraz, *s. m.* visage, figure, face,
 136. 235. 236. 304. 306. 320. 321.
 322. 323. 324. 325. 326. 327. 660.
 713. 723. 724. 748. || *a și pune obra-
 zul p ntru cine va*, répondre de qu'
 elqu'un, 321. || *a aré obraz*, avoir
 de l'effronterie, 322. || *obraz de*
cine (mascure), impertinent, 322. ||
a'i dă obraz, lui permettre cer-
 taines libertés, 323. || *a luă obraz*,
 devenir impertinent, 323. || *a fi*
subțire de obraz, être sorti de
 la cuisse de Jupiter, être sus-
 ceptible, 324. || *a fi gros de obraz*,
 avoir l'épiderme peu sensible
 324. || *a fi cu două obraze*, homme
 à deux visages, 325. || *a'i crăpă*

obrazul de rușine. crever de
 honte, 325. || *a'i căută în obraz*,
 le ménager. avoir de la déférence
 pour lui, 325. || *a face cui-va pe*
obraz, le traiter comme il le
 mérite, remettre quelqu'un à
 sa place, 326. || *a spune de la*
obraz, dire en face, 326.— Pl.
obraji obrazii.
 Obraznic, *adj.* impertinent, 314.
 — Fém. *obraznică.*
 Obrintelă, *s. f.* inflammation, 684.
 — Pl. *obrinteli.*
 Obrinti (a se), *v. r.* s'enflammer
 (en parlant d'une plaie), 685.
 Obște (de), toutes choses, tout en
 commun, 390.
 *Oca, *s. f.* ancienne mesure de ca-
 pacité, 28.
 Ocara, *s. f.* insulte, affront, 701.
 Ochenat, *adj.* qui a des yeux, 351.
 Ochișor, *s. m.* diminutif de *ochiū*,
 oeil, 725.
 Ochiū, *s. m.* oeil, 61. 78. 80. 108.
 116. 117. 177. 241. 289. 292. 296.
 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333.
 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340.
 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347.
 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354.
 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361.
 362. 363. 364. 365. 366. 391. 425.
 433. 434. 437. 477. 484. 499. 507.
 508. 526. 527. 543. 563. 573. 628.
 654. 657. 658. 661. 662. 663. 669.
 670. 673. 676. 678. 679. 696. 770.
 782. 797. 805. 806. || *a'i unge*

ochii, lui graisser la patte, 344. || *ii sticlese ochii în cap*, c'est un fourbe, 348. || *ii jocă ochii în cap*, il a l'air déluré, 348. || *a'i lucii ochii departe*, a nălucii ochii *cui-va*, rêver les yeux ouverts, 348. || *a cătă în ochii cui-va*, montrer de la déférence pour quelqu'un, 349. || *om cu patru ochi*, homme instruit, 349. || *a umblă cu ochii logodiți*, être gris, 350. || *a face ochii patru*, ouvrir de grands yeux, 350. || *întré patru ochi*, entre quatre yeux, 350. || *cu ochi și cu sprincene*, manifeste, évident, 351. || *i-a scos ochii ca de bubuiag*, le yeux lui en sortent de la tête, 352. || *a avé ochi răi*, jeter des yeux d'envie sur, avoir le mauvais oeil, 352. || *a dă cu ochii în foc*, tromper, 352. || *e lumina ochilor*, je l'aime comme la prunelle de mes yeux, 352. || *cu ochii din cap*, même sens que le précédent, 353. || *a avé ochii cărpiți* être un sot, 353. || *a'l legă la ochi*, le charmer, le tromper, 354. || *a luă la ochi*, mettre l'oeil sur, aimer, 354. || *a'l apuca (ciupi) de ochi*, le tromper, l'éblouir, 355. || *a luă ochii*, éblouir, 356. || *a'i fugii ochii*, ne pouvoir soutenir l'éclat, 356. || *a sorbii cu ochii*, dévorer des yeux, 356. || *a'i sclipii ochii după cine-va*, désirer ardemment voir quelqu'un, 357. || *a prăpădi din ochi pre cine-va*, regarder quelqu'un avec amour, 357. || *a'si scôte ochii*, courir à perdre haleine, 358. || *a avé ochii la spate (după căfă)*, avoir les yeux dans le dos, 359. || *să și dai de degetu în ochi*, à ne pas voir le bout de son nez, 360. || *a se face întuneric înaintea ochilor*, voir rouge, 360. || *ochi de boi*, de grands yeux, 360. || *ochi de găscă*, yeux de pervenche, 360. || *o hî de pisică*, yeux de chatte, 361. || *ochi de brăscă*, yeux de crapaud, 361. || *ochi de rasilic*, yeux de basilic, 361. || *a dă ochii în gene*, fermer les yeux, 362. || *căt te-ai ș'erje la ochi*, nici căt te-ai mânji la ochi, en un clin d'oeil,

362. 363. || *a fură cu ochii*, regarder à la dérobée, 363. || *cu căda ochiului*, du coin de l'oeil, 363. || *a face ochi*, ouvrir l'oeil, commencer à comprendre, 363. || *a face ochi mari*, ouvrir de grands yeux, 364. || *a face ochi mici*, fermer les yeux, faire semblant de ne pas voir, 364. || *a face ochi dulci*, faire les yeux doux, 364. || *a vedé pre cine-va cu ochii săi*, voir par les yeux d'un autre, 365. || *a face ochii rătă*, jeter un regard circulaire, 365. || *a face cu ochiul*, faire de l'oeil, 365. || *cu arhii duși*, les yeux voilés, mourant, 365. || *a dă ochii peste cap*, s'évanouir, mourir, 365. || *a închide ochii*, fermer les yeux, mourir, 366. Odata, une fois; passim. || *niri odată*, jamais; passim. || *de odată*, tout d'un coup, 714. Odihi (a se), v. r. se reposer, 495. 510. 650. Odihit, adj. délassé, reposé, 582. 666.—Fém. odihnită. Odihi (a), v. se reposer, 772. Odrogi (a), v. résoudre, 40. Of, interj. hélas! 495. Oftă (a), v. soupirer, 157. 650. 651. Oftica, s. f. phthisie, 651. Ofticas, adj. poitrinaire, phthisique, 651.—Fém. ofticosă. Ogar, s. m. lévrier, 530. 531. Ogheal, s. m. [Mobl], couverture, 591.—Pl. oghealuri. Oghial, s. m. [Mobl] couverture, 591.—Pl. oghialuri. Oglinda, s. f. miroir, 68. 343. 736.—Pl. oglinđi. Ohtica, s. f. phthisie, 266. 651. Oi, pour toi. 1-er pers. fut. sing. 264. 519. 577. Oie, s. f. brebis, 72. 73. 374. 705. 808. 817.—Pl. oi. Oia, s. f. pot, marmitte en terre, 301. 489. 704.—Pl. o.e. *Olac, s. m. chaise de poste, 492. Oieolău, interj. hélas! 571. Olog, adj. cul-de-jatte, perclus des jambes, 526. 651.—Fém. olögă. Om, s. m. créature, homme, gens, 2. 23. 50. 51. 52. 53. 63. 64. 65. 68. 70. 74. 77. 78. 81. 105. 115. 117. 119. 128. 129. 136. 155. 156. 160. 167. 168. 169. 172. 176. 177.

178. 201. 229. 235. 261. 270. 271.
 295. 304. 314. 320. 324. 332. 333.
 340. 343. 349. 366. 367. 368. 369.
 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376.
 377. 378. 379. 380. 381. 382. 390.
 394. 414. 433. 439. 442. 447. 450.
 451. 474. 488. 489. 491. 493. 494.
 495. 496. 497. 501. 502. 503. 509.
 510. 514. 519. 528. 529. 532. 534.
 537. 545. 549. 550. 561. 569. 576.
 578. 582. 583. 588. 590. 591. 604.
 623. 626. 636. 637. 638. 643. 649.
 650. 683. 689. 691. 697. 700. 707.
 733. 741. 747. 767. 768. 770. 771.
 776. 778. 779. 785. 789. 791. 801.
 803. 805. 811. 817. 822. 823. 827.
 828. 829. 842. — Pl. *ómeni*.
 Omenie (de), *adv.* honnête, comme
 il faut, 178
 Om-omenaş, *m. comp.* homme, ri-
 che et honnête, 381.
 Omori (a), *v.* tuer, 400. 601. 638.
 639. 825.
 Opári (a se), *v. r.* s'échauder, s'é-
 bouillanter, 651. 652.
 Opinti (a se), *v. r.* faire un grand
 effort, 158.
 Opri (a) *v.* arrêter, 169. 175. 240. ||
 mettre obstacle à, 175.
 Opt, *adj. num. card* huit, 115. 308.
 Opt-deci, *adj. num.* quatre-vingt,
 475.
 Órà, *s. f.* fois, 20. 45. 224. 513. 514.
 557. 636. 752. 753. 795. — Pl. *ori*.
 Orb, *adj.* aveugle, 344. 522. 652.
 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659.
 660. 661. 662. 663. 664. 665. 691.
 721. 754. 843. 844. — Fém. *órbă*;
 pl. *orbî, órbe*.
 Órba, *adj.* aveugle. || *a dà cui-va*
cu órba, huer quelqu'un, faire
 fi de quelqu'un, 664.
 Orbeş, *s. m.* taupe, 324.
 Orbi (a), *v.* aveugler, 665. 666.
 Orbire, *s. f.* aveuglement, 666.
 Orbiş, *adv.* aveuglement, 666.
 Óre, *conj.* est ce que, mais, 657.
 Ori, *conj.* ou, ou bien, 572. 755.
 758. || n'importe, partout, 503. ||

ori-ce, tout ce que, n'importe ce
 que, 74. 173. 220. 390. 437. 447.
 475. || *ori şî ce*, n'importe quoi,
 502. || *ori ce fie*, n'importe quoi,
 528. || *ori-cine*, n'importe qui,
 tout le monde, 125. || *ori şî cine*,
 quiconque, 180. || *ori... ori*, ou
 bien... ou bien, 371. 415. || *ori*
unde, partout où, 285. || *ori-ce*,
 toute chose, 577. || *de multe ori*,
 souvent, 169. 171. 220. 523. 764.
 Ori, *s. m. pl.* pluriel de *órd*.
 Orinduială, *s. f.* ordre, 295.
 Orz, *s. m.* orge, 165
 Os, *s. n.* os, 37. 64. 217. 218. 219.
 382. 383. 384. 385. 392. 419. 440.
 607. 734. 784. || *cât îi póte osul*,
 ce qu'il peut faire, 383. || *a ajunge*
la os, la coupe est pleine, 383. ||
a fi dà de os, le vaincre, 383. ||
a fi din os, être de grande race,
 383. || *a fi din cei cu óse şfinte*,
 être descendu de la cuisse de
 Jupiter, 383. || *a fi osul şfint*,
 être un homme de bien, 384. ||
a fi şî osul îndrăcit, être un mé-
 chant, 384. || *ii numeri ósele*. on
 peut lui compter les côtes, 384. ||
a fi numai óse înşirate, être un
 squelette, 384. || *a fi cu ósele pe-*
strişte, être mauvais, 384. || *a fi*
copt la os, être vieux, 385. || *a fi*
mută ósele, le rosser d'import-
 tance, 385. || *a băgă fiori în óse*,
 glacer d'effroi, 385. || *pân' la óse*,
 jusqu'aux os, 385. — Pl. *óse*.
 Osânda, *s. f.* punition, 448.
 Óste, *s. f.* armée, 757. — Pl. *ostí*.
 Osteni (a), *v.* fatiguer, 282. 606.
 Ostenit, *adj.* fatigué, 832.
 Oşel, *s. n.* acier, 62. 306.
 Ótrava, *s. f.* poison, 168. 299.
 Ótrăvi (a), *v.* empoisonner, 134.
 Oş, *s. n.* oeuf, 123. 202. 376. 485.
 512. 707. 803. 804.
 Ouat, *adj.* pondu, 380. — Fém.
ouată.
 Ouşor, *s. n.* lnette. || *a căde ou-*
şorul, s'enrouer, 386.

P

Păcăli (a), *v.* attraper, jouer un
 tour, 841.
 Pace, *s. f.* paix, 156. 572. 761.
 794. || jamais, 176.

Paduche, *s. m.* pou, 12. — Pl. *pă-*
duchi.
 Paduchios, *adj.* pouilleux, 666. —
păduchiósă.

PAD

Pădure, *s. f.* torêt, 456. 457.
 Pădureț, *adj.* sauvage, non greffé.
 491.—Fém. *păduréță*.
 Pagubă, *s. f.* dommage, dégât, 156.
 554.—Pl. *pagube*.
 Pahar, *s. m.* verre à boire, 630.
 Pâine, *s. f.* pain; veđi *pâne*.
 Paiu, *s. n.* fêtu de paille, 107. 124.
 292. 327. 328. 391. 582. 654. 696.
 768. 828. || *om de paie*, homme
 de paille, 380.—Pl. *paie* et *pae*.
 Palavragiü, *adj.* hâbleur, 181. —
 Fém. *palavragiică*.
 Palmă, *s. f.* paume (des mains),
 80. 188. 386. 387. 388. 389. 390.
 398. 399. 422. 440. 725. || souf-
 flet, gifle, 282, 515. || empan
 (mesure de longueur), 161. 200.
 306.—Pl. *palme*.
 Pămînt, *s. n.* terre, pays, 23. 24.
 77. 120. 139. 175. 176. 297. 318.
 369. 406. 451. 480. 481. 483. 503.
 512. 543. 544. 570. 571. 572. 573.
 576. 617. 663. 677. 727. 734. 800.
 820. || *a fi urechia pămîntului*,
 savoir tout ce qui se passe dans
 le monde, 463. — Pl. *pămînturi*.
 Pân, *conj.* pour *până*, jusque, 242.
 243. 244.
 Până, *conj.* jusque, jusqu'à, 10. 30.
 31. 37. 59. 93. 115. 127. 160. 163.
 165. 166. 178. 242. 244. 286. 401.
 467. 468. 495. 591. 607. 625. 630.
 721. 816. 820. || jusqu'à ce que,
 38. 65. 112. 116. 126. 180. 186.
 216. 275. 297. 359. 383. 398. 504.
 528. 539. 541. 577. 598. 696. 715.
 731. 776. 783. 787. 797. 802. ||
 avant que, 540. 581. 718. || taut
 que, 73. 78. 83. 110. 298. || *până*
nu, avant de, 233. 721. || *până*
ce, tant que, 686.
 Pândi (a), *v.* épier, 538.
 Pâne, *s. f.* pain, 15. 115. 176. 286.
 773. 801. 810. *pâne caldă*, pain
 frais, 299.—Pl. *pâni*.
 Pântece, *s. m.* ventre, 22. 68. 347.
 390. 391. 392. 393. || *a se închină*
pântecului, faire un Dieu de son
 ventre, 392. || *ași face pântecule*
balercă, boire comme un ton-
 neau, avaler comme un trou,
 392. || *a'i face pântecule cobză*,
 battre à plate couture, 392. ||
a fi luat în pântece, être enceinte,
 392. || *a avé ose în pân-*

PAS

tece, a fi cu pântecule la gură,
 être enceinte, 392. 393. || *a pune*
lumea în pântece, avaler comme
 un tron, 393.
 Panteleimon (sfântu), Saint-Pan-
 teleimon, nom d'un hospice
 d'infirmes, 662.
 Pantelimon, même sens que le
 précédent, 662.
 Pântice, *s. m.* [Mold.] ventre, 392.
 Pânză, *s. f.* toile, 131. 295. — Pl.
pânze.
 Păpă (a), *v.* manger 680.
 Păpară, *s. f.* sorte de panade au
 fromage, 557.—Pl. *păpare*.
 Papuc, *s. n.* pantoufle, 632.
 Papura, *s. f.* carex, masette, laï-
 che, 118.
 Păpușoiü, *s. m.* [Mold.] maïs, 718.
 Veđi *popușoiü*.
 Par, *s. m.* pieu, 116. 732. || écha-
 las, pisseau, 497.—Pl. *pari*.
 Pară, *s. f.* flamme, 248.
 Para, *s. f.* poire, 495. — P'. *pere*.
 *Para, *s. f.* para, centime; pl.
parale, argent, 173.
 Par'că, contract pour *pare-că*, on
 dirait que, comme si, 24. 99;
 passim.
 *Părcalab, *s. m.* préfet, comman-
 dant d'une forteresse, 101. —
 Pl. *părcălbî*.
 Pără (a), *v.* sembler, paraître, 133.
 332. 344. 572. 574. 764. || *imi*
pare bine, je suis ravi, 793. || *imi*
pare rău, je regrette, 526.
 Paré (a se), *v. r.* sembler, croire,
 paraître, 78. 796.
 Pare-că, il paraît que, il semble
 que, comme si, 428; passim.
 Părera, *s. f.* avis, opinion, 43.
 44.—Pl. *păveri*.
 Părete, *s. m.* mur, 57. 282; veđi
perete.
 *Parigoris, *s. f.* consolation, 501.
 Părinte, *s. m.* père (en parlant à
 un prêtre), 599. || pl. *părinți*,
 parents, 75. 80. 114.
 Parte, *s. f.* côté, 393. 474. 581.
 603. || *de o parte*, de côté, 771. ||
la o parte, de côté, 737. || *în parte*,
 chacun de son côté, 694.
 Parte, *s. f.* chance. || *a avé (i face)*
parte de, qu'il te soit donné
 d'avoir, 69. 681.
 Pas, *s. m.* pas, 666. 667. 668. —
 Pl. *pași*.

- Păsă (a), *v.* tenir à, s'intéresser, 550. 755.
- Pasat, *s. n.* bouillie de maïs moulu gros, 557.
- Păsci, *s. f. pl.* Pâques, 144. 650.
- Păscut, *s. n.* pâturage, 548
- Pasere, *s. f.* oiseau, 225. 786. — Pl. *păsəri.*
- Păseresce, *adv.* à la manière des oiseaux, 847.
- Păși (a), *v.* marcher, 594.
- Pastră (a), *v.* garder, conserver, 219.
- Pat, *s. n.* lit, 296. 297. 495. 500. 591. 646. 735.
- Păți (a), *v.* souffrir, endurer, 160. 305. 805.
- Patima, *s. f.* haine, 685. — Pl. *patime.*
- Pătimaș, *s. m.* patient, malade, 668. — Pl. *pătimași.*
- Pătimi (a), *v.* souffrir, pâtir, 46. 91. 378. 437. 439. 496. 777. 785.
- Patru, *adj. num. card.* 100. 159. 250. 334. 349. 350. 400. 467. 536.
- Patru-deci, *adj. num.* quarante, 133. 349. 475. 677. 690.
- Pătrunde (a), *v.* pénétrer, 272. 757.
- Pătură, *s. f.* couverture, 590. 591. — Pl. *pături.*
- Pază, *s. f.* garde, surveillance, 15.
- Pazea, *gare,* prend bien garde, 97; voir, *a păzi.*
- Păzi (a), *v.* surveiller, 155. 183. 219. 298. || garder, protéger, 667.
- Pazi (a se), *v. r.* se garder de, 771.
- Pe, *prép.* sur, 15. 19; passim. || par, 135. 311. 457. 458. 492. 531. 564. 578. 636. 825 || en, dans, par, 54. 184. 264. 316. 318. 499. 571. 610. || par, à cause de, 214. 541. 643. 714. 716. || à, aux, 262. 280. 492. 677. 737. || pour, 165. 633. || de, du, 45. 633. || contre, 747. || vers, 489. || au sujet de, 421. || formant l'accusatif sans se traduire en français. 80. 136. 236. 266. 284. 566. 700; passim. || unul pe altul, l'un l'autre, 663 || pe urmă, plus tard, 45 || de pe, du haut de, 510. — Voir *pre.*
- Pe, *prép.* voir *pe.*
- Pecat, *s. n.* péché, 140. 170. 341. 342. 438. 661. 681. || c'est dommage, pure perte, 79. — Pl. *pécate.*
- Pecingene, *s. f.* [*Mold.*] dartre, 669. — Pl. *pecingeni.*
- Pecingina, *s. f.* dartre, 669. — Pl. *pecingini.*
- Pele, *s. f.* [*Mold.*], peau, 384. 393. 415. 416. 417. 418. 419. 479. 765. || nu'l mai încape pelea, il crève dans sa peau, 417. || a fi gros la pele, être effronté, 418. || cât îi face pelea. ce qu'il vaut, 418. || pele rea, être un méchant, 419. Voir *piele.* — Pl. *peți.*
- Pelița, *s. f.* [*Mold.*], peau fine, peau du visage, 394. — Pl. *pețițe.*
- Pentru, *prép.* pour, 100. 117; passim. || en faveur de, 321. 322. 419. 422. 673 || pentru că, parce que, 4. 488.
- Pepene, *s. m.* melon, 258. — Pl. *pepeni.*
- Pept, *s. m.* [*Mold.*], poitrine, 254. 421. 425. Voir *piept.*
- Peptene, *s. m.* [*Mold.*], peigne, 7. 8. voir *pieptene.*
- Per, *s. m.* cheveu, 149. 159. 256. 284. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 401. 401. 402. 403. 404. 405. 801. || poil, 321. || în doi peri. changeant, de couleur indécise, 359. 688. 832. || a avé peri rēi în ochi, avoir le mauvais oeil. — Pl. *peri.*
- Percea, *s. f.* toupet (de cheveux), 405. 469. — Pl. *percele.*
- Perciunat, *adj.* qui a des *perciuni*, juif, 405. — Pl. *perciunați.*
- Perde (a), *v.* perdre, 220. 248. 516. 785. 833
- Perdea, *s. f.* goutte seréine, || a avé perdea la ochi, ne pas comprendre, 669. 670
- Pereche, *s. f.* paire, 460 — Pl. *perechi.*
- Perechie, *s. f.* paire, 461.
- Perete, *s. m.* mur. 57. 282. 653; voir *părete* — Pl. *pereti.*
- Pérete, *s. m.* mur; voir *perete.*
- Peri (a), *v.* [*Mold.*], périr. || i-a perit glasul, il a perdu la voix, 577.
- Perit, *s. m.* [*Mold.*], mort, 615.
- Perna, *s. f.* coussin, oreiller, 494. 501. — Pl. *perne.*
- Peros, *adj.* chevelu, qui a beaucoup de cheveux. 275. — l'ém. *pêrosă.*
- Pescar, *s. m.* pêcheur, 530. — Pl. *pescari.*
- Pesce, *s. m.* poisson, 544. 763.
- Peste, *prép.* sur, 19. 24; passim. ||

- par dessus, 81. 365. 468. 522. 523. 586. || sans, hors de, 700. 784. || outre, 167. || *a se dà peste cap*, faire la culbute, 20. 57. || *a dà peste cap*, lever bien le coude, 57. || *totul merge peste cap*, tout va de travers, 58. || *a dà peste cap*, cul per dessus tête, 449. || *a luà peste picior*, traiter par dessous la jambe, 407. || *peste mână*, loin qui ne convient pas, 265. || *peste fire*, exagéré, 699.
- Peștin, *adv.* voir, peșin.
- Pestriț, *adj.* moucheté, tacheté, 270. 271. 384. — Fém. *peștriță*.
- Petică, *s. f.* [Mo'd.], toile, 90.
- Pétră, *s. f.* pierre, 129. 169. 184. 204. 207. 294. 437. 532. 573. 677. 707. 748. || *pétră 'n casă*, embarras, 128. || *în pétră secă*, sans succès, 512. — Pl. *petre*.
- Petrece (a), *vivre*, 794.
- Piață, *s. f.* marché, 814. — Pl. *piețe*.
- Pic (un), *adv.* [Mold.], un peu, un instant, 510.
- Pică (a), *v.* tomber, 95. 234. 317. 510. 633. 634. 777. || *n'o pică sânge*, ce ne sera pas la mort d'un homme, 712. || *frumôsă de pică*, très-belle, 567. || *pică din sôre*, de toute beauté, 567.
- Picatură, *s. f.* goutte, 290. 733. — Pl. *picături*.
- Picior, *s. m.* pied, 34. 35. 36. 45. 56. 58. 59. 169. 199. 251. 252. 253. 261. 341. 478. 663. 727. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 511. 805. 846. || *a luà peste picior*, *a lua în picior*, traiter par dessous la jambe, 82. 407. 408. || *'a înghețat picerete*, il râle, 408. || *i se tăie picerile*, cela lui a cassé bras et jambes, 408. || *a pune piciorul în scară*, mettre le pied à l'étrier, 408. || *cât s'ar întorce într'un picior*, en un clin d'œil, 408. || *pe picior de ducă*, au pied levé, 409. || *cât apucă piciorul*, à grands pas, 409. || *a se topi d'a 'n piciorole*, sécher sur pied, 409. || *a călcă pe picior*, marcher sur le pied, 410. || *a călcă în picior*, fouler aux pied, 410. || *a călă cu stângul*, partir du pied gauche, 410. || *a fi în picior*, être prêt à, 411. || *asta merge chiar drept în picior*, c'est un mensonge par trop évident, 411. || *a cădă în picior*, retomber sur ses pieds 411. || *a'și luà piciorole pe umere*, prendre ses jambes à son cou, 411. || *a o luà la picior*, filer rapidement, 412. || *a dà cu piciorul*, mépriser, faire fi, 412. || *cutare în picior*, en personne, tout craché, 394. 413. 588. || *în picior*, debout, 646. || *a face picior*, partir, 413. || *a bate din picior*, ordonner, 413. || *nici picior de om*, personne, 414. || *a fi bună de picior*, femme dévergondée, 414. || *a se pune și'n picior și'n cap*, faire des pieds et des mains, 414. || *a stă pe un bun picior*, être bien dans ses affaires, 415. — Pl. *picere*, *picior*.
- Picuș, *s. n.* goutte, 291.
- Piedică, *s. f.* entrave, 406. — Pl. *pieci*.
- Piele, *s. f.* peau, 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. Voir *pele*. || *a întârî din piele*, patienter, 418. || *a fi subțire la piele*, être délicat, sensible aux insultes, 418. || *a crește pielea pe cine-va*, se gonfler de joie, d'orgueil, 418. || *a'i luà și pielea*, le laisser sur la paille, 419. || *a nu'i fi pielea nici de ciur*, il n'est bon à rien, 419. || *a'și pune pielea pentru cine-va*, garantir sur sa tête pour quelqu'un, 419. || *a'i frige pielea*, lui rendre la vie dure, 420. || *a'i rupe pielea*, le tromper, 420. || *'fi-o fac pe piele*, je t'arrangerai bien, 420. || *a'și lăsă pielea unde-va*, y laisser sa peau, 421. || *il mânăcă pielea*, la peau lui démange, 421. — Pl. *piei*.
- Piept, *s. m.* poitrine, 241. 254. 255. 421. 422. — Pl. *piepturi*.
- Pieptene, *s. m.* peigne, 7. — Pl. *piepteni*.
- Pierde (a), *v.* perdre, 53. 108. 243. 248. 357. 422. 553. 675.
- Pierde-vară, *m. comp.* musard, bayer aux corneilles, 190.
- Pierdut, *adj.* perdu, 546. — Fém. *pierdută*.
- Pieri (a), *v.* périr, mourir, 156.

225. 291. 369. 375. 439. Voir *a perî*.
- Piftie, *s. f.* pieds de veau en gelée 557. — Pl. *pi'îi*.
- Pilda, *s. f.* image. 736. || exemple, modèle, 375. — Pl. *pilde*.
- Pili (a), *v.* limer. || *a'şi pili măséua*, s'enivrer, 268.
- Pilnie, *s. f.* entonnoir, 25. 193.
- Pinten, *s. m.* éperon, 30. — Pl. *pinteni*.
- Pipai (a), *v.* tâter, tâtonner, 670. 833.
- Piperat, *adj.* poivré. 251. 832. *are mâni piperate*, c'est un voleur, 251 — Fém. *piperatâ*.
- Pirciû, *s. m.* bouc. || *a dà pirciû babeî*, culbuter quelqu'un, 6.
- Pireû, *s. m.* [Mold], ruisseau, 155.
- Pirjolitor, *adj.* qui brûle, destructeur, 709 — Fém. *pirjolitore*.
- Pirli (a), *v.* flamber, roussir, 124 582. || tromper, 670.
- Pirli, *adj.* flambé. || pauvre, indigène, 670. — Fém. *pirliû*.
- Pis, dans l'expres: *a nu zire nici pis*, ne souffler mot, 40.
- Pisâ (a), *v.* battre, 805.
- Pişâ (a), *v.* uriner. || *a pişâ tot butuci*, être sot et impertinent. 670.
- Pişâ (a se), *v. r.* uriner, 670.
- Pişat, *s. n.* action d'uriner, 670.
- Pişcă (a), *v.* pincer, piquer, 293. 468. 671. || prendre un petit morceau, chiper, 611. 731.
- Pişcat, *adj.* pincé. || *pişcat la lumbă (corbă)*, pris de vin, 228. 836. — Fém. *pişcatâ*.
- Pişcătură, *s. f.* piqure, 671. — Pl. *pişcăturî*.
- Pisemne, *adv.* probablement, il paraît que, 431.
- Pisică, *s. f.* chatte. chat en général, 125. 237. 293. 361. 439. 625. 721. 789. — Pl. *pisici*.
- Pişpai (a), *v.* chuchoter, 671.
- Pişpaitor, *adj.* intrigant, 672. — Fém. *pişpăitorâ*.
- Fiste *prép.* [Mold]; voir *peste*.
- Pistriţ, *adj.* voir *pestriţ*.
- Piuă, *s. f.* moulin à foulon, 371.
- Pizmui (a), *v.* jalouser, envier, 296.
- Place (a), *v.* plaie, aimer, 74. 235. 274. 316. 368. 375. 491. 562. 563. 564. 565. 568. 574. 590. 591. 758. 826. 837. 841.
- Placut, *adj.* agréable, 488. 820. || aimable, plaisant, 811. — Fém. *plăcutâ*.
- Plaga, *s. f.* plaie, blessure, 672. — Pl. *plăgi*.
- Plămădi (a), *v.* travailler la pâte, 155. 286.
- Plânge (a), *v.* pleurer, plaindre, 74. 75. 83. 201. 281. 347. 508. 509. 616. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 692. 694. 695. 741. 775. || pleurer sur le sort de, 80. 673.
- Plânge (a se), *v. r.* se plaindre, récriminer, 11. 71. 72. 115. 301. 674. || *a se plânge de*, se plaindre de ne pas avoir, 396.
- *Plângere, *s. f.* pleur, lamentation, 699. — Pl. *plângeri*.
- Plânge-pele, *s. m.* sot, 676. — Pl. *plânge-pele*.
- Plânge-pişcă, *s. m.* fourbe, sournois, 677. — Pl. *plânge-pişcă*.
- Plâns, *s. m.* pleur, acte de pleurer, 622. 674. 677. 698. 699. 700.
- Plânsóre, *s. f.* acte de pleurer, 677. — Pl. *plânsori*.
- Plapâma, *s. f.* couverture (de lit), 590. 591. — Pl. *plapâme*.
- Plapomă, *s. f.* couverture (de lit), 590. 591. — Pl. *plapome*.
- Plati (a), *v.* payer. 416. 802. || valoir, 37. 416. 832.
- Plăti (a se), *v. r.* s'acquitter, 702.
- Plecă (a), *v.* partir, 649. 745. || baisser, 318. || *a plecă după*, suivre, 649.
- Plecă (a se, a'şi), *v. r.* s'abaisser, s'incliner, 677. || baisser, 305. 469 || *a i se plecă*, avoir un embarras gastrique, avoir mal au cœur, 173.
- Plecat, *adj.* courbé, incliné, 38 39. 40. || humble, soumis, 254. — Fém. *plecatâ*.
- Plesni (a), *v.* se fendre, crever, 158. 325. 355. 713. || éclater, 577. || frapper, 388.
- Pléta, *s. f.* tresse, longs cheveux, 422. 423. 469. — Pl. *plete*.
- Pleşuv, *s. m.* chauve, 177. — Pl. *pleşuvi*.
- Pleva, *s. f.* balle du blé. || *a vorbi pleviî*, dire des sornnettes, 844. — Pl. *pleviî*.
- Plimbă (a), *v.* promener, 463.
- Plimbă (a se), *v. r.* se promener, 676.
- Plin, *adj.* plein, rempli; passim. || barbouillé de, 632. — Fém. *plină*.

Plisc, *s. n.* bec, 526 — Pl. *pliscuri*.
 Pluat, *adj.* mouillé par la pluie.
 789. — Fém. *pluată*.
 Plôie, *s. f.* pluie, 125. 291. 638.
 653. — Pl. *ploi*.
 Plouat, *adj.* mouillé par la pluie,
 731. — Fém. *pluată*.
 Plumb, *s. n.* plomb, 58.
 Pocit, *adj.* hideux, 299. — Fém.
pocită.
 Pocitura, *s. f.* être difforme, mon-
 stre, 678.
 Pociu, pour *pot*, je peux, 804.
 Poci (a), *v.* éclater, s'entrecho-
 quer, 269. || *a poci în cap*, ven-
 ir à l'esprit, 840.
 Pod, *s. m.* grenier, 439. 479. 510.
 735. || *podul palmei*, paume de
 la main, 399. — Pl. *poduri*.
 Podoba, *s. f.* parure, ornement,
 1. 294. — Pl. *podobe*.
 Poftă, *s. f.* envie, désir, 296. 375.
 Pofti (a), *v.* désirer, avoir envie
 de, 282. || *poftim la masă*, veu-
 illez vous mettre à table, 66.
 Pogaciū, *s. n.* fouace, 177. 332. —
 Pl. *pagace*.
 *Pohirni (a), *v.* faire remonter la
 pente, 748.
 Pohlea, *s. f.* taie sur l'œil, 679. —
 Pl. *pohlele*.
 Pohoială, *s. f.* taie sur l'œil, 678;
 voir *puhoi* id. — Pl. *pohoieli*.
 Pôla, *s. f.* giron, pan d'une robe,
 46. 72. 73. 74. 75. 280. 281. 426.
 784. — Pl. *pôle*.
 Poliță, *s. f.* lettre de change, 245.
 — Pl. *polițe*.
 Poliție, *s. f.* police, 320.
 Poloboc, *s. n.* [*Mold.*], muid, 68. —
 Fém. *poloboce*.
 Pom, *s. m.* arbre, 75. 371. 509. 514.
 569. 718. 747. — Pl. *pomi*.
 Pômă, *s. f.* fruit, 75. || raisin [*Mold.*]
 495. — Pl. *pôme*.
 Pomană, *s. f.* aumône (en mémoire
 d'un mort), 782. — Pl. *pomeni*.
 Pomeni (a), *v.* mentionner, parler
 de, 677.
 Pomeni (a se), *vr.* se trouver inop-
 tivément, 783. 840.
 Ponevos, *adj.* louche, 566. — Fém.
ponevósă.
 Ponos, *s. n.* mauvais renom, 562. —
 Pl. *ponosuri*.
 Popă, *s. m.* prêtre, 82. 133. 303.
 681. 752. 753. 832. — Pl. *popi*.

Popânzac, *adv.* dans l'expres: *a stă popânzac*, se tenir droit et
 d'un air impertinent, comme
 le rat des champs, *popândău*.
 746.
 Popânzoi, *adv.* dans l'expres: *a stă
 popânzoi*, même sens que le
 précédent, 746.
 Popas, *s. n.* étape, halte, 160. —
 Pl. *popasuri*.
 Popinteă, *adv.* dans l'expres: *a stă
 popinteă*, même sens qu'à *po-
 pânzac*, 746.
 Popri (a), *v.* [*Mold.*], arrêter, 217.
 Popușoiū, *s. m.* [*Mold.*], maïs, 616.
 Porc, *s. m.* porc, 321. 508. 609.
 780. 796. 817. — Pl. *porci*.
 Porcesc, *adj.* de porc, 801 — Fém.
porcescă.
 Porni (a), *v.* diriger vers, disposer
 40.
 Porni (a se), *v. r.* partir, 459.
 Pornire, *s. f.* élan, 811. — Pl. *porniri*.
 Port, *s. n.* costume, façon de s'ha-
 biller, 836. 837. — Pl. *porturi*.
 Pôrta, *s. f.* porte cochère, 754.
 810 — Pl. *porți*.
 Porumb, *s. m.* [*Mold.*], pigeon,
 169. — Pl. *porumbi*.
 Porumba, *s. f.* prunelle (fruit du
 prunellier), 643.
 Porumbel, *s. m.* pigeon, 484. —
 Pl. *porumbei*.
 Poruncela, *s. f.* ordre, comman-
 dement, 435. — Pl. *porunceli*.
 Porunci (a), *v.* ordonner, 503. 657.
 Posomorit, *adj.* renfrogné, som-
 bre, 434.
 Post, *s. n.* maigre, carême, 553.
 Poșta, *s. f.* poste, 91. 160. || chaise
 de poste, 493. — Pl. *poști*.
 Posti (a), *v.* faire maigre, 650.
 Potcă, *s. f.* difformité, monstruosité,
 679. || pieu, pisseau, 734. — Pl.
potce.
 Potcova, *s. f.* fer à cheval, 288.
 777. — Pl. *potcove*.
 Potcovit, *adj.* ferré, 473. — Fém.
potcovită.
 Poteca *s. f.* sentier, 805. — Pl. *poteci*.
 Poticni (a se), *v. r.* faire un faux
 pas, broncher, 16. 335. 472. 655.
 Potoli (a), *v.* calmer, 624. 825.
 Potriva (de-o), semblable, 105.
 Potrivi (a), *v.* arranger, appliquer
 exactement, 164. 750. || com-
 parer, 609,

Potrivi (a se), *v. r.* se ressembler 104. 105. || s'harmoniser, 834.
 Potrivit, *adj.* modéré, ni trop grand ni trop petit, 40.—Fém. *potrivită*.
 Povățui (a), *v.* conseiller, indiquer, 654. 750. || guider, conduire, 655. 656.
 Poveste, *s. f.* conte, récit, 123. 534.—Pl. *povești*.
 Praîna, *s. f.* perche, gaule, 308. 606.—Pl. *prăjini*.
 Prânz, *s. n.* midi, heure du diner, 701.
 Prapadi (a), *v.* [*Mold.*], perdre, 357.
 Prapădi (a se), *v. r.* s'anéantir, se perdre, 844. 848.
 Prapastie, *s. f.* précipice, abîme, 743.—Pl. *prăpăstii*.
 Pravali (a), *v.* renverser, 169. 728.
 Praznic, *s. n.* repos funèbre, 782.
 Pre, *prép.* sur, 25, 216; *passim.* || en, 318 || formant l'accusatif, sans se traduire en français, 12. 21. 40. 69. 104. 157. 163. 180. 214. 235. 272. 349. 705. || *de pre*, d'après, 84.
 Prea, *adv.* très, trop, 17. 217. 369. 476. 811. || *prea mult*, trop, beaucoup trop, 523. || *prea-prea*, trop, 376.
 Precum, *adv.* comme, ainsi que; *passim*
 Prelins, *adj.* bien léché, bien net, 599.—Fém. *prelinsă*.
 Prepeleag, *s. n.* rancher, échalas portant des barres servant à soutenir la vigne, 302.
 Pret, *s. n.* prix, 130.—Pl. *prețuri*.
 Pretutindeni, *adv.* partout, 306.
 Priaten, *s. m.* [*Banat*] ami, 166.
 Pricepe (a), *v.* comprendre, 41.
 Pricina, *s. f.* querelle, motif de querelle, 341. || cause, motif, 621. 622. || *din pricină*, à cause de, 594.—Pl. *pricîne*.
 Pridvor, *s. n.* terrasse, 714.—Pl. *prîdvore*.
 Prieten, *s. m.* ami, 166.—Pl. *prieteni*.
 Prietin, *s. m.* ami, 85. 453.
 Priimi (a), *v.* recevoir, 23.
 Priință, *s. f.* avantage. || *mai de priință*, préférable, plus avantageux, 406.
 Primăvară, *s. f.* printemps, 773.

Primejdie, *s. f.* danger, 375. 494.—Pl. *primejdii*.
 Primi (a), *v.* recevoir, 614. 793. || consentir, 759.
 Prin, *prép.* par, 197. 311. 458. || dans 312. 430. || à travers, au travers de, 1. 11. 12. 68. 131. 208. 211. 315. 359. 384. 398. 420. 427. 492. 735. || *d'i umblă prin gură*, avoir sur le bout de la langue, 193.
 Prinde (a), *v.* prendre, attraper, 38. 58. 188. 206. 235. 261. 274. 356. 425. 456. 463. 493. 531. 662. 663. 834. || gagner, obtenir, 145. 215. 231. 491. || *d't prinde somnul*, avoir envie de dormir, 738. || *a prinde loc*, être bien reçu, avoir de l'influence, 559.
 Prinde (a se), *v. r.* se prendre, s'accrocher, 62. 347. 400. || servir, bien aller, convenir, 808.
 Prins, *adj.* pris, attrapé, 21. 288. || caillé, 556.—Fém. *prinsă*.
 Pripî (a se), *v. r.* se hâter, 848.
 Pripit, *adj.* fait à la hâte, hâtif, 666.—Fém. *pripită*.
 Prisosi (a), *v.* être en trop, 378.
 Privi (a), *v.* regarder, 137. 281. 554. 679.
 Privire, *s. f.* vue, regard, 356.—Pl. *priviri*.
 Probă, *s. f.* échantillon, 131.—Pl. *probe*.
 Procopsi (a se), *v. r.* s'enrichir, parvenir, 768.
 Promite (a), *v.* promettre, 273.
 Prost, *adj.* sot, bête, 190. 244. 423. 489. 565. 606. 650. 700. || mal, mauvais, 779.—Fém. *prostă*.
 Proțap, *s. m.* long bâton fourchu, 181. 300. 373.—Pl. *proțapuri*.
 Protivă (în), *loc.* contre, à l'encontre de 670. 723. Voir *în protivă*.
 Protivă (din), *loc.* qui est autrement, 39.
 Prubului (a), *v.* [*Mold.*] comparer, arranger, 750
 Prunc, *s. m.* enfant, nourrisson 83. 423.—Pl. *prunci*.
 Puchinos, *adj.* [*Mold.*] chassieux, 679.—Fém. *puchinosă*.
 Puhăială, *s. f.* [*Mold.*] taie sur l'œil, 678. 679.—Pl. *puhăiele*.
 Puică, *s. f.* poulette, || terme de tendresse, chérie, 839.

PUI

Puiū, *s. m.* petit d'un animal, 13. 490. || *nici puiū de om*, absolument personne, 382.

Puiū-de-giol, *s. comp.* enjeu, 241.

Pumn, *s. m.* poing, 423. 424. 425. 676. || coup de poing, 66. 579. 843. || *a'i bate în pumni*, lui faire la nique, 425.—Pl. *pumni*.

Pune (a), *v.* mettre, poser, 29. 32. 45. 53. 54. 56. 58. 65. 99. 100. 102. 106. 108. 112. 113. 124. 163. 165. 167. 171. 175. 183. 187. 188. 189. 209. 213. 225. 247. 249. 254. 255. 256. 261. 263. 267. 268. 318. 321. 322. 354. 355. 360. 371. 376. 393. 406. 414. 419. 422. 428. 437. 444. 452. 454. 457. 465. 469. 476. 504. 550. 562. 582. 598. 636. 679. 686. 687. 713. 746. 771. 779. 795. 807. 839. || *a pune buza*, faire la lippe, 27.

Pune (a se), *v. r.* se mettre, 422. 431. 433. 445. 459. 484 || *a se pune în (pe)*, se mettre sur, se mettre à, 56. 58. 60. 93. 100. 207. 208. 213. 217. 401. 410. 414. 465. 537. 570. 626. 661. 802.

Punga, *s. f.* bourse, 48. 194. 248. 292. 575. 680. 681. 819. — Pl. *pungi*.

Punte, *s. f.* pont, 369.—Pl. *punți*.

Pupă (a), *v.* embrasser, 561. 562. 679. 681.

Pupă (a se), *v. r.* s'embrasser, 681.

Pupat, *s. m.* baiser, 681.—Pl. *pupături*.

Pupază, *s. f.* huppe, 195. — Pl. *pupăze*.

Purcea, *s. f.* truie, 693.

Purcede (a), *v.* émaner, naître, 201. || devenir, rester, 580.

Purcica, *s. f.* petite truie, 693.

Purece, *s. m.* puce, 207.—Pl. *pureci*.

Purice, *s. m.* puce, 155. 207. 473.

Purtă (a), *v.* porter, 8. 21. 79. 111. 112. 130. 194. 245. 282. 432. 551. 682. || guider, conduire, 657 || mener, conduire, 315. 316. 318. 387. 562. 665. || *a purtă cu vorba*, leurrer de belles paroles, 821.

Purtă (a se), *v. r.* se conduire, se comporter, 68. 132. 836. 837.

PUT

Purtare, *s. f.* usage. || *a'și luă nasul la purtare*, devenir impertinent, 313. 317.

Purure, *adv.* toujours, 294.

Pururea, *adv.* toujours, 3. 22. 39. 298. 335. 528.

Pus, *part. pas.* de *a pune*, mis, 160. 171. 477.

Pușoa, *s. f.* fusil, 6. 144. 812. — Pl. *pușci*.

Pusche, *s. f.* [*Mold.*] pustule, vésicule, 682.

Puschea, *s. f.* [*Mold.*], 682; voir *pusche*.

Puschia, *s. f.* [*Mold.*], 682; voir *pusche*.

Pustea, *s. f.* [*Mold.*], 682; voir *pusche*.

Pustiū, *s. n.* désert, 847.

Puț, *s. n.* puits, 716. 781. — Pl. *puțuri*.

Puté (a), *v.* pouvoir, 14. 38. 39. 56. 95. 119. 128. 138. 155. 160. 166. 169. 173. 175. 176. 177. 181. 226. 227. 235. 244. 247. 248. 274. 283. 292. 330. 341. 375. 377. 378. 379. 383. 407. 418. 426. 428. 451. 457. 475. 488. 492. 509. 532. 577. 592. 599. 619. 621. 622. 650. 686. 714. 754. 755.

Puté (a se), *v. r.* être possible, 14, 373. 423. 621. 627.

Putere, *s. f.* force, puissance, 373. 474. 682. 683. 769.—Pl. *puteri*.

*Puterintă, *s. f.* force, 682.

Puternic, *adj.* fort, puissant, 280.

Puți (a), *v.* puer. sentir mauvais, 45. 99. 180. 184. 309. 487. 508. 611. 683. 684. 718.

Puțin, *adj.* et *adv.* peu, un peu, 23. 47. 92. 181. 460. 461. 502. 544. 577. 585. 610. 742. 749. 779. 793. 795. 819. 820. 822. 827. 838.

Puțin, *ad.* [*com. Bihor, Ungaria*], peu, 819. 827.

Putința, *s. f.* possibilité. || *peste putința*, impossible, 298.

Puțintel, *adj.* un petit peu, 13.

Putóre, *s. f.* puanteur, 126. 609.—Pl. *putori*.

Putred, *adj.* pourri, putride, 276. — Fém. *putredă*.

R

- Rabdă (a), *v.* patienter, 332. || se passer de, 391.
- Rac. *s. m.* écrevisse, 207. 711. — Pl. *raci*.
- Racilă, *s. n.* lésion interne, mal sourd, 684; voir *rahilă*.
- Răchita, *s. f.* osier, 44. — Pl. *răchite*.
- Răchiu, *s. r.* eau-de-vie, 831. — Pl. *răchiuri*.
- Rădacina, *s. f.* racine, 779. — Pl. *rădăcini*.
- Rade (a), *v.* raser, 8.
- Rade (a se), *v. r.* se raser, 740.
- Raft, *s. m.* harnachement (d'un cheval, âne, etc.), 808.
- Rage (a), *v.* beugler, mugir, 125.
- Rahilă, *s. n.* lésion interne, mal sourd, 684; voir *racilă*.
- Raiu, *s. n.* paradis, 1. 5. 131. 155. 438. 439. — Pl. *raiori*.
- Rană, *s. f.* plaie, blessure, 112. 295. 688. 685. 686. 687. — Pl. *răni*.
- Răni (a), *v.* blesser, 686. 813.
- Rănit, *adj.* blessé, 157. — Fém. *răniă*.
- Răpai (a), *v.* crépiter, claquer avec bruit, 445.
- Răpanos, *adj.* [*Mold.*] rogneux, rouvieux, 415. — Fém. *răpănoasă*.
- Răpitor, *adj.* ravisseur, qui ravit, 624. — Fém. *răpitoare*.
- Rar, *adj.* rare, peu nombreux, 66. 338. 340. — Fém. *rară*.
- Rar, *adv.* rarement, 796.
- Răsgăiat, *adj.* gâté, 76. — Fém. *răsgăiată*.
- Răsgăiat, *adj.* 761. voir, *răsgăiat*.
- Răsipitor, *adj.* prodigue, 156. — Fém. *răsipitoare*.
- Rață, *s. f.* canne. || *puilă de rață*, [*Mold.*], 751, *boboc de rață*, 750. 751, canneton.
- Rătăci (a se), *v. r.* s'égarer, 687.
- Razimă (a se), *v. r.* s'appuyer, 449.
- Re, *adj. f.* [*Mold.*] pour *rea*, mauvaise, 415.
- Rea, *adj. f.* voir *rěŭ*.
- Rece, *s. m.* froid, 179. 430.
- Rece, *adj.* froid, 192. 211. 427. 476. 508.
- Reci (a), *v.* refroidir, 192. 211. 283. 825.
- Reci (a se), *v. r.* se refroidir, 687. 730.
- Răcori (a), *v.* rafraichir 210. || *fig* rafraichir, 697.
- Răcori, *s. f. pl.* frissons, 687.
- Rege, *s. m.* roi, 522.
- Remăne (a), *v.* rester, demeurer, 20. 27. 28. 53. 75. 76. 101. 107. 115. 131. 178. 190. 209. 210. 213. 214. 216. 248. 255. 322. 424. 450. 503. 506. 543. 652. 675. 686. 735. 757. 770. 822. 834.
- *Remas, *s. n.* pari, gageure, 16.
- Repași (a se), *v. r.* s'élançer, 643. 688.
- Răposat, *adj.* mort, 443. — Fém. *răposată*.
- Repune (a), *v.* mourir, 541.
- Rerunchiū, *s. m.* rognon, 425.
- Resari (a), *v.* se lever, 51. 696.
- Resarit, *s. n.* orient, est, 347.
- Resbate (a), *v.* pénétrer, passer au travers, 294.
- Resboiū, *s. n.* guerre, 15. 294. 299. — Pl. *răsbóie*.
- Răsbunare, *s. f.* vengeance, 709.
- Resfug, *s. n.* tournis, vertige, 688.
- Răshirat, *adj.* épars, dans toutes, les directions, 282; pour *resfirat*.
- Respunde(a), *v.* répondre, 688. 747.
- *Respondere, *s. f.* [*Mold.*] réponse, 534. 688. 765.
- Răspuns, *s. n.* réponse, 648. 689. 764. 765. — Pl. *răspunsuri*.
- Resteŭ, *s. n.* cheville du joug, 833. — Pl. *resteurî*.
- Răsturnat, *adj.* renversé, 169. — Fém. *răsturnată*.
- Răsuflă (a), *v.* souffler, respirer, 486. 689.
- Răsuflă (a se), *v. r.* souffler, se reposer, 510.
- Rătezat, *adj.* coupé net, bref, 534. — Fém. *rătezată*.
- Rěŭ, *adj.* mauvais, méchant, mal, 63. 85. 106. 143. 155. 174. 176. 178. 182. 183. 194. 201. 213. 221. 272. 281. 282. 288. 290. 291. 294. 295. 298. 299. 352. 355. 358. 370. 371. 372. 415. 419. 436. 474. 504. 505. 530. 686. 713. 811. 812. 821. || misérable, 781. || grand, sérieux, 494. || *mai rěŭ*, pire; passim. || *vis rěŭ*, cauchemar 805. — Fém. *rea*; pl. *rěi*, *rele*.

- Reu, *s. n.* mal, 45. 379. 493. 689.
 Reu, *adv.* mal, 238. 327. 258. 337.
 512. 610. 636. 758. || horriblement
 718. || beaucoup. 297
 Revaș, *s. n.* billet, 694. — Pl. *rëveșe*.
 Rezemă (a se), *v. r.* s'appuyer, 689.
 Rezeșiș, *adv.* [*Mold.*] dans l'ex-
 pression : *a vorbi rēzēșiș*, tenir
 ses promesses, 844.
 Rezimă (a se), *v. r.* s'appuyer, 449.
 Rică (a), *v.* gratter (comme la
 poule), 206.
 Rîde (a), *v.* rire, 78. 201. 211. 308.
 347. 424. 488. 574. 577. 677. 689.
 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696
 721. 741. || se moquer, 655. 677.
 698. 734. || *a'i rîde mustața*, être
 content, ses moustaches com-
 mencent à pousser, 302. || *a rîde*
mânzește, rire et pleurer à la
 fois.
 Rîde (a se), *v.* rire, 488.
 Ridică (a), *v.* lever, 161. || élever,
 lever, 54. 318. 696.
 Ridică (a), *v.* enlever. 330.
 Ridică (a se), *v. r.* se dresser, 401. ||
 s'élever, 452. || grandir, 128. ||
 pousser, 733.
 Rigăitura, *s. f.* rot. éruption, 697.
 Rîie, *s. f.* gale, 697.
 Rîios, *adj.* galeux, 698. — Fém.
rîiosă.
 Rînd, *s. n.* rang. || *cu trei rînduri*
de lacrimi, à chaudes larmes,
 595.
 Rîndurea, *s. f.* hirondelle, 167. —
 Pl. *rîndurele*.
 Rinza, *s. f.* [*Mold.*], estomac, 426.
 Rînzos, *adj.* [*Mold.*], rancunier,
 204. 426.
 Rîs, *s. n.* rire, 622. 675. 698. 699.
 700. 701. 804. || *de rîs*, risible,
 la risée de, 78. 691. 695. 701.
 Rîșgăia (a), *v.* gâter (un enfant), 76.
 Rîșipi (a se), *v.* se perdre, se rui-
 ner, 296.
 Rîșniță, *s. f.* moulin à bras, 184.
 Rivni (a), *v.* désirer ardemment,
 625. 661.
 Rob, *s. m.* esclave, 638.
 Rochie, *s. f.* robe, 289. — Pl. *rochi*.
 Rod, *s. n.* fruit, 248. 718. 747. —
 Pl. *ródē*.
 Róde (a), *v.* ronger, grignoter, 55.
 64. 115. 157. 185. 218. 274. 375.
 465. 701.
 Rodi (a), *v.* produire des fruits,
 297.
 Roditor, *adj.* fécond, 297. || *pom ro-*
ditor, arbre fruitier, 371. — Fém.
roditoare.
 Român, *s. m.* Roumain, homme,
 en général, 14. 77. 234. 292.
 680 — Pl. *români*.
 Ros, *adj.* rongé, 466 — Fém. *rosă*.
 Roșata, *s. f.* rougeur, éclat du teint,
 569. 702.
 Roșiu, *adj.* rouge, 123. 276. 394.
 485. 579. 588. 741. 797. 804. —
 Fém. *roșie*.
 *Rost, *s. n.* bouche, 195.
 Rosti (a), *v.* parler, 702.
 Róta, *s. f.* roue, 452. 492. 627. 644.
 658. || *a face ochii róiă*, jeter un
 regard circulaire, 365.
 Rotund, *adj.* rond, 813. — Fém.
rotundă.
 Rugă (a), *v.* prier, appeler, 620.
 Rugă (a se), *v.* prier, 594.
 Rugini (a), *v.* se rouiller, 611.
 Rumân, *s. m.* 280. Voir *Român*.
 Rumegă (a), *v.* ruminer, 817.
 Rumeni (a se), *v. r.* rougir, deve-
 nir vermeil 504. 702.
 Rumpe (a), *v.* [*Mold.*] rompre, bri-
 ser, 573.
 Rumpe (a se), *v.* [*Mold.*] se rom-
 pre, 401.
 Rupe (a), *v.* rompre, briser, 89.
 163. 314. 385. 406. 420. 702. ||
 arracher. 765.
 Rupe (a se, a'și), *v. r.* se rompre,
 se briser, 11. 89. 190. 309. 401.
 413. 425. 583.
 Rupt, *adj.* rompu, brisé, 37. 59.
 89. 340. 429. 506. 694. 736.
 Ruptul (în), *loc-adv.* în *ruptul su-*
șletului, à perdre haleine, 443. ||
în ruptul capului, à aucun prix,
 jamais de la vie, 59.
 Rusasca, *adj. f.* [*Mold.*] du mas-
 culin *rusesc*, russe, 574.
 Rușine, *s. f.* honte, 130. 281. 314.
 325. 485. 509. || *e rușine*, c'est
 honteux, c'est une honte, 598.
 — Pl. *rușini*.
 Rușinos, *adj.* honteux, 569. 570. —
 Fém. *rușinosă*.

S

'S, *3-e pers. ind. pl.* [*Mold.*] pour *îs (sunt)*, sont, 155. 301. 343. 602. 704. 811. 823.
 Sa, *adj. pos. f.* sa, sienne; passim.
 Să, *conj.* que; passim.
 Sabie, *s. f.* sabre, 38. 39. 178. 186. 220. 534. 688. 813. — Pl. *săbiil*.
 Sac, *s. m.* sac, 50. 154. 155. 616. 696. 763. — Pl. *sacii*.
 Sacă, *adj. f.* [*Mold.*] pour *sécă*. || *mândă sécă*, homme sans aucune chance, 247. || vide, 829.
 Şacar-macar, mot du jargon juif. || *a umblă cu sacăr-macăr*, chercher à tromper, 789.
 Săftica, *s. f.* diminutif de Safta, Elisabeth, 72.
 Sălcâm, *s. m.* acacia. || *a vorbi sălcâm*, parler d'une façon mielleuse, 846.
 Sale, *adj. pos. f. pl.* sa, 294.
 Şale, *s. f. pl.* région lombarde, reins, 426.
 Saltea, *s. f.* matelas, 590. — Pl. *saltele*.
 Samină (a), *v.* [*Mold.*] ressembler, 104.
 Samenă (a), *v.* [*Mold.*] ressembler, 10b.
 Sănatate, *s. f.* santé, 498. 702. 703. 704. 705. — Pl. *sănătăţi*.
 Sănătos, *adj.* sain, bien portant, 26. 202. 406. 497. 498. 500. 626. 706. 707. 708. || salulaire, 569. 570 — Fém. *sănătoasă*.
 Sănătosa, dans l'expression: *a o luă la sănătosa*, se sauver, décamper 708.
 Sânge, *s. n.* sang, 3. 708. 709. 710. 711. 712. 713.
 Sângera (a), *v.* saigner, 685.
 Şanţ, *s. n.* fossé, 715. — Pl. *şanţuri*.
 Sânti (a), *v.* [*Mold.*], sanctifier, 372.
 Săpă (a) *v.* creuser, 637.
 Săpă, *s. f.* bêche, 42. 266. 651.
 Sara, *s. f.* pour *seră*, voir, 701. — Pl. *seri*.
 Sără (a), *v.* saler, 204. 441.
 Sărac, *adj.* pauvre, 81. 129. 234. 241. 497. 757. — Fém. *sărăcă*.
 Sărăcie, *s. f.* pauvreté, 129. 534. 623. 817. 818.
 Sărăcut, *adj.* pauvre, 416. — Fém. *sărăcuţă*.

Saramură, *s. f.* saumure, 419.
 Sarat, *adj.* salé. || *vorbe sărate*, mots d'esprit, agréables, 833.
 Sarcina, *s. f.* charge, 234. — Pl. *sarcine*.
 Sare, *s. f.* sel, 258. 354. 825. || *vorbe cu sare*, mots plaisants, spirituels 833.
 Sari (a), *v.* sauter, 32. 61. 181. 197. 269. 359. 406. 496. 577. 633. 713. 714. 715. 716. 773. || bondir trèsailir, 209. || sortir de l'orbite, éclater, 343. 355. 676.
 Sarită, *s. f.* saut, hauteur d'une chute d'eau, 715. 716. — Pl. *sărite*.
 Săritură, *s. f.* saut, 717. — Pl. *sărituri*.
 Sărută (a), *v.* embrasser, baiser, 180. 244. 263. 339. 547. 561. 562. 654. 680. 717.
 Sărută (a se), *v. r.* s'embrasser, 196.
 Sărutare, *s. f.* baiser, 585. 717. — Pl. *sărutări*.
 Sărutat, *s. n.* baiser, 681. 717.
 Sat, *s. m.* village, 446. 489. 560. 657. 658. 724. || *a fi urechea satului*, savoir tout ce qui se passe, 463. — Pl. *sate*.
 Saţ, *s. n.* a nu avé saţ, être insatiable, 283.
 Satana, *s. m.* Satan, 148. 571.
 *Satară, *s. f.* charge, fardeau, 433.
 Satură (a se), *v. r.* se rassasier, 177. 390. 424. 437. 825. 829.
 Său, *conj.* ou, ou bien; passim.
 Săvirşi (a), *v.* accomplir, achever, 283. 297.
 Sbate (a se), *v. r.* se débattre, 717.
 Sberă (a), *v.* [*Transil.*] braire, 125.
 Sberă (a), *v.* braire, 125. 717.
 Sbirli (a se), *v. r.* se dresser, se hérissier, 401.
 Sbirnii (a), *v.* bourdonner, 28.
 Sbură (a), *v.* voler, 768. 786. 814. || s'envoler, 129.
 Sburătui (a), *v.* [*Mold.*] lancer des morceaux de bois (*sburătură*), 718.
 Sburdă (a se), *v. r.* folâtrer, sauter de joie, 718.
 Scăiū, *s. m.* chardon, 828.
 Scăpă (a), *v.* échapper, se soustraire à, 109. 160. 283. 520. 627.

697. || s'échapper, s'enfuir. 67. 139 524. 576. || lâcher, laisser échapper, 718. 807. || se sauver, échapper au péril, 233 || sauver, 234. 811
 Scaparà (a), *v.* lancer des étincelles, 573. || trembler, 26. || claquer, 269.
 Scăpare, *s. f.* salut, 11.
 Scara, *s. f.* étrier, 408. — Pl. *scări*.
 Scărna, *s. f.* merde, 718.
 Scărpină (a), *v.* gratter, 65. 235. 603. 604. 697. 719.
 Scărpină (a se), *v. r.* se gratter, 100. 719.
 Scărpinare, *s. f.* action de se gratter, 431. 720.
 Scaun, *s. m.* siège. || *a avé scaun la vorbă*, parler sagement, 835.
 Schimbă (a), *v.* changer, 109. 831.
 Schimbă (a se), *v. r.* changer, 371.
 Schiop, *adj.* boiteux, 655. 660. 661. 662. 663. 691. 720. 721. — Fém. *schioapă*; pl. *schiopi schiope*.
 Schiope, *s. f.* empan, 206.
 Schiopată (a), *v.* boîter, 720. 721.
 Schipi (a), *v.* [*Banat*] cracher, 598. 725.
 Sci (a), *v.* savoir, 5. 25; passim. || connaître, 632; passim.
 Sciință, *s. f.* savoir. || *preste sciință*, sans le savoir, 557. — Pl. *sciințe*.
 Scirtii (a), *v.* grincer, 384.
 Scipii (a), *v.* briller, 357.
 Scobi (a), *v.* nettoyer, curer, 116.
 Scobi (a se), *v. r.* se curer, se nettoyer, 116. 268.
 Scobit, *adj.* creux, creusé, 268. 388.
 Scobori (a se), *v. r.* descendre, 722. 790.
 Scoborire, *s. f.* descente, 722.
 Scoica, *s. f.* moule de rivière, 476. 558. — Pl. *scoici*.
 Scop, *s. n.* but, 822. — Pl. *scopuri*.
 Scopit, *s. m.* châté, 722.
 Scorbura, *s. f.* creux, cavité, 204.
 Scormoli (a), *v.* [*Mold.*] fouiller, remuer, 718.
 Scormoni (a), *v.* fouiller, remuer, 718.
 Scos, *adj.* tiré, 227. — Fém. *scosă*.
 Scôte (a), *v.* faire sortir, chasser, 54. 290. 291. 645. || tirer, 226 || tirer de, 262. 329. 500. || faire sortir, tirer de, 155. 420. 492. 493. 566. 753 || arracher, 117.

268. 358. 359. 662. 663. || produire, faire, 295. || gonfler, faire sortir de la tête, 352. || faire éclater, sauter, 573. || crever, 722. || *a scôte peri albi*, faire blanchir (les cheveux), 402. || *a scôte din minți*, faire perdre la tête, 74. || *a scôte dator*, prétendre que quelqu'un lui doit. rester devoir, 148. 278. || *a scôte din gură*, dire, parler, 179. || *a scôte la capăt*, mener à bonne fin, terminer, 292. || *a scôte pe nas*, reprocher, 311. || *a i scôte sufletul*, rendre la vie dure, assassiner de ses prières, 441.
 Scôte (a-si), *v.* arracher. (à soi-même), 340. 341. 344. 358. 359.
 Screme (a se), *v. r.* faire des efforts, (pour aller à la selle), 722.
 Scrie (a), *v.* décrire, 679.
 Scrinti (a), *v.* luxer. || *a scrintiu'o*, il a fait une gaffe, 722.
 Scris, être écrit, écrit décidé, par le destin, 47. 160. || dessiné, comme, une figure peinte, 567.
 Scrofa, *s. f.* truie, 693.
 Scubori (a se), *v. r.* [*Basarab.*], descendre, 722.
 Scufie, *s. f.* [*Mold.*], calotte, 517. 520. — Pl. *scufii*.
 Scuipă (a), *v.* cracher, cracher sur, 3. 390. 598. 722. 723. 724. 725. 726.
 Scuipa (a se), *v. r.* cracher sur soi, 724.
 Scuipat, *s. n.* salive, crachat, 726.
 Scula, *s. f.* instrument, 147. — Pl. *scule*.
 Sculă (a), *v.* relever, 807. || lever, faire lever, 498.
 Sculă, (a se), *v. r.* se lever, 99. 129. 385. 496. 502. 509 529. 547. 726. 727. 728. || se relever, 546.
 Scump, *adj.* cher, 802. || précieux, 703. 704. — Fém. *scumpă*.
 Scund, *adj.* de petite taille, 728. — Fém. *scundă*.
 Scură (a se), *v. r.* [*Mold.*] s'écouler, se vider. || *a i se scură ochii după*, être amoureux de, regarder avec amour, 357.
 Scurge (a), *v.* vider, 673.
 Scurge (a se), *v. r.* s'écouler. se vider. || *a i se scurge ochii după* être amoureux de, regarder, avec amour, 357.

Scurt, *adj.* court. bref, 10. 19. 69. 259. 280. 281. 396. 423. 483. 667. 803. 820. 834.

Scurtă (a), *v.* raccourcir 225. 314. || *a'i scurtă potecile*, mettre dans l'impossibilité de faire une chose 805.

Scurtă (a se), *v. r.* se raccourcir, 225.

Scuti (a), *v.* préserver, exempter, 721.

Scutură (a), *v.* secouer, 728.

Scutură (a se), *v. r.* trembler, 64.

Se, *pron. 3-e pers.* se, soi, à soi; passim.

Șea, *s. f.* selle, 843.—Pl. *șei*.

Șec, *adj.* sec, vide. || *cap sec*, sot, 48. || *a răbdă în sec*, attendre inutilement, 332. || *a călă în pētră șecă*, ne pas réussir, 512. Fém. *șecă*; pl. *șeci*.

Șecă (a), *v.* tarir, épuiser. || *a i se șecă înima*, être anéanti, désespéré, 214. || *a se șecă la ficăți*, même sans que la précédent, 158.

Șeceră (a), *v.* moissonner, récolter, 699.

Șecriū, *s. n.* [*Mold.*], cercueil, 582.

Ședé (a), *v.* rester, demeurer, 14. 21. 60. 73. 99. 118. 124. 127. 226. 288. 292. 547. 572. 599. 611. 616. 728. 732. 754. || être assis. 208. s'asseoir, 95. 726. || rester, habiter, 720. 745. || *a ședé pe urechile cui-va*, presser, quelqu'un de ses requêtes, 467. || *îi șede frumos*, cela qui va bien, 790.

Ședere, *s. f.* action de rester, 732.

Ședut, *s. n.* derrière, 80.

Șemă, *s. f.* compte, 344. || *a băgă de șemă*, faire attention, 721. || *a băgă în șemă*, prendre en considération, remarquer, 4. 378.

Semenă (a), *v.* semer, 699. 732. 841.

Semenă (a), *v.* ressembler, 104. 105. 732. 733.

S-menătură, *s. f.* ensemencement. 371.—Pl. *șemănturi*.

Semeș, *adj.* hardi, arrogant, 324. *șemășă*; pl. *șemeși semeșe*.

Semința, *s. f.* semence. || *a avé șemință la vorbă*, être légèrement pris de vin, 835. || *a căută șemința de vorbă*, chercher quelle, 836.—Pl. *șemințe*.

Semn, *s. m.* signe, 68. 190. 686. —Pl. *șemne*.

Semnat, *adj.* [*Banat*], marqué, 733. —Fém. *șemnată*.

Șenin, *s. n.* serein, 161. || beau temps, 125.

Șepte, *adj. ord. card.* sept, 115. 125. 133. 160. 161. 422. 603.

Șepte, *adj. ord. card.* [*Mold.*] sept, 224. 751.

Șeptemăna, *s. f.* semaine, 676.—Pl. *șeptemăni*.

Șeptemăna, *s. f.* [*Mold.*], semaine, 2.

Sera, *s. f.* soir 129.

Serbătoare, *s. f.* fête, 4. 730. 800.—Pl. *șerbători*

Șerpe, *s. n.* serpent, 361. 427.—Pl. *șerpi*.

Șerpóica, *s. f.* femelle du serpent, 361.—Pl. *șerpóce*.

Șete, *s. f.* soif, 125.

Șeu, *s. m.* graisse, 99. 425. 426.—Pl. *șeuri*.

Șeū, *s. m.* [*Mold.*] graisse, 425.—Pl. *șeuri*.

Șeū, *pro. pos.* son. sien; passim.

Șeū, *conj.* ou, ou bien, 754.

Șiânt, *s. m.* saint, 194. 383. 384. 662.—Pl. *șînți*.

Șfaramă (a), *v.* [*Mold.*] briser, 217.

Șfaramă (a), *v.* briser, 217.

Șfarâmă (a), *v.* briser, 218.

Șfat, *s. m.* conseil, discussion, 285. 435.—Pl. *șfaturi*.

Șfatu (a), *v.* conseiller, 496.

Șfinți (a), *v.* sanctifier, donner de la valeur à, 372.

Șfirii (a), *v.* grésiller, crépiter, 33. 210. 574.

Șfirléza, *s. f.* toupie, 299.—Pl. *șfirléze*.

Șfirși (a), *v. r.* se finir, se terminer, 370. 532. 683.

Șfirșit, *s. n.* fin, 489.—Pl. *șfirșituri*.

Șfirșit, *adj.* terminé, 537.—Fém. *șfirșită*.

Sgaibulița, *s. f.* petite égratignure, 733.

Sgâriă (a), *v.* égratigner, 16. 240.

Sgău, *s. n.* matrice, 78.

Sgorni (a), *v.* chasser, 290.

'Și, *pr. pcs.* pour soi, son, sa; passim.

Și, *conj.* et; passim. || déjà, 486. || aussi, 7. 8; passim. || encore, 563. || même, 376. 450. 502. 650. ||

jusqu'à, même, 419. || *de și*, quoi-que, 570 590. || *ca și*, comme, de même que, 146. 153. 615.
 Și, pour *ci* mais, 137.
 Și, *conj.* voir *și*.
 Sigur, *adj.* sûr, certain, 493. — Fém. *sigură*.
 Sila, *s. f.* violence, 826.
 Simți (a), *v.* sentir, 425. 551.
 Sin, *s. m.* sein, 3. 256. 274. 403. 426. 427. 490. 629 725. || *a stă cu mâinile în sin*, rester les bras croisés, 255. — Pl. *sinuri*.
 Sine, *pron.* soi, 180. 776. || *de sine*, de lui même, 508. 509.
 Sine, *pron.* 776; voir *sine*.
 Singur, *adj.* seul, lui-même, 84. 97. 100. 180. 282 334. 379. 470. 497. 572. 637. 691. 727. 728. || de-même, 509. — Fém. *singură*.
 Șiotca, *s. f.* souche, 734.
 Șiretlic, *s. n.* fourberie, 822. — Pl. *șiretlicuri*.
 Slab, *adj.* faible, 4. 91. 214. 283. 476. 734 774. 811. || maigre, maigre, 579. 743. — Fém. *slabă*; pl. *slabi*, *slabe*.
 Slabi (a), *v.* relâcher. || *a slăbi din frâu*, lâcher la bride, 293.
 Slabiciune, *s. f.* faiblesse, 375.
 Slanina, *s. f.* lard, 346. — Pl. *slanine*.
 Slava, *s. f.* éclat, renommée, 367. || *în slava cerului*, au plus haut des cieux, 696.
 Slobod, *adj.* non attaché, libre, 174. 192. 231. || libre, qui parle sans retenue, 220. — Fém. *slobodă*; pl. *slobodi*, *slobode*.
 Slobodi (a), *v.* lâcher, 532.
 Sluga, *s. f.* serviteur, 447. — Pl. *slugi*.
 Sluji (a), *v.* servir, rendre service, 299. 344. 649. 633.
 Slut, *adj.* laid, 560. 643. 691. 734. 735. 791. — Fém. *slută*; pl. *sluți*, *slute*.
 Smântână, *s. f.* crème, 671.
 Smerit, *adj.* humble, respectueux, 254. 766. — Fém. *smeriță*; pl. *smeriți*, *smerite*.
 Smochina, *s. f.* figue, 815. — Pl. *smochine*.
 Smulge (a), *v.* arracher, 13. 735.
 Smult, *adj.* [Bucov] déplumé, 129. — Fém. *smultă*.
 Snagă, *s. f.* moelle, sève, 735.

Sobă, *s. f.* poêle, 440. — Pl. *sobe*.
 Soc, *s. m.* sureau; 557.
 Socoti (a), *v.* penser, se figurer, 483. 653.
 Socoti (a se), *v. r.* se croire, être regardé comme, 522.
 Socotintă, *s. f.* jugement, 373.
 Secru, *s. m.* beau-père, 641. 727. — Pl. *socri*.
 Șold, *s. n.* hanche, 255. 427. — Pl. *șolduri*.
 Șoldă, *s. f.* tromperie, au jeu des *arșici*. || *a umblă cu șoldă*, chercher à tromper, 789.
 Somn, *s. m.* sommeil, 295. 502. 735. 738. — Pl. *somnuri*.
 Șont, *adj.* bancal. || surnom que l'ou donne aux Allemands, 738.
 Șopircaela, *s. f.* mensonge, tromperie, 789. — Pl. *șopircădele*.
 Șoptă, *s. f.* chuchotement, chose dite à l'oreille, 738. 739. — Pl. *șopte*.
 Șopta, *s. f.* [Mold.] chuchotement, chose dite à l'oreille, 739. — Pl. *șopte*.
 Șoptela, *s. f.* chuchotement, 739. — Pl. *șoptele*.
 Șoptiela, *s. f.* chuchotement, 739.
 Sor, *s. f.* sœur, 630.
 Soră, *s. f.* sœur, 147. — Pl. *surori*.
 Sorbi (a), *v.* boire, 356. 538. || humer, 712.
 Sorbire, *s. f.* gorgée, 557. — Pl. *sorbiri*.
 Sore, *s. m.* soleil, 24. 118. 217. 307. 539. 567. 586. 696. 744. 802.
 Sorece, *s. m.* souris, 11. 24. 31. 256. 270. 391. 625. 666. 722. — Pl. *șoreci*.
 Șoricîu, *s. n.* couenne, 808.
 Șoselă, *s. f.* chuchotement, 739. 740. — Pl. *șoșele*.
 Șoție, *s. f.* paire, 16. — Pl. *șoți*.
 Șovai (a), *v.* chanceler, hésiter, 740.
 Spada, *s. f.* épée, 39.
 Spaimă, *s. f.* effroi, 628. — Pl. *spaima*.
 Spaimântă (a), *v.* effrayer, 679.
 Spală (a), *v.* laver, 235. 236. 249.
 Spală (a se), *v. r.* se laver, 26. 119. 189. 250. 298. 711. || *a se spală pe buze de*, renoncer à, 26.
 Spân, *s. et adj.* imberbe, 394. 588. 740. 741. 742. — Pl. *spâni*.
 Sparge (a), *v.* briser, détruire, 45 172. 230. 234. 506.

- Sparge (a se), *v. r.* se rompre, se briser, 38. 283. 291. 375. 376.
- Spăriă (a se), *v. r.* [Banat & Trans.] s'effrayer, 3. 423.
- Spart, *adj.* cassé, brisé. || *gură spartă*, bavard, 190. || *mână spartă*, dépensier, 256. 257. || dissous, 79. — Fém. *spartă*; pl. *spărți. sparte*.
- Spate, *s. n.* dos, 66. 96. 133. 134. 172. 359. 427. 428. 429. 430. 431. 457. 600. 631. 694. 843. || *a pune la spate*, jeter au panier, 428. || *a fi lat în spate*, avoir de larges épaules, 429. || *a dă tatul pe spate*, s'étaler tout de son long, 429. || *a nu ști nici cu spatele*, ignorer complètement, 429. || *a fi rupt în spate*, être brisé de fatigue, 429. || *a fi cu ghița 'n spate*, être glacé de frayer, 429. || *a strînge din spete*, hausser les épaules, 430. || *a'și arêta spatele*, tourner le s talous, 430. || *a fi spate cui-va*, être le soutien de quelqu'un, 430. || *a aré spate*, être très-protégé, 430. — Pl. *spete*.
- Speria (a se), *v. r.* s'effrayer, 3. 725. || s'effaroucher, 738.
- Sperla, *s. f.* [Mold.] scories, 360.
- Spin, *s. m.* épine, 330. 511. — Pl. *spini*.
- Spinare, *s. f.* dos, 92. 282. 431. 432. 433. 843. || *a'i face spinarea tobă*, le battre, 432. || *a trăi pe spinarea cui-va*, vivre aux crochets de quelqu'un, 432. || *a'i căde în spinare*, lui tomber à charge. — Pl. *spinări*.
- Splina, *s. f.* rate, 443. — Pl. *spline*.
- Spori (a), *v.* avancer, 838. || prospérer, 544. 577.
- Spre, *prép.* vers, 40. 301. 748.
- Sprincena, *s. f.* sourcil, 341. 342. 351. 433. 434. 435. || *ales pe sprincenă*, trié sur le volet, 434. || *a se umflă în sprincene*, être bouffi de vanité, 434. — Pl. *sprincene*.
- Sprincena, *s. f.* voir *sprincenă*.
- Sprincenat, *adj.* qui a de gros sourcils. || *a fi sprincenat*, beau et le tain basané, 435. || *ochenat și sprincenat*, patent, évident, 351. — Fém. *sprincenată*.
- Spuma, *s. f.* écume, 742. — Pl. *spume*.
- Spune (a), *v.* dire, parler, 85. 157. 224. 226. 275. 457. 484. 495. 519. 539. 541. 586. 616. 652. 742. 743. 744. 752. 776. 791. 803. 804. 844. || *a spune de la obraz*, dire en face, 326. || *a nu spune nici mîrc*, ne pas souffler mot, 540.
- Spune (a se), *v. r.* dire, parler, 698.
- Spurcă (a), *v.* souiller, rendre impur, 170.
- Spurcă (a se), *v. r.* se souiller, devenir impur, 97.
- Spurcat, *adj.* souillé, impur, 158. 846. — Fém. *spurcată*.
- Spus, *adj.* dit, 744. — Fém. *spusă*; *spuși, spuse*.
- Spuzi (a), *v.* avoir une éruption, 744.
- Stapân, *s. m.* maître, 47. — Pl. *stăpâni*.
- Stup, *s. m.* ruche, 796. — Pl. *stupi*.
- Stă (a), *v.* rester, demeurer, 21. 24. 30. 72. 92. 107. 192. 203. 208. 255. 302. 330. 409. 414. 430. 432. 509. 510. 525. 593. 745. 746. || être assis, 385. || avoir, 226. || être prêt, 133. 777. || aller, 563. || rester sans rien faire, 713. || s'arrêter, 712. || être, se trouver, 414. 415. 453. 547. || tenir, 801. || se tenir, 163. || consister, 14.
- Stafida, *s. f.* raisin sec, 804. — Pl. *stufide*.
- Stana, *s. f.* Etiennette, 571.
- Stanca, *s. f.* Etiennette, 824.
- Stâng, *adj.* gauche, 410. 727. — Fém. *stângă*.
- Stînga, la gauche, la main gauche, 238. 435.
- Stîngaciă, *adj.* gauche, maladroit, 746.
- Stapân, *s. m.* maître, 45. — pl. *stăpâni*.
- Stapâni (a), *v.* maîtriser, 217.
- Stârci (a se), *v. r.* se contracter, 207.
- Stat, *s. n.* taille, prestance, 435. 436.
- Stea, *s. f.* étoile, 118. 359. 543. — Pl. *stele*.
- *Șterc, *s. n.* ordure, 327.
- Șterge (a), *v.* essuyer, 633. 746. || enlever, voler, 558.
- Șterge (a se) a'și; *v. r.* s'essuyer, essuyer, 18. 19. 210. 250. 310. 362. 747. || *a se șterge pe buză*, (*gură*), ne pas obtenir, être obligé de renoncer à, 26. 189.

- Sterp, *adj.* stérile, 747. — Fém. *stérpă*.
- Stêrpi (a se), *v. r.* avorter, devenir stérile, 747.
- Sticli (a), *v.* briller, 348.
- Stîlp, *s. n.* poteau, pilier, 16. — Pl. *stîlpi*.
- Știr, *s. m.* *Amaranthus sanguineus* 100.
- Stomac, *s. n.* estomac, 436. 437. 438. — Pl. *stomacuri*.
- Stomah, *s. n.* estomac, 436. 437. 438.
- Strabate (a), *v.* pénétrer, traverser, 785.
- Strain, *adj.* étranger, d'autrui, 252. 424. || étranger, autre que le sieu, 560. Fém. *străină*; pl. *străini*, *străine*.
- Stramoș, *s. m.* ancêtre, 275. — Pl. *strămoși*.
- Stramurare, *s. f.* aiguillon, longue gaule qui sert à diriger les bœufs. 307. 308. — Pl. *strămurări*.
- Stramurariță, *s. f.* 308; voir *strămurare*.
- Strică (a), *v.* gâter, 45. 165. 234. faire du mal, 827.
- Strică (a se), *v. r.* s'abîmer, se gâter, 79. 216. 437. || se tordre de, 701. || se rendre malade, 696. 759. 813. 845. || *de se strică*, à en crever, 694. || *a se strică la gât*, ne plus être en de bons termes, 164.
- Stricat, *adj.* gâté, 184. 266. || corrompu, vicieux, 77. — Fém. *stricată*.
- Strigă (a), *v.* crier, 496. 665. 747. 756. 795.
- Strigare, *s. f.* appel, cri, clameur, 748. — Pl. *strigări*.
- Strîmb, *adj.* de travers, 194. 729. 730. 745. || *a călca strîmb*, faire un faux pas, 512. — Fém. *strîmbă*; pl. *strîmbi*, *strîmbe*.
- Strîmbă (a), *v.* tordre, grimacer, 194. || *a strîmbă din nas*, faire la grimace, faire un nez, 313.
- Strîmbă (a se), *v. r.* faire la grimace, 65. 73.
- Strîmt, *adj.* étroit, 426. — Fém. *strîmtă*.
- Stringe (a), *v.* serrer, 69. 99. 113. 124. 164. 165. 584. 748. || amasser, économiser, 772. || *cât ai* *stringe din ochi*, en un clin d'œil, 363. || *a stringe din piele*, patienter, 420. || *a stringe din spete*, hausser les épaules, 430. || *a stringe din umeri*, hausser les épaules, 452.
- Stringe (a se, a'și), *v. r.* se serrer, 207. || ranger, serrer, 413.
- Strîns, *adj.* serré. || *strîns la mână*, économe, 260.
- Stropi (a), *v.* arroser, 267. 268.
- Stupi (a), *v.* [*Mold.*] cracher, 441. 598. 748.
- Stupit, *s. n.* [*Mold.*] salive, 748. — Pl. *stupitură*.
- Sub, *prép.* sous; passim. || *pe sub*, sous, 435. 646.
- Subt, *prép.* sous; passim.
- Subțire, *adj.* fin, délicat, 136. 305. 321. 324. 380. 418. 535. — Fém. *subțire*.
- Subțioră, *s. f.* aisselle, 438.
- Șuchiat, *adj.* [*Mold.*] creux, vide, 468.
- Suci (a), *v.* tordre, tourner, 48.
- Suciava, *s. f.* Suciava, anc. capitale de la Moldavie, 522. 659.
- Sudore, *s. f.* sueur, 341.
- Șueră (a), *v.* [*Mold.*] siffler, 748.
- Suferi (a), *v.* souffrir, supporter, 11. 574.
- Suflă (a), *v.* souffler, respirer, 179. 466. 476. 556. 557. 651. 749. || siffloter, 28.
- Suflare, *s. f.* souffle, 749.
- Suflet, *s. m.* âme, haleine, 68. 139. 251. 293. 343. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 447. 448. 473. 476. 531. 573. 578. 825. || *copil de suflet*, enfant adoptif, 85. 86. || *într'un suflet*, d'une haleine, 442. 443. || *de îi ese sufletul*, à perdre haleine, 573.
- Suge (a), *v.* sucer, 26. 112. 267. 607. || têter, 83. 699. 828.
- Sughită (a), *v.* avoir le hoquet, 49.
- Sui (a se), *v. r.* monter, s'élever, 61. 98. 296. 433. 713. 714. 749. 750. || se dresser, 401.
- Suire, *s. f.* montée, élévation, 750.
- Suiș, *s. n.* au haut de la montée, 773. — Pl. *suișuri*.
- Suliță, *s. f.* lance, 828. — Pl. *sulițe*.
- Sună (a), *v.* sonner, résonner, 467. 528. 654. 750. 815.
- Sunet, *s. n.* son, 100. 578. — Pl. *sunete*.

Supără (a), *v.* fâcher, 841.
 Supără (a se), *v. r.* se fâcher, 519.
 Supt, *p'ép.* sous, 454; voir *sub*.
 Suptire, *adj.* fin, 321; voir *subtire*.
 Sur, *adj.* gris, 402. — Fém. *sură*,
 Şură, *s. f.* barge (longue meule).
 196 — Pl. *şure*.
 Surcea, *s. f.* copeau, 711. — Pl.
surcele.
 Surd, *adj.* sourd 17. 289. 644.
 654. 693. 750. 757. 788. — Fém
surdă; pl. *surdi*, *surde*.
 Sus, *adv.* haut, 57. 99. 101. 161.

247. 301. 713. 725. || en haut,
 714. 820. || *în sus*, en haut, 750.
 790; passim. || *în sus*, en l'air,
 414. 474. 477. 598. 599. 723. 748;
 haute, relevée, 53. 54 || *pe sus*,
 sur les bras, sans toucher terre,
 682; en marchant, debout, 779. ||
de sus, de haut, 848. || *a călcă*
de sus, être fier, 511.
 Suspin, *s. n.* soupir, 757. — Pl.
suspinuri.
 Sută, *s. f.* cent, centaine, 95. 96.
 155. 242. 676. 690. 823. — Pl. *sute*.

T

Ta, *adj. pers. fém.* ta, tienne; passim.
 Tabac, *s. m.* tanneur, 485. — Pl. *tabaci*.
 Tăce (a), *v.* se taire, garder le silence, 4. 81. 167. 173. 201. 297. 477. 577. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 794. 837. 838. 840. 843.
 Tăce-face, *comp.* méchant et hypocrite, 762.
 Tacere, *s. f.* silence, 533. 758. 764. 765. — Pl. *tăceri*.
 Taclale, *s. f. pl.* bavardages, 844.
 Tacut, *adj.* taciturne, silencieux, 289. 295. 766. || *pe tăcute*, en silence, silencieusement, 26. 485. — Fém. *tăcută*; pl. *tăcuți*, *tăcute*.
 Tagărți, *s. f.* besace, hâvre-sac, 273.
 Taiă (a), *v.* couper, 16. 22. 38. 39. 63. 118. 159. 178. 186. 220. 221. || 394. 399. 455. 507. 595. 793. 830. || supprimer, 542. || *a nu tăia capul pre cine-va*, ne pas savoir faire, 37. 58. 370. || *il toie la fi-cați*, il est gelé, 157. || *a'i tăia nasul*, lui rabattre le caquet, 314. || *a'i tăia cuvîntul*, lui couper la parole, 535.
 Taiă (a se), *v. r.* se couper, 39. 215. 251. 408. 766.
 Taiat, *adj.* coupé, 39. 313. 314. || *e bucăpică tăiată (cap tăiat) cutare*, c'est un tel tout craché, 61. 506. — Fém. *tăiată*.
 Taie-babă, *m. comp.* matamore, 5.
 Taie-fuga, *m. comp.* faux brave, 571.
 Taină, *s. f.* secret, 85. — Pl. *taine*.

Taiuş, *s. n.* tranchant, 221. — Pl. *tăiuşuri*.
 Talaf, *s. n.* propos inutiles, balivernes, 595. 767. — Pl. *talafuri*.
 Talger, *s. n.* [*Basarab.*], assiette, 569. — Pl. *talgere*.
 Talpă, *s. f.* talon, 37. 93. 444. 445. || poutre semelle formant la base des maisons de paysans, 3. — plante des pieds, 444. 445. — Pl. *tălpi*.
 Tălpăşiță, *s. f.* diminutif de *talpă*, Pl. *tălpăşițe*.
 Tamăie, *s. f.* encens, 290.
 Tam-nesam, sans rime ni raison, 845.
 Tâmpit, *adj.* stupide, idiot, 40.
 Tândă, *s. f.* nom propre de femme, 694.
 Țap, *s. m.* bouc, 41. 714. — Pl. *țapi*.
 Țapură, en croc (en parlant des moustaches), 302.
 Tara, *onom.* désigne un bavardage perpétuel, 767.
 Tarbăcelă, *s. f.* dans les premiers jours du Carême, tous les chiens que l'on peut attraper sont attachés et battus d'une façon particulière, nommée *tărbăcelă*, 197.
 Țărcit, *adj.* tacheté, 271. — Fém. *țărcată*.
 Tărdiū, *adv.* tard, 296. 345. 547. 674. 757.
 Tare, *adj.* fort, robuste, 169. 261. 437. 446. 606. 767. || à haute-voix, 97. || *a fi tare de urechi*, avoir l'oreille dure, 460. 462. || *a fi tare în rînză*, entêté, tenace,

426. || *a fi tare în fălci*, ne pas céder, 121. || *a fi tare în coș*, robuste, 89. || *a fi tare de cap*, avoir la tête dure, 49. || *a fi tare de căfă*, être riche, 65. || *a fi tare de chică*, être riche ou bien-partant, 67.
- Tare, *adv.* vite, 30. 813. || fortement, 127.
- Tare, *adv.* [*S. old.*] fort, très, 204. 707.
- Tata, *s. m.* père, 72. 73. 442. 495. 640. 732. 737.
- Tatucuță, *s. f.* diminutif de *tată*, 251.
- Tatuță, *s. f.* diminutif de *tată*, 251.
- Taun, *s. m.* taon, 107.—Pl. *tăuni*.
- Tavali (a se), *v. r.* se rouler, 297.
- Te, *pr. refl.* te, toi; passim.
- Teiü, *s. m.* tilleul. || en écorce de tilleul, 146. 729. 829. || *inimă de teiü*, cœur faible, 216.—Pl. *teiü*.
- Téma, *s. f.* peur, 623.
- Teme (a se), *v. r.* craindre, avoir peur, 3. 154. 450. 653. || se méfier, 556. 623.
- Temeiü, *s. n.* fondement, raison, 829.
- Temelie, *s. f.* fondation, 300.—Pl. *temelii*.
- Temetor, *adj.* jaloux, 294.—Fém. *temetóre*.
- Țépén, *adj.* raide. || *a fi țépén*, être pris de vin, 767.—Fém. *țépëndă*.
- Țeră, *s. f.* pays, terre, contrée, 101. 657. 658. 698. 812.—Pl. *țeri*.
- Țeran, *s. m.* paysan, 615.—Pl. *țeranî*.
- Terciü, *s. n.* eau dans laquelle cuit la farine de maïs, pour faire la *mamaligă*, 557.
- Țerină, *s. f.* terre, poussière, 431. 728.
- Țernă, *s. f.* [*Mold.*] terre, 428.
- Țeü, *pr. pos.* ton, tien; passim.
- Ți et 'ți, *pr. te*, 278.
- Țicălos, *adj.* misérable, indigne, 579.—Fém. *țicălósă*.
- Tichie, *s. f.* bonnet, calotte, 516. 517. 520.
- Ticnit, *adj.* calme, paisible, 802.—Fém. *ticnită*.
- Ție, *pr. pers.* à toi; passim.
- Tifla, *s. f.* geste de mépris, 768.
- Țifloia (a), remplir, gonfler, 391.
- Tigae, *s. f.* poêle à frire, 347.—Pl. *tigăi*.
- Țigan, *s. m.* tsigane, bohémien, 100. 340. 643. 644. 705.—Pl. *țigani*.
- Tigva, *s. f.* calebasse-gourde, 50. 677. || caboche, 769. Voir *țigă*.
- Timp, *s. m.* époque, 730. || *la timp*, à temps, 843.—Pl. *timpuri*.
- Tinda, *s. f.* entrée, vestibule, 440.—Pl. *tinde*.
- Tine, *pr. pers.* toi; passim. || *tine-însuți*, toi-même, 700.
- Ținé (a), *v.* tenir, 21. 38. 67. 127. 205. 237. 246. 248. 272. 316. 318. 386. 387. 402. 424. 440. 551. || porter, 432. || surveiller, 220. || contenir, 417. 590. 591. || résister, supporter, 695. 767. || tenir pour, considérer comme, 41. || coûter, 173. || supporter, tenir, 385. 408. || *a ținé dîn urmă*, surveiller de près, 793. || *a'și ținé capul*, vivre, subsister, 54. || *daca te ține pėrul*, si tu peux, 405. || *a ține-minte*, se rappeler, 279. 616. || *a ținé calca*, poursuivre de ses assiduités, 791.
- Ținé (a se), *v. r.* se tenir, 136. 305. 318. 407. 563. 750. || compter, être tenu pour, 765. || se cramponner à, 697. || *a se ținé în*, tenir à, 800. || *a se ținé de*, suivre, poursuivre, 60. 102. 163. 321. 450. 664. 768.
- Tiner, *adj.* et *s.* jeune, 296. 299. 407. 469. 487. 491. 741. 768. 769. 770.—Fém. *ținără*; pl. *țineri*, *ținere*.
- Tinerel, *adj.* jeunet, 342.—Fém. *ținerică*; pl. *țineri*, *ținerele*.
- Tinerete, *s. f.* jeunesse, 491. 623. 770. 771. 772. 773.—Pl. *țineveți*.
- Tingire, *s. f.* casserole, 299. 593.
- Tinjala, *s. f.* deuxième limon antérieur du chariot traîné par les bœufs, 102.—Pl. *ținjele*.
- Țintar, *s. m.* cousin (insecte), 683. 790.—Pl. *țintari*.
- Țipă (a), *v.* crier, 181. 269. 773.
- Țirg, *s. n.* ville, 315 463 464. 785. || marché, 826. 827. || *țirgu-cucului*, marché, 288.—Pl. *țirguri*.
- Tiri (a se), *v. r.* ramper, 677.
- Tiriș, *adv.* en rampant, en se trainant, 773.
- Tiris-grapiș, *loc. adv.* clopin-clopant, 773. 774.

Tiriş-gropiş, *loc. adv.* 774; voir *tiriş-grăpiş*.
 Tirit, *adj.* rampant, triste, 536.—
 Fém. *tirită*.
 Tiritură, *s. f.* trainée, femme de rien, 774.
 Tirlă, *s. f.* parc à moutous, 705.—
 Pl. *tirle*.
 Tirţa-pirţa, *l. comp.* peu de chose, presque rien, 774.
 Țiță, *s. f.* tétou, sein, 83. 88. 89. 445. 446. 828.—Pl. *țife*.
 Țiui (a), *v.* bourdonner, 467.
 Tivgă, *s. f.* voir *tigvă*.
 To, pour *tău*, tien, 381.
 Tobă, *s. f.* tambour, 432. 754. 755.—Pl. *tobe*.
 Tocă (a), *v.* hacher, 55, 191. || sonner (*la tocă*), 299. 467. 752. 753. 755.
 Tócă, *s. f.* sorte de planche en bois, ou demi cercle en fer, servant de cloche pour les églises, 289. 299. 467.
 Tócă-gură, *l. comp.* bavard, 191.
 Tocma, *adv.* justement, tout-à-fait, 114. 688. 766.
 Tocmaî, *adv.* justement, tout-à-fait, 41. 653. || précisément, 114.
 Tocmală, *s. f.* [*Mold.*] accord, entente, 827.—Pl. *tocmeli*.
 Toiag, *s. n.* longue canne, 641.—
 Pl. *toiege*.
 Țol, *s. n.* couverture, 590.—Pl. *țole* et *țoluri*.
 Topi (a), *v.* consumer, 559.
 Topi (a se), *v. r.* fondre, se dissoudre, 131, 307. 396. 409. 671. || fondre, maigrir, 437. 439. || *i se topesce scuiatul în gură*, l'eau lui en vient à la bouche, 726.
 *Tôpsesc, *s. n.* [*Mold.*], poison, 453.
 Topor, *s. m.* hache, cognée, 67. 298.—Pl. *topóre*.
 Tôrce (a), *v.* tordre, filer, 529. 844.
 Tort, *s. n.* filasse de chauvre, de lin, etc, 295.
 Tot, *adj.* et *adv.* tout, 46. 57; passim. || *la tôte*, en toutes choses. toujours, 39. || *întru tot*, en tout, 373. || *cu totul*, entièrement, complètement, 559. 650. 696. || *de tot*, complètement. 766. || toujours, constamment, 8. 93. 137. 143. 144. 179. 201. 222. 275. 297. 479. 503. 504. 507. 511.

513. 528. 541. 564. 583. 593. 594. 633. 636. 670. 682. 740. 743. 757. 787. 826. 848. || malgré cela, encore, 2. 340. 396. 445. 509. 510. 611. 636. 762. 777. 828. || quand même, tout de même, 14. 126. 177. 178. 274. 283. 286. 292. 496. 626. 646. 650. 654. 671. 675. 680. 681. 689. 690. 703. 717. 767. 776. 801. 822. 840. || aussi, 332.
 Tot-dé-una, *adv.* toujours, constamment; passim.
 Trage (a), *v.* tirer, 75. 82. 111. 230. 421. 551. 775. || aller, être attiré vers, 373. || tirer, entraîner, 631. 655. || souffrir, endurer, supporter les conséquences, 42. 43. 47. 776. || râler, 637. || sonner, 636. 753. || *a trage cu urechia*, prêter l'oreille, 469 || *a trage bătaie*, battre, 98. || *a trage la mîsea (mustață)*, boire se griser, 267. 301. || *a trage de nas*, mener par le bout du nez, 316. || *a trage la stînga*, voler, être fourbe, 435. || *a trage cu piciorul*, souhaiter à autrui un bonheur qui nous vient, 413.
 Trage (a se), *v. r.* se tirer. || *a se trage în degete cu*, être à couteaux tirés, 111.
 Trăi (a), *v.* 7. 14. 36. 37. 104. 243. 292. 369. 378. 394. 432. 489. 521. 524. 544. 587. 588. 636. 638. 639. 720. 768. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 785. 759. 801. 839. || durer, exister, 103.
 Traista, *s. f.* besace, 49. 205.
 Traiû *s. n.* existence, vie, 274. 290. 781. 782. 801.—Pl. *trăsurî*.
 Trăncăni (a), *v.* bavarder, jacasser, 782.
 Trandafir, *s. m.* rose, 609.
 Trândăvie, *s. f.* paresse, fainéantise, 771.
 Trânti (a), *v.* lancer, jeter 530. 814. 833.
 Trântitură, *s. f.* lutte, action de terrasser, 16.
 Tras, *p. p.* tiré. || *tras de păr*, tiré par les cheveux, 403.
 Trasni (a) *v.* provincialisme pour *a trosni*, craquer, éclater, 467.
 Trébă, *s. f.* travail, occupation, 181. 235. 298. 610. 762. 774. 819. 820. 821. 838. || chose, 501. || *a*

- (*nu*) *avé trébă*, (ne pas) avoir d'occupation, 729. 840. || *om de trébă*, homme de bien, comme il faut, 2. 235.—Pl. *treburî*.
- Trebuî (a), *v.* falloir, devoir, être nécessaire, 8. 41. 84. 146. 154. 160. 171. 236. 238. 306. 341. 369. 371. 376. 439. 475. 486. 516. 517. 520. 615. 685. 691. 716. 719. 739.
- Trebuința, *s. f.* besoin, nécessité, 503. 653.—Pl. *trebuințe*.
- Trece (a), *v.* passer, 1. 11. 12. 68. 81. 109. 110. 124. 203. 275. 303. 322. 427. 430. 514. 581. 620. 658. 751. 782. 794. 795. 804. 817. || passer, faire passer, 197. || surpasser, 494. || passer, s' user, 584. || dépasser, franchir, 705. || sauter, passer, 715. || *a'î trece nădușelile*, être dans les transees, 645. || *a trece cu vederea* ignorer quelqu'un, ne pas en tenir compte, 797.
- Trec (a să), *v. r.* passer, se faner, 773. || *i se trece*, ou lui passe, ou lui permet de, 825.
- Trecut, *s. n.* et *adj.* passé, 3. 131. 211.
- Treeră (a), *v.* battre (une récolte), 788.
- Trei, *adj. num. card.* trois, 20; *passim*.
- Trei-deci, *adj. num.* trente, 115.
- Tremură (a), *v.* trembler, 320. 645. 782. 783.
- Trepăd, *s. n.* [*Mold.*] marche, marche forcée, 782. Voir vol. I, *trapăd*.
- Trepădată, *s. f.* [*Moll.*] jambe, pied, 446.—Pl. *trepădate*.
- Treptă, *s. f.* marche (d'escalier), 714.—Pl. *trepte*.
- Trestie, *s. f.* jonc, roseau, 688.—Pl. *trestii*.
- Trezi (a să), *v. r.* s'éveiller, 471. 783.
- Trii, *adj. num. card.* [*Mold.*] trois, 557.
- Trimete (a), *v.* envoyer, 629.
- Trimite (a), *v.* envoyer, 649.
- Tronc, tout d'un coup, 202. 530.
- Troncani (a), *v.* bavarder, jacasser, 826.
- Tropa, *interj.* imitative du claquement que font les savates, lorsque l'on marche, 632.
- Trosni (a), *v.* craquer, éclater, 121. 270.
- Trup, *s. m.* corps, 46. 106. 164. 202. 343. 437. 439. 446. 447. 448. 493. 706.—Pl. *trupuri*.
- Trupi (a) *v.* [*Mold.*] danser, être joyeux, 743.
- Tu, *pr.* 2-a pers. tu, toi; *passim*.
- Tufa, *s. f.* arbrisseau très feuillu, 571. || *gogoși de tufă*, mensonges, 743. || rien 48.—Pl. *tufe*.
- Tufan, *s. m.* jeune chêne, 510.—Pl. *tufani*.
- Tuleiū, *s. n.* poil naissant, 127.—Pl. *tulei*.
- Tumbă, *s. f.* culbute, 449.
- Tun, *s. n.* canon, 707. 755.—Pl. *tunuri*.
- Tunde (a), *v.* tondre, 20. 518. 520. 547.
- Tunde (a se), *v. r.* être tondu. se faire tondre. 518. 520.
- Tur, *s. m.* fond du pantalon, 174.—Pl. *turi*.
- Turcsc, *adj.* turc, 5 —Fém. *tur-cescă*.
- Turmă, *s. f.* troupeau, 489. || bande, 155.—Pl. *turme*.
- Turnă (a), *v.* verser, 783. 784.
- Turti (a), *v.* aplatis. écraser, 315.
- Turui (a), *v.* bavarder, jacasser, 289.
- Tuse, *s. f.* toux, 587. 784.
- Tuși (a), *v.* tousser, 815. 842.
- Tutun, *s. n.* tabac, 791. 826.
- U
- Ucide (a), *v.* tuer, 178.
- Ud, *adj.* mouillé, 653.—Fém. *udă*; pl. *uđi, ude*.
- Udă (a), *v.* mouiller, 784.
- Udătură, *s. f.* arrosage, 297.
- Uită (a), *v.* oublier, 136. 137. 229. 243. 244. 475. 617. (30. 686. 796.
- Uită (a se), *v. r.* regarder, jeter un regard sur, 137. 193. 292. 346. 435. 521. 678. 691. 784. 785.
- Uită (a să), *v. r.* s'oublier, 338.
- Uitat, *adj.* oublié, 490. 630.—Fém. *uitată*.

Uitătură, *s. f.* regard, 785. — Pl. *uitături*.
 Umblă (a), *v.* aller, marcher, 49. 50. 52. 53. 54. 70. 94. 183. 184. 189. 190. 227. 318. 350. 363. 423. 461. 514. 629. 646. 720. 721. 777. 785. 786. 787. 788. 789. 805. || chercher à, s'efforcer de, 585. 617. || aller, voyager, 778. || passer, 263. || se conduire, traiter, 291. 504. || *a umblă după*, tourner autour, rechercher, 131; chercher, chercher à, 848: || *a'i umblă prin gură*, avoir sur le bout de la langue, 193.
 Umblare, *s. f.* démarche, 789. — Pl. *umblări*.
 Umblet, *s. n.* démarche, 789. — Pl. *umblături*.
 Umbră, *s. f.* ombre, 86. 369. 395. 447. 448. 449. 450. 451. 559. — Pl. *umbre*.
 Umed, *adj.* humide, 831. — Fém. *umedă*.
 Umer, *s. n.* épaule, 33. 217. 245. 411. 451. 452. 453. — Pl. *umere* et *umeri*.
 Umeri (a se), *v. r.* mettre l'épaule pour, 493.
 Umflă (a), *v.* enfler, gonfler, 66. 303. 315. 843. || *a umflă de chică*, tirer les cheveux, battre, 67.
 Umfla (a se), *v. r.* s'enfler, se gonfler, 18. 198. 303. 434.
 Umflat, *adj.* gonflé, 26. 790. — Fém. *umflată*.
 Umple, (a), *v.* emplir, remplir, 97. 126. 533. 784.
 Umple (a se), *v. r.* s'emplir, se remplir, 391. 442.
 Un, *adj. num. card.* un; passim. || *una*, une chose, 134. 542. || *ca una* pareilles, 105. || *câte unul, unul câte unul*, un à un, 423, 434. — Fém. *ună*; pl. *uni, une*.
 Ude, *adv.* où, 3, 4; passim. || là où, 77. 125; passim. || dans lequel, 37.
 Unde-va, *adv.* quelque part, 310. 421. 665.
 Undița, *s. f.* ligne (à pêcher) 530. 544.
 Unge (a), *v.* oindre, 18, 168. 197. 211. 330. 344. 345. 530.
 Unghie, *s. f.* ongle, 453. 454. 455. 456. 719. || *unghie și carne*, ce sont les deux doigts de la main,

453. || *a'și arătă unghiile*, montrer les griffes, 455. || *nici cât unghia*, rien du tout, 455. || *a prins la unghii*, les griffes lui ont poussé, 456—Pl. *unghii*.
 Uns, *adj.* graissé, 491. — Fém. *unsă*; pl. *unși, unse*.
 Untură, *s. f.* graisse, 483. 633. 790.
 Ură, *s. f.* haine, 172.
 Urcă (a se), *v. r.* monter, 61. 311. 713. 790. || s'élever, 503.
 Urdă, *s. f.* sorte de fromage blanc, 282. 753.
 Urdu-belea, *loc adv.* inopinément et désagréablement, 433.
 Urduros, *adj.* chassieux, 634. 790. — Fém. *urdurosă*; pl. *urduroși, urduroșe*.
 Urechie, *s. f.* oreille, voir *urechië*.
 Urechie, *s. f.* oreille, 54. 56. 178. 186. 300. 336. 345. 346. 391. 427. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 477. 492. 493. 551. 738. 753. 754. 755. 756. 841. || chas, 796. || *a fi într'o urechie*, avoir la tête fêlée, 461. || *a se face într'o urechie*, faire semblant ne pas comprendre, 461. || *a fi tare de urechi*, avoir l'oreille dure, 462. || *a avé urechi lungi*, être un sot, 462. || *a se lungi urechile cui-va*, avoir les dents longues, 462. || *a fi urechia satului (tirgului, pâmintului)*, savoir tout ce qui se passe, 463. || *a avé urechi de cârpă*, entendre mal, 464. || *a pune mult pe-o urechie*, s'ennivrer, 465. || *a'i råde urechile*, lui rebattre les oreilles, 465 || *a s'face tot urechi*, être tout oreilles, 466 || *pân' în urechi*, jusqu'aux oreilles, 467. || *a ascultă cu o urechie*, prêter une oreille distraite, 468. || *a trage cu urechia*, prêter l'oreille, 465. — Pl. *urechi*.
 Urgie, *s. f.* courroux, 748.
 Uri (a), *v.* haïr, détester, 803.
 Uri (a se), *v. r.* s'ennuyer, 729.
 Urit, *adj.* laid, odieux, 220. 295. 305. 566. 790. 791. 792. — Fém. *urită*; pl. *urîți, urite*.
 Urit, *s. n.* laideur, 790.
 Urlă (a), *v.* hurler, 784. 792.
 Urmă, *s. f.* trace, 684. 792. 793. || *de pre urmă*, suivant, qui suit,

557. || *pe urmă*, ensuite, 477. 732. || *mai pe urmă*, plus tard, 80. || *în (la) urmă*, à la fin, 115. 692; en fin de compte, 580 || 690. || *mai în urmă*, plus en dernier, 692. || *de pe urmă*, de la fin, 727. || *din urmă*, de la fin, le dernier, 515.
- Urmă (a) *v.* suivre, venir, 699. 700.
- Urs, *s. m.* ours, 92. 122. 123. 153. 154. 602. 776. — Pl. *urși*.
- Ușă, *s. f.* porte (de maison), 66, 125. 492. 735. 755. 756. 810. — Pl. *ușe, uși*.
- Uscă (a), *v.* sécher, mettre à sec, 793.
- Uscă (a se), *v. r.* sécher, 247. || se dessécher, 367. 475. 594.
- Uscat, *adj.* séché, 587. || desséché, 804. — Fém. *uscată*.
- Uscat, *s. n.* terre ferme, 649.
- Ușor, *adj.* léger, 52. 234. 245. 260. 281. 370. 722. || facile, 155. 237.
- Ușor, *adv.* facilement, 225. 518. 685.
- Ustură (a), *v.* cuire, brûler, 686. 693. 694.
- Usturime, *s. f.* cuisson, 321.
- Usturoiū, *s. m.* ail, 14. 99.
- Ușurel, *adj.* diminutif de *ușor*, léger, 52. — Fém. *ușurică*; pl. *ușureli, ușurele*.
- Ușurință, *s. f.* légèreté, 829.
- ▼
- Va, *3-a pers. ind. sing.*: du verbe *a voi*, vouloir, 286. 624.
- Vacă, *s. f.* vache, 92. 106. 376. — Pl. *vacă*.
- Vacar, *s. m.* vacher, 566. — Pl. *vacari*.
- Vad, *s. n.* gué, 295. — Pl. *vaduri*.
- Vadră, *s. f.* mesure de capacité, 799. — Pl. *vedre*.
- Vaeta (a se), *v. r.* se lamenter, se plaindre, 72. 579.
- Vai, *interj.* hélas! malheur à! 34. 35. 37. 80. 101. 417. 488. 605. 719. 756. || *cu chiū, cu vai*, à grand peine 524.
- Vaietă (a se), *v. r.* se lamenter, se plaindre, 91.
- Vaită (a se), *v. r.* se lamenter, se plaindre, 72. 91. 282. 794.
- Val, *s. n.* rouleau, 146. — Pl. *valuri*.
- Vale, *s. f.* vallée, 100. 405. 474. 523. 572. 661. 728. — Pl. *văi*.
- Vameș, *s. n.* douanier, 737.
- Vapsea, *s. f.* [*Mold.*], couleur, 661. — Pl. *răpsele*.
- Vară, *s. f.* été, 632. 675. 767. — *veră*.
- Vargă, *s. f.* verge, baguette, 80. || *a tremură ca varga*, trembler comme la feuille, 783. — Pl. *vergi*.
- Varsă (a), *v.* rejeter un liquide que l'on a dans la bouche, 169. 527. — Voir *a versă*.
- Vază, *s. f.* chou, 129. 798. — Pl. *verze*.
- Vas, *s. n.* vase, vaisseau, vaiselle, 283. 305. 390. 598. — Pl. *vase*.
- Vasilic, *s. m.* basilic, 261.
- Vatemă (a), *v.* causer du tort, du dommage, 220.
- Vatră, *s. f.* foyer, 127. 735. — Pl. *vetre*.
- Vătraiiū, *s. n.* fourgon, tisonnier, 781.
- Vă, *pr. pers.* vous; passim.
- Vechiū, *adj.* vieux. ancien, 460. 489. 491. 685. — Fém. *vechie*.
- Veci (de), *loc.* éternel, 737.
- Vecin, *adj.* voisin, 328. — Fém. *vecină*.
- Vecui (a), *v.* bien vivre, 779.
- Ved, *s. m.* ouïe, 794.
- Vedé (a), *v.* voir, considérer, 6. 58. 66. 67. 78. 79. 137. 154. 156. 250. 285. 297. 309. 310. 327. 330. 331. 322. 333. 334. 335. 337. 342. 343. 344. 345. 346. 349. 355. 364. 365. 376. 388. 394. 396. 398. 399. 477. 480. 481. 482. 529. 533. 574. 580. 583. 596. 628. 648. 662. 664. 678. 685. 686. 691. 694. 714. 744. 751. 754. 783. 786. 794. 795. 796. 797. 798. 805. 826. || s'occuper de, 443.
- Vedé (a se), *v. r.* se voir, 2. 23. 38. 79. 85. 93. 131. 303. 338. 390. 483. 705. || être visible, 685. || paraître, sembler, 106.
- Vedera, *s. f.* vue, regard, 310. 661. 797. — Pl. *vederi*.

Vědi (a), *v.* dévoiler, déceler, 68.
 Veni (a), *v.* venir, arriver, 66. 74.
 78. 80. 98. 168. 187. 192. 210. 226.
 443. 475. 490. 491. 492. 493. 496.
 497. 518. 539. 547. 572. 608. 623.
 639. 640. 699. 745. 775. 777. 778.
 798. 799. 830. 841. || *convenir*, 610.
 || *tomber*, 82. 180. 262. 528. ||
 avoir envie de, 403. 693. 695. ||
vorba vine, c'est une façon de
 parler, 834. || *a'i veni de hac*, en
 venir à bout, 148.
 Venin, *s. n.* poison, 295. 538. 799.
 Veninã (a), *v. r.* s'envenimer,
 s'empoisonner, 650.
 Ver, *s. m.* cousin, 632. — Pl. *verĭ*.
 Verde, *adj.* vert, 22. 174. 203. 276.
 298. 333. 339. 359. 380. 511. 587.
 595. 718. 806. 846. — Pl. *verĭi*.
 Verde, voir *Burtã*.
 Verde, *adv.* vertement, 743.
 Verigã, *s. f.* anneau, chaînon, 281.
 — Pl. *verige*.
 Verme, *s. m.* [*Mold.*], ver, 379. 779.
 — Pl. *vermi*.
 Versã (a), *v.* verser, 799. || émettre,
 645. || répandre, 423. || vomir, ren-
 dre, 172. 272.
 Versat, *s. n.* petite vérole, 800.
 Versat, *part. pas.* répandu, 709.
 Versãturã, *s. f.* vomissement, 800.
 — Pl. *vãrsãturi*.
 Vesteji (a), *v.* se faner, se flétrir,
 568.
 Vešteji (a se), *v. r.* se faner, se
 flétrir, 367.
 Vesti (a) *v.* annoncer, 445.
 Viçen, *adj.* rusé, fourbe, 294. 530.
 807. — Fém. *viçlãnã*; pl. *viçleni*,
viçlene.
 Vie, *s. f.* vigne, 594. — Pl. *viĭ*.
 Vierme, *s. m.* ver, 225. 780. — Pl.
viermi.
 Viçta, *s. f.* vie 80. 136. 137. 202.
 282. 289. 345. 625. 667. 737. 773.
 800. 801. 802. 807. || *în viçtã*, ja-
 mais de la vie, à aucun prix, 85.
 Viețui (a), *v.* vivre, 803.
 Viețuire, *s. f.* vie, existence, 804.
 Vifor, *s. m.* tempête, 688. — Pl.
vi'ore.
 Vin, *s. m.* vin, 156. 299. 491. 612.
 772. — Pl. *vinuri*.
 Vinã, *s. f.* veine, 247. 712. || mus-
 cle, force, 14. 62. 440. 469. 691.
 698. || *a avẽ vinã*, être fort, 469.
a fi țure de vinã, être vigou-

reux, 446. || *bunã de vinã*, vi-
 goureux, de complexion amou-
 reuse, 295. 487. — Pl. *vine*.
 Vinat, *s. f.* chasse, 788.
 Vinde (a), *v.* vendre, 419. 486. 533.
 Vindecã (a), *v.* guérir, 457. 686.
 Vindecã (a), *v.* guérir, recouvrer
 la santé, 484. 685. 686.
 Vindicat, *adj.* [*Mold.*] guéri, 492. —
 Fém. *vindicatã*.
 Vino 'ncõce, *s. n.* m à m. viens
 ici. || *a fi cu vino 'ncõce*, avoir
 du charme, de l'attrait, 472,
 798. 799.
 Vinos, *adj.* fort, énergique, 469. —
 Fém. *vinosã*.
 Vint, *s. m.* vent, 175. 192. 318.
 384. 466. 530. 531. 533. 670. 723.
 724. 734. 748. || *pet*, 804. || *a'gi*
iũã vint, s'emballer, 486. || *a se*
dã în vint, se démener, faire
 l'impossible pour, 423. || *a gonĩ*
vințurile, bayer aux corneilles,
 788. || *a vorbi în vint*, parler en
 l'air, 734. || *'i-a rãmas vorba în*
vint, sa requête n'a pas été
 écoutée, 834. || *slab de'l bate*
vințul, si faible qu'un souffle
 le renverserait, 734. || *a face*
vint cui-va, pousser quelqu'un,
 510. — Pl. *vințuri*.
 Viperã, *s. f.* vipère, 453. — Pl. *vipere*.
 Virf, *s. n.* sommet, 401. || bout, 109.
 110. — Pl. *virfuri*.
 Viri (a), *v.* fourrer, mettre dans,
 49. 306. 427. 499. 807.
 Viri (a sã), *v. r.* se fourrer, se
 glisser, 442.
 Virstã, *s. f.* âge, 445. 804. — Pl.
virste.
 Virtos, *adj.* [*Mold.*] fort, robuste,
 708. || *mai virtos*, encore plus,
 396.
 Vis, *s. m.* rêve, 735. 804. 805. ||
vis rãu, cauchemar, 805. — Pl.
vișe et *vișuri*.
 Vișã (a), *v.* rêver, 429. 547. 805.
 806.
 Vișã, *s. f.* nom de femme, 30.
 Vițã, *s. f.* bête à cornes; au plu-
 riel, *vițe*, bétail, bestiaux, 373.
 536.
 Vițã, *s. f.* pied de vigne, 298. 497.
 594. — Pl. *vițe*.
 Viței, *s. m.* veau, 548. — P. *viței*.
 Vitẽz, *adj.* brave, vaillant, 439. —
 Pl. *vițejĩ*.

Viû, *adj.* vivant, en vie, 63. 613 614. 615. 806. 807. || pleine de vie, énérgique, 827. || *de viû*, de son vivant, tout en étant encore en vie, 615; tout vivant, 484.

Vlad, *s. m. dim.* de Vladislas, nom d'homme, 791. 800.

*Voda, *s. m.* prince régnant, 178.

Voe, *s. f.* volonté, assentiment, 2.—Pl. *voï*.

Voï, *pr.* vous; passim.

Voi (a), *v.* vouloir 130. 154. 155. 168. 233. 286. 330. 397. 494. 501. 747. 794. Voir *a vroï*.

Voïe, *s. f.* bonne volonté, 722.—Pl. *voï*.

Voïnic, *adj.* brave, beau gars, 98. 156. 280. 380. 606. 608. 716. 731. 746. 770.—Pl. *voïnici*.

Voïnicie, *s. f.* bravoure, 92.

Voiñtä, *s. f.* volonté, vouloir, 199.

Voïos, *adj.* allégre, dispos, 199. 296. 706.—Fém. *voïôsă*; pl. *voïoși*, *voïöse*.

Vopsi (a se), *v. r.* se teindre, se colorer, 804.

Vorbă, *s. f.* mot, parole, 3. 43. 167. 169. 171. 276. 279. 281. 312. 445. 478. 483. 509. 534. 538. 575. 621. 698. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. || langage, façon de s'exprimer, 566. 789. || *altă vorbă*, c'est une autre affaire, 824. || *a se depărtă cu vorba*, s'éloigner de son sujet, 829. || *a veni la vorba cui-va*, reconnaître que quelqu'un avait raison de dire, 830. || *ași întorče vorba*, revenir sur une promesse donnée, 830. || *a luă vorba din gură*, couper la parole, 830. || *a schimba vorba*, rompre les chiens, 831. || *vorbe umede (fără miez)*, vaines paroles, 831. || *vorbă de clacă (furcă)*, paroles inutiles, 832. || *vorbe în doi peri*, mots à double sens, 832. || *vorbe sărate*, mots pleins de sel, 833. || *a nu se potrivea la vorbă*, ne pas être d'accord (sur quelque chose), 834. || *a fi scump la vorbă*, être avare de paroles, 835. ||

a aré sēmîntă de vorbă, être pris de vin, 835.—Pl. *vorbe*.

Vorbi (a), *v.* parler, dire, 26. 65. 70. 97. 121. 134. 167. 173. 174. 185. 186. 224. 275. 460. 477. 615. 634. 677. 678. 729. 730. 742. 745. 751. 753. 760. 783. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848 || dire du mal, 134. || *a vorbi de rău pe*, dire du mal de, 327. 328. || *de vorbit*, pour parler, 178. || *a vorbi ca baba chiôră (orbă)*, parler sans ambages, 843. || *a vorbi de pe cal (șea)*, parler à cheval, parler de haut, 843. || *a vorbi răzemiș*, parler ferme; 844. || *a vorbi ple-vii*, dire des riens, 844. || *a vorbi de pe ceea lume*, se faire des contes bleus, 845.

Vorbit, *adj.* parlé, dit, 814. 846.—Fém. *vorbită*; *vorbiți*, *vorbite*.

*Vornic-mare, *s. m.* ministre de l'intérieur, 97.

*Vorová, *s. f.* [*Mold.*] parole, entretien, 808. 811. 848.—Pl. *voróre*.

Vostru, *adj.* et *pr. pos.* votre; passim.

Vrabie, *s. f.* moineau, pierrot, 490.—Pl. *vrăbii*.

Vrăjmaș, *s. m.* ennemi, 453.

Vre, *pr. indéf.* quelque, 6. 298. 519. 551.

Vrednic, *adj.* digne, capable, actif, 143. 369. 560.—Fém. *vrednică*.

Vrednicie, *s. f.* mérite, activité, 41.

Vreme, *s. f.* temps, époque, 78. 82. 131. 375. 477. 491. 694. 695. 772. 808. 814. || *vremea de apoi*, le jugement dernier, 614.—Pl. *vremuri*.

Vrere, *s. f.* volonté, vouloir. 281. 683.—Pl. *vreri*.

Vroi (a), *v.* vouloir, 130. 155. 167. 233. 286. 337. 378. 433. 434. 439. 452. 501. 510. 571. 662. 762. 771. Voir *a voï*.

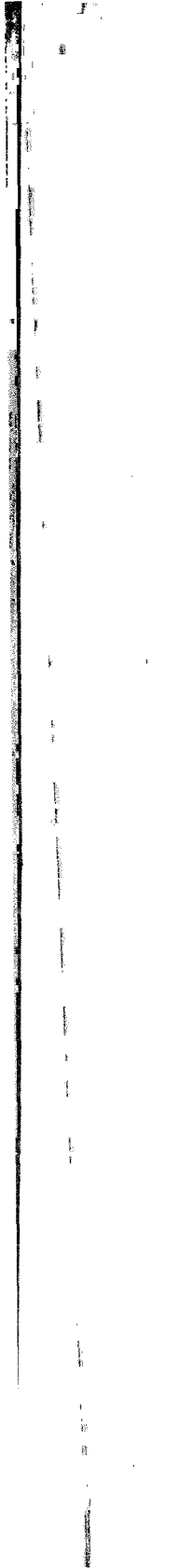
Vrut, *adj.* voulu. || *a vorbi vrute și ne-vrute*, parler à tort et à travers, 742. 743. 846.—Fém. *vrută*; pl. *vruți*, *vrute*.

Vulpe, *s. f.* renard, 725.—Pl. *vulpă*.

Vultur, *s. m.* vautour, 274.—Pl. *vultură*.

Z

- Zăbovi (a), *v.* retarder, 838.
 Zăcare, *s. f.* [*Mold.*] maladie, 533. 848.
 Zace (a), *v.* garder le lit, être malade, gésir, 496. 848. || se trouver, 565. 568.
 Zadar (in), *loc. adv.* en vain, inutilement, 702. 717.
 *Zadar (intru), *loc. adv.* en vain, 717.
 Zamă, *s. f.* jus, 476. 557. 558.
 Zăpadă, *s. f.* neige, 131. — Pl. *zăpezi*.
 *Zăpis, *s. n.* écrit, engagement, 777. — Pl. *zăpise*.
- Zări (a, *v.* apercevoir, 154.
 *Zăvistie, *s. f.* malveillance, intrigue, 375.
 Zdranga, *m. imit* pan, pan, 69.
 Zémă, *s. f.* jus, 305. 476. 558.
 Zestre, *s. f.* dot, 131.
 Zid, *s. n.* mur, 763. — Pl. *ziduri*.
 Zidire, *s. f.* créature, 691.
 Zîmbi (a), *v.* sourire, 302. 848.
 Zmag, *s. n.* mauvais goût, 508.
 Zoïca-bătă, dans l'expres: *a umblă zoïca-bătă*, être ahuri, bayer aux corneilles, 788.
 Zuluf, *s. m.* papillote, 469. — Pl. *zulufi*.

GLOSAR

MACEDO-FRANCES

A

- A, *pr. dém.* le, la, celle, 171, 329. 705. 707. 742.
- Acățare, *v.* accrocher, attraper, 596. 663. 812.
- Acățare (s'), *v. r.* s'accrocher. || entreprendre, 471.
- Acățat, *adj.* conçu, 141.
- Acea, *pr. dém.* ce, 246. || cette, 459.
- Acel, *pr. dém.* celui, 75. 457. 473. 474. 509. 589. 813.
- Acel, *pr. dém.* celui, 141.
- Aclo, *adv.* là, 550.
- Acși, *adv.* ainsi, 798.
- Acumperare, *v.* acheter, 841.
- Adavdzéare, *v.* ajouter, augmenter, 810.
- Aduçere, *v.* apporter, amener, 222. 494. 578. || rapporter, 809.
- Aflare, *v.* trouver, obtenir, 379. 578. || trouver, rencontrer, 607. 656.
- Agârșire (s'), *v. r.* s'oublier, être oublié, 338.
- Agîungere, *v.* atteindre, 592.
- Ahât, *adj.* autant, 778.
- Ahânte, *adj. f. pl.* autant, 44.
- Ahoria, *adv.* autre chose, 842.
- Ahtare, *adj.* tel, 36. — Pl. *ahțârî.*
- Alăgare, *v.* courir, 473. 474.
- Alăgare, *s. f.* marche, voyage, 473.
- Alagat, *adj.* celui qui marche, voyageur, 474.
- Alânt, *adj.* autre, autrui, 96.
- Alant, *adj.* autre, autrui, 105.
- Alăsare, *v.* laisser, 596.
- Alfa, alpha, 546.
- Alghire, *v.* blanchir, 332.
- Altu, *adj. ind.* autre, 11, 134. 329. 724. 820.
- Amărire, *v.* met de l'amertume, rend amer, 222.
- Amel, *adj. pos.* le mien, 96.
- Amînduoe, *adj. et pron.* les deux, 236.
- Amîntat, *adj.* qui a profit, avantage, 761.
- Amortîre, *v.* être agacé (en parlant des dents), 140. 141.
- Anathimare, *v.* anathémiser, 784.
- Añîurzire, *v.* sentir bon, 478.
- Anvîrtêre, *v.* tourner, diriger vers, 223.
- Apa, *s. f.* eau, 710.
- Aprîndere, *v.* allumer, 11.
- Arană, *s. f.* plaie, blessure, 686.
- Aravdare, *v.* patienter, supporter, 473.
- Ardere, *v.* brûler, 11.
- Aremănere, *v.* rester, demeurer, 76.
- Areü, *adj.* mauvais, méchant, 170. 812. 813.
- Aridere, *v.* rire, se moquer, 692.
- Armănere, *v.* rester, demeurer, 76.
- Aroș, *adj.* rouge, 536.
- Arsarîre, *v.* sauter, franchir, 715.
- Arsărit, *adj.* sauté, franchi, 715.
- Arușire, *v.* rougir, 138.
- Arușie, *s. f.* honte 509.

Asburare, *v.* voler, 786.
 Ascăpare, *v.* échapper, 692.
 Ascuchère, *v.* cracher, 724.
 Ascultare, *v.* écouter, 841.
 Ași, *adv.* ainsi, de même, 798.
 Aspardzere, *v.* briser, 221. 222.
 Asparzere, *v.* se gâter, 129.
 Aspru, *s. n.* aspre (monnaie), 822.
 Asunare, *v.* sonner, 756.
 Asupră, *prép.* dessus, dehors, 536.
 Atât, *adj.* autant, 592.
 Aurlare, *v.* hurler, crier, 754. 792.
 Auș, *s.* et *adj.* vieux, ancien, 140.
 141. 489.

Aușire, *v.* vieillir, 583.
 Aușiatec, *s. f.* vieillesse, 771.
 Avđire, *v.* entendre, 457. 539. 813.
 842.
 Avđire (de), pour entendre, 457.
 Avère, *v.* avoir, 8. 9. 177. 218.
 249. 331.
 Avegliare, *v.* surveiller, 171.
 Avegliare (s'), *v. r.* se garder, se
 préserver, 771.
 Avzire, *v.* voir *avđi*.
 Avzire (de), voir *avđire*.
 Axen, *adj.* étranger, 235.

B

Băgare, *v.* mettre, 170. 459. 583.
 589.
 Bănare, *v.* vivre, 778.
 Bană, *s. f.* vie, 802.
 Barbă, *s. f.* barbe, 8. 9. 11. 741. 742.
 Bărbat, *s. m.* homme, 17.
 Bărbăție, *s. f.* âge mûr, 771.

Bată, *s. f.* paume (de la main), 138.
 Batere, *v.* frapper, battre, 293.
 Bitisire, *v.* terminer, finir, 595. 838.
 Bostan, *s. m.* citrouille, 47.
 Breare, *v.* regarder, 331.
 Bun, *adj.* bon, 222. 473. 578. 741.
 751.

C

Ca, *conj.* comme, 138. 489. 552.
 574. 813. || pour, pour que, 786.
 820. || pour *di cât*, que, plus que,
 220. || de, 35. 509.
 Că, *conj.* que, 653.
 Că, *conj.* que, 674. 650. || car, 141.
 724.
 Cădere, *v.* tomber, 509. 510. 721.
 Cafca, *s. f.* orbite, 332.
 Căftare, *v.* chercher, 623. || cher-
 cher, demander, 173. 177. 655.
 Cal, *s. n.* cheval, 812.
 Cama, *adv.* plus, 220. 592.
 Cămbană, *s. f.* cloche, 813.
 Când, *adv.* lorsque, 286. 460. 623.
 651. 813.
 Cându, *adv.* lorsque, 460. 551.
 Câne, *s. m.* chien, 686.
 Cap, *s. n.* tête, 17. 35. 36. 42. 47.
 171. 293. 551.
 Capră, *s. f.* chèvre, 9.
 Căptin, *s. m.* peigne, 8.
 Cara, *conj.* si, 331. 478.
 Cară, *pr. rel. m.* celui qui, 593.
 Care, *pr. rel. m.* qui, lequel, celui
 qui, 172. 286. 293. 474. 651. 652.
 838.

Cari *pr. rel.* qui, lequel, quel, celui
 qui, 8. 83. 106. 171. 178. 473.
 719. 727. 761. 784. 792. 841.
 Casă *s. f.* maison, 129. 474.
 Cât, *adj.* et *adv.* combien, autant,
 autant que, 44. 140. 176. 592.
 778. || tout ce que, 222. 829.
 Cathe, *pr. ind.* chacun, 550.
 Căthi, *adj. m. pl.* autant, 371.
 Ce, *pr. rel.* qui, 223. 286. 338. 457.
 474. 509. 589. || ce que, 170. 380.
 471. 683. 692.
 Cel, *pr. rel.* celui qui, 8.
 Cerga, *s. f.* couverture, 592.
 Cernere, *v.* tamiser, 286.
 Cernică, *s. f.* mûre (noire), 183.
 Chéptene, *s. m.* peigne, 8.
 Chétră, *s. m.* pierre, 129.
 Chiardere, *v.* perdre, 474.
 Chirdut, *adj.* perdu, 756.
 Chirie, *s. f.* loyer, 173.
 Chișusel, *s. m.* imberbe, 742.
 Ci, *pr. rel.* qui, 246. 473. || ce qui,
 246.
 Cișor, *s. m.* pied, 35.
 Ciemare, *v.* appeler, 623.
 Córdă, *s. f.* corde (à violon), 220.

*Crederă, *v.* croire, 820.
 Créscere, *v.* pousser, 47. 741. 742.
 782.
 Cruce, *s. f.* croix, 17.
 Cu, *prép.* avec, 17. 105. 141. 182.
 220. 331. 494. 588. 614. 651. 719.
 812.
 Culș, *s. m.* sauce blanche, 651. 652.
 Cum, *adv.* comme, de même que,
 786. 798.

Çumâg, *s. n.* gourdin, 96.
 Cumperare, *v.* acheter, 829.
 Cunac, *s. n.* distance entre deux
 relais, 727.
 Curmare (s'), *v. r.* se terminer,
 finir, 743.
 Curuire, *v.* tailler, préparer, 134.
 Curund, *adv.* promptement, vite,
 238. 473.

D

Da (a), *v.* donner, 83. 177. 673.
 820. || confier, 656. || rendre, 501.
 Dadun, *adv.* ensemble, 842.
 Dala, *s. m.* habilleur, 651.
 De, *prép.* et *conj.* à, 35. || de, 242.
 De cât, *conj.* que, 129. 592.
 Desfrinare, *s. f.* libertinage, 771.
 Di, *prép.* de, 96. 106. 129. 141. 332.
 454. 471. 536. 552. 574. 583. 588.
 653. 655. 692. 719. 736. 744. || à,
 35. || de dans, 329. || *di ci*, que,
 141. || que, plutôt que, 96. 457. ||
 si, 754.
 Di cât, *conj.* plutôt que, 138. 674.
 Dicere, *v.* dire, 829.
 Dicum, *conj.* comme, 379. 798.
 Din, *prép.* de, des, 170. 332. || par,
 avec, 344.
 Dinapoi, *adv.* par derrière, 134.
 Dinte, *s. m.* dent, 140. 141. 225.
 Diparte, *adv.* loin 331.
 Disicare, *v.* fendre, 172.
 Ȑiuă, *s. f.* jour, 286.
 Dizîierdat, *adj.* gâté, trop caressé,
 76.

Dizîierdat, *adj.* gâté, trop caressé
 76.
 Dôgă, *s. f.* couverture, 592.
 Doi, *adj. num. card.* deux, 248. 331.
 Doue, *adj. num. card.* deux, 542.
 Drac, *s. m.* diable, 17. 380.
 Ȑuă, *s. f.* jour, 286.
 Ducere (s'), *v. r.* s'en aller, 549.
 756. 798
 Dulçe, *adj.* doux, 222. 578. 809. 810.
 Dulçi, *adj.* doux, 809.
 Dumneșeă, *s. m.* Dieu, 589.
 Duoi, tous deux, 656.
 Dupa, *prép.* après, 474.
 Durere, *v.* faire mal, avoir mal,
 106. 172. 178. 223. 550. 551. 792.
 Dzadă, *s. f.* bille de sapin, 751.
 Dzari (de an), *l. com.* dès l'aurore,
 727.
 Dzédit, *s. n.* doigt, 105. 106.
 Dzëna, *s. f.* cil, 344.
 Dzicere, *v.* dire, 177.
 Dzicere, *v.* dire, 539. 542. 715.
 Dzuă, *s. f.* jour, 178. 286. 607. 751.

E

Ea, *pr. pers.* elle, 218. 623
 Eșire, *v.* sortir, 170.

Eă, *pr. pers.* moi, 331. 539. 542
 726. 760.

F

Façere, *v.* faire, 42. 222. 379. 380.
 761.
 Façere (s') *v. r.* se faire, devenir
 141. 710. 742. 744.

Façire (s') *v. r.* se faire, devenir,
 489. 710. 741.
 Fația, *s. f.* visage, figure, 236.
 Fapt, *adj.* fait, créé, 786.

FĂR

Fără, *prép.* sans, 47.
 Fărmintare, *v.* pétrir, 286.
 Fărmitare, *v.* pétrir, 286.
 Fată, *s. f.* fille, 128. 129. 140. —
 Pl. *fête*.
 Față, *s. f.* face, 134. 138. 724.
 Fecior, *s. m.* enfant, 83. 140. ||
 garçon, 140. 141.
 Fecsor, *s. m.* enfant, 141.
 Fetă, *s. f.* fille, 129.—Pl. *fête*.

IU

Ficior, *s. m.* enfant, 75. 76. 140.
 141. 673.
 Fôme, *s. r.* faim, 141.
 Frândzere, *v.* rompre, briser, 218.
 Fremintare, *v.* pétrir, 286.
 Ftohia, *s. f.* pauvreté, 819.
 Fudzire, *v.* fuir, 574.
 Fugire, *v.* fuir, 623. 813.
 Fur, *s. m.* voleur, 596.

G

Ghenire, *v.* venir, 623. Voir *a heni*.
 Ghiani, *s. m.* Jean, 751.
 Ghine, *adv.* bien, 129. 138. 510.
 674. 724.
 Ghini, *adv.* bien, 510. || *ma ghini*,
 mieux, 96.
 Ghios (di pri), en dessous, 536.
 Ghiu, *adj.* vivant, 614.
 Gioto, *s. m.* Gioto, nom d'homme,
 751.

Giumitate, *s. f.* moitié, 736.
 Glărire, *v.* s'abêtir, 583.
 Graiü, *s. n.* mot, parole, 578.
 Grindă, *s. f.* poutre 329.
 Gröpă, *s. f.* fossé, 656.
 Gugoș, *s. n.* balle (de fusil), 813.
 Gura, *s. f.* bouche, 170. 172. 173.
 177. 178. 182. 183. 223. 242. 792.
 Gușe, *s. f.* cou, 141.

HI

Har, *s. n.* grâce, 309.
 Hire, *v.* être, 9. 35. 75. 140. 332.
 784.
 Hiavră, *s. f.* fièvre, 705.

Henire, *v.* advenir, 242. Voir *a gheni*.
 Hop! *interj.* hop! 715.
 Hopa! *interj.* hop! 715.
 Hóră, *s. f.* fois, 824.

I

'I, est, 246.
 Ici, *adj.* chaque, 686.
 Içido, *adj.* toute, chaque, 498.
 Ierbă, *s. f.* herbe, 782.
 Inire, *v.* venir, 798. Voir *a gheni*.
 Innare, *v.* aller, marcher, 786.
 În, *prép.* en, dans, 474. 494. 683 ||
 sur, 17.
 Înainte, *prép.* avant, 141.
 Înçernere, *v.* tamiser, 286.
 Încolo, *prép.* loin, au delà, 653.
 *Încredere, *v.* croire, 707.
 Îndrédzere (s'), *v. r.* s'arranger, 741.
 Îndulçire, *v.* adoucir, rendre doux,
 222.

Induperare (s'), *v. r.* s'appuyer,
 se cogner, 653.
 Îngălbînere, *v.* jaunir, 138.
 Inimă, *s. f.* cœur, 183.
 Întâñiü, *adv.* d'abord, 674.
 Învirtire, *v.* retourner, remuer,
 223.
 Invěstă, *s. f.* femme, 128.
 Învetăre, *v.* apprendre, 473.
 Îñvie, *adv.* vite, 813.
 Ișire, *v.* sortir, 552.
 Își, *pr. pers.* à lui. se, 293.
 İu, *adv.* où, 35. 235. 550. 551. 592
 603. 724. 782.

L

L, *pr. pers.* le, 222. 550. 551. 603. 727.
 La, *prép.* à, 656. 683. || à la, 223. 754. || chez, 225. || la ce, ce que, 683.
 Lândet, *adj.* malade, 707.
 Lângore, *s. f.* maladie, 494.
 Lapte, *s. f.* lait, 141. 651.
 Largu, *adv.* loin, 588.
 Le, *pr. pers.* les, 222. 812. 829.
 Legare, *v.* lier, attacher, 551.
 Legare (s'), *v. r.* se lier, s'attacher, 550. || chercher à, s'engager à, 683.
 Lemargu, *adj.* avide, 332.
 Lemn, *s. m.* bois, 549.
 Lenevire, *s. f.* paresse, 771.
 Li, *pr. pers.* à lui, à elle, lui, elle, 83. 177. 309. 509. 607. 719. || leur, à eux, 673.

Lia, *v.* est, 141.
 Liî, *pr. pers.* à eux, 141. 653.
 Lilice, *s. f.* fleur, 183.
 Limbâ, *s. f.* langue, 218. 221. 222. 223. 225. 230.
 Lindzere, *v.* lécher, 686.
 Lingere, *v.* lécher, 724.
 Lipsire, *v.* falloir, 771. 820. || faire défaut, 35.
 Loc, *s. n.* place, 552. 578. 653.
 Lu, *pr. pers.* le, 596.
 Lucru, *s. m.* chose, 741. 754. || travail, 595. 838.
 Lui, *pr. pers.* sa, 792. || sien, 171.
 Lume, *s. f.* monde, 494. 589.
 Lundzit, *adj.* allongé, couché. || malade, 501.
 Lung, *adj.* long, 89. 396. 397.
 Lup, *s. m.* loup, 574.

M

Ma, *conj.* mais, 9. 309. 329. 331. 473. 839. || plus, 129. 138. 141. 182. 286. 583. 653. || *ma ghini*, mieux, 96.
 Macă, *conj.* si, 756.
 Macare, *v.* démanger, 235. 603.
 Măcare, *v.* manger, 454.
 Măcare, *v.* manger, 140. 141.
 Maçinare, *v.* moudre, 178. 724.
 Măna, *s. f.* main, 105. 182. 236. 242. 246. 249. 656.
 Măncare, *v.* manger, 141.
 Mărcaş, *s. n.* lait caillé, 652.
 Mărcat, *s. n.* lait caillé, 651. 652.
 Mare, *adj.* grand, 727. 807. 817.
 Mă-sa, pour, *mumă sa*, sa mère, 83.
 Măsea, *s. f.* dent molaire, 223.
 Măşea, *s. f.* dent molaire, 223.
 Mas, *adv.* seulement, 741.
 Maşi, *adv.* seulement, 47. 551. || mais, cependant, 218.
 Măşi, *adv.* de suite, 623.
 Mbitat, *adj.* ivre, 756.
 Me, *pr. pers.* me, moi, 331. 596. 674.
 Mea, *conj.* mais, 140.
 Medua, *s. f.* moelle, 607.
 Mencsună, *s. f.* mensonge, 246.
 Mescire, *v.* régaler, 756.
 Mi, *pr. pers.* 510. 550. 674. 724.
 Mic, *adj.* petit, 807.

Milie, *s. f.* mille, 822.
 Mişună, *s. f.* mensonge, 246.
 Minduire, *v.* penser, réfléchir, 839.
 Minduire, *s. f.* pensée, 47.
 Minte, *s. f.* esprit, intelligence, sagesse, 44. 371. 396. 397. || *cu minte*, sage, 141. -- Pl. *minţă*.
 Minte, *s. f.* intelligence, esprit, 36. 89. -- Pl. *minţi*.
 Misură, *s. f.* mesure, 249.
 Mîeare, *s. f.* femme, 17.
 Mîiare, *s. f.* femme, 286.
 Móra, *s. f.* moulin, 724.
 Mort, *adj.* et *s.* mort, 614.
 Mórte, *s. f.* mort, 494. 623. 737. 802.
 Mósă, *adj. f.* vieille (femme), 652.
 Mula, *s. f.* mule, 293.
 Muîieră, *s. f.* femme, 286.
 Muîiere, *s. f.* femme, 286.
 Muîre, *s. f.* femme, 293.
 Mult, *adj.* beaucoup, 76. 129. 220. 222. 242. 473. 474. 578. 592. 809. 819. 838. 839.
 Mumă, *s. f.* mère, 673.
 Munte, *s. m.* montagne, 172. ||
 Mur, *s. m.* mur, 653.
 Murire, *v.* mourir, 784.
 Muscătură, *s. f.* bouchée, 807.
 Mutrire, *v.* regarder, rechercher, 309.

N

Ñ, *prép.* pour *in*, dans, 223.
 Nă, *adj. n. card* une, 683. 721.
 Nare, *s. f.* nez, 309.
 Nascândi-orî, *adv.* bien des fois, 242.
 Nat, *s. m.* petit enfant, 489.
 Ndredzere, *v.* arranger, 221.
 Ne, *pr. pers.* nous, 223.
 Ne, *conj.* ni, 812.
 Neçi, *conj.* ni, 128, 380.
 Ne-nvêtat, *adj.* mal élevé, non instruit, 76.
 Ne-invîtat, *adj.* mal élevé, non instruit, 76.
 Ne-pedepsit, *adj.* sans instruction, 75.

Nepimt, *adj.* sans être poussé, de lui-même, 509.
 Nêsa, *pr. pers.* elle, 494.
 Ñî, *pr. pers.* nous, notre, 460. 542.
 Nimal, *adv.* assez, 177.
 Ninscint, *adj. num.* les uns, 225.
 Nipoî, *adv.* encore, 177.
 Nô, *adj. num. card.* un, 96.
 Nostru, *adj. pos.* notre, 218. 705.—
 Fém. *nóstră*.
 Nu, *adv.* non, ne pas, 35. 83. 105. 106. 129. 141, etc.
 Nuști, *adv.* précisément, 510.
 Nvêtare, *v.* apprendre, 778.
 N'yie, *adv.* rapidement, 473.

O

O, *pr. pers. f.* la, 223. 623.
 Ocîiu, *s. m.* œil, 329. 331. 332. 333. 338. 344. 655. 663.
 Om, *s. m.* homme, 44. 222. 332. 371. 379. 489. 550. 583. 588. 771. 786. 802.
 Opărire (s'), *v. r.* se brûler, s'échauder, 651.

Oporire (s'), *v. r.* se brûler, s'échauder, 652.
 Ôra, *s. f.* fois, 220. 242. 683. 820.—
 Pl. *orî*.
 Orb, *adj.* aveugle, 653. 655. 656. 663. 756.
 Os, *s. n.* os, 218.—Pl. *óse, ósi*.
 Ôspet, *s. m.* hôte, ami, 810.

P

Păltarë, *s. m.* dos, derrière, 724.—
 Pl. *păltări*.
 Pân, *prép.* jusque, 242.
 Până, *prép.* jusqu'à ce que, 501. 715. || jusque, 592. 651.
 Părere, *v.* sembler, 653.
 Păriguire, *s. f.* consolation, 501.
 Pe, *prép.* sur, 459.
 Peapin, *s. m.* melon, 248. — Pl. *peapiñi*.
 Per, *s. m.* poil, 574. || cheveu, 396. 397.
 Pi, *prép.* sur, 724. 782.
 Pindzere, *v.* pousser, 510.
 Pipon, *s. m.* melon, 248. — Pl. *pîponi*.
 Plândzere, *v.* pleurer, 141. 673. 674.
 Plăñdzere, *v.* pleurer, 84.
 Plândgere (s'), *v. r.* se plaindre, 509.
 Pörtă, *s. f.* porte cochère, 754.

Porñire, *v.* partir, s'élancer, 813.
 Pravatos, *adv.* fort fortement, 792.
 Pre, *prép.* sur, 96. || dans, 589.
 Preapóia, *adv.* ensuite, 715.
 Pri, *prép.* sur, 96. 536.
 Prindere, *v.* commencer, 673.
 Procopsit, *adj.* instruit, enrichi, 75.
 Prota, *adv.* d'abord, 715.
 Prună, *s. f.* prune, 141.
 Pruscuchire, *v.* éclabousser, salir, 141.
 Puñiu, *s. m.* oiseau, 786.
 Pungă, *s. f.* bourse, 141.
 Puñgă, *s. f.* bourse, 293.
 Purtare (s'), *v. r.* porter, être porté, 248.
 Pusclă, *s. f.* peste, 784.
 Putere, *v.* pouvoir, 75. 76. 218. 222.
 Putêre, *s. f.* pouvoir, force, 683.
 Puțin, *adv. et adj.* peu, 474. 839.

R

RĚu, *adj.* méchant, 589. Voir *arĚu*.

S

'S, *pr. per.* pour *își*, se, 454. 686.
'Ș, pour *sunt*, sont, 589.
Să, *conj.* que, 140. 222. 331.
Sade, *adv.* seulement, 742.
Sămbătă, *s. f.* Samedi, 141.
Sanătate, *s. f.* santé, 705.
Sănătos, *adj.* bien portant, 707.
Sândze, *s. m.* sang, 710.
Sânge, *s. m.* sang, 710.
Sângze, *s. m.* sang, 710.
SătulĚtă, *s. f.* rassasiement, 331.
Săturare, *s. f.* rassasiement, 177.
Sbor, *s. m.* mot, parole, 807. 809.
810. 812. 813. 819. 820. 822. 829.
Sburire, *v.* parler, 134. 760. 838.
839. 841. 842.
Sburire, *s. f.* parler, 173.
Scărchinare, *v.* gratter, 235.
Scire, *v.* savoir, 474. 551. 761. ||
s'attendre à, savoir, 623.
Sclinceame, *s. f.* avarice, 771.
Scop, *s. m.* but, 549.
Scotere, *v.* enlever, 607. || arracher,
663. || déterrer, 751.
Sculare (s'), *v. r.* se lever, 726. 727.
Scurt, *adj.* court, 89. 396. 397.
Se, *conj.* si, 674.

Ședere, *v.* s'asseoir, 726. || rester,
474.
Semn, *s. m.* signe, défaut physi-
que, 588.
SĚmn, *s. m.* signe, défaut physi-
que, 589.
Sghilire, *v.* se lamenter, 595.
Sgrămare, *v. r.* se gratter, 603. 719.
Si, *pr. pers.* se, 719.
Și, *conj.* et, 89. 105. 138: *passim.* ||
aussi, 9. 473. 651. 652. 761.
Șile, *s. f.* ordure, balle (du blé), 329.
Singur, *adj.* seul, 380.
Sișgur, *adj.* seul, 96.
Sôcia, *s. f.* paire, 236.
Somn, *s. m.* sommeil, 736.
Spân, *s. m.* glabre, 741.
SpĚlare, *v.* laver, 236.
Stichire, *v.* cracher, 724.
Subțire, *adj.* mince, 230.
Suflare, *v.* souffler, 651. 652.
Suflit, *s. n.* âme, 501.
Sum-soară, *s. f.* aisselle, 248.
Sup, *prép.* sous, 454.
Surd, *adj.* sourd, 754. 756.
Sut, *adj.* num. cent, 96.

T

Tacere, *v.* se taire, 760. 761. 829.
Tăiare, *v.* se couper, 225.
Tăiare (s'), *v. r.* se couper, 220.
Tăliare, *v.* couper, 106.
Țapurnă, *s. f.* prune verte, 140.
Te, *pr. pers.* te, 141. 331. 592. 674.
Teu, *pr. pos.* tien, 329.
Thimnițire, *v.* encenser, 756.
Ti, *pr. p.* te, 106. 223. 235. 551. 592. ||
pour toi, 459. || pour, 173. 822.
Ți, *pr. te*, 542.
Țigară, *s. f.* cigarette, 11.
Tindere (s'), *v.* s'allonger, s'étend-
re, 592.
Tine, *pr. pers.* toi, 542. 551. 674.
724. 726. 760.
Ținere, *v. r.* se tenir, 248.

Tinerete, *s. f.* jeunesse, 771.
Tini, *pr.* toi, 331.
Ținți, *adj.* num. card. cinq, 105.
Ținut, *adj.* gardé, 820.
Țir, *s. f.* tamis, 536.
Țiță, *s. f.* mamelle, sein, 83. 673.
Tot, *adj.* tout, 286. 839.
Tot-una, *adv.* toujours, 761.
Tră, *prép.* pour, 756.
Tradzere, *v.* tirer, 42.
Trădăra, *adv.* de suite, 724.
Trap, *s. m.* fossé, 715.
TrĚcere, *v.* passer, 782.
Tri tu, *conj.* parmi, 128.
Tru, *prép.* dans, 246. 473. 651. 652.
Trup, *s. n.* corps, 96.
Țșor, *s. n.* pied, 592. — Pl. *țșori*.

<p>Tu, <i>prép.</i> dans, 17. 134. 246. 329.
552. 651. 652. 724. la, 105.
Turnare (s'), <i>v. r.</i> revenir, s'en
retourner, 549.</p> | <p>Tuși, <i>s. f.</i> toux, 784.
Tut, <i>adj.</i> tout, 178. 222. 286. 741.
742.</p> |
|---|--|

U

<p>Uă, <i>adj. num. card. f.</i> une, 724.
Un, <i>adj. num. card. m.</i> un, 105.
134. 331. 550. 596. 822.
Ună, <i>adj. num. card. f.</i> une, 542.
pareille, semblable, 105.
Unghie, <i>s. f.</i> ongle, 454.
Ungie, <i>s. f.</i> ongle, 719.
Unzire, (s'), <i>v. r.</i> ressembler, 478.</p> | <p>Uprire (s'), <i>v. r.</i> s'échauder, se
brûler, 651. 652.
Urecie, <i>s. f.</i> oreille, 457. 459.
Urecie, <i>s. f.</i> oreille, 460.
Urit, <i>adj.</i> laid, 813.
Uscare (s'), <i>v. r.</i> sécher, se des-
sécher, 471. 724.
Uvreii, <i>s. m.</i> juif, 705.</p> |
|---|---|

V

<p>Va, <i>v.</i> il (elle) veut, 106. 286, 332.
473. 478. 656. 742. 792.
Vă, pour <i>va</i>, ind. fut. 332.
Vai, <i>interj.</i> malheur, à, 35. 719.
Vai, dans le verbe, <i>vai vedd</i>, il
verra, 344.
Vêr, <i>pr. ind.</i> quelque, 683.
Vêr, <i>pr. ind.</i> quelque, 838.
Vérde, <i>adj.</i> vert, 782.</p> | <p>Vidère, <i>v.</i> voir, 329. 331. 332. 344.
460.
Vidère (s'), <i>v. r.</i> se voir, 338.
Vindère, <i>v.</i> vendre, 829. 841.
Vinere, <i>v.</i> venir, 798.
Vita, 2-e lettre de l'alphabet grec,
β, 542.
Vrère, <i>v.</i> vouloir, 140. 177. 331.
510. 674.</p> |
|--|--|

Z

Zeană, <i>s. f.</i> cil, 332.	Zigar, <i>s. m.</i> lévrier, 812.

GLOSAR

ISTRIO-FRANCES

A

<p>A, <i>déterm. fém. s. la.</i> 332.
 Abunde, <i>v.</i> abonde, 701.
 Află (a se), <i>v. r.</i> se gagner, s'obtenir, 717.
 Alți, <i>adj. m. pl.</i> autres, d'autrui, 157.
 Amindó, <i>adj. f. pl.</i> toutes deux, 236.
 Âmnă (a), <i>v.</i> aller, marcher, 786.</p> | <p>An, <i>s. m.</i> an, année, 779.
 Apă, <i>s. f.</i> eau, 557.
 Are, <i>3-e pers. s. ind. pr.</i> il (elle) a, 38. 47. 218. 559. 697.
 Arte, <i>s. f.</i> art, adresse, 779.
 Aru, <i>3-e pers. pl. ind. pr.</i> ils (elles) ont, 344.
 Așa, <i>adv.</i> ainsi, 646. 779.
 At, <i>adj. ind.</i> autre, 779.—<i>Fém. ata.</i></p> |
|--|--|

B

<p>Bate (a se), <i>v. r.</i> se battre, 47.
 Beseda, <i>s. f.</i> mot, parole, 810. 813.—
 <i>Pl. besede.</i>
 Beter, <i>s.</i> et <i>adj.</i> vieux, 770.
 Bire, <i>adv.</i> bien, 157. 567. 813.
 Bol, <i>s. f.</i> maladie, 498.—<i>Pl. bole.</i></p> | <p>Bur, <i>adj. m.</i> bon, 766. 770. 800.—
 <i>Fém. bura; pl. buri.</i>
 Bura, <i>adj. f.</i> bonne, 810.
 Buri, <i>adj. m. pl.</i> bons, 374.
 Bușni, <i>s. f.</i> baiser, 717.</p> |
|--|---|

C

<p>Cacea, <i>3-e pers. s. ind. pr.</i> il chasse, prendre en pêchant, 544.
 Cacu, <i>3-e pers. p. ind. pr.</i> ils salissement, ils embrennent, 140.
 Cada, <i>adj. f.</i> chaude, 557.
 Când, <i>conj.</i> lorsque, 770.
 Cântune, <i>s. m.</i> mur, 293. — <i>Pl. cînturi.</i>
 Cap, <i>s. m.</i> tête, 38. 47.</p> | <p>Care, <i>pr.</i> celui qui, 557.
 Care, <i>adj.</i> claire, certaine, évidente, 626.
 Carle, <i>pr.</i> pour <i>carele</i>, qui, celui qui, 47. 157. 541. 544. 559. 608. 642. 647. 697. 759. 770. 786. 800.
 Casa, <i>s. f.</i> maison, 140. 293.
 Ca și, <i>conj.</i> de même que, comme, 608.</p> |
|---|--|

CAS

Castel, *s. m.* château, 800
 Căvătă (a), *v.* soigner, avoir soin
 de, 157.
 Ce, *pr.* que, 177. 344.
 Cela, *pr.* celui, 667.
 Celii, *pr.* ceux, 157. 344.
 Cerușe, *s. f.* cendre, 407.
 Cessi (a se), *v. r.* se gratter, 697.
 Che, *conj.* car, 407.
 Ciuda, *adj.* beaucoup, 810.

GUT

Conferme, *3-e p. s. ind. p.* il con-
 firme, il consent, 759.
 Corac, *s. m.* pas, 589. 667.
 Cruto, *adv.* très, 810.
 Cu, *prép.* avec, 47. 334. 608. 717.
 779.
 Cum, *conj.* comme, 646. 779.
 Cuntentu, *adj.* content, heureux,
 647.

D

Dă (a), *v.* donner, 177.
 De, *prép.* de, du, des. 47. 157. 338.
 567. 589. 667. 779. || *par.* 5. 57.
 589.
 De ca, *adv.* si, après, 642.
 Dice (a), *v.* dire, 174.
 Dinte, *s. m.* dent, 224.
 Doi, *adj. num. card.* deux, 334.
 Domn, *s. m.* Dieu, le Seigneur, 589.

Dore, *v. 3-e pers. ind. pr.* fait mal,
 224.
 Dormi (a), *v.* dormir, 544.
 Dos, *s. m.* dos, 218.
 După, *prép.* selon, suivant, 667.
 Dzedzet, *s. n.* doigt, 105. — Pl
dzădzeti.
 Dzivi (a), *v.* vivre; voir *živii.*
 Dzivut, *s. m.* vie; voir *živut.*

E

En, *prép.* dans, 162. 407. 701.
 (E)rde, *s. f.* rire, 701.
 (E)rde (a se), *v. r.* rire 770.

(E)rpa, *s. f.* morceau de rocher,
 grosse pierre, 47.

F

Faca, *s. f.* visage, 236.
 Face (a), *v.* faire, 162. 218. 374.
 541. 642. 667. 762. 813.
 Fali (a), commettre une faute, 47.
 Fati, *s. m. pl.* enfants, 157. Voir, *fêt.*
 Febra, *s. f.* fièvre, 559.

Fecior, *s. m.* enfant, 140. — Pl. *feciori.*
 Fet, *s. m.* enfant; voir *fati.*
 Fi (a), *v.* être, 407. 647.
 Foc, *s. m.* feu, 407.
 Post, *part. pas.* été, 766.
 Frică, *s. f.* peur, 557.

G

Godăe (se), *3-e pr. s. ind.* se ré-
 jouit, 642.
 Gras, *adj.* gras, 374.
 Grumb, *adj.* mauvais, laid, 813.
 -- Fém. *grumbă*; pl. *grumbi,*
grumbă.

Gulob, *s. m.* pigeon, 140. — Pl. *gu-*
lobi.
 Gulub, *s. m.* pigeon; voir *gulob.*
 Gură, *s. f.* bouche, 174. 177. 701.
 779. — Pl. *guri.*
 Gut, *s. m.* cou, gorge, 16.

I

- I, *3-e pers. s. ind. pr. est*, 177. 557. 626. 667. 770. 786.
 Iama, *s. f. gouffre*, 177.
 Ie, *pr. lui*, 157.
 Ie, *3-e pers. s. ind. pr. est*, 770. | Iednac, *adj. pareil*, 105.
 Irinã, *s. f. cœur*, 338.
 Istina, *s. f. vérité*, 174.
 Iuva, *adv. où*, 223. 224.

L

- La, *prép. à*, 654,
 Largo, *adv. loin de*, 338. 589.
 Lãsã (a), *v. abandonner, quitter*, 642.
 Li, *pr. à elle*, 177. || les, 344. | Lui, *pr. pour lui*, 544.
 Limba, *s. f. langue*, 218. 223. 224.
 Lu, *art. du*, 701.
 Lume, *s. f. monde*, 642.
 Lup, *s. m. loup*, 608.

M

- Ma, *conj. mais*, 218. | Misã (lii se), *il rêve*, 544.
 Mãre, *3-e pr. s. ind. pr. il va*, 102. 608. Voir, *a merge*.
 Mã, *adv. plus*, 177. 334.
 Malura, *s. f. malheur*, 162.
 Mãncã (a), *v. manger; voir, mã-rãncã*.
 Mancele, *adj. le premier*, 667.
 Mãrã, *s. f. main*, 236.
 Mãrãncã, *3-e pers. s. ind. il (elle) mange*, 177.
 Merg, *3-e pers. pr. ind. ils (elles) vont*, 157.
 Merge (a), *v. aller; voir, mãere, merg*. | Misle, *s. f. cervelle*, 38.
 Morã (a), *v. devoir*, 559. 647. 697.
 More (se), *v. on meurt*, 779.
 Mõre, *3 e pr. s. ind. il meurt*, 642. 646.
 Mort, *adj. mort*, 786.
 Morte, *s. f. mort*, 626.
 Mugnit, *adj. fou*, 701.
 Muñiere, *s. f. femme*, 293. 374. 717.
 Mun (mai), *adv. plus*, 177. 334.
 Muri (a), *v. mourir*, 559. 642.
 Muşat, *adj. beau*, 564. 567.—*Pém. muşatã*.

N

- Nasce (a), *v. naître*, 646. 647. | Nu, *p. nég. non, ne ... pas*, 47. 105. 157. 218. 223. 344. 498. 541. 544. 567. 717. 766. 786. 813.
 Nazat, *adv. jamais*, 766.
 Neca, *prép. que*, 47. 374.
 Nego, *adv. plutôt que*, 334.
 Niş, *pr. ind. rien*, 541. | Nutru, (en), *adv. dedans*, 407.

O

- Ocliũ, *s. m. oeil*, 332. 334. 344; voir, *uocliũ*.—*Pl. ocliĩ*. | Opt, *adj. num. card. huit*, 589.
 Om, *s. m. homme*, 162. 293. 374.
 Omiri, *s. m. les hommes*, 374. | Orb, *adj. aveugle*, 589.
 Os, *s. n. os*, 218.

P

Pamete, *s. f.* jugement, 642.
 Parte, *s. f.* part. 332. || partie. 779.
 Patru, *adj. num.* quatre, 334.
 Picior, *s. m.* pied, 344. 407. 667.—
 Pl. *picîore*.
 Pisêit, *p. p.* écrit, 766.
 Pisi (a), *v.* écrire; voir *pisêit*.
 Plânge (a), *v.* pleurer, 770.

Plate, *3-e pers. ind.* (il) paye, 47.
 Pliase, *3-e pers. ind.* (il) plait, 564.
 Pod, *s. f.* moitié, 779.
 Port, *3-e pers. pl. ind.* portent, 344.
 Pote, *3-e pers. s. ind.* il peut, 407.
 Pure (a), *v.* mettre, 223. 407.
 Purtâ (a), *v.* porter; voir, *port*.

R

Race, *adj.* froid, 557.
 Reshi (a), *v.* rompre, briser, 218.

Ribă, *s. f.* poisson, 544.—Pl. *ribe*.

S

Sa, *pr. pos.* sienne, 800.
 Sacu, *adj. ind.* chaque, 38.
 Saé, *pr. pos.* sienne, 38. 332.
 Sânge, *s. n.* sang, 709.
 Sar, *adj.* bien portant, sans danger, 498.—Fém. *sâră*, pl. *sârî*, *sâre*.
 Scrabu, *s. m.* gale, 697.
 Scrigne, *s. f.* porte-monnaie, 47.
 Scu, *3-e pers. pl. ind.* sont, 105. 498.
 Segnéit, *adj.* marqué, 589.
 Sgori (a se), se brûler, 407.
 Sgorit, *adj.* brûlé, 557.

Şi, *conj.* et, 140. 236. 293. 332. 407. 567. 589. 646. 762. 779. || aussi 557. 770. 779. || *ca şî*, de même que, comme, 608.

Sparaş, *3-e pers. s. ind.* il épargne, 800.
 Spală (a), *v.* laver, 236.
 Stăclă, *s. f.* verre, 47.
 Steptă, *3-e pers. s. ind.* il (elle), attend, 626.
 Sts, *adj. num.* cent, 589.

Stufaş (se), *3-e pers. s. ind.* il se rassasie, 567.

T

Tacaş, *adj.* passé sous silence, 766.
 Tacé (a), *v. r.* se taire, 759. 762.
 Te, *pr. te*, 223. 407. 626.
 Țire, *3-e pers. s. ind.* il (elle) tient, 293.
 Tirer, *adj.* jeune, 770.—Pl. *tîreră*.
 Tot, *adj.* tout, 105. 498. 564.—Pl. *toți*.

Tot, *adv.* toujours, constamment, 541.
 Tradze (a), *v.* tirer, aller vers, 244. 709.
 Trat, *adj.* seul, 717.
 Trei, *adj. num.* trois, 293.

Tucaş, *3-e pers. s. ind.* il hache, 223.

U

Un, *adj. num. card.* un, 717.
 Uocliû, *s. m.* oeil, 338; voir *ocliû*, —Pl. *uocliû*.
 Ur, *adj. num. card.* un, 293. 646. 800.

Ură, *s. f.* heure, 626.—Pl. *ure*.

Urlăş *3-e pers. s. ind.* il hurle, 608.
 Uşa, *s. f.* porte, 667.

V

Va, 3-e pers. s. ind. il veut, 332.
647. 810.	Vedé (a), v. voir; voir, se vaéde.
Vásde (se), v. l'on voit, 334.	Viiá (a), v. vivre; voir, se viie.
Vavic, adv. toujours, 174.	Viië (se), l'on vit, 779.
	Viiñ, adj. vivant, en vie, 642. 647

Z

Zaposto, adj. boiteux, 589.	Živi (a), v. vivre, 779.
Zice (a), v. dire, parler, 541. Voir
dice.	Živut, s. m. vie, 800.

E R R A T A ¹⁾

— = —

Pag.	8, linia	19, <i>s-căptinli în loc de ș-căptin li.</i>
»	17, »	18, a se adaogă: și bun de gură.
»	17, prov.	2753, bărbie în loc de bărbie.
»	36, linia	27, <i>gărlă</i> în loc de <i>gîrlă</i> .
»	36, »	32, <i>gărlă</i> în loc de <i>gîrlă</i> .
»	42, »	22, 192 în loc de 129.
»	64, prov.	2982, A fi în loc de A A fi.
»	68, »	3005, A'i trece în loc de A trece.
»	69, linia	8, <i>Pantece</i> în loc de <i>Paotece</i> .
»	73, »	2, <i>mai</i> în loc de <i>m i</i> .
»	73, prov.	3022, îmbetrănit în loc de îmbătră it.
»	74, »	3025, innec în loc de inec.
»	74, »	3029, copiii în loc de oopiii.
»	75, linia	1, <i>Ce? 'ti</i> în loc de <i>Ce'ti</i> .
»	76, prov.	3034, Remâne în loc de Ramă e.
»	81, »	3057, sarac în loc de serac.
»	85, linia	31, <i>Și</i> în loc de <i>si</i> .
»	86, »	16, <i>pripas</i> în loc de <i>pripaz</i> .
»	87, »	39, hærentem, în loc de: herentem.
»	90, »	3, 3082 b în loc de 3082.
»	96, »	9, <i>Ma ghini</i> în loc de <i>Maghini</i> .
»	96, »	12, 167 în loc de 168.
»	97, »	15, <i>Ilfov</i> în loc de <i>Ilfof</i> .
»	105, »	19, <i>dzădzéti</i> în loc de <i>zăzëi</i> .
»	113, prov.	3177, mână în loc de mușcă.
»	113, »	3180, stringe în loc de strânge.
»	121, »	3220, tare în loc de fare.
»	124, »	3232, stringi în loc de strângi.
»	131, »	3268, fetată în loc de fatată.
»	134, »	3281, dinți în loc de dinții.
»	141, »	3311, mâci în loc de mâți.
»	158, »	3368, versă în loc de varsă.
»	166, »	3409, inmulțesce în loc de immulțesce.
»	177, »	3463, să-caftă în loc de să-aftă.
»	180, linia	8, <i>efflare</i> în loc de <i>effl ve</i> .
»	204, »	15, nemilos, în loc de: milos.
»	222, »	33, <i>mărasci</i> în loc de <i>murasci</i> .

¹⁾ Afară de mici excepții, acest errata nu îndreptăză de cât greșelile sau omisiunile, din proverbe sau din locuțiuni. Cele-l-alte, ne presintând un interes deosebit, s'au trecut cu vederea.

- Pag. 224, linia 1, *tradze* în loc de *tradje*.
 » 225, prov. 3697, *La niscinți tali dinți, ș-la niscinți în loc de
 La niscăntă tali dinți, ș-la niscăntă.*
 » 227, linia 14, numai, în loc de: uumaî.
 » 235, » 18, *măcă* în loc de *macă*.
 » 236, » 32, *și* în loc de *și*.
 » 240, » 16, *Prov.* în loc de *Proa*.
 » 240, » 30, 5), în loc de 4).
 » 242, » 3, *ține*, în loc de: *ține*.
 » 246, » 12, *mână* în loc de *mană*
 » 264, » 21, *en* în loc de *eu*.
 » 268, » 4, *POBORAN* în loc de *OBORAN*.
 » 286, » 29, *ințernă* în loc de *ințernă*.
 » 286, » 32, *ințerne* în loc de *ințerne*.
 » 295, prov. 3995, *credincioasă* în loc de *credincioasă*.
 » 296, » 4004, *să* în loc de *să*.
 » 296, » 4005, *imbetrănesce* în loc de *imbătrănesce*.
 » 301, linia 4, *fricos*, în loc de: *frumos*.
 » 331, » 16, *Breu-me* în loc de *Breama*.
 » 344, prov. 4203, *Celii* în loc de *Celi*.
 » 350, linie 10, *bêt*, în loc de: *bêt*.
 » 368, » 18, *ce'i* în loc de *cei*.
 » 382, prov. 4388, *Nici* în loc de *Nici*.
 » 409, linia 1, *invirtă* în loc de *invirtă*.
 » 411, » 16, *pieds* în loc de *pied*.
 » 423, prov. 4582, *cu* în loc de *câte*.
 » 431, » 4625, *țerină* în loc de *țerină*.
 » 435, » 4646, *stânga* în loc de *stângă*.
 » 453, » 4739, *vrajmaș* în loc de *vrajmaș*.
 » 467, linia 21, *trăsesc* în loc de *trăsesc*.
 » 473, prov. 4832, *mânânci* în loc de *manânci*.
 » 488, linia 17, 172; III, în loc de: 1 I.
 » 488, » 20, *noi* în loc de *n*.
 » 502, prov. 4966, *nu móre* în loc de *numóre*.
 » 510, linia 10, *odihnesce o* în loc de *odihnesce*.
 » 521, » 19, *venit* în loc de *venit*.
 » 522, prov. 5050, *busta* în loc de *busna*.
 » 526, linia 25, *se adaogă la fine: și se cêrtă*.
 » 532, prov. 5099, *impenat* în loc de *impănat*.
 » 538, linia 10, *folos*, în loc de: *foios*.
 » 542, prov. 5145, *va* în loc de *vu*.
 » 542, » 5146b, *dziçi* în loc de *dziți*.
 » 544, » 5159, *lii* în loc de *lii*.
 » 546, » 5171, *a se adaogă la fine: Acelaș înțeles ca la No.
 5170.*
 » 574, » 5296, *galbenare* în loc de *gălbênare*.
 » 589, » 5364, *ce* în loc de *ce*.
 » 592, linia 1, *șerga* în loc de *șerga*.
 » 592, » 8, *Tîndi-ți* în loc de *tîndi-i*.
 » 617, prov. 5480, *innoiescă* în loc de *inoiescă*.
 » 626, linia 12, *la capul liniei se adaogă: 5507*.
 » 638, » 4, *la capul liniei se adaogă: Vrea să*.
 » 646, » 31, *nasce* în loc de *naste*.
 » 647, prov. 5604, *cumentu* în loc de *contentu*.
 » 685, » 5740, *să'i*, în loc de: *sa'i*.
 » 689, linia 13, *a se intercală, între liniile 13 și 14,
 titlul: A RĚSUFLĂ*

Pag. 699, linia	35,	<i>plánsul</i> în loc de <i>plínsul</i> .
» 709, »	46,	<i>tradze</i> , în loc de <i>traje</i> .
» 712, »	9,	<i>dórá</i> , în loc de <i>doară</i> .
» 712, »	13,	<i>dór</i> în loc de <i>doar</i> .
» 719, »	15,	<i>uñglă-î nu si sgrămă</i> în loc de <i>uñglă a-î nu si sgrîmă</i> .
» 719, »	17, 162	în loc de 62.
» 724, »	25,	<i>Îu</i> în loc de <i>Tu</i> .
» 724, »	31,	<i>Îu</i> în loc de <i>Tu</i> .
» 743, prov.	5992,	<i>ceea</i> în loc de <i>cea</i> .
» 748, »	6023,	<i>pohirni</i> în loc de <i>pohârni</i> .
» 751, linia	17,	<i>běj</i> în loc de <i>băj</i> .
» 755, prov.	6045,	<i>surdului</i> în loc de <i>surdulŭ</i> .
» 770, »	6114,	<i>tirer</i> în loc de <i>tinër</i> .
» 770, »	6117,	<i>bétrânețe</i> în loc de <i>bétrinețe</i> .
» 772, »	6126,	<i>intrece</i> , în loc de <i>intre</i> .
» 779, »	6160,	<i>vécuit</i> în loc de <i>văcuit</i> .
» 807, linia	28,	<i>Muscătură</i> în loc de <i>Muscătură</i> .
» 813, » 37 & 38,		<i>glont</i> , în loc de: <i>săgétă</i> .
» 813, »	40,	<i>Ūritele vorbe</i> , în loc de: <i>Ūrita vorbă</i> .
» 822, »	33,	<i>I</i> în loc de <i>II</i> .
» 835, »	31,	<i>cine scie</i> , în loc de: <i>cine nu scie</i> .

SCARA

	<i>Pagina</i>
TITLU; CHIPUL LUI ANTON PANN	I — VI
BIBLIOGRAFIE	VII — XIX
SEMNE CONVENȚIONALE	XIX — XX
CAP. IV. OMUL ȘI ORGANELE SALE.	
Omul în genere. — Bărbat. — Femeie. — Copii. —	
Organe. — Membre	1 — 470
CAP. V. DESPRE VIȚA FIZICĂ.	
Trupul omului. — Stările, facultățile și mișcările	
sale. — Viță. — Morte. — Infirmități. — Bole. —	
Mișcări. — Cele cinci simțuri. — Somn. — Visuri.	472 — 848
GLOSAR ROMÂNNO-FRANCES	849 — 922
GLOSAR MACEDO-FRANCES	923 — 930
GLOSAR ISTRIJO-FRANCES	931 — 936
ERRATA	937 — 939